

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความ
รุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้”

โดย อิมรอน ซาหะวะ และคณะ

พฤษภาคม 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ“พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความ รุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้”

คณะผู้วิจัย

1. นายอิมรอน ซาหะ	สถานวิจัยความขัดแย้งและความ หลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. นางสาวยาสมิน ชัดตาร์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. นางสาวสุไรยา วานี	สมาคมสะพานปัญญาชายแดนใต้

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายละเอียดโครงการ

สัญญาเลขที่.....SRI6111310.....

ชื่อโครงการ (ไทย).....พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้.....

ชื่อโครงการ (อังกฤษ).....The Dynamics of Melayu Muslim Politicians' Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces.....

หัวหน้าโครงการ.....นายอิมรอน ซาหะ.....

.....สังกัด.....สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.....

ผู้ประกอบการผู้ร่วมทุน.....-.....

งบประมาณ.....624,000 บาท.....ระยะเวลา.....1 ปี.....

Abstract

The research project on “the Dynamics of Melayu Muslim Politicians’ Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces” supported by Thailand Science Research and Innovation was conducted on the research questions on the adaptation of Melayu Muslim politicians after the violence on the area started; as well as, the question of the possibility of political mobilization under the parliament system to be the alternative ways for supporting political negotiation and for regaining basic rights of Melayu Muslim. The research aims to study the ideas and forms of mobilization of Melayu Muslim Politicians; to understand the dynamics of Melayu Muslim Politicians’ Movements within the adapted context especially since 2004 until now; and to make recommendations to Melayu Muslim Politicians and related state agencies to develop the political space to support the peace process in the Deep South of Thailand. The concept of identity politics has been applied as the basis concept of this research.

The results found that the dynamics of Melayu Muslim Politicians’ Movements since before 2004 could divide into three periods—before 2004, from 2004 to 2018, and after 2019’s election. Each period has observable points as following; before 2004 is the struggle in political space of the old kingdom’s royal descendants and religious leaders, the disappointment of some representatives and led them to support the armed group, and the confederation of Melayu Muslim Politicians under the name of Wadah group. After 2004, two significant changes are the defeat of Wadah and the rising of some new politicians. And during the 2019’s election, the Prachachart Party was formed and shows the Melayu Muslim identity explicitly. This study also found that the Parliamentary system is still the hope for the mobilization of creating political space which could support the identity of both Melayu and Muslim to have the space and could impact to the decreasing of conditions led to violence. However, the political space like this need to be the real democratic space, not just half democracy which could affect to the closed political space and open a chance for another chapter of violence.

Keywords: Politicians, Melayu, Muslim, Identity Politics, Deep South

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) คำถามวิจัยของงานชิ้นนี้ต้องการมุ่งเน้นถึงการมองบนฐานข้อมูลที่ปรากฏให้เห็นถึงการปรับตัวอย่างเห็นได้ชัดของนักการเมืองมลายูมุสลิมในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นต้นมา ตลอดจนคำถามที่ว่า การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ตลอดจนพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบททางการเมืองที่ปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยงานชิ้นนี้วางอยู่บนฐานแนวคิดสำคัญคือการเมืองเรื่องอัตลักษณ์

ผลการวิจัย พบว่า พลวัตการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้นับตั้งแต่ก่อนปีพ.ศ. 2547 สามารถแบ่งเป็นสามช่วงเวลาหลัก คือ ก่อนปีพ.ศ. 2547 หลังการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548-2561 และในช่วงการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 แต่ละช่วงมีข้อน่าสังเกตคือก่อนปีพ.ศ. 2547 เป็นการต่อสู้ในพื้นที่ทางการเมืองของเชื้อสายเจ้าเมืองและผู้รู้ศาสนา มีนักการเมืองที่ผิดหวังกับระบบรัฐสภาและออกไปสนับสนุนกลุ่มขบวนการติดอาวุธ และในช่วงนี้ยังเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มวาคะห์ซึ่งรวมกลุ่มเพื่อสร้างเสียงต่อรองของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ หลังจากปีพ.ศ. 2547 เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนตั้งแต่ความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาคะห์และการขึ้นมาของนักการเมืองในหน้าใหม่หลายท่าน และต่อมาในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 ก็ได้เห็นพัฒนาการสำคัญของการก่อตั้งพรรคประชาชาติซึ่งได้กลายเป็นพรรคที่เห็นนัยยะเชิงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมอย่างชัดเจน การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าระบบรัฐสภายังคงเป็นความหวังสำหรับการขับเคลื่อนเพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองทางการเมือง โดยที่พื้นที่ทางการเมืองนั้นจะเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมหรือความเป็นมลายูสามารถมีที่ทาง จนกระทั่งสามารถลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ทางการเมืองแบบนี้จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ประยุกต์ใช้หลักการ

ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มิใช่เป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ ซึ่งอาจทำให้พื้นที่ทางการเมืองถูก
ปิดกั้นและหันไปสู่การใช้ความรุนแรงได้

คำสำคัญ: นักการเมือง มลายู มุสลิม การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) คำถามวิจัยของงานชิ้นนี้ต้องการมุ่งเน้นถึงการมองบนฐานข้อมูลที่ปรากฏให้เห็นถึงการปรับตัวอย่างเห็นได้ชัดของนักการเมืองมลายูมุสลิมในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นต้นมา ตลอดจนคำถามที่ว่า การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ตลอดจนพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบททางการเมืองที่ปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยงานชิ้นนี้วางอยู่บนฐานแนวคิดสำคัญคือ แนวคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนทั้งสิ้น 56 คน พร้อมทั้งมีการจัดสนทนากลุ่มย่อย 2 ครั้ง ร่วมกับนักการเมือง 1 ครั้ง และกับตัวแทนภาคประชาชนอีก 1 ครั้ง พร้อมทั้งยังสังเกตการณ์ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากในช่วงการวิจัยเป็นช่วงเวลาทั้งก่อนและหลังจากเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 จึงได้สังเกตการณ์ในหลายกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หลังจากเก็บข้อมูลตามวิธีการข้างต้นประกอบกับข้อมูลจากเอกสารแล้วก็ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล จัดแบ่งหมวดหมู่และเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ซึ่งจะมีการแบ่งการเขียนตามระยะเวลา และสอดแทรกประเด็นถกเถียงที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งเล่ม

ผลของการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย มีตัวแทนซึ่งเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมได้เข้าสู่สภาตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2480 และหลังจากนั้นก็将会เห็นการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในรัฐสภาไทยตลอดมา ในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2547 มีประเด็นที่น่าสนใจของการขับเคลื่อนของชาวมลายูมุสลิมหลายประการ นับตั้งแต่การที่มีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกนอกประเทศ และจัดตั้งขบวนการปลดปล่อยปาตานีขึ้นมา ต่อมายังมี

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่กระท่งได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มวาคะห์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกระท่งนับได้ว่าเป็นยุคแรกๆ ที่ทำให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับเลือกให้เป็นรัฐมนตรีในกระทรวงที่สำคัญๆ ไปจนกระทั่งพัฒนาการของการสังกัดพรรคการเมืองกับการขับเคลื่อนของนักการเมือง ล้วนแต่มิมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการทางการเมืองในช่วงนี้

หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่กลับมาปะทุอีกครั้งนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายปิเหล้ง ตามมาด้วยการระเบิดและการยิงปะทะหลายครั้ง กระท่งเกิดเหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบ ในปีพ.ศ. 2547 เรื่องราวของความไม่สงบในพื้นที่ ตลอดจนการเรียกร้องต่างๆ และการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้มีอย่างต่อเนื่องมาตลอด 16 ปี แม้ว่าจะมีความพยายามในการแสวงหาข้อยุติและดูเหมือนว่าความรุนแรงจะมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาความขัดแย้งนี้ก็ยังไม่ยุติลง นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ในปีพ.ศ. 2547 มาจนถึงปัจจุบัน นักการเมืองเป็นอีกหนึ่งกลุ่มคนที่ได้รับผลและเห็นถึงบทบาทที่เปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด หลังเหตุการณ์ในปีพ.ศ. 2547 มีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2548 และส่งผลให้นักการเมืองจากกลุ่มวาคะห์เดิมที่เคยมีบทบาทนาในพื้นที่ต้องพ่ายแพ้ เพราะประชาชนมองว่ากลุ่มวาคะห์ในเวลานั้นไม่แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐจากเหตุการณ์ตากใบ แต่กระนั้นก็ตามก็มีข้อจำกัดที่กลุ่มวาคะห์ต้องเผชิญในเวลานั้นจนทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเต็มที่ และมีสมาชิกในกลุ่มได้กลายเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนกับขบวนการติดอาวุธซึ่งสุดท้ายแล้วก็โดนยกฟ้อง และการเลือกตั้งในครั้งนี้ก็ได้เปิดโอกาสให้กับตัวแทนจากพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านของรัฐบาลในสมัยนั้นชนะเลือกตั้งและเข้าสู่สภา

หลังจากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548 จนถึงช่วงปีพ.ศ. 2561 พบว่าพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดชายแดนใต้และในระดับชาติได้มีการปรับเปลี่ยนในมิติต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้อย่างมีนัยสำคัญใน 4 ประการ คือ การแยกกันเดินของกลุ่มวาคะห์และการรวมตัวของกลุ่มสัจจานุภาพ การเกิดนักการเมืองมลายูหน้าใหม่ การเกิดพรรคประชาธรรมที่อยู่บนฐานคิดความเป็นมลายู และการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมภายใต้ช่วงรัฐบาลทหารทั้งสองครั้งที่กินเวลากว่า 5

ปี ซึ่งทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ภายใต้ชื่อกลุ่มคณะหัวหัวประชาธิปัตย์

ในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 ยังทำให้เห็นถึงพลวัตที่สำคัญของนักการเมืองในพื้นที่ ที่จะเห็นว่าเป็นนักการเมืองที่ผันตัวมาจากนักกิจกรรมที่ขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามากขึ้น ซึ่งมีทั้งกลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน และกลุ่มที่ขับเคลื่อนงานด้านกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ที่หันมาสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ทางการเมืองในระดับชาตินอกจากนั้นยังเห็นถึงการสนับสนุนของอดีตขบวนการบางกลุ่มที่หันมาสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งเป็นการสนับสนุนในลักษณะส่วนบุคคลมากกว่าเป็นจุดยืนร่วมของกลุ่มขบวนการติดอาวุธ และในการเลือกตั้งครั้งนี้ยังทำให้เห็นถึงท่าทีของพรรคประชาธิปัตย์ที่หันมาสนับสนุนพรรคที่เกิดจากคนในพื้นที่ แทนที่การลงเองดังเช่นในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2554 และ 2557 ซึ่งผลปรากฏออกมาว่าพรรคประชาธิปัตย์ต้องพ่ายแพ้ไป

และหลังจากการเข้าสู่สภาหลังจากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า แม้ว่าจะอยู่ในฝ่ายตรงข้ามกัน ก็ยังเห็นการขับเคลื่อนในประเด็นร่วมที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้นแล้วอาจสรุปได้ว่า การปรับตัวของนักการเมืองมลายูมุสลิมเพื่อสร้างการต่อรองที่หนักแน่นขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาในพื้นที่ มีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ (1) การรวมกลุ่มเพื่อต่อรอง (2) การปรับเปลี่ยนพรรคการเมืองที่สังกัด (3) การก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นเอง และ (4) การกำหนดประเด็นขับเคลื่อนร่วมแม้อยู่คนละสังกัดพรรคการเมือง

นอกจากนั้นแล้ว แน่แน่นอนว่าในการขับเคลื่อนตลอดมาของนักการเมือง มีข้อท้าทายที่ยังต้องเผชิญกับความหวังในการใช้พื้นที่ทางการเมืองให้เป็นพื้นที่ต่อรองและเรียกร้องสิทธิที่พึงมีของประชาชนในพื้นที่ ข้อท้าทายเหล่านี้ประกอบด้วย อุดมการณ์เมื่อเข้าสู่การเมือง ข้อถกเถียงระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา และการเมือง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ ทุนที่ใช้การขับเคลื่อนงานทางการเมือง การเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ และสถานะของความเป็นประชาธิปัตย์กับการขับเคลื่อนของนักการเมือง ถึงที่สุดแล้วเมื่อตอบคำถามว่าการต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่ง

ในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ จะพบว่า ระบบรัฐสภายังคงเป็นความหวังสำหรับการขับเคลื่อนเพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองทางการเมือง โดยที่พื้นที่นั้นจะเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่ช่วยให้อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมหรือความเป็นมลายูสามารถมีที่ทาง จนกระทั่งสามารถลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ทางการเมืองแบบนี้จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มิใช่เป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ หรือประชาธิปไตยแบบไม่ดั่งมัน หากเป็นประชาธิปไตยรูปแบบที่ไม่ดั่งมันแล้ว ถึงที่สุดอาจทำให้พื้นที่ทางการเมืองถูกปิดกั้นและหันไปสู่การใช้ความรุนแรงได้

งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้เสนอแนะไปยังนักการเมืองให้นักการเมืองแม้จะอยู่คนละพรรค ควรมีการขับเคลื่อนในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ รวมถึงประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนร่วมกัน ตลอดจนควรมีการพัฒนากลไกการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อเติมเต็มช่องว่างที่มีระหว่างประชาชนกับผู้แทนได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังควรเปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองแบบสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทั้งยังเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับฟังข้อเสนอแนะจากนักการเมืองในพื้นที่ และทำงานหนุนเสริมให้เกื้อกันต่อไป

สารบัญ

ABSTRACT	III
บทคัดย่อ	IV
บทสรุปผู้บริหาร	VI
สารบัญภาพ.....	XIII
สารบัญตาราง.....	XIV
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
คำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตการศึกษาและกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
ขอบเขตการศึกษา.....	9
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
วิธีดำเนินการวิจัย	25
ผู้ให้ข้อมูล.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
นิยามศัพท์	30
เค้าโครงการนำเสนอ	31
บทที่ 2 ประวัติศาสตร์การขับเคลื่อนของนักรการเมืองมลายูมุสลิมจากปีพ.ศ. 2475-2547	33

การเมืองการปกครองของประเทศไทยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475-2547: ประชาธิปไตยแบบไทยกับการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม	38
ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ทางการเมืองไทยของตัวแทนมลายูมุสลิม	41
การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2480 กับชัยชนะและการตัดสินใจของอคุลย์ ณ สายบุรี	42
การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2489 กับการต่อสู้ของหะยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะมีนา	46
การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2500 กับ จุดยืนของหะยีอามิน โต๊ะมีนา	49
จากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2500 ถึงปีพ.ศ. 2518 : วงจรรัฐประหารและการเมืองในชายแดนใต้ ...	50
การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2519 กับการก้าวสู่การเมืองของ เคน โต๊ะมีนา	52
การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2526 กับการเริ่มต้นของกลุ่มวาคะห์	54
พรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ก่อนปีพ.ศ. 2547	57
นักการเมืองชายแดนใต้ก่อนปีพ.ศ. 2547: จากความสิ้นหวัง สู่ความหวัง	59
บทที่ 3 สถานการณ์ความรุนแรงปีพ.ศ. 2547 กับ การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548	61
สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	62
จากความรุนแรงสู่การเลือกตั้งปี 2548: จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการเมืองว่าด้วย “การเลือกตั้ง” ในพื้นที่ชายแดนใต้	67
ความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาคะห์และกลุ่มนักการเมืองที่เข้ามาสู่พรรคไทยรักไทย และการถูกตีตราในฐานะผู้สนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดน	69
การขึ้นมาของนักการเมืองหน้าใหม่จากพรรคประชาธิปัตย์	73
บทที่ 4 การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2561	76
การแยกกันเดินของกลุ่มวาคะห์และการรวมตัวของกลุ่มสัจจานุภาพ	88
การเกิดนักการเมืองมลายูหน้าใหม่	91

การเกิดพรรคประชาชนที่อยู่บนฐานคิดความเป็นมลายู	93
การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมภายใต้ช่วงรัฐบาลทหาร	97
การแสดงออกของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ผ่านการเลือกตั้งและการลงประชามติ.....	101
บทที่ 5 นักการเมืองมลายูมุสลิมกับการปรับตัวสู่การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562	106
จากกลุ่มวาระห้สู่พรรคประชาชาติ.....	107
การแตกของพรรคการเมืองกับการย้ายสังกัดพรรคของนักการเมืองมลายูมุสลิม	117
กลุ่มภาคประชาสังคม ผู้หญิงและเยาวชนกับการเข้าสู่พื้นที่การเมือง	124
นัยสำคัญของปรากฏการณ์ก่อนและหลังการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 กับความเป็น “มลายูมุสลิม”	138
กลุ่มขบวนการต่อสู้กับพื้นที่ทางการเมือง.....	151
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย: พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475-2562	159
ประเด็นสำคัญที่เกิดพลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม	159
ข้อท้าทายสำหรับการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม.....	174
สรุปผลการวิจัย.....	184
ข้อเสนอแนะ.....	185
บรรณานุกรม	191
ภาคผนวก	209
ประวัตินักวิจัย	351

สารบัญภาพ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	10
ภาพ 2 สรุปจำนวนและปีในการเลือกตั้ง การรัฐประหารและการมีรัฐธรรมนูญในประเทศไทย.....	41
ภาพ 3 สรุปการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิม ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2476- 2562.....	162
ภาพ 4 สรุปปัจจัยในการเข้าสู่การเมืองและการรักษาพื้นที่ทางการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่ ชายแดนใต้.....	169

สารบัญตาราง

ตาราง 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก	27
ตาราง 2 รายชื่อสมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2476-2544..	36
ตาราง 3 ผลการเลือกตั้งผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคะแนนสูงสุดในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2544 และ 2548	68
ตาราง 4 เปรียบเทียบผลคะแนนการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2544 ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรค ความหวังใหม่ในพื้นที่ชายแดนใต้.....	74
ตาราง 5 ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ในปีพ.ศ. 2548, 2549, 2550 และ 2554.....	86
ตาราง 6 รายชื่อผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดชายแดนใต้ปีพ.ศ. 2549, 2551 และ 2557.....	69
ตาราง 7 คะแนนของผู้สมัครพรรคประชากรธรรมในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2554 ในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	96
ตาราง 8 อัตราส่วนของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและลงประชามติ	101
ตาราง 9 ผลการลงประชามติของปีพ.ศ. 2557 และ 2559 ของผู้คนในพื้นที่ชายแดนใต้.....	102
ตาราง 10 รายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่ชายแดนใต้ปีพ.ศ. 2562	114
ตาราง 11 รายชื่อผู้ที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุดสามอันดับแรกแยกตามเขต	150

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ในช่วง 16 ปีที่ผ่านมา จังหวัดชายแดนใต้ตกอยู่ในห้วงของความรุนแรง ที่แม้ว่าดูเหมือนว่ามีแนวโน้มจะเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงลดลง แต่ปัญหาของความรุนแรงก็ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง มีข้อเสนอแนะและความพยายามต่างๆ มากมายจากหลากหลายฝ่ายในสังคมที่ร่วมกันนำเสนอเพื่อต้องการที่จะให้เกิดสันติภาพในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็มีงานศึกษาจำนวนมากที่เกิดจากความสนใจในการที่จะศึกษาประเด็นต่างๆ นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นต้นมา งานศึกษาเหล่านี้ล้วนสร้างสรรค์ให้เกิดความเข้าใจต่อพื้นที่ในมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติทางการเมืองแล้ว การศึกษากลุ่มที่ขึ้นชื่อว่ามีความสำคัญไม่น้อยในสังคม นับตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจนเข้าสู่ช่วงเหตุการณ์ที่คนกลุ่มนี้ก็ยังคงมุ่งเน้นที่จะใช้พื้นที่ทางการเมือง นั่นก็คือ นักการเมืองระดับชาติที่เป็นมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้

นับตั้งแต่การเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสยามและประเทศไทย การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ของมลายูมุสลิมในพื้นที่แห่งนี้สะท้อนออกมาในรูปแบบที่ต่างกันไป แม้ว่าการขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องสิทธิและรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มมลายูมุสลิมจะถูกแปรเปลี่ยนเป็นการใช้กำลังวิธีหรือวิธีการของใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงแรกที่สยามประเทศเปลี่ยนมาสู่การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ที่ปรากฏว่ามีหนึ่งในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมลายูมุสลิมคนแรกผิดหวังกับการต่อสู้ในระบบรัฐสภาจนหนีออกนอกประเทศไปก่อตั้งขบวนการต่อสู้โดยใช้กองกำลังเพื่อเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยขบวนการที่เขาก่อตั้งยังคงต่อสู้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในอีกมุมหนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ซึ่งอาจประสงค์ในการเรียกร้องสิทธิของคนในพื้นที่เช่นเดียวกัน แต่เลือกใช้วิถีทางการเมืองแทน แม้ว่าจะเป็นที่น่าสนใจในสังคมว่ากลุ่มนักการเมืองมักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ในแง่มุมต่างๆ แต่ถึงที่สุดแล้วกลับยังไม่เห็นว่าโดยแท้จริงหลักคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้เป็นไปอย่างไร มีอิทธิพลของความคิดแบบใดที่เข้ามามีส่วน และสถานะของการเป็นนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่ขัดแย้งเป็นอย่างไร มีพลวัตของการเคลื่อนไหวหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากหากพิจารณาในพื้นที่ความขัดแย้งอื่นๆ เช่น เจริญ มินดาเนา อาจะห์ หรือไอร์แลนด์เหนือ ก็ตาม ล้วน

แล้วแต่จะเห็นบทบาทของกลุ่มนักการเมืองเมื่อจุดของความขัดแย้งเคลื่อนเข้าสู่จุดที่ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกของปัญหาอีกต่อไป

นับตั้งแต่ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เกิดขึ้นระลอกใหม่ในปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา หากมองในภาพรวมช่วงเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบันมีการเลือกตั้งทั่วไปทั้งสิ้น 5 ครั้ง มีการเลือกตั้งอีก 1 ครั้งที่เป็นอันตอ้งโมฆะและอีกหนึ่งครั้งยังไม่ทันจะเปิดสภาที่ต้องเจอกับการรัฐประหาร อีกทั้งยังมีการลงประชามติเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญอีก 2 ครั้ง แม้ว่าจะมีช่วงเวลาให้นักการเมืองต้องทำงานหลายครั้ง แต่ในช่วงเวลานี้เองก็ยังคงเกิดการรัฐประหาร 2 ครั้ง และความไม่ลงตัวของบริบททางการเมืองทั้งประเทศในช่วงที่ผ่านมา ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่ขัดแย้งด้วยเช่นกัน งานชิ้นนี้จึงจะค่อยๆ คลี่ให้เห็นถึงพัฒนาการของการปรับตัวของนักการเมืองในแต่ละช่วงนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 มาถึงปีพ.ศ. 2562 ภายใต้บริบททางการเมืองระดับใหญ่ของประเทศที่ไม่ลงตัว รวมถึงบริบทของความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละช่วงเวลา งานชิ้นนี้ขับเคลื่อนอยู่บนการอธิบายคำสำคัญ 3 คำ คือ นักการเมือง มลายูมุสลิม และความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งจะค่อยๆ ถอดให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละคำตลอดงานวิจัยผ่านกรอบคิดเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์

เมื่อกล่าวถึงกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่แล้ว ที่ผ่านมามีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อยู่ไม่มากนัก สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดวง สานเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและทางออกระหว่างนักการเมืองจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมุ่งเน้นในการเปิดพื้นที่ให้นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ ได้แลกเปลี่ยนปัญหาและหาทางออกร่วมกัน โดยกิจกรรมนี้มุ่งเน้นไปที่การสานเสวนาเพื่อให้นักการเมืองแสดงความเห็นเรื่องการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ขณะเดียวกันมีงานเขียนของดวงยิหวา อุตระสินธุ์ ที่ศึกษาและวิเคราะห์การเมืองของกลุ่มนักการเมืองหลักๆ ในพื้นที่ออกมา ตลอดจนบทวิเคราะห์อื่นๆ ที่พยายามทำความเข้าใจการเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ออกมาเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้ง ดวงยิหวา อุตระสินธุ์ (Utarasint, 2018) ยังเขียนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง *Voices and Votes Amid Violence: Power and Electoral Accountability in Thailand's Deep South* ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่เน้นในเรื่องพฤติกรรมการออกเสียงของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยที่งานชิ้นนี้ยังได้สรุปถึงพัฒนาการทางการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาระหว่างปีพ.ศ. 2554 งานชิ้นนี้ได้เน้นย้ำว่าผล

ของการเลือกตั้งที่ประชาชนออกมาใช้สิทธิในแต่ละครั้งจะสามารถชี้ให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนในแต่ละช่วงได้ในระดับหนึ่ง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ความหวาดระแวง หากมีการเคลื่อนไหวที่เห็นได้ชัดก็จะทำให้กลายเป็นผู้ต้องสงสัยในการสนับสนุนกลุ่มขบวนการได้ ดังนั้นงานชิ้นนี้จึงสรุปว่าการออกไปเลือกตั้งของประชาชนจึงนับได้ว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความเสี่ยงน้อยสำหรับการให้ประชาชนในพื้นที่แสดงออกถึงความต้องการเมื่อระดับของความรุนแรงสูงขึ้น ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คนก็จะสูงขึ้น และมีแนวโน้มว่าผลที่ออกมาจะเป็นไปในทางที่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลจะได้รับเสียงที่มากขึ้นจากประชาชนในพื้นที่ หากว่าเป็นความรุนแรงในระดับใหญ่แล้ว ก็จะทำให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นถูกนำไปสื่อสารต่อเพื่อทำให้เกิดความรู้สึกร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลจากความรุนแรงนั้นๆ กระทั่งแปรไปสู่การตัดสินใจเลือกผู้แทนทางการเมืองของตนเอง เมื่ออยู่ท่ามกลางความขัดแย้งสิ่งหนึ่งที่ประชาชนจะสังเกตนักการเมืองคือการตอบสนองและท่าทีของพวกเขาต่อเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทำได้ง่ายขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนั้นแล้วงานวิจัยชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของการเข้าถึงประชาชนของนักการเมืองภายใต้บริบทความรุนแรง ก็อาจเปลี่ยนไปในรูปแบบที่นักการเมืองอาจจะต้องพึ่งพาข้อต่อที่จะนำไปสู่ประชาชนได้ เนื่องจากบางพื้นที่ก็อาจห่างไกลและมีความเสี่ยงเกินกว่านักการเมืองจะลงไปเอง

ดวงยิหวา (2018) ยังชี้ให้เห็นถึงข้อถกเถียงที่น่าสนใจว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น แม้ว่าจะมีการมองว่าเพิ่งเริ่มต้นในปีพ.ศ. 2547 แต่งานชิ้นนี้มีการถกเถียงว่าในความจริงการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะออกมาในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่การตั้งขบวนการติดอาวุธและต่อสู้ด้วยความรุนแรง ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวมลายูอาจเริ่มมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 เมื่อมีการประท้วงใหญ่หน้ามัสยิดกลาง เนื่องจากเป็นช่วงที่เริ่มทำให้การเมืองเรื่องการเลือกตั้งในพื้นที่พัฒนาต่อมาเรื่อยๆ ในกรณีนี้เป็นการตอบโต้เหตุการณ์ที่สะพานกอตอ เมื่อมีผู้คนโดนสังหารและเรื่องราวที่คนที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ทำให้ประชาชนออกมาประท้วง ในเวลานั้น ทำให้เห็นว่าเมื่อรัฐใช้ความรุนแรง สิ่งที่ประชาชนที่ได้ตอบคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในมิติต่างๆ มากขึ้น จากเหตุการณ์ครั้งนั้น การเลือกตั้งในปีถัดมา ก็ส่งผลให้ตัวแทนหลายคนสอบตก และเป็นอีกจุดเริ่มต้นของนักการเมืองภายใต้กลุ่มวาระห้หลายๆ คน ซึ่งภายหลังจากนั้นก็ยังมีตัวแทนจากกลุ่มวาระห้หลายคนที่ประสบความสำเร็จจากการชนะการเลือกตั้งอีกหลายคน จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2547 ซึ่งเกิดเหตุการณ์ระลอกใหม่ขึ้น กระทั่งทำให้ผู้แทน

จากกลุ่มวาคะห์สอบตกทั้งหมด จากการพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า แม้ว่าประชาชนในพื้นที่ที่จะยากจน มีระดับการอ่านเขียนไม่สูงเท่ากับหลายๆ จังหวัดในประเทศไทย หรืออาจจะไม่ได้มีการพูดถึงค่านิยมของประชาธิปไตยมากนัก แต่ชาวบ้านจะตัดสินใจในการเลือกผู้แทนด้วยข้อมูลที่พวกเขามีอย่างตั้งใจ โดยข้อมูลที่ชาวบ้านจะใช้ประกอบคือ นักการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับใคร สังกัดพรรคไหน แหล่งเงินทุนที่แต่ละพรรคนำมาใช้มาจากแหล่งใด รวมถึงบุคลิกและความสามารถของผู้สมัคร เป็นต้น งานชิ้นนี้จึงได้อีกหนึ่งของสรุปที่ว่าประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ใช่เขตเมืองใหญ่มีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกแต่ละครั้งไม่ใช่เพียงแค่เลือกเพราะเงินเพียงอย่างเดียว ดังเช่นที่มักจะมีความเชื่อกันเช่นนั้น โดยเฉพาะในกลุ่มชนชั้นผู้นำในเมืองใหญ่ และการเลือกของผู้คนในพื้นที่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงรายวัน ก็จะมีแนวโน้มว่าประชาชนจะดูที่ตัวบุคคลมากกว่าพรรคแต่หากว่าเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงระดับใหญ่ที่มีรัฐเป็นตัวแสดง ก็มักจะส่งผลให้ประชาชนเลือกที่จะลงโทษพรรครัฐบาลในขณะนั้นและเลือกพรรคตรงข้ามแทน

นอกจากนั้นมิงงานลักษณะคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง Political Participation during Conflict: A Case Study of the Conflict Areas in Songkhla and Pattani Provinces of Thailand ของ ธนิกุล จันทรา (Chantra, 2017) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงสูงและระดับความรุนแรงไม่สูงนัก เพื่ออธิบายถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คนว่าจะเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ความรุนแรงหรือไม่ โดยงานชิ้นนี้อธิบายว่าผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้งจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ผ่านการเลือกตั้งหรือแนวทางทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ และยังได้ข้อสรุปว่าหากรัฐจำกัดหรือปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้คน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเปราะบางอยู่แล้วก็จะมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่เข้มข้นขึ้น ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบายถึงบทบาทของนักการเมืองในสภากางส่วนของงานเช่นกัน นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อสรุปที่น่าสนใจว่าความรู้สึกที่เป็นชาติพันธุ์เดียวกันยังส่งผลต่อการเลือกผู้แทนด้วยเช่นกัน การที่กลุ่มชาติพันธุ์ถูกกดทับก็อาจส่งผลต่อความรู้สึกร่วมของการเป็นผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐ กระทั่งในที่สุดบางคนก็เลือกไปใช้วิถีทางทหาร บ้างก็ขยับเดินทางเพื่อสังคม ขณะที่อีกหลายคนก็เลือกที่จะตอบโต้กลับผ่านลงเสียงในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นจะส่งผลให้ผู้คนเลือกใช้วิธีการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแบบสันติวิธีมากกว่าการหันไปใช้ความรุนแรง เพื่อให้หลีกเลี่ยงจากความ

เสียงที่จะเพิ่มขึ้นจากเดิมที่เป็นอยู่ งานชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นอีกหนึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ ยิ่งมีความรุนแรงสูงขึ้นในช่วงใด ก็จะทำให้เห็นอัตราส่วนของผู้คนที่ย้ายออกไปใช้สิทธิมากขึ้น

งานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ ยังมีงานของ James Ockey (โอคีย์, 2560) เรื่อง “การเลือกตั้งและบูรณาการทางการเมืองในภาคใต้ของไทย” ในหนังสือ “ไทยได้มลายูเหนือ: ปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์บนคาบสมุทรแห่งความหลากหลาย” ซึ่งเป็นอีกชิ้นงานชิ้นแรกๆ ที่วิเคราะห์ให้เห็นพัฒนาการของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่อดีต กระทั่งถึงช่วงต้นของช่วงเวลาในการเกิดความรุนแรง ชุดหนังสือที่ว่าด้วยนักการเมืองท้องถิ่นทั้งสามจังหวัดที่แยกอธิปไตยจังหวัดละเล่ม ซึ่งสนับสนุนโดยสถาบันพระปกเกล้าเขียนโดย บุญอริ ยีหมะ (2549; 2555) และรุจน์จาลักษณ์ ราชาคมนารักษ์ (2558) ก็เป็นอีกหนึ่งชุดหนังสือสำคัญที่แม้จะกล่าวถึงนักการเมืองท้องถิ่นแต่ก็ไม่ได้มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติที่เป็นตัวแทนจากพื้นที่ปัตตานี ยะลาและนราธิวาสด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นงานชิ้นที่เป็นที่รู้จักกันดีของดันแคน แม็คคาร์โก เรื่อง นิกแผ่นดิน (2557) ก็ได้กล่าวบางส่วนถึงเรื่องของการเคลื่อนไหวของนักการเมืองในพื้นที่เช่นเดียวกัน ซึ่งในงานของแม็คคาร์โก ได้ระบุผลของงานวิจัยของเขาในประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ เรื่องของความรู้สึกของคนในพื้นที่ที่มองว่า “การเมืองท้องถิ่นควรจะมาจากกลุ่มมลายูมุสลิมเป็นหลักและควรวางนโยบายที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของพื้นที่ ส่วนนักการเมืองในระดับชาติที่ได้รับเลือกตั้งมาจากสามจังหวัดแห่งนี้ควรเป็นมลายูมุสลิมในพื้นที่ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนที่เป็นปากเสียงให้ประชากรในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ทั้งยังควรมีกลุ่มหรือพรรคการเมืองของตัวเองซึ่งจะเป็นฐานในการต่อรองกับทางกรุงเทพฯ” (สมัชชา นิลปัทม์, 2556) นอกจากนั้น แม็คคาร์โก ยังได้สรุปลักษณะของนักการเมืองที่เป็นอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่น่าสนใจว่า 1. เชื้อสายเจ้าเมืองเก่า 2. ใช้ความทุกข์ยากและการต่อสู้ดิ้นรนของครอบครัว 3. เน้นความมีศีลธรรมและคุณธรรมส่วนตัว 4. ใช้ความทุกข์ยากและการต่อสู้ดิ้นรนส่วนบุคคล 5. การอุทิศตนให้แก่ผลประโยชน์ของท้องถิ่นและการบริการชุมชน 6. สถานภาพด้านศาสนา และ 7. เป็นชาวพุทธผู้จริงใจและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ขณะเดียวกัน วิทยานิพนธ์ของอิมรอน ซาหะ (2558) เรื่อง “แนวคิดอิสลามการเมืองและสันติภาพของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย” ซึ่งได้ศึกษาแนวคิดของกลุ่มพรรคการเมืองมุสลิมเล็กๆ ที่ตั้งขึ้น และได้เสนอแนะในส่วนหนึ่งของงานว่าแนวทางการเมืองอาจเป็นแนว

ทางเลือกสำหรับการเคลื่อนไหวกว่าที่ปราศจากความรุนแรงของพื้นที่ชายแดนใต้ได้ นับว่าเป็นข้อเสนอแนะสำคัญที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการเสนอต่อเพื่อให้เห็นภาพชัดยิ่งขึ้น กรอบแนวคิดเรื่องเกี่ยวกับ“นักการเมือง” และ อิสลามกับการเมือง จะเป็นกรอบคิดหลักที่ผลักงานชิ้นนี้ให้เริ่มเดินแล้วหนุนเสริมด้วยกรอบแนวคิดที่ว่าด้วย กระบวนการทำให้เป็นการเมืองที่เชื่อมโยงเข้ากับการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งให้เป็นประเด็นทางการเมือง ซึ่งมุ่งเน้นในการทำความเข้าใจเรื่องการปะทะต่อรอง รวมถึงจุดที่แปรเปลี่ยนความขัดแย้งที่ใช้อาวุธให้กลายเป็นประเด็นการเรียกร้องทางการเมืองโดยใช้แนวทางทางการเมืองแทนการใช้อาวุธ

ในการศึกษาเรื่องราวของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ยังปรากฏงานของอีกหลายท่านที่นำเสนอในมุมมองที่ต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นงานของอสมามังกรชัย (2555) เรื่อง โครงสร้างชนชั้นนำและทัศนะของชนชั้นนำมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ ที่ได้มองนักการเมืองเป็นหนึ่งในชนชั้นนำและมองถึงความคิดเห็นของนักการเมืองที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ รวมทั้งได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของทุนและปัจจัยต่างๆ ที่ประกอบสร้างตัวตนของชนชั้นนำขึ้นมา หรือ งานของบุญอริ ยีหมะ (2562) เรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 : จังหวัดสงขลา และงานของสามารถ ทองเฟื้อ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2562) เรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 : จังหวัดปัตตานี และ งานของเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2562) เรื่อง บทบาทนักการเมืองระดับท้องถิ่นในเขตพื้นที่ความรุนแรงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ล้วนแล้วแต่เป็นงานที่ศึกษาบทบาทของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ในมิติที่ต่างกันไป บางชิ้นมุ่งเน้นไปที่การอธิบายถึงการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 ในพื้นที่ที่ต่างกันไป และบางชิ้นเน้นมองไปที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาตินัยสำคัญ

คำถามหลักของงานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้เห็นว่าการงานชิ้นนี้แตกต่างจากงานที่กล่าวไปแล้วข้างต้น คำถามของวิทยานิพนธ์ของดวงยิหวาและธนิกุล มุ่งที่จะมองไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ขณะที่งานของ Ockey ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของนักการเมืองแต่หยุดลงที่ช่วงต้นของความรุนแรง เฉกเช่นเดียวกับชุดหนังสือ นักการเมืองท้องถิ่นของสถาบันพระปกเกล้าที่มุ่งเน้นนำเสนอข้อมูลภาพกว้างของนักการเมืองงานวิจัยชิ้นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าต้องการเสนอเรื่องราวที่งานวิจัยชิ้นต่างๆ ที่ระบุไว้ได้ศึกษามา โดย

มุ่งเน้นศึกษาผ่านกรอบช่วงของความรุนแรงที่จะทำให้เห็นถึงพลวัตของนักการเมืองในพื้นที่ จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ผ่านงานหลายๆชิ้นที่กล่าวถึงไปแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่ามึ้นักการเมืองมลายูมุสลิมที่เคยเข้าสู่ระบบรัฐสภาแต่กลับกลายเป็นความผิดหวังและหันไปตั้งขบวนการติดอาวุธตลอดจนเรื่องราวของนักการเมืองที่เมื่อเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองแต่ก็ยังคงถูกมองว่ามีความข้องเกี่ยวกับกลุ่มติดอาวุธหากทว่านักการเมืองเหล่านี้ก็ยังคงเดินอยู่ในสายการเมืองผ่านการเลือกตั้งต่อไป ขณะเดียวกันในห้วงเวลาของความรุนแรงยังมีการแสดงออกของประชาชนที่มีผ่านการเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนหน้าตาของนักการเมืองในพื้นที่จนกระทั่งนักการเมืองต้องปรับตัวและปรับตัวยุทธเพื่อเข้าถึงประชาชน

โดยคำถามของงานชิ้นนี้คือ นักการเมืองมลายูมุสลิมขับเคลื่อนอย่างไรท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ และการต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ งานชิ้นนี้มุ่งศึกษาไปยังกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ เพื่อให้เห็นว่าแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังเป็นอย่างไร ขณะเดียวกันมีรูปแบบการเคลื่อนไหวอย่างไร และการเคลื่อนไหวเหล่านี้มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดพลวัตหรือการปรับตัวในช่วงเวลานับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจบนฐานคิดของการเมืองเรื่องอัตลักษณ์และสะท้อนถึงปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ทางการเมืองในสังคมชายแดนใต้ต่อไป ทั้งนี้เองงานศึกษาชิ้นนี้ก็สอดคล้องกับ โครงการ “ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่มุ่งเน้นให้ได้องค์ความรู้จากงานวิจัยที่จะสามารถนำไปพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริงได้ด้วยเช่นกัน

งานวิจัยชิ้นนี้คาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักการเมืองมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ ที่จะได้รับความเข้าใจมากขึ้นถึงการเคลื่อนไหวตามแนวทางของตนเอง ขณะเดียวกันก็จะได้รับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับการทำงานของตนเองเพื่อหนุนเสริมสันติภาพในพื้นที่ต่อไป ขณะเดียวกันองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง ก็จะได้รับประโยชน์ในการเข้าใจแนวคิดของกลุ่มนักการเมืองมุสลิมมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ประกอบการออกนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนพื้นที่ทางการเมืองต่อไป คู่ขัดแย้งหลักในพื้นที่ชายแดนใต้ ก็จะได้รับประโยชน์ในการเห็นว่าทางเลือก

ในทางการเมืองอาจเป็นอีกหนทางสำหรับทุกฝ่ายที่ต้องการขับเคลื่อนให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลง โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ รวมถึงภาคประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องและสนใจ จะได้รับประโยชน์ ในการเพิ่มความเข้าใจต่อนักการเมืองมุสลิมและช่วยสะท้อนเสียงเพื่อพัฒนาให้การขับเคลื่อนทาง การเมืองของพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไปได้ โดยที่งานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้เกิด องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่ ชายแดนใต้ ในห้วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ พร้อมเห็นถึงพลวัตในช่วงต่างๆ ที่เป็นผลจาก สถานการณ์ทางการเมืองในพื้นที่และระดับชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ ใน มิติที่ว่า การใช้พื้นที่ทางการเมืองจะเป็นแนวทางเลือกในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของชาวมลายู มุสลิมได้ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีต่อการผลักดันให้พื้นที่ทางการเมืองระดับชาติของสามจังหวัด ชายแดนใต้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถหนุนเสริมแนวทางการสร้างสันติภาพของ พื้นที่ด้วยแนวทางที่ไม่ใช้ความรุนแรงได้

1.2 คำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คำถามวิจัยของงานชิ้นนี้ต้องการมุ่งเน้นถึงการมองบนฐานข้อมูลที่ปรากฏให้เห็นถึงการ ปรับตัวอย่างเห็นได้ชัดของนักการเมืองมลายูมุสลิมในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็น ต้นมา โดยคำถามของงานชิ้นนี้คือ นักการเมืองมลายูมุสลิมปรับตัวอย่างไรท่ามกลางสถานการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ และ การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังใน การเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ โดยจากคำถามวิจัยที่กล่าวมาแล้วนี้ นำไปสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อศึกษาพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบท ทางการเมืองที่ปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการ สร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้

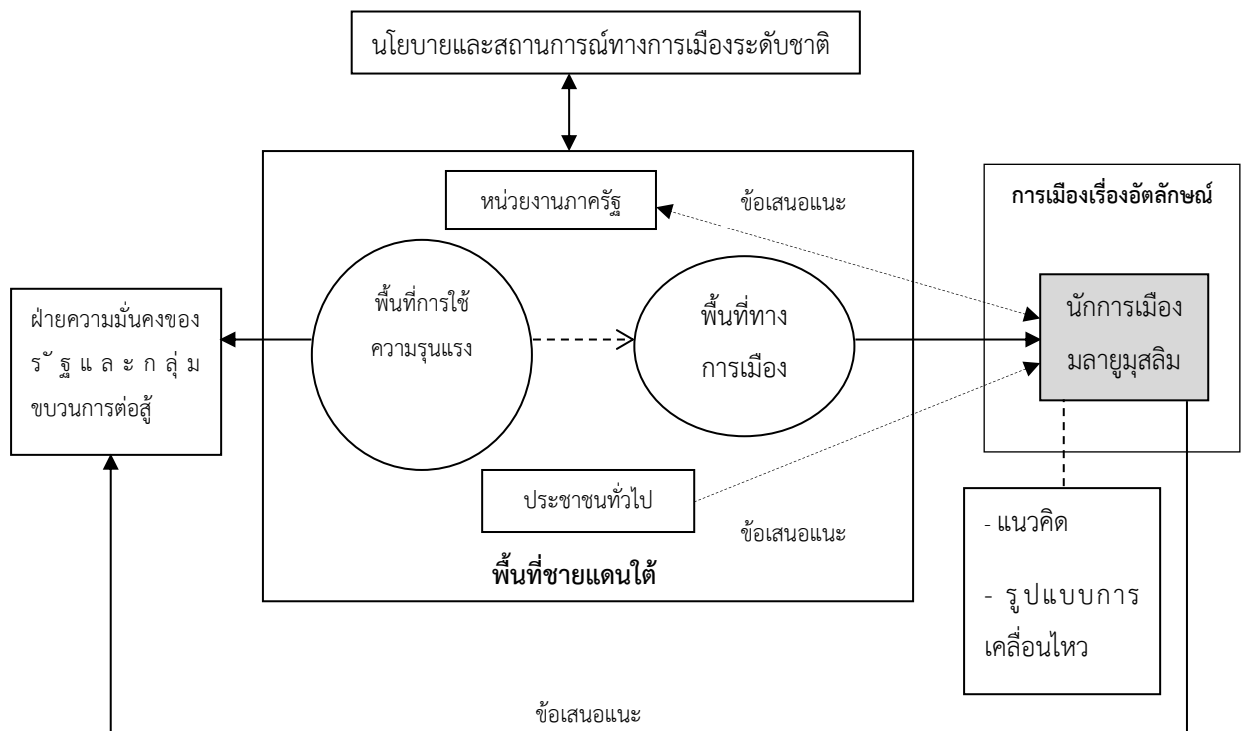
1.3 ขอบเขตการศึกษาและกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการวิจัยชิ้นนี้เน้นศึกษาในช่วงกรอบเวลาดังแต่ปีพ.ศ. 2547 - 2561 ซึ่งเป็นช่วงเวลานับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อย่างไรก็ตาม ความเคลื่อนไหวก่อนปีพ.ศ. 2547 จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิม แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็จะยังคงเน้นศึกษานับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เป็นหลัก เนื่องจากการเป็นงานที่เคยมีการศึกษามาก่อนในช่วงเวลาอดีต ขณะเดียวกันในช่วง 16 ปีที่ผ่านมา มีพลวัตหลายอย่างที่ น่าสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของนักการเมืองมลายูมุสลิม และในช่วงปีพ.ศ. 2561 และ 2562 ยังมีการเคลื่อนไหวที่เตรียมพร้อมการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งจะเป็นหมุดหมายที่ดีในการประเมินอนาคตของการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมได้ด้วยเช่นกัน โดยที่งานวิจัยชิ้นนี้มีพื้นที่การศึกษาในบริเวณพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

1.3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จะใช้กรอบแนวคิดหลักในเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เห็นถึงสถานะที่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมขับเคลื่อนในรูปแบบที่ต่างกันไป เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมของกลุ่มชาติพันธุ์หรืออัตลักษณ์ของตน โดยในงานวิจัยชิ้นนี้มองว่าการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองแบบทางการในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนการเป็นผู้แทนราษฎรนั้นจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นการบรรลุเป้าหมายของการได้รับสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมของสังคมส่วนรวมที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันเป็นสำคัญ นอกจากนั้นอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูและความเป็นมุสลิม ที่อยู่บนฐานคิระหะหว่างอิสลามและการเมือง กับ การเมืองอิสลาม ยังได้นำมาเพื่อประกอบการอธิบายในส่วนของแนวคิดในระดับบุคคลของนักการเมืองมุสลิมที่ต้องการศึกษาไปพร้อมๆ กัน โดยการศึกษาชิ้นนี้อยู่บนกรอบที่มีสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีพลวัตตลอดทั้ง 16 ปีที่ผ่านมา โดยมีกรอบการวิจัยในภาพรวม ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.3.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อทำความเข้าใจต่อนักการเมืองของมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ งานวิจัยชิ้นนี้หยิบยกกรอบคิด ที่สามารถอธิบายถึงการขับเคลื่อนของนักการเมืองที่ใช้ทั้งฐานของชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ และยังประกอบเข้ากับการเป็นนักการเมืองที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งทางอาวุธซึ่งเป็นจุดตัดสำคัญที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาคือ พลวัตก่อนและหลังเกิดคลื่นระลอกของความรุนแรงที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด นั่นคือกรอบคิดเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (Identity Politics) ในการมองความเป็นตัวแทนและพฤติกรรมของนักการเมืองซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะของความเป็นมลายูมุสลิมและการขับเคลื่อนของนักการเมืองเหล่านี้ที่ปรับเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลาและยังกลายเป็นการใช้พื้นที่การเมืองเพื่อขับเคลื่อนเรียกร้องพื้นที่ของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมที่อาจเป็นทางเลือกในการเคลื่อนไหวมากกว่าการใช้ความรุนแรง

แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (Identity Politics)

การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (Identity Politics) เป็นแนวคิดที่วางอยู่บนฐานของการมองการเมืองที่ขัดโยงกับอัตลักษณ์ของผู้คนที่อยู่ท่ามกลางสังคม โดยแก่นของแนวคิดนี้จะเห็นว่ามีความหลากหลายทางสังคมบางกลุ่มที่ได้รับการกดขี่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิง ความเป็น

ชนเผ่า ความเป็นคนผิวสี หรือความเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม (เช่น การมองแบบเหมารวม การลบเลือนสิ่งเดิมที่เคยปฏิบัติ และการจัดสรรทรัพยากรไว้ให้กับอัตลักษณ์บางกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้บางกลุ่มถูกกีดกันออกไป เป็นต้น) และยังอยู่ในภาวะที่เผชิญกับความรุนแรง การถูกเลือกปฏิบัติ การถูกเบียดขับ หรืออยู่ในภาวะที่ไร้ซึ่งอำนาจ (Young, 1990) อัตลักษณ์สามารถประกอบสร้างได้จากตัวตนของผู้คนที่ต่างกัน ไป เรื่องของการเมืองมักจะมีเรื่องราวที่ข้องเกี่ยวกับอัตลักษณ์อยู่เสมอ แต่ไม่ได้หมายความว่าเรื่องของการเมืองในอัตลักษณ์เสมอไป ไม่ใช่ทุกอัตลักษณ์ที่มีนัยเชิงการเมืองหรือทางสังคม แต่มักเป็นเรื่องส่วนบุคคล ในทางกลับกัน เรื่องของการเมืองมักจะเห็นเรื่องราวที่ข้องเกี่ยวกับอัตลักษณ์อยู่บ่อยครั้ง (Younge, 2019)

การเมืองเรื่องอัตลักษณ์มีฐานคิดจากการมองเรื่องการกดขี่ที่จำเป็นต้องมีการเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของกลุ่มในสังคมบางกลุ่ม มากกว่าเป็นการยอมรับการวางแนวทางของวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยเริ่มจากการตระหนักถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของตนเองและชุมชน อย่างไรก็ตาม คำว่า “การเมืองเรื่องอัตลักษณ์” ก็ยังคงเป็นเพียงกรอบคิดกว้างๆ ที่ใช้ในการจำกัดความคิดแนวทางการรวมตัวกันทางการเมืองของกลุ่มอัตลักษณ์ที่กระทำโดยตัวแทนของกลุ่มนั้นๆ ในพื้นที่ต่างๆ ที่กระจายออกไป (Stanford University, 2016)

Sonia Kruks (2001) ให้ความเห็นว่าสิ่งที่สำคัญของการเมืองเรื่องอัตลักษณ์คือเรื่องการยอมรับในกลุ่มอัตลักษณ์หนึ่ง และให้เกียรติอัตลักษณ์ของของคนอื่นๆ หนึ่งว่ามีความต่างออกไป การเมืองเรื่องอัตลักษณ์จึงเป็นประเด็นที่อยู่บนฐานของประสบการณ์ของคนอื่นๆ หนึ่ง โดยเฉพาะชุดประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกกดขี่จากผู้ที่มิอำนาจเหนือกว่า การมองเรื่องอัตลักษณ์อาจมองว่าอัตลักษณ์ของบุคคลหนึ่งๆ มีเพียงแก่นของอัตลักษณ์เดียวและจะเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกมาซึ่งตัวตนของบุคคลหนึ่ง เช่น สำหรับบางคนแล้วความเป็นเอเชีย-อเมริกัน อาจสำคัญกว่าการเป็นผู้หญิงก็เป็นได้ หากมองผ่านมุมนี้จะพบว่าผู้คนมักจะต้องถูกกดดันให้ระบุอัตลักษณ์ที่เป็นแก่นของตนเองแม้ว่าในความเป็นจริงแล้วบุคคลหนึ่งอาจไม่สามารถเลือกได้ว่าจะระบุอัตลักษณ์ใด แต่มีลักษณะของการผสมผสานเข้าไว้ด้วยกัน (Spelman, 1988) หรืออัตลักษณ์ของบุคคลหนึ่งๆ นั้นอาจสามารถมองในภาพรวมของกลุ่มทางสังคมบางกลุ่ม ที่เป็นอัตลักษณ์ร่วมกันในสังคมโดยรวมไม่ใช่เพียงระดับปัจเจกได้เช่นกัน โดยอัตลักษณ์แบบนี้ก็อาจจะมีกลไกบางอย่างที่ต้องปฏิบัติตามแนวทางของอัตลักษณ์ที่มีร่วมกัน เช่น อัตลักษณ์ของชาวอเมริกัน ในภาพรวม เป็นต้น

หากมองย้อนกลับไป มีนักวิชาการหลายท่านที่มองว่าแนวคิดนี้เริ่มมีการปรับใช้ตั้งแต่ช่วงปีค.ศ. 1960-1970 มาแล้ว พร้อมๆ กับแนวคิดในเรื่องพหุวัฒนธรรมซึ่งในช่วงเวลานั้นแนวคิดนี้ถูก

สะท้อนออกมาเป็นการใช้การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ในมิติของการสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มคนที่ถูกเบียดขับในสังคมและหนุนเสริมพลังของผู้ที่รู้สึกว่าคุณกดทับ เช่น ในการเมืองสหรัฐอเมริกาอาจเป็นกลุ่มคนผิวสี กลุ่มเพศทางเลือก กลุ่มสตรีนิยม กลุ่มมาร์กซิสต์ ชนเผ่าอินเดียนแดงหรือชนเผ่าดั้งเดิมอื่นๆ เป็นต้น และในช่วงเดียวกันต่อมา ก็เริ่มมีการกระจายแนวคิดนี้สู่กลุ่มประเทศในละตินอเมริกา ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มทางสังคมแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้หญิง กลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มคนดั้งเดิม กระทั่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อปฏิวัติในเวลานั้น ดังนั้นแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ได้ก่อรูปขึ้นจากกลุ่มคนที่ต้องการเพิ่มอำนาจและลดการถูกกดทับในสังคมนั่นเอง อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันกรอบคิดเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ก็ขยายออกไปมากขึ้น อัตลักษณ์ของผู้คนจะถูกนำมาใช้ในมิติการเมืองอยู่เสมอ ในการเมืองสหรัฐอเมริกาปัจจุบันก็มีแนวโน้มของกลุ่มคนที่เลือกผู้คนที่มีความอัตลักษณ์เดียวกันในการเลือกตั้ง เช่นเดียวกับอีกหลายประเทศทั่วโลก (Wiarda, 2016)

แนวคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์นี้ปรากฏให้เห็นชัดขึ้นภายหลังจากการปะทะกันทางอุดมการณ์ทางการเมืองในช่วงสงครามเย็นระหว่างโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ได้สิ้นสุดลง ก่อนที่โลกจะมุ่งหันเข้ามาสังคมแบบที่มุ่งเน้นแนวทางเสรีนิยมอิงกับเศรษฐกิจของโลก แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดทางการเมืองในโลกหลังยุคสงครามเย็นกลับยังเห็นถึงแนวคิดที่แบ่งความเป็นเขา เป็นเรามากยิ่งขึ้น โลกหลังสงครามเย็นจึงค่อยๆ ทำให้อัตลักษณ์ของผู้คนที่หลากหลายเริ่มถูกนำมาใช้ในพื้นที่ทางการเมืองมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด หนังสือ The Clash of Civilizations ของ Samuel Huntington ได้อธิบายถึงการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างน่าสนใจว่า “ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์, ระบอบการเมืองและเศรษฐกิจ, การสร้าง “ค่าย” เพื่อเผชิญหน้ากัน ฯลฯ อย่างที่เป็นลักษณะเด่นในยุคสงครามเย็น ไม่ช่วยอธิบายความขัดแย้งระหว่างประเทศได้อีกต่อไป แทนที่ผู้คนจะนิยามตนเองว่าเขาเป็นฝ่ายเสรีประชาธิปไตย หรือเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ เขากลับหันไปนิยามตนเองตาม “อารยธรรม” (และ/หรือวัฒนธรรม เพราะสองอย่างนี้ในทัศนะของ Huntington แยกออกจากกันไม่ได้) ที่เขาสังเกตอยู่ เขารู้สึกตัวว่าเป็นมุสลิม, เป็นคนตะวันตก, เป็นคนจีน, เป็นมลายู ฯลฯ มากกว่าว่าอยู่กับค่ายเสรีประชาธิปไตยหรือคอมมิวนิสต์” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2562)

การเมืองเรื่องอัตลักษณ์มักนำไปใช้เพื่ออธิบายถึงการเมืองที่นำเอาอัตลักษณ์ที่มีร่วมกันของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นภาษา ศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ หรือชนเผ่า เข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรมหรือการตัดสินใจทางการเมือง ในแง่หนึ่งแล้วบางส่วนของอัตลักษณ์ที่เป็นกลุ่มเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถสร้างใหม่ รื้อสร้าง หรือปรับรูปแบบไปตามยุคสมัยได้ อัตลักษณ์เหล่านี้มักจะทำให้เกิดความรู้สึก “ความเป็นเรา” และ “ความเป็นอื่น” ความรู้สึกแบบแรกจะนำไปสู่การรวมเอาคนที่อยู่ในอัตลักษณ์

เดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน หรืออัตลักษณ์ที่ต่างแต่มีเป้าประสงค์ของการรักษาอัตลักษณ์เฉพาะของตนเอาไว้ได้ แต่หากเกิดความรู้สึกในแบบหลัง ก็อาจนำไปสู่การสร้างอคติต่อคนที่มีอัตลักษณ์ที่ต่างกันได้ในแง่หนึ่งจึงอาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์เปิดพื้นที่สำหรับการใช้ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นและแยกแยะความต่างและความเหมือนของตนเอง แน่แน่นอนว่าเป็นที่ทราบดีว่า โดยธรรมชาติแล้วอัตลักษณ์ของมนุษย์มีความหลากหลายและสังคมมนุษย์ก็ไม่เคยเป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์เพียงหนึ่งเดียว บนฐานคิดแบบนี้จึงมองว่าการมองมนุษย์ในลักษณะที่เป็นพหุทางอัตลักษณ์และสังคมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ (Heredia, 2006)

ธงชัย วินิจจะกูล (2560) มองถึงเรื่องของอัตลักษณ์อย่างน่าสนใจว่าการยึดถืออัตลักษณ์รวมหมู่ใดๆ นั้น มักจะต้องมี “ผู้อื่น” อยู่เสมอ การมีคู่ตรงข้ามและมีความรู้เกี่ยวกับคนอื่นนั้น จะช่วยสร้างตัวตนของเราเอง ในกระบวนการสร้างตัวตนขึ้นมานั้นมักจะมีการสร้างความเป็นอื่นมาด้วยและมีหลายๆ ครั้งที่การสร้างอัตลักษณ์ก็มาจากมุมมองของผู้อื่นด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์จำเป็นต้องมีการผลิตซ้ำความหมายของการสร้างความเป็นอื่นอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงและซ่อมแซมความเข้าใจที่มีต่อความเป็นเราและความเป็นอื่น

Bhikhu Parekh (2008) นักวิชาการชาวอินเดียคนสำคัญคนหนึ่ง ได้สื่อสารเรื่องราวการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างน่าสนใจ ในหนังสือที่ชื่อว่า A New Politics of Identity: Political Principles for an Interdependent World ซึ่งได้อธิบายถึงการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชาติ จนมาถึงการก่อร่างของสังคมที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของผู้คน รวมทั้งยังมองว่าโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีความผสมกลมกลืนของอัตลักษณ์ที่หลากหลาย สำหรับ Parekh เห็นว่าหลายๆ ครั้งการกดทับชนกลุ่มน้อย ผู้หญิง หรือกลุ่มคนเพศทางเลือก มักจะกระทำโดยอาศัยวาทกรรมของคำว่า “อำนาจอธิปไตย” ของรัฐ Parekh ได้อธิบายต่อเนื่องไปอีกว่าในสังคมที่มีความหลากหลายของอัตลักษณ์ของผู้คนเช่นนี้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้กลายเป็นแนวคิดสากลที่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ การปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีพื้นที่ให้กับเสียงของคนที่ถูกเบียดขับออกไปเหล่านั้น แต่การปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีความชอบธรรมได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและความยุติธรรมสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกกลุ่มคนในสังคม

ท่ามกลางยุคที่มีความไม่มั่นคงในมิติต่างๆ ทั้งการเมือง สังคมและศีลธรรม มุมมองที่มีต่อเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์โดยเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ก็มีหลากหลายขึ้นและเป็นการใช้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มเอง ตลอดจนเพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองบางประการ สำหรับกลุ่มที่อยู่ภายใต้การปกครองส่วนใหญ่แล้วมักจะใช้เครื่องมือต่อรองภายใต้

ฐานคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ผ่านการสร้างภัยคุกคามต่อความมั่นคงในสังคม การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในมิตินี้จึงเป็นการแสดงออกในเชิงของการต่อต้านผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านกฎของชนหมู่มาก รวมไปถึงต่อต้านอัตลักษณ์ของชาติที่มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวและถูกทำให้เหมือนกันทั้งชาติ ซึ่งในการต่อต้านนี้ก็มีบางกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขับเคลื่อนโดยใช้อัตลักษณ์ของกลุ่มเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองและเข้าสู่การใช้แนวทางที่ไม่ใช้ความรุนแรง หลายครั้งที่การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มักจะถูกมองว่าทำให้เกิดความขัดแย้ง แต่หากมองอีกมุมจะพบว่า การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ก็เป็นการก่อร่างและการรักษาอำนาจทางการเมืองของชนกลุ่มใหญ่และกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่า นอกจากการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จะถูกใช้ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและรักษาความเป็นรัฐชาติด้วยเช่นกัน อัตลักษณ์ของบางกลุ่มชาติพันธุ์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของชาติในขณะที่อัตลักษณ์ของอีกหลายชาติพันธุ์ในขอบเขตพื้นที่ของรัฐนั้นๆ ได้ถูกกันออกไป เช่น ในบางประเทศภาษาของบางกลุ่มถูกทำให้เป็นภาษาประจำชาติแม้ว่าจะมีการใช้ภาษาอื่นในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็ตาม และหลายครั้งอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ก็เป็นส่วนสำคัญของความพยายามทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจผ่านการทำให้เป็นรัฐที่มีความเป็นพหุนิยมมากขึ้น (Leach, Brown & Worden, 2008)

Mary Bernstein (2005 อ้างถึงใน Leach, Brown & Worden, 2008) ให้ความเห็นว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพราะเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่จะส่งผลต่อการเกิดการกระทำบางอย่างร่วมกันได้ ดังนั้นแล้วการขับเคลื่อนทางการเมืองที่จะมีพลังไม่ควรเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มอัตลักษณ์ใดกลุ่มหนึ่งที่เคลื่อนไหวเพียงกลุ่มเดียว แต่ควรมีความร่วมมือข้ามกลุ่มเพื่อทำให้มีฐานการสนับสนุนที่กว้างขึ้น ในหลายกรณี ความล้มเหลวในการใช้อัตลักษณ์ที่มากเกินไปและทำให้เป็นประเด็นทางการเมืองก็มักจะทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นแตกกระจายออกไป (Leach, Brown & Worden, 2008)

ฉันทนา บรรพศิริ โขติ (2552) มองว่าในโลกยุคโลกาภิวัตน์ นั้นเรื่องราวของชาติพันธุ์และภาษา ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้น เพราะมีการเคลื่อนย้ายของผู้คน ทำให้ความแตกต่างหลากหลายได้กลายเป็นธรรมชาติของสังคมปัจจุบัน เงื่อนไขความแตกต่างทางชาติพันธุ์เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในการจัดการปกครอง และหลายครั้งที่อัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ ภาษาและศาสนาของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มที่เคยถูกกดทับเริ่มเด่นชัดและมีปฏิกิริยาตอบโต้ ในแง่นี้แล้วการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จึงเป็นประเด็นที่ส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อเหตุผลและการดำรงอยู่ของความขัดแย้ง อัตลักษณ์ที่ต่างของผู้คนมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อสร้างความชอบธรรมของการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์หนึ่งๆ ขณะเดียวกันความพยายามในการกดทับอัตลักษณ์อื่นก็มักจะเป็นเหตุสู่ความขัดแย้ง หากมองในแง่

นี้แล้วอัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องให้ความสนใจเมื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการความขัดแย้ง (Wigmore-Shepherd, 2013) จากรายงานการพัฒนาคนแห่งสหประชาชาติ (อ้างถึงใน เอกรินทร์ ต่วนศิริ, 2553) กล่าวไว้ถึงเรื่องเดียวกันนี้ว่า หากการเคลื่อนไหวเพื่อรักษาอัตลักษณ์บางอย่างของผู้คนถูกปล่อยทิ้งไว้ ไม่มีการจัดการอะไรที่จะส่งผลเชิงลบต่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์นั้นก็อาจเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐ การแบ่งตัวของผู้คน กระทั่งทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและเกลียดชังระหว่างกันก็จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ตามมาได้ Ma Rong (2010) ก็ได้อธิบายอย่างน่าสนใจว่าหากรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนที่หลากหลายได้ ก็อาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ ในสถานะเช่นนี้เองการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนที่หลากหลายซึ่งมีอัตลักษณ์ที่ต่างกันจึงเป็นเรื่องจำเป็น และการตอบสนองนี้ตามที่ Parekh ได้ให้ข้อถกเถียงไว้ว่าจะเกิดได้ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับ Brown (1995) ที่มองว่าเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญของการเมืองเรื่องอัตลักษณ์คือการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหวอย่างเสรีของประชาชน โดยที่การเมืองเรื่องอัตลักษณ์สามารถดำเนินการได้ผ่านวิธีการต่างๆ เพื่อรักษาหรือต่อสู้ในการคงอยู่ของอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมือง การลوبي หรือกระทั่งการตั้งพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง รวมถึงกลไกต่างๆภายใต้รัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย (Stanford, 2016) ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ต่างๆ อาจเคลื่อนไหวด้วยรูปแบบที่ต่างกันไปภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวในระบบแบบการใช้อาวุธและความรุนแรง และการเคลื่อนไหวในระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง การลوبي การประท้วงโดยสันติวิธี เป็นต้น (ชเนศ อาภรณ์สุวรรณ ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550)

การเมืองอัตลักษณ์ ความเป็นตัวแทน และนักการเมือง

หลักการหนึ่งที่สำคัญภายใต้กรอบคิดระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนซึ่งอยู่บนฐานคิดที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่เมื่อประชาชนทั้งหมดไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงได้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องของเวลา องค์กรความรู้ ทักษะหรือปัจจัยอื่นๆ ก็ตาม ประชาชนจึงตกลงกันที่จะเลือกผู้แทน (representatives) ของตนขึ้นมาและมอบอำนาจให้ผู้แทนเหล่านั้นตัดสินใจเชิงนโยบายและบริหารประเทศแทนตน ในแง่นี้ประชาชนจึงยังคงมีอำนาจในการเลือกและตัดสินใจ ผ่านการเลือกผู้แทนที่เสมือนผู้ที่ทำหน้าที่แทนในบริบททางการเมืองที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและนโยบายของประเทศ (Kiewiet & McCubbins, 1991) ดังนั้นแล้วการเป็นตัวแทนทางการเมืองจึงมักเป็นเรื่องที่เน้นปฏิบัติตามเสียงของชนกลุ่มใหญ่แต่ไม่เพิกเฉยต่อเสียงของชนกลุ่มน้อย วิธีการหนึ่งที่ระบบตัวแทนใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนที่

สามารถอ้างสิทธิอย่างชอบธรรมได้ว่ามาจากเสียงของประชาชนและมาเป็นตัวแทนเสียงของประชาชนที่ต้องการเรียกร้องในสิ่งต่างๆ นั่นคือ การเลือกตั้ง ที่เป็นธรรมและเสรี โดยที่การเป็นตัวแทนทางการเมืองนับได้ว่าเป็นการเป็นตัวแทนเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นโดยรวม แม้ว่าในหลายครั้งโดยเฉพาะในอดีตที่อาจจะเห็นผู้แทนที่สถาปนาความชอบธรรมในการเป็นผู้แทนของประชาชนโดยที่ไม่ผ่านเลือกตั้งแต่เป็นบุคคลที่คนกลุ่มหนึ่งให้การยอมรับว่าบุคคลนั้นเป็นตัวแทนทางการเมืองของพวกเขา (Rehfeld, 2006) ในลักษณะเช่นนี้อาจปรากฏให้เห็นแต่ค่อนข้างน้อยในโลกปัจจุบัน

“การเป็นตัวแทนทางการเมือง” นับได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างคนที่มีอำนาจในพื้นที่สาธารณะ พลเมืองในแต่ละรัฐจะให้สิทธิและอำนาจแก่ตัวแทนที่จะใช้อำนาจนั้นแทนตนเอง โดยหลักการแล้วการเป็นตัวแทนทางการเมืองควรประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลายๆ กลุ่ม รวมไปถึงชาติพันธุ์ต่างๆ ด้วย ท่ามกลางโลกที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ การให้ความสำคัญต่อสิทธิทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของกลุ่มต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถมองข้ามไปได้ โดยส่วนมากแล้ว แม้ว่าสิทธิทางวัฒนธรรมและสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จะได้รับการปกป้อง แต่การมีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติยังคงไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีเพียงบางกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีพื้นที่ทางแสดงออกทางการเมือง ขณะที่อีกหลายๆ กลุ่มไม่มีพื้นที่นั้น (Zhanarstanova & Nechayeva, 2016) ในหลายประเทศจึงมีกฎหมายที่ช่วยเอื้อในการทำให้มั่นใจว่าคนที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่เป็นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่จะมีโอกาสเข้าสู่การเป็นตัวแทนในสภาได้ เช่น อาจมีการกำหนดสัดส่วน หรือ การกันที่นั่งไว้สำหรับชนกลุ่มน้อยในประเทศ (Protsyk, 2010) อย่างไรก็ตามในมิติของการมีมาตรการรับรองที่นั่งให้กับกลุ่มชาติพันธุ์มักจะสัมพันธ์กับระดับของการเป็นตัวแทนทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สูงขึ้น แต่วิธีการเช่นนี้อาจจะไม่ใช่วิธีที่ถาวรนักหากเทียบกับการที่สังคมโดยรวมให้การยอมรับการมีอยู่และมีทัศนคติเชิงบวกกับกลุ่มคนชายขอบเหล่านี้ ซึ่งในมิตินี้จะปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะทำให้ตัวแทนจากกลุ่มชาติพันธุ์สามารถได้รับที่นั่งในสภาระดับชาติได้ (Ruedin, 2009)

เมื่อความเป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่กล่าวถึงข้างต้นในบริบททางการเมืองมักถูกเลือกมาจากกลุ่มคนที่เรียกว่า “นักการเมือง” (politician) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับคำนี้ว่า คำว่านักการเมืองเอง ก็มาจากฐานของคำว่า การเมือง เฉกเช่นการเป็นตัวแทนทางการเมืองที่กล่าวไป ในเชิงประวัติศาสตร์การปกครองในยุคกรีกโบราณซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความคิด “ความเป็นรัฐ” ในเวลานั้น สำหรับนครรัฐเอเธนส์แล้วประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจการของนครรัฐโดยตรงถือว่าเป็นนักการเมือง ซึ่งต้องรับผิดชอบใน

เรื่องราวการปกครองของรัฐ ในแก่นนี้นักการเมืองในความหมายเริ่มต้นจึงอาจกล่าวอย่างง่ายว่าเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่สูงกว่าประชาชนทั่วไป และเมื่อเข้าสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ในสังคมก็มักประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ไม่สนใจการเมืองและไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มคนที่สนใจการเมืองติดตามข่าวสารและรับทราบถึงความสำคัญของการเมือง กลุ่มที่แสวงหาอำนาจเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองอาจจะเพื่อตนเองหรือเพื่อสังคมโดยรวม และกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองในแก่นนี้นักการเมืองจึงอยู่ในสองกลุ่มหลัง (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2532) Murray (2015) ให้คำอธิบายในงานศึกษาเรื่อง What Makes a Good Politician? Reassessing the Criteria Used for Political Recruitment ว่า นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งมักจะมีบทบาทหลักหรือบทบาทการทำงานในสถาบันบทบาทที่มีต่อคนที่เลือกเข้ามา บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ในมิติต่างๆ รวมถึงบทบาทที่มีในช่วงของการเลือกตั้ง และบทบาทที่มีต่อพรรคการเมืองที่ตนสังกัด การเป็นนักการเมืองที่จะประสบความสำเร็จมักจะขึ้นอยู่กับทักษะในด้านต่างๆของผู้สมัครทั้งการเป็นผู้นำ การประนีประนอม การพูดโน้มน้าว การรับฟังปัญหาและพร้อมจะแก้ไข รวมไปถึงการเป็นบุคคลที่เป็นที่ไว้วางใจได้ ในแก่นนี้แล้วระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นปัจจัยประกอบที่เห็นชัดเจนกว่าจะส่งผลต่อการเป็นนักการเมืองที่ดีได้

ลิจิต ธีรเวดิน (2549) ได้ระบุไว้ว่า นักการเมืองหรือผู้แทนของประชาชนควรยึดหลักๆ ตั้งแต่หลักนิติธรรม (the rule of law) ความอดทนอดกลั้น (tolerance) ความใจกว้าง (open-mindedness) ความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (decency) ความน่าเชื่อถือ (credibility) หลักธรรมาภิบาล (good governance) สิทธิเสรีภาพ (rights and freedom) ความเสมอภาค (equality) ไปจนถึงค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (the democratic ethos) ขณะเดียวกันปริญญากงรอด (2553) มองว่านักการเมืองก็จำเป็นต้องมีอุดมการณ์ทางการเมือง (political ideology) จริยธรรมทางการเมือง (political ethics) ความรู้ทางการเมือง (political knowledge) ประสบการณ์ทางการเมือง (political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (political mood) ของประชาชน

นักการเมืองที่ถูกเลือกเข้าไปทำงานในสภาโดยมากแล้วจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยที่ทั้งสองส่วนจะมีหน้าที่และจำนวนต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศและแต่ละช่วงเวลา หากกล่าวถึงในบริบทประเทศไทยแล้วนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่ง

เขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน โดยจะมีบทบาทหน้าที่ในการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การตั้งคณะกรรมการ การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ การให้ความเห็นชอบแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดจนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา, 2561) สำหรับสมาชิกวุฒิสภาในปีพ.ศ. 2540 ได้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 200 คน ขณะที่ปีพ.ศ. 2550 ก็มาจากการเลือกตั้งแต่จำนวนลดลงเหลือ 150 คน แต่สำหรับรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2560 ได้มีข้อกำหนดที่ต่างออกไปคือให้จำนวนและที่มาของวุฒิสภาไว้สองช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 กำหนดให้มีจำนวน 250 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยประกอบด้วยสมาชิกที่คัดเลือกจากการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 50 คน และมาจากการคัดเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ส่วนในช่วงที่ 2 คือเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วให้วุฒิสภามีจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ บทบาทของสมาชิกวุฒิสภายภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญปัจจุบันคือ ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และสมาชิกวุฒิสภาสามารถเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัยพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ (แดนชัย ไชวิเศษ, 2560)

หากกล่าวโดยสรุปในส่วนของทฤษฎีและกรอบแนวคิดเบื้องต้นแล้ว อัตลักษณ์เฉพาะของบุคคลหนึ่งๆ เมื่อรวมเป็นกลุ่มอาจส่งผลให้เกิดทั้งการรวมเอาผู้คนเข้ามา หรือในอีกทางก็อาจผลักผู้คนที่ต่างออกไป หากอัตลักษณ์ได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียม ก็ย่อมทำให้เหตุจูงใจที่จะไปสู่ความขัดแย้งในแง่ของการถูกกดทับลดลง และการนำเอาอัตลักษณ์ของบุคคลหนึ่งมามองประกอบแล้ว จะทำให้เห็นถึงที่มาที่ไปของความสัมพันธ์และความขัดแย้ง รวมถึงการเห็นที่ทางของการใช้อัตลักษณ์มาประกอบการวางแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ได้ด้วยเช่นกัน การใช้อัตลักษณ์ใน

มิดิการเมืองที่มีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมอาจมารณใช้วิธีการที่หลากหลายไป และหนึ่งในวิธีการนั้นคือ การเข้าสู่การเมืองแบบเป็นทางการ เพื่อเป็นผู้แทนเข้าสู่สภาเพื่อเรียกร้องในสิทธิและเสรีภาพของอัตลักษณ์หนึ่งในระดับนโยบายได้นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ก็มีข้อวิพากษ์ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะหลังการได้รับชัยชนะของโดนัลด์ ทรัมป์ จากการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกา ทำให้มีข้อสังเกตว่าการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อาจเป็นสิ่งที่สร้างความขัดแย้งและสร้างการแบ่งขั้วของผู้คนมากขึ้นก็เป็นได้ สติสายุคตะนันท์ (2556) มองว่า การเมืองเรื่องอัตลักษณ์นั้นทำให้เกิดการแบ่งแยกของผู้คนสร้างเส้นแบ่งระหว่าง ความเป็นเขา และ ความเป็นเรา แล้วก็ถกกันความเป็นอื่นออกไป ทั้งยังเป็นแนวคิดของการมุ่งผลิตซ้ำความเจ็บปวดในอดีต เป็นการกดทับให้ปัจเจกบุคคลที่หลากหลายต้องยอมจำนนต่อปฏิบัติการในนามของอัตลักษณ์ร่วม ดังนั้นแล้ว หากมองในแง่นี้จะพบว่าการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อาจเป็นการหนุนเสริมว่า “ความเหมือน” ของอัตลักษณ์เฉพาะต่างๆ เท่านั้นที่จะมีความชอบธรรมเพียงพอที่จะให้ผู้ที่เหมือนกันเข้าไปขับเคลื่อนทางการเมืองด้วยกัน การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ทำให้ผู้คนแสวงหาคนที่เหมือนกันมากกว่าจะมองเรื่องค่านิยมทางการเมืองที่มีร่วมกัน (Heyes, 2000) กระทั่งถึงที่สุดแล้วยังสร้างความเป็นอื่นของคนต่างออกไปด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นในสภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไป ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ยังมีแนวโน้มที่อาจทำให้กรอบคิดของความ เป็นอัตลักษณ์แบบเดิมค่อยๆ จางไป ทำให้มีอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในโลกมากขึ้น ซึ่งยังเป็นข้อสังเกตว่าในอนาคตต่อไปการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จะมีรูปแบบอย่างไร (Brown, 1995)

มีงานบางชิ้นที่ออกมาวิพากษ์ข้อวิพากษ์ต่างๆ ที่มีต่อแนวคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ ซึ่งมองว่าการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ยังคงเป็นแนวคิดที่มองอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่อัตลักษณ์ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองในหลายครั้ง และมองว่าการเมืองเรื่องอัตลักษณ์เองก็ไม่ได้มีความยึดติดอยู่ที่อัตลักษณ์เชิงกายภาพที่เป็นเงื่อนไขกันผู้คนออกไป แต่มีพื้นที่ที่ให้อัตลักษณ์ต่างกันที่มีประสบการณ์ร่วมในการถูกกดทับและถูกกีดกันจากบางกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่ามาร่วมกันขับเคลื่อน และการขับเคลื่อนของกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ที่ต่างกันนี้ก็ได้ไม่ได้เป็นการทิ้งตัวออกจากความเป็นอัตลักษณ์ของตนที่เข้ามาสู่พื้นที่การเมืองแต่อย่างใด กลุ่มคนที่มาจากอัตลักษณ์ที่ต่างกันเมื่อมาร่วมกันขับเคลื่อนต่างก็มีเป้าหมายร่วมกัน นั่นคือการเรียกร้องเสรีภาพและความเท่าเทียม การไม่มีพื้นที่ให้กับอัตลักษณ์ที่ต่างเหล่านี้ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงที่สุดก็อาจทำให้เกิดผลเสียที่วนย้อนกลับไปที่เคยซึ่งอัตลักษณ์ที่ถูกกดทับไม่มีพื้นที่ในการแสดงออก จนกระทั่งกลายเป็นความขัดแย้งและความรุนแรงก็เป็นได้ เมื่อย้อนกลับไปมองหลักคิดเริ่มต้นของการเมืองเรื่องอัตลักษณ์แก่นสำคัญของแนวคิดนี้มุ่งเน้นให้เห็นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ กดทับและเป็นชนกลุ่มน้อย

ขับเคลื่อนผ่านแนวทางต่างๆที่จะสามารถเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมทั้งในแง่ทางสังคมและทางเศรษฐกิจของกลุ่มนั้นๆ หากมองในมิตินี้แล้ว การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเล็กๆ เหล่านี้จึงน่าจะเป็นหลักคิดสำคัญ มากกว่ามองเพียงกลุ่มผู้มีอำนาจที่นำเอาอัตลักษณ์เข้ามาสู่การเมืองอย่าง โดนัลด์ ทรัมป์ หรือผู้นำอื่นๆ ในโลกวันนี้ (Garza, 2019)

งานวิจัยชิ้นนี้จึงจะนำเอาการเมืองเรื่องอัตลักษณ์มาอธิบายในงานชิ้นนี้บนฐานของความคิดที่มองว่าการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ เป็นแนวคิดที่เห็นถึงสถานะที่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมขับเคลื่อนในรูปแบบที่ต่างกันไป เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมของกลุ่มชาติพันธุ์หรืออัตลักษณ์ของตน โดยในงานวิจัยชิ้นนี้มองว่าการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองแบบทางการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนการเป็นผู้แทนราษฎรนั้นจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นการบรรลุเป้าหมายของการได้รับสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมของสังคมส่วนรวมที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันเป็นสำคัญ โดยที่อัตลักษณ์สำคัญที่จะใช้ในการมองการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ นั้น คือ ความเป็นมลายู และความเป็นมุสลิม

อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมในการเมือง

เมื่อจะทำความเข้าใจถึงการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ผ่านการเข้าสู่การเมืองของคนมลายูมุสลิมซึ่งนับถือศาสนา “อิสลาม” การทำความเข้าใจถึงกรอบคิดเรื่อง อัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมและการเมืองกับอิสลาม จึงเป็นสองหลักคิดที่จำเป็น หากมองจากฐานของสองหลักคิดนี้ ในส่วนของอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมนั้น เป็นที่ทราบดีว่ามุสลิมคือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยมุสลิมจะมีอัตลักษณ์ที่ยึดโยงกับคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นสำคัญแต่อาจมีการปรับเปลี่ยนตามวัฒนธรรมที่ปรากฏในแต่ละพื้นที่ Tariq Ramadan (2004) มองว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมนั้นยึดโยงกับหลักปฏิบัติ 5 ประการ อันประกอบด้วย การกล่าวปฏิญาณยืนยันความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว และในศาสนทูตของพระเจ้า การละหมาด 5 เวลา การจ่ายซะกาตหรือการบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ขัดสน การถือศีลอด และการประกอบพิธีฮัจญ์ นอกจากนั้น Nahid Afrose Kabir (2015) ก็มองว่าอัตลักษณ์ของมุสลิมยังประกอบสร้างจากการเลี้ยงดูของครอบครัวที่เป็นมุสลิมและสภาพแวดล้อมหรือชุมชนมุสลิม ฉะนั้นแล้วเมื่อก้าวถึงอัตลักษณ์ของมุสลิมจึงมีมิติที่ครอบคลุมไปสู่วิถีชีวิตประจำวันต่างๆที่ประกอบสร้างตัวตนของความเป็นมุสลิม อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมหลายครั้งนั้นก็มีการผสมผสานให้เข้ากับอัตลักษณ์อื่นๆ ในตัวตนของบุคคลหนึ่งๆ ด้วย

เมื่ออัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ของมุสลิมจึงมักข้องเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชีวิตตาม

แนวทางหลักคำสอนและหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม หลายครั้งที่อัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิม ถูกนำเข้ามาในพื้นที่ทางการเมืองและมีการอธิบายที่ต่างกันไป และมีวิธีการที่ต่างกันไปตั้งแต่การใช้ ความรุนแรง การเคลื่อนไหวทางสังคม หรือกระทั่งการเข้าสู่การเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

กรอบแนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้คือเรื่องอิสลามการเมืองซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญที่จะทำให้เห็นถึงวิถีทางการเมืองของนักการเมืองมลายูมุสลิม ที่ในแง่หนึ่งแล้วก็ปฏิเสธไม่ได้ ว่ามุสลิมไม่ได้แยกศาสนาออกจากการเมืองและวิถีชีวิตประจำวัน ดังนั้นแล้วเมื่อมุสลิมเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองหลายครั้งก็ใช้พื้นที่นั้นเพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับสิทธิที่ชาวมุสลิมควรได้รับ แม้ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะมีความต่างกับการปกครองในรูปแบบอิสลาม ซึ่งมองการปกครองจากตัวบทหลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ (แนวทางของศาสนทูตมุฮัมมัด) เป็นหลักการพื้นฐานสูงสุด หากแต่บริบทที่เป็นไปของโลกปัจจุบันก็เป็นตัวผลักดันให้มุสลิมแสวงหาพื้นที่เพื่อรักษาวิถีชีวิตตามหลักการอิสลามและสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่ได้ขัดกับหลักการพื้นฐานที่ศาสนาระบุไว้ คำว่าอิสลามการเมืองไม่ได้หมายความว่าความถึงการเมืองในแบบอิสลามที่อยู่บนฐานของกฎหมายแบบอิสลาม หากแต่เป็นการให้คำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่มุสลิมเข้ามาสู่กรอบทางการเมืองและใช้พื้นที่นี้เพื่อให้อิสลามมีบทบาทในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเป็นทางเลือกที่ต่างจากการดำเนินการทางการเมืองที่เน้นการใช้กองกำลังเพื่อต่อสู้ หากแต่ใช้กรอบการเมืองที่ปราศจากความรุนแรงที่ประจักษ์ชัด (อิมรอน ซาเหาะ และ ยาสมิน ชัตตาร์, 2559)

Hirschkind (2011) ระบุว่า อิสลามการเมือง เป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายถึงการที่กรอบของศาสนาอิสลามได้ก้าวเข้าไปสู่มิติเชคคิวลาร์(การแยกศาสนาออกจากการเมือง) และอธิบายกิจกรรมในลักษณะนี้เพื่อให้เห็นความต่างจากความเชื่อทางศาสนาส่วนบุคคลที่อยู่ภายใต้แนวทางอิสลาม โดยทั่วไป อิสลามการเมืองเป็นการขยายกรอบจากอิสลามแบบดั้งเดิมสู่อิสลามในบริบทสมัยใหม่ ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับการขยายอำนาจรัฐและมิติทางสังคมที่ศาสนามีบทบาทอยู่ด้วยเช่นกัน ฐานความคิดเช่นนี้มองว่ามุสลิมอาจใช้วิธีการในการเข้าสู่มิติทางการเมือง เพื่อให้มีอำนาจในการปรับเปลี่ยนนโยบายที่เอื้อและสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม เช่น ในเรื่องการคลุมฮิญาบ หรือการเอื้อความสะดวกในด้านการเงิน การธนาคารที่ปราศจากดอกเบี้ย รวมถึงการประกอบกิจการฮาลาล เป็นต้น (อิมรอน ซาเหาะ และ สามารถ ทองเฟื้อ, 2557)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดอิสลามการเมืองจึงเป็นแนวคิดที่มีคำอธิบายที่โน้มเอียงมาในแง่ของการอธิบายปรากฏการณ์ที่มุสลิมในหลายๆ ที่ทั่วโลก เช่น ตุรกี คูนิเซีย หรือ อียิปต์ก่อนการปฏิวัติ เข้ามาสู่กรอบทางการเมือง ใช้การเมืองในระดับชาติผ่านการตั้งพรรคการเมือง ลงแข่งขัน เมื่อเข้าสู่การเมืองก็เริ่มส่งเสียงให้กฎเกณฑ์การใช้ชีวิตในแบบอิสลามที่อยู่ภายใต้กรอบสิทธิที่พึงกระทำได้

และยังอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายให้สามารถประยุกต์ใช้ได้ แม้ว่าคำว่าอิสลามการเมือง อาจมีการนิยามที่เกี่ยวข้องกับมิติของการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายข้ามชาติหรือกลุ่มติดอาวุธที่มีแนวคิดแบบอิสลามนิยมแบบสุดขั้ว แต่ก็ปรากฏไม่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการใช้อิทธิพลระหว่าง อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิม กับอิสลามการเมืองแล้ว หลายครั้งการใช้พื้นที่ทางการเมืองของมุสลิมมักจะเป็นการใช้อยู่ภายใต้กรอบคิดเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ มีเพียงไม่กี่พื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่หรือประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่อาจจะสามารถอธิบายด้วยแนวคิดอิสลามการเมืองได้อย่างเห็นได้ชัด ในงานวิจัยชิ้นนี้ก็เช่นเดียวกัน การขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ ถึงที่สุดแล้วอาจยังไม่สามารถเห็นในแนวทางของอิสลามการเมืองได้ชัดเจนเพราะอิสลามการเมืองมักจะมีลักษณะของการเข้าสู่การเมืองด้วยการหาเสียง การวางนโยบายต่างๆ ที่แสดงออกถึงความเป็นอิสลามอย่างชัดเจน ซึ่งในพื้นที่ชายแดนใต้นั้นอาจเห็นได้ไม่ชัดเท่าการนำเอาอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมที่ผสมผสานกับอัตลักษณ์ความเป็นมลายูเพื่อเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง ดังที่ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (ในนิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) ได้ระบุไว้ว่า “เมื่อพูดถึงอิสลาม เราถูกดึงให้ถือเอาสังคมการเมืองและวัฒนธรรมตะวันออกกลางเป็นแม่แบบ แต่ความจริงแล้วอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แตกต่างจากนั้นมาก นักวิชาการท่านหนึ่งเคยใช้คำว่า Embedded Islam หมายความว่าเมื่อศาสนาอิสลามขยายเข้ามายังภูมิภาคนี้ ประชาชนนับถือศาสนาอื่นอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อพื้นเมืองดั้งเดิมหรือพุทธและพราหมณ์ ศาสนาใหม่ๆ เหล่านี้ไม่ได้เข้ามาแทนที่กันและกัน หากซ้อนทับลงไปในระบบความเชื่อที่มีอยู่แต่เดิม อิสลามก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือเข้ามาซ้อนทับความเชื่อเดิมๆ ที่มีอยู่สังคมแถบนี้” ดังนั้นแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้จึงจะมองอยู่บนฐานคิดเรื่องอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมที่ไปพร้อมๆ กับความเป็นมลายูที่จะกล่าวถึงต่อไปเป็นสำคัญ

อัตลักษณ์ของความเป็นมลายู: ความเป็นอื่นในสังคมไทย?

เมื่อพูดถึงชาวมลายูอาจหมายความว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่หมู่เกาะในทะเลบันดาจนถึงฝั่งตะวันออกของเกาะสุมาตรา รวมถึงจากหมู่เกาะฟิลิปปินส์ถึงเกาะติมอร์และเกาะซุมบา โดยที่มี “ภาษา” ที่เป็นสิ่งเชื่อมร้อยความเป็นมลายูแม้ว่าจะมีความแตกต่างของภาษาอยู่ในแต่ละพื้นที่ก็ตามที่ ความเป็นมลายูยังมีความใกล้ชิดกับความเป็นอิสลาม มีหลักฐานในประวัติศาสตร์ที่พบว่ามุสลิมได้เดินทางมายังรัฐมลายูมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 เมื่อศาสนาอิสลามเข้าสู่พื้นที่นี้ เมื่อมองมาถึงพื้นที่มลายูในสามจังหวัดชายแดนใต้ปัจจุบันก็พบเช่นกันว่าภาษามลายูได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาและพื้นที่นี้ยังกลายเป็น

หนึ่งในศูนย์การศึกษาที่สำคัญแห่งหนึ่งในภูมิภาค นั้นเป็นจุดที่ทำให้อัตลักษณ์ของมลายูมีความใกล้เคียงกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) มองว่า “อัตลักษณ์มลายูมีความสำคัญต่อประชาชนในปัตตานี เพราะนอกจากรวมมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของความ เป็นมลายูไว้แล้วยังรวมความเป็นมุสลิมไว้ด้วย” การเป็นคนมลายูเป็นการผสมผสานกลมกลืนระหว่างเชื้อชาติมลายู ประเพณีหรือภาษาที่ถ่ายทอดต่อกันมา ตลอดจนศาสนา (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) ดันแคน แม็กคาร์โก (2555) มองว่าชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ที่มีความภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ทั้งใน “ความเป็นมลายู” “ความเป็นมุสลิม” และ “ความเป็นคนในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี” จากอัตลักษณ์ทั้งสามส่วนทำให้อัตลักษณ์ของมลายูมุสลิมในพื้นที่แห่งนี้ ต่างไปจากส่วนอื่นของประเทศไทยอย่างเห็นได้ชัด

อัตลักษณ์มลายูที่ยึดกับความเป็นมุสลิมนั้น เมื่อถูกกดทับผ่านนโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของรัฐบาลในยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยแนวทางที่หลากหลาย หนึ่งในแนวทางคือการเรียกกลุ่มชนในพื้นที่ชายแดนใต้ว่า “ไทยมุสลิม” หรือ “ไทยอิสลาม” ซึ่งตัดคำว่า “มลายู” แล้วใช้คำว่า “ไทย” แทน (ศรยุทธ์ เอี่ยมเอื้อยุทธ, 2559) ทำให้เกิดความรู้สึกขมขื่นให้กับผู้คนในพื้นที่เวลานั้น เพราะอัตลักษณ์มลายูที่ผู้คนปฏิบัติกัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรม หากแต่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่ออีกด้วย สำนักด้านอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่จึงมักสร้างข้อตรงข้ามให้กับรัฐไทย รวมถึงกระทั่งคนไทยพุทธโดยรวมด้วยเช่นกัน (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) หรือ กระทั่งในบางครั้งก็อาจไม่ไว้วางใจมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่อื่นของประเทศไทยด้วย เนื่องจากมองว่ามุสลิมในส่วนนี้อาจปรับตัวเข้ากับสังคมไทยอย่างลึกซึ้งเกินไป (ดันแคน แม็กคาร์โก, 2555) ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2560) ก็มองว่าปัญหาอัตลักษณ์นั้นเป็นปัญหาใจกลางของความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งผสมผสานด้วย ความเป็นชาติพันธุ์มลายู (ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตแบบมลายู) “ความเป็นมุสลิม” (ความศรัทธาและการปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอิสลาม) และ “ความเป็นรัฐมลายูปาตานี” (สำนึกในประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ในท้องถิ่นที่ส่งต่อกันมา) ด้วยองค์ประกอบทั้งสามสิ่งนี้ทำให้เกิดสำนึกต่ออัตลักษณ์ซึ่งมองว่าได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากรัฐไทย กระทั่งกลายเป็นความหวาดระแวง อคติและความเกลียดชังต่ออัตลักษณ์อื่น โดยเฉพาะ “ความเป็นไทย” โดยที่การกลืนกลายของอัตลักษณ์ในพื้นที่นี้ได้ดำเนินการผ่านเครื่องมือที่ต่างกันไป ตั้งแต่การอพยพผู้คนต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ การใช้พื้นที่ทางการศึกษาและการลงทุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานกระทั่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวของชาวมลายูไม่ว่าจะเป็นการใช้อาวุธ หรือการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

ศรยุทธ เอี่ยมเอื้อยุทธ (2559) ก็ได้ชี้ชวนให้มองและคิดต่อไปจากอัตลักษณ์มลายูที่ยึดโยงกับศาสนาว่า ความเป็นมลายูนี้อาจมองว่าเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ที่มีในท้องถิ่นเดิม แต่ในมิติของชาติพันธุ์นั้นจะพบว่าความเป็นมลายูเพิ่งเกิดขึ้นหลังจากการถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยแล้ว อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ประกอบสร้างจากทั้งเรื่องราวของความเป็นมลายู ผสมผสานกับความเป็นมุสลิม กระทั่งมีความพยายามที่จะทำให้ ความเป็นมุสลิม แยกตัวออกจากความเป็นมลายู หรือวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมลายูด้วยเช่นกัน ทวีศักดิ์ เผือกสม และจิรวินน์ แสงทอง (ใน เอ.ซี. มิลเนอร์, 2551) ก็ได้ตั้งข้อสังเกตว่าอัตลักษณ์มลายูจะสานต่อผ่านภาษาและวัฒนธรรม แต่กลับกลายเป็นวาทกรรมหรืออัตลักษณ์ที่ทรงพลังต่อผู้คนในพื้นที่และรัฐไทยได้น้อยกว่าความเป็นอิสลาม กระแสการกลับมาใช้คำว่า “ความเป็นมลายู” นั้น ดูเหมือนว่าจะได้รับอิทธิพลจากกระแสธารทางความคิดแบบสากลที่มองถึงเรื่องการยอมรับความหลากหลายของผู้คนในสังคม

ด้วยลักษณะของอัตลักษณ์ที่เด่นชัดไม่ว่าเป็นความเป็นมลายู หรือความเป็นมุสลิม ที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ธงชัย วินิจจะกูล (2560) มองถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ชายแดนใต้ที่ใกล้เคียงกับ “เป็นคนอื่น” ของความเป็นไทย แต่สถานะของพื้นที่แห่งนี้ยังคงอยู่ครึ้งๆ กลางๆ ในด้านหนึ่งพื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทยในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ แต่ในมิติอื่นก็มีความเป็นอื่นไปจากชนกลุ่มใหญ่ หรือนิยามของความเป็นไทย ด้วยสถานะเช่นนี้เอง ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2560) ให้ความเห็นว่า “หัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาความรุนแรงที่มาจากการเมืองแห่งอัตลักษณ์และความเป็นชายขอบคือการฟื้นคืนอำนาจอันชอบธรรม การสร้างอำนาจอันชอบธรรมหรือการสร้างอำนาจการควบคุมความรุนแรงที่มีการจัดตั้งโดยอำนาจสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระหว่างประเทศ” ซึ่งตรงนี้สามารถทำได้ผ่านกระบวนการทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นต่ออำนาจและผู้นำของตน กระทั่งประชาชนสนับสนุนต่ออำนาจสาธารณะนั้น รวมถึงควรมีการใช้หลักการแห่งนิติธรรมอย่างแท้จริงในสังคม ซึ่งจะช่วยให้หนุนเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนได้เช่นกัน ในส่วนนี้จะสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองในทุกมิติที่จะช่วยแก้ปัญหาที่มาจากการถูกกดทับทางอัตลักษณ์ ให้อัตลักษณ์นั้นสามารถมีพื้นที่ทางการเมืองหรือพื้นที่สาธารณะในการหยิบยกประเด็นที่ถูกกดทับมาคลี่ออกและแก้ปัญหาาร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันต้องมั่นใจว่าในกระบวนการนี้จะไม่ทำให้เกิดการแย่งชิงอำนาจบนฐานของอัตลักษณ์ ซึ่งจะสามารถทำผ่านการออกแบบรูปแบบการเมืองการปกครองที่เหมาะสมได้

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องการเมืองเรื่องอัตลักษณ์และความเป็นมลายูมุสลิมข้างต้นพบว่า ฐานคิดสำคัญที่จะนำไปใช้กับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การมองอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมที่ได้เข้าไปต่อรอง ปะทะ แสวงหาความหมายของตัวตน และเรียกร้องสิทธิอันพึงมี ภายใต้พื้นที่ทางการเมืองระดับชาติของประเทศไทย อัตลักษณ์ที่ต่างเมื่อเข้าสู่พื้นที่ระดับชาตินั้นจะมีการขับเคลื่อนอย่างไร และถึงที่สุดการเคลื่อนไหวในระบบการเมืองระดับชาติเช่นนี้จะเป็นการทำให้อัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมสามารถมีพื้นที่ได้มากขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงได้จริงหรือไม่ เป็นสิ่งที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการหาคำตอบ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ตลอดจนจนศึกษาพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบททางการเมืองที่ปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน และเพื่อเป็นการเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 ผู้ให้ข้อมูล

เกณฑ์ในการพิจารณากลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้ ก่อนดำเนินการศึกษาผู้ศึกษาได้ทบทวนข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สังกัดการณ์การเคลื่อนไหวของพรรคนักการเมืองมลายูมุสลิม และเครือข่ายการทำงานของนักการเมืองมลายูมุสลิมทั้งในแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองมลายูมุสลิมในประเทศไทย โดยได้สัมภาษณ์ไปทั้งสิ้น 66 ท่าน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก) โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.4.1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เน้นศึกษานักการเมืองมุสลิมที่มีบทบาทในช่วงเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547-2562 โดยมีเกณฑ์อย่างกว้าง คือ เป็นนักการเมืองมุสลิมที่มาจากทั้งพรรคการเมืองใหญ่ และพรรคเล็กที่ก่อตั้งขึ้นเอง ซึ่งไม่รวมนักการเมืองในเวทีการเลือกตั้งท้องถิ่น หากแต่นักการเมืองในระดับชาติในระบบรัฐสภาเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เนื่องจากนักการเมืองระดับชาติจะเชื่อมโยงกับทิศทางการกำหนดนโยบายโดยตรง ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากต้องการเห็นผลวัดและผลในการขับเคลื่อนทางการเมืองที่เห็นชัด ควรเน้นไปที่นักการเมืองมลายูมุสลิมในระบบรัฐสภาที่ผ่านการเลือกตั้งมาจากประชาชน และไม่รวมนักการเมืองท้องถิ่นเนื่องจาก จำนวนของนักการเมืองท้องถิ่นมีมาก และการขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางที่ต่างกัน

จากเกณฑ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาแนวคิดและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองมลายูมุสลิมตามเกณฑ์ที่ได้ระบุไว้ ซึ่งครอบคลุมแยกไปตามสถานการณ์การเมืองโดยรวมของทั้งในพื้นที่สามจังหวัดและการเมืองระดับประเทศ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ช่วงปี	สถานการณ์โดยรวม	กลุ่มตัวอย่าง (บางส่วน)
2547-2549	สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร การเลือกตั้งปี 48 และ ปี 49 ชุมนุมทางการเมืองปี 49 โดยพันธมิตรประชาชนฯ รัฐประหารปีพ.ศ. 2549 เหตุการณ์ความไม่สงบระลอกใหม่ (กรือเซะ, ตากใบ)	อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นัจมุดดีน อูมา มูข สุไลมาน อันวาร์ สาและ อิสมาแอล เบญอিবรอฮีม เด่น ไต้ะมีนา ณรงค์ ดุติง อับดุลการิม เต็งระกินา ฮาดีเมาะ อุตรสินธุ์ พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ

2550-2553	รัฐบาลสุรยุทธ์ จุลานนท์ การเลือกตั้งปี 50/ รัฐบาลสมัครและสมชาย/รัฐบาลอภิสิทธิ์ ชุมนุมใหญ่ปี 51 และ 53 เหตุการณ์ความไม่สงบยังคงปรากฏต่อเนื่อง/ การชุมนุมปี 50	แวมฮาดี แวดาโอะ นิมุดาร์ วาบา ชูการ์โน มะทา กูเฮง ยาวอฮะซัน
2554-2557	การเลือกตั้งปี 54/ รัฐบาลยิ่งลักษณ์ เหตุการณ์ความไม่สงบยังคงปรากฏต่อเนื่อง/ การพูดคุย สันติภาพที่ KL	สุรเชษฐ์ แวอาแซ เจอะอามิง โต๊ะตาหยง สมมุติ เบญจลักษณ์
2557-2560	คสช./ การเลือกตั้งปี 57/ รัฐบาลประยุทธ์ เหตุการณ์ความไม่สงบยังคงปรากฏต่อเนื่อง/การพูดคุยสันติ สุขกับกลุ่มมาราปาตานี	(การเคลื่อนไหวของ นักการเมืองที่ยังปรากฏใน ยุคที่ไม่มี ส.ส.) นัจมุดดีน อูมา วันมูหะมัดนอร์ มะทา मुख सुलोमान สุรเชษฐ์ แวอาแซ
2561-2562	การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองไทยที่กลับมาอีกครั้ง การเลือกตั้งปี 62 เหตุการณ์ความไม่สงบยังคงปรากฏต่อเนื่องแต่มีแนวโน้ม ลดลง/การเปลี่ยนแปลงของผู้มีส่วนในการพูดคุย ทั้งฝ่ายรัฐ ไทยและฝ่ายมาเลเซีย	วันมูหะมัดนอร์ มะทา วรวิทย์ บารู ปาตีเมาะ เปาะฮิเตดาโอะ กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ อดิลัน อาลีฮิสเฮาะ เพชรดาว โต๊ะมีนา อับดุลกอฮาร์ อาแวปู่เตะ มูนิเระ ปอแซ สัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ วัชรระ ยาวอฮะซัน อับดุลอายี สาแม็ง สมมุติ เบ็ญจลักษณ์ อับดุลบาซิม อาบู อนุมัตี ชูสารอ

1.4.1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง

การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลรองในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการจัดทำข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองมุสลิมจะเน้นตัวแทนจากหลากหลายภาคส่วนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ เช่น ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ ตัวแทนจากภาคประชาสังคม ประชาชนทั่วไป เยาวชน ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีตัวแทนจากฝ่ายขบวนการติดอาวุธ รวมถึงนักการเมืองที่เป็นชาวพุทธและฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่เพื่อเติมเต็มข้อมูลด้วยเช่นกัน

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.4.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเพียงแนวคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยจะใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Person)

โดยที่ คำถามหลักของการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิดและกำหนดกรอบกว้างของคำถามหลักที่ต้องการหาคำตอบเชิงลึกเอาไว้ ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจะอยู่บนฐานของคำถามในประเด็นด้านประสบการณ์การเคลื่อนไหวของนักการเมืองแต่ละท่าน คำถามประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เช่น เหตุผลในการเลือกเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง หน้าที่เมื่อเป็นนักการเมืองระดับชาติคืออะไร และผลงานในช่วงระหว่างดำรงตำแหน่ง การปรับตัวอย่างไรในช่วงที่ไม่ได้อยู่สภา ความเป็นมลายูมุสลิมส่งผลต่อการเป็นนักการเมืองอย่างไรบ้าง ระหว่างการก่อตั้งพรรคเป็นของตนเองกับการเข้าไปสังกัดพรรคใหญ่ แบบไหนที่ท่านคิดว่าจะเกิดประสิทธิผลกว่า หรือ การต่อสู้ทางการเมืองยังคงเป็นความหวังของคนมลายูอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด โดยที่การสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับบทสนทนาระหว่างผู้ให้ข้อมูลและนักวิจัย

นอกจากนั้นจะใช้วิธีการสัมภาษณ์กับตัวแทนกลุ่มขบวนการติดอาวุธโดยจะใช้นามสมมติเพื่อปกป้องผู้ให้ข้อมูล โดยในกลุ่มนี้จะสัมภาษณ์ในประเด็นคำถามต่อเรื่องทัศนคติของผู้ใช้แนวทางการต่อสู้โดยใช้อาวุธต่อระบบการเมืองแบบรัฐสภา

1.4.2.2 การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Person) ที่คัดเลือกมาจำนวน 10 ท่านและผู้ให้ข้อมูลรอง (Secondary Informant Person) ที่คัดเลือกมาจำนวน 15 ท่าน โดยที่จะทำการสัมภาษณ์แบบกลุ่มร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองแยกกัน ทั้งนี้ประเด็นการสนทนาจะเน้นการแลกเปลี่ยนความเห็นของการทำงานที่ผ่านมาและแนวโน้มการทำงานในอนาคตระหว่างกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลรอง จะเน้นการสัมภาษณ์เชิงสะท้อนความเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการทำงานของนักการเมืองมลายูมุสลิมเป็นหลัก

1.4.2.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non Participant Observation) และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) โดยเน้นการเข้าร่วมสังเกตการณ์ทั้งแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมและแบบสังเกตการณ์ ในกิจกรรมที่นักการเมืองมลายูมุสลิมจัดขึ้นในช่วงระหว่างการวิจัย

1.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มวิจัยด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของเอกสารเบื้องต้นก่อนมีการลงภาคสนาม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจนพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเคลื่อนไหวหรือขับเคลื่อนกิจกรรมที่สอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและทำการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจึงจัดทำการสนทนากลุ่ม 2 ครั้งเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีความอึดตัวเพียงพอต่อการสรุปผลการศึกษา

1.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก และการจัดทำการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้เริ่มวิเคราะห์ไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ตอบคำถามวิจัยได้ โดย

ที่ข้อมูลที่ได้มานั้นจะถูกนำมาแยกประเภทตามประเด็นของการสัมภาษณ์ และจัดหมวดหมู่ไว้เป็นชุดข้อมูลของการเคลื่อนไหวในแต่ละช่วงเวลาโดยเน้นในช่วงนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จากนั้นจึงเริ่มทำการวิเคราะห์ โดยการอธิบายตามผลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลแล้วสรุปเป็นหลักการ และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ซึ่งเป็นลักษณะการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Induction) หลังจากการเก็บข้อมูลในแต่ละพรรคจะนำไปพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ ความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของข้อมูล ขณะเดียวกันก็เพิ่มเติมในมิติที่ขาดหายไปให้ข้อมูลครอบคลุมในทุกมุมมองมากยิ่งขึ้นจากการจัดเสวนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลรองในการวิเคราะห์เพื่อเสริมข้อมูลในการถอดบทเรียนของผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่อการทำงานของนักการเมืองมลายูมุสลิม เมื่อนำข้อมูลเหล่านี้ประกอบกับข้อสังเกตและเอกสารที่เกี่ยวข้องเชิงทฤษฎีมาวิเคราะห์ร่วมกันในขั้นสุดท้าย ก็จะได้ผลสรุปของการศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะจากความเห็นของผู้วิจัยต่อไป อย่างไรก็ตามในการเขียนสรุปข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะหลีกเลี่ยงการอ้างถึงชื่อของนักการเมืองที่ระบุชัด เนื่องจากหลายประเด็นค่อนข้างเป็นประเด็นที่อ่อนไหว การหลีกเลี่ยงการอ้างชื่อในหลายส่วนของบทสัมภาษณ์นั้นเป็นไปเพื่อปกป้องผู้ให้ข้อมูล และไม่ให้เกิดผลกระทบต่องานวิจัยข้อมูลตามมาทั้งในเชิงการเมืองและประเด็นส่วนบุคคล

1.5 นิยามศัพท์

มลายู	คำซึ่งใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบคาบสมุทรมาลายู ซึ่งมีอัตลักษณ์ ภาษา เฉพาะเป็นของตัวเอง โดยในประเทศไทยจะพบชาวมลายูโดยมากในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้แต่อาจพบได้ในแถบกรุงเทพมหานครด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มหลังนี้มีกระจุกในนามมลายูบางกอก
มุสลิม	คำที่ใช้เรียกผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม
นักการเมืองระดับชาติ	นักการเมืองผู้ทรงสมัครและได้รับเลือกตั้งเข้าไปยังรัฐสภา โดยประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

นักการเมืองระดับท้องถิ่น นักการเมืองที่เข้าสู่พื้นที่การเมือง ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเข้าไป
ทำงานในหน่วยงานองค์กรท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด
องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ชายแดนใต้/ปาตานี พื้นที่ในเขตภาคใต้สุดของประเทศไทย มีเขตแดนติดกับประเทศ
มาเลเซีย ประกอบด้วย 3 จังหวัดคือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสและ
อาจรวมไปถึง 4 อำเภอในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา คือ จะนะ เทพา นาทวี
และสะบ้าย้อย แต่อย่างไรก็ตามในงานวิจัยชิ้นนี้จะเน้นพื้นที่ใน 3
จังหวัดไม่รวมถึง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา

ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 กลุ่มและนำไปสู่การใช้อาวุธระหว่างกัน
โดยความขัดแย้งในลักษณะนี้มักจะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและ
ทรัพย์สินของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม

1.6 เค้าโครงการนำเสนอ

งานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 6 บท โดยแต่ละบทจะแบ่งบนฐานพัฒนาการ
ของการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในห้วงเวลาที่ต่างกันออกไป ซึ่งประกอบด้วยช่วง
ระยะที่สำคัญ คือ ก่อนเหตุการณ์ความรุนแรงปีพ.ศ. 2547 ในช่วงความรุนแรงปีพ.ศ. 2547 เป็นต้น
มากระทั่งก่อนการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 และช่วงการเตรียมการและหลังเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 โดยจะ
แบ่งเป็นบทต่างๆ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ประวัติศาสตร์การขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมจากปีพ.ศ. 2475-2547

บทที่ 3 จุดเปลี่ยนของสถานการณ์ความรุนแรงปีพ.ศ. 2547 กับ การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548

บทที่ 4 การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2561

บทที่ 5 นักการเมืองมลายูมุสลิมกับการปรับตัวสู่การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย

บทที่ 2

ประวัติศาสตร์การขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมจากปีพ.ศ. 2475-2547

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ต่อมาได้มีตัวแทนซึ่งเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมได้เข้าสู่สภาตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2480 จุดเริ่มต้นของการเมืองแห่งอัตลักษณ์ผ่านพื้นที่การเมืองแบบเป็นทางการเริ่มต้นขึ้น และหลังจากนั้นก็จะเห็นการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในรัฐสภาไทยตลอดมา ในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2547 มีประเด็นที่น่าสนใจของการขับเคลื่อนของชาวมลายูมุสลิมหลายประการซึ่งได้แสวงหาที่ทางและคืนชนตอสูเพื่อสิทธิของชาวมลายูมุสลิมอย่างเข้มข้น นับตั้งแต่ในการม็อบติดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกนอกประเทศและจัดตั้งขบวนการปลดปล่อยปาตานีขึ้นมา ต่อมาจะมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่กระทั่งได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มวาคะห์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกระทั้งนับได้ว่าเป็นยุคแรกๆ ที่ทำให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับเลือกให้เป็นรัฐมนตรีและสิทธิหลายประการของมลายูมุสลิมก็ค่อยๆ เริ่มมีที่ทางปรากฏชัดมากยิ่งขึ้น ในช่วงนี้เองก็ได้เห็นถึงพัฒนาการของการสังกัดพรรคการเมืองกับการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมที่อยู่บนฐานของการมองเรื่องพื้นที่ของพรรคการเมืองที่ยอมรับและสามารถทำให้เรื่องราวของความเป็นมลายูมุสลิมสามารถเดินทางต่อไปได้ ประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่มิ้นยสำคัญต่อพัฒนาการทางการเมืองในช่วงเวลา ก่อนเกิดการปะทุของความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ในปีพ.ศ. 2547

นอกจากนั้นแล้วในช่วงระหว่างพ.ศ. 2475-2547 ยังมีข้อสังเกตจากนักวิชาการหลายๆ ท่านว่าประชาชนในพื้นที่มักจะเลือกนักการเมืองเข้าสู่สภาผ่านการพิจารณาที่ตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ในช่วงเวลานี้ตัวแทนที่ได้เข้าสู่สภามักจะเป็นผู้คนที่ประชาชนรู้จักกันดีอยู่แล้ว ช่วงเวลานี้ยังปรากฏให้เห็นประเด็นสำคัญสำหรับการเมืองแห่งอัตลักษณ์ในพื้นที่ชายแดนใต้ นั่นคือการมีส.ส. ผู้หญิงที่เป็นมลายูมุสลิมซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อท้าทายอีกประการที่สำคัญของพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ท่ามกลางรูปแบบที่เป็นไปเหล่านี้ บทนี้จะชี้ให้เห็นถึงรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ที่กล่าว

ไป โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจภาพรวมของระบบการปกครองของประเทศในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2475-2547 เพื่อให้เห็นระบบการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ก่อนเข้าสู่รายละเอียดเชิงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ต่อไป

ปี/ จังหวัด	ปัตตานี				ยะลา			นราธิวาส			
	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4
2476	แทน วิเศษสมบัติ				สง่า สายศิลป์			ขุนชำนาญภาษา (ฤทธิ์ รัตนศรีสุข)			
2480	พระพิพิธภักดี (คนภูมุกดา อับดุลบุตร)				แวนและ เบญจอำมร์			อดุลย์ ณ สายบุรี			
2481	พระพิพิธภักดี (คนภูมุกดา อับดุลบุตร)				วิไล เบญจลักษณ์			อดุลย์ ณ สายบุรี			
2489/1	เจริญ สืบแสง				ประสาท ไชยะโท			วงศ์ ไชยสุวรรณ			
2489/2 (เพิ่มเติม)	เจริญ สืบแสง							สุริยน ไรวา			
2491	เจริญ สืบแสง				สาดี ภูมิมรงค์			สมรรถ เอี่ยมวิโรจน์			
2492 (เพิ่มเติม)											
2495	พระพิพิธภักดี (คนภูมุกดา อับดุลบุตร)				ประสาท ไชยะโท			เอิบ อิสสระ			
2500/1	บันเทิง อับดุลบุตร				ประสาท ไชยะโท			สุริยน ไรวา			
	อามีน โต๊ะมีนา							โสภณ เอี่ยมอิทธิพล			
2500/2	เจริญ สืบแสง				อดุล ภูมิมรงค์			เอิบ อิสสระ			
	อามีน โต๊ะมีนา							โสภณ เอี่ยมอิทธิพล			
2512	วิไล เบญจลักษณ์				อดุล ภูมิมรงค์			ถาวรณ ไชยสุวรรณ			
	บันเทิง อับดุลบุตร							เรวัต ราชมุกดา			
2518	ทวีศักดิ์ อับดุลบุตร				ประสาท ไชยะโท			ถาวรณ ไชยสุวรรณ			
	กำธร ลาซโรจน์							สิดดิก สารีฟ			
	สุดิน ญะยูทธานนท์										
2519	เด่น โต๊ะมีนา				อุสมาน อุเซ็ง			วชิระ มะโรบุตร			
	สุรพงษ์ ราชมุกดา							สิดดิก สารีฟ			
	สุดิน ญะยูทธานนท์							ศิริ อับดุลลาและ			
2522	เด่น โต๊ะมีนา				วันมูหะมัดนอร์ มะทา			เสนีย์ มะดากะกุล			
	ทวีศักดิ์ อับดุลบุตร				อดุล ภูมิมรงค์			ถาวรณ ไชยสุวรรณ			

ปี/ จังหวัด	ปัตตานี				ยะลา			นราธิวาส			
	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4
	กำธร लाखโรจน์ / วัช โรจน์ พิพิธภักดี							ปริญญา เจตาคิวัฒน์			
2526	เด่น ไช้มีนา				เฉลิม เบ็ญหาวัน			เสนีย์ มะดากะกุล			
	ทวีศักดิ์ อับดุลบุตร				อดุล ภูมิณรงค์			ถาวรณ ไขยสุวรรณ			
	เที่ยง เรืองประดิษฐ์							สิทธิชัย บือราเฮง			
2529	เด่น ไช้มีนา				วันมูหะมัดนอร์ มะทา			เสนีย์ มะดากะกุล			
	ปรีชา บุญมี				อดุล ภูมิณรงค์			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์			
	สุดิน ภูยทธานนท์							พิบูลย์ พงศ์ธเนศ			
2531	เด่น ไช้มีนา				วันมูหะมัดนอร์ มะทา			เสนีย์ มะดากะกุล			
	ปรีชา บุญมี				ไพโรจน์ เฉลียวศักดิ์			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์			
	ทวีศักดิ์ อับดุลบุตร							ปริญญา เจตาคิวัฒน์			
2535/1	เด่น ไช้มีนา				วันมูหะมัดนอร์ มะทา			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์	ปริญญา เจ ตาคิวัฒน์		
	मुख सुलोमान				ไพศาล อังสมาน			เจอะอามิง โต๊ะตาหยง	นัจมุดดีน อูมา		
	สุดิน ภูยทธานนท์										
2535/2	เด่น ไช้มีนา				วันมูหะมัดนอร์ มะทา			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์	สุรเชษฐ์ แวอาแซ		
	मुख सुलोमान				ไพศาล อังสมาน			พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ	รวิรี มามะ		
	สุดิน ภูยทธานนท์										
2538	นายวัชโรจน์ พิพิธ ภักดี	मुख सुलोमान			วันมูหะมัดนอร์ มะทา			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์	สุรเชษฐ์ แวอาแซ		
	มะวีเป็ง จะปะภิยา	สุดิน ภูยทธานนท์			ประเสริฐ พงษ์สุวรรณ ศิริ			พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ	รวิรี มามะ		
					บรูฮานูดิน อุเซ็ง						
2539	นายวัชโรจน์ พิพิธ ภักดี	मुख सुलोमान			วันมูหะมัดนอร์ มะทา			อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์	สุรเชษฐ์ แวอาแซ		

ปี/ จังหวัด	ปัตตานี				ยะลา			นราธิวาส			
	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 1	เขต 2	เขต 3	เขต 4
	เด่น โต๊ะมีนา	เจ๊ะอัสมาแอ เจ๊ะ โมง			ประเสริฐ พงษ์สุวรรณ ศิริ			เจอะอามิง โต๊ะดาหยง	รำริ มามะ		
					ไพศาล ช่างสมาน						
2544	วัยโรจน์ พิพิธภักดี	เจ๊ะอัสมาแอ เจ๊ะ โมง	สมมาตร เจ๊ะ นา	मुख सुलो मान	ประเสริฐ พงษ์สุวรรณ ศิริ	ไพศาล ช่าง สมาน	บุราฮานุดิน อุ เซ็ง	พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ	สุธิพันธ์ ศรีวิภา นนท์/อรรพผล มามะ	นัจมุดดิน อุ มา	อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์

ตาราง 2 รายชื่อสมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2476-2544

2.1 การเมืองการปกครองของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-2547: ประชาธิปไตยแบบไทยกับการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม

วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หนึ่งในวันที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของราชอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบัน ในวันดังกล่าวทำให้ราชอาณาจักรสยามเปลี่ยนรูปแบบประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และเปลี่ยนรูปแบบการปกครองไปเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เหตุการณ์ในครั้งนั้นเกิดขึ้นจากคณะนายทหารและพลเรือนที่รวมตัวกันเรียกตัวเองว่า "คณะราษฎร" ซึ่งก่อตัวขึ้นจากการกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในเวลานั้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองภายในประเทศ การปฏิวัติดังกล่าวทำให้สยามประเทศมีรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญชั่วคราว มีการลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นเอกสารร่างเขียนขึ้นล่วงหน้าไว้แล้วโดย ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ หรือ อำมาตย์ตรีหลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐบุรุษอาวุโสและผู้นำคณะราษฎรสายพลเรือน

รัฐธรรมนูญฉบับแรกนี้เริ่มต้นด้วยข้อความในมาตรา 1 ความว่า "อำนาจสูงสุดของประเทศนั้น เป็นของราษฎรทั้งหลาย" เป็นการจำกัดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยยกเลิกพระราชอำนาจที่มีมาแต่โบราณ เช่น พระราชอำนาจในการยับยั้งกฎหมาย การพระราชทานอภัยโทษ และพระราชสิทธิในการยืนยันผู้สืบราชสมบัติและรัชทายาท หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่จำกัดอำนาจทั้งหมดของพระมหากษัตริย์ ทว่ายังไม่ได้ยกเลิกสถาบันพระมหากษัตริย์ไปเท่านั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการราษฎรเป็นฝ่ายบริหาร และสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาที่ได้มาจากการแต่งตั้ง 70 คน

รัฐธรรมนูญฉบับแรกมีอายุสั้นมาก กล่าวคือ เมื่อถึงปลายปี พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรและมีความเป็นสายกลางมากขึ้น ได้มีผลใช้บังคับแทนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ได้คืนพระราชอำนาจให้แก่พระมหากษัตริย์หลายประการจากเดิมที่เคยถูกจำกัดภายใต้พระราชบัญญัติธรรมนูญฉบับก่อน เป็นอีกครั้งหนึ่งที่พระมหากษัตริย์นั้น "ศักดิ์สิทธิ์และจะล่วงละเมิดมิได้" แต่กว่าจะมีการเลือกตั้งครั้งแรกได้ สยามประเทศก็ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความวุ่นวายในทางการเมืองหลายต่อหลายเหตุการณ์

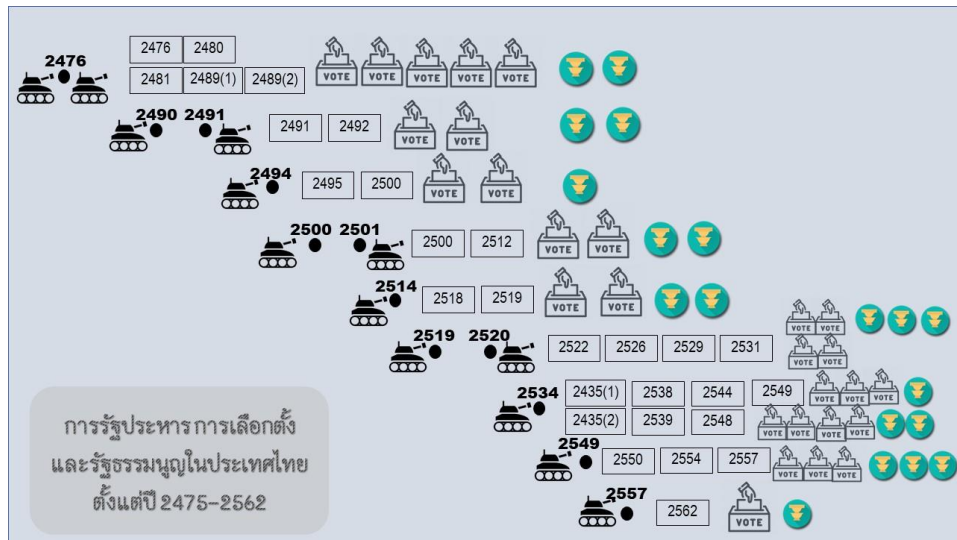
คณะราษฎรได้เลือกพระยามโนปกรณนิติธาดา ผู้ที่จบการศึกษาวิชากฎหมายระดับเนติบัณฑิต จากประเทศอังกฤษ เป็นข้าราชการตุลาการผู้ที่ได้ชื่อว่ามือสะอาด และไม่เคยมีเรื่องค้างปร้อยมาตลอดชีวิตการรับราชการ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศ ต่อมาเกิดการรัฐประหารครั้งแรกของสยามประเทศ คือเมื่อวันเสาร์ที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 โดยที่พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร พร้อมงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา เพราะการนำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจของปรีดี พนมยงค์ ฉบับที่เรียกว่า "สมุดปกเหลือง" ที่ถูกหลายฝ่ายมองว่าเป็นคล้ายกับเค้าโครงเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ โดยได้เนรเทศ ปรีดี พนมยงค์ ให้อพยพไปยังประเทศฝรั่งเศส และออกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เป็นฉบับแรก ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการกระทำรัฐประหารด้วยการใช้ "ปากกาด้ามเดียว"

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 เกิดการรัฐประหารอีกครั้ง นำโดย พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ยึดอำนาจการปกครองของนายกรัฐมนตรี พระยามโนปกรณนิติธาดา และเนรเทศท่านไปยังปิ้งด้วยรถไฟ พร้อมกับเรียกตัว ปรีดี พนมยงค์ กลับมาจากฝรั่งเศส ซึ่งพระยามโนปกรณนิติธาดาก็ได้ใช้ชีวิตในบั้นปลายอยู่ที่ปิ้งจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต จนเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2476 เกิดการกบฏบวรเดชซึ่งถือเป็นการก่อกบฏครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย สาเหตุของการก่อกบฏมาจากความขัดแย้งระหว่างระบอบเก่ากับระบอบใหม่ กรณีเค้าโครงเศรษฐกิจที่ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้เสนอ และถูกมองว่าเป็น "คอมมิวนิสต์" ประเด็นสำคัญที่สุดคือข้อโต้แย้งในเรื่องพระเกียรติยศและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบใหม่ แต่ท้ายที่สุดแล้วฝ่ายรัฐบาลสามารถปราบคณะกบฏลงได้ ส่วนพระองค์เจ้าบวรเดชหัวหน้าคณะกบฏได้หนีไปยังประเทศกัมพูชา

วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2476 พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาว่ารัฐบาลได้ปราบกบฏเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อบ้านเมืองสงบแล้ว จำต้องมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น การเลือกตั้งครั้งแรกจึงเกิดขึ้นในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 การเลือกตั้งในครั้งนี้ถือเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ประเภทที่หนึ่ง มีได้ทั้งหมด 78 คน โดยส่วนใหญ่จะสามารถเลือกผู้แทนฯ ได้จังหวัดละคน มีบางจังหวัดที่มีผู้แทนฯ ได้มากกว่าหนึ่งคน

หลังจากนั้น 4 ปีตามวาระจึงเกิดการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2480 ครั้งนี้จำนวนของ ส.ส. เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 91 คน แต่ก็เกิดการยุบสภานำไปสู่การเลือกตั้งครั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2481 หลังจากนั้นก็ต้องรออีก 8 ปีจึงปรากฏการเลือกตั้งอีกครั้งในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งก็เป็นรัฐบาลที่อยู่ได้ไม่นานเนื่องจากมีการยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2490 ในช่วงเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475-2490 จึงนับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่เห็นความพยายามในการปรับใช้ระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น 4 ครั้ง แม้ว่าจะมีสัดส่วนผู้ออกมาใช้สิทธิไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ แต่ยังเห็นถึงบรรยากาศของความพยายามในวิถีประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ถึงที่สุดแล้วในปีพ.ศ. 2490 ก็เกิดการรัฐประหารและเขียนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น ไม่สามารถรักษาวิถีแห่งประชาธิปไตยต่อไปได้ (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2562)

ภายหลังจากในช่วงระหว่าง 2490- 2494 หลังจากมีการเลือกตั้งแล้วเกิดความขัดแย้งขึ้น จึงนำไปสู่การรัฐประหารในปีพ.ศ. 2494 อีกครั้งและนำเอารูปแบบรัฐสภาแบบเดิมกลับมาใช้ ต่อมา มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเกิดการชุมนุมประท้วงผลการเลือกตั้งและเช่นเคยที่เกิดการยึดอำนาจ การปกครองอีกครั้ง และมีการเลือกตั้งใหม่ในช่วงปลายปีเดียวกัน หลังจากนั้นการเลือกตั้งครั้งใหม่ ก็ตามมาในอีกหลายปีคือในปี พ.ศ. 2512 ในครั้งนี้ก็เช่นเดียวกันที่มีการยึดอำนาจและอยู่ภายใต้การปกครองทหารอีกครั้งกระทั่งมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2518 แต่ก็เกิดการยุบสภา และเลือกตั้งใหม่ในปีถัดมา จนนำไปสู่การยึดอำนาจครั้งใหม่ จนเข้าสู่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2522 ปี พ.ศ. 2526 ปี พ.ศ. 2529 และปี พ.ศ. 2531 อีกสี่รัฐบาลที่อยู่ไม่ครบวาระ และนำไปสู่การยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2535 จากนั้นก็มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535 อีก 2 ครั้ง เนื่องจากเกิดการยุบสภา จึงมีการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 แต่ก็ไม่มีเสถียรภาพจนนำไปสู่การยุบสภาและการเลือกตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2539 และการเลือกตั้งของประเทศไทยก่อนปี พ.ศ. 2547 เกิดครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมีทั้ง ส.ส. ที่มาจากการแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ โดยในปี พ.ศ. 2544 จำนวน ส.ส. มีทั้งสิ้น 400 คน โดยที่ตลอดช่วงเวลานับตั้งแต่การเลือกตั้งในครั้งแรกนั้น รัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งสิ้น 20 ฉบับ ฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ลิขิต ธีรเวคิน, 2548)

ภาพ 2 สรุปจำนวนและปีในการเลือกตั้ง การรัฐประหารและการมีรัฐธรรมนูญในประเทศไทย

ดังนั้นแล้ว จึงไม่แปลกนักที่อาจจะกล่าวได้ว่าการเมืองของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ต้องเผชิญกับความไร้เสถียรภาพและการแทรกแซงจากทหารมาโดยตลอดไม่เฉพาะแต่ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2547 ที่ยังคงมีประสบการณ์ทางการเมืองและเรื่องการจัดตั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ท่ามกลางความไร้เสถียรภาพและความซับซ้อนของการเมืองไทย การรัฐประหารที่เกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้ง และการเลือกตั้งใหม่หลายครั้ง นักการเมืองมลายูมุสลิมจากพื้นที่ชายแดนใต้ ก็ต้องเผชิญกับข้อท้าทายที่หลากหลายในพื้นที่การเมืองระดับชาติ ที่ “ความเป็นไทย” เป็นวาทกรรมหลักที่ครอบไว้อยู่ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า นักการเมืองมลายูมุสลิมจะต่อรองและปะทะอย่างไร ในการแสวงหาพื้นที่ของอัตลักษณ์มลายูมุสลิมในที่แห่งนั้น

2.2 ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ทางการเมืองไทยของตัวแทนมลายูมุสลิม

สำหรับพื้นที่ชายแดนใต้ นั้นมีประวัติศาสตร์ของการเคลื่อนไหวของนักการเมืองในพื้นที่ที่น่าสนใจ และปรับเปลี่ยนสอดคล้องกับระบบของประเทศในแต่ละช่วงเวลา การเลือกตั้งในวันที่ 28 ตุลาคม 2476 นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองในระบบเลือกผู้แทนราษฎรและในพื้นที่ชายแดนใต้เองก็เห็นถึงพัฒนาการที่สำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากผลการ

เลือกตั้งปรากฏว่าผู้ชนะการเลือกตั้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้เป็น “ชาวพุทธ” ทั้งหมด ส.ส. จังหวัดปัตตานี ได้แก่ นายแทน วิเศษสมบัติ ส.ส. จังหวัดยะลา ได้แก่ นายสง่า สายศิลป์ และ ส.ส. จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ ขุนชำนาญภาษา (นายฤทธิ์ รัตนศรีสุข) โดยการเลือกตั้งในครั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งสามารถเลือก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ประเภทที่หนึ่ง ได้ทั้งหมด 78 คน โดยส่วนใหญ่จะสามารถเลือก ผู้แทนฯ ได้จังหวัดละคน ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดร้อยเอ็ด, จังหวัดมหาสารคาม, จังหวัด นครราชสีมา ที่มีผู้แทนฯ ได้ 2 คน และ จังหวัดพระนครและจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีผู้แทนฯ ได้ 3 คน ซึ่งขณะนั้นรัฐธรรมนูญกำหนดอัตราประชากร 200,000 คนต่อการมีผู้แทนฯ ได้หนึ่งคน การเลือกตั้งในครั้งนี้อาจจะใหม่เกินไปสำหรับมลายูมุสลิมในเวลานั้นก็เป็นได้ การเมืองแห่งอัตลักษณ์ของมลายูมุสลิมค่อยๆ ก่อตัวขึ้นในการเลือกตั้งครั้งต่อไป เห็นได้ชัดจากผลการเลือกตั้ง หลังจากการเลือกตั้งในครั้งนี้ ปรากฏว่าผู้แทนทั้งสามท่านไม่เคยได้เป็นส.ส.อีกเลย และการเลือกตั้ง ในอีก 4 ปีถัดมาในปีพ.ศ. 2480 นี้เองเป็นการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดการเมืองมลายูมุสลิมที่ได้รับเลือกตั้งในเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2480 กับชัยชนะและการตัดสินใจของอูดุสย ฌ สายบุรี

แน่นอนว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานีเองก็มีความหวังว่าจะมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียง 1 ปีก็เกิดกบฏบวรเดชขึ้น ทำให้สถานการณ์การเมืองไทยเองก็ยังไม่นิ่ง ในเวลานั้นเอง บทบาทของตงกูะหมัด มาห์ยิดดิน บุตรชายของอดีตเจ้าเมืององค์สุดท้ายก็เริ่มต้นขึ้น ตงกูะหมัดได้เริ่มดำเนินการเพื่อทวงคืนรัฐปาตานีอย่างลับๆ นับเป็นการเริ่มต้นของการเรียกร้องต่อสู้เพื่อกำหนดชะตาของตนเองเป็นครั้งแรก โดยในเวลานั้นตงกูะหมัด มีความหวังว่าระบอบประชาธิปไตยจะเป็นทางออกหนึ่งในการต่อรองกับรัฐไทย แต่กลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น อีกทั้งยังมีการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้นำคณะราษฎรบางท่านแต่สถานการณ์เวลานั้นก็ทำให้ประสบการณ์ต่อประชาธิปไตยในครั้งแรกเป็นไปอย่างไม่เกิดผลที่พอใจ ได้นัก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) เมื่อมีการเลือกตั้งในครั้งแรกนั้น ผู้สมัครชาวไทยพุทธเป็นผู้ได้รับเลือกทั้งหมด ซึ่งตัวแทนในครั้งนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับอำนาจรัฐเดิม ทำให้มีความ

ผูกพันระหว่างผู้แทนกับประชาชนต่ำ (นัจมุดดิน อูมา, 2554) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้รับเลือกเวลานั้น ไม่ได้มีอัตลักษณ์ที่เชื่อมร้อยความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกันของผู้คนในพื้นที่แห่งนี้ได้ก็อาจไม่ผิดนัก

หลังจากการเลือกตั้งครั้งแรกผ่านไป 4 ปี มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2480 ถือเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 2 นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยการเลือกตั้งถูกจัดขึ้นในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่เป็น การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการเลือกตั้งที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น และมีกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2479 ซึ่งได้แก้ไขให้เป็นการเลือกตั้งโดยตรง และให้มีการแบ่งเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ทุกจังหวัดจึงมีอย่างน้อยหนึ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดใดมี ประชากรเกินกว่า 200,000 คน ก็จะมีเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเขตต่อประชากรจำนวน 200,000 คน ถ้าเศษของจำนวนที่เกินสองแสนมานั้นมากกว่าหนึ่งแสนคนก็ให้มีผู้แทนเพิ่มได้อีก 1 คน ดังนั้น การเลือกตั้งครั้งนี้จึงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น รวมแล้วมีจำนวน 91 คน จาก 91 เขตเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ อัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมเริ่มเข้มข้นขึ้นในพื้นที่การเมือง จากผลการเลือกตั้งที่ผู้ชนะการเลือกตั้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้เป็นชาวมลายูมุสลิม ทั้งหมด คือ พระพิพิธภักดี (ตงกูมุกดา อับดุลบุตร) ส.ส. จังหวัดปัตตานี นายแวงและ เบญจอักษร (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นนายวิไล เบญจลักษณ์) ส.ส. จังหวัดยะลา และ ตงกูอับดุลยาลาล์ นาเชอร์ (นาย อดุลย์ ณ สายบุรี) ส.ส. จังหวัดนราธิวาส ด้วยความที่ตัวแทนทั้งสามท่านมีที่มาต่างกัน จึงมีมุมมอง ต่อประเด็นในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ต่างกันไป ตัวแทนจากจังหวัดปัตตานีเป็นทายาทเจ้าเมืองยะหริ่ง ที่ มีความใกล้ชิดกับอำนาจส่วนกลาง ขณะที่ผู้แทนจากจังหวัดยะลาจากการทำงานกับประชาชน เป็นผู้ประกอบการพาชาวบ้านไปประกอบพิธีฮัจญ์ และตัวแทนจากจังหวัดนราธิวาสนั้นเป็นทายาท เจ้าเมืองมลายูสายหนึ่ง แต่ทั้งสามคนล้วนมีอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมอย่างเห็นได้ชัดเจน “ความเป็นเชื้อสายเจ้าเมือง” และ “บุคคลที่นำชาวบ้านไปประกอบพิธีฮัจญ์” ยังคงเป็นอัตลักษณ์ที่ ยึดโยงความเป็นตัวแทนของมลายูมุสลิม

อีก 1 ปีต่อมา มีการเลือกตั้งอีกครั้ง ถือเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 3 ซึ่งเกิดขึ้นในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 หลังจากการเลือกตั้งครั้งที่ 2 มีขึ้นก่อนหน้านั้นประมาณ 1 ปีเท่านั้น เนื่องจาก พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีได้ประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน ปีเดียวกัน ถือว่าเป็นการยุบสภาฯ ครั้งแรกนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา เพราะในเวลานั้นรัฐบาลไม่สามารถที่จะควบคุมความวุ่นวายในสภาผู้แทนราษฎรได้ โดยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อดีต ส.ส. ทั้งสามท่านสามารถชนะการเลือกตั้งกลับมาได้ อีกครั้งทุกคน แต่อย่างไรก็ตามมีการตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า ในเวลานั้น ส.ส. ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้คนในพื้นที่หรือไม่ เพราะหากว่าการเมืองในเวลานั้นสามารถตอบสนองให้คนในพื้นที่สามารถใช้พื้นที่ทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ สภาพการณ์ของสถานการณ์ความรุนแรงอาจไม่เป็นอย่างเช่นทุกวันนี้ก็เป็นได้ (นัจมุดดีน อูมา, 2554) เนื่องมาจากในเวลานั้นการก่อตั้งกลุ่มขบวนการต่อสู้ที่ใช้อาวุธยังไม่ปรากฏเป็นรูปร่างนัก ต่อมา ส.ส. ทั้งสามท่านก็มีเส้นทางต่างกันไปโดยตระกูลอับดุลบุตร และตระกูลเบญจลักษ์ ยังคงอยู่สนามการเมืองมาโดยตลอดจนถึงการเลือกตั้งล่าสุดที่บางท่านอยู่ในสถานะผู้ชนะเก่าและบางท่านอยู่ในสถานะผู้ทำชิงขาดก็แต่ตระกูล ณ สายบุรี ที่ไม่ได้อยู่ในสนามการเมืองหลังจากที่นายอดุลย์ ณ สายบุรี ตัดสินใจหลบหนีไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านและเลือกแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธ (เจมส์ โอเกีย, 2560)

ในช่วงปี พ.ศ. 2482 ได้เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา (สงครามโลกครั้งที่ 2) รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำประเทศไทยเข้าสู่สงคราม โดยเข้าร่วมกับเยอรมันและญี่ปุ่น จึงได้ออกพระราชบัญญัติขยายเวลาสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ออกไปจนกว่าสงครามจะยุติ ในเวลานั้นประชาชนได้รับความทุกข์ยากจากสงครามและใช้ชีวิตอย่างยากลำบากเพราะนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศนโยบายชาตินิยมไทยหรือนโยบายรัฐนิยม ปลุกจิตสำนึกความเป็นไทย ไม่ยอมรับวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความแตกต่างทางด้านศาสนาและชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งแน่นอนว่าประชาชนชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากอย่างไม่ต้องสงสัยเลย

ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลห้ามไม่ให้ประชาชนกินหมากกินพลู และบังคับให้แต่งกายที่เป็นสากล ห้ามไม่ให้แต่งกายตามประเพณีนิยมของประชาชนออกนอกบ้าน ในเวลานั้นเองที่พี่ชายของนายอดุลย์ ณ สายบุรี ชื่อว่า ตนกูปัตตารอ นาเชอร์ ได้ออกจากบ้านเพื่อเดินทางไปยังตลาดสายบุรี

โดยแต่งกายตามสไต้ลซ์ชาวมลายู คือ นุ่งผ้าโสร่งและใส่เสื้อตะโละบลางหรือเสื้อมลายู รวมไปถึงสวมหมวกกะปิเยาะ แต่ปรากฏว่าพี่ชายของออคุลย์ถูกตำรวจจับกุมและควบคุมตัวไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอสาบบุรีและถูกคุมขังอยู่หลายชั่วโมง สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจแก่ประชาชนที่รู้เรื่องราวเหล่านี้ ในขณะที่รัฐบาลไทยเริ่มแปลงกระแสชาตินิยมมาสู่อย่างนโยบายอย่างชัดเจนขึ้น กระแสชาตินิยมของผู้คนมลายูในปาตานีเองก็เข้มข้นขึ้นไม่แพ้กัน เพราะช่วงเวลานั้นนอกจากมีข้อตรงข้ามอย่างนโยบายชาตินิยมของ “ความเป็นไทย” แล้ว ยังมีกระแสชาตินิยมและกระแสการฟื้นฟูอิสลามขยายตัวขึ้นในโลกอาหรับ คนที่ได้ไปเรียนจากที่นั่นก็จะได้รับการถ่ายทอดแนวคิดนี้ไปด้วยเช่นกัน ฉะนั้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเมื่อกระแสชาตินิยมที่กระจายตัวออกไปกลายเป็นตัวผลักดันเชิงนโยบายของรัฐแล้วจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะเกิดการปะทะต่อรองกับชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศซึ่งรวมถึงในพื้นที่ปาตานีด้วยเช่นกัน (นัจมุดดิน อูมา, 2554)

ในปี พ.ศ. 2487 สมัยการประชุมสภาผู้แทนราษฎร นายออคุลย์ ณ สาบบุรี ได้อภิปรายในสภาว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลย์และข่มเหงพี่น้องชาวมลายูมุสลิม ทำให้ตัวเขาไม่อยากเป็นคนไทย เพราะรู้สึกถึงการเลือกปฏิบัติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างมาก ตรงนี้สะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมได้ถูกนำเข้าสู่การขับเคลื่อนในพื้นที่ทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด และจากบทบาทที่เขาคอยปกป้องและเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของประชาชนชาวมลายูมุสลิมนี้เอง ทำให้ข้าราชการในพื้นที่หมายหัวและเพ่งเล็งว่าเป็นผู้ยุยงส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความกระด้างกระเดื่องต่อทางราชการ และมีการติดตามสอดส่องพฤติกรรมของนายออคุลย์ฯ และมีการรายงานต่อหน่วยเหนือโดยส่งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องไปให้ (อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์, 2556)

ในขณะที่นายออคุลย์ฯ ยังอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขายังต้องอยู่อย่างระมัดระวังตัว อยู่ตลอดเวลา เพราะถูกรายงานหมายหัว และการคัดค้านของนายออคุลย์ฯ เป็นในลักษณะส่วนบุคคล ไม่มีการสนับสนุนจากผู้แทนท่านอื่น จนภายหลังสงครามมหาเอเชียบูรพายุติลงในปี พ.ศ. 2488 นายออคุลย์ฯ จึงได้หลบหนีออกจากประเทศไทย โดยได้เดินทางไปอาศัยอยู่ที่อำเภอปาเสปเตะ รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย จนต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2502 ออคุลย์ฯ ในฐานะรองประธานสมาคมมลายูแห่งมหาปาตานี (Gabungan Melayu Patani Raya-Gampar) ได้จัดตั้งกลุ่มขบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยปาตานีในนามขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปาตานี หรือ BNPP ซึ่งย่อ

มาจาก Barisan National Pembebasan Patani โดยปัจจุบันเปลี่ยนชื่อ เป็น BIPP ย่อมาจาก Barisan Islam Pembebasan Patani หรือ ขบวนการแนวร่วมอิสลามปลดปล่อยปาตานี

หลังจากเกิด BNPP ไม่นาน ในปี พ.ศ. 2503 ก็เกิดขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ หรือ BRN ย่อมาจาก Barisan Revolusi Nationnal และในปี พ.ศ. 2511 เกิดกลุ่มขบวนการปลดปล่อยสหปาตานี หรือ PULO ย่อมาจาก Patani United Liberation Organisation ประเด็นที่สำคัญก็คือ แม้ว่าความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสยามกับปาตานีจะเกิดขึ้นมาเป็นร้อยๆ ปีแล้วก็ตาม ทว่าขบวนการผู้ต่อปลดปล่อยปาตานีที่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่ในปัจจุบันเกิดขึ้นมาในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อย่างนี้เอง (ธเนศ อาภรสุวรรณ, 2560) ในห้วงเวลานี้เอง จึงทำให้เห็นอย่างค่อนข้างชัดว่า หากพื้นที่ทางการเมืองปิดกั้น ไม่สามารถทำให้สิทธิของกลุ่มอัตลักษณ์หนึ่งได้รับการคุ้มครองแล้ว มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการใช้แนวทางอื่นเป็นทางเลือก และแนวทางนั้นอาจเป็นการใช้ความรุนแรงได้

การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2489 กับการต่อสู้ของหะยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะมีนา

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 ของประเทศไทย เกิดขึ้นในวันที่ 6 มกราคม 2489 โดยในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้ ส.ส. หน้าใหม่ทั้งหมด ซึ่งไม่มีส.ส.ที่เป็นมลายูมุสลิมอีกครั้งเช่นเดียวกับการเลือกตั้งครั้งแรก ประกอบไปด้วย จังหวัดปัตตานี คือ นายแพทย์เจริญ สืบแสง จังหวัดยะลา คือ นายประสาธ ไชยะโท จังหวัดนราธิวาส คือ นายวงศ์ไชยสุวรรณ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ เจริญ สืบแสง ผู้นิยม ปรีดี พนมยงค์ สามารถเอาชนะอดีต ส.ส. มลายูมุสลิมได้ด้วยแรงสนับสนุนจากผู้นำศาสนาคนสำคัญ คือ หะยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะมีนา ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี การที่หะยีสุหลงสนับสนุนนักการเมืองเป็นการชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่หะยีสุหลงกำลังเคลื่อนไหวหรือเรียกร้องของหะยีสุหลงนั้น เขาหวังที่จะใช้รัฐสภาในการให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่วางไว้ (เจมส์ โอเกีย, 2560) และแม้ว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมจะไม่ได้โดดเด่นในสภา แต่การสนับสนุนจาก “ผู้นำศาสนา” ซึ่งมีความเป็นมลายูมุสลิมในเวลานั้นให้การสนับสนุน อาจกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการเมืองแห่งอัตลักษณ์ผ่านรูปแบบตัวแทน ไม่จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์เดียวกัน แต่หากเป้าหมายเป็นเพื่อการปกป้องสิทธิของอัตลักษณ์กลุ่มตนได้ด้วยแล้ว ก็อาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการขับเคลื่อนได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาเรื่องราว

ของหะยีสุหลงอย่างละเอียด มองว่า การที่หะยีสุหลงเลือกสนับสนุนเจริญ สืบแสงซึ่งไม่ใช่ตัวแทนที่เป็นชาวมลายูมุสลิมในเวลานั้น อาจเป็นเพราะมีข้อตกลงร่วมกันและตัวแทนมลายูในเวลานั้นอาจไม่สามารถขับเคลื่อนประเด็นที่หะยีสุหลงมองไว้ได้ จากบันทึกการประชุมในอดีตก็ชี้ให้เห็นว่าเจริญ สืบแสงได้อภิปรายในเรื่องสิทธิของชาวมลายูบ่อยครั้ง

รัฐบาลในขณะนั้นนำโดย พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ จัดตั้งคณะกรรมการสอดส่องสถานการณ์ในจังหวัดภาคใต้ขึ้นในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2490 เพื่อสืบสวนและเสนอแนะปรับปรุงสถานการณ์ปัญหาให้ดีขึ้น เพราะก่อนหน้านี้ รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความพยายามกลั่นกลายอัตลักษณ์ของคนท้องถิ่นด้วยการใช้มาตรการบีบบังคับ จนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชาวมลายูมุสลิม ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวลงพื้นที่ในอีก 1 เดือนต่อมา (เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร, 2548)

เมื่อหะยีสุหลงเมื่อทราบข่าวก็ได้ประชุมกันเพื่อหาข้อสรุปในการยื่นข้อเรียกร้องไปยังฝ่ายรัฐบาลโดยมีหะยีสุหลงเป็นตัวแทนในการยื่นข้อเรียกร้องซึ่งมีทั้งทั้งสิ้น 7 ข้อคือ “(1) ขอให้ปกครองจังหวัดนี้เป็นแคว้นหนึ่ง โดยมีผู้ดำรงตำแหน่งอย่างสูงให้มีอำนาจในการศาสนาอิสลาม มีอำนาจแต่งตั้งและปลดข้าราชการออกได้ ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต้องเป็นมุสลิมในทั้งสี่ จังหวัด (2) การศึกษาในชั้นประถมต้นจนถึงชั้นประถม 7 ให้มีการศึกษาภาษามลายูตลอด (3) ภาษีที่เก็บได้ให้ใช้ภายในจังหวัดเท่านั้น (4) ในจำนวนข้าราชการทั้งหมดขอให้มีข้าราชการชาวมลายูร้อยละ 80 (5) ขอให้ใช้ภาษามลายูควบกับภาษาไทยเป็นภาษาราชการ (6) ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีเอกสิทธิ์ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติการศาสนาอิสลามโดยความเห็นชอบของผู้มีอำนาจสูงสุด และ (7) ให้ศาลรับพิจารณาตามกฎหมายอิสลามแยกจากศาลจังหวัด มีโต๊ะกาตี (กอฎี หรือคาโต๊ะยุติธรรม) ตามสมควร และมีเสถียรภาพในการพิจารณาชี้ขาด” (เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร, 2548) ซึ่งข้อเสนอเหล่านี้เป็นการแสดงถึงการเรียกร้องให้กับสิทธิของชาวมลายูมุสลิมอย่างชัดเจน

รัฐบาลของพลเรือตรีถวัลย์ได้ตอบรับในบางข้อ เช่น ด้านการศึกษาที่เห็นควรให้มีการสอนภาษามลายูสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง และพยายามเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของชาวมลายูให้มากขึ้น

เพื่อให้มีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนข้าราชการเชื้อสายมลายูให้มีสัดส่วนที่สูงขึ้นได้

แต่จุดเปลี่ยนของประเทศไทยเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อมีการก่อรัฐประหารในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เวลา 23.00 น. ต่อเนื่องจนถึงเช้าวันเสาร์ที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 โดยกลุ่มทหารนอกพระราชกรณียาโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ นำกำลังทหารยึดอำนาจจากปกครองจากรัฐบาล พล.ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ทำให้ พลเรือตรีถวัลย์ และ ปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ

อำนาจของรัฐบาลกลับมาอยู่ในมือของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากข้าอำนาจเดิม ส่งผลให้ข้อเรียกร้องทั้ง 7 ข้อ ของพะยี่สุหลงถูกเพ่งเล็งว่าเป็นกบฏและกระด้างกระเดื่องต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร จนในที่สุดถูกจับกุมในข้อหาปลุกระดมและก่อการกบฏเพื่อแบ่งแยกดินแดนในวันที่ 16 มกราคม 2491 ภายหลังจากที่ศาลได้พิจารณาคดีอย่างยาวนาน ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2492 พะยี่สุหลงถูกตัดสินให้จำคุกเป็นเวลา 4 ปี 8 เดือน โทษฐานกล่าวร้ายรัฐบาลในเอกสารที่แจกจ่ายไปยังประชาชนในท้องถิ่น ส่วนโทษฐานแบ่งแยกดินแดน ศาลพิจารณาให้ยกฟ้อง (เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร, 2548)

ภายหลังจากที่พะยี่สุหลงโดนจับกุมและคุมขัง การขับเคลื่อนของฝ่ายใช้อาวุธก็เริ่มหนักหน่วงขึ้น เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มต่อสู้ปลดปล่อยปาตานีจากฝั่งไทยและฝั่งมาเลเซีย โดยร่วมมือกันจัดตั้งองค์กรใหม่ชื่อสมาคมมลายูแห่งมหาปาตานี (Gabungan Melayu Patani Raya-Gampar) โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายประเทศและมีการก่อสงครามกองโจรในพื้นที่จนสามารถกดดันประเทศไทยได้อย่างมีนัยยะสำคัญ หลังจากนั้นในพื้นที่เองก็เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงที่หมู่บ้านดุซงญอ โดยกรุงเทพฯ รู้จักความรุนแรงที่ดุซงญอในนามกบฏพะยี่สุหลง ส่วนทางใต้รู้จักเหตุการณ์นี้ในนามการลุกขึ้นสู้ที่ดุซงญอ โดยมีการอธิบายบางชุดข้อมูลว่าความจริงแล้วชาวบ้านดุซงญอต้องการรวมตัวกันเพื่อป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์มาลายา แต่ฝั่งรัฐเข้าใจชาวบ้านผิด อย่างไรก็ตามเหตุการณ์นี้ทำให้ชาวมลายูมุสลิมหลายร้อยคนเสียชีวิต และอีกหลายพันคนลี้ภัยไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิตราวสามสิบคน

หลังจากพ้นโทษออกมาแล้ว หะยีสุหลงก็ยังคงถูกคุกคามจากทางอำนาจรัฐ จนกระทั่งในเช้าตรู่ของวันศุกร์ที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2497 หลังจากเสร็จจากละหมาดในตอนเช้าแล้ว หะยีสุหลงพร้อมกับ นายอาหมัด โต๊ะมีนา บุตรชายคนโตวัย 15 ปี ซึ่งทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาไทย เนื่องจากหะยีสุหลงไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ พร้อมด้วยผู้ติดตามอีก 2 คน รวมเป็น 4 คน ได้เดินทางออกจากบ้านพักส่วนตัวที่จังหวัดปัตตานีไปยังกองบัญชาการตำรวจสันติบาลจังหวัดสงขลา ก่อนที่ทั้งหมดจะถูกอุ้มฆ่าอย่างไร้ร่องรอย “ซึ่งสร้างความโกรธแค้นต่อชาวมลายูมุสลิม เสมือนเป็นการเดิมเชื้อเพลิงในกองไฟให้ไฟได้ยังคงลุกโชนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน” (ชเนศ อภกรสุวรรณ, 2560)

การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2500 กับ จุดยืนของหะยีอาหมื่น โต๊ะมีนา

ต่อมาปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลประกาศว่าจะจัดการเลือกตั้ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 หะยีอาหมื่น โต๊ะมีนา บุตรชายคนที่สองของหะยีสุหลงตัดสินใจลงสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากการกดดันให้รัฐบาลชี้แจงข้อมูลว่าหะยีสุหลงหายไปไหนไม่ประสบความสำเร็จ เขาเลือกที่จะลงสมัครในนามพรรคเสรีนังคีลาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพราะนอกจากที่เขาจะได้เป็นสมาชิกรัฐสภาแล้ว ยังจะได้เป็นสมาชิกของคณะรัฐบาลอีกด้วย เพื่อที่เขาจะใช้สถานภาพนี้ไปสืบข่าวข้อมูลการหายสาบสูญของบิดา อาหมื่น โต๊ะมีนา ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. เขตที่ 1 จังหวัดปัตตานี พร้อมกับ นายบันเทิง อับดุลบุตร

วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 เกิดการรัฐประหารนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 อาหมื่น โต๊ะมีนา ได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งพร้อมกับ นายแพทย์เจริญ สืบแสง โดยการเลือกตั้งทั้งสองครั้งเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขต (เจมส์ โอเกีย, 2560)

เดือนเมษายน พ.ศ. 2501 อาหมื่น โต๊ะมีนา จัดพิมพ์หนังสือภาษามลายู เรื่อง “GUGUSAN CHAHAYA KESELAMA TAN” หรือ “รวมแสงแห่งสันติ” ซึ่งผลงานเขียนของหะยีสุหลงขณะยังรับโทษอยู่ในเรือนจำ ออกเผยแพร่จำนวน 10,000 เล่ม หนังสือทั้งหมดถูกเผา พร้อมๆ กับ อาหมื่น โต๊ะมีนาถูกจับในข้อหาแบ่งแยกดินแดน แต่เมื่อพิจารณาคดีมาถึงปี พ.ศ. 2508 ก่อนถึงวันนัดฟังคำ

พิพากษาเพียงวันเดียว คณะรัฐมนตรีก็มีมติให้ถอนฟ้อง อามีน โต๊ะมีนา โดยอ้างว่าเพื่อผลทางการเมืองบางประการ

อามีน โต๊ะมีนา ได้รับการปล่อยตัวจากที่คุมขังระหว่างการพิจารณาของศาล และได้เดินทางกลับไปยังจังหวัดปัตตานี เขาจะลอบทหาทของตัวเองลงแต่ในสายตาของทางการเขายังคงเป็นผู้นำคนหนึ่งที่จะต้องจับตามองและบรรจุรายชื่อเข้าในบัญชีดำ จนเมื่อปี พ.ศ. 2523 เกิดการลอบฆ่าผู้นำศาสนาคนสำคัญ และมีข่าวว่า อามีน โต๊ะมีนา ก็เป็นหนึ่งในเป้าหมาย แม้ว่า เด่น โต๊ะมีนา น้องชายอามีน มีนา ซึ่งในขณะนั้นเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมคือ คุณชวน หลีกภัย ในรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ พยายามที่จะให้คุณชวนช่วย แต่ก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือ จนทำให้ อามีน โต๊ะมีนา และผู้นำศาสนาคนสำคัญบางส่วนต้องหลบหนีไปใช้ชีวิตอยู่ในประเทศมาเลเซีย (อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์, 2556)

มีข้อมูลที่อ้างว่า อามีน โต๊ะมีนา ได้รับการเชิญจากขบวนการ BRN coordinate ให้ดำรงตำแหน่งประธาน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว ขบวนการ BRN เกิดความขัดแย้งภายในจนแตกออกเป็นหลายกลุ่ม ประธานเบอร์ชาตองค์กรรมของฝ่ายขบวนการปลดแอกเอกราชปาตานีในอดีตก็อ้างถึงว่ามีลายมือชื่อแฝงของหะยีอามีนในเอกสารประกอบการประชุมเบอร์ชาตองค์ครั้งนั้น (The Patani Malay Consultative Congress, 1997) ซึ่งข้อมูลนี้ได้รับการปฏิเสธจากครอบครัวโต๊ะมีนาว่าไม่เป็นความจริง อามีน โต๊ะมีนา เป็นเพียงแค่เหยื่อที่ถูกกระทำด้วยความอยุติธรรมเท่านั้นเอง

จากการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2500 ถึงปี พ.ศ. 2518 : วงจรรัฐประหารและการเมืองในชายแดนใต้

หลังจากมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 คนไทยต้องรอเกือบถึง 12 ปีกว่าจะได้เลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง คือ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เนื่องจากก่อนหน้านั้นมีการก่อรัฐประหารขึ้น ในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ตามที่ตกลงกันไว้ จนทำให้สถาบันทางการเมืองเป็นอัมพาตนานกว่า 10 ปี หลังยึดอำนาจก็มีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 และสั่งให้ยุบสภา รวมทั้งยกเลิกสถาบันทางการเมือง ทำให้บทบาท

ของพรรคการเมืองเป็นอันสิ้นสุด การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ ฉบับพุทธศักราช 2511 ใช้เวลา
ร่างรวมเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ถือเป็นการร่างรัฐธรรมนูญที่ยาวนานที่สุดในโลก

การเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2512 ปรากฏว่า นายวิไล เบญจลักษณ์ หรือชื่อเดิมคือ นายแวงและ เบญ
อาบั้งษ์ หนึ่งใน ส.ส. มลายูมุสลิมคนแรก ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. อีกครั้ง ซึ่งครั้งนี้ได้รับเลือกตั้งใน
เขตที่ 1 จังหวัดปัตตานี ร่วมกับ นายบันเทิง อับดุลบุตร ถือเป็นการกลับมาสู่สภาผู้แทนราษฎรอีก
ครั้งในรอบ 23 ปี โดยครั้งนี้เขาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ก่อนหน้านั้นในปี พ.ศ. 2501 วิไลถูกจับกุม
ข้อหาสมคบกันกระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในและภายนอกราชอาณาจักร และกระทำ
การเป็นคอมมิวนิสต์ ในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ร่วมกับจิตร ภูมิศักดิ์ และคนอื่นๆ โดยถูกคุม
ขังที่เรือนจำลาดยาวในข้อหาเดียวกัน วิไลได้ออกจากคุกลาดยาวในปี พ.ศ. 2509 แต่การเป็น ส.ส.
ในปี พ.ศ. 2512 ของวิไล ถือเป็นครั้งสุดท้าย เพราะการเลือกตั้งหลังจากนั้น เขาไม่สามารถเข้าสู่สภา
ได้อีกเลย (วิไล วิไลทอง, 2556)

อย่างไรก็ตามการบริหารปกครองของรัฐบาลชุดนี้ต้องยุติลงเพราะเกิดการรัฐประหาร
ตนเองของจอมพลถนอม กิตติขจรในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 โดยได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี
พ.ศ. 2511 ที่ใช้อยู่ก่อนหน้านั้น ยกเลิกรัฐสภา ตลอดจนยุติบทบาทของพรรคการเมืองและประกาศ
กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร จากนั้นก็มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.
2515 ซึ่งได้เพิ่มอำนาจให้กับนายกรัฐมนตรีเหมือนครั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำให้ประชาชนและ
นักศึกษาในเวลานั้นไม่พอใจเป็นอย่างมาก และในวันที่ 14 ตุลาคม ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็
ได้เกิดเหตุการณ์การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยขบวนการนักศึกษาครั้งใหญ่ใน
ประวัติศาสตร์การเมืองไทย และในการเคลื่อนไหวของนักศึกษาครั้งนั้นก็มีกลุ่มนิสิตนักศึกษาไทย
มุสลิมซึ่งเป็นนักศึกษาที่มาจากพื้นที่ชายแดนใต้จำนวนหนึ่งที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยใน
กรุงเทพและในส่วนภูมิภาคได้เข้าร่วมด้วย โดยเรียกกลุ่มตนเองว่า “กลุ่มสลาดัน” ซึ่งได้เคลื่อนไหว
เรียกร้องประชาธิปไตยจากอำนาจรัฐเผด็จการและมีการร่วมกันทำค่ายอาสาพัฒนาด้วยเช่นกัน และ
ยังมีการเผยแพร่ประชาธิปไตยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ (อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์, 2558)

เหตุการณ์ 14 ตุลาคมไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 และมีการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2518 ผลการเลือกตั้งครั้งนี้เริ่มเห็นว่าม็อบกลางของมลายูมุสลิมที่ได้ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถในการใช้ภาษา รวมถึงข้อกฎหมายต่างๆเป็นอย่างดีเข้าสู่สนามการเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งด้วยเช่นกัน อย่างนายสุทิน ญูพทยานนท์ และเห็นถึง ส.ส.ที่ก้าวเข้ามาใหม่ เช่น นายทวีศักดิ์ อับดุลบุตร และนายลีดลิก สาริฟ (นัจมุดดีน อูมา, 2554) อย่างไรก็ตามคณะรัฐบาลชุดนี้ก็อยู่ไม่ได้ต้องเกิดการยุบสภาและนำไปสู่การเลือกตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2519 ช่วงรอยต่อระหว่างปีพ.ศ. 2518 และ 2519 ยังเกิดการรวมตัวครั้งใหญ่หน้ามัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี ซึ่งส่งผลต่อการปรับรูปโฉมทางการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ครั้งสำคัญ

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2519 กับการก้าวสู่การเมืองของ เด่น โต๊ะมีนา

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2519 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 มีเรื่องที่น่าสนใจ คือ ผู้สมัคร ส.ส. จากพรรคประชาธิปัตย์สามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้ทุกเขต คือ จังหวัดปัตตานี 3 คน จังหวัดนราธิวาส 3 คน และจังหวัดยะลา 1 คน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์สามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้ เนื่องจากประชาชนโดยเฉพาะผู้นำศาสนาไม่พอใจรัฐบาล กรณีนายทหารนาวิกโยธินจำนวน 6 นาย ได้สังหารประชาชน 5 ศพ ที่สะพานกอดอ แม่น้ำสายบุรี เป็นสะพานที่เชื่อมระหว่างจังหวัดปัตตานีกับจังหวัดนราธิวาส เหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้รอดชีวิต 1 คน ที่เกล้งตาย และว่ายน้ำไปขอความช่วยเหลือจากชาวบ้าน จนเกิดการชุมนุมใหญ่ที่หน้าศาลากลางจังหวัดปัตตานี

ในการชุมนุมมีคนร้ายปะทะเข้าใส่ผู้ชุมนุมทำให้มีผู้เสียชีวิต 12 คน และได้รับบาดเจ็บ 30 คน จนต่อมาประชาชนได้ย้ายไปชุมนุมหน้ามัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี กินเวลารวม 45 วัน มีผู้มาร่วมชุมนุมบางวันเป็นหลักแสนคน นับเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิม แม้การเจรจาสามารถทำให้การชุมนุมยุติลงได้ ทว่าการที่นายกรัฐมนตรีกล่าวหาผู้ชุมนุมว่าเป็นพวกต้องการแบ่งแยกดินแดน แต่แอบแฝงมาในภาพของการเรียกร้องความเป็นธรรม นำไปสู่ความไม่พอใจต่อท่าทีและวิธีการแก้ไขปัญหของรัฐบาล กลุ่มผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลทางความคิดสูงต่อประชาชนจึงร่วมมือกันสนับสนุนผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์

โดยในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง มีผู้สมัคร ส.ส. ปราศรัยบนเวทีว่า หากผู้สมัคร ส.ส. ทั้งหมดของพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ชายแดนใต้ได้รับเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์สัญญาว่าจะจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีช่วงว่าการกระทรวงหนึ่งตำแหน่ง โดย นายเด่น โต๊ะมีนา ลูกชายคนที่สามของหะยีสุหลง ซึ่งเป็นแกนนำคนสำคัญจะได้รับตำแหน่งตามที่ตกลงกันได้ไว้ ทว่าการจัดสรรตำแหน่งกลับไม่มีชื่อ เด่น โต๊ะมีนา ส่วนคนที่ได้รับ ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คือ นายสิดดิก ชารีฟ ส.ส. จากจังหวัดนราธิวาส ถือเป็นชาวมลายูมุสลิมคนแรกที่ได้เก้าอี้รัฐมนตรี ซึ่งเป็นการจัดสรรโดยกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้มองว่าพรรคประชาธิปัตย์ไม่ทำตามสัญญา อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนร่วมกันของส.ส.จากพื้นที่ที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น มีการร่วมกันกำหนดแนวทางการทำงานอย่างชัดเจน แต่อาจจะเป็นเพราะเป็นตัวแทนที่มาจากพรรคเดียวกันก็ว่าได้ ทว่าสิดดิกดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยในช่วงเวลาสั้นๆ เพียง 6 เดือนเท่านั้น เพราะเกิดการก่อรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์, 2558) หลังจากเกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงต่อต้านการกลับเข้าประเทศของจอมพลถนอม ของกลุ่มนักศึกษาจนนำไปสู่การเกิดจลาจลและปราบปรามนักศึกษาและผู้ประท้วงในและบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จนมาถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2522 เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ผู้สมัคร ส.ส. จากพรรคประชาธิปัตย์แพ้การเลือกตั้งทั้งหมด ยกเว้น เด่น โต๊ะมีนา คนเดียว ที่สามารถชนะการเลือกตั้งได้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากความไม่พอใจของผู้นำศาสนาและประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์ที่ไม่รักษาสัญญา ในการเลือกตั้งครั้งนี้ประชาชนทำให้เห็นว่าที่พวกเขาเลือก เด่น โต๊ะมีนา เพราะตัวบุคคล ไม่ใช่เพราะพรรคประชาธิปัตย์ โดยหนึ่งใน ส.ส. หน้าใหม่ที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนี้คือ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ทั้ง เด่น โต๊ะมีนา และ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ได้รับการเลือกตั้งหลังจากนั้นหลายสมัย คือ เด่น 8 สมัย และ วันมูหะมัดนอร์ 9 สมัย โดยทั้งสองท่านยังได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีอีกหลายเก้าอี้ และทั้งสองท่านยังคงโลดแล่นอยู่ในสนามการเมืองจนถึงปัจจุบัน (บุญอริ ยีหะมะ, 2549) นอกจากนั้นยังมีนายเสนีย์ มะดากากุล ซึ่งเป็นอีกหนึ่งคนที่ถูกทางการเข้าใจว่ามีส่วนในการประท้วงใหญ่หน้ามัสยิดกลางเมื่อปีพ.ศ. 2518-19 และนายปริญญญา เจตภาวิวัฒน์ ด้วย

เช่นกัน การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2522 จึงนับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ทำให้ประชาชนของมลายูมุสลิมได้เข้าสู่การเมืองมากขึ้นแต่ยังคงมีการสนับสนุนจาก “ผู้นำศาสนา” ในการเข้าสู่การเมือง และการขับเคลื่อนของทั้งเด่น โต๊ะมีนาและวันมูหะมัดนอร์ มะทา ก็อยู่บนการเรียกร้องสิทธิหลายๆ ประการในเชิงอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมด้วยเช่นกัน

การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2526 กับการเริ่มต้นของกลุ่มวาคะห์

การเลือกตั้งใน ปี พ.ศ. 2526 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 เด่น โต๊ะมีนา ย้ายจากพรรคประชาธิปัตย์ไปลงสมัครในนามพรรคชาติไทยเพราะผิดหวังกับพรรคประชาธิปัตย์ โดย เด่น โต๊ะมีนา สามารถเอาชนะการเลือกตั้ง พร้อมกับ นายทวิศักดิ์ อับดุลนุตร และนายเที่ยง เรืองประดิษฐ์ ทั้งหมดลงสมัครในนามพรรคชาติไทย แต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2529 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 เด่น โต๊ะมีนา ย้ายกลับมาลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้ง และสามารถชนะการเลือกตั้งได้เป็น ส.ส. อีกสมัย ในปี พ.ศ. 2529 นี้เองที่เด่น โต๊ะมีนา ได้ชวนนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มวาคะห์หรือกลุ่มเอกภาพขึ้นมา

กลุ่มวาคะห์ เริ่มจากการที่มีกลุ่มนักการเมืองกลุ่มหนึ่งในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีแนวคิดตรงกัน นำโดยนายเด่น โต๊ะมีนา จัดประชุมมาพูดคุยและพยายามผลักดันให้นักการเมืองกลุ่มนี้เข้าไปสังกัดพรรคการเมืองเดียว เพื่อให้พรรคนั้นผลักดันนโยบายของกลุ่มให้เป็นนโยบายของพรรค มีแนวคิดว่าการจะแก้ไขปัญหาของประเทศต้องส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการกำหนดชะตากรรมของตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองขึ้น เพื่อร่วมแก้ปัญหาที่มีอยู่ในพื้นที่ชายแดนใต้และปัญหาของมุสลิมทั่วประเทศ โดยวิธีการการเมืองนำศาสนาให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย (นัจมุดดีน อูมา, 2554) การเกิดขึ้นของวาคะห์จึงนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งพัฒนาการสำคัญของการรวมกลุ่มบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมที่มีจุดยืนในการรักษาสิทธิของมลายูมุสลิมร่วมกัน

ต่อมา เด่น โต๊ะมีนา เลือกที่จะย้ายกลับมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เพราะได้รับคำมั่นสัญญาจากอีกครั้งจากนายวิระ มุสิกพงศ์ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ว่า ส.ส. จากพื้นที่จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 1 ตำแหน่ง ทว่าหลังจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ซึ่งมีผู้แทน 5

คนที่ได้รับเลือกเข้าไปสภา แต่กลับไม่ได้รับการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี ทำให้ส.ส.ในพื้นที่เริ่มจับมือกับกลุ่ม 10 มกรา ที่นำโดย นายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ช่วงปี พ.ศ. 2522 และ นายวิระ มุสิกพงศ์ เป็นแกนนำในการลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ในปี พ.ศ. 2531 และได้ร่วมกันจัดตั้งพรรคประชาชนขึ้นมา (นัจมุดดีน อูมา, 2554)

ในปี พ.ศ. 2531 สมาชิกกลุ่มวาคะห์ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในนามพรรคประชาชนหลายท่าน เช่น เคน โต๊ะมีนา วันมูหะมัดนอร์ มะทา อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์ เป็นต้น แต่ความสำเร็จของกลุ่มวาคะห์เกิดขึ้นหลังจากการย้ายไปร่วมกับพรรคความหวังใหม่ ในปี พ.ศ. 2535 ตามคำเชิญของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ โดย วันมูหะมัดนอร์ มะทา แกนนำกลุ่มได้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค และต่อมาได้เป็นผู้นำกลุ่มแทน เคน โต๊ะมีนา ที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้น ความสำคัญของกลุ่มวาคะห์ในพรรคความหวังใหม่ยิ่งสูงขึ้นเมื่อเรื่อยๆ เมื่อ วันมูหะมัดนอร์ มะทา แกนนำกลุ่มได้ขึ้นเป็นเลขาธิการพรรค อย่างไรก็ตามสภาที่มาจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2535 ครั้งที่ 1 ก็ต้องยุบสภาหลังจากเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 นำไปสู่การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2535 ครั้งที่ 2 ซึ่งกลุ่มวาคะห์ได้เสียที่นั่งในจังหวัดนราธิวาสจากเดิมไป 2 ที่นั่ง แต่ได้เพิ่มมาจากจังหวัดปัตตานีอีก 1 ที่นั่ง เนื่องจากเป็นปีที่พรรคประชาธิปัตย์กลับมามีบทบาทสูงอีกครั้งในพื้นที่ภาคใต้

หลังจากการเลือกตั้งครั้งนั้น หลังจากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2538 สมาชิกกลุ่มวาคะห์ได้รับตำแหน่งสำคัญๆ เช่น วันมูหะมัดนอร์ มะทา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 - 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 และประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2539 - 27 มิถุนายน 2543), เคน โต๊ะมีนา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย 29 กันยายน พ.ศ. ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2535 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2537 และ อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2540 - 8 พฤศจิกายน 2540 เป็นต้น (นัจมุดดีน อูมา, 2554)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 พรรคความหวังใหม่ควบรวมกับพรรคไทยรักไทย ทำให้กลุ่มวาคะห์เข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทยด้วยเช่นกัน โดย วันมูหะมัดนอร์ มะทา ยังได้รับตำแหน่งที่สำคัญๆ เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 - 10 มีนาคม พ.ศ.

2547 ทว่าเหตุการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ในพื้นที่ชายแดนใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 บวกกับนโยบายที่ผิดพลาดหลายประการในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ ทำให้การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 กลุ่มวาระห์ที่ลงสมัครในนามพรรคไทยรักไทยแพ้การเลือกตั้งทั้งหมด หลังจากนั้นกลุ่มวาระห์ก็ยังคงอยู่ในสนามการเมืองระดับชาติมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน มีการแยกไปอยู่ต่างพรรคกันบ้าง แต่ท้ายที่สุดพวกเขาก็ยังสามารถรวมตัวกันได้อีกครั้ง และยกระดับเป็นพรรคการเมือง แม้หนึ่งในผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มวาระห์ อย่าง เคน โต๊ะมีนา จะไม่เข้าร่วมกับพรรคใหม่ที่สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมก่อตั้งขึ้นมาก็ตาม ทว่าทั้ง เคน โต๊ะมีนา และกลุ่มวาระห์ก็ยังคงเคลื่อนไหวในสนามการเมือง ซึ่งเป็นการต่อสู้ในแนวทางแห่งสันติวิธีภายใต้ระบอบรัฐสภาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (อสมมา มังกรชัย, 2555) กลุ่มวาระห์นั้นจึงเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการเมืองแห่งอัตลักษณ์ของมลายูมุสลิมซึ่งโดดเด่นอยู่ในพื้นที่การเมืองระดับชาติที่ว่าได้

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งระบุข้อความที่น่าสนใจไว้ว่า “นักการเมืองในอดีตเขาพูดเรื่องราวของประชาชนทุกคนเช่นกัน ลงพื้นที่เยอะเช่นกัน อาจจะยกเว้นแค่เพียงช่วงปีพ.ศ. 2548 จนถึงก่อนปี พ.ศ. 2562 ที่เห็นว่านักการเมืองลงพื้นที่น้อย แต่ช่วงเวลาในอดีตนั้นอาจจะเป็นอย่างนี้เพราะยังไม่มีโซเชียลมีเดีย ทำให้เราอาจจะมองไม่เห็นอย่างในวันนี้ แต่ชาวบ้านในเวลานั้นรับรู้กันดี อย่างกรณีคดีความมันคงบางคดีในเวลานั้น ก็มีการหักเงินเดือน ส.ส.มุสลิมทุกคน ๆ ละ 20,000 บาท มาลงกองกลางเพื่อช่วยเหลือคดี เป็นต้น” กลุ่มวาระห์ได้สร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ก่อนข้างชัดเจนบนฐานคิดของการเมืองแห่งอัตลักษณ์ เช่น การแก้ไขระเบียบการทำบัตรประจำตัวประชาชนของสตรีไทยมุสลิมให้สามารถคลุมศีรษะได้ ผลักดันการเพิ่มอัตราค่าจ้างวิทยากรอิสลามศึกษาและให้บรรจุเป็นตำแหน่งลูกจ้างในโรงเรียน ผลักดันให้มีมัสยิดวันคำธรรมเนียมและคำภาย์โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินศาสนสถาน ที่ดินวากัฟ มัสยิด ผลักดันงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนตาดีกา ผลักดันเรื่องสถานที่ละหมาดในสถานที่ราชการ สนับสนุนเงินค่าตอบแทนแก่ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น เป็นต้น ซึ่งงานศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของกลุ่มวาระห์ โดยนัจมุดดิน อูมา (2554) ได้ให้ข้อสรุปว่ากลุ่มวาระห์เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ได้ เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เวลานั้นได้ และมีปัจจัยยึดโยงต่อความผูกพันของคนในพื้นที่ต่อกลุ่ม 4 ประการคือ ชาติพันธุ์ ศาสนา อัตลักษณ์/ภาษา/วัฒนธรรม

และนโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับสามประการข้างต้น ดังนั้นแล้วจึงไม่แปลกเลยที่จะกล่าวว่าหนึ่งในพัฒนาการทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมและโดดเด่นที่สุดในพื้นที่ชายแดนใต้ก่อนปีพ.ศ. 2547 นั่นคือการเกิดขึ้นมาของกลุ่มวาคะห์ แต่อย่างไรก็ตามในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548 ที่จะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของกลุ่มวาคะห์นั้น มีกลุ่มนักการเมืองอีกกลุ่มที่ขึ้นมาสู่ตำแหน่งแทนในห้วงเวลาพ.ศ. 2548-2557 ซึ่งจะกล่าวถึงในบทถัดไป นั่นก็คือกลุ่มนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์นั่นเอง

พรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ก่อนปีพ.ศ. 2547

นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2519 เป็นต้นมา พรรคประชาธิปัตย์นับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งพรรคที่ได้รับความนิยมอย่างเห็นได้ชัดในพื้นที่ชายแดนใต้ กระทั่งสมาชิกผู้แทนราษฎรของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเวลานั้นมาจากพรรคประชาธิปัตย์ทั้งหมด ซึ่งมีนักวิเคราะห์ที่เชื่อว่าเป็นผลมาจากเหตุการณ์ประท้วงใหญ่หน้ามัสยิดกลางในปีพ.ศ. 2518 ที่มีการโยนระเบิดเข้าสู่ผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิตทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่พอใจรัฐบาลเดิมที่มีอยู่ แต่ด้วยคำสัญญาที่จะให้ตำแหน่งรัฐมนตรีแก่นายเค่นไม่เป็นไปตามที่ตกลงไว้ ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาพรรคประชาธิปัตย์ก็ต้องสูญเสียไปหลายเขตเหลือเพียงคุณเค่น โต๊ะมีนาที่ยังคงได้รับชัยชนะ การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2526 คุณเค่นได้ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์และหันกลับมาลงพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งในปีพ.ศ. 2529 และในปีนั้นสมาชิกวาคะห์ได้ที่นั่งถึง 5 ที่นั่งแต่ก็ยังไม่ได้รับการจัดสรรเป็นรัฐมนตรี กระทั่งเกิดเหตุการณ์ประท้วงในสตูลและในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อกรณีการออกนโยบายให้มีการประดิษฐานพระพุทธรูปในโรงเรียน รวมถึงกรณีการประท้วงเรื่องอัญญาบ ต่อมากลุ่มวาคะห์จึงลาออกไปตั้งพรรคประชาชน ก่อนที่จะไปร่วมกับพรรคความหวังใหม่แล้วรวมเข้าสู่พรรคไทยรักไทยในเวลาต่อมา (บุญอริ ยีหมะ, 2562)

หลังจากที่วาคะห์ย้ายไปสังกัดพรรคอื่นๆ ทำให้พรรคประชาธิปัตย์เองก็ต้องแสวงหาผู้สมัครมาสู่พรรค นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2531 เป็นต้นมา เสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ก็ลดต่ำลง กระทั่งเหลือผู้แทนเพียงคนเดียว จนในปีพ.ศ. 2535 ในการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้รับเสียงในสภาสำหรับพื้นที่ชายแดนใต้เลย แต่ในเวลานั้นเกิดเหตุพฤษภาทมิฬ กระทั่งนำไปสู่การยุบสภา การเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปีพ.ศ. 2535 ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับ

คะแนนเสียงมาเป็นลำดับหนึ่งของทั้งประเทศและนายชวน หลีกภัย ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งส่งคนได้เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกหลายตำแหน่งก็กลายเป็นพรรคขวัญใจของ “ชาวใต้” ที่ไม่ใช่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นอีกครั้งที่การเมืองแห่งอัตลักษณ์ได้กระโดดโลดเต้นอย่างชัดเจนในพื้นที่แห่งนี้ เมื่อความเป็นชาวใต้ ไม่ได้หมายรวมถึงความเป็นสามจังหวัดชายแดนใต้ อัตลักษณ์ของมลายูมุสลิมในภาพใหญ่จึงแตกต่าง แต่ก็มีบางพื้นที่เช่นกันที่ความเป็นมลายูมุสลิมอาจไม่สามารถโดดเด่นอย่างที่ เนื่องจากสัดส่วนของประชากรที่มีผสมผสานกับชาวพุทธและชาวจีนหรือกระทั่งมุสลิมที่ไม่ใช่มลายู ซึ่งอาจนิยามความเป็นชาวใต้เหมือนกับพื้นที่อื่นของภาคใต้ ในการเลือกตั้งครั้งนี้พื้นที่ชายแดนใต้เองก็ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งในสภากลับมาอีกครั้งถึง 3 ที่นั่งในราชีวาส แม้ว่าในพื้นที่อื่นที่เหลือกลุ่มวาคะห์ภายใต้พรรคความหวังใหม่จะยังคงครองเสียงไว้อยู่ ในครั้งนี้เอง จึงเป็นการเข้ามาของผู้สมัครหน้าใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ อย่างแพทย์หญิงพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ และนายรารี มามะ

นักการเมืองท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า “ในปีพ.ศ. 2535 มีทหารขึ้นมา ในเวลานั้นประชาธิปัตย์ไม่มีสส.ที่มาจากในพื้นที่ สส.ส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นคนที่อยู่ในกลุ่มวาคะห์ กลุ่มคุณเด่น อาจารย์วันนอร์ ผู้ที่ติดต่อมาในเวลานั้นคือคุณหญิงสุพัตรา พิรสวรรธน์ ท่านมาติดต่อว่ามีพื้นฐานทางการเมืองใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ไม่มีคนจะมาลง ไม่มีใครในทีมจะมาสู้อาจารย์วันนอร์ เขามาติดต่อ ดร.สุรินทร์ ก็มาติดต่อขอให้ลงประชาธิปัตย์ ประชาธิปัตย์ไม่มีสส.มาลงพื้นที่เลย ตัวเองมาเป็นคนแรกที่มาปักธง พอ 35/1 ตัวเองสอบไม่ได้เพราะการเมืองช่วงนั้นแค่ 3 เดือน หลังจากนั้นก็ลงอีกเลยสอบได้ เป็นสส.สมัยแรก อาจจะเป็นว่าเรามีความรู้ความสามารถ และไม่มีสส.พรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ และคุณชวนถูกเลือกเป็นนายกฯ ในครั้งนั้น เราก็เลยมีตำแหน่งทางการเมืองเป็นเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม”

นอกจากนั้นแล้ว หลังจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2535 ครั้งแรกที่กลุ่มนักการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์พ่ายแพ้ลงไปในนั้น กลุ่มนักการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์เองก็เริ่มมีการรวมกลุ่มกันขึ้นในชื่อของกลุ่มญามาอะฮ์อุลามาอ์ บิดตานิดารุสลาม หรือกลุ่มชุมชนนักปราชญ์แห่งบิดตานิดารุสลาม หรือที่รู้จักกันในนามกลุ่มदारุสลาม ซึ่งได้อธิบายแนวทางการเมืองในมิติศาสนาอิสลามผ่าน

คำอธิบายของดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ และนิยามตนเองว่าเป็นกลุ่มนิยมศาสนาแบบดั้งเดิม และได้มีการตอบโต้กลุ่มวาคะหว่าว่าเป็นกลุ่มที่นิยมแนวคิดศาสนาแบบใหม่ซึ่งเป็นเรื่องอ่อนไหวในพื้นที่เนื่องจากมีการปะทะกันทางความคิดระหว่างกลุ่มคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ยึดถือหลักปฏิบัติตามแนวจารีตที่อาจมีมิติวัฒนธรรมที่สอดคล้องไปกับหลักการศาสนา ขณะที่กลุ่มใหม่จะถูมองว่ามาปฎิเสธจารีตวัฒนธรรมเดิม ซึ่งกลุ่มใหม่นี้จะเน้นการอธิบายบนหลักฐานในมิตินามมากกว่า กลุ่มคารุสลามได้ใช้ประเด็นในเชิงหลักปฏิบัติที่ต่างกันบางประการนี้ มาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับกลุ่มวาคะห์ และใช้สถาบันปอเนาะชื่อดังและเก่าแก่แห่งหนึ่งในพื้นที่เป็นแหล่งการสนับสนุนกลุ่มเป็นหลัก อย่างไรก็ตามกลุ่มคารุสลามถูกมองว่าเป็นเพียงกลไกหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาภายในพรรคประชาธิปไตยเพื่อต่อสู้กับกลุ่มวาคะห์มากกว่าการรวมตัวเป็นกลุ่มทางการเมืองเหมือนกับวาคะห์ (บุญศรี ชีหะมะ, 2549) แต่การเกิดการปะทะต่อรองด้วยอัตลักษณ์ที่อยู่ภายใต้ความเป็นมลายูมุสลิมด้วยกันเอง ระหว่าง “กลุ่มดั้งเดิม” กับ “กลุ่มใหม่” ก็กลายเป็นอีกหนึ่งขั้วที่สร้างความเป็นอื่นให้กับผู้ที่อาจจะมี ความต่างเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อกลายเป็นวาทกรรมทางการเมืองแล้วกลับกลายเป็นสิ่งที่สามารถปะทะและต่อรองกับอีกขั้วได้ และนี่อาจเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองแห่งอัตลักษณ์นั้นก็เสมือนกับดาบสองคมที่สามารถก่อให้เกิดได้ทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง

นักการเมืองชายแดนใต้ก่อนปีพ.ศ. 2547: จากความลึนหวัง สู่อำนาจหวัง

ฉะนั้นแล้วในช่วงเวลา ก่อนปีพ.ศ. 2547 จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า มีการขับเคลื่อนของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมที่ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ของประเทศไทย ในระหว่างนี้มีการเกิดรัฐประหารรวมถึงมีการปรับเปลี่ยนของรัฐธรรมนูญหลายฉบับ ขณะเดียวกันความรุนแรงในพื้นที่ก็เริ่มก่อตัวขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นับตั้งแต่การเปลี่ยนแนวทางของอดีตส.ส. อดุลย์ฯ ไปสู่การจัดตั้งกลุ่มขบวนการต่อสู้ขึ้น และมีการตั้งขบวนการอีกหลายองค์กรตามมา ความรุนแรงในช่วงเวลานี้ที่เกิดกับหะยีสุหลง ยังเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับเส้นทางทางการเมืองของบุคคลในครอบครัวโต๊ะมีนาตามมา ไม่ว่าจะเป็นหะยีอาหมิน หรือเด่น โต๊ะมีนา ด้วยความที่กลไกของรัฐได้กดทับในการพัฒนาของคนในพื้นที่ในหลากหลายมิติ จะพบว่าในยุคแรกนับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่สองเป็นต้นมาของพื้นที่ชายแดนใต้ นั้นมีความยึดโยงกับเชื้อสายของอดีตเจ้าเมืองและกลุ่มนักการเมืองศาสนาเป็นหลัก อัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมจึงปรากฏชัดในการเคลื่อนไหว

ของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ นับตั้งแต่ยุคแรก เนื่องจากว่าทั้งสองกลุ่มล้วนเป็นกลุ่มที่มีทั้งปัจจัยในเชิงเครือข่าย เชิงองค์ความรู้และมีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในกรุงเทพ ทั้งสองกลุ่มนี้จึงมีอิทธิพลกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อย่างปฏิเสธไม่ได้ (บุญอริ ยีหมะ, 2549)

ต่อมาเมื่อเกิดความรุนแรงจากการถูกปฏิบัติอย่างอธรรมที่สะพานกอตอซึ่งนำไปสู่การประท้วงใหญ่ ก็ได้เป็นอีกหนึ่งจุดเริ่มต้นสำคัญที่ก่อให้เกิดนักการเมืองของพื้นที่ในเวลานั้นอีกหลายคน เมื่อความรุนแรงเริ่มมากขึ้นในช่วงต่อมา การรวมตัวกันของกลุ่มนักการเมืองที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเป็นคนในครอบครัว หรือกระทั่งเป็นกลุ่มคนที่ออกมาขับเคลื่อนเพื่อต่อสู้เรียกร้องสิทธิให้ประชาชน ตลอดจนสภาพสังคมที่เริ่มมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ กระทั่งเกิดกลุ่มที่ไปศึกษาเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น ในช่วงเวลานี้ก็เริ่มค่อยๆ รวมตัวกันของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่จนเกิดเป็นกลุ่มวาคะห์ ซึ่งทำงานทางการเมืองในเขตพื้นที่ นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 กระทั่งถึงปีพ.ศ. 2548 ที่สามารถนำเอาอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมให้เข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองแบบเป็นทางการผ่านการขับเคลื่อนประเด็นสิทธิของมลายูมุสลิมในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มวาคะห์ก็ไม่ได้เป็นเพียงกลุ่มนักการเมืองกลุ่มเดียวที่ทำงานในช่วงเวลานี้ ในบางพื้นที่โดยเฉพาะเขตเมืองของทั้งสามจังหวัดก็ยังคงเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงโดยเฉพาะภายหลังจากปีพ.ศ. 2531 ที่นักการเมืองจากกลุ่มวาคะห์ได้ย้ายเข้าไปสังกัดพรรคความหวังใหม่แทน แต่เมื่อกลุ่มวาคะห์กลับมาเอาชนะได้ในการเลือกตั้งในพ.ศ. 2535 ทำให้กลุ่มนักการเมืองสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เองก็ตั้งกลุ่มกลุ่มคารุสลามขึ้นมารับมือ แม้ว่าสุดท้ายแล้วจะไม่มีบทบาทเห็นเด่นชัดเท่ากลุ่มวาคะห์ก็ตาม ถึงที่สุดอาจสรุปได้ว่าสำหรับห้วงเวลาก่อนปีพ.ศ. 2547 แล้วมิติเชิงอัตลักษณ์ทั้งในความเป็นมลายู ความเป็นมุสลิม รวมถึงความเป็นกลุ่มก้อนภายในมลายูมุสลิมด้วยกันเองและการเมืองระดับชาติส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนักการเมืองในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ

บทที่ 3

สถานการณ์ความรุนแรงปีพ.ศ. 2547 กับ การเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548

หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่กลับมาปะทุอีกครั้งนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายปิเหล้ง ตามมาด้วยการระเบิดและการยิงปะทะหลายครั้ง กระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบ ในปีพ.ศ. 2547 เรื่องราวของความไม่สงบในพื้นที่ ตลอดจนการเรียกร้องต่างๆ และการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้มีอย่างต่อเนื่องมาตลอด 16 ปี แม้ว่าจะมีความพยายามในการแสวงหาข้อยุติและดูเหมือนว่าความรุนแรงจะมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาความขัดแย้งนี้ก็ยังไม่ยุติลง นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ในปีพ.ศ. 2547 มาจนถึงปัจจุบัน นักการเมืองเป็นอีกหนึ่งกลุ่มคนที่ได้รับผลและเห็นถึงบทบาทที่เปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด หลังเหตุการณ์ในปีพ.ศ. 2547 มีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2548 และส่งผลให้นักการเมืองจากกลุ่มวาระห้าเดิมที่เคยมีบทบาทนำในพื้นที่ต้องพ่ายแพ้ เพราะประชาชนมองว่ากลุ่มวาระห้าในเวลานั้นไม่แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนถูกกระทำจากรัฐจากเหตุการณ์ตากใบ แต่กระนั้นก็ตามก็มีข้อจำกัดที่กลุ่มวาระห้าต้องเผชิญในเวลานั้นจนทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเต็มที่ และมีสมาชิกในกลุ่มได้กลายเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนกับขบวนการติดอาวุธซึ่งสุดท้ายแล้วก็โดนยกฟ้อง และการเลือกตั้งในครั้งนี้ก็ได้เปิดโอกาสให้กับตัวแทนจากพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านของรัฐบาลในสมัยนั้นชนะเลือกตั้งและเข้าสู่สภา

ในบทนี้จึงจะค่อยๆ ค่อยๆ คลี่ให้เห็นว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นมาอย่างไร โดยสรุป ก่อนที่จะชี้ให้เห็นว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบแล้วจะส่งผลต่อนักการเมืองในพื้นที่อย่างไร โดยบทนี้จะมุ่งไปที่ผลจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2548 ก่อนจะไปสู่ช่วงถัดไปในบทที่ 4 และ บทที่ 5 ต่อไป

3.1 สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2562 เมื่อนับจากปีพ.ศ. 2547 แล้วรวม 16 ปี แต่ในความเป็นจริงแล้วเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นมาก่อนปีพ.ศ. 2547 ซึ่งถ้านับเหตุการณ์ความรุนแรง “กบฏคูซังญอ” เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2491 กระทั่งปัจจุบันก็รวมเป็นกว่า 72 ปี แต่หากย้อนกลับไปไกลกว่านั้นในประวัติศาสตร์ของการเป็นพื้นที่ที่เคยปกครองตนเอง มีราชวงศ์เป็นของตนเองภายใต้อาณาจักรปาตานีซึ่งเชื่อว่าเป็นหนึ่งในอาณาจักรที่เคยรุ่งเรืองแห่งหนึ่งในคาบสมุทรมลายู อาณาจักรแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นอาณาจักรที่มีความเฟื่องฟูทางด้านการค้า เป็นหนึ่งในท่าเรือสำคัญที่มีพ่อค้าจากต่างประเทศมาค้าขาย อาณาจักรแห่งนี้แม้จะมีมาก่อนหน้าในฐานะอาณาจักรที่นับถือความเชื่อแบบฮินดูผสมพุทธแต่เริ่มประกาศชัดเจนว่าเป็นมีศาสนาหลักคือศาสนาอิสลามในราวปีศตวรรษที่ 12-14 (Teeuw & Wyatt, 1970) แต่อย่างไรก็ตามช่วงปีที่ชัดเจนก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่

นับแต่นั้นมาวัฒนธรรมในหลายๆ ด้านของคนในพื้นที่ก็ค่อยๆ ปรับให้สอดคล้องกับศาสนาอิสลาม โดยหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่เกิดขึ้นคือ ตัวอักษรภาษายาวี ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับตัวอักษรภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ต่อมาในช่วงอาณาจักรอยุธยาสามารถยึดครองพื้นที่นี้และผนวกรวมในปีพ.ศ. 2329 แล้วแบ่งพื้นที่ออกเป็น 7 หัวเมือง โดยมีการแต่งตั้งเจ้าเมืองในแต่ละแห่งเป็นผู้ปกครอง หลังจากมีสนธิสัญญาแองโกล์-สยาม ในปีพ.ศ. 2452 นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้พื้นที่แห่งนี้ได้ผนวกรวมเข้ากับสยามอย่างเป็นทางการ หากนับมาถึงปัจจุบันก็ครบ 110 ปี โดยสนธิสัญญานี้เป็นข้อตกลงปักปันเขตแดนระหว่างอังกฤษกับสยาม ซึ่งหนึ่งในข้อตกลงในสัญญานับนี้คือ อังกฤษรับรองซึ่งอธิปไตยของสยามเหนือปาตานี สถานะของหัวเมืองต่างๆ ภายใต้สยามที่ใช้รูปแบบการปกครองสู่การปกครองแบบรวมศูนย์ ทำให้หัวเมืองต่างๆ เปลี่ยนสถานะเป็นจังหวัดและเหลือเพียง สี่จังหวัด ก่อนมาสู่สามจังหวัดเช่นทุกวันนี้ในภายหลัง (ศูนย์ข่าวภาคใต้ สำนักข่าวอิสรา , 2562)

ภายหลังจากที่สยามได้ผนวกปาตานีเข้ามาและค่อยๆ ใช้วิธีการส่งคนเข้ามาปกครอง ด้วยกับนโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรมซึ่งค่อยๆ เอาความเป็นไทยเข้ามาและความเป็นมลายูค่อยๆ ถูกบังคับให้ปกปิดเอาไว้ รวมไปถึงในเชิงการปกครองที่ใช้การแต่งตั้งคนจากส่วนกลางมาเพื่อ

ปกครอง โดยเฉพาะในช่วงจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่อยู่ในช่วงของการสร้างความเป็นชาติไทย ระหว่างผู้คน ชุมชนจินตกรรมของความเป็นไทยที่ค่อยๆ ถูกสร้างและเน้นย้ำมากขึ้นก็ทำให้ผู้คนเริ่ม อึดอัดและเกิดความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมไทยที่ตนเองอาศัยอยู่ ในช่วงนี้จึงเห็นถึงบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลที่เริ่มออกมาจับเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นมลายู เช่น หะยีสุหลง ซึ่งต่อมา ถูกจับกุมและนำไปสู่เหตุการณ์ที่เรียกว่าเหตุการณ์คูซงญูขึ้น แต่ด้วยการปราบปรามอย่างหนัก และท่าทีของฝ่ายไทยที่มองว่ากลุ่มที่ก่อเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ความรู้สึกของกลุ่มคนเหล่านี้ก็เริ่มที่จะต้องการ ไปสู่วิถีที่ถูกมองไว้มากขึ้น (Melvin, 2007)

ต่อมาเมื่อหะยีสุหลงถูกอุ้มหายและเชื่อว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็ยิ่งทำให้ ความรู้สึกของชาวมลายูยิ่งโกรธแค้นและขับข้องใจมากยิ่งขึ้น หลังจากช่วงเวลานี้เองจึงเริ่มเกิดการ รวมกลุ่มของกลุ่มคนที่ต้องการเรียกร้องอัตลักษณ์ของชาวมลายู เช่น Gabungan Melayu Patani Raya หรือ GAMPAR และต่อมาจึงค่อยๆ เกิดกลุ่มติดอาวุธที่มีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องเอกราชอย่าง ชัดเจนขึ้น นับตั้งแต่ราวๆ ปี พ.ศ. 2502 เมื่อเกิดกลุ่ม the Barisan Nasional Pembebasan Patani หรือ BNPP ขึ้น และในปีต่อมาก็เกิดกลุ่ม the Barisan Revolusi Nasional หรือ BRN¹ ต่อมาอีก 8 ปี จึงเกิด กลุ่ม Patani United Liberation Organization หรือ PULO ขึ้น โดยที่กลุ่มพูโลนี้นับได้ว่าเป็นกลุ่มที่ เคลื่อนไหวมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2511 ถึง ราวๆ ปี พ.ศ. 2525 ในปี พ.ศ. 2529 กลุ่ม BNPP เดิม เปลี่ยนชื่อจากคำว่า ชาตินิยม ภายในชื่อ ไปสู่คำว่า อิสลาม กลายเป็น the Barisan Islam Pembebasan Patani หรือ BIPP (รุ่งรวี เกลิมศรีภิญโญรัช, 2555)

ในช่วงเวลานั้นแม้จะเกิดเหตุการณ์รุนแรงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลเลือกใช้วิธีการทางทหารใน การตอบโต้และอาศัยนโยบายเพื่อดึงมวลชนมาสู่ฝ่ายรัฐ แต่เหตุการณ์ประวัติศาสตร์อีกเหตุการณ์ หนึ่งก็คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ สะพานกอดอ ซึ่งมีชาวบ้านถูกสังหารโดยเจ้าหน้าที่จำนวน 4 คน และมี 1 คนที่รอดชีวิตแล้วมาเล่าเรื่องราว ทำให้เกิดการประท้วงที่หน้ามัสยิดกลางปัตตานีนานกว่า 45 วันในปี พ.ศ. 2518 และเหตุการณ์นี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของนักการเมืองหลายๆ คน ในพื้นที่ซึ่งเข้าร่วมขึ้นพูดปราศรัยบนเวทีครั้งนั้นที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนประชาชนในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

¹ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของปีมีการให้ข้อมูลที่หลากหลายออกไป อาจวนกลับไม่เกิน 3 ปีในการเกิดขึ้นของกลุ่มติดอาวุธในพื้นที่ชายแดนใต้

(Utarasint, 2018) อย่างไรก็ตาม ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2525 ถึง 2535 นับได้ว่าเป็นช่วงที่กลุ่มติดอาวุธต่างๆ เริ่มมีการจัดสรรโครงสร้างใหม่ ตลอดจนเป็นช่วงที่กองกำลังของบางกลุ่มเริ่มถูกจับกุมมากขึ้น ทำให้ช่วงเวลานี้เหตุการณ์ในพื้นที่ก็เริ่มลดน้อยลง เหตุการณ์ความรุนแรงกลับมาอีกครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นระลอกที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสมือนปรากฏการณ์ภูเขาน้ำแข็งที่เห็นแค่ส่วนด้านบนแต่เบื้องลึกแล้วมันมีปมมาจากความขัดแย้งซึ่งสั่งสมมานาน นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและองค์กรต่างๆ ที่ติดตามสถานการณ์มีการอ้างอิงความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่นับจากปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากปีดังกล่าวเป็นปีที่เกิดความรุนแรงในระลอกใหม่ ผู้คนต่างตั้งคำถามว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เกิดจากสาเหตุอะไร ซึ่งบรรดาผู้ติดตามและศึกษาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ต่างให้ข้อสรุปที่ตรงกันว่ามิใช่เรื่องเดียวแต่เป็นปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ความแตกต่างชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และปัจจัยประกอบเสริมอื่นๆ เช่น ความยากจน กลุ่มอิทธิพลมืด และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกิดประกอบรวมกันมาอย่างยาวนาน (Deep South Bookazine, 30, 2550) นักประวัติศาสตร์ชื่อดังอย่างธงชัย วินิจจะกูล (2560) ได้ให้ความเห็นถึงรากเหง้าของปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้ว่ามาจากลัทธิชาตินิยมไทยที่มักจะใช้วิธีการกดขี่ข่มเหงและรักษาอำนาจตนไว้ด้วยการใช้ความรุนแรง ธงชัยอธิบายว่าหากคนไทยไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ของพื้นที่นี้ ปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้ก็จะไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน ขณะที่ปาตานีเป็นรัฐอิสระแต่มีอำนาจปานกลางมากกว่าพันปี ต่อมาได้ถูกผนวกรวมกับไทยเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา จึงไม่น่าแปลกใจว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูในปาตานีจึงยังคงได้รับการรักษาและสานต่อเอาไว้

เหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในปี พ.ศ. 2547 คือเหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายปิเหล็ง การอุ้มหายของนายสมชาย นีละไพจิตร เหตุการณ์การปะทะที่มัสยิดกรือเซะ และอีกหลายจุดในวันเดียวกันซึ่งส่งผลให้มีคนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเหตุการณ์การสลายการชุมนุมที่ตากใบ ซึ่งมีการกระทำที่รุนแรงของเจ้าหน้าที่ตลอดจนในระหว่างการเคลื่อนย้ายคนที่เข้าร่วมชุมนุมซึ่งให้คนอัดเบียดในรถ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตระหว่างขนย้ายเป็นจำนวนกว่า 85 คน นับตั้งแต่เหตุการณ์สำคัญๆ เหล่านี้ทำให้ความรุนแรงในระลอกใหม่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยหลายฝ่ายเชื่อว่ากลุ่มหลักที่กำลังปฏิบัติการอยู่ในระลอกใหม่นี้ คือกลุ่มกองกำลัง BRN (Engvall & Andersson, 2014)

หนึ่งในสมาชิกขบวนการต่อสู้ท่านหนึ่งเล่าว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ. 2547 ปีกการเมืองของขบวนการไม่ทราบแผนล่วงหน้าก่อนเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนใดๆ มา รู้ก็ตอนหลังจากเกิดเหตุแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นการทำรัฐประหารภายในของปีกการทหารก็ว่าได้” ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเสริมว่า “เหตุการณ์ในปี 47 มีการตั้งข้อสังเกตจากประชาชนว่าหนึ่งในแกนนำฝ่ายทหารของกลุ่มขบวนการเป็นคนในครอบครัวเดียวกับนักการเมืองที่อยู่ในรัฐบาลขณะนั้น แต่เหตุใดจึงยังก่อให้เกิดความรุนแรง” ส่วนนักการเมืองท่านหนึ่งก็เล่าว่า “ในช่วงที่นักการเมืองในพื้นที่สามารถขึ้นไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มากขึ้น ก็จะมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ดูเหมือนว่ากลุ่มต่อสู้ที่ใช้อาวุธจะหวั่นไหวว่าการต่อสู้โดยใช้แนวทางทางการเมืองจะสามารถเรียกร้องสิทธิตลอดจนช่วยเหลือผู้คนในพื้นที่ได้จริงๆ จนฝ่ายตนเองจะต้องเสียมวลชน ซึ่งตรงนี้เห็นได้ชัดเจนว่าฝ่ายที่ต่อสู้ด้วยอาวุธกับฝ่ายที่เคลื่อนไหวด้วยแนวทางทางการเมืองไม่ใช่กลุ่มเดียวกัน แม้จะมีความพยายามโยงให้เป็นกลุ่มเดียวกันโดยการกล่าวหาว่าเป็นคนในครอบครัวเดียวกันจึงเป็นพวกเดียวกันก็ตาม แต่อย่าลืมว่าอดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยรวมไปถึงองค์มนตรีบางท่านก็เคยมีบิดาเป็นแกนนำพรรคคอมมิวนิสต์ฯ”

จากรายงานสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้/ปาตานีตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 – เมษายน 2563 เผยแพร่ทางเว็บไซต์ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ พบว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นทั้งหมด 20,607 ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ 13,314 ราย และผู้เสียชีวิต 7,128 คน จากการวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดความรุนแรงของรอมฎอน ปันจอร์ (2562) พบว่า ตั้งแต่เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2561 มีหลายเหตุการณ์ย่อยสำคัญที่สะท้อนและสัมพันธ์กับพัฒนาการในทางการเมือง

รัฐบาลได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัด นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 จนถึง ปีพ.ศ. 2562 ด้วยแนวทางที่หลากหลายและพยายามแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานหลากหลายมิติภายใต้บริบทความขัดแย้ง และเมื่อปีพ.ศ. 2556 ความพยายามการแก้ไขปัญหาในพื้นที่สมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงทำให้เกิดกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพที่มีการเปิดเผย ระหว่างฝ่ายรัฐบาล หรือ ปาร์ตี้ A นำโดย พล.ท. ภราดร พัฒนถาบุตร กับนายฮาซัน ตอยยิบ ตัวแทนแกนนำของขบวนการปลดปล่อยปาตานี (BRN) เรียกว่า ปาร์ตี้ B ซึ่งโดยมีการลงนามเพื่อการพูดคุยสันติภาพอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า “ฉันทามติ

ทั่วไปว่าด้วยกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ” (General Consensus on the peace Dialogue Process) ในช่วงเริ่มต้นของการพูดคุย ผลจากการพูดคุยสันติภาพในกัวดาลัมเปร์ระหว่างปาร์ตี้ A กับ ปาร์ตี้ B ทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องยอมรับว่า “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ได้เป็นความผิดของขบวนการบิอาร์เอ็นหรือกลุ่มขบวนการต่อสู้ของชาวมลาอุอย่างเดียวน แต่จะต้องพูดถึงว่ารัฐไทยก็เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความรุนแรงด้วยเช่นกัน” (รุ่งรวี เกลิมศรีภิญโญรัช, 2558)

ดูเหมือนว่าขั้นตอนนี้จะราบรื่นแต่เมื่อเกิดเหตุการณ์รัฐประหารจากกองทัพภายใต้การนำพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ช่วงเวลานั้นกระบวนการสันติภาพได้หยุดไปชั่วคราว หลายๆ ภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคได้รวมทั้งภาคประชาสังคมที่ขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ต่อมารัฐบาลได้สานต่อการพูดคุยสันติภาพรอบใหม่ ภายใต้ชื่อใหม่ว่าการพูดคุยเพื่อสันติสุขจากเดิมเรียกว่าการพูดคุยเพื่อสันติภาพเนื่องจากมีกรอบการพูดคุยและเป้าหมายเปลี่ยนไป โดยมี พล.อ. อภิรัช เกิดผล ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในครั้งนี้ก็ได้พูดคุยกับฝ่ายกลุ่มขบวนการที่รวมตัวกันภายใต้ร่มของมาราปาตานี ซึ่งมีตัวแทนจากกลุ่มติดอาวุธหลายส่วนเข้ามา แต่ก็เป็นที่วิพากษ์อย่างหนักว่าตัวแทนของบิอาร์เอ็นที่เข้าร่วมมาราปาตานีนั้นไม่ใช่ตัวแทนที่มาจากเสียงส่วนใหญ่ของบิอาร์เอ็น การพูดคุยกับกลุ่มนี้จึงอาจเป็นการพูดคุยกับกลุ่มที่ไม่ได้มีกองกำลังหลักในพื้นที่

ต่อมารัฐบาลมีการเปลี่ยนหัวหน้าคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขคนใหม่เป็น พล.อ.อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนตัวผู้อำนวยความสะดวกคนใหม่จากทางประเทศมาเลเซีย ซึ่งก็คือนายอับดุล ราฮิม นูร์ อย่างไรก็ตามกระบวนการในครั้งนี้ก็ยังคงเหมือนชะงักงันเมื่อฝ่ายมาราปาตานีออกมาบอกว่าจะเริ่มเข้าสู่กระบวนการอีกครั้งหลังจากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 และหลังจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 รัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชาก็ได้แต่งตั้งหัวหน้าคณะพูดคุยสันติสุขท่านใหม่ คือ พล.อ. วัลลภ รักเสนาะ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สมช. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2562

ฉะนั้นแล้วภายใต้กรอบพัฒนาการความขัดแย้งและความพยายามในการสร้างสันติภาพที่กล่าวไปแล้วข้างต้นจะให้ได้ชัดว่าปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีลักษณะที่เรียกว่า

เป็นความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการสร้างชาติของประเทศไทยจากนโยบายผสมกลมกลืนที่นำไปสู่ความรู้สึถูกกดทับทางอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิม ประกอบรวมกับการถูกปฏิบัติอย่างไม่ยุติธรรม จึงเป็นแรงปะทุที่ทำให้เกิดความรุนแรง กระทั่งกลายเป็นความขัดแย้งภายในประเทศที่เป็นความขัดแย้งแบบขัดกันด้วยอาวุธ แล้วส่งผลต่อปัญหาเชิงโครงสร้างอื่นๆ ตามมา มีการวิเคราะห์ว่าการแก้ไขปัญหาในพื้นที่นี้เมื่อเกิดจากปัจจัยเชิงโครงสร้างในการปฏิบัติจากรัฐ ก็จำเป็นต้องใช้วิถีทางการเมืองในการเปิดพื้นที่ทางการเมืองและการใช้กระบวนการพูดคุยในขณะเดียวกันความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมจากความเชื่อ อุดมการณ์ และวิถีชีวิตต่างๆ ที่ถูกประกอบสร้างตลอดช่วงของความรุนแรง ซึ่งได้กลายเป็นข้ออ้างและเหตุผลในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ก็ส่งผลต่อความคิดของผู้คน ทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของผู้คนในพื้นที่มากขึ้น สถานการณ์ที่ความรุนแรงทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรมปรากฏให้เห็นนี้เองที่ทำให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่นี้มีความซับซ้อนและยังจำเป็นต้องเปิดพื้นที่สำหรับความต่างที่มี โดยเฉพาะพื้นที่ทางการเมือง (สถาปราชสังคมชายแดนใต้, 2562)

ตลอดช่วงเวลาของการเกิดเหตุการณ์ที่ปะทุขึ้นมาหลังปีพ.ศ. 2547 จะพบว่ามีผู้คนหลากหลายกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่รุนแรงขึ้น นักการเมืองเองก็เช่นเดียวกันที่เป็นหนึ่งในกลุ่มที่จะเห็นได้ชัดถึงพลวัตในการขับเคลื่อนหลังปีพ.ศ. 2547 ที่ปรับเปลี่ยนไปไม่น้อยทีเดียว ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลและการถกเถียงในงานชิ้นนี้ต่อไป

3.2 จากความรุนแรงสู่การเลือกตั้งปี 2548: จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการเมืองว่าด้วย “การเลือกตั้ง” ในพื้นที่ชายแดนใต้

ภายหลังจากเหตุการณ์ในปีพ.ศ. 2547 ที่นับได้ว่าเป็นการปะทุคลื่นของความรุนแรงในชายแดนใต้ระลอกใหม่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไปปีพ.ศ. 2548 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 หลังจากทีรัฐบาลภายใต้การนำของนายทักษิณ ชินวัตร ครบตำแหน่งตามวาระ 4 ปี ซึ่งนับว่าเป็นหนึ่งในไม่กี่ชุดรัฐบาลที่อยู่ครบวาระ โดยไม่ต้องเผชิญกับการยุบสภาหรือการรัฐประหาร ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยของนายทักษิณ ชินวัตรยังคงเอาชนะได้อีกครั้ง แม้ว่าการตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากหลังจากการเลือกตั้งครั้งนี้จะมีลักษณะที่เป็นรัฐบาลผสมหลายพรรคก็ตาม แม้ว่าภาพรวมของประเทศพรรคไทยรักไทยยังคงได้รับเสียงข้างมาก

แต่ในภาคใต้แล้ว ในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548 พรรคประชาธิปัตย์สามารถกวาดที่นั่งได้ถึง 52 จาก 54 ที่นั่ง ซึ่งรวมถึงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยเช่นกัน

ผลการเลือกตั้งสำหรับพื้นที่ชายแดนใต้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่ง 10 ที่นั่งจาก 11 ที่นั่งในพื้นที่ชายแดนใต้ และอีก 1 ที่นั่งเป็นของพรรคชาติไทย ซึ่งส่งผลให้อดีตผู้แทนจากพรรคความหวังใหม่เดิม และผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์เดิมบางท่านที่ย้ายเข้าสู่พรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรครัฐบาลในเวลานั้น ต้องพ่ายแพ้ไป แต่คะแนนของผู้แทนของพรรคไทยรักไทยยังคงมาเป็นอันดับที่ 2 ในบางเขตเองก็ห่างจากผู้ชนะไม่มากนัก

จังหวัด	เขต	ผลการเลือกตั้งปี 44	ผลการเลือกตั้งปี 48
ปัตตานี	1	นายวัยโรจน์ พิพิธภักดี (ประชาธิปัตย์)	นายอันวาร์ สาและ (ประชาธิปัตย์)
	2	พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโม่ง (ประชาธิปัตย์)	นายอิสมาแอล ชีคอรอแม (ประชาธิปัตย์)
	3	นายสมมารด เจ๊ะนา (ประชาธิปัตย์)	นายโมฮัมหมัดยาซรี ยูซง (ประชาธิปัตย์)
	4	นายमुख สุลโฆมาน (ความหวังใหม่)	นายชาดา อาแวก็อิจิ (ประชาธิปัตย์)
ยะลา	1	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ (ประชาธิปัตย์)	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ (ประชาธิปัตย์)
	2	นายไพศาล ยิ่งสมาน (ความหวังใหม่)	นายอับดุลการิม เค็งระกินา (ประชาธิปัตย์)
	3	นายบรูฮานูดิน อุเซ็ง (ความหวังใหม่)	นายณรงค์ คูดิ้ง (ประชาธิปัตย์)
นราธิวาส	1	นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเกษ (ประชาธิปัตย์)	นายเจอะอามิง โตดาหยง (ประชาธิปัตย์)
	2	นายสุธิพันธ์ ศรีริگانนท์ (ความหวังใหม่)	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ (ประชาธิปัตย์)
	3	นายจำมุดดิน อูมา (ความหวังใหม่)	นายกุเฮง ยาวอหะซัน (ชาติไทย)
	4	นายอารีเฟีย อุตรสินธุ์ (ความหวังใหม่)	นายอดุลย์ สาฮิบาตุ (ประชาธิปัตย์)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 3 ผลการเลือกตั้งผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคะแนนสูงสุดในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2544 และ 2548

จากผลการเลือกตั้งที่ปรากฏข้างต้นสะท้อนให้เห็นพลวัตที่สำคัญในการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ระลอกใหม่เพียง 1 ปี 2 ประการคือ ความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาทะห์และกลุ่มนักการเมืองที่เข้ามาสู่พรรคไทยรักไทย และการถูกตีตราในฐานะผู้สนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดน และการขึ้นมาของนักการเมืองหน้าใหม่ในพื้นที่ชายแดนใต้จากพรรคประชาธิปัตย์

3.2.1 ความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาทะห์และกลุ่มนักการเมืองที่เข้ามาสู่พรรคไทยรักไทย และการถูกตีตราในฐานะผู้สนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดน

จากผลการเลือกตั้งที่ได้ระบุไว้ข้างต้น ชี้ให้เห็นแล้วว่าผลการเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ค่อนข้างชัดเจนจากเดิม คนจากกลุ่มวาทะห์เดิมที่ย้ายสังกัดจากพรรคความหวังใหม่มาสู่พรรคไทยรักไทย ตลอดจนผู้แทนเดิมจากกลุ่มคารุสลามภายใต้การนำของนายไวโรจน์ พิพิธักดี ที่อยู่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์บางท่านและส.ส.จากพรรคประชาธิปัตย์เดิมบางท่านก็เลือกจะย้ายมาอยู่กับพรรคไทยรักไทยในเวลานั้น ล้วนแล้วแต่ไม่ชนะการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2548 คำถามต่อมาคือเป็นเพราะเหตุใดที่ทำให้นักการเมืองจากพรรคไทยรักไทยต้องพ่ายแพ้ในพื้นที่ชายแดนใต้ครั้งนั้นแน่นอนว่าคำตอบคงเป็นดังเช่นที่มิ้นนักวิชาการหลายท่านวิเคราะห์ไว้แล้วว่า ในการเลือกตั้งครั้งนี้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้ลงโทษพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรครัฐบาลในเวลานั้นจากเหตุการณ์ที่รัฐได้มีการละเมิดสิทธิของประชาชนโดยเฉพาะเหตุการณ์ตากใบ

หากมองย้อนไปก่อนการเลือกตั้งครั้งนี้เกิดเหตุการณ์รุนแรงหลายครั้งในปีพ.ศ. 2547 โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่กรือเซะ และเหตุการณ์ตากใบที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างที่ผู้แทนเดิม โดยเฉพาะกลุ่มวาทะห์อยู่ในฝ่ายรัฐบาล และในเวลานั้นวันมูหะมัดนอร์ มะทายังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยอยู่ด้วยเช่นกัน วันมูหะมัดนอร์ได้ระบุไว้ในหนังสือที่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของท่านว่า “ในช่วงที่ผมอยู่กระทรวงมหาดไทย ปัญหาความรุนแรงภาคใต้เสมือนอยู่ในระยะอาหารของโรคกำเริบขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้อาหารต่างๆ สะสมอยู่ภายในมานาน จนกระทั่งเกิดปะทุ ท่านนายกรัฐมนตรีก็มอบหมายให้ท่านพลเอกชวลิต ยงใจยุทธเป็นประธานแก้ปัญหาความไม่สงบในเขตภาคใต้ มีรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหลายคนตลอดจนแม่ทัพนายกองร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งผมก็แก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เป็นส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของ

กระทรวงมหาดไทย” (มนตรี แสนสุข, 2547) แต่อีกเพียง 2 เดือนหลังจากเกิดเหตุการณ์ปล้นปืน ในวันที่ 10 มีนาคม ก็มีคำสั่งให้ย้ายจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นรองนายกรัฐมนตรี จากนั้นวันที่ 6 ตุลาคม ได้มีคำสั่งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันมูหะมัดนอร์ มะทา กล่าวอย่างน่าสนใจว่า “ในช่วงเวลานั้นเป็นสมัยของนายกรัฐมนตรีทักษิณ พวกเราเข้าไปร่วมรัฐบาล และกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น แก้ไขไม่ถูกทางเพราะมองปัญหาไม่ตรงกับประเด็นปัญหา จนทำให้ปัญหายิ่งขยายใหญ่ขึ้นและลุกลามออกไปมากขึ้น เช่น มีการปล้นปืน มีการปะทะและเสียชีวิตจำนวนมากที่กรือเซะ และมีสถานการณ์อื่นๆ ที่ยังแก้ไขไม่ถูกวิธี ซึ่งพวกเราเองบังเอิญเข้าร่วมรัฐบาลในขณะนั้น โดยไม่ได้หมายความว่าพวกเราละเลยต่อปัญหา เพราะพวกเราได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาให้รัฐบาลแล้ว แต่พวกเขาไม่ฟัง โดยเฉพาะคณะรัฐมนตรีที่เชื่อท่านนายกฯมากกว่า ซึ่งเราไม่ได้โทษท่านนายกฯอย่างเดียว เพราะตัวนายกฯคนเดียวก็ทำอะไรไม่ได้มาก ในส่วนของฝ่ายความมั่นคง ทหาร ฝ่ายปกครอง และที่สำคัญพี่น้องประชาชนนอกเหนือสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ยังไม่เข้าใจปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองว่าเป็นเรื่องของโจรผู้ร้าย ก่อการร้าย เผาโรงเรียน ฯลฯ มองไม่เห็นว่าเป็นเรื่องของการเมืองที่ถูกกดขี่ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม จนเมื่อพวกเราเสนอปัญหาที่แท้จริง คนก็มองว่าพวกเราเป็นกลุ่มเดียวกันกับคนก่อปัญหา จนส่งผลให้นักการเมืองของเราหลายคนถูกใส่ร้าย บางท่านก็ถูกดำเนินคดี เช่น คุณนัจมุดดิน ก็โดนข้อกล่าวหาว่าปล้นปืน จนต้องสู้คดีและหลุดออกมาในชั้นศาล หรือคุณเด่น โต๊ะมีนา เองก็ถูกกล่าวหา แต่ไม่ถึงกับถูกดำเนินคดี ในช่วงที่ดำเนินคดีคุณนัจมุดดิน ตนเองในฐานะรัฐมนตรีก็ยังคงไปเป็นพยานที่ศาล”

หนึ่งในสมาชิกกลุ่มวาดะห์ในเวลานั้นให้ข้อมูลเสริมว่า “อย่างกรณีเบดิง (นัจมุดดิน) ตอนปีพ.ศ. 2547 ถ้ากลุ่มการเมืองประชาธิปไตยไม่ไปเป่าหูทักษิณ ให้เชื่อว่า กลุ่มเราเป็นกลุ่มข้างหลังของการปล้นปืน ทักษิณก็ไม่สั่งให้มาจับผม เพราะในวันนั้น รัฐมนตรีช่วยฯ บอกว่าผมต่อต้านรัฐ มีการประชุมที่บ้านผมเพื่อก่อการ และทักษิณเชื่อจึงสั่งให้คนมาไล่จับพวกเรา เรื่องนี้สอนให้เห็นว่าปัญหาสามจังหวัดเป็นวาระของสามจังหวัด และอย่าทำตัวเพื่อเอาใจกลุ่มมีอำนาจเพื่อทำลายตัวเอง ”

จากหนังสือของประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์ (2552) ที่ชื่อว่า “เขาหาว่า (ส.ส.นัจมุดดิน) เป็นกบฏปล้นปืน” ได้ให้ข้อมูลเรื่องการที่คณนัจมุดดินถูกกล่าวหาว่าปล้นปืนนั้นมีที่มาที่ไปอย่างไรและจบลงอย่างไร คณนัจมุดดินได้มีชื่ออยู่ในคำสารภาพที่เชื่อว่าเป็นการบังคับให้พูดตามบทของกำนันอนุพงษ์ และอ้างว่าได้มีการประชุมที่บ้านของคณนัจมุดดินและอ้างว่าคณนัจมุดดินอยู่ในกระบวนการวางแผนในครั้งนั้น ซึ่งคณนัจมุดดินก็ได้เข้ามาขอตัวจากการแจ้งข้อหาว่า 10 ข้อหา โดยไม่ได้ใช้เอกสิทธิ์การเป็นส.ส.คุ้มครองตนเองแต่อย่างใด ทำให้ได้รับความสนใจจากสื่ออย่างมากเพราะในเวลานั้นคณนัจมุดดินเป็นส.ส.ที่อยู่ในฝ่ายรัฐบาลและอยู่ในพรรคไทยรักไทยด้วยเช่นกัน แต่คณนัจมุดดินปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา และได้ต่อสู้ในชั้นศาล จนศาลมีคำสั่งยกฟ้อง

ความเห็นของนักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งก็ให้ข้อมูลเสริมในประเด็นนี้ว่า “เมื่อเราเสนอข้อเท็จจริงไป พวกเราก็ถูกมองว่าเป็นฝ่ายเดียวกันกับฝ่ายที่ก่อเหตุ ขณะเดียวกัน ฝ่ายที่ต่อสู้ด้วยอาวุธก็มองว่าพวกเราเป็นศัตรูของเขา ส่วนพี่น้องประชาชนก็เห็นว่าเราอยู่กับรัฐบาลแต่เราพวกเราไม่ช่วยในการแก้ไขปัญหา จนทำให้การเลือกตั้งในช่วงปีพ.ศ. 2548 พี่น้องประชาชนก็ลงโทษพวกเรา ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาที่เมื่อนักการเมืองทำอะไรที่ไม่ถูกใจประชาชน ประชาชนก็ลงโทษด้วยการไม่เลือกในช่วงเลือกตั้ง พวกเราเองก็ยอมรับผลว่าการเลือกตั้งในครั้งนั้น พวกเราประสบความพ่ายแพ้ เพราะประชาชนไม่พอใจในรัฐบาล และพวกเราอยู่ฝ่ายรัฐบาล เมื่อถูกประชาชนลงโทษก็ถูกต้องแล้ว แต่พวกเราก็ไม่ได้ท้อถอย พยายามคิดว่าจะทำอย่างไรให้ประชาชนเข้าใจ หมายถึงประชาชนทั่วประเทศจะต้องเข้าใจด้วย เราถึงจะแก้ไขปัญหาได้ ประการที่สอง ฝ่ายความมั่นคง ฝ่ายปกครอง ก็จะต้องเข้าใจด้วย ซึ่งพวกเราพยายามหาทางอธิบายและชี้แจงข้อเท็จจริง โดยในช่วงระยะหลังๆ เราโชคดีบ้างที่ได้ผู้ใหญ่ที่เข้าใจสภาพปัญหา เช่น ผู้บริหาร ศอ.บต. พล.ต.อ.ทวิ สอดส่อง ซึ่งไม่ใช่มุสลิม แต่มาดูแลพื้นที่ ด้วยการศึกษาพื้นที่จนเข้าใจจริงๆ”

ในเวลานั้น นอกจากจะถูกกดดันในเรื่องตำแหน่ง หรือกระทั่งการถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มสนับสนุนขบวนการติดอาวุธ และการที่ไม่สามารถแสดงบทบาทอย่างเห็นได้ชัดในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์ตากใบกระทั่งทำให้ชาวบ้านบางส่วนหันไปสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์แทน นักการเมืองอีกท่านให้ความเห็นอย่างน่าสนใจว่า “เราต้องเข้าใจในเรื่องการเมือง เราเป็นชนกลุ่มน้อย เราอยู่บ้านเขา เราจะแสดงอิสระอะไรทั้งหมดเป็นไปไม่ได้ ไม่ใช่แค่วาระห์ ประชาธิปัตย์ ก็

เหมือนกัน เมื่ออยู่ในสังกัดเขาหลักการอยู่ร่วมกันก็ต้องชั่งน้ำหนัก ถ้าเราตามใจเราอย่างเดียวเราก็จะไม่มีที่อยู่ ถ้าเราอยู่ในพรรคการเมืองเราจะไม่กินบนเรือน จีบบนหลังคา ด้วยความคิดนี้เองเมื่อมีประสบการณ์ทำให้อยากมีบ้านเป็นของตัวเอง มีพรรคการเมืองเป็นของตัวเอง ดังนั้นในเหตุการณ์ตากใบเขามองว่าทำไมนักการเมืองมลายูมุสลิมที่เป็นรัฐบาลช่วยชาวบ้านไม่ได้ จะออกมาตำหนิรัฐบาล มันก็ผิดในหลักการอยู่ร่วมกัน แต่เราช่วยในทางลัดช่วยพูดกับรัฐบาล จะให้เราออกมาโววายต่างๆ นี่เป็นข้อจำกัดของนักการเมืองที่ผ่านมา....ปี 35-36 ตัวเองเคยตั้งเวทีที่ยะหาขับไล่ตชด.ข่มขืนหญิงมุสลิม เคยตั้งทนายความคดีฆ่าที่รามัน ช่วงนั้นเราเหมาะที่จะเล่นในบทบาทนั้น ในเมื่อเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาก็เป็นบทบาทเลยเส้นที่เราผ่านมาแล้ว เมื่อปี 47 บทบาทเราเมื่อมีเหตุการณ์อย่างนี้เราไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ แต่ก่อนที่จะมีเหตุการณ์ผมมีการประสานกับแม่ทัพภาค 4 ตลอดเวลา ตอนนั้นผมอยู่กรุงเทพฯแล้ว แม่ทัพโทศัพท์บอกว่าต้องช่วยกัน พอเกิดเรื่องมีคนเสียชีวิต รัฐบาลต้องรับผิดชอบ ซึ่งพวกเราบอกว่าต้องเยียวยา เหตุการณ์นี้เป็นวาระกรรมทางการเมืองซึ่งเป็นประชาธิปไตยพยายามจี้จุดขึ้นมา จากนั้นปี 48 เราแพ้หมด แต่ปี 50 เราได้มาอีก”

ในประเด็นนี้มีนักการเมืองอีกท่านที่ให้ความเห็นอย่างน่าสนใจว่า การไม่แสดงจุดยืนในสภาต่อประเด็นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปีพ.ศ. 2548 เนื่องจากในเวลานั้นสมาชิกของกลุ่มวาคะห์อยู่ในฝ่ายรัฐบาลกลายเป็นโอกาสที่ให้ผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านในเวลานั้นได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการอภิปรายในสภา “ตอนนั้นที่มวาคะห์เป็นตัวแทนของคนที่นี่เป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้านทำหน้าที่นำเสนอตรงข้ามกับรัฐบาล ตรงนั้นเป็นจุดจบของฝ่ายวาคะห์ เป็นเพราะเรื่องการแสดงจุดยืน ประชาธิปัตย์ก็ถือโอกาสทำหน้าที่ฝ่ายค้านแสดงบทบาทเล็กๆ น้อยๆ ให้เห็น นั่นคือจุดจบของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับประชาธิปัตย์ ประชาชนปฏิเสธกลุ่มวาคะห์ จนเหลือส.ส.คนเดียว ปี 48 ตกหมด มาได้ปี 50”

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “ในช่วงที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงใหม่ๆ มีหลายเรื่องที่ทำให้กลุ่มวาคะห์เสียคะแนน ไม่ใช่แค่เรื่องใหญ่ๆ อย่างตากใบหรือกรือเซะเท่านั้น ตัวอย่างเช่น มีอยู่ครั้งหนึ่งที่อุสตาซที่สอนอยู่โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิและเป็นหัวหน้าคณะของกลุ่มวาคะห์ถูกปิดล้อมตรวจค้น เลยโทรหาผู้ใหญ่ในกลุ่มวาคะห์ให้ช่วยเคลียร์หรือประสานงานกับตำรวจที่มาปิดล้อม แต่

ผู้ใหญ่ท่านดังกล่าวได้ตอบอุสตาซท่านนั้นไปว่า ถ้าไม่ได้เกี่ยวข้องกับจริงๆ เขาจะไปปิดล้อมตรวจค้นทำไม สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจจนมีการเล่าต่อๆ กันไป”

ดังนั้นแล้ว เหตุผลในการที่ทำให้กลุ่มวาคะห์ต้องพ่ายแพ้ในช่วงปีพ.ศ. 2548 จึงอาจปฏิเสธไม่ได้ว่าเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งเห็นได้ชัด อาจเป็นเพราะจุดยืนหนึ่งของกลุ่มวาคะห์ที่ชัดเจนตลอดช่วงเวลาก่อนหน้าคือการขับเคลื่อนเพื่อประชาชนในพื้นที่และขับเคลื่อนเพื่อสิทธิที่พึงได้รับของมุสลิมและชาวมลายูในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่และเป็นการกระทำจากรัฐบาลซึ่งกลุ่มวาคะห์เองก็สังกัดอยู่ด้วยนั้น การเลือกตั้ง 2548 จึงเสมือนบทลงโทษจากประชาชนต่อรัฐบาลที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขและรับมือกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ผ่านส.ส.ของพรรครัฐบาลในพื้นที่เวลานั้น ซึ่งก็คือกลุ่มวาคะห์หลายๆ ท่าน แม้ว่าหากพิจารณาแล้วคะแนนของกลุ่มวาคะห์เองนั้นก็นับได้ว่าตามมาเป็นอันดับที่สองและที่สามเกือบทุกเขตเช่นกัน จุดนี้เองที่ทำให้เห็นได้ถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ชาวมุสลิมที่นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ถูกคาดหวังให้ปกป้องเอาไว้

3.2.2 การขึ้นมาของนักการเมืองหน้าใหม่จากพรรคประชาธิปัตย์

ช่วงเวลาหลังปีพ.ศ. 2547 เมื่อเกิดข้อครหาจากประชาชนต่อนักการเมืองในกลุ่มวาคะห์ดังที่ได้อภิปรายถึงในข้างต้นแล้วจึงเห็นได้ว่าการพลิกการเลือกตั้งที่ไปสู่ นักการเมืองสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาถึงปัจจุบัน แม้วก่อนหน้าปีพ.ศ. 2547 จะมีนักการเมืองเดิมที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์อยู่เดิมได้รับคัดเลือกอยู่ในสภาจำนวน 5 คน แต่อดีตส.ส.กลุ่มที่เป็นพรรคประชาธิปัตย์เดิม 3 คนได้ไปเข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทย ขณะที่อีก 1 คนไม่ลงสมัครในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2548 และอีกท่านซึ่งเป็นส.ส.ไทยพุทธคนเดียวในพื้นที่ชายแดนใต้ก็ยังคงอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์เช่นเคย ด้วยความที่ผู้ที่เคยอยู่กับพรรคได้ย้ายพรรคในเวลานั้น จึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์หาตัวเลือกใหม่ที่เป็นผู้สมัครเข้ามา

อีกหนึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ หากพิจารณาผลการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 จะพบว่า ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์เดิมที่เคยแพ้ในบางเขตนั้น มีคะแนนที่ไม่ได้ทิ้งห่างผู้ชนะมากนัก ฉะนั้นแล้วในแง่จึง

อาจกล่าวได้ว่าชัยชนะของพรรคประชาธิปัตย์นั้นอาจไม่ได้เป็นชัยชนะที่เหนือความคาดหมายมากนัก หากแต่การปรับเปลี่ยนหาตัวแทนคนใหม่ที่เข้ามาในแต่ละเขตเพื่อแทนที่ผู้สมัครเดิมที่มี รวมไป ถึงฐานเสียงที่มาพร้อมกับความเป็นพรรคประชาธิปัตย์ ก็ส่งผลเอื้อให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถ ได้รับชัยชนะในปี พ.ศ. 2548 ได้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าชัยชนะอย่างถล่มทลายในครั้งนั้นก็เป็นที่ ประชานในพื้นที่ไม่พอใจพรรคไทยรักไทยที่อดีตส.ส. เดิมหลายคนย้ายไป และมองว่าไม่สามารถ เป็นที่พึงแก่ประชาชนได้ จึงหันมาเลือกทางเลือกอื่นในพื้นที่แทน

จังหวัด	เขต	พรรค	คะแนน
ยะลา	1	ประชาธิปัตย์	32995
		ความหวังใหม่	14169
	2	ความหวังใหม่	33943
		ประชาธิปัตย์	16820
	3	ความหวังใหม่	25386
		ประชาธิปัตย์	22209
ปัตตานี	1	ประชาธิปัตย์	24553
		ความหวังใหม่	16610
	2	ประชาธิปัตย์	26041
		ความหวังใหม่	14277
	3	ประชาธิปัตย์	24902
		ความหวังใหม่	18405
	4	ความหวังใหม่	29317
		ประชาธิปัตย์	8015
นราธิวาส	1	ประชาธิปัตย์	34135
		ความหวังใหม่	25977
	2	ความหวังใหม่	29585
		ประชาธิปัตย์	27711
	3	ความหวังใหม่	23454
		ประชาธิปัตย์	21305
	4	ความหวังใหม่	34603
		ประชาธิปัตย์	26627

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลคะแนนการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่ในพื้นที่ ชายแดนใต้

แน่นอนว่าการปรับเปลี่ยนโฉมหน้าของสมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่ส่งผลไม่น้อยที่ทำให้ นโยบายหรือการขับเคลื่อนประเด็นต่างๆในพื้นที่ได้เปลี่ยนไป ประเด็นขับเคลื่อนของผู้แทนจาก ชายแดนใต้ในยุคของพรรคประชาธิปัตย์ครองเสียงส่วนมากในพื้นที่นั้น มักจะขับเคลื่อนภายใต้ กรอบของมติพรรคและเป็นไปตามบทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ในแต่ละยุคมากกว่า ดังนั้นแล้ว ในช่วงที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้านจึงจะเห็นบทบาทการอภิปรายรัฐบาลต่อประเด็นการ ขับเคลื่อนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างดุเดือดไม่แพ้กัน ในขณะที่มักจะไม่ค่อยเห็น บทบาทในช่วงที่เป็นฝ่ายรัฐบาล

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 นี้จึงนับได้ว่าเริ่มเห็นถึงพลวัตในมิติตัวแสดงของ “ผู้แทน” ที่เปลี่ยนไปจากเดิมเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีจุดยืนร่วมกันชัดเจนว่าจะขับเคลื่อนประเด็นอัต ถลักษณ์ของพื้นที่อย่างไร มาสู่ “ตัวแทน” ที่มาจากพรรคการเมือง บทสรุปอาจจะกล่าวได้ว่าการ เลือกตั้งปีพ.ศ. 2548 นี้สะท้อนอย่างเห็นได้ชัดว่าภายใต้สถานการณ์ที่จะมีการแสดงจุดยืนผ่านผล การเลือกตั้งได้ คนในพื้นที่เองก็พร้อมที่จะเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคลได้ และยังชี้ให้เห็นถึงมิติ สำคัญว่า แม้ว่าจะเป็นตัวแทนที่อยู่สังกัดพรรคการเมืองรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแบบ ประชาธิปไตย แต่ด้วยความเปราะบางของสถานการณ์ในพื้นที่และอัตลักษณ์เฉพาะของความเป็น มลายูมุสลิมที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศก็ทำให้ความไว้วางใจที่พรรคการเมืองใหญ่จะให้นั้น ก็อาจไม่ได้เต็มที่ จึงทำให้ต้องระมัดระวังในการแสดงจุดยืนที่อาจทำให้กลายเป็นฝ่ายตรงข้ามกับ รัฐบาลในเวลานั้นด้วยเช่นกัน

บทที่ 4

การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2561

ในช่วงเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 กระทั่งถึงปีพ.ศ. 2561 สถานการณ์ทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ดำเนินไปอย่างน่าสนใจ เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญต่อการเมืองทั้ง 2 ระดับในหลายครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบที่ดูเหมือนว่าจะรุนแรงขึ้นในช่วงแรก กระทั่งค่อยมีแนวโน้มลดลงในช่วงหลัง (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2561) ขณะเดียวกันเมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบก็เห็นถึงความพยายามในการจัดการความขัดแย้ง นับตั้งแต่ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องโดยตรงระหว่างผู้ที่ใช้อาวุธสองฝ่าย ไปจนกระทั่งถึงความพยายามในการเรียกร้องสนับสนุนงานด้านสันติภาพและการพัฒนาที่มาจากประชาชนทั่วไปในพื้นที่ชายแดนใต้

นอกจากนั้นแล้วในช่วงเวลาเดียวกันนี้เอง ยังเห็นถึงเหตุการณ์สำคัญในการเมืองระดับประเทศนับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 โดยพรรคไทยรักไทย นำโดยทักษิณ ชินวัตร ชนะในเวลานั้น ซึ่งต่อมาก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเสื้อเหลืองและเสื้อแดงที่รุนแรงขึ้น และเกิดการยุบสภาแล้วเลือกตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2549 กระทั่งนำไปสู่การรัฐประหารในปีเดียวกัน แต่ก่อนจะมีการรัฐประหารมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 24 ซึ่งเกิดขึ้นในวันที่ 2 เมษายน 2549 นับเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 3 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ภายหลังจากที่รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 เพื่อหลีกเลี่ยงการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ขณะที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเดิมซึ่งประกอบด้วย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ได้ทำหนังสือถึงพรรคไทยรักไทย ขอให้ลงนามใน สัตยาบันร่วมกัน ว่าหลังจากการเลือกตั้งจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 313 เพื่อดึงคนกลางขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แต่พรรคไทยรักไทยประกาศไม่ลงสัตยาบันร่วมกับฝ่ายค้าน แต่เชิญหัวหน้าพรรคทุกพรรคให้มา ทำสัญญาประชาคม

ร่วมกัน ว่า จะแก้ไขรัฐธรรมนูญระหว่างการเลือกตั้ง จากนั้นค่อยมาตั้งคนกลางเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ฝ่ายค้านจึงประกาศว่าบาตรไม่ส่งผู้สมัครแข่งขัน

การเลือกตั้งในครั้งดังกล่าวมีหลายเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เช่น ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร หัวหน้าภาควิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักบัตร์เลือกตั้งต่อหน้าสื่อมวลชน แสดงแนวทางอารยะขัดขืน หรือ อ.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ใช้ไม้จิ้มฟันแทงที่นิ้วหลายครั้งและนำเลือดมาใช้ในการ กาบตรเลือกตั้ง และยืนยันว่าเป็นการฝึกกฎหมาย ในเขตลาดพร้าว เพื่อเป็นการแสดงแนวทางอารยะขัดขืน (นรินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2549)

โดยผลการเลือกตั้ง ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 44 ล้าน 9 แสนกว่าคน มีผู้มาใช้สิทธิ 29 ล้านคนเศษ 64.77 เปอร์เซ็นต์ มีบัตรเสีย 1,680,101 ใบ 5.78 เปอร์เซ็นต์ มีผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนน หรือ โนโหวต สูงถึง 9,051,706 คน 31.12 เปอร์เซ็นต์ และผลการเลือกตั้ง ส.ส.แบบแบ่งเขต มีผู้มาใช้สิทธิเกือบ 29 ล้านคน 64.76 เปอร์เซ็นต์ มีบัตรเสีย 3,778,981 ใบ 13.03 เปอร์เซ็นต์ มีผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนน 9,610,874 คน 33.14 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้มีผู้สมัครบางเขตที่มีคะแนนเสียงไม่เกินร้อยละ 20 ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 หลังจากนั้น กกต. ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ 40 เขต ในวันที่ 23 เมษายน 2549 รวมถึงบางเขตใน จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลาด้วย อย่างไรก็ตามตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 9 ท่าน วินิจฉัยว่า ให้มีการเพิกถอนการเลือกตั้ง และต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ซึ่งได้ถูกกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 แต่ทว่าการเลือกตั้งในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 ก็ไม่เกิดขึ้นเนื่องจากการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ (นรินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2549)

ในปีถัดมามีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 เกิดขึ้น ซึ่งในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 ได้มีระบบเลือกตั้งที่ต่างไปจากเดิมโดยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่แบ่งเป็นกลุ่มจังหวัดแทน โดยมี

ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตแบบรวมทั้งจังหวัด และพรรคเพื่อไทยเป็นผู้ชนะและเป็นฝ่ายรัฐบาลในเวลานั้น แต่ต่อมามีมติยุบพรรคและมีเหตุให้พรรครัฐบาลไม่สามารถเป็นนายกรัฐมนตรีได้ และมีการอ้างว่าได้มีการกดดันและแรงสนับสนุนจากกองทัพเวลานั้นจนส่งผลให้อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคัดเลือกจากสภาเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี กระทั่งมีการยุบสภาในปี พ.ศ. 2554 และมีการเลือกตั้งอีกครั้งในปีนั้นซึ่งพรรคเพื่อไทยก็ชนะอีกครั้งและได้ยุบสภาแล้วประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2557 แต่การเลือกตั้งในครั้งนั้นมีการออกมติว่าให้เป็นการโมฆะ เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองยังคงดูคลุมเครือว่าอยู่ในอำนาจของทักษิณ และยังคงเกิดการประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ก็นำไปสู่การรัฐประหารอีกครั้งในปี พ.ศ. 2557 โดยรัฐประหารครั้งนี้นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้รักษาอำนาจในตำแหน่งหัวหน้า คสช.๑ รวมไปถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ฉะนั้นแล้ว ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2561 นี้ มีการรัฐประหารทั้งสิ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549- 2 มีนาคม 2551 และครั้งที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ขณะเดียวกัน ในช่วงเวลานี้มีการเลือกตั้งใหญ่อีกทั้งสิ้น 5 ครั้ง และการลงเสียงประชามติรับรองรัฐธรรมนูญอีก 2 ครั้ง จึงอาจกล่าวได้ในภาพรวมว่า ในช่วงเวลานี้ยังเป็นช่วงเวลาที่การเมืองในส่วนกลางก็ไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร

ท่ามกลางวงจรของการเกิดรัฐประหารต่อเนื่องถึง 2 ครั้งในช่วงเวลานี้ ทำให้เห็นสิ่งที่ยังคงเห็นเด่นชัดภายใต้การเมืองไทยดังที่ จิราภรณ์ คำจันทร์ (2562) ได้ระบุไว้ในหนังสือที่ปรับปรุงจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเธอ ที่ชื่อว่า การเปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น: ความล้มเหลวของการทำให้เป็นประชาธิปไตยในประเทศไทย ซึ่งตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2549 และปีพ.ศ. 2557 เป็นผลให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อกันของกลุ่มขัดแย้ง กระทั่งทำให้กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการรัฐประหารตามมา นั่นทำให้เห็นว่าถึงแม้วิถีแบบประชาธิปไตยจะเป็นที่ยอมรับตามหลักสากลว่าเป็นแนวทางที่ชอบธรรมที่สุด แต่ในไทยยังคงเกิดการรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง และการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญก็มักจะเป็นเรื่องที่ต้องเนื่องจากรัฐประหาร หลายครั้งที่รัฐธรรมนูญจึงกลายเป็นเครื่องมือเพื่อประกันอำนาจของคนกลุ่มหนึ่งมากกว่าการสร้างหลักนิติธรรมให้กับประชาชน แน่นอนว่าในสถานะเช่นนี้ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันการเมืองจึง

ต่ำด้วยเช่นกัน สภาวะเช่นนี้หากมองย้อนกลับไปที่การเมืองไทยก็มักจะอยู่ภายใต้วงจรเช่นนี้อยู่เสมอ สุนทรียะ (2562) ให้ความเห็นที่ค่อนข้างเห็นชัดว่า ในการเมืองไทย การรัฐประหารได้ กลายเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมากยิ่งขึ้นกว่าการเลือกตั้งด้วยซ้ำไป การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เป็นวงจรที่เริ่มจากการยึดอำนาจ แล้วมีการเลือกตั้ง จากนั้นมีรัฐบาลพลเรือน และเมื่อมีสถานการณ์ วิกฤตก็วนกลับเข้าสู่การยึดอำนาจอีกครั้ง

ผลการเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้สำหรับการเลือกตั้งทั้งห้าครั้งในช่วงเวลานี้สะท้อนให้เห็นหลายประการที่น่าสนใจ นับตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2550 มีการเลือกตั้งระบบแบบใหม่ ทำให้ผู้ที่ได้รับ เลือกในปีนี้มีหลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่มีเพียงประชาธิปไตยเช่นปี พ.ศ. 2548 ในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า นักการเมืองจากกลุ่มวาระท้องถิ่นก็ได้กลับเข้ามาสู่ที่ตำแหน่งบ้าง

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2549 กับผลอันเป็นโมฆะ

ในปี พ.ศ. 2549 นั้นสิ่งที่น่าสนใจก็คือ การเลือกตั้งในครั้งดังกล่าวข้างต้น ได้สร้าง นักการเมืองหน้าใหม่และสามารถอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรได้เรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ เช่น นายชูการ์ โน มะทา ส.ส. จ.ยะลา เป็นต้น แม้ว่าการบันทึกข้อมูลต่างๆ จะไม่นับรวมการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2549 เพราะเป็นโมฆะ แต่ในความรู้สึกบางท่านเมื่อถามว่าได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกในปีใด ต่างก็ จะนับปี พ.ศ. 2549 ว่าเป็นครั้งแรกเสมอ บางครั้งการจะนับว่าแต่ละคนเป็น ส.ส. มาแล้วกี่สมัยจึงมี ความสับสนในตัวเลขอยู่บ้าง นอกจากนั้นสิ่งที่น่าสนใจอีกประการก็คือ ผู้สมัครจากพรรคไทยรัก ไทยสามารถกลับมาชนะได้ในหลายเขตเลือกตั้ง หลังจากที่แพ้การเลือกตั้งทั้งหมดในปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา แต่เมื่อไปดูคะแนนที่ได้แล้วปรากฏว่าน้อยกว่าคะแนนไม่ประสงค์ลงคะแนนมาก พอสมควร เช่น ในจังหวัดปัตตานี เขต 1 นายวัยโรจน์ พิพิธภักดี ได้คะแนน 12,323 คะแนน ส่วน บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 38,512 คะแนน เขตที่ 2 พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโม่ง ได้คะแนน 17,747 คะแนน ส่วนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 41,826 คะแนน เขต 3 นายสมมาตร เจ๊ะนา ได้คะแนน 18,013 คะแนน ส่วนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 34,354 คะแนน หรืออย่างเขต 4 นายมุข สุไลมาน ได้คะแนน 15,358 ส่วนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 22,201 คะแนน เห็นได้ชัดว่าประชาชน ส่วนมากไปเพื่อไม่เลือกผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย แน่นอนว่าเหตุผลก็คงจะไม่ต่างจากการ

เลือกตั้งในปีพ.ศ. 2548 มากนัก แต่ขณะเดียวกันก็ขัดแย้งกับสถานการณ์การเมืองระดับประเทศในเวลานั้นด้วยเช่นกัน

ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ในวันที่ 23 เมษายน 2549 ผลก็ออกมาไม่ต่างกันมากนัก เช่น บัณฑิตา เขต 1 นายวัยโรจน์ พิพิธภักดี ได้คะแนน 17,496 คะแนน ส่วนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 24,682 คะแนน ส่วนเขตที่ 2 พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโม่ง ได้คะแนน 8,607 คะแนน ส่วนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมี 31,352 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปัตตานี, 2549)

การเลือกตั้งซ่อมในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2549 ก็มีหลายเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เช่น ผู้อำนวยการ กกต. เขต จังหวัดสงขลา ประกาศลาออกจากตำแหน่งทั้ง 7 เขต เนื่องจากไม่พอใจการทำงานของ กกต. กลาง มีผู้ฉีกบัตรเลือกตั้ง เพื่อประท้วงการเลือกตั้ง ในจังหวัดสงขลา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนั้นที่จังหวัดพัทลุงยังมีการประท้วงการเลือกตั้ง โดยลงชื่อและรับบัตรเลือกตั้ง แล้วส่งบัตรเลือกตั้งคืนให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยไม่มีการกาเครื่องหมายใดๆ เป็นต้น สุดท้ายแล้วการเลือกตั้ง 2 ครั้งข้างต้นก็ถูกเพิกถอน และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในช่วงกลางเดือนตุลาคมในปีเดียวกัน ก่อนที่จะมีการรัฐประหารก่อนกำหนดเลือกตั้งไม่ถึงหนึ่งเดือน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2549)

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 กับข้อท้าทายจากกฏกติกาใหม่

หลังจากการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 แล้วก็มีเลือกตั้งอีกครั้งในปีพ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 25 วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 นับเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ภายใต้กฏกติกาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเดียวหลายคน โดยในส่วนของ 3 จังหวัดนั้น ยะลามี 1 เขตเลือกตั้ง มี ส.ส. ได้ 3 คน บัณฑิตา มี 2 เขตเลือกตั้ง มี ส.ส. ได้ 4 คน ส่วนนราธิวาส มี 2 เขตเลือกตั้ง มี ส.ส. ได้ 5 คน

การเลือกตั้งในครั้งนี้อดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย มีมติที่จะส่งอดีต ส.ส.เก่า สมัครเป็น สมาชิกพรรคพลังประชาชน เพื่อลงรับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 ผลปรากฏว่า ผู้สมัครจากพรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งเพียง 2 แก้วคือ นายจุมตดิน อูมา ส.ส. นราธิวาส และนายชูการ์โน มะทา ส.ส. ยะลา ส่วนปัตตานี แพ้ทั้ง 2 เขต โดยเขต 1 มี นายเด่น โต๊ะมีนา และ พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง ลงสมัครแข่งขัน ส่วนเขต 2 มี นายมุข สุไลมาน และนายสามารถ เจ๊ะนา ลงสมัคร โดยทั้ง 4 ท่าน เป็นอดีต ส.ส. ทั้งสิ้น ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้มา 5 ที่นั่ง พรรคใหม่อย่างเพื่อแผ่นดินได้ 3 ที่นั่ง และชาติไทยพัฒนาได้ 2 ที่นั่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปัตตานี, 2560)

ประเด็นที่น่าสนใจคือพรรคเพื่อแผ่นดิน ที่มีนายสุวิทย์ คุณกิตติ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก และต่อมามีรองหัวหน้าพรรคเป็นมลายูมุสลิมในพื้นที่ด้วย โดยนักการเมืองในพื้นที่ท่านหนึ่งเล่าว่า “หลังจากมีการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2549 ไม่นาน พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ก็เชิญนักการเมืองและผู้นำศาสนา รวมถึงตัวเขาด้วยไปพบ และชวนเข้าร่วมพรรคเพื่อแผ่นดิน ซึ่งเขาก็ตอบรับเข้าร่วม เพราะมองว่าเป็นปกติที่เวลามีการทำรัฐประหารก็จะมีพรรคของทหารตามมาหลังจากนั้น และมักจะได้เป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล”

นักการเมืองท่านหนึ่งเล่าว่า “ตนถูกพลเอกสนธิชวนมาลงสมัคร ส.ส. เพราะตนเองเป็นหัวคะแนนมาตลอด ช่วยใครก็ชนะ พลเอกสนธิจึงอยากให้ลงเอง แต่รองหัวหน้าพรรคไม่ยอมให้ตนเองลงสมัคร เพราะมองว่าตนเองเป็นนักเลง ไม่เคร่งศาสนา เป็นพวกเล่นการพนัน ตนเองก็จี๊เกียพุดมาก ก็ให้คนอื่นลงและช่วยจนชนะ พอพลเอกสนธิไปตั้งพรรคใหม่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ตนเองก็ไปลงสมัครและได้เป็น ส.ส. หลังจากนั้น”

สิ่งที่น่าสนใจในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 คือ เป็นการเลือกตั้งที่มี ส.ส. มาจากหลายๆ พรรค ไม่ได้มีพรรคใดพรรคหนึ่งชนะเกือบทุกเขตเหมือนการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมา ขณะเดียวกันหัวหน้าบอกว่า การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2550 เป็นหนึ่งในการเลือกตั้งที่ผู้สมัครใช้เงินในการหาเสียงและบริหารช่วงก่อนเลือกเยอะเป็นประวัติการณ์ จนทำให้เกิดภาพว่าคนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งได้จะต้องมีเงินจำนวนมากตามมาจนถึงปัจจุบัน

ก่อนการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 กับนโยบายชายแดนใต้ปกครองพิเศษ

ก่อนจะถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 มีหลายปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่งานวิจัยของ ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี และ ผศ.ดร.สุกรี หลังปูเตะ (2551) เรื่องการปกครองท้องถิ่นพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายงานโครงการวิจัยการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดที่มีความหลากหลาย ในปลายปี พ.ศ. 2551 จนมีนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่นำผลการวิจัยดังกล่าวไปปรับเป็นร่าง พรบ. เพื่อเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ในขณะเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าว ก็ได้เสนอร่าง พรบ. ที่ใกล้เคียงกัน เข้าสู่สภาเช่นกัน จนมีการตั้งกรรมาธิการศึกษาร่าง พรบ. ประเด็นดังกล่าว จนสุดท้ายออกมาเป็นพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า พรบ. คอ.บต. (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, 2563)

ส่วนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 หลายพรรคเสนอนโยบายปกครองพิเศษชายแดนใต้ เช่น พรรคเพื่อไทยที่ นำโดย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เสนอนโยบาย สร้างนครปัตตานี ท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพื่อฟื้นความยิ่งใหญ่ของดินแดนปลายสุดด้านขวานของไทย ด้วยการให้สิทธิในการกำหนดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม หรือพรรคประชาธิปัตย์ โดย นายถาวร เสนเนียม รองเลขาธิการพรรค เสนอให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ คอ.บต. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพราะปัญหาเกิดประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า กอ.รมน.ที่เกิดเอกภาพในด้านนโยบายต้องการเน้นใช้สันติวิธีเป็นหลัก

พรรคชาติไทยพัฒนา โดย นายมูฮัมหมัดซุลฮัน ลามะทา ผู้สมัคร สส.บัญชีรายชื่อ เสนอให้มีศูนย์บริหารราชการครบวงจร ซึ่งลักษณะคล้ายกับ คอ.บต.ของประชาธิปัตย์ แต่ต่างกันที่อำนาจรวมศูนย์การวางแผนประมาณ หรือพรรคมาตุภูมิ โดย นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ รองหัวหน้าพรรค เสนอให้ตั้งเป็นการปกครองพิเศษ จะประกาศให้มีการพูดคุยกันกับผู้ก่อความไม่สงบเพื่อไม่ให้เกิดความไม่สงบขึ้นอีก พร้อมตั้งองค์กรมีเอกภาพเพียง 1 องค์กรที่บริหารจัดการที่เดียวไม่ซ้ำซ้อน เช่น ตั้งทบวงเดียวครอบคลุมพื้นที่ดูแลเรื่องนโยบายสั่งการได้ รัฐมนตรีต้องเป็นคนในพื้นที่ซึ่งต้องไปหาประชาชน

ทุกวัน ต้องยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เพราะเป็นสิ่งที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพประชาชน ทำให้เด็กหนุ่มในพื้นที่ไปเข้าร่วมกับผู้ก่อความไม่สงบ และเรื่องกระบวนการยุติธรรม ต้องให้คดีความมั่นคงแยกออกจากศาลยุติธรรม

พรรคแทนคุณแผ่นดิน โดย นพ.เวมาฮาดี แวดาโอะ ผู้สมัคร ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรค เสนอ จะยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เป็นของขวัญให้คน 3 จังหวัด และพื้นที่ที่บริหารประเทศจะยกเลิกนิคมอุตสาหกรรมแห่งความมั่นคงที่ทุกคนได้ ประโยชน์ยกเว้นประโยชน์ ประชาชนต้องเป็นเจ้าของในการจัดการพื้นที่ ต้องลบผู้ว่าราชการจังหวัดออก น้ำมันที่มีอยู่ในอ่าวไทยที่คนนราธิวาสไม่ได้ประโยชน์ต้องยกเลิก เพื่อทำไปสู่สันติสุขจะใช้ “โอมานโมเดล” เป็นต้น (โพสต์ทูเดย์, 2554)

หลังจากการเลือกตั้งปรากฏว่าทั่วประเทศ ผลปรากฏว่าพรรคเพื่อไทยได้ที่นั่งผู้แทนราษฎร เกินกึ่งหนึ่ง และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย ทว่านโยบายในพื้นที่ชายแดนใต้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษไม่ได้ถูกนำไปปรับใช้แต่อย่างใด โดยทางพรรคได้อ้างว่าเป็นความคิดของคนคนเดียว ไม่ใช่นโยบายของพรรค เหตุผลประการหนึ่งก็ลงเพราะผู้สมัครพรรคเพื่อไทยแพ้ทั้งหมดในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์คว้าเก้าอี้ ส.ส. ได้ 9 ที่นั่ง จากทั้งหมด 11 ที่นั่ง เหลือไว้ให้พรรคมาตุภูมิและภูมิใจพรรคละ 1 ที่นั่ง โดยอดีต ส.ส. ท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ตามที่ตนเองได้กล่าวว่าได้ลงพื้นที่ตลอด ช่วยชาวบ้านตลอด และสนิทกับชาวบ้านมากๆ ไม่แปลกที่จะลงสมัครแล้วชนะการเลือกตั้ง แต่เมื่อถูกถามว่าเหตุใดถึงแพ้การเลือกตั้งในปี 2554 ก็สามารถอธิบายได้ว่า เพราะตอนนั้นพรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาล และใช้กลไกทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เก้าอี้มากที่สุด ความจริงแล้วนักการเมืองในสามจังหวัดมีน้ำใจนักกีฬา หมายถึงแพ้ก็คือแพ้ไม่ได้แก้ตัวหรือโววายใดๆ เพียงแต่สามารถอธิบายได้ว่า เราแพ้เหตุใด อย่างในพื้นที่ตัวเอง ผู้ใหญ่บ้านถูกบีบว่าหากไม่ได้คะแนนเท่านี้ในเขตนี้ก็จะหลุดออกจากตำแหน่งการงาน นี่เป็นตัวอย่างเล็กๆ น้อยๆ ที่จะบอกว่าเราอธิบายได้ว่าแพ้เพราะเหตุใด แต่แพ้ก็คือแพ้ ถึงเวลาที่ลงสมัครใหม่ เราก็ได้เข้าอีกส่วนคนที่แพ้ก็รอลงสมัครแข่งขันกันใหม่ในครั้งต่อไป”

ก่อนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 จึงเป็นช่วงเวลาของการนำเอาข้อเรียกร้องในมติการเมืองของชาวมลายูมุสลิมไปเป็นเครื่องมือที่ใช้หาเสียง และการแสวงหาแนวทางเพื่อยุติความขัดแย้งเชิงระบบและเชิงโครงสร้างอำนาจในพื้นที่ที่เริ่มเป็นที่สนใจสำหรับนักการเมืองในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

ส่วนผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 ทำให้เห็นว่าเมื่อระบบเลือกตั้งเป็นแบบเดิมนี้ ประชาธิปไตยก็ยังสามารถเอาชนะมาได้หลายเขต นอกเหนือจากพรรคประชาธิปัตย์แล้วก็มีพรรค มาตุภูมิและพรรคภูมิใจไทยที่ได้รับที่นั่งพรรคละ 1 ที่นั่ง ต่อมาแม้มีการจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2557 แต่ก็ไม่ได้ปรากฏคะแนนให้เห็นเป็นข้อมูลได้ เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นอันต้องโมฆะและนำไปสู่การรัฐประหารในเวลาต่อมา (ผู้วิจัยได้สอบถามนักการเมืองจึงได้ทราบชื่อผู้ที่ชนะในแต่ละเขตเวลานั้น) สิ่งที่น่าสนใจของการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2557 ก็คือ ทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้มีถึง 9 จังหวัดที่ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับพื้นที่ชายแดนใต้ที่ จังหวัดนราธิวาสสามารถจัดการเลือกตั้งได้ 100% จังหวัดปัตตานีสามารถจัดการเลือกตั้งได้ 99.87% ส่วนจังหวัดยะลาสามารถจัดการเลือกตั้งได้ 99.31% โดยสามารถจัดการเลือกตั้งได้ในระบบแบ่งเขต ส่วนแบบบัญชีรายชื่อ ถูกเครือข่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือกปปส. ในห้าจังหวัดชายแดนใต้ปิดล้อมที่ศูนย์ไปรษณีย์หาดใหญ่ สถานที่เก็บบัตรเลือกตั้ง ของห้าจังหวัด คือ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จนไม่สามารถเคลื่อนย้ายบัตรเลือกตั้งได้ โดยในพื้นที่ชายแดนใต้มีแกนนำกลุ่มวาคะห์จัดเวทีประท้วงอยู่ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เพื่อเรียกร้องให้มีการส่งบัตรเลือกตั้งไปยังหน่วยเลือกตั้งต่างๆ

แม้ว่าการเมืองในระดับประเทศจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชายแดนใต้ โดยการเฉพาะการเมืองเรื่องสีเสื้อ แต่นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ท่านหนึ่งอธิบายว่า “ความขัดแย้งในส่วนกลางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เราไม่ได้รู้สึกอินมากนัก มีนักการเมืองบางท่านที่ไปร่วมเวทีชุมนุมอย่างกลุ่มแบนอร์ก็ไปเวทีเสื้อแดงบ้าง กลุ่มเจาะอามิงก็ไปเวที กปปส. เพื่อรักษาความสัมพันธ์กับพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ แต่ไม่ได้มีอุดมการณ์ร่วมใดๆ” ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งอธิบายว่า “ความขัดแย้งในส่วนกลางคือ คนกลุ่มหนึ่งบอกว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงประเทศถึงจะดีขึ้น ในขณะที่อีกฝ่ายมองว่าต้องไม่เปลี่ยนแปลงใดๆ ประเทศถึงจะสงบ สองแนวคิดนี้ยังคงปะทะกันอยู่

ในขณะที่ในพื้นที่ชายแดนได้มีความขัดแย้งในลักษณะอื่นที่ต่างกันไป แต่ก็ยังมีบางแนวคิดที่สนับสนุนว่าหากส่วนกลางมีการเปลี่ยนแปลงแล้ว พื้นที่ชายแดนได้จะดีขึ้นและจะมีโอกาสเกิดสันติภาพ/สันติสุขได้มากกว่า”

จังหวัด	เขต	ผลการเลือกตั้งปี 48	ผลการเลือกตั้งปี 49 (การเลือกตั้งโมฆะ)	ผลการเลือกตั้งปี 50	ผลการเลือกตั้งปี 54	ผลการเลือกตั้งปี 57 (อย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากการเลือกตั้ง โมฆะ)
ปัตตานี	1	นายอันวาร์ สาและ (ประชาธิปัตย์)	นายวัยโรจน์ พิพิธ ภักดี (ไทยรักไทย)	นายอันวาร์ สาและ (ประชาธิปัตย์) นายอิสมาแอล ชิด ออรแม (ประชาธิปัตย์)	นายอันวาร์ สาและ (ประชาธิปัตย์)	นายมุข สุไลมาน (เพื่อไทย)
	2	นายอิสมาแอล ชิดออร แม (ประชาธิปัตย์)	พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง (ไทยรักไทย)	นายนิมุดาร์ วาบา (เพื่อแผ่นดิน) นายซูหรี ซูสารอ (เพื่อแผ่นดิน)	นายอิสมาแอล ชิดออร แม (ประชาธิปัตย์)	นายอรุณ เบ็ญ ลักษณ์ (ภูมิใจไทย)
	3	นายโมฮัมมัดชาหรี ซูซง (ประชาธิปัตย์)	นายสมมารด เจ๊ะนา (ไทยรักไทย)		นายอนุมัติ ซูสารอ (มาตุภูมิ)	นายนิมุดาร์ วาบา (ภูมิใจไทย)
	4	นายชาดา อาแวถือจิ (ประชาธิปัตย์)	นายมุข สุไลมาน (ไทยรักไทย)		นายสมมุติ เบ็ญ ลักษณ์ (ภูมิใจไทย)	นายสมมุติ เบ็ญ ลักษณ์ (ภูมิใจไทย)
ยะลา	1	นายประเสริฐ พงษ์ สุวรรณศิริ (ประชาธิปัตย์)	นายนิยะปาร์ ระเด่น อาหมัด (ไทยรักไทย)	นายประเสริฐ พงษ์ สุวรรณศิริ (ประชาธิปัตย์) นายอับดุลการิม เค็งระกินา (ประชาธิปัตย์) นายซูการ์โน มะทา (พลังประชาชน)	นายประเสริฐ พงษ์ สุวรรณศิริ (ประชาธิปัตย์)	นายธีรวัธน์ วุณา พันธ์ (เพื่อไทย)
ยะลา	2	นายอับดุลการิม เค็ง ระกินา (ประชาธิปัตย์)	นายซูการ์โน มะทา (ไทยรักไทย)		นายอับดุลการิม เค็ง ระกินา (ประชาธิปัตย์)	นายซูการ์โน มะทา (เพื่อไทย)
	3	นายณรงค์ ดุดิง (ประชาธิปัตย์)	นายบรูฮานุดดิน อุ เซ็ง (ไทยรักไทย)		นายณรงค์ ดุดิง (ประชาธิปัตย์)	นายหะยีอับดุลเราะห์ มาน ดิงอุเซ็ง (เพื่อไทย)
นราธิวาส	1	นายเจอะอามิง โตะ ดาหยง (ประชาธิปัตย์)	นายอับดุลคาเด เจ๊ะ อุเซ็ง (คนขอปลดหนี้)	นพ.แวมาฮาดี แว ดาโอะ (พรรคเพื่อแผ่นดิน)	นายกูอาเซ็ม กูจินามิง (พรรคประชาธิปัตย์)	นายวัชร ขาว หะซัน (ชาติไทย พัฒนา)

จังหวัด	เขต	ผลการเลือกตั้งปี 48	ผลการเลือกตั้งปี 49 (การเลือกตั้งโมฆะ)	ผลการเลือกตั้งปี 50	ผลการเลือกตั้งปี 54	ผลการเลือกตั้งปี 57 (อย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากการเลือกตั้ง โมฆะ)
				นายเจอะอามิง โตะ ดาหยง (ประชากรปีต๋ย) นายวัชระ ขาวอ หะชั้น (ชาติไทยพัฒนา)		
	2	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ (ประชากรปีต๋ย)	นายสุธิพันธ์ ศรีริกา นนท์ (ไทยรักไทย)	นายกูเฮง ขาวอ หะชั้น (ชาติไทยพัฒนา) (ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง 5 ปี) นายนิริส เจ ตากิวัฒน์ (ชาติไทยพัฒนา) (แทนนายกูเฮง) นายจันมุดดิน อูมา (พลังประชาชน)	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ (ประชากรปีต๋ย)	นายมะดาโอะ อาแซ (เพื่อไทย)
	3	นายกูเฮง ขาวอหะชั้น (ชาติไทย)	นายจันมุดดิน อูมาร์ (ไทยรักไทย)		นายรีรี มามะ (พรรคประชากรปีต๋ย)	นายกูเฮง ขาวอ หะชั้น (ชาติไทย พัฒนา)
	4	นายอูลย์ สาฮิบาดู (ประชากรปีต๋ย)	นายเตาฟีก สะมะแอ (ไทยรักไทย)		นายเจอะอามิง โตะ ดาหยง (ประชากรปีต๋ย)	นายสุกรี มะเต๊ะ (พลังสหกรณ์)
	5		นายสมรรถ วาหลง (ไทยรักไทย)			
สัดส่วน		นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา (ไทยรักไทย)	นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา (ไทยรักไทย)	นายอริเพ็ญ อุดร สินธุ์ (พลังประชาชน)	ศส.ดร.พีรยศ ราฮิมมูลา (พรรคประชากรปีต๋ย)	
		นายอริเพ็ญ อุดรสินธุ์ (ไทยรักไทย)	นายไพศาล ชัย สมาน (ไทยรักไทย)	ศส.ดร.พีรยศ ราฮิม มูลา (พรรคประชากรปีต๋ย)		
		ศส.ดร.พีรยศ ราฮิมมูลา (พรรคประชากรปีต๋ย)				

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 5 ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ในปี พ.ศ. 2548, 2549, 2550, 2554 และ 2557

สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในช่วงระหว่างนี้ปรากฏให้เห็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 3 ครั้งคือ ปีพ.ศ. 2549 ปีพ.ศ. 2551 และปีพ.ศ. 2557 ซึ่งในแต่ละครั้งก็จะเห็นถึงการแข่งขันที่ไม่แพ้กับการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร

จังหวัด	ผลการเลือกตั้งปี 49	ผลการเลือกตั้งปี 51	ผลการเลือกตั้งปี 57
ปัตตานี	อนุศาสน์ สุวรรณมงคล นิมิตต์ งามา	วรวิทย์ บารู	สมหวัง อภิษฐ์รักษ์
ยะลา	ถ้วนอับดุลเลาะ คาโอ๊ะ มารียอ	ถ้วนอับดุลเลาะ คาโอ๊ะ มารียอ	อับดุลอาซี สาแม็ง
นราธิวาส	แวมฮาดี แวดาโอ๊ะ ฮาดีมะ อูตรสินธุ์	นายมูหามะรอสดี บอดอ	นิมนชัวร์ จิ๋งอ
สงขลา		นายรุสดี บินหะยีสะมะ แอ นายแคว้อราแม มะมิงจิ	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 6 รายชื่อผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดชายแดนใต้ปีพ.ศ. 2549, 2551 และ 2557

นอกจากนี้ในช่วงเวลายังมีการออกไปลงประชามติ 2 ครั้ง คือการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2559 ในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ในการลงประชามติทั้งสองครั้งพบว่า ผลการประชามติในปีพ.ศ. 2559 ผลออกมาเป็นว่ามติในพื้นที่ชายแดนใต้แตกต่างจากอำนาจส่วนกลาง

ดังนั้นแล้วเพื่อเข้าใจพลวัตของการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมภายใต้สภาวะที่เปลี่ยนไปจากก่อนปี พ.ศ. 2548 ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ผ่านมา ในบทนี้จะอธิบายถึงพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดชายแดนใต้ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนในมิติต่างๆ ทั้งที่ทางทางสังคม วิธีการที่เข้าถึงผู้คน รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นภายในบริบทที่เปลี่ยนไป โดยเน้นไปที่การเลือกตั้งที่ไม่เป็นโมฆะเป็นสำคัญ ใน 4 ประการ คือ การแยกกันเดินของกลุ่มวาคะห์และการรวมตัวของกลุ่มสังฆานูภาพ การเกิดนักการเมืองมลายูหน้าใหม่ การเกิดพรรคประชาธรรมที่อยู่บนฐานคิดความเป็นมลายู

และ การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมภายใต้ช่วงรัฐบาลทหารทั้งสองครั้งที่กินเวลากว่า 5 ปี

4.1 การแยกกันเดินของกลุ่มวาคะห์และการรวมตัวของกลุ่มสังฆานูภาพ

หลังจากสมาชิกพรรควาคะห์พ่ายแพ้ในปี พ.ศ. 2548 แล้วก็ได้กระจายตัวออกไปสังกัดพรรคที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังไม่ได้รับเสียงถล่มถลายเหมือนเช่นที่ผ่านมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 และ 2554 ดวงยิหฺวา อูตรสินธุ์ วิเคราะห์ไว้ว่าหากในปี พ.ศ. 2554 ตัวแทนจากสายวาคะห์ไม่กระจายตัวไปสู่พรรคที่ต่างกันไปในปีนั้นเมื่อรวมคะแนนเสียงของพรรคที่แยกกันไปในนั้นก็จะเป็ความเสี่ยงส่วนมากที่ทำให้ชนะได้ ดวงยิหฺวา (2554) ยังระบุว่า “การแตกตัวของกลุ่มวาคะห์ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “split voting” หรือ “โหวตเสียงแตก” คะแนนเสียงที่กลุ่มวาคะห์ควรที่จะได้เป็นมวลเดียว กลับต้องแตกกระเซ็นไปสู่พรรคมาตุภูมิ พรรคประชากรธรรม พรรคภูมิใจไทย และพรรคเพื่อไทย” ซึ่งยังเป็นการตอกย้ำข้อสังเกตหนึ่งของนักมุคติน อูมา (2554) ว่าการรวมตัวกันของนักการเมืองกลุ่มวาคะห์ที่ร่วมกันเดิน เข้าสู่พรรคที่จะตอบรับนโยบายและผลักดันให้นโยบายนั้นสามารถปฏิบัติได้อาจมีพลังการต่อรอง รวมถึงมีโอกาสนะมากกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม บริบทของกลุ่มวาคะห์เองหลังจากเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2547 ที่มองเห็นจุดอ่อนว่า พรรคการเมืองใหญ่ที่สังกัดนั้นอาจไม่ได้เชื่อใจความเป็นชนกลุ่มน้อยจากพื้นที่ชายแดนได้ ดังที่กลุ่มวาคะห์เผชิญกับแรงกดดันในช่วงที่เหตุการณ์กลับมาปะทุ กระทั่งทำให้แพ้การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 แต่ในปี พ.ศ. 2550 กลุ่มวาคะห์ยังคงสังกัดพรรคเดียวกันเช่นเดิม แต่เปลี่ยนพรรคเป็นพรรคพลังประชาชน เพราะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่เวลานั้นดูเหมือนว่าจะไม่ตอบรับพรรครัฐบาลไทยรักไทยเสียหรือกระทั่งพรรคเพื่อไทยก็ตาม ดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา พรรคเพื่อไทยเองก็ยังไม่เคยได้รับที่นั่งในสามจังหวัดชายแดนใต้อีกเลย กระทั่งการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2549 ที่ปรากฏว่ามีคะแนนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนเป็นสัดส่วนที่มาก และปี พ.ศ. 2557 ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ไม่ส่งผู้สมัครในครั้งนั้นและการเลือกตั้งถือเป็นโมฆะ แต่อย่างไรก็ตามพรรคพลังประชาชนในแง่หนึ่งแล้วเป็นที่ราบดีว่าได้เป็นการแตกแขนงมาจากพรรคไทยรักไทยหรือพรรคเพื่อไทยเดิม จึงทำให้อาจเป็นอีกเหตุผลที่ประชาชนไม่ตอบรับ ประกอบกับระบบการเลือกตั้งที่ปรับเปลี่ยน และสถานการณ์ในพื้นที่เองก็ยังคงรุนแรงต่อเนื่อง ตลอดจน

การเมืองในระดับชาติก็เพิ่งจะผ่านการรัฐประหารมา ความมั่นใจของประชาชนอาจจะยังไม่กลับมาให้กลุ่มวาระห์เดิมมากนัก ในครั้งนี้จะเห็นว่ามิด้วแทนจากกลุ่มวาระห์เดิมที่ได้รับเลือกตั้งอีกครั้งแต่มีเพียงชูการ์โน มะทา และนัจมุดดิน อูมา รวมถึงอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ที่ได้เป็น ส.ส.จากระบบสัดส่วนของพรรคพลังประชาชน ต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 ได้หันมาใช้กระบวนการวิธีในการแยกกันสังกัดพรรคอื่น กลุ่มวาระห์บางส่วนได้ย้ายไปสังกัดพรรคมาตุภูมิ พรรคประชาธรรม พรรคภูมิใจไทย และพรรคเพื่อไทย ซึ่งท้ายสุดแล้วก็ไม่ได้รับเลือกเลยสักที่นั่งเดียว แม้ว่าจะมีในเขตของชูการ์โน มะทา ที่คะแนนทิ้งห่างผู้ชนะเพียงเล็กน้อย จึงร้องขอให้มีการตรวจสอบคะแนนแต่ผลก็ยังคงพ่ายแพ้เช่นเดิม

อย่างไรก็ตาม ข้อน่าสังเกตที่พบคือ การเลือกสังกัดในพรรคมาตุภูมิของนักการเมืองชายแดนใต้บางท่านที่เคยร่วมขับเคลื่อนในเหตุการณ์ 14 ตุลา หรือกระทำการประท้วงใหญ่หน้ามัสยิดกลาง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าเป็นการต่อต้านระบบเผด็จการ หากแต่ว่าพรรคมาตุภูมินั้นมี พลเอก ดร.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งพลเอก ดร.สนธิ บุญยรัตกลิน ก็คือหัวหน้าคณะรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ก็เป็นที่น่าตั้งคำถามไม่น้อย หากแต่ว่าในเวลานั้นสมาชิกกลุ่มวาระห์เดิมบางท่านมองว่าพรรคมาตุภูมิตอบรับนโยบายของกลุ่ม และพลเอกสนธิเองก็หันมาใช้แนวทางทางการเมืองแล้ว ประกอบกับอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมของพลเอกสนธิ อาจประกอบรวมเป็นเหตุผลในการหันสู่พรรคมาตุภูมิในเวลานั้น

หลังความพ่ายแพ้ในครั้งนี้ มีการยอมรับจากนักการเมืองบางท่านในกลุ่มวาระห์เดิมว่า กลุ่มวาระห์ได้สลายตัวไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 แล้ว ฉะนั้นแล้วความพ่ายแพ้ในปี พ.ศ. 2554 จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความพ่ายแพ้ของกลุ่มวาระห์อีก เพราะการแตกตัวไปอยู่พรรคต่างกัน ก็เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของกลุ่มวาระห์ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2529 และเริ่มเห็นบทบาทในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ซึ่งจะเน้นการรวมกลุ่มและไปสังกัดพรรคเดียวกันที่จะตอบรับนโยบายที่กลุ่มเสนอ กลุ่มวาระห์จึงสลายไปแล้วสำหรับมุมมองของบางท่าน แม้ว่าจะมีมุมมองของบางท่านที่มองว่ากลุ่มวาระห์ไม่ได้สลายตัวไปแต่อย่างใดแต่มีการปรับตัวใหม่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ในเวลาต่อมา

ในช่วงเวลานี้มิได้มีแต่กลุ่มที่แตกกันเท่านั้น หากแต่มีกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่รวมตัวอย่างหลวมๆ ภายใต้ชื่อกลุ่มสัจจานุภาพนำโดย นายแพทย์เวมาฮาดี แวดาโอะ ซึ่งเป็นนายแพทย์ที่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในข้อหาที่มีความข้องเกี่ยวกับกลุ่มติดอาวุธข้ามชาติญามืออะห์อิสลามียะห์ หรือเจไอ เมื่อปี พ.ศ. 2546 และในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวมีการซ้อมทรมานเกิดขึ้น หลังจากถูกคุมขัง 2 ปี กระบวนการในชั้นศาลยุติและพบว่าหมอเวมาฮาดีไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และถูกปล่อยตัวในปี พ.ศ. 2548 หลังจากนั้นหมอเวมาฮาดีได้รับเลือกตั้ง ส.ว. ในปี พ.ศ. 2549 ก่อนที่จะลงเลือกตั้ง ส.ส. และชนะในปี พ.ศ. 2550 หลังจากชนะแล้ว หมอเวมาฮาดีเข้าสภาและได้เรียกร้องในหลายประเด็น ซึ่งรวมถึงการซ้อมทรมานและการอุ้มตัวด้วยเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2550 หมอเวมาฮาดีร่วมกับกลุ่มอดีตสมาชิกวุฒิสภาอีกกลุ่มหนึ่งก่อตั้งกลุ่มสัจจานุภาพขึ้นบนฐานคิดว่าการใช้พื้นที่ทางการเมืองเพื่อรักษาสิทธิของประชาชน และไม่พอใจกลุ่มวาคะห์ที่ไม่สามารถตอบโจทย์การทำงานของนักการเมืองได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มสัจจานุภาพจะไม่ค่อยเห็นการดำเนินงานที่ชัดเจนเท่าไรนัก หากแต่เป็นอีกหนึ่งพัฒนาการทางการเมืองที่น่าสนใจ

ตามหลักการของกลุ่มสัจจานุภาพ กลุ่มจะเน้นการทำงานในแง่การสนับสนุนสมาชิกที่ต้องการทำงานทางการเมือง โดยจะช่วยสนับสนุนในแง่การให้คำปรึกษาและหาพรรคการเมืองที่มีแนวทางนโยบายสอดคล้องกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมีความหลากหลายทางด้าน ศาสนา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม แต่ทั้งหมดคือคนไทย เพื่อร่วมกันแก้วิกฤติของชาติ โดยเฉพาะวิกฤติจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้มุ่งเน้นในการรวมตัวเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองในอนาคต หรือรองรับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะ แต่จะผลักดันงานการเมืองภาคพลเมือง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการสังกัดฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านที่อาจไม่สามารถผลักดันนโยบายกลุ่มไปอย่างชัดเจนได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2550)

นักการเมืองผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มสัจจานุภาพได้อธิบายว่า “กลุ่มสัจจานุภาพจะเน้นสะท้อนมิติปัญหาในพื้นที่มากกว่า ปัญหาในประเทศไทยที่ไหนก็เหมือนกัน การแก้ปัญหามันต้องแยกส่วน ถ้าเราไปแตะเรื่องความมั่นคง ปัญหาจะเหมือนเดิม ความไม่ยุติธรรม ความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำ ถ้าเรามองการแยกส่วน ปัญหาก็เหมือนเดิม มันเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ ปัญหาการโยกย้ายชนกลุ่มน้อยมีมานานแล้ว เช่น โยกย้ายชาวอีสานไปลิบเบีย แต่ถ้าเราไปแทรกความคิดชาตินิยมเข้าไป มิติอื่นก็หายกลายเป็นประเด็นทางการเมือง”

ดังนั้นแล้ว จะพบว่าจุดเน้นของกลุ่มสัจจานุภาพจะมุ่งไปที่ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และไม่เน้นในเรื่องชาตินิยมหรือประเด็นความมั่นคง หากแต่ยังคงเห็นอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิม ปรากฏจากการขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง เช่น แนวคิดในเรื่องการมีโครงการผลิตพยาบาล 3,000 คนในพื้นที่ชายแดนใต้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากว่ากลุ่มสัจจานุภาพมีการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ และเป็นกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ได้มาจากในพื้นที่ทั้งหมด และบทบาทของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาอาจไม่เห็นเด่นชัดเท่าสมาชิกผู้แทนราษฎร จึงทำให้กลุ่มสัจจานุภาพไม่ได้มีการเคลื่อนไหวอย่างเห็นชัดและต่อเนื่อง

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจึงนับได้ว่าเห็นพลวัตของการรวมกลุ่มของนักการเมืองในพื้นที่ที่น่าสนใจหลายประการ นับตั้งแต่การปรับเปลี่ยนบทบาทของกลุ่มวาคะห์ จากที่เคยรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 เป็นการแยกตัวเพื่อแสวงหาที่ทาง และเกิดการรวมตัวของกลุ่มสัจจานุภาพที่มุ่งหวังในการสนับสนุนการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่แต่ไม่ได้มีกลไกที่ชัดเจนเฉกเช่นกลุ่มวาคะห์เดิมที่ได้แตกตัวไป กระทั่งมีนักการเมืองหน้าใหม่ในพื้นที่ขึ้นมา

4.2 การเกิดนักการเมืองมลายูหน้าใหม่

นักการเมืองที่อยู่ในตำแหน่งของช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา จะพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองหน้าใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ที่เพิ่งชนะเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 และได้อยู่ในตำแหน่งต่อไปอีกอย่างน้อยคนละ 2 สมัย แต่อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสนใจว่า แม้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 กระทั่งถึงก่อนการรัฐประหารนั้น จะมีตัวแทนผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีใครที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล มีเพียงแต่การแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการ

นักการเมืองท่านหนึ่งระบุว่า “บทบาทของกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบเรียกเอกสาร จากบุคคลที่เราต้องการเอกสาร ทุกกรรมการถ้าเขาทำหนังสือไปทุกกระทรวงกรมกองที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือ ถ้าไม่ให้ความร่วมมือจะมีความผิดตามกฎหมาย การประชุมในสภาใหญ่จะประชุม 2 วัน 3 วันที่เหลือจะเป็นการประชุมในกรรมการจะไม่ถ่ายทอดเสียง เป็น

การประชุมห้องละ 30 คน ทำเรื่องปัญหาของชาวบ้านที่ร้องเรียน กรรมการมี 35 คณะเท่ากับ
กรม. อำนาจหน้าที่เป็นการตรวจสอบด้วยข้อมูล ศึกษาตรวจสอบข้อมูลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ”

ฉะนั้นแล้วในช่วงปี พ.ศ. 2548-2557 ในช่วงเวลานี้ นักการเมืองในจังหวัดชายแดนใต้ที่มา
จากพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้มีบทบาทถึงขั้นของฝ่ายบริหารใดๆ และโดยมากแล้วในช่วงเวลานี้
พรรคประชาธิปัตย์จะอยู่ฝ่ายค้าน ยกเว้นช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 ซึ่งได้เป็นฝ่ายรัฐบาล
ในช่วงที่เป็นฝ่ายค้านนั้นแน่นอนว่าจะเห็นบทบาทของนักการเมืองหลายท่านที่ได้อภิปรายประเด็น
เรื่องราวในพื้นที่ชายแดนใต้ในเวลานั้นอย่างเต็มที่ รวมไปถึงประเด็นเรื่องเหตุการณ์ที่ตากใบซึ่งเป็น
ข้อผิดพลาดของรัฐบาลทักษิณ ขณะที่เมื่อเป็นฝ่ายรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยังมีผลงานที่เกี่ยวกับ
พื้นที่ให้เห็นอยู่บ้าง เช่น การปรับโครงสร้างของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ การ
ขยายกำลังฝ่ายปกครองท้องที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครรักษาดินแดน
(อ.ส.) เป็นต้น (ดวงยิหวา อุดรสินธุ์, 2554) เหตุผลนี้อาจเป็นปัจจัยเอื้อที่นอกเหนือจากสถานการณ์
การเมืองในระดับชาติที่กระแสของพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะในภาคใต้กำลังอยู่ในขาขึ้น และ
อาจประกอบรวมกับปัจจัยที่นักการเมืองท่านหนึ่งระบุว่า “ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 พรรค
ประชาธิปัตย์มีการเตรียมตัวที่ดี มีงบประมาณมากพอ และมีอิทธิพลเหนือข้าราชการในพื้นที่ที่ช่วย
สนับสนุน ประกอบกับแรงหนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่ จึงมีส่วนช่วยให้ประชาชน
เข้าถึงนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ได้มากกว่า ทำให้ชนะเลือกตั้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
เกือบทุกเขตเลือกตั้ง”

นักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งที่ได้เป็นผู้แทนครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งปี
พ.ศ. 2548 ได้ให้ข้อมูลว่า “ในช่วงที่เป็นผู้แทนแรกๆ เป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น
บ่อยครั้ง มีชาวบ้านมาปรึกษาจำนวนมาก และได้นำเอาประเด็นไปสะท้อนผ่านสภาหลายเรื่อง
โดยเฉพาะเรื่องการเหวี่ยงแหจับกุม และผลกระทบของประชาชนที่ได้รับจากเหตุการณ์ตากใบ ใน
เวลานั้นที่ต้องเก็บข้อมูลและสะท้อนไปให้สภา ซึ่งแก้ไขได้พอสมควร นอกจากนั้นชาวบ้านก็มา
ขอให้ช่วยเหลือเรื่องโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ซึ่งก็ทำได้พอสมควรในช่วยที่เป็นรัฐบาล”

นักการเมืองอีกท่านได้กล่าวว่า “ในช่วงที่ได้เป็นผู้แทน โดยเฉพาะในช่วงที่เป็นรัฐบาลนั้น ได้เสนอให้มีการยกเลิกพรก. จุกเงิน ในพื้นที่ที่ไม่มีสถานการณ์ในเวลานั้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาภาพลักษณ์ของพื้นที่ให้ดึงดูดคนเข้ามา แต่ในเวลานั้นฝ่ายความมั่นคงไม่เห็นด้วย แล้วประเด็นก็เงียบหายไป นอกจากนี้เรื่องนี้ก็ยังมีเรื่องค่าตอบแทนอิหม่าม วิทยาการอบรม โรงเรียนตาดีกา เป็นต้น”

นอกเหนือจากนี้นักการเมืองหน้าใหม่ยังมาจากคนที่เคยเกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคง เช่น กรณีของหมอมเวมาฮาดี อดีตผู้แทนจังหวัดนราธิวาส ที่ได้เข้าสู่สภาในปี พ.ศ. 2550 ให้ความเห็นว่า “ในเวลานั้นเข้าไปอยู่จุดนั้นเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นการสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย บทบาทที่ประชาชนมองนั้นผิด กฎหมายไหนที่ไม่โอเคเราก็ต้องจัดการ อภิปราย พูด แม้จะเป็นส่วนน้อยก็ตามแต่เป็นการแสดงจุดยืน เราเป็นคนชักถาม ตั้งกระทู้ ตอนนั้นเหตุการณ์ก็เยอะ การที่เราเข้าไปก็ต้องสะท้อนปัญหา” ในห้วงเวลานี้ก็ยังเห็นนักการเมืองที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็น ส.ว. ด้วยความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้เข้ามาสู่เวทีการเลือกตั้งผู้แทนและชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งนิมุศตาร์ วาบา ผู้ซึ่งเป็นผู้รู้ทางศาสนาอิสลามที่สำคัญคนหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับตำแหน่งนี้ นักการเมืองหน้าใหม่บางส่วนที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูและความเป็นมุสลิมที่ชัดเจน ด้วยที่ทั้งหมอมเวฯ และนิมุศตาร์ ล้วนแต่มีสถาบันการศึกษาสำหรับสอนศาสนาอิสลามทั้งสอง ทำให้อาจเห็นข้อสังเกตว่า ความเป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับของพื้นที่นี้ยังยึดโยงอยู่กับอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมเช่นเคย

นักการเมืองหน้าใหม่ช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 นี้จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มนักการเมืองที่มีจากพรรคประชาธิปัตย์และเป็นกลุ่มผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม ที่กลายเป็นสองกลุ่มสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองในเวลานี้ นอกเหนือไปจากอดีตสมาชิกกลุ่มวาคะห์

4.3 การเกิดพรรคประชาธรรมที่อยู่บนฐานคิดความเป็นมลายู

ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 ก็ได้มีพัฒนาการหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับการขับเคลื่อนทางการเมืองของชนมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ นั่นคือการเกิดขึ้นของพรรคประชาธรรม ซึ่งได้ก่อตั้งจากบุคคลที่เป็นอดีตกลุ่มขบวนการและร่วมมือกับ

องค์กรที่มีความใกล้ชิดรัฐ ทำให้ในที่สุดแม้จะชูประเด็นของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูโดยเน้นพื้นที่ฐานเสียงในสามจังหวัดชายแดนใต้ แต่พรรคประชากรธรรมก็ไม่ได้รับเสียงที่มากพอให้เข้าสู่สภานอกจากนั้นแล้วยังอาจเป็นการแบ่งฐานเสียงของนักการเมืองสายมลายูนิยมที่มักเลือกนักการเมืองสายวาระห้ด้วยเช่นกัน

พรรคนี้เริ่มต้นด้วยการที่นายมุศตาร์ กิลละ อดีตเลขาธิการพรรคสันติภาพไทยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค แต่ในปลายปีของการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 นายมุศตาร์ กิลละ ถูกลอบสังหารเสียชีวิต นายมุฮัมมัด หะยีแวฮามะ จึงดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 หัวหน้าพรรคลาออก นายชานนท์ เจ๊ะหะมะ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชากรธรรมแทน และเดือนกุมภาพันธ์ 2557 ได้ส่งตัวแทนลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง ก่อนที่การเลือกตั้งในครั้งดังกล่าวจะเป็นโมฆะ (อิมรอน ซาเหาะ, 2558)

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “หลังจากที่หัวหน้าพรรคประชากรธรรมถูกยิงเสียชีวิต แกนนำพรรคและประชาชนก็เริ่มประสานงานเพื่อเตรียมจัดการแห่ศพเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เพราะทุกคนเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคดียิงหัวหน้าพรรคประชากรธรรม เนื่องจากอัตลักษณ์ความเป็นมลายูที่เด่นชัดของคนในพรรคทั้งการใช้ภาษามลายูตัวเขียนยาวีในการทำโปสเตอร์หาเสียง การแต่งกายชุดมลายูตอนไปสมัครรับเลือกตั้งที่กรุงเทพฯ การปราศรัยที่เข้มข้นบนเวทีในการเรียกร้องสิทธิของคนมลายู รวมไปถึงการถูกมองว่าใกล้ชิดกับขบวนการต่อสู้ แต่ปรากฏว่ามีข้อมูลที่เห็นได้ว่าคนที่ยิงหัวหน้าพรรคประชากรธรรมคือสมาชิกของขบวนการต่อสู้ เพราะมีการปะทะและถูกเจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านยิงเสียชีวิต จนไม่มีการแห่ศพแต่อย่างใด”

ฐานคิดของความเป็นมลายูจึงกลายเป็นอีกเรื่องที่น่าสนใจสำหรับการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่ อดีตสมาชิกแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานีหรือบีอาร์เอ็นท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ผมเคยอยู่ในฝ่ายอุลามาอูของบีอาร์เอ็น แต่หยุดแล้ว เพราะคิดว่าไม่ใช่ และบางอย่างผิดหลักการเลยมาช่วยงานการเมืองของพรรคประชากรธรรม ในสมัยพรรคประชากรธรรม เสียงของเราดีมาก คิดว่าคงได้หลายคนหรือได้บ้าง แต่ปรากฏว่าไม่ได้เลยเพราะเราไม่มีเงิน เราแพ้เพราะเงิน”

ผู้บริหารพรรคประชากรธรรมได้สะท้อนประสบการณ์ของพรรคประชากรธรรมอย่างน่าสนใจว่า “พวกเราหลายคนเป็นอดีตนักศึกษา ช่วงปี พ.ศ. 2547 ทำอะไรไม่ได้เลย พวกเราเลยเริ่มจากการตั้งมูลนิธิทำงานภาคประชาสังคม ช่วยเหลือคน จนมาก่อตั้งพรรคประชากรธรรม ซึ่งเป้าหมายหนึ่งของเราก็เพื่อให้อดีตนักรบหรือสมาชิกของขบวนการมีช่องทางในการนำเสนอ มีพื้นที่ในการสื่อสาร มีทางเลือกในการต่อสู้ ฯลฯ พวกเราหลายคนเคยเป็นเยาวชนของกลุ่มวาคะห์ แต่เรารอวาคะห์ไม่ได้แล้ว ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าตอนนั้นเป็นวัยรุ่นเลือดร้อน มองวาคะห์ไม่ได้ตั้งใจ รู้ว่าแกนนำวาคะห์เองก็โดนเล่นงานแต่ด้วยคนหนุ่มใจร้อน ก็คิดว่าวาคะห์น่าจะทำอะไรได้มากกว่านั้น....พอมีพรรคของเรา พรรคเราถูกมองว่าเป็น พรรคของขบวนการ เพราะมีอดีตขบวนการร่วมด้วยและด้วยภาษามลายูยาวิที่เราใช้ตอนหาเสียง การแต่งกายของเราที่แต่งชุดมลายูไปสมัครผู้แทนที่ กทม. ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันก็ถูกมองว่าเป็นพรรคของทหาร เพราะปราศรัยว่าทหารแรงๆ แต่ไม่โดนเล่นงาน เขาเลยหาว่าเราเป็นพวกเดียวกับทหาร ผมคิดว่า เรามาเร็วไป มาตอนที่เหตุการณ์กำลังฝุ่นตลบ ถ้ามาตอนปีพ.ศ. 2562 นี่ก็อาจไม่โดนขนาดนั้น...ผมมองว่าตอนนี้ เมื่อเกิดพรรคประชาชาติ ไม่ต้องมีเราแล้วก็ได้ มีตัวแทนพรรคของคนมลายูแล้ว ซึ่งตอนโน้นเรามองว่ายังไม่มี เราเลยทำ เราดีใจที่เราเป็นคนเริ่มก่อน ทั้ง มูลนิธิลาลอะมัวร์ที่เราเป็นคนไปเก็บศพเมื่อเกิดเหตุการณ์ เดียวนี้มีรถมากมาย อบต. เองก็มีรถฉุกเฉินแล้วตอนนี้ พรรคการเมืองก็เหมือนกัน”

อย่างไรก็ตาม อาจด้วยความไม่พร้อมหลายประการ ที่พรรคการเมืองจำเป็นต้องมี จึงทำให้ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 พรรคประชากรธรรมไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่างที่คาดหวังไว้ ได้รับคะแนนรวมทั้งประเทศเพียง 38,748 คะแนน แต่น่าสนใจว่าคะแนนนี้ไม่ได้มาจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เท่านั้น แต่ประกอบด้วยภาคใต้ 27,167 คะแนน ภาคกลาง 3,886 คะแนน ภาคเหนือ 3,675 คะแนน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4,020 คะแนน ด้วยเช่นกัน

จังหวัด	เขต	ผู้สมัคร	คะแนน
ปัตตานี	1	นายอดิษฐ์ สาทะ	415
	2	นายมุฮัมมัด หะยีแวฮามะ	1,692
	3	นายอาลี มะนูปา	355
	4	นายรุสดี แวบือซา	1,272
ยะลา	1	นายอับดุลกอรีม เจ๊ะแซ	1,238
	2	นายชานนท์ เจ๊ะหะมะ	6,041
	3	นายมะสือดี สะแลแม	628
นราธิวาส	1	นายอาซาสา ลูและ	691
	2	นายอุสมาน คาโอะ	1,924
	3	นายมุกตาร์ กิละ	8,027
	4	นายมุกตาร์ ชีกะจิ	2,513

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 7 คะแนนของผู้สมัครพรรคประชาชนธรรมในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2554 ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

พรรคประชาชนธรรมจึงเป็นการสะท้อนถึงความพยายามของกลุ่มคนที่ต้องการขับเคลื่อนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชาวมลายูในพื้นที่อย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด อดีตกลุ่มสมาชิกของขบวนการติดอาวุธที่กลับมาสู่พื้นที่ที่หลายคนก็ให้การสนับสนุนและเล็งเห็นว่า การตั้งพรรคการเมืองแล้วส่งคนเข้าไปในสภาจะสามารถปรับเปลี่ยนสถานะแวดล้อมของมลายูมุสลิมให้ดีขึ้นได้ แม้ว่าท้ายสุดแล้วพรรคประชาชนธรรมจะไม่ได้ที่นั่งในสภาเลย ซึ่งเป็นที่น่าตั้งคำถามไม่น้อยว่าเป็นเพราะเหตุใด นอกจากเรื่องทุนแล้ว การเมืองแห่งอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูในแบบชาตินิยมที่พรรคประชาชนธรรมนำเสนอถึงที่สุดแล้วอาจกล่าวได้ว่าไม่ได้เข้าถึงความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ได้เท่ากับกลุ่มวาทะห์เดิมหรือไม่ ในเวลานั้นเพราะเหตุใดที่พรรคประชาธิปไตยซึ่งไม่ได้ชูเอาความเป็นมลายูเท่ากับพรรคประชาชนธรรมจึงชนะการเลือกตั้งในหลายที่นั่ง จากจุดนี้อาจมองได้ว่าการเข้าสู่สภาได้ปัจจัยเรื่องอัตลักษณ์อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอก็เป็นได้ สำหรับพรรคประชาชนธรรมในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 สมาชิกที่เคยสนับสนุนพรรคเองก็หันไปให้การสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นๆ ที่จะตอบสนองนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับพื้นที่ได้ แต่การเกิดขึ้นของพรรคประชาชนธรรมก็เป็นที่น่าสนใจต่อการพัฒนาทางการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ไม่น้อยทีเดียว

4.4 การเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมภายใต้ช่วงรัฐบาลทหาร

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งล่าสุดนั้นใช้เวลายาวนานกว่า 5 ปี กว่าจะเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งในครั้งใหม่ ในช่วงเวลานี้ นักการเมืองถูกจำกัดบทบาทไม่ให้มีกิจกรรมทางการเมืองใดๆ แต่สิ่งที่นักการเมืองมลายูมุสลิมยังคงดำเนินต่อคือหน้าที่ของการเป็นตัวเชื่อมหรือตัวกลางเมื่อชาวบ้านต้องการความช่วยเหลือ นักการเมืองยังคงเป็นตัวช่วยในการเชื่อมต่อกับหน่วยงานของรัฐในหลายๆ ครั้ง นอกจากนั้นนักการเมืองบางคนก็กลับไปดำเนินประกอบอาชีพตามที่ตนสามารถทำได้ เช่น ครูสอนศาสนา ทนายความ หรือ นักธุรกิจ เป็นต้น และนักการเมืองอีกหลายท่านก็หันไปสู่การทำงานในองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเพื่อชุมชน

การรัฐประหารในครั้งแรก เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีพลเอก สนิท บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ เพื่อโค่นล้มทักษิณ ชินวัตร หลังจากการรัฐประหารมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบรัฐสภา มีการออกคำสั่งห้ามการประท้วงและกิจกรรมทางการเมือง ประกาศใช้กฎอัยการศึก และมีการจับกุมสมาชิกคณะรัฐมนตรีหลายคน หลังจากนั้นก็มีการแต่งตั้งรัฐบาลชั่วคราวภายใต้การนำของพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ก่อนที่จะมีการการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมีการเลือกตั้งทั่วไปตามมาในปี พ.ศ. 2550

การรัฐประหารในครั้งที่สอง เกิดขึ้นในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ทำการรัฐประหารโค่นรัฐบาลรักษาการของ นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย และในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ก็ได้มีการลงเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2559 ซึ่งมีใจความหลายส่วนที่เสมือนเป็นการสนับสนุนการดำรงอยู่ในอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ที่ได้ทำการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 และอยู่ในอำนาจเรื่อยมา ต่อมาได้มีการประกาศผลคะแนนอย่างเป็นทางการตามมาภายหลังการลงประชามติ 3 วัน โดยประชาชนออกไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 59.40 ผลคือ เห็นชอบร้อยละ 61.35 และไม่เห็นชอบร้อยละ 38.65 ส่วนประเด็นเพิ่มเติม ประชาชน เห็นชอบร้อยละ 58.07 ไม่เห็นชอบร้อยละ 41.93 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่

ในพื้นที่ชายแดนใต้ไม่เห็นชอบทั้งสองประเด็น เมื่อผลประชามติออกมาดังกล่าวแล้ว จึงส่งผลให้มีการประกาศว่าจะมีการเลือกตั้งในปลายปี พ.ศ. 2561 แต่ด้วยหลายปัจจัยทำให้การเลือกตั้งต้องเลื่อนออกไป จนกระทั่งต้นปี พ.ศ. 2562

ในช่วงระหว่างนี้เองจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์สามารถทำงานได้เพียงระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง 2549 และหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 ก็ทำงานได้ต่อการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 กระทั่งในปี พ.ศ. 2557 มีการเลือกตั้งแต่ต้องเป็นโมฆะ และนำไปสู่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งการทำงานในรัฐสภาในช่วงเวลานี้จึงนับได้ว่ามีข้อจำกัดไม่น้อย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในระหว่างช่วงที่สภาไม่สามารถขยับได้นั้น สมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่ชายแดนใต้ได้มีการขับเคลื่อนอย่างไร

นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “ตามมาตรา 3 ห้ามเคลื่อนไหวกองการเมือง.... สำหรับผมไปทำเวทีต่างๆ และทำงานภาคประชาสังคม ขับเคลื่อนประเด็นต่างๆในบ้านเราโดยสุจริตใจ ไม่ได้คิดอะไร แต่มีคนบางกลุ่มที่คิดอยู่ เราต้องเอาตัวเองไปพิสูจน์” นักการเมืองหลายท่านยังคงทำงานกับพื้นที่ในช่วงที่เกิดรัฐประหาร ภายใต้อุปสรรคที่ทำได้ นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ช่วงรัฐประหารก็ยังเดินพบปะชาวบ้านตลอด ทำกิจกรรมที่ไม่ขัดกับคำสั่งศสช.”

หนึ่งพัฒนาการในช่วงเวลานี้ที่สำคัญคือ การเกิดขึ้นของกลุ่มคณะหัวัดบลิษนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ที่เป็นพื้นที่การรวมตัวของกลุ่มนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งใช้โอกาสที่ว่างเว้นจากการเมืองหันเข้าสู่แนวทางศาสนาเพื่อขัดเกลาดนเอง และยังเป็นโอกาสให้ยังได้อยู่กับประชาชน โดยการออกคณะหัวัดของคณกลุ่มนี้ก็ถูกมองว่าเป็นคณะหัวัดการเมืองมากกว่าทำไปเพราะความต้องการในด้านการขัดเกลาทงศาสนา แต่กลุ่มนักการเมืองกลุ่มนี้มองว่าการเข้าร่วมในการคณะหัวัดครั้งนี้พวกตนจะพยายามไม่ใช้โอกาสในการหาเสียงผ่านการขึ้นพุดในโอกาสต่างๆ และปฏิบัติตามกฎที่ทางกลุ่มคณะหัวัดได้ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด สำหรับพวกเขาแล้วนี่คือโอกาสในการขัดเกลาดนด้านศาสนา

“เราทำเรื่องคณะหัวัดตลอด ผมทำตั้งแต่สมัยนั้น ตอนนั้นต่างคนต่างทำ แต่ช่วงหลังมีคนสนใจมากขึ้นเนื่องจากมีทั้งจุฑะห์ รอมลื เจอะอามิง ซาตา ซามัน การ์ม ยีแอ มาทำกิจการทางศาสนา

ไปที่นั่ง 16 – 18 มัธยม คน 400-500 คน ไม่ใช่ทำอะไรระวังเพื่อการเมืองนะ คือ พวกเราจะย้ายเลย จุฑะห์ จะอำมิง อย่าพูดเรื่องการเมือง นี่เป็นการขัดเกลาคิดใจในแนวทางรอสูลซึ่งเราขาด แต่ผมขาด ชุนนะห์นาบี...วันนี้เราเป็นผู้แนะนำ ผู้นำทางการเมือง เราต้องรับผิดชอบทั้งประเทศนะ วันนี้ผมเชิญ ชวนให้ทุกคนมา คุณจะมาไม่มา ถือว่าจบ ตอนนี้นำล้งแพลนครอบครัว วันหนึ่งผมให้เวลาในการ ขัดเกลาคิดใจ ผมในฐานะเป็นนักการเมืองที่ทำอะไรระวัง ถ้าคุณจะวิจารณ์ผมในฐานะที่ผมเป็น นักการเมือง แต่คุณต้องแยกเวลาไปฟังบาเยน ผมพูดถึงหลักการที่ทำให้เพิ่มพูนอิหม่าน”

นักการเมืองอีกท่านกล่าวว่า “ในเวลานั้นก็คุยกันระหว่างอดีต ส.ส. ว่าช่วง คสช. คุณเหมือน จะนาน น่าจะหาอะไรทำร่วมกัน เลยคุยกันว่าจะออกคณะหะวะห์กัน เราถูกห้ามไม่ให้ทำกิจกรรม ทางการเมืองทางโลก แต่ไม่ได้ถูกห้ามในการประกอบศาสนกิจตามความเชื่อ และในช่วงที่ทำงาน เป็น ส.ส. เองก็มีโอกาสในการทำงานศาสนาน้อย จึงมีการร่วมกันออกคณะหะวะห์เวียนระหว่างจังหวัด เดือนละครั้ง จากที่เราปฏิบัติศาสนกิจกันน้อยมาก ก็ได้ใช้โอกาสนี้ปรับปรุงตัวเองและปฏิบัติศาสนกิจ มากขึ้น อยู่แบบพอเพียง สมณะ หลายครั้งเวลาไปก็จะมีชาวบ้านมาขอคุยด้วยและมีชาวบ้านสนใจก็ มาร่วมด้วย มีคนมักมองว่าเป็นคณะหะวะห์การเมือง แต่เราตกลงกันว่าจะไม่มีการพูดเรื่องการเมือง จะ ไม่ขึ้นพูด พยายามฟังให้มากที่สุด ประชาชนก็เริ่มเห็นว่าไม่ใช่คณะหะวะห์การเมือง มักรัสเองก็ยอมรับ เมื่อมีการรวมตัวใหญ่ของกลุ่มคณะหะวะห์เองก็ได้ไปเป็นทีมงานรับผิดชอบเตรียมงาน เมื่อทำกันเอง แล้วก็เริ่มชวนเพื่อน ส.ส. จากพรรคอื่นมาร่วม และขับเคลื่อนต่อ ได้ชวนทุกคนแม้ว่าจะไม่มาก็ตาม ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนก็สนใจว่ามีนักการเมืองมาร่วมในคณะหะวะห์ ที่ประเทศอื่นมักไม่ค่อยเห็น”

นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “มีการกล่าวโจมตีว่าพวกเรามาทำอะไรระวังการเมือง ทั้งที่พวก เราอิคลาสหรือมีความบริสุทธิ์ใจในการขับเคลื่อนงานศาสนา ยกตัวอย่างการทำโฆรและงานอิจติ มาอุที่ยะลาครั้งยิ่งใหญ่ล่าสุดที่ผ่านมา ที่มีชาวคณะหะวะห์ดลิมจากทั่วโลกมาร่วมกว่าสองแสนคน พวกเรากลุ่มคณะหะวะห์อดีต ส.ส. ประชาธิปัตย์ อยู่เบื้องหลังงานนี้ คอยเตรียมสถานที่หุงหาอาหาร และ ไม่ปรากฏต่อหน้าสื่อใดๆ ในขณะที่นักการเมืองจากพรรคอื่นๆ ในพื้นที่ มาอยู่แถวหน้าสุด และ ถ่ายรูปออกสื่อกันเต็มไปหมด”

ในขณะที่เมื่อสอบถามประเด็นการเข้าร่วมกลุ่มนี้ของนักการเมืองที่ไม่ได้อยู่พรรค
ประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งก็ให้ความเห็นว่า “มีการมาชวน แต่เนื่องด้วยหลักการปฏิบัติทางศาสนาบาง
ประการที่ต่างกัน จึงไม่ได้เข้าร่วม ตัวผมเองก็ได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนอิสลามและแนวทาง
ของศาสนาที่ได้กำหนดไว้เช่นกัน”

ช่วงเวลานี้ก็ยังทำให้นักการเมืองหลายๆ ท่านก็เริ่มยับยั้งกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบของ
ภาคประชาสังคมมากขึ้น เพราะไม่สามารถเคลื่อนไหวทางการเมืองได้และไม่เห็นอนาคตว่ารัฐบาล
ทหารจะลงจากอำนาจเมื่อไหร่ ตัวอย่างเช่น อาจารย์วันมูหะมัดนอร์ มะทา อดีตประธานรัฐสภา
ขับเคลื่อนงานสังคมด้วยการเป็นประธานองค์กรสมาคมโลกมลายูโลกอิสลาม (DMDI) หรือ
Dunia Melayu Dunia Islam ประจำประเทศไทย โดย DMDI มีสำนักงานเลขานุการตั้งอยู่ในรัฐมะละ
กา ประเทศมาเลเซีย เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลท้องถิ่นรัฐมะละกา และถือเป็นส่วนหนึ่งของ
หน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นรัฐมะละกา มีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม
วัฒนธรรม ในกลุ่มชาวมลายูและชาวมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศต่างๆ หรือมุข สุไลมาน ที่เป็น
ประธานองค์กรสันติภาพและสิทธิมนุษยชน (OPHR) ที่ก่อตั้งในวันที่ 10 ธันวาคม 2559 โดยการ
รวมตัวกันของบุคคลผู้มีชื่อเสียงในแวดวงมุสลิม เช่น มุข สุไลมาน อดีต ส.ส. จ. ปัตตานี นายอารี
เพ็ญ อุดรสินธุ์ อดีต ส.ส. จ. นราธิวาส และ ฟารีดา สุไลมาน อดีต ส.ส. จ. สุรินทร์ เป็นต้น มี
วัตถุประสงค์หลักเพื่อผลักดันและขับเคลื่อนงานด้านสันติภาพและสิทธิมนุษยชน หรือ นัจมุดดิน อุ
มาร์ ที่ร่วมก่อตั้งและขับเคลื่อนเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมนราธิวาส ปัจจุบันได้จัดตั้งเป็น
สมาคมฯ โดย นัจมุดดิน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นต้น

ดังนั้นแล้วในช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้รัฐบาลทหารที่รัฐสภาไม่สามารถทำงานได้ สิ่งที
นักการเมืองในพื้นที่ทำมากที่สุดคือ การเกาะติดพื้นที่และแสดงบทบาทในมิติที่ต่างกันออกไป เพื่อ
รักษาเครือข่ายและฐานเสียงเอาไว้ นักการเมืองบางท่านยังสะท้อนว่าแม้ไม่ได้เป็นผู้แทนแล้ว แต่
หลายๆ ครั้งชาวบ้านเองก็ยังคงมาร้องขอความช่วยเหลือ สิ่งที่ทำได้คือพยายามเชื่อมประสาน
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติเพื่อให้ดำเนินการช่วยเหลือ หรืออาจเป็นการ
ให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านว่าควรดำเนินการในประเด็นต่างๆ อย่างไร แต่แน่นอนว่าบทบาทของช่วงที่
ไม่ได้อยู่ในสภานั้นก็อาจเป็นบทบาทที่ไม่สามารถเห็นได้ชัดมากนัก และหนึ่งสิ่งทีนักการเมืองจะมี

บทบาทในช่วงเวลานี้คือการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปลงประชามติที่เกิดขึ้น สองครั้งในช่วงที่ปราศจากรัฐสภา

4.5 การแสดงออกของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ผ่านการเลือกตั้งและการลงประชามติ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2547 จำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ส.ส. ปี พ.ศ. 2548 ยังคงอยู่ในอัตราส่วนที่สูงเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2544 แต่กลับกันสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิลดลง อย่างไรก็ตามตัวเลขของผู้ออกมาใช้สิทธิอาจมีส่วนเชื่อมโยงกับการระบุถึงหน้าที่ของการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งเอาไว้ในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 เอาไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในมาตราที่ 68 ซึ่งหากไม่ทำตามหน้าที่นี้แล้วก็อาจต้องเสียสิทธิบางประการ ตลอดจนการเปลี่ยนวิธีการนับคะแนนก็อาจส่งผลให้ความกลัวหรือเกรงใจต่อหวัคคะแนนลดลง เนื่องจากการนับคะแนนจะนำมารวมกันเป็นเขต ไม่ได้แยกนับตามหน่วยเลือกตั้ง ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนมีอิสระและรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นที่จะออกไปใช้สิทธิ

ปีที่เลือกตั้ง	จังหวัดยะลา	จังหวัดนราธิวาส	จังหวัดปัตตานี
การเลือกตั้งสส.			
2544	76.36	72.78	74.27
2548	75.93	73.59	72.92
2550	78.09	77.66	76.64
2554	77.53	78.02	76.84
การลงประชามติ			
2550	58.78	57.07	55.48
2559	65.47	66.10	62.24
การเลือกตั้งสว.			
2543			73.92
2549			66.22
2551	58.53	60.35	57.95
2557	46.05	38.71	49.55

ตาราง 8 อัตราส่วนของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและลงประชามติ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสังเกตอีกหนึ่งประการในกรณีนี้คือ จำนวนของบัตรเสีย ซึ่งมีจำนวนหลักหมื่นในแต่ละจังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2544 แต่ค่อยๆ ลดลงในปีต่อมา กระทั่งปี พ.ศ. 2554 ที่มีจำนวนของบัตรเสียมากในจำนวนหลักหมื่นอีกครั้ง สิ่งที่น่าสนใจตรงนี้คือภายใต้บัตรเสียเหล่านี้แน่นอนว่าบางส่วนอาจมาจากข้อผิดพลาดบางประการ แต่บางส่วนมีข้อมูลที่ระบุว่าคนในพื้นที่เลือกที่จะแสดงสัญญาณผ่านคำต่างๆ เช่น Patani Merdeka (เอกราชแก่ปาตานี) ลงบนบัตรเลือกตั้ง รวมถึงบัตรที่ไม่ประสงค์ลงคะแนนก็มีในจำนวนหลักพันเช่นกัน ในแง่นี้แล้ว ชาวบ้านในพื้นที่มักจะถูกให้ข้อมูลว่าให้ไปออกเสียงที่ไม่ประสงค์ลงนาม หรือ ให้ทำบัตรเสียผ่านกลุ่มขบวนการติดอาวุธ ซึ่งไม่แน่ว่าสัดส่วนของทั้งบัตรเสียและไม่ประสงค์ลงคะแนนจะประกอบด้วยเสียงที่ใช้เหตุผลนี้เป็นสัดส่วนเท่าไร

ในช่วงปีนี้ยังมีการลงประชามติของประชาชนทั้งประเทศต่อประเด็นการรับรองรัฐธรรมนูญหลังจากเกิดการรัฐประหารทั้งสองครั้ง ผลของการลงประชามติของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นการสะท้อนนัยทางการเมืองและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลงประชามติปี พ.ศ. 2559

จังหวัด	ผลการลงประชามติปี 50			ผลการลงประชามติปี 59				
	ผู้ออกมาใช้สิทธิ	ประเด็นร่างรธน.		ผู้ออกมาใช้สิทธิ	ประเด็นร่างรธน.		ประเด็นเพิ่มเติม	
		ยอมรับ	ไม่ยอมรับ		ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
ปัตตานี	55.48	76.42	23.58	62.24	35.02	64.98	34.33	65.67
ยะลา	58.18	73.8	26.2	65.47	39.93	60.07	39.23	60.77
นราธิวาส	57.07	76.97	23.03	66.10	36.04	63.96	35.38	64.6

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตาราง 9 ผลการลงประชามติของปีพ.ศ. 2557 และ 2559 ของผู้คนในพื้นที่ชายแดนใต้

ผลการลงประชามติและการออกไปใช้สิทธิของการลงประชามติทั้งสองครั้ง จะพบว่ามี ความแตกต่างกัน ในการลงประชามติปี พ.ศ. 2550 นั้นนับว่าเป็นการออกไปใช้สิทธิที่น้อยที่สุดจาก ทุกครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2547-2561 อาจเนื่องมาจากไม่มีการรณรงค์อย่างเห็นได้ชัดในการให้ประชาชน ตระหนักถึงความสำคัญของผลจากการรับรองหรือไม่รับรองรัฐธรรมนูญ ไม่ได้มีระบบของการใช้ หัวคะแนน หรือกระทั่งการให้คำตอบแทนเพื่อไปลงคะแนน ผลของการลงประชามติในครั้งปี พ.ศ.

2550 พบว่าผลการลงประชามติของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีความสอดคล้องกับประชาชนในประเทศที่รับรองรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ซึ่งแม้ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญที่มีปัญหาและไม่ได้มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ประชาชนมากเท่ากับรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2540 แต่ก็ไม่ได้มีรายละเอียดในเชิงที่เกี่ยวข้องกับมิติของการสืบทอดอำนาจของชนชั้นปกครองและมีแนวโน้มจำกัดเสรีภาพด้านศาสนา เท่ากับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560

ในการลงประชามติปี พ.ศ. 2559 นั้นมีการขับเคลื่อนกันอย่างจริงจังของกลุ่มนักการเมืองเดิมในพื้นที่ เนื่องจากรายละเอียดในรัฐธรรมนูญมีการระบุถึงที่มาของสมาชิกผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รวมถึงการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี ที่เอื้อประโยชน์ให้กับคนกลุ่มหนึ่ง และยังระบุถึงประเด็นการปกป้องศาสนาพุทธอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนประเด็นการกระจายอำนาจก็มีขีดจำกัด ซึ่งนำมาสู่ความกังวลของคนในพื้นที่ และร่วมกันออกไปลงประชามติ และผลของการประชามติครั้งนี้ในสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการประชามติโดยรวมของประเทศที่รับร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ชัดว่าหากมีประเด็นที่ข้องเกี่ยวกับเรื่องการจำกัดสิทธิในเชิงศาสนาและอัตลักษณ์แล้ว ประชาชนในพื้นที่ยังคงพร้อมที่จะมีจุดยืนร่วมกัน

ในห้วงเวลานี้ หากมองปรากฏการณ์ที่สำคัญของนักการเมืองชายแดนใต้กับบทบาทในการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจบางประการ ในส่วนที่ปรากฏเป็นข่าว เช่น ในช่วงต้น ปี พ.ศ. 2556 มีคำสั่งจากสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 11(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งมีนักการเมืองประกอบไปด้วย นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา นายเด่น โต๊ะมีนา นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายชูการ์โน มะทา นายนัจมุดดีน อูมา แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา นายอับดุลเรีاضห์มาน อับดุลสมัด นายสุธิพันธ์ ศรีริگانนท์ และนายสุดิน ญูทธานนท์ เพื่อให้การดำเนินการด้านการข่าวและงานด้านการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเสนอความคิดเห็น วิเคราะห์เสนอแนะงานด้านต่างๆ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี มอบหมาย ทว่าหนึ่งในนักการเมืองที่ถูกแต่งตั้ง ได้สะท้อนว่า “มีการนัดประชุมแค่ครั้งเดียว และไม่มีอีกเลย แล้วเราจะไปช่วยให้คำปรึกษาอะไรได้”

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีปรากฏการณ์ที่ไม่เป็นข่าวที่สนใจ โดยนักการเมืองท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ในช่วงปี พ.ศ. 2555 อาจารย์วันนอร์ได้มีโอกาสพบปะกับคุณทักษิณที่ประเทศกัมพูชา โดยอาจารย์วันนอร์ได้ให้คำปรึกษาแก่อดีตนายกว่าช่วงเวลาที่ผ่านมามีความผิดพลาดมากแล้ว ถึงเวลาที่จะต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจกับฝ่ายผู้เห็นต่างเพื่อหาทางออกของปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ หลังจากนั้นอดีตนายก็ได้บินไปยังประเทศมาเลเซีย ก่อนที่ต้น ปี พ.ศ.2556 จะมีการลงนามเพื่อการพูดคุยสันติภาพอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า “ฉันทามติทั่วไปว่าด้วยกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ” ครั้งแรกของประเทศไทย”

นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่า “หลังจากที่มีการพูดคุยสันติภาพได้ไม่นาน ในช่วงปี พ.ศ. 2556 ตัวเขาถูกเชิญไปยังประเทศมาเลเซียในฐานะนักการเมืองอาวุโสในพื้นที่ ซึ่งตนเองเพิ่งรู้ว่าต้องเดินทางพร้อมกับเลขานุการขบวนการบีอาร์เอ็น โดยไปพบกับฝ่ายมาเลเซียและผู้เห็นต่างที่อยู่ในกระบวนการพูดคุยสันติภาพ แต่หลังจากกลับมาปรากฏว่าเลขานุการบีอาร์เอ็นถูกลอบยิงเสียชีวิต ตนเองรู้สึกกลัวมากเพราะกลัวจะถูกลอบยิงไปด้วย”

ขณะที่นักการเมืองคนสำคัญอีกท่านหนึ่งเล่าว่า “ตัวผมไม่รู้หรือว่าอุสตาซที่สอนอยู่ในโรงเรียนเป็นเลขานุการบีอาร์เอ็น มารู้ก็ตอนที่เขาถูกลอบยิงเสียชีวิตไปแล้ว แต่ถึงจะมีอุสตาซที่เป็นเลขานุการบีอาร์เอ็นสอนอยู่ในโรงเรียน แต่ก็ไม่เคยถูกปิดล้อมตรวจค้นหรือสงสัยผมแต่อย่างใด อาจด้วยเพราะมีตำแหน่งทางการเมือง จึงช่วยปกป้องเราในเรื่องเหล่านี้ได้”

หลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ไม่ปรากฏว่านักการเมืองมีบทบาทต่อกระบวนการสันติภาพแต่อย่างใด พวกเขาบอกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ไว้วางใจนักการเมือง ไม่เคยเชิญไปร่วมงานใดๆ ทั้งที่เชิญองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรต่างๆ ร่วมประชุมอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งบรรยากาศเหล่านี้อาจดูเปลี่ยนไปในช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 โดยก่อนหน้านี้มีเพียงเวทีสานเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและทางออกระหว่างนักการเมืองจังหวัดชายแดนใต้ที่จัดโดยสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ที่จัดตั้งตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2555 จนถึงต้นปี พ.ศ. 2562 จำนวน 42 ครั้ง ที่มักจะเชิญนักการเมืองเข้าร่วมแลกเปลี่ยนและมีสื่อมานำเสนอประเด็นจากวงออกไปสู่สาธารณะ แต่ช่วงหลังนักการเมืองเข้าร่วมวงจำนวนน้อยลง โดยบางท่านให้เหตุผลว่า “เราเข้าไปร่วมวงเสวนาหลายครั้งมาก ให้ข้อเสนอแนะมากมาย แต่เราไม่เห็นผลผลิตออกมา ช่วงหลังเลยไม่ค่อยได้เข้าไป” โดยที่ผ่านมาสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา ได้

จัดพิมพ์หนังสือนักรการเมืองกับสันติชาตแดนใต้ เป็นการอธิบายวงเสวนาครั้งที่ 1-22 ออกเผยแพร่อู่
สาธารณะไปแล้ว

กล่าวโดยสรุปแล้วการเคลื่อนไหวของนักรการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547-2561 มี
พลวัตสำคัญในแง่ของการมีกลุ่มนักรการเมืองที่นอกเหนือจากกลุ่มวาคะห์ขึ้นมามีบทบาทในพื้นที่
ทางการเมืองของจังหวัดชาตแดนใต้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มนักรการเมืองจากพรรคประชาธิปไตย
และการเกิดนักรการเมืองที่สังกัดพรรคประชาธรรม ในช่วงนี้เองยังเห็นถึงความพยายามในการ
ปรับตัวของสมาชิกกลุ่มวาคะห์ ที่อาจกล่าวได้ว่าไม่สำเร็จได้เท่ากับก่อนปีพ.ศ. 2547 แล้ว ก็ตาม
แต่ช่วงนี้เป็นอีกช่วงที่การเมืองไทยในระดับชาติมีความไม่เสถียรและอยู่ภายใต้การปกครองของ
รัฐบาลทหารถึง 2 ช่วง ทำให้รัฐสภาอาจไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

บทที่ 5

นักการเมืองมลายูมุสลิมกับการปรับตัวสู่การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562

สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2562 นี้ นับได้ว่าเป็นอีกช่วงที่มีความครุกรุ่นขึ้นมามีอีกครั้ง ทั้งสถานการณ์ความรุนแรงที่เริ่มกลับมาปรากฏ หลังจากที่แนวโน้มเหมือนจะลดลงในช่วงหลายปีหลังของความรุนแรง แต่ลักษณะของความรุนแรงมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่เป้าหมายอ่อนแอขึ้น นอกจากนั้นในช่วงต้นปีนี้ยังมีการประกาศหยุดพักการเจรจาของมาราปาตานีต่อชุดคณะทำงานในการพูดคุยคณะใหม่ซึ่งนำโดยพลเอกอุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง และการปรับเปลี่ยนหัวหน้าคณะพูดคุยและผู้อำนวยการความสะเดกของมาเลเซีย ทำให้กระบวนการพูดคุยเสมือนกับว่าต้องเริ่มใหม่อีกครั้ง

การเมืองของส่วนกลางก็เริ่มมีการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ ภายหลังจากที่รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาอยู่ในตำแหน่ง 4 ปี ในปี พ.ศ. 2561 ก็เริ่มปลดล็อกทางการเมืองและให้นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและกำหนดวันเลือกตั้งครั้งใหม่ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนี้มีการออกกฎหมายที่ลดอำนาจพรรคการเมืองขนาดใหญ่และเอื้อให้เกิดประโยชน์กับพรรคเล็กๆ มากขึ้นผ่านระบบการรวมคะแนนเพื่อให้สมาชิกผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคสามารถเข้าสู่สภาผ่านระบบบัญชีรายชื่อ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ระบุว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้รับคะแนนสูงสุดในเขตนั้นๆ และคะแนนที่ได้จะนำไปคำนวณเพื่อจัดสัดส่วนของผู้ที่จะได้รับคัดเลือกแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อนำคะแนนรวมกันแล้วหารกับจำนวนสมาชิกผู้แทนราษฎรทั้งหมด จะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นที่จะมีได้ แล้วจึงนำเอาจำนวนที่พึงมีลบกับจำนวนของสมาชิกผู้แทนราษฎรแบบเขตที่ได้รับเลือกตั้ง จึงจะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจะได้รับ

แต่อย่างไรก็ตามก็มีการวิพากษ์ว่าการเลือกตั้งในครั้งนี้ได้มีการออกกฎบางอย่างที่เอื้อกับการกลับเข้าสู่อำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. นับตั้งแต่การให้สมาชิกวุฒิสภา

ที่มาจากคัดเลือกจากแต่ละจังหวัดและภูมิภาคแล้วให้ คสช. เป็นผู้คัดสรรสุดท้ายจนได้จำนวนสมาชิกวุฒิสภามาทั้งสิ้น 250 คน โดยที่ ส.ว. ชุดนี้จะมีสิทธิในการเลือกนายกรัฐมนตรีด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้กฎหมายอีกหลายประการที่จำกัดในการหาเสียงเลือกตั้ง

เมื่อมองย้อนไปแล้วการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 ห่างจากการรัฐประหารปีพ.ศ. 2549 หนึ่งปีกว่าๆ เท่านั้น และผลของการเลือกตั้งที่ฝ่ายอำนาจเก่าทางการเมืองไม่สามารถกลับเข้าสู่อำนาจได้อีกผ่านการเลือกของประชาชน ทำให้มีการกล่าวว่าการรัฐประหารปี พ.ศ.2549 นั้น “เสียของ” ส่งผลให้ภายหลังจากการทำการรัฐประหารอีกครั้งในปี พ.ศ. 2557 กว่าจะมีการเลือกตั้ง ประชาชนก็ต้องรออยู่หลายปี นักวิเคราะห์หลายท่านมองว่าในครั้งนี้นี่ฝ่ายที่ก่อรัฐประหารต้องมั่นใจว่าพวกเขาจะต้องชนะ จึงจะกำหนดให้มีการเลือกตั้งได้ และการเลือกตั้งในครั้งนี้อีกก็มีปรากฏการณ์ที่ดูไม่ปกตินักหลายประการ นอกจากกติกาที่เอื้อต่อพรรคเล็กและการคำนวณคะแนนบัญชีรายชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลแล้ว ก็ยังมีการยุบพรรคการเมืองก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง การดึงเอา ส.ส. ฝ่ายตรงข้ามจำนวนมากเข้าสู่พรรค เป็นต้น

ข้อจำกัดทางการเมืองที่เป็นไปนี้จึงมีส่วนสำคัญไม่น้อยต่อการปรับตัวที่ค่อนข้างชัดในช่วงก่อนการเลือกตั้งในครั้งนี้นี้ โดยที่อาจแบ่งประเด็นการปรับตัวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในช่วงเวลานี้ได้เป็น 4 กรณีใหญ่ๆ คือ การเกิดพรรคประชาชาติ การแตกของพรรคการเมืองกับการย้ายสังกัดพรรคของนักการเมืองมลายูมุสลิม กลุ่มภาคประชาสังคม ผู้หญิงและเยาวชนกับการเข้าสู่พื้นที่การเมือง และ กลุ่มขบวนการต่อสู้กับพื้นที่ทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังที่จะกล่าวต่อไป

5.1 จากกลุ่มวาระห์ผู้พรรคประชาชาติ

นับตั้งแต่การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา จะพบว่าตัวแทนจากกลุ่มวาระห์เดิมได้พ่ายแพ้และไม่ได้รับเสียงเลือกตั้งเป็นกลุ่มก้อนเช่นเคย กระทั่งถูกมองว่ากลุ่มวาระห์นั้นสลายตัวนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 แม้กลุ่มนักการเมืองในวาระห์เดิมจะเปลี่ยนพรรคแต่นักการเมืองบางท่านเท่านั้นที่ได้รับชัยชนะ และต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 เมื่อแบ่งกันลงคนละพรรคก็พบว่าไม่มีใครได้รับเลือกตั้งอีกเลย แม้ว่านโยบายที่น่าเสนออาจจะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเรื่องการเป็นพื้นที่ปกครองพิเศษ ต่างจากพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับ

เสียงส่วนมากที่ไม่ได้มีประเด็นนี้และยับยั้งการแก้ไขปัญหในพื้นที่ผ่านกลไกอย่างศูนย์
อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงเท่านั้น แต่การเมื่อลองรวมเสียงของตัวผู้สมัครจาก
กลุ่มวาระที่เดิมที่สลายตัวไปในหลายๆ พรรคก็พบว่ายังคงมีคะแนนความนิยมอยู่ สมาชิกกลุ่ม
วาระที่เดิมซึ่งเคยผิดหวังจากการที่พรรคที่สังกัดไม่เชื่อใจในช่วงปี พ.ศ. 2547 จึงเริ่มหันมาคุยกันถึง
ความเป็นไปได้ของการตั้งพรรคขึ้นมาเอง

ในช่วงการลงประชามติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 ก็มีแกนนำนักการเมืองกลุ่มหนึ่งได้
รณรงค์ไปพูดคุย ขับเคลื่อนกับชาวบ้านว่าให้ลงมติไม่รับ กระทั่งผลออกมาว่าประชาชนในพื้นที่
ชายแดนใต้ส่วนใหญ่ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แม้ว่าในภาพรวมของประเทศจะมีมติรับรอง
รัฐธรรมนูญก็ตามที นักการเมืองท่านหนึ่งที่ร่วมรณรงค์ในครั้งนั้นกล่าวว่า “จากผลของประชามติ
ในครั้งนั้น เลยมาคิดต่อว่าจะทำอย่างไรกับคะแนนเสียงเหล่านั้นดี จึงเริ่มขับเคลื่อนต่อ” หลังจากมี
การรับรองรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 แล้วก็ส่งผลให้นักการเมืองในพื้นที่เริ่มหันมาวิเคราะห์
และคุยกันอย่างจริงจังรวมถึงมีการจัดเวทีถามชาวบ้านและถามประชาชนกลุ่มต่างๆ ว่าจะมีแนวทาง
อย่างไร มีแกนนำนักการเมือง นำโดย ผศ.ดร.วรวิทย์ บารู อาจารย์วันมูหะมัดนอร์ มะทา บาบอนิมุค
ตาร์ วาบา ฯลฯ ได้พบปะแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการและภาคประชาสังคมในพื้นที่ชายแดนใต้ เช่น
รศ.ดร.โคทม อารยา ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี นายมูฮัมหมัดอาบู ปาทาน และตัวแทนภาค
ประชาสังคมอีกหลายท่าน รวมถึงตัวหัวหน้าโครงการวิจัยนี้ก็ได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย
ฯลฯ ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.ปัตตานี)

จากการสังเกตการณ์วงสนทนาคครั้งนั้น ในวงได้ถกกันในประเด็นว่านักการเมืองชายแดน
ใต้ควรไปอยู่ในพรรคใหญ่ พรรคขนาดกลาง หรือควรตั้งพรรคการเมืองเป็นของตัวเอง โดยเสียง
ส่วนใหญ่ในห้องประชุมเห็นพ้องไปในทางเดียวกันว่าควรมีพรรคของตัวเอง นอกจากนั้นยังม
ีการประชุมในลักษณะเดียวกันนี้อีก 4 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วมจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามที่
นักการเมืองชายแดนใต้กำหนดไว้ เช่น กลุ่ม PerMAS PNYS ผู้นำศาสนา ครู/อุstadaz ประชาชน
ทั่วไป เป็นต้น และได้ผลออกมาที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับเรื่องของกฎหมายที่เอื้อให้พรรคเล็กจ
ึง
เกิดเป็นแนวคิดว่าจะตั้งพรรคขึ้นมาเอง และในการประชุมครั้งนี้อาจารย์วันนอร์ได้คาดการณ์ว่า
หลังจากมีการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นหลังจากนี้ ฝ่ายอำนาจเดิมจะได้จัดตั้งรัฐบาล และฝ่ายประชาธิปไตย

จะเป็นฝ่ายค้าน และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จะได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยเมื่อถึงช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ทหารอาจจะทนฟังการอภิปรายไม่ได้ และจะยุบสภาฯ เลือกกตั้งใหม่ หลังจากนั้นฝ่ายประชาธิปไตยจะได้เข้าสู่อำนาจอีกครั้ง

นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “พวกเราภาคภูมิใจว่า น่าจะถึงเวลาที่พวกเราจะต้องมาทำพรรคการเมือง ของพวกเราเอง เพื่อที่พวกเราจะได้พูดปัญหาต่างๆ โดยที่ไม่ต้องผ่านพรรคการเมืองอื่นๆ เพราะการสังกัดพรรคการเมืองต่างๆ เมื่อเราพูดบางครั้งเสียงส่วนใหญ่ในพรรคอาจไม่เห็นด้วยกับเรา แต่เมื่อเรามีพรรคการเมืองเป็นของเราเอง เราสามารถพูดอย่างตรงไปตรงมาได้ มองได้ถูกประเด็น คนในพรรครับได้ ส่วนคนข้างนอก เราก็ค่อยๆ สร้างความเข้าใจ คนจึงคิดว่า เหล่านี้น่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ได้ เพราะเราไม่ได้อยากให้เกิดความขัดแย้งหรือความไม่สงบ เพราะส่งผลให้พื้นที่ขาดความเจริญ สิ่งแรกที่พรรคของเราจะทำ ก็คือ ทำให้พื้นที่สงบ มีความเจริญรุ่งเรือง และสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่”

นักการเมืองอีกท่านจากพรรคประชาชาติมองว่า “เพราะบริบทเอื้อให้ก่อตั้งพรรคเล็กแน่นอนว่าการจะก่อตั้งพรรคเล็กค่อนข้างยาก เพราะพวกเราเป็นนักการเมืองที่ไม่ได้มีต้นทุนทางด้านปัจจัยที่จะช่วยในการก่อตั้งพรรค พุง่ายๆ ก็คือ พวกเราลงสมัครได้ เป็น ส.ส. ได้ แต่จะหาทุนมาก่อตั้งพรรคเรายังมองไม่เห็นทาง ซึ่งคนที่มั่งเงินจำนวนมากในพื้นที่ก็ไม่ค่อยจะมี ถึงมีก็ไม่ค่อยอยากจะมาสู่สนามการเมือง หากถามว่าเราจะตั้งพรรคการเมืองได้หรือไม่ คำตอบก็คือ คงไม่ได้ เมื่อก่อตั้งพรรคเองไม่ได้ พวกเราก็รวมกลุ่มกันเพื่อที่จะเป็นกลุ่มหนึ่งในพรรคใหญ่หรือมุ่งเล็กในมุ้งใหญ่อย่างที่เขาริเรียกกัน ต่อมาด้วยกับสถานการณ์ในพื้นที่ซึ่งต่างจากที่อื่น การเป็นมุ้งเล็กในพรรคใหญ่ชาวบ้านไม่ค่อยมั่นใจ และมุ้งใหญ่เองก็เข้าใจยาก และด้วยกับบริบทหลายๆ ประการทำให้คิดว่าคงถึงเวลาที่จะก่อตั้งพรรคการเมืองเอง โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 ที่เอื้อต่อการตั้งพรรคเล็ก”

นักการเมืองท่านหนึ่งให้คำอธิบายที่น่าสนใจสำหรับการก่อตั้งพรรคประชาชาติว่า “การก่อตั้งพรรคประชาชาติจึงใช้ภูมิปัญญาจากคัมภีร์อัลกุรอานที่ว่าด้วยการสร้างโลกที่มีความหลายเพื่อที่จะได้เรียนรู้กันและกันตรงนี้ ขณะเดียวกันไม่ใช่เราเรียนรู้ แต่เราจะต้องฟังพากันและกันด้วย

ขณะเดียวกัน ศาสนาใดที่ศาสนาของคนนั้น ส่วนการจะหวงหรือเผยแพร่ศาสนาเป็นหน้าที่ของเราทุกคน ขณะเดียวกันพระเจ้าได้ทรงห้ามการใช้ความรุนแรง แต่ให้เผยแพร่ด้วยสันติวิธีเพื่อให้ผู้คนได้ศรัทธา พรรคประชาชาติจึงดำรงอยู่ท่ามกลางความหลากหลายตามที่ศาสนาอิสลามได้สอนไว้ และตนเองเข้าใจว่าศาสนาอื่นๆ ก็มีคำสอนคล้ายๆ กัน แต่เรามักจะมองข้ามในประเด็นนี้ ที่สำคัญเมื่อมองไปยังประเทศอื่นๆ ก็ไม่มีประเทศใดที่มีแค่ศาสนาเดียว ความหลากหลายมาคู่กับโลกของเราตั้งแต่ต้น ดังนั้น หากเราก่อพรรคโดยไม่มีความหลากหลาย ก็ไม่ตรงตามคำสอนของศาสนา และไม่อาจสร้างสันติภาพหรือสันติสุขได้ เพราะสันติสุขจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยการยอมรับซึ่งกันและกันในความหลากหลาย ไม่รังแกกัน แต่หากเรามองว่าเราเด่นกว่าคนอื่นและไม่ยอมรับคนอื่น สันติสุขจะเกิดขึ้นได้อย่างไร พรรคประชาชาติจึงกำหนดว่าจะต้องมีความหลากหลาย เพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม ไม่ใช่แค่ปัญหาในชายแดนใต้เท่านั้น แต่หมายถึงปัญหาของสังคมทั่วประเทศที่มีปัญหาและแตกแยกกัน อาจมีปัญหามากๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำก็ว่ากันไป แต่จะต้องตั้งต้นจากการยอมรับความหลากหลาย” ซึ่งหากมองในมิตินี้แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า การเกิดขึ้นของพรรคประชาชาติยึดโยงอย่างแนบชิดกับอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่ปฏิบัติและเชื่อในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

สมาชิกชาวพุทธท่านหนึ่งของพรรคประชาชาติยังให้ข้อมูลเสริมว่า “เราเป็นคนพุทธก็จริง แต่เราอยากเห็นสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้เหมือนกันและเชื่อว่าคนไทยทั่วประเทศก็อยากเห็นสันติภาพเหมือนกัน ปัญหาคือ ข้อมูลที่เขาได้รับรู้จากสื่อทำให้เขาหวาดกลัว และไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง การร่วมกับพรรคประชาชาติจึงคิดว่าเราสามารถเป็นตัวกลาง ตัวเชื่อม ให้เกิดสันติภาพหรืออย่างน้อยให้คนได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้และปัญหาชายแดนใต้ไม่สามารถแก้ไขได้โดยผู้แทนจากสามจังหวัดหรือประชาชนในพื้นที่เท่านั้นแต่มันยึดโยงกับคนทั่วประเทศ ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาจะต้องให้คนไทยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีแก้แบบนั้น เช่น ส.ส. ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อยากยกเลิกกฎหมายพิเศษแค่ ส.ส. ส่วนอื่นๆ ของประเทศยังไม่เข้าใจไม่เอาด้วย ก็ยกเลิกไม่ได้ เพราะ ส.ส. ชายแดนใต้ มีไม่กี่คนเอง”

ในประเด็นเดียวกันนี้ นักการเมืองอีกท่านอธิบายย้อนกลับสู่การเปลี่ยนจากกลุ่มวาระสู่พรรคประชาชาติว่า “พวกเราที่ไปอยู่กับพรรคมาตุภูมิเพราะพลเอกสนธิบอกว่าต้องการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ โดยตอนหลังพวกเขาเองก็มองว่าไปต่อไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะถึงแม้ว่าพลเอกสนธิจะเป็นมุสลิม แต่ในบริบทของชายแดนใต้ พลเอกสนธิไม่ใช่คนในพื้นที่ ก็ยังไม่เข้าใจประเด็น 3 จังหวัดชายแดนใต้ 100 เปอร์เซ็นต์ พวกเราจึงมาคิดกันใหม่ ในที่สุดก็ มาก่อตั้งพรรค

การเมืองเป็นของตัวเอง ซึ่งมีความพอดีกับช่วงเวลาที่มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เอื้อต่อการก่อตั้งพรรคด้วย ขณะเดียวกัน พวกเราก็ไม่ได้รวมแค่กลุ่มวาระห้ชุดเดียว เพราะตามที่กล่าวมาแล้วว่า หากตั้งพรรคชุดเดียวก็ไปไม่ได้อีก จะต้องมีความหลากหลาย เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์รวมนักการเมืองจากหลากหลายพรรค หลากหลายมุมมอง แต่มีจุดยืนที่ตรงกันคือ ต้องการประชาธิปไตย ไม่ต้องการการสืบทอดอำนาจ”

นักการเมืองในพรรคอีกท่านมองว่า “การที่เรามีพรรคประชาธิปัตย์ครั้งนี้เรามองว่า เหมาะสมที่สุดแล้ว เพราะรัฐธรรมนูญมีความชัดเจนว่า ประยุทธ์ต้องการสืบทอดอำนาจ และหากการเมืองยังเป็นแบบนี้ พรรคประชาธิปัตย์ต้องไม่ใช่พรรคทั่วไปแต่ต้องให้เป็นพรรคที่นี้ และหากจะแก้ปัญหาที่นี้ได้จริงนักการเมืองทุกคนต้องไม่เป็นเบี้ยล่างของเขาโดยเฉพาะพรรคทหารที่เป็นชาตินิยมสูง และหากพรรคไหนที่ยอมรับว่าที่นี้ต้องแก้ปัญหด้วยการปกครองพิเศษเราก็ต้องเห็นด้วย และร่วมกับเขาได้และหนุนอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาแบบสันติวิธี และหากการปกครองภายใต้ทหารอีก หรือยังไม่เป็นประชาธิปไตยเราก็ไม่สามารถพูดเรื่องการพูดคุยสันติภาพ”

ดังนั้นแล้ว การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า อยู่บนฐานคิดของการที่ต้องการสร้างพรรคขึ้นมาที่จะสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างอิสระ เปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลาย ไม่ใช่แค่กลุ่มมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้และไม่ใช่แค่เพียงกลุ่มวาระห้ชุดเดิม ตลอดจนอยู่บนฐานคิดของการเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกกลุ่มเป็นสำคัญ

สำหรับพรรคประชาธิปัตย์แล้ว แน่นอนว่าเมื่อมีการตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเอง ประเด็นเรื่องทุนที่ใช้ในการดำเนินงานกลายเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนงานของพรรคสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “เราใช้ทุนในการหาเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมาน้อยมาก เพราะหากใช้เยอะกว่านี้ก็คงได้จำนวนที่นั่งมากกว่า แต่พรรคเราต้องใช้อย่างประหยัด มีคนช่วยบ้าง หลายคนก็มีหนี้สินตอนนี้ บางคนจำนองสวน ขายสวน แต่ก็ไม่ได้มากมาย พวกเราคิดว่าวิธีที่พระเจ้าให้มา ตายไปก็เอาไปไม่ได้ เลยช่วยๆ กันออก ก็ต้องขอบคุณทุกคนที่ช่วยกันต่อสู้ให้พรรคเราเกิด” กรรมการบริหารพรรคท่านหนึ่งกล่าวว่า “ต้องมีการระดมทุนจากผู้ใหญ่หลายๆ คนที่ต้องการสนับสนุนพรรค รวมถึงการใช้จ่ายส่วนตัวของผู้บริหารพรรคเองหลายๆ ท่านมาช่วยตรงนี้”

อย่างไรก็ตาม ข้อท้าทายหลักสำหรับพรรคประชาธิปัตย์นับตั้งแต่ก่อตั้งเป็นต้นมาคือ ข้อวิพากษ์เรื่องพรรคประชาธิปัตย์เป็นเพียงการพัฒนาจากกลุ่มวาระห้ชุดเดิม ในประเด็นนี้มีนักการเมืองท่าน

หนึ่งให้ความเห็นว่า “ทุกคนมองว่าเป็น ประชาชาติ คือ วะห้ แต่สำหรับผมประชาชาติ ไม่ใช่ วะห้ สมาชิกบางส่วนได้มาอยู่ตรงนี้จริง แต่หลายท่านก็ไม่ได้มาเช่น ท่านเด่น โต๊ะมีนา ก็อยู่ภูมิภาค ไทย นั้นแปลว่า วะห้แตกแล้ว แต่แน่นอนว่าวะห้อยู่ในอำนาจ 10 ปีได้เปลี่ยนแปลงหลายอย่างต่อไปนี้จะทำการเมืองให้สำเร็จต้องทำแบบนี้ ตอนนี้เราตั้งประชาชาติซึ่งใหญ่กว่าวะห้ ทำสิ่งที่ใหญ่กว่า เพราะมีหลากหลายชาติพันธุ์กลุ่ม” และสมาชิกของพรรคประชาชาติบางท่านเองก็ไม่ได้เป็นสมาชิกวะห้มาก่อน แต่เข้ามาเพราะเหตุผลที่หลากหลาย เช่น นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า ได้เข้าร่วมกับพรรคประชาชนเพราะการเชื้อเชิญของพ.ต.อ.ทวี สอดส่อง มากกว่า นักการเมืองท่านนี้กล่าวว่า “ทวีช่วยชาวบ้านไว้เยอะ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่นที่ขอบหมด ผมผ่านแถวบ้านคนพุทธ เขาถามเลยว่าทำไมมาอยู่พรรคนี้อยู่กับพวกแบ่งแยกทำไม เพราะชาวบ้านบางคนมองแบบนั้น ผมตอบว่ามาเพราะทวีคนเดียว” สำหรับนักการเมืองจากพรรคอื่นก็มองถึงพรรคประชาชาติว่า “เป็นเพียงการยกฐานะจากกลุ่มเป็นพรรคเท่านั้นเอง ไม่มีอะไรเปลี่ยน”

จากการสนทนากลุ่มร่วมกับตัวแทนกลุ่มภาคประชาสังคมหลายๆ ฝ่าย ได้มีการถกเถียงว่าถึงที่สุดแล้วพรรคประชาชาติหรือกระทั่งวะห้ก็ตามใช้มิติของศาสนา หรือมิติของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูเป็นหลัก ได้มีการถกเถียงกันว่า “ที่ผ่านมามองได้ชัดคือ พรรคประชาชาติที่ใช้ศาสนา มากกว่าความเป็นมลายูในการหาเสียงโดยการโจมตีพรรคอื่นๆ ในประเด็นศาสนา อย่างเช่น พรรคอนาคตใหม่ที่มีประเด็น LGBT ในขณะที่พรรคภูมิใจไทยมีประเด็นเรื่อง ัญชา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วชาวบ้านก็จะจำพรรคต่างๆ เป็นวาทกรรมเหล่านี้ เช่น พรรคภูมิใจไทย ก็จะเรียกเป็น พรรคัญชา ในขณะที่พรรคอนาคตใหม่คือ พรรคเกย์ การใช้ศาสนาในการหาเสียง ไม่ได้เป็นประเด็นใหม่ แต่เป็นรูปแบบการหาเสียงของพรรควะห้เก่า แต่จะใช้วาทกรรมมลายูมากกว่าหรือความเป็นอิสลามมากกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือพรรคการเมืองของแต่ละพรรค โดยใช้เทคนิค ในการชี้จุดบอดของพรรคฝ่ายตรงข้ามในการตี หรือขี้ ซึ่งหากสังเกตภาคอีสานที่ใช้ประเด็นอื่นในการตีอีกฝ่ายทั้งนี้สาเหตุที่ใช้ความเป็นอิสลามมากกว่าความเป็นมลายู อาจจะมาจากที่พรรคชูประเด็น พหุวัฒนธรรมด้วย เห็นได้ชัดว่าพรรคประชาชาติใช้หลักศาสนาในการปราศรัย แต่ช่วงการไปพบปะชาวบ้าน ในการอ่านบรรยายวันศุกร์ที่มีสยิด โดยเฉพาะในวันศุกร์ก่อนการเลือกตั้งที่มีการอ่านบรรยายที่เขียนโดยนิมิตถรณ์ วาบา รองหัวหน้าพรรคประชาชาติที่เน้นในเรื่องผู้ปกครองที่มีความรับผิดชอบต่อประชาชน ต้องเลือกผู้นำที่มีความศรัทธา มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ มีความเข้าใจ

เรื่องการเมืองการปกครอง มีความยุติธรรมและเป็นผู้ชาย หากไม่เลือกตามนั้นจะส่งผลเสียต่อบ้านเมือง และห้ามไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพรรคประชาธิปัตย์ใช้หลักการทางศาสนาในการหาเสียง นอกจากนั้นยังมีการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองชัดเจน กล่าวคือมีการแต่งกายชุดมลายูของนักการเมือง และมีภาพเหล่านี้อยู่ในเพลงประกอบวันฮารีรายอ แต่อย่างไรก็ตามการใช้ความเป็นมลายูนาก็ไม่สามารถรับประกันชนะได้ แต่มีปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น แหล่งเงินทุนสนับสนุนของพรรค เพราะสมัยประชาธิปไตยที่ชนะก็ไม่ได้ยกความเป็นมลายูก็ได้รับชัยชนะ ดังนั้นแม้ว่าประชาชนมีความเป็นมลายูมุสลิมเสียส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถไปว่าการชูเอาศาสนาหรืออัตลักษณ์ขึ้นมาจะสามารถชนะการเลือกตั้งได้”

นอกจากนั้นพรรคประชาธิปัตย์เอง ก็ได้รับคำวิพากษ์อื่นๆ อีก ด้วยเช่นกัน เช่น นักการเมืองบางคนให้ความเห็นเชิงวิพากษ์ต่อการขับเคลื่อนของประชาชาติในแง่มุมมองเรื่องอัตลักษณ์ว่า “ประชาชาติทำงานกับอุดมการณ์เก่าๆ มักจะจัดเวที บรรยาย หรืออะไร ก็เห็นแต่ฝั่งแบนอ ฝั่งทิว ไม่เห็นการขยับมากนัก หรือพูดได้ว่าหนักไปทางอิสลาม พุทธไม่เห็น ข้างบนเลยแพ้วหมด หากจะมีกลุ่มวาคะห์กลุ่มอะไร สมัยนี้ทำไม่ได้แล้วแบบนี้”

ในแง่แล้ว จะพบว่าในหลายๆ สถานการณ์ “อัตลักษณ์” ไม่ว่าจะเป็นมลายู หรือ มุสลิม ท่ามกลางสังคมมลายูและสังคมไทยก็ตามแต่ มีความสำคัญสำหรับการเมืองในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “ผมเป็นนักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับทุกกลุ่มเห็นว่า การประคองตนในโลกมลายูเหมือนเราเป็นชนชั้นสองคือ เราต้องมีศิลปะในการเข้าหาสังคมเป็นอย่างมากเพื่อไม่ให้เขาไม่พอใจ และทำอย่างไรเพื่อไม่ให้จุดยืนของเราเสียหายได้ ดังนั้นการอยู่ในสังคมปัจจุบันค่อนข้างยาก”

ข้อสังเกตที่น่าสนใจหลังจากการเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกจากประชาชนในพื้นที่มากที่สุด และการแสดงจุดยืนทางการเมืองที่น่าสนใจของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ วันมูหะมัดนอร์ มะทาและสมาชิกของพรรคในการเลือกอยู่ร่วมกับฝ่ายค้านกับอีก 6 พรรคการเมืองที่เน้นขับเคลื่อนในประเด็นความเป็นประชาธิปไตย และการเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำลังเป็นภูมิทัศน์ที่น่าสนใจของการเมืองระดับประเทศในปี พ.ศ. 2562

ถึงที่สุดแล้ว ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ก็ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะตอบรับเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งระบุว่า “เมื่อเราเป็นพรรคการเมือง จะต้องไม่เป็นแค่พรรคของคนสามจังหวัดชายแดนใต้ แต่จะต้องเป็นพรรคของประชาชนทั่วประเทศ จะต้องส่งคนลงสมัครทั่วประเทศ ส่วนผลจะเป็นอย่างไร การเลือกตั้งครั้งหน้าก็อาจจะต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับกฎหมายเลือกตั้ง สอดคล้องกับอำนาจที่เราจะต้องทำให้ได้ ส.ส. เหล่านี้คือพรรคของเรา พรรคประชาธิปัตย์จะไม่เหมือนกับพรรคอนาคตใหม่ พรรคประชาธิปัตย์จะไม่เหมือนกับภูมิใจไทย ไม่เหมือนกับพรรคประชาธิปัตย์ ไม่เหมือนพรรคเพื่อไทย เราจะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะของเรา อาจผสมผสานยุทธศาสตร์ที่คล้ายกับพรรคอื่น แต่สุดท้ายแล้วก็คือ ยุทธศาสตร์เฉพาะของเราเอง”

จังหวัด	เขต	ผลการเลือกตั้งปี 62
ปัตตานี	1	อันวาร์ สาและ (ประชาธิปัตย์)
	2	อับดุลบาซิม อาบู (ภูมิใจไทย)
	3	อนุมัติ ชูสารอ (ประชาธิปัตย์)
	4	สมมุติ เบ็ญจลักษณ์ (ประชาธิปัตย์)
ยะลา	1	อาดิลัน อาลีอิสเฮาะ (พลังประชารัฐ)
	2	ชูการ์โน มะทา (ประชาธิปัตย์)
	3	อับดุลอาอี สาแม็ง (ประชาธิปัตย์)
นราธิวาส	1	วัชรระ ยาวอหะซัน (พลังประชารัฐ)
	2	สัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ (พลังประชารัฐ)
	3	กูเฮง ยาวอหะซัน (ประชาธิปัตย์)
	4	กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ (ประชาธิปัตย์)
บัญชีรายชื่อ		วันมูหะมัดนอร์ มะทา (ประชาธิปัตย์) เพชรดาว โต๊ะมีนา (ภูมิใจไทย) นิรามาณ สุไลมาน (อนาคตใหม่)

ตาราง 10 รายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่ชายแดนใต้ปีพ.ศ. 2562

ข้อสังเกตของการรวมตัวกันขับเคลื่อนของนักการเมืองในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562

แน่นอนว่าก่อนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 กระแสการร่วมกลุ่มของอดีตนักการเมือง โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มวาระห้าและนักการเมืองชั้นแนวหน้าในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นที่พูดถึงก่อนการเปิดตัวนานพอสมควร โดยเฉพาะการเดินทางของกลุ่มนักการเมืองที่ไปจัดวงพูดคุยกับภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ ภาคประชาสังคม กลุ่มเยาวชน ผู้นำศาสนา/อุstadh ฯลฯ ซึ่งผลจากการประชุมทุกวงต่างก็มีมติเอกฉันท์ว่าคนในพื้นที่ควรมีพรรคเป็นของตัวเองได้แล้ว หรือกรณีการละหมาดรายที่สันามโดยการอ่านคุตบะห์ก็ใช้หัวข้อ “ทางออกของประชาชาติ” ในทุกพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนใต้รวมถึงบางจังหวัดอื่นๆ ใกล้เคียงด้วยเช่นกัน ทำให้คนเริ่มพูดถึงกระแสการตั้งพรรคอิสลามซึ่งจะรวมหลายๆ กลุ่ม หลายๆ สำนักคิดเข้าด้วยกัน ภาพของบาบอปอเนาะ/โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่นุ่งเป็นแกนนำในพรรค หรือภาพของอธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่เดินร่วมกับแกนนำพรรคประชาชาติไปแสดงความยินดีกับนักการเมืองในประเทศมาเลเซีย หรือการขึ้นเวทีร่วมบรรยายในงานเปิดตัวผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ เขต 1 บัตตานี ของอธิการบดีฯ หรือกรณีที่หลายเขตเลือกตั้ง คนที่เคยลงสมัครแข่งขันกันมาโดยตลอด กลับมาอยู่ในพรรคเดียวกันได้ในครั้งนี้ หรือการมาของข้าราชการที่ประชาชนจำนวนชื่นชมในผลงานที่ผ่านมา ก็ทำให้ผู้คนมองว่านี่คือการรวมตัวครั้งสำคัญในการที่จะเดินหน้าการเมืองในพื้นที่

นักการเมืองส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดมักจะเห็นด้วยกับหลักการหรือทฤษฎีของการมีพรรคเป็นของตัวเอง ณ ปัจจุบัน แม้แต่ผู้ที่เคยถูกเชิญเข้าร่วมแต่เขาปฏิเสธที่จะเข้าร่วม โดยที่หลายๆ ทายพูดคุยต่างๆ กันว่า “หลักการดี แต่จะปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ยังไม่แน่ใจ เลยยังไม่เข้าร่วม หรือยังไม่แน่ใจว่าจะไม่มีนายทุนจากข้างนอกมาครอบงำพรรค” ขณะที่นักการเมืองในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลาต่างก็ไม่เห็นด้วยกับการมีพรรคท้องถิ่น โดยบางท่านมองว่า “เรากำลังลงสนามในนามการเมืองระดับชาติ จึงต้องคิดภาพกว้าง หากสนใจในเรื่องแค่ท้องถิ่นก็น่าจะลงสมัครนายก อบจ. แทน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “การรวมคนหลากหลายจนเกินไปก็ส่งผลเสียต่อพรรคได้เช่นกัน เพราะไม่อาจควบคุมคนในพรรคให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ทั้ง อย่างก่อนการเลือกตั้งมีความพยายามที่ไม่น่าเชื่อ ก็คือคู่แข่งของพรรคประชาชาติมาร่วมมือกับผู้สมัครบางท่านเพื่อให้พรรคประชาชาติได้จำนวนเก้าอี้ ส.ส. เขต หลายเก้าอี้ เพื่อไม่ให้ผู้สมัครจากบัญชีรายชื่อเข้าไปในสภาฯ ได้ กล่าวคือ ให้แถวสองเข้าไปให้หมด แถวหนึ่งไม่ต้องให้เข้าไป ซึ่งดูเหมือนว่าจะสามารถควบคุม

แถวสองได้ไม่ยาก แต่สิ่งนี้ไม่เกิดเมื่อบัญชีรายชื่อลำดับที่ 1 อย่างหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์สามารถเข้าไปในสภาฯ ได้ ไม่งั้นเราคงอาจได้ขึ้นพรรคประชาธิปัตย์ร่วมรัฐบาลแล้ว” ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “สำหรับข่าวลือที่มีคนพูดกันว่า มีผู้ใหญ่จากพรรคพลังประชารัฐอยากให้พรรคประชาธิปัตย์ชนะเขตให้มากที่สุดเพื่อสกัดผู้สมัครจากบัญชีรายชื่อนั้น ผมคิดว่าไม่สมเหตุสมผล และไม่กินกับปัญญา จะเป็นไปได้อย่างไรที่เราลงทุนลงแรงแล้วจะให้คนอื่นเอากำไรไป ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้อย่างแน่นอน การเลือกตั้งที่ผ่านมา ทุกคนก็ทำงานเต็มที่ในหน้าที่ของตนเอง”

นอกจากการรวมตัวที่น่าสนใจของพรรคประชาธิปัตย์แล้ว อีกพรรคการเมืองที่น่าสนใจไม่แพ้กัน ก็คือ พรรคภูมิใจไทย ที่คุณเด่น โต๊ะมีนา ปฏิเสธการเข้าร่วมพรรคประชาธิปัตย์ แต่เลือกมาอยู่พรรคภูมิใจไทยแทน โดยได้รวมตัวกับนักธุรกิจใหญ่ในภาคใต้ ผู้นำศาสนาหรือเจ้าของปอเนาะ/โรงเรียน ภาคประชาสังคม ผู้มีอิทธิพลหรือมีบารมีในพื้นที่ ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่น หรือแม้แต่ผู้เห็นต่างที่เป็นสมาชิกบางส่วนของกลุ่มมารา ปาดานิ ที่อยู่ในประเทศมาเลเซีย แต่การรวมหลายๆ กลุ่มมาทำงานร่วมกันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะจัดการกันได้ง่ายดายนัก อย่างอดีตผู้สมัคร ส.ส. ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “กลุ่มมารา ปาดานิ ไม่ยอมให้ผมลงเขต โดยจะให้คนที่เขาสนับสนุนลงเขตแทน ผมก็น้อยใจ เพราะที่ผ่านมาผมทำงานช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนมาโดยตลอด โดยเฉพาะคนที่ถูกใส่ร้ายป้ายสี จนมีคนบอกว่าผมเป็นทนายโจรแต่พอถึงเวลาจะลงสมัครรับเลือก พวกเขากลับไม่เอาผม ทั้งที่ผมช่วยพวกเขามาโดยตลอด พุดไปก็รู้สึกน้อยใจเหมือนกัน ยังดีที่ผู้อาวุโสไปพูดว่าผมควรลงเขตนี้ พวกเขาถึงได้เชื่อ”

หรืออย่างกรณีที่ดีด้นักรบคนหนึ่งที่ถูกเชิญให้ไปประชุมในฝั่งมาเลเซียเพื่อช่วยเหลือหาเสียงแล้วว่า “ผมเดินทางไปมาเลเซียตามคำเชิญของแกนนำ BRN บางคนที่อยู่ใน มารา ปาดานิ เขาชวนผมให้มาร่วมกันช่วยพรรคภูมิใจไทย แต่ผมชี้หน้าด่าเขาไปว่า เหตุใดท่านจึงร่วมโต๊ะเดียวกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่พวกเราสงสัยมาตลอดว่าทำร้ายพวกเราหลายคนแล้ว หรือแม้แต่เจ้าของบ้านที่ท่านเคยไปหลบก็น่าสงสัยว่ากลุ่มของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่นั้นยังเสียชีวิต แล้วท่านไปร่วมงานกับพวกได้อย่างไร ท่านจะมองหน้าคนในบ้านหลังนั้นที่เคยให้ท่านได้ซุกหัวนอนได้อย่างไร เสร็จแล้วผมก็กลับไปช่วยผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์หาเสียง เพราะเขาเคยช่วยพวกผมให้รอดจากคดีที่พวกเราไม่ได้ก่อ แต่ก็หาเสียงแบบเงิบๆ เพราะก็กลัวจะถูกทำร้ายจากผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เหมือนกัน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งในช่วงก่อนเลือกตั้งก็คือ การเมือง ทำให้กลุ่มคนที่เคยอิงใส่กัน มานั่งร่วมโต๊ะหันหน้าเข้าหากันและพูดคุยว่าจะเดินหน้าร่วมกันอย่างไร แต่สิ่งที่เกิดขึ้นเราไม่อาจรู้ได้ว่าเป็นพลังของการเมืองหรือเงินตรากันแน่”

นอกจากนั้นแล้วในพรรคพลังประชาชนเองก็รวมกลุ่มคนที่หลากหลายเช่นเดียวกันไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม สื่อ ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่น อดีตเลขาธิการ ศอ.บต. อดีต สนช. หรือเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยเพื่อสันติภาพกับผู้เห็นต่าง ฯลฯ โดยนักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ที่เรามาอยู่พรรคพลังประชาชนไม่ได้เห็นด้วยทั้งหมดหรอก แต่เราไม่อยากจะสู้กับคนมีอำนาจ เขาใช้ ม.44 จนทำให้หลายคนหลุดจากเก้าอี้ไป ซึ่งเราจะสู้กับคนมีอำนาจขนาดนี้ได้อย่างไร สู้เราอยู่ด้วยแล้วใช้อำนาจเพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ของเราจะดีกว่า” หรือหัวหน้าคณะทำงานกล่าวว่า “ผู้สมัครของพรรคพลังประชาชนบางท่าน ขอมสมัครเพื่อแลกกับอะไรบางอย่าง เช่น เจ้าของปอเนาะก็แลกกับการที่ทหารไม่ไปปิดล้อมตรวจค้น ปอเนาะของเขา เป็นต้น อย่างผู้สมัครบางคนยังใช้ชื่อในเฟซบุ๊กที่ต่อท้ายด้วย ปาตานี ซึ่งย้อนแย้งหรือไม่ที่คนมีอุดมการณ์ชาตินิยมมาอยู่ปาตานีแต่กลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคพลังประชาชน”

หลังจากการวางเว้นการเลือกตั้งมาอย่างยาวนาน ทำให้ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการรวมตัวเพื่อเข้าสังกัดพรรคต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และในแทบทุกการรวมตัวของนักการเมือง การเมืองแห่งอัตลักษณ์ก็ได้เข้าไปสอดแทรกอยู่เสมอ เพราะอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมแนบแน่นไปกับคนในพื้นที่ชายแดนใต้เสียแล้ว หากจะออกจากการขับเคลื่อนบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมคงยากนักที่จะได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน แม้จะรวมตัวกันแนบแน่นเพียงใดก็ตาม

5.2 การแตกของพรรคการเมืองกับการย้ายสังกัดพรรคของนักการเมืองมลายูมุสลิม

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 นับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่เห็นถึงการปรับเปลี่ยนของหน้าตา นักการเมืองที่ลงสมัครตลอดจนผู้ที่ได้รับคัดเลือกเข้าไปในสภาอีกครั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ สมาชิกที่เคยเป็นผู้แทนราษฎรของพื้นที่ชายแดนใต้จากพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงก่อนเกิดรัฐประหารนั้น ได้เลือกที่จะเปลี่ยนเข้าสู่พรรครวมพลังประชาชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคที่แตกตัวออกไปจากพรรคประชาธิปัตย์มีแกนนำคือ คุณสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เดิมในพื้นที่นั้นมีเพียงไม่กี่ท่านที่ยังคงอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์ แต่อย่างไรก็ตามผลการเลือกตั้งในครั้งนี้ก็ทำให้

พรรคประชาธิปัตย์ ตลอดจนสมาชิกผู้แทนราษฎรเดิมที่ย้ายสังกัดไปอยู่พรรครวมพลังประชาชาติไทยนั้น ได้รับชัยชนะเพียง 1 ที่นั่งจาก 11 ที่นั่งในพื้นที่ชายแดนใต้

นักการเมืองที่ย้ายเข้าสังกัดพรรครวมพลังประชาชาติไทย กล่าวว่า “เมื่ออยู่พรรคประชาธิปัตย์ ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคุณสุเทพ ก่อนปฏิวัติลงก็เน้นออกมาเรื่อง พรบ.นิรโทษกรรม ด้วยอุดมการณ์จะปฏิรูปประเทศ ผมก็ไปที่ชุมนุมที่กทม.ด้วย และขึ้นเวทีด้วย สู้ด้วยความจริงใจ ต่อมาพอเกิดปฏิวัติ การชุมนุมก็ต้องสลายตัว ต่อมาอดิตกปปส.ก็คุยกันว่าจะตั้งพรรคการเมืองเพื่อผลักดันนโยบายที่เคยเรียกร้องให้สำเร็จ ในพรรคเองก็มีระบบน่าสนใจเพราะสมาชิกเป็นคนเลือกหัวหน้าและกรรมการพรรค...แม้จะออกจากพรรคก็ได้อธิบายชาวบ้านว่าออกมาทำไม จะสานต่อนโยบายอย่างไร”

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาผลการเลือกตั้งโดยรวมของประเทศก็จะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับที่นั่งลดลงจำนวนมาก และพรรครวมพลังประชาชาติไทยที่แยกตัวออกไปนั้นก็ไม่ได้รับที่นั่งในสภามากเท่าที่คาดการณ์เอาไว้ มีนักการเมืองบางท่านมองว่าการเอาชนะในเขต 1 จังหวัดปัตตานีเองนั้น เป็นผลมาจากการสนับสนุนของกลุ่มหัวคะแนนและนักการเมืองท้องถิ่นเป็นสำคัญ ความเป็นพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 อาจไม่สามารถขายได้ เพราะกระแทกฐานเสียงสำคัญในปัตตานี เขต 2 หรือในเขตเมืองของยะลาและนราธิวาส ก็ต้องพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ประกอบกับการมีเสียงที่แตกออกไป ในการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ พรรครวมพลังประชาชาติไทย รวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคที่มีฐานเสียงใกล้เคียงกันกับพรรคประชาธิปัตย์เพิ่มขึ้นมาอีก จึงทำให้ไม่สามารถเอาชนะได้ในหลายพื้นที่

ขณะเดียวกันในช่วงปี พ.ศ. 2562 ยังเห็นถึงการแตกของพรรคการเมืองกับการย้ายสังกัดพรรคของนักการเมืองมลายูมุสลิมหลายๆ คน โดยเฉพาะสายตระกูลโต๊ะมีนา ที่หันไปอยู่พรรคมุมิใจไทยเป็นหลัก แต่บางท่านเลือกไปลงสมัครในนามพรรคเพื่อไทย และเขยตระกูลโต๊ะมีนาอีก 2 ท่านเลือกไปอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยพัฒนา ขณะเดียวกันการเลือกตั้งในครั้งนี้ตระกูลโต๊ะมีนาก็หันไปจับมือกับตระกูลอับดุลบุตรที่เคยเป็นคู่แข่งทางการเมืองมาตลอดตั้งแต่มีการเลือกตั้งในยุคแรกๆ เป็นต้นมา

แพทย์หญิงเพชรดาว ให้สัมภาษณ์ว่า “หมอก็ตัดสินใจเลือกสังกัดพรรคการเมืองมุมิใจไทย เนื่องจากพรรคมุมิใจไทยให้ความสำคัญกับพื้นที่สามจังหวัดและให้ความสำคัญกับอาเยะดิง (เด่น

โตะมีนา) มีพรรคประชาชาติมาทาบตาม เพราะอาเยะห์คิงเป็นกลุ่มวาคะห์ ครั้งนี้เป็นโอกาสที่กลุ่มวาคะห์มารวมพรรคกัน แต่พอพรรคภูมิใจมาคุยด้วยคิดว่าอยากจะปักหมุดและให้ความสำคัญกับนโยบาย กับพื้นที่สามจังหวัดและนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่หมอเข้ามาพรรคภูมิใจไทย”

นักการเมืองบางท่านมองว่าการแตกกันสู่หลากหลายพรรคเช่นนี้ คือโอกาสที่ให้นักการเมืองมลายูเข้าสู่สภาได้จำนวนมากขึ้นจากช่องของกฎหมายเลือกตั้งแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้พรรคที่หลากหลายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากเข้าสู่สภาด้วยการเดินที่ต่างกัน มติหรือจุดยืนของพรรคต่างกัน ก็อาจส่งผลทำให้เกิดความร่วมมือในการนำเสนอประเด็นปัญหาาร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นไปได้ไม่ถนัดนัก นักการเมืองท่านหนึ่ง ให้ความเห็นว่า “แน่นอนว่าอยากเห็นพรรคของคนในพื้นที่เอง แต่ต้องดูต่อไปว่าการที่จะได้เป็น ส.ส. ทั้ง 11 คน อันนี้แหละคือพลัง แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าพลังเราน้อยเราก็คงทำอะไรไม่ได้เลย เราก็คงขอความช่วยเหลือส.ส.พรรคอื่น เข้าใจบริบทของบ้านเราว่าทำไมเราถึงอยากได้ชารีอะห์ ทำไมถึงอยากได้การเลือกตั้งของผู้ว่า อยากเห็นแต่ต้องค่อยเป็นค่อยไป เมื่อมุสลิมรวมกันสารพัดเรื่อง มันไม่เหมือนมุสลิมทางอื่น มุสลิมบ้านเราก็คงอีกแบบหนึ่ง จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมามีความพยายามที่จะตั้งพรรคมุสลิมบ้านเรา แต่หมอมองว่าถ้าเป็นในระดับชาตินั้นยังไม่ใช่ว่าจุดขายที่สามารถทำได้ ขนาดประชาชาติยังต้องเอาชาติพันธุ์อื่นเข้าร่วมได้เลย ถ้ามั่นใจไปหาเสียง 11 เขตใน 3 จังหวัด อย่างลิมว่า 20 – 30 เปอร์เซนต์ยังมีไทยพุทธ คนจีนเขามีศักยภาพเขาเป็นนักธุรกิจ แล้วก็ไปค้าต่างๆ ถ้าสามารถเอาเขามาได้อย่างเต็มภาคภูมิว่าทำไมเขาถึงมาช่วยพวกเรา ถ้าได้อันนั้น คิดว่ามันเกิด แต่ตอนนี้ยังไม่ถึง”

อีกหนึ่งการรวมที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือ การเกิดความร่วมมือกันระหว่างสองตระกูลดังในพื้นที่ อย่างตระกูลโตะมีนากับตระกูลพิพิธภักดีหรืออับดุลบุตร เพราะผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ก่อนหน้านี้ทุกครั้งที่จะมีการเลือกตั้งจะต้องมีความรุนแรงระหว่างหัวคะแนนหรือกองเชียร์ของตระกูลโตะมีนากับอับดุลบุตร อย่างน้อยๆ ก็หัวร้างข้างแตกไปจนถึงมีการยิงตอบโต้กันไปมา แต่หลังจากที่สองตระกูลนี้มาอยู่ในพรรคเดียวกันก็ไม่มีมีความรุนแรงกันอีกต่อไป” เมื่อกล่าวถึงความรุนแรงกับการเลือกตั้ง ในอดีตที่ผ่านมา ส.ส. เขต 3 จังหวัดนราธิวาส เคยถูกลอบยิงในช่วงหาเสียงปี พ.ศ.2548 จนทำให้ได้รับบาดเจ็บและหัวคะแนนคนสำคัญเสียชีวิต หรือก่อนเลือกตั้งในครั้งล่าสุด หัวคะแนนของบางพรรคหรือผู้สมัครจากพรรคเล็กๆ ก็ถูกลอบยิงเสียชีวิต แต่ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนได้นั้นทับซ้อนกันหลายเรื่องจนผู้คนไม่รู้ว่าเกิดมาจากสาเหตุใดกันแน่ ซึ่งเป็นปกติของพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและความรุนแรง โดยส.ส. ท่านหนึ่งเล่าว่า “ตอนน้องผมถูกยิงตอนกลับมาจาก

การหาเสียงในปี 2548 นั้น ผมรู้ว่าใครยัง ก็คนที่ไม่สามารถเอาชนะเราในทางการเมืองได้ ไม่เกี่ยวกับ เหตุการณ์ความไม่สงบแต่อย่างใด เพราะการเมืองที่นี้รุนแรงมาก ผมในฐานะนักการเมืองยุคใหม่จึง เห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงได้แล้ว มาสู้กันด้วยกติกาที่ดีกว่า แพ้ชนะก็ยอมรับ ถึงเวลามาแข่งมาสู้กัน ใหม่ ปัจจุบันนี้รู้สึกดีขึ้นแล้ว ไม่มีการลอบยิงกันแล้ว เราต้องการการเมืองที่สู้กันด้วยผลงาน วัด กันที่ใครเข้าถึงและช่วยเหลือประชาชนได้มากกว่ากัน”

การรวมตัวของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาจึงเห็นได้ว่ามีผลต่อ การเมืองในพื้นที่ที่เริ่มเห็นพัฒนาการที่อาจต่างไปจากเดิม นอกจากนั้นหลังจากการเลือกตั้งและเริ่ม เปิดสภา พบว่ามีหลายเหตุการณ์ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ส.ส.ในพื้นที่ร่วมกันแสดงจุดยืนร่วม แม้ว่าจะ สังกัดพรรคการเมืองที่ต่างกัน เช่น การรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายพิเศษที่ใช้ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ แม้ว่าจะยังไม่ได้เห็นชัดถึงการ เสนอร่างกฎหมายอะไรร่วมกันอย่างชัดเจนในช่วง 9 เดือนแรกของการทำงานในสภาก็ตามที แต่ การที่ได้เห็นนักการเมืองในพื้นที่แม้ว่าจะอยู่คนละพรรคแต่ได้หยิบยกประเด็นข้อกังวลและปัญหาที่ เกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกัน

ข้อสังเกตของการแยกผู้พรรคที่ต่างกันของนักการเมืองมลายูมุสลิมในการเลือกตั้งปี พ.ศ.

2562

การแยกกันเดินของนักการเมืองในพื้นที่มีข้อสังเกตที่น่าสนใจไม่น้อย นอกจากการแยกตัว ของอดีต ส.ส. ของพรรคประชาธิปัตย์ ที่ออกไปอยู่กับพรรครวมพลังประชาชาติไทย ซึ่งก็สอดตก ทั้งหมด หรือการที่ตระกูลโต๊ะมีนาที่ลงสมัครในหลายพรรค ที่นอกจากภูมิใจไทยแล้ว ยังลงสมัคร แบบแบ่งเขตในนามพรรคเพื่อไทย หนึ่งในนั้นคือ นายอัสมัน โต๊ะมีนา ลูกชายของหะยีอาหมีน โต๊ะมี นา หรือเขยของตระกูลโต๊ะมีนาที่ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ หรืออีกคนที่นำพรรคชาติไทย พัฒนาหาเสียงในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้วก็มีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอีกคือ การที่กลุ่มทนายความจาก มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมที่แยกกันลงสมัครรับเขตแบบแบ่งเขตถึง 4 พรรค คือ พรรคพลังประชา รัฐ พรรคประชาชาติ พรรคภูมิใจไทย และอนาคตใหม่ โดยก่อนเลือกตั้งเพียงไม่กี่วัน พวกเขายังคง ขึ้นเวทีเสวนาด้วยกันเพื่อรำลึกถึงกรณีทนายสมชายที่ถูกอุ้มฆ่า

อีกกรณีการแยกที่น่าสนใจก็คือ การแยกกันเดินของนายกูเซ็งกับก้านเปาะจิ ซึ่งเป็นผู้ที่เคลื่อนไหวในการเมืองระดับท้องถิ่นคนสำคัญของนราธิวาส โดยนักการเมืองท่านหนึ่งเล่าว่า “ทีมฟุตบอลนราธิวาสในเตี๊ยะ มักจะเตะกระชับมิตรกับบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด บ่อยครั้ง เพราะสนิทกัน คุณเนวินก็เคยมาช่วยผมหาเสียงตั้งหลายรอบ การเลือกตั้งที่ผ่านมา กูเซ็ง ซึ่งเป็นนายก อบจ. นราธิวาส วางแผนจะดูแล 3 เขต คือ เขต 1 ให้วัชระ ยาวอหะซัน ลูกชายลงสมัคร เขต 2 ให้สัมพันธ์ มะยูโซ๊ะหรือบิลาล และเขต 4 ให้สุกรี มะเต๊ะ ลูกก้านเปาะจิลง แต่พอใกล้ถึงเวลาจะเลือกตั้ง ทางพรรคภูมิใจไทยบอกว่าไม่เอาบิลาล และวัชระก็น่าจะแพ้ กูเซ็งจึงบอกว่าถ้าไม่เอาคนใดคนหนึ่งก็ไม่ส่งลงสมัคร ประกอบกับหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยที่เดินทางมานราธิวาสแล้วไปบ้านก้านเปาะจิ จังหะพอดี้ที่พลเอกประวิทย์โทรหากูเซ็งโดยบอกว่าใน 14 จังหวัดภาคใต้ ไม่มีนายก อบจ. อยู่กับพรรคพลังประชารัฐเลย จึงอยากให้มาร่วมกันพัฒนาพื้นที่ กูเซ็งจึงตัดสินใจส่งวัชระกับบิลาลไปลงสมัครกับพรรคพลังประชารัฐแทน ซึ่งก็ชนะการเลือกตั้งทั้งคู่”

เขายังได้เล่าอีกว่า “ความเจียบของกูเซ็งสามารถชี้ชะตาการแพ้ชนะได้ กล่าวคือ หลังการเลือกตั้งก้านเปาะจิเจือมนายกกูเซ็งที่ทำให้ลูกเขาแพ้ ทั้งที่กูเซ็งแค่เจียบไม่ได้ทำอะไรเลย แต่การเจียบของกูเซ็งหมายถึงหวัะแนนในพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขาคือช่วยใครก็ได้ ซึ่งแน่นอนว่าหลายคนไปช่วยผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์เพราะเคยช่วยคนไว้เยอะ ประกอบกับมวลชนของมารา ปาดานีที่เทคะแนนให้เพราะไม่ได้ปัจจัยตามที่คุยกับพรรคภูมิใจไทยไว้ ส่งผลให้สุกรีจากภูมิใจไทยที่เคยชนะกมลศักดิ์จากประชาธิปัตย์มาก่อนในปี พ.ศ. 2557 กลับต้องแพ้ในปีพ.ศ. 2562” ซึ่งตรงนี้ก็ไม่ต้องพูดถึงเขต 3 ว่าหวัะแนนของนายกกูเซ็งจะช่วยใคร แน่นอนว่าย่อมต้องช่วยลูกชายของกูเซ็ง แม้จะลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ก็ตาม ปรากฏการณ์ของกรณีกูเซ็งทำให้เห็นถึงสิ่งที่น่าสนใจของการเมืองในพื้นที่ว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายส่วนประกอบกันสำหรับการชนะในการเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้หากไม่มีเส้นสายหรือที่ทางทางการเมืองมาก่อน

นอกจากการรวมและแยกก่อนการเลือกตั้งที่น่าสนใจแล้ว การรวมและการแยกหลังการเลือกตั้งก็น่าสนใจไม่แพ้กัน กล่าวคือ หลังการเลือกแม่ ส.ส. ในพื้นที่จะอยู่ทั้งในฝ่ายรัฐบาลและอยู่ในฝ่ายค้าน แต่หลายๆ ประเด็น ส.ส. ที่มีอุดมการณ์เพื่อสังคมก็มักจะร่วมมือกันทำงานเพื่อประชาชนในพื้นที่ แม้แต่การอภิปรายหรือการตั้งกระทู้ในสภา จนเกิดคำถามที่ว่า ส.ส. บางท่านอยู่ในฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน เหตุใดจึงกล้าวิพากษ์ฝ่ายรัฐบาลที่ตนเองสังกัดอยู่ โดย ส.ส. ทั้งที่อยู่ในฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านบางส่วนมักจะมีการประชุมกับนักวิชาการในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลหลาย

ประเด็นที่ ส.ส. ใช้พูดอภิปรายในสภาฯ ก็มาจากงานวิจัยที่นักวิชาการได้นำเสนอต่อ ส.ส. หรือมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ระหว่างนักการเมืองกับเครือข่ายภาคประชาสังคม นอกจากนั้น ส.ส. หลายท่านก็เลือกที่จะอยู่ในกระบวนการที่สามารถช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ได้ เช่น นายอดิศักดิ์ ส.ส. พรรคพลังประชารัฐและนายกมลศักดิ์ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์อยู่คณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยมี รศ.ดร.ปิยนุตร แสงนกกุล อดีตเลขาธิการพรรคอนาคตใหม่เป็นประธาน มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่จังหวัดปัตตานี โดยมีประชาชนเข้าร่วมเวทีจำนวนมากจนล้นห้องประชุม หรือนายชูการ์โน มะทา ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ เป็นประธานคณะกรรมการการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารราชการรูปแบบพิเศษ หรือนายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ อยู่ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ หรือการจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญละเมิดสิทธิมนุษยชนและประทุษร้ายประชาชน โดยมี 2 อนุกรรมการ ดูแลเรื่องทั้งประเทศภาพรวม 1 ชุด และอนุกรรมการอีก 1 ชุด ดูแลเรื่องภาคใต้และชาติพันธุ์ มี นายอดิศักดิ์ ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ เป็นประธาน และมีหมอเพชรดาว ส.ส. พรรคภูมิใจไทย เป็นรองประธาน หรือการพยายามจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษากระบวนการสันติภาพ เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีหลายความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ ยกตัวอย่างบางกรณีเช่น นายอดิศักดิ์ ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ พยายามขับเคลื่อนร่าง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकลดสูญหาย หรือ กรณี ส.ส. จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 พรรคทั้งจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ร่วมแถลงการณ์ขอรัฐบาลยกเลิกกฎหมายพิเศษ แม้จะไม่ได้มาครบทุกคน แต่มาครบทุกพรรค หรือในช่วงที่สังคมประสบกับวิกฤติการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส.ส. ในพื้นที่ชายแดนใต้ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการประชุมหารือกับหลายๆ ภาคส่วน และได้เข้าพบพร้อมยื่นหนังสือตักเตือนนายกรัฐมนตรีลงมาถึงผู้ว่าราชการประจำจังหวัด และได้จัดพิมพ์รายงานผลการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในห้วงการระบาดของไวรัสโควิด-19 เผยแพร่ต่อสาธารณะด้วย ขณะเดียวกัน ส.ส. บางส่วนก็ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มนี้ แต่ก็เคลื่อนไหวช่วยเหลือประชาชนในแบบของตนเอง โดยเฉพาะการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นและสื่อสารในโซเชียล

ของตนเอง มี ศ.ส. เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ไม่ได้มีการเคลื่อนไหวใดๆ เพราะป่วยติดเตียงในช่วงเวลาดังกล่าว

แม้ว่าการรวมตัวของ ศ.ส. ส่วนใหญ่ในพื้นที่ชายแดนใต้ในครั้งนี้จะได้รับเสียงชื่นชมเป็นอย่างมาก เพราะทำงานเชิงรุกและทำงานอย่างหนัก ตลอดจนประสานงานกับทุกฝ่าย แต่ช่วงแรกของการแพร่ระบาดโควิด-19 ในพื้นที่ชายแดนใต้ ประชาชนบางส่วนก็เริ่มตั้งคำถามในโลกออนไลน์ว่าผู้แทนของประชาชนหายไปไหน เนื่องจากการแพร่ระบาดเริ่มเป็นที่สนใจตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม เพราะมีคนในพื้นที่เข้าร่วมงานโยธของกุ่มดะวะห์ดับลิ้มที่ประเทศมาเลเซีย 132 คน ภาคประชาสังคมเริ่มมีการรณรงค์ให้ป้องกันโรค ตลอดจนเข้าพบกับผู้นำศาสนาเพื่อหารือเรื่องการงดละหมาดรวมกันที่มัสยิด แม้แต่ขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติปาตานีหรือ ปีอาร์เอ็น ก็ออกแถลงการณ์หยุดกิจกรรมความเคลื่อนไหวทั้งหมดของกลุ่มลงชั่วคราว เพื่อเปิดทางให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติงานในช่วงที่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่กำลังแพร่ระบาด หรือองค์การปลดปล่อยสหปาตานีหรือพูโล ก็ออกแถลงการณ์ในโซเซียลมีเดียให้ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอ ก่อนที่นักการเมืองในพื้นที่จะออกมาเคลื่อนไหวหลังจากนั้น นอกจากนั้นแล้ว มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในโลกออนไลน์ว่า น่าชื่นชมที่ ศ.ส. ทำงานดีที่คอยช่วยเหลือประชาชนในยามวิกฤติ แต่การเห็นด้วยกับบางมติของพรรคที่ ศ.ส. บางท่านสังกัดอยู่ในที่ประชุมสภาฯ ก็อาจสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติและพื้นที่ในภาพรวมได้

อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ก็มีการเคลื่อนไหวของ ศ.ส. ในพื้นที่เพื่อแสดงจุดยืนต่อการไม่เห็นด้วยในการตัดสินใจอนุญาตโทรศัพท์ของประชาชนที่ไม่ได้ไม่ลงทะเบียนซิมการ์ดด้วยระบบตรวจสอบอัตลักษณ์ โดยทนายอดิฉัน ศ.ส. พรรคพลังประชารัฐได้พูดอภิปรายในสภาว่า “กอรมน. ใจร้าย” เนื่องจากประชาชนเดือดร้อนจากโรคระบาด ไม่สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกเหมือนเดิม แล้วยังไปตัดช่องทางการติดต่อสื่อสารของชาวบ้านอีก จนทำให้ผู้คนชายแดนใต้ในโลกออนไลน์ต่างโพสต์และแชร์ประโยคดังกล่าวกันอย่างแพร่หลาย นอกเหนือจากนั้น การอภิปรายในสภายังมีประเด็นที่ถูกหยิบยกซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ คดีการเสียชีวิตในขณะถูกควบคุมตัวที่ค่ายทหารของนายอับดุลเลาะ อีซอมูซอ คดีทหารพรานยิงประชาชนบนเขาตะเวเสียชีวิต 3 คน ปัญหาของประชาชนไทยที่อยู่ในมาเลเซียในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เป็นต้น ประเด็นอภิปรายที่ศ.ส.จาก

พื้นที่ชายแดนใต้ โดยเฉพาะตัวแทนจากพรรคประชาชาติ คุณหมอเพชรดาว คุณอันวาร์และนายอาดีแลน ได้หยิบยกมาอภิปรายที่ได้ถูกนำมาเผยแพร่ต่อให้เข้าถึงผู้คนมากขึ้นผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่างๆ ก็เป็นการแสดงออกถึงการขับเคลื่อนร่วมกันของส.ส.ในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดมากขึ้น

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการรวมกลุ่มของอดีตผู้สมัคร ส.ส. ปี พ.ศ. 2562 ในนามคนรุ่นใหม่ นำการเมืองชายแดนใต้ เพื่อจัดตั้งเป็นสภาพลังคนรุ่นใหม่ นำการเมืองชายแดนใต้ ริเริ่มโดยนายอับลู สาলাম ยูโซะ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคพลังประชารัฐ โดย อดีตสมาชิกพรรคอนาคตใหม่ โดยเขาได้เดินเคาะประตูบ้านอดีตผู้สมัคร ส.ส. ทั่วพื้นที่ชายแดนใต้ มีผู้สมัครเป็นสมาชิกในเบื้องต้นกว่า 30 คน เขาได้ตั้งเจตนารมณ์ว่า นักการเมืองควรเปลี่ยนบทบาทมาเป็นนักต่อสู้เพื่อสันติภาพ แต่ก็ได้เคลื่อนไหวใดๆ ในตอนหลังเนื่องจากติดปัญหาเรื่องงบประมาณสนับสนุน ทว่าภายหลังเกิดกลุ่มการเมืองภาคพลเมืองจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของอดีตผู้สมัคร ส.ส. ในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่ทางการเมืองและร่วมพัฒนาการเมืองมิติใหม่ โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันคือ การเสริมสร้างสันติภาพ/สันติสุข และพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการประชุมระดมความเห็นและกำหนดทิศทางและแนวทางการขับเคลื่อนมาแล้ว 3 ครั้ง ก่อนที่โควิด 19 จะระบาด โดยประชุมจังหวัดละ 1 ครั้ง มีอดีตผู้สมัคร ส.ส. จากหลากหลายพรรคเข้าร่วมหารือ

อีกประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการแยกกันเดินหลังเลือกตั้งก็ปรากฏให้เห็นเช่นกัน เนื่องจากเกิดกระแสสูงเท่าที่มี ส.ส. ไม่ดำเนินการตามมติของพรรค อย่าง ส.ส. ของพรรคประชาชาติ จนต้องมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณา และตัดสินใจจะไม่ส่ง ส.ส. คนดังกล่าวลงสมัครในนามของพรรคอีก โดยปรากฏภาพในช่วงที่ประชาชนนั่งดูการถ่ายทอดสดการอภิปรายในสภาฯ ก็ยังเอือมเหิน ส.ส. คนดังกล่าวของพรรคประชาชาติไปนั่งแถวที่นั่งของ ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ หรือการแยกที่นั่งอาศัยสำหรับคนในพื้นที่ชายแดนใต้ ก็คือ กรณีการยุบพรรคอนาคตใหม่ ส่งผลให้ ส.ส. หนึ่งเดียวของชายแดนใต้ในพรรคอนาคตใหม่ ที่เป็นกรรมการบริหารพรรคเป็นอันต้องแยกทางกับสภาผู้แทนราษฎร ไปอย่างน่าเสียดาย

5.3 กลุ่มภาคประชาสังคม ผู้หญิง และเยาวชนกับการเข้าสู่พื้นที่การเมือง

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 พบข้อสังเกตที่น่าสนใจถึงกระแสของกลุ่มภาคประชาสังคม ผู้หญิงและเยาวชนที่หันเข้ามาสู่พื้นที่การเมืองมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สถานการณ์ความไม่สงบใน

พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่ผ่านมาทำให้มีกลุ่มขับเคลื่อนภาคประชาสังคมที่ออกมาเคลื่อนไหวมาตลอด กระทั่งกลุ่มเหล่านี้ค่อยๆ ผันตัวเข้าสู่กลุ่มการเมือง โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นทนายความอาสาเพื่อสังคมสังกัดมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม 4 ท่าน ที่เข้าสู่พรรคการเมือง 4 พรรค โดยได้รับชัยชนะถึง 2 ท่าน โดยท่านหนึ่งสังกัดพรรคพลังประชารัฐ และอีกท่านสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนอีกสองท่านที่ไม่ได้รับชัยชนะ สังกัดพรรคภูมิใจไทยและพรรคอนาคตใหม่ ถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจไม่น้อย

จากงานภาคประชาสังคมสู่เวทีการเมือง

นักกิจกรรมขับเคลื่อนในภาคประชาสังคมได้ให้สัมภาษณ์อย่างน่าสนใจถึงการตัดสินใจในการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองว่า “เราเติบโตจากภาคประชาสังคมมันเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนไป คล้ายๆ เป็นข้อต่อระหว่างรัฐกับประชาชน แล้วเราก็ขับเคลื่อนงานกัน ไปทำกิจกรรมจัดเวที ตรงนั้นตรงนี้ รับฟังฐาน ที่นั่นก็เปลี่ยนแปลงได้ในระดับหนึ่ง แต่งานการเมือง คือ ต้องเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าหน่อย แล้วเราจะรับทราบปัญหาจะนำไปสู่นโยบายพรรค อันนั้นเป็นข้อต่อเพื่อที่จะยื่นส่งไปในหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การเป็นนักการเมืองคือไปรับฟังเสียงประชาชนเหมือนกันแต่เราจะมาคิดนโยบายพรรคเพื่อที่จะผลักดันสิ่งเหล่านี้อยู่ในกฎหมาย สิ่งที่เราคิดจะได้หรือไม่ได้นั้นขึ้นอยู่กับเราผลักดันด้วย ขึ้นอยู่กับว่าพรรคใครอยู่กับรัฐบาล

การมาจากภาคประชาสังคมเป็นพื้นฐานที่ดีมากสำหรับการทำงานด้านการเมือง ซึ่งไม่ได้ปรับเปลี่ยนอะไรมาก แต่เรามีข้อมูลใหม่ๆ มาทำงานกัน มีมุมมองใหม่ในการทำงาน สิ่งที่ได้ทำงานภาคประชาสังคมมาแล้วหลายปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการก้าวสู่การเป็นนักการเมือง ซึ่งการเป็นนักการเมืองจะให้มุมมองใหม่ ทำให้เป็นคนกว้างขึ้น รับรู้รับทราบเรื่องราวในสังคมมากขึ้น”

ตัวแทนจากภาคประชาสังคมที่เข้าสู่การเมืองอีกท่านได้ให้ความเห็นว่า “ตลอดช่วงเวลาที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ เราทำได้แค่ออกแถลงการณ์ และสร้างการรับรู้จากชุมชน กลุ่มต่างๆ พยายามรวมกลุ่มให้มีอำนาจต่อรองและผลักดันเสียงออกไปแม้เสียงจะถูกรับฟังแต่ก็ไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงได้ หลายเรื่องหากจะแก้ต้องแก้ที่นโยบาย ซึ่งคิดว่าจะช่วยเหลือคนได้มากกว่า จึงมองว่าถ้ามีโอกาสสร้างประโยชน์ให้กับบ้านเรา ก็อยากทำ สำหรับเราแล้วอุดมการณ์ในการทำงาน

เพื่อสังคมยังเหมือนเดิม การเข้าสู่เวทีการเมืองแค่ความต้องการที่จะเปลี่ยนที่ยืนที่เสี่ยงจะถูกขับฟังมากขึ้น”

ดังนั้นแล้ว นักกิจกรรมที่เคลื่อนไหวเพื่อสังคมในประเด็นต่างๆ ที่เป็นผลจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ก็ได้เริ่มมีโอกาสดันตัวเองเข้าสู่ทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นที่รู้จักและมีเครือข่ายในระหว่างดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหว จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าจะได้รับการทาบทามให้มีส่วนร่วมในพรรคการเมืองที่ต่างกันไป รวมถึงนักเคลื่อนไหวที่อยู่ภายใต้มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม

มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมกับการเข้าสู่การเมืองระดับชาติ

ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีตัวแทนของมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนถึง 2 ท่าน จากการที่มีสมาชิกจากมูลนิธิไปลงสมัครเป็นผู้แทนถึง 4 ท่าน ตัวแทนท่านหนึ่งที่ได้รับเลือกให้ความเห็นว่า “ตอนแรกตั้งใจว่าจะไปเป็นกลุ่ม แต่การเมืองไม่ได้มีความเรียบร้อย เหมือนอย่างที่เราคิด เพราะว่าอุดมการณ์การทำงานก็คือส่วนหนึ่งเท่านั้น ในส่วนอุดมการณ์การทำงานในแต่ละจังหวัดก็ชัดเจนอยู่แล้ว พอจะไปผลักดันเข้าสู่เวทีการเมือง เนื่องจากพื้นฐานของแต่ละคนแตกต่างกัน จังหวะและโอกาสไม่เหมือนกัน ด้วยเหตุที่ต้องสังกัดพรรคการเมือง ไม่สามารถลงอิสระได้ และต้องมีเงื่อนไขและมีข้อจำกัด ดังนั้น เพื่อที่จะให้เราเปิดตัวในเรื่องของการเมืองเราไม่อยู่พรรคเดียวกันก็ได้ แต่จุดมุ่งหมายเดียวกันก็คือเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน 10 ปีที่ผ่านมา พรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งที่เราจำเป็นต้องไปอาศัย ดังที่บอกว่าเราไม่ได้มีกำลังที่จะรวมกลุ่มตั้งพรรคการเมืองเองได้ เราก็เลยต้องสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งอาจจะมีข้อแตกต่างเรื่องนโยบาย ซึ่งเราก็จำเป็นต้องมีการปรับใช้”

นักการเมืองท่านนั้นได้กล่าวเสริมว่า “ชาวมลายูมุสลิมผ่านการต่อสู้มาเยอะแล้ว เราผ่านการต่อสู้การช่วยเหลือ ผ่านคดี ทางกฎหมายพยายามใช้กฎหมายละเมิดสิทธิต่อสู้มาเป็นเวลาสิบกว่าปีแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นตัวยืนยันในการใช้ความอดทน บนพื้นฐานการต่อสู้ เราก็แสดงให้เห็นสังคมได้เห็นว่า เราอยู่ฝ่ายคนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เราช่วยเหลือไม่ว่าเขาจะอยู่ในกลุ่มขบวนการ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราได้ต่อสู้มาตลอด สิบปีที่ผ่านมา เมื่อเราต่อสู้ถึงขั้นนี้ นั่นคือสถานะของเรา ที่เราได้รับ

การยอมรับจากคนอื่น การที่เราผลักดันตัวเองมาต่อสู้เรื่องการเมือง เป็นการยกระดับของเรา เพราะเราหมดหวังกับการต่อสู้ในภาคประชาสังคมที่ผ่านมา เราอยากจะสร้างความหวังบนทางการต่อสู้ทางการเมืองซึ่งไม่รู้ว่าจะไม่สำเร็จ แม้ว่าเราจะอดทนกับฟิสิกส์หรือบททดสอบมากแค่ไหน แต่ว่าเราตัดสินใจที่จะยืนจุดแล้วนี้เพื่อที่เราจะได้สร้างความหวังใหม่ ให้กับเราในหลักอิสลามได้บอกว่าอย่าสิ้นหวังในความเมตตาของพระเจ้าหมายความว่า เราจะสิ้นหวังไม่ได้ คนที่ในอดีตที่ผ่านมาเพราะเจอปัจจัยอะไรก็ 모르 แต่สำหรับเราต้องมีการเดินไปข้างหน้า เราไม่สามารถที่จะถอยหลังไป อยู่ที่เดิมได้แล้ว

แม้ว่าจะอยู่ในสนามเล็กมา 15 ปี แล้ว คือ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครยะลา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 แต่การตัดสินใจลงมาสู่การเมืองสนามใหญ่ เกิดภายหลังจากที่มีการรัฐประหารปีพ.ศ. 2557 ซึ่งหลังการรัฐประหารมักจะได้ยินข่าวว่า ทหารใช้อำนาจในการจัดการพื้นที่ความขัดแย้งของเรา จากที่เราได้รับการร้องเรียนจากชาวบ้านนั้นมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจำนวนมาก เช่น การเยี่ยมเยียนบ้านชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นไปตามระเบียบ หรือกรณีการบังคับ ทำร้าย หรือทรมาน จึงเป็นที่มาของการคุกกันของประธานทนายความมุสลิมทั้งสามจังหวัด ว่าเราควรเข้าสู่สนามการเมืองใหญ่ได้แล้ว ขณะที่ของนราฯ เคยลงชิงชัยมาสองครั้งแล้ว

พอคุยกันเราก็ตกลงกันว่าไปอยู่กับพรรคไหนก็ได้ ที่สามารถเป็นผู้ชนะ เพื่อที่จะเข้าไปดูในส่วนของการใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกให้กับพี่น้องของเราในพื้นที่ เพราะหากเราไปอยู่กับฝ่ายที่แพ้ เราก็ทำอะไรไม่ได้ ประสบการณ์ในอดีตก็บอกเราแล้ว ว่าแม้ว่าเราจะเข้าสู่สนามการเมืองใหญ่ได้ แต่หากไม่ได้อยู่กับผู้มีอำนาจก็ทำอะไรไม่ได้ ในส่วนของ 3 คน เลยกคิดว่า ไปอยู่กับพรรคไหนก็ได้ที่จะช่วยพี่น้องของเราไม่ให้ถูกอธรรม อย่างที่ท่านเองก็ได้ยินข่าวอยู่บ่อยครั้ง”

เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ทนายความที่ขับเคลื่อนประเด็นด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายๆ กรณีให้กับคนในพื้นที่เข้าสู่สนามการเมือง นั่นก็เพราะความมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้ในระดับนโยบายให้ได้ ผู้แทนท่านหนึ่งกล่าวว่า “พวกเราลงสนามใหญ่ เพราะเรามองว่าตลอดระยะเวลา 15 ปี ที่ย้ายอยู่กับที่ ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ เราเป็นฝ่ายตั้งรับมาโดยตลอด เมื่อไหร่ที่มีคดี เราก็ไปเป็นทนายความให้จำเลย เมื่อไหร่ที่ได้รับการร้องเรียน เราก็ทำ

หน้าที่ตรวจสอบและติดตาม ทำได้เพียงเท่านั้นเอง รุกของเราทำได้แค่ฟ้องกลับเฉพาะเคสเฉพาะราย เราไม่สามารถไปถึงโครงสร้างการใช้อำนาจ โครงสร้างของกฎหมาย หรือไม่สามารถสะท้อนกลับไปได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายของรัฐมีอุปสรรคอย่างไร เจ้าหน้าที่บางกลุ่มมองพวกเราว่าเป็นคู่ขัดแย้ง แต่เมื่อไหร่ที่เราสามารถเข้าไปอยู่ข้างใน เราถือว่าเราจะทำงานร่วมกับเขา ร่วมกันแก้ไข ปัญหาของบ้านเมือง จึงมองว่าเป็นประโยชน์ มีความน่าเชื่อถือ ที่เขาจะเชื่อในข้อมูลของเรามากกว่าที่เราอยู่ในจุดที่เขามองว่าเราเป็นคู่ขัดแย้ง ผมบอกกับทีมงานในองค์กรของเรา ว่าหากเราเข้าไปอยู่ในสถานะของการเมือง นื่องๆ จะต้องทำงานหนักกว่าเก่าเป็นทวีคูณ เพราะเวลานื่องๆ จะต้องเป็นคนรวบรวมฐานข้อมูลในปัจจุบัน และต้องละเอียดมากขึ้นในอนาคต เพื่อจะเอาข้อมูลไปแสดงให้คนข้างบนเห็นเป็นประจักษ์ ว่าปัญหาในพื้นที่มีอะไรบ้าง เช่น การใช้กฎหมายพิเศษ กฎอัยการศึก ที่เรากล่าวว่ามีความบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายเราก็จะสามารถแสดงพยานหลักฐานจากสิ่งที่ชาวบ้านมาร้องเรียนกับเรา เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ในอนาคตต่อไป”

สำหรับอาดิลัน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามของประธานมูลนิธิที่เลือกลงกับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งทำให้ประชาชนสงสัยและตั้งคำถามกับการเลือกพรรคในครั้งนี้ของทนายที่ทำงานเพื่อต่อสู้ให้กับประชาชนมา อาดิลันให้ความเห็นว่า “การจะทำให้ชาวบ้านเข้าใจเจตจำนงของเราที่มาอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ ต้องใช้เวลามากกว่าลงพรรคการเมืองที่ชาวบ้านไม่ได้เกลียด หากเราจะเอาเข้าพรรคแค่การเป็น ส.ส. ก็จะลงพรรคที่ชาวบ้านไม่ได้เกลียด เพราะมีพรรคมาติดต่อกัน 4-5 พรรค แต่ถ้าเรามีเจตจำนงเพื่อเป็น ส.ส. แล้วไปลงพรรคที่ชาวบ้านไม่ได้เกลียดมีโอกาสได้เสียงชาวบ้านมากกว่าการมาอยู่พรรคพลังประชาชน แต่เราไม่ได้ต้องการแค่จะเป็น ส.ส. ทว่าเราต้องการเข้าไปทำงาน ถ้าเราไปลงพรรคที่ชาวบ้านไม่ได้เกลียดแต่เราไม่ได้ทำงาน ไม่ได้อยู่ในโครงสร้างของอำนาจ เราก็ทำอะไรไม่ได้ ไม่มีประโยชน์ที่จะเป็น ส.ส. ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557 จึงคิดว่าควรเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการเดิน คือเข้าไปหาคนที่ได้ทำงานในอำนาจ แต่จิตวิญญาณยังเหมือนเดิม หากอนาคตไม่ได้อยู่ฝั่งเดียวกันกับเพื่อนอีก 2 คน คิดว่าไม่มีปัญหา เพราะเชื่อว่าอีกสองคนจะพูดความจริงและผมเองก็จะพูดความจริง ความจริงในพื้นที่เป็นอย่างไร ก็จะเป็นชุดความจริงเดียวกัน การเป็นทนายความเรามีข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ ก็คือ สิ่งที่ชาวบ้านมาร้องเรียนเรา เราคงไม่ไปพูดโปรคุณงามความดี ในสิ่งที่ไม่ได้เป็นความจริง ผมเชื่อในตัวพวกเราทุกคน

ผมถามคนมาชวนอยู่พรรคพลังประชารัฐ ว่าไม่รู้หรือว่าผมทำงานอะไร เขาบอกว่ารู้จึงอยากให้เราไปร่วมทำงาน สำหรับคนที่คิดว่าผมฉวยโอกาสเพื่อเข้าไปทำงาน ก็เป็นสิทธิที่จะคิดได้ แต่จะกล่าวหาว่าผมไม่ได้มองในมิติของประชาธิปไตยหรือเผด็จการ ผมว่าคิดผิด เพราะหากเรามาแบบดูพรรคการเมืองทั้งหมด มีพรรคใดมีความเป็นประชาธิปไตยร้อยเปอร์เซ็นต์บ้าง ในประเทศไทยนะ ถ้ามองเรื่องเผด็จการก็เผด็จการหมด อยู่ที่ว่ามองเผด็จการในมุมไหน อยู่ที่นิสัยของการตีความว่าประชาธิปไตยแบบไหน เผด็จการแบบไหน แต่ประเด็นหลักของเราคือ ทำให้พื้นที่เกิดความสงบ บ้านเมืองอยู่ได้....15 ปีที่ผ่านมาไม่เคยไม่มีผู้แทน คำถามคือ ทำไมไม่รวมกันทำงาน ถอดความเป็นพรรคออกไป มาดูความเป็นไปของพี่น้องเรา เรื่องอื่นว่าไปตามนโยบาย แต่เรื่องในพื้นที่มาคุยกันได้หรือไม่”

ในขณะที่กมลศักดิ์ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดนราธิวาส มองว่า “เราแยกกันเดินจริงๆ อยากให้มาทั้งหมดในที่เดียวกัน แต่พอพิจารณาแล้วน่าจะต้องแบ่งกันเดินก่อน แล้วค่อยมารวมกัน การลงการเมืองนับว่าเป็นการยกระดับในการต่อสู้ หากต่อสู้สนามเดียวกันอาจจะยาก แต่ในวันข้างหน้าอาจมาอยู่ด้วยกัน การแยกกันเดินครั้งนี้ไม่ได้มาจากการทะเลาะกัน แต่พรรคก็มีพื้นที่จำกัด หากรอในพรรคอื่นบางทีก็ไม่มีที่ว่างเพียงพอ แม้ในแง่ของจุดยืนของพรรคจะต่างกัน แต่พวกเราไม่ได้อยู่คนละขั้วกัน เราคิดว่าจะเดินอย่างไรเพื่อให้ได้ประโยชน์กับพื้นที่ชาวบ้านจะได้อะไร ต่างคนต่างมีหน้าที่เพื่อประชาชน”

ฉะนั้นแล้ว สำหรับประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมทั้งสามคน จุดมุ่งหมายชัดเจนว่าต้องการเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย หลังจากทำงานช่วยเหลือในประเด็นเรื่องกฎหมายในพื้นที่มาตลอดนับตั้งแต่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

ผู้หญิงกับการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ในปี พ.ศ. 2562 ยังมีความน่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือการที่มีจำนวนผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงมากขึ้นในทุกเขตอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าโดยมากแล้วจะเป็นผู้สมัครจากพรรคเล็กๆ ก็ตาม แต่ในแง่หนึ่งเริ่มทำให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถเข้ามาสู่พื้นที่ทางการเมืองได้เช่นกัน ในจังหวัดนราธิวาสมีผู้หญิงลงสมัครทั้งสิ้น 26 คน จาก 147 คน ซึ่งนับเป็น 17.68 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่จังหวัดยะลาไม่มีผู้หญิง

ลงสมัครทั้งสิ้น 19 คน จาก 105 คน ซึ่งนับเป็น 18.09 เปอร์เซ็นต์ และจังหวัดปัตตานีมีผู้หญิงลงสมัครทั้งสิ้น 26 คน จาก 139 คน ซึ่งนับเป็น 18.70 เปอร์เซ็นต์ โดยรวมแล้วในการเลือกตั้งปี 62 มีผู้หญิงลงสมัครทั้งสิ้น 71 คน คิดเป็นสัดส่วน 18.30 เปอร์เซ็นต์ เป็นที่น่าสังเกตว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้ที่เปิดโอกาสให้พรรคเล็กมากขึ้น มีตัวผู้สมัครมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสในการเข้าสู่การเมืองมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในพรรคใหญ่จะเห็นผู้สมัครผู้หญิงที่ลงในระดับเขตที่เห็นชัดเพียงพรรคพลังประชารัฐเท่านั้น และถึงที่สุดแล้วในระดับเขตไม่มีผู้สมัครหญิงที่ได้รับชัยชนะเลย มีเพียงแต่แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา ซึ่งได้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ประเด็นผู้หญิงกับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ นับได้ว่าเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงในสังคมมาอย่างต่อเนื่องแล้วการที่ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองนั้นไม่เหมาะสมตามหลักการศาสนาหรือบางท่านอาจมองว่าเป็นประเด็นในเชิงวัฒนธรรมซึ่งสังคมลาญญูมองว่าเป็นสังคม “ชายเป็นใหญ่” จึงทำให้เกิดความเชื่อบางประการถึงบทบาทในพื้นที่ทางการเมืองของผู้หญิง หรือกระทั่งบางท่านเองก็มองว่าการมีส่วนร่วมที่น้อยของผู้หญิงนั้นไม่ได้มีเฉพาะในพื้นที่ชายแดนใต้ หากแต่เป็นข้อท้าทายที่สังคมเมืองไทยโดยรวมต้องเผชิญเช่นกัน นักการเมืองหญิงท่านหนึ่งมองว่า “ช่วงที่ลงเลือกตั้งมีการพูดว่า ส.ว. ไม่ใช่ผู้นำ และ ที่หมอยะห์ชนะก็เพราะเป็นยุคประชาธิปไตย และหากเป็นวาระที่อาจจะไม่ได้รับเลือก เป็นเรื่องของเกมส์การเมืองมากกว่า และเมื่อหนังสือคณะกรรมการอิสลามฯ รับรองออกมา ก็ไม่มีใครสนใจ ทั้งนี้อาจมองว่า ผู้หญิงที่ลงสมัครในเขตต่างๆ มีตัวเลือกเยอะหรือไม่โดดเด่นพอ เช่น พื้นที่หนึ่งมีผู้ชายสามคน มีผู้หญิงคนเดียว แต่เคยได้ยินว่ามีคนกล่าวว่า เสียหายที่เป็นผู้หญิง ถ้าผู้ชายผมเลือกแล้ว ส่วนผู้หญิงลงสมัครพลังประชารัฐกลับถูกโจมตีที่ไม่ใช่ประเด็นผู้หญิง แต่โจมตีประเด็นอื่นมากกว่า” อดีตนักการเมืองหญิงในพื้นที่ให้ความเห็นถึงประเด็นนี้อย่างน่าสนใจว่าสำหรับเธอแล้วเพศไม่สำคัญเท่ากับศักยภาพในการเป็นนักการเมือง เธอกล่าวว่า “ผู้หญิงผู้ชายไม่สำคัญหรอก ถ้ามีการศึกษาและพูดเป็น เราไม่ได้ด้อยกว่าผู้ชาย เวลาเราอยู่ในสภา เราอยู่ประชาธิปไตยเราก็อยู่ในส่วนหน้า ถ้าจะต้องอยู่ตรงนี้ก็ต้องมีการศึกษา ถ้าไม่มีการศึกษาเขาก็ไม่ให้ตำแหน่งกับเรา”

แพทย์หญิงเพชรดาว ซึ่งเป็นผู้แทนผู้หญิงคนเดียวจากจังหวัดชายแดนใต้ในปี พ.ศ. 2562 นี้ กล่าวถึงประเด็นผู้หญิงกับการเมืองอย่างน่าสนใจว่า “ตอนที่หมอสมัครเป็นส.ว. หมอเป็นผู้หญิงเลย

ไม่ได้จริงๆ แล้วไม่ใช่เพราะหมีไม่มีงบประมาณ แต่คนที่จะเป็นต้องมีความพร้อมของผู้หญิงในสามจังหวัดที่จะมาอยู่ข้างหน้า คิดว่ายังไม่พร้อม เราก็บอกว่าเป็นเรื่องศาสนาตลอด จริงๆ แล้วเป็นข้ออ้างของฝ่ายตรงข้าม เพราะหมีจะลง ส.ว.ครั้งแรก หมีก็เอาไฟมาจากคณะกรรมการอิสลามเดินถือ เดินบอก จนหมีห้ามบอกว่าหมีไม่ต้อง ผมเข้าใจ แต่คนไม่เข้าใจก็ไม่เข้าใจเหมือนเดิม คือคนที่ไม่เข้าใจเขาฟังต่อๆ กันมา ไม่ใช่ผู้รู้ศาสนาจริงๆ เขาจะมาโจมตีได้ อันนี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้หญิงไม่อยากเสียเวลาหรือมาเสี่ยงกับโดนโจมตีกับเรื่องนี้ ที่สำคัญผู้หญิงต้องพร้อมเรื่องครอบครัว ต้องได้สนับสนุนให้ออกมา หมีคิดว่าผู้หญิงต้องมีปัจจัยอะไรหลายๆ อย่าง ไม่เหมือนกับผู้ชาย”

ฮาตีเมะ อูตรสินธุ์ อดีตนักการเมืองหญิงที่ได้ชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาปี พ.ศ. 2549 แม้จะถูกละเลยว่าได้รับชัยชนะเพราะสามี คุณอารีเพ็ญ อูตรสินธุ์ แต่ได้หาเสียงโดยเน้นกลุ่มผู้หญิง ลงพื้นที่พบเจอประสบการณ์ในการตั้งคำถามต่อการเข้าสู่การเมืองของผู้หญิงจากนักเรียนชายในโรงเรียน และได้อธิบายว่าถ้ามีโอกาสเลือก ส.ว. ได้ 2 คน ผู้ชายคงอยากเลือกตัวแทนผู้ชาย และผู้หญิงก็คงอยากเลือกตัวแทนที่เป็นผู้หญิงในการร่วมกันแก้ปัญหาที่ต่างกันไป ต้องมาช่วยกัน คุณฮาตีเมะให้ความเห็นว่า “ตอนที่หาเสียงนั้นเน้นลงไปเจอกลุ่มผู้หญิง และได้ให้ความเห็นว่าถ้าไม่มีนักการเมืองหญิงแล้วใครจะมาสนใจกลุ่มผู้หญิงกลุ่มนี้ ถ้าไปตามหมู่บ้านจะพบว่าผู้หญิงในบ้านเรามามีบทบาททางการเมืองน้อย ผู้หญิงที่ออกมาเคลื่อนไหวเมื่อเทียบกับผู้หญิงที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดไม่ถึง 5-10 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเข้าไปคุยก็ต้องเน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกหลาน รวมถึงเรื่องการประกอบอาชีพของผู้หญิง” คุณฮาตีเมะ มองว่า “ไม่ใช่เพราะพรรคหรือระบบที่ปิดกั้น แต่เพราะผู้หญิงที่สนใจและมีศักยภาพที่จะไปตรงนั้นยังมีน้อยอยู่ จะเห็นผู้หญิงที่มีบทบาทโดดเด่นได้ค่อนข้างยาก และผู้หญิงที่มีการศึกษาและสนใจการเมืองก็ยิ่งหายากเช่นกัน”

ผู้หญิงที่สนใจการเมืองอีกท่านได้กล่าวว่า “ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คิดว่างานการเมืองเป็นงานของผู้ชาย ภาพรวมแล้วแต่คิดอย่างนี้ปล่อยให้ผู้ชายนำจริงๆ การเป็นนักการเมืองของผู้หญิงเรามาฟังเสียง เราเป็นตัวแทนฟังเสียงของประชาชน แล้วเสียงของผู้หญิงมักจะไม่ค่อยมีคนฟัง เสียงของความทุกข์ ความยากที่พวกเราเจอเจอ ผู้ชายเขาจะมองภาพใหญ่ แล้วภาพเล็กๆ เขาจะมองไม่ค่อยเห็น การที่มีนักการเมืองผู้หญิงเข้าไป มันสำคัญมากที่จะดึงเอาเสียงของผู้หญิงตัวเล็กตัวน้อยที่อยู่ตามชุมชน จากที่ต่างๆ ดึงขึ้นมา ที่เราเข้าไปเพื่อที่จะทำสิ่งเหล่านี้ให้เป็นนโยบาย

ของพรรค ซึ่งเสียงเหล่านี้ที่ผ่านมามักถูกทอดทิ้งและเสียงผู้หญิงมันเบาไปไม่ได้เป็นเสียงที่ได้ยินกันทั่วไป ยิ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ผู้ชายจะทำงานเสียส่วนใหญ่ งานการเมืองของผู้หญิงจะน้อยมาก ทีนี้คิดว่าผู้หญิงเราต้องช่วยกัน แต่เราไม่ใช่มาเป็นผู้นำ เรามาเป็นตัวแทนที่จะรับทราบรับรู้ปัญหาและช่วยกันหาทางออกร่วมกัน อันนี้สำคัญนะ เราจะช่วยกันรับทราบปัญหาและช่วยกันเสนอแนะและหาทางออกร่วมกันเพื่อให้ผู้หญิงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการศึกษาที่ดีขึ้น”

สำหรับประเด็นผู้หญิงกับข้อจำกัดทางการเมือง นักการเมืองชายอาวุโสท่านหนึ่งให้ความเห็นอย่างน่าสนใจว่า “ความจริงแล้ว โอกาสของผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่อาจจะน้อยกว่าผู้ชาย สตรีจะออกนอกบ้านก็เป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่ง อย่างในศาสนาอิสลามผู้หญิงจะไปไหนมาไหนคนเดียวไม่ได้ เหล่านี้เป็นต้น บางอย่าง ทำให้เห็นว่าข้อจำกัด ทว่าไม่ได้มีข้อจำกัดในทางการเมือง เพราะเราจะเห็นได้ว่า ประเทศที่เคร่งศาสนา เราก็มักจะเห็นนักการเมืองสตรีเยอะพอสมควร เช่น ในสภาของอิหร่านที่ส่วนใหญ่เน้นบ่อนิกายชีอะห์ จะเห็นสตรีในสภาเป็นหลักสิบคน ถ้าจำไม่ผิดก็น่าจะมีรัฐมนตรีที่เป็นสตรีด้วย ขณะเดียวกันในประเทศคูเวตที่ส่วนใหญ่เน้นบ่อนิกายซุนนี ก็จะมีนักการเมืองสตรีเช่นเดียวกัน ดังนั้น ในด้านการเมืองไม่ได้มีข้อจำกัดสำหรับสตรี แต่ในทางสังคมก็มีอยู่บ้าง ด้วยหลักศาสนา ในพื้นที่ชายแดนใต้เดิมที่ไม่ค่อยจะยอมรับผู้หญิงเท่าไรนัก มาตอนหลังเมื่อเราได้ไปเห็นการเมืองในระดับโลกมุสลิม ที่มีสตรีสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น ประเทศบังคลาเทศที่ 90 กว่าเปอร์เซ็นต์เป็นมุสลิมก็เคยมีนายกรัฐมนตรีเป็นสตรีมาแล้วหลายท่าน หรือปากีสถานก็เคยมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นสตรี ประเทศเหล่านี้ล้วนเคร่งศาสนาว่าเราทั้งสิ้น หรือที่น่าสนใจอย่างประเทศสิงคโปร์ที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยก็มีประธานาธิบดีเป็นสตรีมุสลิม อินเดียเองก็เคยมีมุสลิมเป็นประธานาธิบดี

ฉะนั้นเราจะต้องทำให้พี่น้องในพื้นที่ให้การยอมรับว่า ไม่ได้มีข้อห้ามสำหรับสตรีในการเข้าสู่สนามการเมือง หรือการเป็นผู้นำในทางการเมือง ยกเว้นผู้นำศาสนา ที่เป็นข้อจำกัดสำหรับสตรีอย่างชัดเจน ตนเองเรียนศาสนาน้อย แต่ดูจากประเทศที่เคร่งศาสนาต่างๆ มากมาย ซึ่งในพื้นที่ของเรา นักการเมืองสตรียังมีน้อย หากถามว่าถ้ามีมากจะเป็นประโยชน์ไหม แน่นอนว่าจะเป็นประโยชน์ เพราะผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งหรือพี่น้องประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้หรือทั่วประเทศมีพอกับผู้ชาย หรือบางเขตเลือกตั้งมีผู้หญิงเยอะกว่า ในประเด็นความละเอียดอ่อน สตรีจะมีมากกว่าผู้ชายทั้งการดูแลบุตรหลานและดูแลสังคม หากในอนาคตสตรีมุสลิมได้มาเป็น ส.ส. เป็นรัฐมนตรี

เป็นนายก อบจ. เทศบาล อบต. ก็เป็นสิ่งที่อยากจะเห็น และน่าจะบริหารไม่อ่อนด้อยกว่าผู้ชาย ในบางมุมก็ดูแลได้ดีกว่าผู้ชายด้วยซ้ำด้วย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็อยู่ที่ความสามารถและผลงานของแต่ละคนด้วย”

ผลจากการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2562 ปรากฏว่าชายแดนใต้ ได้ ส.ส. สตรีเข้าสู่สภาอีกครั้ง หลังจากที่ห่างหายไปนานสิบกว่าปี ซึ่งก็คือ แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา หรือหมอมอญ ลูกสาวของคุณเด่น โต๊ะมีนา ถือเป็น ส.ส. สตรีคนที่ 2 โดยคนแรกคือ แพทย์หญิงพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ หรือหมอมะห์ ส.ส. จ.นราธิวาส 3 สมัย แต่ความต่างก็คือ หมอมะห์เป็น ส.ส. ด้วยการชนะแบบแบ่งเขต ในขณะที่หมอมอญเข้าสู่สภา ด้วยระบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องของคุณเด่น เพราะหากตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ ชายแดนใต้คงไม่มี ส.ส. หญิงคนที่ 2 ได้เข้าสู่สภาในครั้งนี้ สิ่งที่น่าสนใจก็คือการได้ลำดับที่ 11 ในบัญชีรายชื่อของพรรคภูมิใจไทยผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งมองว่าเป็นผลมาจากการถอนตัวของผู้อำนวยการพรรคซึ่งเป็นชาวปัตตานีเช่นเดียวกันโดยเขาได้อยู่ในลำดับที่ 11 แต่ได้ถอนตัวออกไป อย่างไรก็ตาม คุณหมอมอญเพชรดาวคือ ส.ส. สตรีคนแรกที่สวมฮิญาบเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร เพราะก่อนหน้านี้ ส.ส. สตรีมุสลิมทั้งในพื้นที่ชายแดนใต้และพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยยังไม่เคยมีท่านใดสวมฮิญาบเข้าสู่สภา ในฐานะ ส.ส. มาก่อน

นอกจากนั้นแล้ว ประเด็นสังเกตจากการเลือกตั้งในปีเดียวกันนี้ยังพบว่า ความจริงแล้วชายแดนใต้ น่าจะมี ส.ส. หญิงคนที่ 3 เข้าสู่สภาในครั้งนี้ด้วย ซึ่งก็คือ มูนิเราะห์ ปอแซ ว่าที่ ดร. จากมหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซีย อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 22 พรรคอนาคตใหม่ ซึ่งแน่นอนว่าลำดับที่ 22 ได้เข้าสู่สภาแน่นอนหากไม่เกิดอุบัติเหตุเสียก่อน แต่อุบัติเหตุก็เกิดขึ้นจนได้ เจ้าตัวก็อธิบายไม่ได้ว่าเหตุใดชื่อจึงหลุดออกจากบัญชีรายชื่อ ทั้งๆ ที่ตอน กกต. ประกาศรายชื่อครั้งสุดท้ายยังคงมีชื่อเขาอยู่ โดยตัวเขาเองมองว่าอาจมีข้อผิดพลาดเรื่องระยะเวลาในการสมัครสมาชิกที่ไม่ถึง 90 วัน ซึ่งคณะกรรมการพรรคระดับจังหวัดก็ระบุเช่นเดียวกันว่าเขาเป็นสมาชิกพรรคไม่ถึง 90 วันก่อนการเลือกตั้ง นี่จึงเป็นหนึ่งในประเด็นที่น่าเสียดายที่สุดอย่างหนึ่งในช่วงการเลือกตั้งที่ผ่านมาของคนในพื้นที่ชายแดนใต้

กรณีของ คุณปาตีเมาะ เปาะอีเตดาโอ๊ะ นายกสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 10 พรรครวมพลังประชาชาติไทย ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่หลายคนมองว่าก็น่าจะโอกาสได้เข้าสู่สภา เพราะได้ลำดับที่ดี ประกอบกับผู้สมัครแบบแบ่งที่เป็นแชมป์เก่าในพื้นที่

ชายแดนใต้ก็ไม่ได้รับที่นั่งในสภาทั้งหมด แต่รวมคะแนนทั่วประเทศแล้วยังห่างไกลจากลำดับที่ 10 จึงเป็นอีกหนึ่งท่านที่น่าเสียดายกับโอกาสที่สตรีชายแดนใต้จะได้เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร

ประเด็นผู้หญิงกับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ถึงที่สุดแล้ว จึงเป็นเรื่องที่ยังคงเป็นข้อท้าทายไม่น้อยสำหรับอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิงมลายูมุสลิมกับพื้นที่ทางการเมือง แต่ด้วยกระแสของโลกที่มีผู้หญิงเข้าสู่การเมืองมากขึ้นและปัจจัยของการเมืองภายใน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 จึงนับได้ว่าเริ่มเห็นถึงสัญญาณของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แม้ว่าในพรรคประชาชาติที่ถูกมองว่าเป็นพรรคของคนในพื้นที่ก็ยังไม่มียุติชนที่เป็นผู้หญิงเลยก็ตาม

คนรุ่นใหม่กับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้

ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 นับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่เห็นถึงบทบาทและกระแสของคนรุ่นใหม่อย่างเห็นได้ชัดเจนนั่นหนึ่งปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญคือกระแสความนิยมของพรรคอนาคตใหม่ที่ขยายจนกระทั่งได้รับที่นั่งในสภากว่า 80 ที่นั่ง พรรคอนาคตใหม่ซึ่งเน้นในการขับเคลื่อนประเด็นการต่อต้านเผด็จการและพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศ และเจาะไปที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ด้วยกระแสที่มากขึ้นทั้งจากพรรคอนาคตใหม่เอง และจากกระแสการเมืองโลกที่คนรุ่นใหม่เริ่มเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น ทำให้หลายๆ พรรคเองก็ต้องปรับตัวในการมีพื้นที่ให้กับคนรุ่นใหม่และเยาวชนมากขึ้น นักการเมืองรุ่นใหม่ท่านหนึ่งมองว่า “ในอดีตคนรุ่นใหม่ก็มีบทบาทอยู่แล้ว เพียงแต่อยู่แถวหลัง คอยสนับสนุน เนื่องจากจำนวนพรรคการเมืองเองก็มีไม่มากนัก คนที่จะอยู่แถวหน้าจึงเป็นคนที่มีความอาวุโส มีประสบการณ์ หรือดัง ฯลฯ ในขณะที่ปัจจุบัน กระแสคนรุ่นใหม่ในหลายๆ พรรค ทำให้พรรคต่างๆ ต้องมีสัดส่วนคนรุ่นใหม่ อยู่แถวหน้าด้วย บวกกับมีพรรคการเมืองจำนวนมากทำให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสสังกัดพรรคต่างๆ มากขึ้น”

นักการเมืองท่านหนึ่งได้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความพร้อมของคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นประเด็นถกเถียงที่สำคัญว่า “แน่นอนว่าตอนที่ตนเองเป็นคนรุ่นใหม่ก็อยากที่จะแสดงบทบาทเร็วๆ และก็มองว่าผู้ใหญ่ไม่ได้เรื่อง ทำอะไรก็อืดอาด นั่นคือมุมมองตอนเราเองเป็นคนรุ่นใหม่ แต่ในมุมมองของผู้ใหญ่ยังมองว่าคนรุ่นใหม่ขาดความรอบคอบ ขาดเครือข่าย อย่างไรก็ตาม คนที่จะตัดสินใจก็คือประชาชน ถึงเวลาหนึ่งประชาชนอาจมองว่าคนรุ่นใหม่ดีกว่าคนรุ่นเก่าก็ได้ แต่ตนเองอยากให้ประชาชนเป็นคนตัดสินใจ แต่ระหว่างรอประชาชนตัดสินใจ ก็อยากให้นักการเมืองรุ่นใหม่พบปะประชาชน และศึกษาเรียนรู้ให้มากๆ อย่างตนเองไม่ได้เริ่มสนใจการเมืองตอนอายุ 20 ปี แต่สนใจการเมือง

ตั้งแต่สมัยเรียนโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว ทำกิจกรรมตั้งแต่ประถม มัธยม มหาวิทยาลัย ค่ายอาสาต่างๆ สัมผัสกับการเมืองทำงานร่วมกับนักการเมืองอาวุโสมามากมายก่อนลงสมัครเลือกตั้งครั้งแรกด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้น หากคนรุ่นใหม่จะพยายามหาประสบการณ์ก่อนก็ถือเป็นกำไร ไม่ได้ขาดทุนอะไร เพราะอย่างผมเองเมื่อมีประสบการณ์แล้ว พอตัดสินใจเข้าสู่สนามการเมืองก็ไปได้เร็ว ไม่ต้องลองผิดลองถูก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับประชาชนในพื้นที่จะเป็นคนตัดสินใจ ขณะเดียวกันโลกปัจจุบันนี้ อยู่ข้างคนรุ่นใหม่และจะเป็นของคนรุ่นใหม่มากขึ้นเรื่อยๆ”

เช่นเดียวกับที่นักการเมืองท่านหนึ่งตั้งข้อสังเกตว่า “หากจะพูดถึงนักการเมืองมุสลิมที่ประสบความสำเร็จแน่นอนเราคงนึกถึงอาจารย์วันนอร์และดร.สุรินทร์ ท่านหนึ่งเป็นชาวมลายู มุสลิมส่วนอีกท่านเป็นชาวมุสลิมจากภาคใต้ตอนบน เรื่องความรู้ความสามารถไม่ต้องพูดถึงเพราะทั้งสองท่านเคยเป็นอาจารย์สอนในระดับมหาวิทยาลัยมาก่อน ขณะเดียวกันอาจารย์วันนอร์มีความโดดเด่นเรื่องการอยู่กับพื้นที่ ส่วนดร.สุรินทร์ มีความโดดเด่นในเรื่องการต่างประเทศ ซึ่งการที่ทั้งสองท่านไม่ได้อยู่ในชั่วคราวเมืองเดียวกัน ทำให้ในช่วงเวลาที่อีกท่านไม่ได้อยู่ในอำนาจก็จะมีอีกท่านหนึ่งที่ได้อยู่ในอำนาจ เหมือนพระเจ้าได้สร้างให้ทั้งคู่ได้เติมเต็มซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการทำประโยชน์ให้กับสังคมมุสลิม ซึ่งยังมองไม่เห็นนักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะมาแทนที่ทั้งสองท่านนี้ได้”

อย่างไรก็ตาม นักการเมืองหลายท่านมองว่าการมีคนรุ่นใหม่และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่คือจุดแข็งสำคัญที่ควรทำเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการถ่ายโอนการทำงานสู่รุ่นถัดไป นักการเมืองท่านหนึ่งมองว่า “การที่มีคนรุ่นใหม่เข้ามาในสนามการเมืองส่วนตัวคิดว่าเป็นจุดแข็งเพราะโลกเปลี่ยนไปเร็วมากตอนนี้ เราต้องการคนใหม่ๆ เข้ามาพัฒนาช่วยกันมาพัฒนาพื้นที่ คนรุ่นใหม่อาจจะมิโอเคแต่ไม่มีประสบการณ์ แต่คนรุ่นใหม่มีความคิดสร้างสรรค์บวกกับเทคโนโลยีที่ไปเร็วมาก ก็เลยต้องการคนรุ่นใหม่บวกกับประสบการณ์ของคนรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์สะสมมา พรรคที่มีการผสมผสานระหว่างคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่า คิดว่าเป็นพรรคที่ค่อนข้างมีคุณภาพ การมีคนหลายๆ รุ่นอยู่ด้วยกัน เป็นพรรคที่ประกอบด้วยคนที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ”

นักการเมืองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผมเคยบอกว่าพอแล้วเรื่องเก่า เอาเรื่องใหม่ๆ คิดว่า จะเอาคนรุ่นใหม่มาสนับสนุนเรายังไง ดูอนาคตใหม่ ลงครั้งแรก ได้ 80 กว่าที่นั่ง เขาเล่นกับอินเทอร์เน็ตเล่นอะไร อย่างผมเองรอบหน้าจะไม่ลงแล้ว จะให้ลูกที่เป็นกำนันอยู่ตอนนี้ลงแล้ว เขาจบนิติศาสตร์ น่าจะต้องให้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ลงได้แล้ว”

หลังจากการเลือกตั้งครั้งนี้ ยังส่งผลให้อดีตแกนนำกลุ่มเยาวชนสายชาตินิยมในพื้นที่หันไปสมัครเป็นสมาชิกของพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเน้นไปที่ฐานเสียงกลุ่มคนรุ่นใหม่ และประสบความสำเร็จอย่างเหนือความคาดหมายในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 นี้ด้วยเช่นกัน อย่างอดีตประธานสหพันธ์นิสิตนักศึกษาเยาวชนนักเรียนปาดานิ หรือ PerMAS รุ่นที่ 3 ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคอนาคตใหม่จังหวัดยะลา อดีตประธานรุ่นที่ 4 สมัครเป็นสมาชิกพรรคอนาคตใหม่จังหวัดปัตตานี และอดีตประธานรุ่นที่ 5 สมัครเป็นสมาชิกพรรคอนาคตใหม่จังหวัดนราธิวาส โดยหนึ่งในอดีตประธาน PerMAS กล่าวว่า “เราคุยกันตลกได้ว่า สถานการณ์ปาดานิจะดีขึ้นในการต่อสู้ทางการเมือง จนนำไปสู่การกำหนดอนาคตของตนเองได้ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับบรรยากาศทางการเมืองประเทศไทย ถ้าประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตย การจะส่งเสริมการต่อสู้ทางการเมืองของคนปาดานีง่ายขึ้น... ที่เลือกพรรคอนาคตใหม่ เพราะจุดยืน/อุดมการณ์ของพรรค ไม่ใช่เพราะตัวพรรค หลักการของพรรคไม่ว่าจะเป็นเรื่องปฏิรูปกองทัพ เรื่องกระจายอำนาจ ฯลฯ เราเห็นด้วย แต่ตอนพรรคมาแรกๆ พวกเราก็ถูกทาบทามมาตลอด แต่เรามองว่าอุดมการณ์แบบนี้คงได้คะแนนน้อยในสังคมไทย แต่พวกเราเองก็ขับเคลื่อนงานของตัวเองอยู่ แม้ด้วยหลักการจะใกล้เคียงกันแต่เราก็มักรังเกียจอยู่ว่า จะแลกสิ่งที่พวกเราทำอยู่ กับการเข้าสู่ระบบหรือไม่ แต่จุดเปลี่ยนอยู่ที่การเลือกตั้งที่คนหลายล้านคนเลือกอนาคตใหม่ ทำให้เรามีความหวัง ว่าหลังจากคนหลายล้านคนนี้มีจริงและมีความหวังว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนได้ และมาคิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้ประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพศักดิ์ศรีของคนชาติพันธุ์ต่างๆ เลยเลือกจะสนับสนุนพรรคอนาคตใหม่”

รอมฎอน บันจอร์ ได้ให้สัมภาษณ์ผ่านเว็บไซต์ประชาไท ว่า “พรรคอนาคตใหม่สร้างเซอร์ไพรส์ให้กับพื้นที่นี้ เพราะว่าไม่มีใครคิดว่าพวกเขาจะได้รับการตอบรับอย่างที่ผลเลือกตั้งปรากฏ จึงถือเป็นกระแสใหม่ที่น่าสนใจ เกมของอนาคตใหม่ทำให้บางคนตั้งข้อสังเกตว่าเป็นคนที่เปลี่ยนเกมเป็นหน่ออ่อนที่พยายามจะเปลี่ยนเกมการเลือกตั้งในพื้นที่นี้ ที่แต่เดิมการยึดถือตัวบุคคลเป็นหลักมากกว่าตัวนโยบาย เครือข่ายของบรรดาหัวคะแนน เปลี่ยนมาเป็นพรรคการเมืองที่เน้นไปในทางอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมือง และเหมือนกับกระแสในระดับชาติด้วย คือ กระแสนักเรียนใหม่ที่เปลี่ยนเกมในแง่ที่ว่าในเขตเมืองหรือเขตที่มีผู้มีสิทธิลงคะแนนที่เป็นนักศึกษา ที่เป็นชนชั้นกลางก็เทให้กับพรรคอนาคตใหม่จำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว แม้ผลการเลือกตั้งจะอยู่ในอันดับที่ 4 - 5 แต่ก็เห็นได้ชัดว่าการตอบรับแบบนี้มีนัยสำคัญ และอาจทำให้การเลือกตั้งในอนาคตของพื้นที่แห่งนี้

เปลี่ยนเกมไป รวมทั้งการใช้เงินในการหาเสียงในการเลือกตั้งด้วย อาจจะเปลี่ยนไป” (เทวฤทธิ์ มณีฉาย, 2562) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายอย่างมากสำหรับหลายคนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่บางส่วนทั้งประเทศและในพื้นที่ชายแดนได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 พรรคอนาคตใหม่ถูกตัดสินให้ยุบพรรค รวมถึงตัดสิทธิทางการเมืองสำหรับกรรมการบริหารพรรค ส่งผลให้ ส.ส. บางส่วนย้ายไปอยู่พรรคใหม่ คือพรรคก้าวไกล กรรมการบริหารที่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองก็รวมตัวขับเคลื่อนกันในนามคณะก้าวหน้าต่อไป

หากกล่าวถึงพรรคอนาคตใหม่แล้ว ส.ส. ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ตัวเขาเองเป็นกังวลไม่น้อยที่ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าคะแนนในแต่ละหน่วยที่พรรคอนาคตใหม่ได้รับนั้นมาจากไหน เพราะไม่มีหัวคะแนน อนาคตยิ่งน่ากลัวเพราะคนรุ่นใหม่เขาคิดเองได้” ในขณะที่ ส.ส. อีกท่าน มองว่า “ไม่ได้กังวลใดๆ ต่อคะแนนของพรรคอนาคตใหม่ เพราะส่วนใหญ่ได้จากนักศึกษา ซึ่งเป็นคะแนนที่ฉาบฉวย ไม่แน่นอน อนาคตพอกระแสหมด คะแนนก็น้อยลงไปเอง” ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเห็นว่า “สำหรับพรรคอนาคตใหม่ไม่ใช่แค่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐ ฝ่ายขบวนการต่อสู้ของปาดานิ หรือนักการเมืองเท่านั้นที่กังวลว่าจะแย่งมวลชนของตนเองไป ฝ่ายศาสนาเองก็มีความหวั่นไหวไม่น้อย เห็นได้ชัดตอนที่มีการปราศรัยของพรรคอนาคตใหม่ที่จังหวัดปัตตานี มีคนหนุ่มสาวไปฟังการปราศรัยจนล้นเวที ทำให้เกิดกระแสจากฝ่ายทำงานศาสนาจนมีการเปรียบเทียบกับมัสยิดที่มีคนไปละหมาดกันน้อย กระทั่งเกิดคราโมในโลกออนไลน์ขึ้น”

การที่เยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้ไม่น้อยที่สนับสนุนและเข้าร่วมดำเนินงานกับพรรคอนาคตใหม่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักการเมืองอาวุโสในพื้นที่ไม่ให้โอกาสเท่าที่ควร คนรุ่นใหม่มองว่า ผู้อาวุโสต้องการให้พวกเขาถือกระเป๋าสารให้เท่านั้น ในขณะที่ผู้อาวุโสต้องการให้คนรุ่นใหม่ได้มีประสบการณ์มากขึ้นก่อนลงสนามจริง แต่คนรุ่นใหม่มักจะไม่ว่าง อย่างกรณีแกนนำกลุ่มที่ก่อตั้งพรรคประชาธรรมส่วนใหญ่แล้วเป็นเยาวชนของกลุ่มวาดะห์ แต่สุดท้ายแล้ว พวกเขาไม่ยอมรับ โดยเลือกที่จะไปก่อตั้งพรรคเอง แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างที่ผู้อาวุโสมองว่ายังไม่ถึงเวลา ขณะเดียวกันผู้อาวุโสเองก็ไม่ได้ให้โอกาสแก่เยาวชนอย่างที่จะควรจะเป็นจริงๆ ยกตัวอย่างกรณีที่คนรุ่นใหม่หวังจะได้ช่วยงานในพรรคประชาชาติ แต่ไม่ได้มีพื้นที่ให้แสดงความสามารถออกมาอย่างเต็มที่ ขณะที่ในอีกสังคมหนึ่งคนรุ่นใหม่คนนี้อาจเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถทางสังคม ได้รับการยอมรับและนิยมชมชอบจากประชาชน และแสดงบทบาทได้อย่างโดดเด่นในประเด็นทางสังคม อย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าพรรคประชาชาติจะมีการจัดตั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย แต่ในช่วง

วิกฤติโควิด-19 กลับพบว่าคนรุ่นใหม่มีการเคลื่อนไหวในนามของตนเองหรือกลุ่มของตนเอง ไม่ใช่ในนามพรรค และเคลื่อนไหวเพื่อสังคมได้ไม่แพ้ ส.ส. ด้วยซ้ำไป

นอกจากนั้นในกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังเกิดกลุ่ม Projek SAMA SAMA เป็นการรวมตัวนักกิจกรรมทางการเมืองชายแดนใต้/ปาตานี จากหลากหลายที่มาและแนวคิด เพื่อเฝ้าสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ผลักดันการเมืองที่มีคุณธรรม เป็นประชาธิปไตย ทำหน้าที่สังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไปใน 13 เขตเลือกตั้ง ในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 บนฐานคิดของความเท่าเทียม โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีสโลแกนคือ “ร่วมเป็นสักขีพยานการเลือกตั้งเพื่อการเมืองที่ดีและมีศักดิ์ศรี” โดยส่วนใหญ่ของคนในกลุ่มถูกทาบทามจากพรรคการเมืองทั้งสิ้น แต่พวกเขาเลือกที่จะทำงานติดตามการเคลื่อนไหวของนักการเมือง ซึ่งยังคงรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามก็นับได้ว่าในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 กลุ่มนักการเมืองได้เปิดโอกาสให้กับคนที่หลากหลายเข้ามาสู่พื้นที่ทางการเมืองนับตั้งแต่ นักกิจกรรมขับเคลื่อนงานภาคประชาสังคม กลุ่มผู้หญิง รวมถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่ล้วนแล้วแต่ทำงานเพื่อหนุนเสริมการสร้างสันติภาพในพื้นที่มาตลอด 16 ปี และเล็งเห็นว่าหากจะแก้ไขปัญหาในพื้นที่นั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องเข้าไปผลักดันในเชิงนโยบายให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5.4 นัยสำคัญของปรากฏการณ์ก่อนและหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 กับความเป็น “มลายูมุสลิม”

ก่อนและหลังการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 มีข้อสังเกตซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินการในระหว่างการเลือกตั้งครั้งนี้ จึงทำให้ได้สังเกตการณ์และสัมภาษณ์นักการเมืองในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสนามการเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งสะท้อนถึงความขัดแย้งของ “การเมือง” และ “ความเป็นมลายูมุสลิม” อย่างมีนัยสำคัญ

ศาสนากับการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้

หลังจากการเกิดขึ้นของพรรคประชาชาติที่ชูตัวเองเป็นพรรคพหุวัฒนธรรม มีการเสนอชื่อว่าที่นายกของพรรคที่มีทั้งมุสลิม พุทธและคริสต์ นับเป็นการรวมตัวของนักการเมืองชื่อดังในพื้นที่ชายแดนใต้ และมีอดีตรัฐมนตรีว่าการศาสนาในพื้นที่ทั้งมุสลิมและพุทธต่างก็ชื่นชอบในผลงานท่าทีการหาเสียงในพื้นที่ชายแดนใต้ความเป็นพหุวัฒนธรรมไม่ได้ถูกใช้มากเท่าความเป็นอิสลาม

หลายเวทีปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์มักจะหยิบยกประเด็นศาสนาในการเรียกคะแนนและการโจมตีคู่แข่ง พรรคใหญ่ๆ มักจะมีช่องให้ผู้ปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นพรรคภูมิใจไทยที่มีนโยบายเรื่องเสรีกัญชา ที่ผู้ปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์เรียกว่าพรรคกัญชา ซึ่งกัญชาทำให้มีเงินมา ผิดหลักการของศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกัน ความหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยเองก็ปราศรัยหาเสียงในจังหวัดนราธิวาสเกี่ยวกับการสูบกัญชาแบบที่เล่นที่จริงอย่างสนุกสนาน ส่งผลให้เสียคะแนนไปบางส่วนอย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังที่มีผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“อิสลามถูกหยิบมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาเสียงในพื้นที่ชายแดนใต้มาโดยตลอด และครั้งนี้พรรคภูมิใจไทยก็ถูกโจมตีว่าเป็นพรรคกัญชา และบอกว่าผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยฮารอม ไม่สามารถเลือกผู้สมัครจากพรรคนี้ได้ แต่นั่นไม่ได้ทำให้เสียคะแนนเท่าความผิดพลาดในการปราศรัยของหัวหน้าพรรคที่ไปพูดเรื่องกัญชาบนเวที โดยไม่ทันได้คิดว่าเรื่องศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ไม่สามารถพูดเล่นๆ ได้ ผลก็เป็นอย่างผลการเลือกตั้งที่ออกมา แน่แน่นอนว่ามันมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่ในพื้นที่แห่งนี้ประเด็นศาสนาสำคัญแน่ๆ”

หรืออย่างกรณีของพรรคอนาคตใหม่ก็โดนโจมตีว่าเป็นพรรคที่ไม่เอาศาสนา หรือเป็นพรรคที่สนับสนุนเพศที่สามซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในพื้นที่ เหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกของชาวบ้านในพื้นที่ทั้งสิ้น แต่จะมีผลน้อยต่อปวงชนที่พวกเขาจะหาข้อมูลเองโดยอาจไม่ได้เชื่อคำปราศรัยเท่ากับผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่างๆ ก็เป็นไปได้ จากการเข้าสังเกตการณ์การปราศรัยอยู่บ่อยครั้งก็อาจกล่าวได้ว่า คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ไปฟังเวทีปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ไปฟังเวทีปราศรัยของพรรคอนาคตใหม่ที่กระแสปาร์กฟอล์กกำลังติดกระแสในคนรุ่นใหม่ทั่วทั้งประเทศ ณ ขณะนั้น หรือพรรคประชาธิปัตย์เองก็โดนโจมตีมาตลอดในเรื่องของโลโก้พรรคที่ถูกมองว่าเป็นเจี๊ยบหรือรูปปั้น มุสลิมเลือกได้ที่จะเลือกหรือไม่เลือก เหล่านี้ เป็นต้น ตลอดจนผู้ปราศรัยบางคนพูดว่า “แม้ผู้สมัครของพรรคอื่นๆ ในพื้นที่จะเป็นมุสลิม แต่หัวหน้าพรรคเป็นคนพุทธ ก็ฮารอมเหมือนกัน เลือกไม่ได้ เพราะการเลือกตั้งใช้บัตรเดียว แสดงว่าคุณก็เลือกคนพุทธมาเป็นผู้นำของคุณ ซึ่งผิดหลักการอิสลาม มีพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้นที่มีหัวหน้าพรรคเป็นมุสลิม ใครไม่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ให้ไปเข้าสู่นัดใหม่ (อนุমানได้ว่าคนนั้นตกศาสนาให้ไปเข้าศาสนาใหม่)”

การปราศรัยในหลายๆ เวทีของพรรคประชาธิปัตย์ก็อาจหลงลืมไปว่าผู้สมัครบางเขตในพื้นที่ชายแดนใต้ของพรรคประชาธิปัตย์เองก็ไม่ใช่มุสลิม หรือผู้สมัครบางเขตก็ไม่ได้มีอุดมการณ์ทางศาสนาที่เข้มข้นเหมือนผู้ปราศรัยหรือเหมือนแกนนำหลายๆ คน ในพรรค นักการเมืองท่านหนึ่งเล่า

ว่า“ผมถูกชาวบ้านถามว่าทำไมถึงมาอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคที่มีอุดมการณ์หรืออุดมการณ์อยู่ฝ่ายเห็นต่างจากรัฐ ผมก็ตอบชาวบ้านไปว่าที่เข้ามาไม่เกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์นั้นเลย เพราะผมเป็น ส.ส. มาแล้ว กลุ่มคนเหล่านั้นก็เคยเป็นมาแล้ว แต่เราไม่เคยรวมกันเลย เพราะแนวคิดไม่ตรงกัน แต่ที่ผมมาร่วมในครั้งนี่ ก็เห็นแก่ข้าราชการคนหนึ่งที่บ้านและบรรดาผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนาชอบเขามาก เพราะเขาช่วยเหลือคนในพื้นที่เยอะมาก ผมก็เข้าร่วมด้วย ก็แค่นั้นเอง”

เมื่อโจมตีพรรคอื่นในเรื่องศาสนา ก็ต้องถูกพรรคอื่นๆ โจมตีกลับมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างกรณีการปราศรัยของบาบอหรือผู้นำศาสนาคนหนึ่งในพรรคภูมิใจไทยที่กล่าวว่า “การที่พรรคประชาธิปัตย์โจมตีเราในเรื่องของกัญชา โดยไม่ได้ใคร่ครวญเลยว่าพรรคของเขาเองได้แต่งตั้งชาวคริสต์เป็นรองหัวหน้าพรรคและเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีด้วย ซึ่งศาสนาอิสลามได้พูดถึงความเป็นศัตรูของชาวคริสต์และยิวกับมุสลิม แต่ทำไมท่านจึงเอาคนคริสต์มาเป็นผู้นำ แบบนี้ผิดหลักศาสนาด้วยหรือไม่” ขณะเดียวกันการโจมตีในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิม อาจไม่ได้มาจากพรรคตรงข้าม แต่มาจากสังคมเองด้วยก็เป็นได้ เช่นกรณีที่คุณสุเทพมาหาเสียงในพื้นที่ชายแดนใต้และมีรูปที่มีการโอบหuggingมุสลิมในระหว่างการหาเสียง กระทั่งกลายเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในโลกออนไลน์ รวมถึงมีนักบรรยายศาสนาที่เป็นที่นิยมของชาวบ้านในพื้นที่ชายแดนใต้ได้วิจารณ์เรื่องนี้ในระหว่างการบรรยายด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่น่าสนใจวันศุกร์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้งเพียง 2 วัน มีการอ่านคุตบะห์(บรรยายศาสนา)ก่อนละหมาดวันศุกร์ ซึ่งเนื้อหามีความคล้ายกันเกือบทุกที่ ว่าด้วยเรื่อง “การเมืองในอิสลาม” สรุปใจความสำคัญ เช่น “อิสลามกับการเมืองไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะอิสลามครอบคลุมวิถีชีวิต ดังนั้น การเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของอิสลาม ศาสนทูตมุฮัมมัดคือนักปกครองหรือ Ahli Politik โดยท่านปกครองเมืองมาดินะห์จนมีชื่อเสียงไปทั่วโลก และ 4 คอลิฟะห์หลังจากนั้น ก็เป็นนักปกครองเช่นเดียวกัน ผู้ปกครองหรือผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน วิธีการเลือกผู้นำ/ผู้แทนมีองค์ประกอบ 5 ประการ 1. ต้องเป็นผู้ที่มีอิมาน/มีความศรัทธา 2. ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ 3. ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองที่ลึกซึ้ง 4. ต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม และ 5. ต้องเป็นบุรุษเพศหรือเป็นผู้ชาย หากไม่เลือกไปตามนั้น จะส่งผลเสียต่อบ้านเมือง” “กรณีซื้อสิทธิ์ขายเสียงในอิสลามนั้น ถือว่าฮารอม (เป็นข้อห้าม) คนที่ซื้อเสียงเข้าไปก็จะเข้าไปลงทุนในสภากลายเป็นคนคอร์รัปชั่น และจะสร้างความเสียหายแก่บ้านเมือง ศาสนทูตบอกว่า ใครที่โกง ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของประชาชาติของฉัน พระผู้เป็น

เจ้าจะไม่ทรงเมตตาปราณีต่อผู้ที่ให้สินบนและผู้ที่ได้รับสินบน ศาสนทูตบอกว่า สิ่งที่จะเกิดในอนาคตคือ มนุษย์จะไม่สนใจว่าทรัพย์สินที่ได้รับนั้นฮาลาลหรือฮารอม (ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน) ศ.ดร. นัจมุดดิน แอราบากาน แห่งตุรกี เคยกล่าวไว้ว่า หากมุสลิมไม่สนใจการเมือง ก็จะได้้นักการเมืองที่ไม่สนใจมุสลิม หากไม่มีตัวแทนของเราในสภา คนที่อยู่ในสภาก็จะไม่สนใจเรา การเลือกตั้งแค่เพียงชั่วคราว แต่ความเป็นพี่น้องจะอยู่กับเราตลอดไป” เป็นต้น

โดยบทความที่ใช้ในการอ่านคุตบะห์ดังกล่าว เขียนโดย นิมูกดาร์ วาบา รองหัวหน้าประชาชาติ และส่งไปยังมัสยิดต่างๆ หรือส่งนักเรียนจากปอเนาะในเครือข่ายพรรคประชาชาติไปอ่านตามมัสยิดต่างๆ นักการเมืองรุ่นใหม่ไฟแรงท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในเขตของผมก็มีนักเรียนจากปอเนาะ/โรงเรียนแห่งหนึ่งเข้ามาเพื่อจะอ่านคุตบะห์วันศุกร์สุดท้ายก่อนเลือกตั้ง แต่ผมไม่ให้ขึ้นไปอ่าน โดยให้คนในชุมชนอ่านเรื่องอื่นแทน”

ขณะที่นักการเมืองอีกท่าน มองว่า “คุตบะห์สุดท้ายก่อนเลือกตั้งส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนอย่างแน่นอน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีมุสลิมอาศัยอยู่จำนวนมาก แต่โชคดีที่ในเขตของเราเปอร์เซ็นต์คนพุทธมีเยอะพอสมควร จึงไม่ได้กระทบมาก” สอดคล้องกับนักการเมืองอีกท่านที่มองว่า “คนพุทธในเมืองจะไม่เลือกพรรคประชาชาติเด็ดขาด แม้จะส่งคนพุทธเป็นผู้สมัครก็ตาม พวกเขาอาจสนับสนุนผู้สมัครหรือแม้แต่สนับสนุนอาจารย์วันนอร์ แต่สุดท้ายแล้วพวกเขาจะไม่เลือกพรรคประชาชาติที่ถูกมองว่าเป็นพรรคอิสลาม” ในขณะที่ผู้สมัครจากพรรคประชาชาติบางท่านก็พูดในทำนองเดียวกันว่า “ผมมาอยู่พรรคประชาชาติก็ต้องยอมเสียคะแนนเดิมของผมที่เป็นคะแนนจากคนพุทธ ซึ่งพวกเขาจะไม่เลือกผมอีก แต่แลกกับคะแนนเป็นหมื่นของพรรคและของอดีตผู้สมัครคนอื่นที่ไปลงสมัครบัญชีรายชื่อแทน”

นอกจากนั้นแล้ว ก่อนการเลือกตั้งเพียงไม่กี่วัน พบว่านักการเมืองที่มีอิทธิพลกว้างขวางในพื้นที่ และมั่นใจว่าตัวเองชนะการเลือกตั้งอย่างแน่นอน กลับต้องขึ้นรูปไวนิลหาเสียงคู่กับผู้นำศาสนาคนสำคัญในพื้นที่ ซึ่งเคยเป็นอดีตคู่แข่งกันมาก่อนในอดีตแต่มาอยู่ในพรรคเดียวกัน และแยกกันคนหนึ่งลงเขตส่วนอีกคนลงแบบบัญชีรายชื่อ การขึ้นรูปคู่ผู้นำศาสนาของคนที่มีมั่นใจว่าจะชนะอย่างแน่นอน ทำให้เห็นว่าเขายังต้องพึ่งผู้ที่มีฐานเสียงที่ยึดแนวศาสนาเพื่อการันตีการชนะด้วยเช่นกัน

เมื่อพูดถึงประเด็นศาสนา นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ครั้งหนึ่งเราเคยภูมิใจต่อพื้นที่บ้านเราที่เคยถูกขนานนามว่าเป็น “ระเบียบของเมกกะ” ซึ่งหมายถึงศาสนาอิสลามในพื้นที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีปอเนาะหรือสถาบันการศึกษาศาสนาจำนวนมาก มีอูลามอาหรือผู้รู้ศาสนาจำนวนมาก มีผู้นำที่ดี แต่เมื่อมาดูการเลือกตั้งผู้แทนของเราในปัจจุบัน อาจต้องเปลี่ยนการขนานนามใหม่ จาก “ระเบียบของเมกกะ” เป็น “ระเบียบโคลอมเบีย” แทน เพราะดูจากตัวแทนที่เข้าไปแล้ว ก็เกือบคล้ายๆ โคลอมเบียแล้ว”

ขณะเดียวกัน นักการเมืองหนุ่มรุ่นใหม่ไฟแรง กล่าวว่า “ในสมัยที่เป็นวัยรุ่นก็มีบ้างที่เกร เทียวเสพยา เหมือนวัยรุ่นทั่วไป แต่พออายุเยอะขึ้นก็เลิกแล้ว เราพยายามทำตัวให้ดีขึ้นแล้ว หากมีคนกล่าวหาว่าเรายังยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ถ้ามีหลักฐานว่าเราทำจริงก็ไปเชิญตำรวจมาจับพวกเราเลยอย่าได้ใส่ร้ายป้ายสีพวกเรา เพราะในศาสนาอิสลามการใส่ร้ายป้ายสีรุนแรงกว่าการฆ่าคนอื่นอีก ในทางกลับกัน เด็กๆ ของเราหรือหวัะแนนของเราไม่มีเลยที่ติดยาเสพติดหรือมีคดียาเสพติด เพราะคน 2 ประเภทนี้ เราจะไม่ยุ่งด้วย แต่ในเขตผมเห็นอยู่ว่าหวัะแนนของพรรคที่อ้างอุดมการณ์มีคนประเภทนั้นเป็นหวัะแนน”

แต่ศาสนาอิสลามอย่างเดียวก็อาจไม่พอสำหรับการเป็นนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ก็เป็นได้ อย่างที่ ดร.ฟาริดา สุไลมาน อดีต ส.ส. จ.สุรินทร์ และภรรยาของคุณมุข สุไลมาน อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี มองว่า หากเธอลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้ ก็มีโอกาที่จะได้เป็น ส.ส. เช่นกัน ด้วยฐานของครอบครัว คล้ายๆ กับภรรยาของคุณอารีเพ็ญ และลงพื้นที่ร่วมกับคุณมุข อยู่บ่อยครั้ง ด้วยกับการที่เขาใส่สัญญาณทำให้เห็นว่าเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่ได้ ซึ่งต่างจากการเป็นตัวแทนของคนสุรินทร์ในอดีตที่พวกเขาไม่ยอมให้เราใส่สัญญาณ เพราะจะทำให้ดูแตกต่างและไม่ใช่วัฒนของพวกเขา แต่เราจำเป็นต้องใส่จึงคิดว่าเป็นตัวแทนของคนที่นี่ได้ แต่เมื่อลองคิดลึกๆ แล้ว หากลงสมัครแบบแบ่งเขตที่นี้จริงๆ ก็อาจจะแพ้ได้ เพราะสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ เธอไม่สามารถพูดภาษามลายูได้ ซึ่งเอาเข้าจริงแล้วคนที่นี้ก็จะตั้งคำถามว่าคนที่พูดภาษามลายูไม่ได้จะเป็นตัวแทนของพวกเขาได้หรือไม่อยู่ลึกๆ ก็เป็นไปได้

จากผลการเลือกตั้งที่ผ่านมา จึงอาจไม่แปลกที่จะมองว่าการที่พรรคประชาชาติเป็นพรรคที่ได้คะแนนมากที่สุดในพื้นที่ หนึ่งในปัจจัยหลักสำคัญ คือการนำแนวคิดและหลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ในการหาเสียง อัตลักษณ์ของ “ความเป็นมุสลิม” ผ่านการหาเสียงด้วยภาษามลายูและความเข้าใจในวิถีของ “ความเป็นมลายู” ได้กลายเป็นสิ่งที่สะท้อนชัดในการเลือกตั้งครั้งนี้ที่ผ่านมา ซึ่ง

ไม่เพียงการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมเท่านั้น แต่เป็นไปสำหรับการเลือกตั้งและการลงประชามติทุกครั้งที่ผ่านมา เช่น การเลือกที่จะอยู่ฝ่ายประชาธิปไตยในการลงประชามติปีพ.ศ. 2559 ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่รับรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2560 เหตุผลเพราะรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวกระทบต่อศาสนาอิสลามในบางประการ อาจไม่ใช่เพราะอุดมการณ์ที่มองว่ารัฐธรรมนูญฉบับนั้นไม่เป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก เป็นต้น

ทุน(เงิน) ศาสนา และการเลือกตั้ง

เมื่อพูดถึงการเลือกการเลือกตั้ง สิ่งหนึ่งที่ผู้คนจะนึกถึงและบางส่วนก็จะพูดออกมาทันทีว่า จะมีการแจกเงินกันอีกแล้ว ย้อนไปไม่กี่ปีก่อนหน้านี้ หัวคะแนนท่านหนึ่งเล่าว่า “การเลือกตั้ง ส.ว. ในปี พ.ศ. 2543 นั้น ผู้สมัครไม่ได้ใช้เงินแจกจ่ายให้ประชาชนเลย คุณเด่น โต๊ะมีนาได้กว่าแสนคะแนน เพราะประชาชนมองว่าถูกกลั่นแกล้งเลยต้องช่วย เพราะตอนนั้นกว่าจะสมัครลงเลือกตั้งได้ติดปัญหาหลายประการ แต่หลังจากนั้นการเลือกตั้งก็ไม่เป็นเช่นเดิม เงินเริ่มเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2550”

ทุนเป็นเรื่องที่สำคัญแม้แต่กับพรรคที่ชูอุดมการณ์เป็นหลักอย่างพรรคประชาชาติก็ต้องใช้เงินจำนวนมากในการเลือกตั้งที่ผ่านมา โดยหัวหน้าพรรคกล่าวว่า “เราเป็นพรรคเล็กๆ มีทุนไม่มากหลายคนช่วยกันระดมเงิน จำนวนที่ดินบ้าง ยืมบ้าง” ขณะที่ผู้สมัครบางท่านของพรรคประชาชาติและผู้สมัครจากพรรคอื่นๆ เชื่อว่าทุนในการขับเคลื่อนของพรรคประชาชาติได้จากคุณทักษิณ ชินวัตร ผ่านเลขาธิการพรรค โดยนักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ตอนที่พรรคประชาชาติมาขอผมเข้าร่วมด้วยนั้น เพราะผมครองเขตนี้มานาน ใจหนึ่งก็อยากเข้าร่วม เพราะเห็นด้วยกับการสร้างพรรคของคนในพื้นที่ แต่ประเด็นคือ พรรคประชาชาติยืนยันกับผมไม่ได้ว่าพรรคไม่ได้เกี่ยวข้องกับคุณทักษิณ ซึ่งผมเคยเคลื่อนไหวประท้วงคุณทักษิณมาก่อน จะไปตอบประชาชนอย่างไร จึงคิดว่าเลือกไปอยู่กับพรรคอื่นดีกว่า”

ผู้สมัครท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผมยอมรับว่าเคยชนะการเลือกตั้งเพราะใช้เงินจำนวนมากในการหาเสียง แต่เมื่อมาอยู่พรรคใหม่ที่ไม่ให้เงินแก่ผู้สมัครน้อยกว่าเงินที่เคยจากพรรคเก่าอย่างมาก วิธีการหาเสียงจึงต้องเปลี่ยนไป แต่เราลงพื้นที่บ่อยจึงไม่เป็นปัญหามากนัก” สอดคล้องกับนักการเมืองอีกท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “การเลือกตั้งที่ผ่านมาผมได้งบประมาณไม่ถึง 20 ล้านในการหาเสียง ซึ่งน้อยหากเทียบกับที่พรรคเก่าเคยให้ คนอื่นจ่าย 1,000 บาท 500 บาท 300 บาท แต่ผมให้ 200 บาทเท่านั้น

แต่ยังสามารถชนะได้ เพราะประชาชนตั้งใจจะเลือกผมอยู่แล้ว ในอดีตผมเคยใช้เงินประมาณ 13 ล้านบาท เอาชนะคนใช้เงิน 80 ล้านบาทได้ เพราะผมช่วยคนเยอะ คนนี้ถึงผม เพราะเงินอย่างทีบอกแต่ละเขตใช้ประมาณ 30-40 ล้านบาทถึงจะเอาอยู่ แต่ก็อย่างที่บอกว่าบางคนใช้เงินแล้วยังแพ้ อีก”

ในขณะที่พรรคใหญ่อื่นๆ ก็ใช้ทุนในการหาเสียงด้วยเงินมหาศาลไม่ต่างกัน อย่างที่นักการเมืองข้างต้นพูดถึงว่า บางคนให้ 1,000 บาท 500 บาท 300 บาท หรือ 200 บาท ยกเว้นบางพรรคหรือบางเขตของบางพรรคที่ทุนไม่ได้มาตามที่ตกลงกันไว้ในช่วงไกลัววันเลือกตั้ง กรณีที่น่าสนใจคือ ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “นายทุนในภาคใต้ของพรรคใช้เงินกว่า 500 ล้านบาทในการเลือกตั้งที่ผ่าน เฉพาะสามจังหวัดแต่ละเขตก็ต้องใช้ 10-30 ล้านบาท” ขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “พวกเราในนามสมาชิกมารา ปาดานิ ได้ทุนจากพรรคการเมืองหนึ่งประมาณ 60 ล้านบาทในก้อนแรก เราก็ประชุมในมาเลเซีย เรียกพรรคพวกมาคุย จ่ายค่าน้ำมันคนละ 2,000 บาท บ้าง เลี้ยงข้าวเลี้ยงอะไร โดยเราวางแผนให้ทีมงานเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของชาวบ้านเอาไว้ พอถึงเวลาเราก็จะจ่ายเงินพร้อมคืนบัตรให้ไปเลือกตั้ง โดยเราเก็บบัตรได้กว่าหมื่นคนในพื้นที่ที่เราดูแล ผลปรากฏว่านายทุนไม่ได้ให้เงินตามที่คุยกันไว้ เราไม่มีหน้าจะกลับไปเจอหน้าชาวบ้าน ต้องหลบไปที่อื่น ส่วนคะแนนเสียง เราก็เทให้คนอื่นตามที่ประชุมของเราเห็นสมควร”

การเลือกตั้งที่ผ่านเป็นครั้งที่มียานวนผู้สมัครจำนวนมากที่สุด โดยอดีตผู้สมัครท่านหนึ่งกล่าวว่า “หลายคนที่มีสมัครไม่คิดว่าจะชนะหรือได้เป็น ส.ส. หรอก เพียงแค่ต้องการทุนสนับสนุนจากพรรคการเมือง โดยที่หากพรรคให้มาเต็มจำนวน 1.5 ล้านบาท บางคนก็กะจะเก็บไว้ 7-8 แสนบาท แต่การเลือกตั้งที่ผ่านมา หลายพรรคให้แค่ก้อนเล็กๆ ก้อนแรก แล้วก็หายไปเลย”

ประเด็นการจ่ายเงินให้ประชาชนก่อนการเลือกตั้งเป็นที่ถกเถียงในหมู่นักการเมืองในพื้นที่พอสมควร โดยเฉพาะคนที่ชอบและเชียร์พรรคอนาคตใหม่ เพราะพวกเขาพูดได้เต็มปากว่าพรรคอนาคตใหม่ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างแน่นอน ในขณะที่นักการเมืองบางท่าน บอกว่า “เราที่เป็นผู้สมัครเอาเงินก้อนหนึ่งไปให้ห้วคะแนน โดยไม่ได้บอกว่าให้เขาไปจ่ายต่อหัวให้ชาวบ้าน แต่เราเอาไปให้เขาทำงาน เขาทำงานให้เรา เราก็จ่ายค่าน้ำมันรถ ค่ากิน ค่าใช้ ค่าตอบแทนปกติ” เขายังได้กล่าวอีกว่า “เรื่องทุนเคยมาคนนัดผมแล้วเอาเงินล้านหนึ่งให้ผม ให้เปล่าๆ เลย เพราะคนนั้นอยากสนับสนุนคนดีได้เข้าสู่อำนาจหน้าที่ที่จะสามารถช่วยเหลือประชาชนได้ เราก็หอบเอาไปให้

หวัะแนนได้ทำงาน” ผู้สมัครบางคนบอกว่า “บางครั้งเราไม่ทันได้แตะเงินที่นายทุนเอามาให้ หวัะแนนเอาไปแจกจ่ายหมด”

เมื่อย้อนไปดูยุคบะห์สุดท้ายก่อนเลือกตั้ง ประเด็นนี้ถูกระบุด้วยว่า ฮารอมหรือเป็นข้อห้าม ในหลักการศาสนาอิสลาม ข้อถกเถียงจึงเกิดขึ้นเมื่อบนเวทีปราศรัยหรือการบรรยายบอกว่าฮารอม แต่เหตุใดหวัะแนนของพรรคต่างๆ จึงเดินแจกเงินก่อนเลือกตั้งกันเต็มไปหมด โดยเฉพาะ หวัะแนนบางท่านเป็นผู้นำศาสนาอีกด้วย ประเด็นนี้จากการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้นำศาสนาในพื้นที่ตอบไม่ตรงกัน กล่าวคือ ผู้นำศาสนาที่มีผู้ติดตามจำนวนมากและเป็นที่รู้จักระดับนานาชาติ อธิบายใกล้เคียงกันว่า ให้นิยามก่อนว่าริชวะห์คืออะไร แล้วการให้เงินก่อนเลือกตั้งของนักการเมือง เป็นริชวะห์หรือไม่ หากริชวะห์คือการจ่ายเพื่อนำสิทธิของคนนั้นมาอยู่กับเรา แต่การเลือกตั้ง ประชาชนมีอิสระในकुหา ไม่มีใครแย่งสิทธิตรงนั้นได้ ขณะเดียวกันการให้ก่อนเลือกตั้งผู้รับไม่ได้ ขอ แต่ผู้ให้มอบเอง เมื่อมีคนมาบริจาคเงินให้เรา ดังนั้น เราจึงควรรับด้วยซ้ำไป ในขณะที่ ผู้นำศาสนาอาวุโสท่านหนึ่ง กล่าวว่า การให้เงินก่อนเลือกตั้งเป็นริชวะห์แน่นอน และริชวะห์คือผิด หลักการอิสลาม ไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ส่วนผู้นำศาสนาที่เคยผ่านการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. อธิบายว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องของฟิคว์ หรือกฎหมายอิสลาม ในส่วนของการจัดลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เรื่อง ริชวะห์ผิดหลักการอยู่แล้ว แต่เรายอมเสียสละทำบาปเล็กๆ เพื่อสกดไม่ให้คนไม่ดีเข้าไปสู่อำนาจซึ่ง จะส่งผลเสียหายต่อสังคมมากกว่า

ขณะที่ผู้นำศาสนาและ ส.ส. ที่มีบทบาทในส่วนกลาง กล่าวว่า “จริงๆ เห็นด้วยกับการมี พรรคของมุสลิม แล้วส่งผู้สมัครไปเลย ไม่ต้องลงแข่งกันหลายพรรค เพราะการแข่งขันจะต้องใช้ เงิน ซึ่งการใช้เงินก็ผิดหลักการอิสลามอีก แต่การจะตั้งพรรคของมุสลิมจะต้องมีวาระเพื่อประชาชน ไม่มีการอิงการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” สอดคล้องกับนักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า “ผมอายุ เยอะมากแล้ว เป็น ส.ส. ตั้งแต่ปี 2518 การเกิดขึ้นของพรรคประชาชาติเป็นเรื่องที่ดีมาก ที่เราจะต้อง ขอบคุณพระเจ้า และการที่เราชวนผู้ที่เคยแข่งขันในเขตเดียวกันมาลงสมัครในพรรคประชาชาติ ด้วยกัน ก็เพื่อไม่อยากให้แข่งขันกัน เพราะเมื่อแข่งกันก็ต้องใช้เงินเยอะ ซึ่งการใช้เงินก็ผิดหลักการ อีก”

การเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา พบว่า “เงิน” ยังเป็นปัจจัยสำคัญอยู่ แต่ไม่ใช่ปัจจัย สำคัญที่สุด เพราะเงิน 200 บาทเอาชนะเงิน 1,000 บาท หรือในบางหน่วยเลือกตั้งพรรคที่ไม่จ่ายเงิน เลยสักบาทเดียวยังเอาชนะเงินพันด้วยคะแนนท่วมท้น โดยเฉพาะในหน่วยเลือกตั้งที่มีคนรุ่นใหม่

จำนวนมากอย่างบริเวณใกล้มหาวิทยาลัย การเลือกตั้งในอนาคตจึงอาจมองได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่เงินอาจจะไม่ใช่ปัจจัยในการกำหนดว่าใครจะแพ้หรือชนะก็เป็นได้ แต่ไม่ว่าในอนาคตจะใช้ปัจจัยอะไรมาเป็นการต่างตอบแทนในเรื่องการเมือง หรือเป็นแนวทางเพื่อให้ได้เข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองระดับชาติ หรือกระทั่งระดับท้องถิ่นก็ตาม “หลักการของศาสนาอิสลาม” จะถูกหยิบยกมาเพื่ออธิบายสิ่งเหล่านั้นอย่างแน่นอน

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 กับการสูญพันธุ์ของพรรคการเมืองมุสลิมที่เน้นแนวทางอิสลามในประเทศไทย

เมื่อพูดถึงพรรคการเมืองมุสลิม เราไม่อาจนับรวมพรรคประชาชาติว่าเป็นพรรคมุสลิมได้ เพราะเอาเข้าจริงพรรคประชาชาติรวมคนจากหลากหลายศาสนา ไม่ได้มีเฉพาะมุสลิม ในขณะที่พรรคการเมืองมุสลิมมีมาแล้วหลายพรรคตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เช่น เมื่อปีพ.ศ. 2500 มีพรรคมุสลิมพรรคแรก ใช้ชื่อว่า "พรรคไทยมุสลิม" โดยมี หะยีประโยชน์ คำสุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค ในปี พ.ศ.2516 เกิดพรรคมุสลิมอีกพรรค ชื่อ "พรรคแนวสันติ" โดยหัวหน้าพรรคเป็นคน อ. สุโขทัย จ.นราธิวาส เป็นการรวบรวมนักการเมืองในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ (รวม จ.สตูล) แต่ในปีต่อมาแกนนำพรรคถูกยิงเสียชีวิตและต้องยุบพรรคไป ในปี พ.ศ. 2541 ก็มีพรรคการเมืองมุสลิมเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยใช้ชื่อว่า "พรรคสันติภาพ" โดยมี ดร.อำนาจ สุวรรณกิจบริหาร เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ไม่นานก็ปิดตัวลง ต่อมาในปีพ.ศ. 2548 นายพิเชษฐ สติรชวาล อดีตนักการเมืองหลายสมัย และอดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวง ซึ่งขณะนั้นเขาดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งพรรคการเมืองมุสลิมอีกครั้ง โดยใช้ชื่อพรรคว่า “พรรคสันติภาพไทย” โดยมี นายมุกดาร์ กิละ เป็นเลขาธิการพรรค

ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2554 มีพรรคการเมืองมุสลิมพรรคเล็กเกิดขึ้นมาอีกในนาม “พรรคประชาธรรม” ซึ่งพรรคนี้ต่างจากพรรคการเมืองมุสลิมในอดีต เพราะพรรคประชาธรรมชูความเป็นพรรคมลายู เป็นพรรคของชาวมลายู โดยเน้นพื้นที่ฐานเสียงใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยมี “มุกดาร์ กิละ” เป็นหัวหน้าพรรค โดยปลายปีเดียวกันหัวหน้าพรรคถูกยิงเสียชีวิต แต่พรรคยังคงดำเนินงานการเมืองในพื้นที่ต่อ ขณะที่ในปี พ.ศ. 2556 เกิดพรรคการเมืองมุสลิมแนวเข้มข้นศาสนาขึ้นมา 2 พรรค คือ พรรคเพื่อสันติ และพรรคภราดรภาพ ก่อตั้งโดยผู้นำศาสนาชื่อดังในกรุงเทพฯ (อิมรอน ซาหะ, 2558)

ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า ก่อนการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 พรรคการเมืองมุสลิมที่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่มีด้วยกัน 3 พรรค คือ พรรคประชาธรรม พรรคเพื่อสันติ และพรรคภราดรภาพ ซึ่งก่อนที่จะมีการเลือกตั้งดูเหมือนว่าทั้ง 3 พรรค จะพร้อมลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะพรรคประชาธรรมที่กล่าวว่า “พวกเราขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่มาโดยตลอด นี่ก็ถือว่าเป็นงานการเมืองเช่นเดียวกัน” ในขณะที่หัวหน้าพรรคเพื่อสันติได้ลาออกจากผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมชื่อดังในวงการทีวีมุสลิม อันหมายถึงเตรียมพร้อมเข้าสู่สนามการเลือกตั้งอย่างเต็มตัว ขณะที่พรรคภราดรภาพก็มีการจัดประชุมพรรค เช่นเดียวกับพรรคเพื่อสันติที่มีการประชุมพรรคหลายครั้งในหลายพื้นที่

แต่เมื่อใกล้ถึงช่วงเลือกตั้งไม่นาน พรรคเพื่อสันติออกแถลงการณ์ว่าจะไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง เหตุผลในเรื่องของทุนไม่พอและความไม่เป็นประชาธิปไตย ขณะที่พรรคประชาธรรมก็ไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเช่นเดียวกัน เหตุผลเพราะไม่มีนายทุนสนับสนุน โดยแกนนำพรรคประชาธรรมกล่าวว่า “น่าเสียดายที่นายทุนไม่เห็นด้วยกับแผนของเราและไม่สนับสนุนเราจริงๆ เราทำให้เขาเป็น ส.ส. ได้ไม่ยาก ด้วยการเก็บทีละเล็กละน้อยในหน่วยเลือกตั้งต่างๆ รวมคะแนนน่าจะได้เก้าอี้อย่างน้อย 1 คน และก่อนหน้านี้ นายพิเชษฐ สติธชวาล ก็มีทำที่ว่าจะมาร่วมกับเรา แต่อยู่ๆ ก็ไปก่อตั้งพรรคประชาธรรมไทย ที่นอกจากชื่อจะคล้ายเราแล้ว โลโก้พรรคยังคล้ายเราอีกด้วย” โดยนายพิเชษฐ สติธชวาล สามารถเป็น ส.ส. ในนามพรรคประชาธรรมไทยและเข้าสู่สภาฯ ได้ และเข้าร่วมกับรัฐบาลจนมีข่าวกรณีการแจกกล้วยกับแกนนำพรรคพลังประชารัฐ จนเขาออกไปตั้งฝ่ายค้านอิสระกับ ส.ส. เด็ดชื่อดัง แต่ก็กลับเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งในเวลาต่อมา แกนนำพรรคประชาธรรมกล่าวว่า “เมื่อมีการก่อตั้งพรรคประชาชาติขึ้นมา ไม่ต้องมีพรรคประชาธรรมแล้วก็ได้ ถ้ามัวแต่แทนพรรคของคนมลายูแล้ว ซึ่งในอดีตเรามองว่ายังไม่มี เราเลยสร้างกันขึ้นมา เราตั้งใจที่เราเป็นคนเริ่มก่อน”

ขณะเดียวกันก่อนการเลือกตั้งพรรคภราดรภาพก็มีการประชุมเลือกกรรมการบริหารชุดใหม่ โดย ร้อยเอกรษฎา พิสิษฐบรรณกร ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรค หม่อมราชวงศ์ดำรงดิศ ดิศกุล เป็น ประธานที่ปรึกษาพรรค และนายสมบุญ จิตตระบูรณ์ เลขานุการพรรค จนไม่อาจพูดได้ว่าพรรคภราดรภาพเป็นมุสลิมได้อีกต่อไป โดยพรรคนี้ตกเป็นข่าวพัวพันกับกรณีอื้อฉาวในช่วงวิกฤติโควิด 19 เกี่ยวกับขบวนการกักตุนหน้ากากอนามัย โดยประธานยุทธศาสตร์พรรคได้ออกมาปฏิเสธ

ในเวลาต่อมา ขณะเดียวกันก่อนการเลือกตั้งไม่นานแกนนำพรรคบางส่วนได้ลาออกจากพรรค โดยได้เข้าไปร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์

พรรคเพื่อสันติสันติภาพความเป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ภายหลังจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อสันติ ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2562 มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกเลิกพรรคเพื่อสันติ โดยเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง พรรคเพื่อสันติสันติภาพความเป็นพรรคการเมือง วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ขณะที่ เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศ "พรรคประชาธิปัตย์" สันติภาพความเป็นพรรคการเมือง ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 นับว่าปัจจุบันประเทศไทยไม่มีพรรคการเมืองมุสลิมที่ยังคงเคลื่อนไหวในทางการเมืองที่อิงแนวทางศาสนาอย่างชัดเจน

นัยสำคัญของ “ความเป็นมลายูมุสลิม” จากผลการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562

ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 เป็นการทำให้เห็นข้อสังเกตหนึ่งที่น่าสนใจคือ การเลือกตั้งในครั้งนี้มีผู้ที่ได้รับเลือกตั้งที่เป็นมลายูมุสลิมทั้งหมด แม้ว่าจะมาจากพรรคการเมืองที่เน้นความเป็นมุสลิมหรือไม่เน้นความเป็นมุสลิมก็ตามที่ ผลเช่นนี้ปรากฏสำหรับเขตเลือกตั้งอย่างเมื่องยะลาที่นักการเมืองชาวพุทธมักจะเป็นผู้ครองเสียงมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรจำนวน 22.74 เปอร์เซ็นต์เป็นชาวพุทธ ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้วหากพิจารณาจากสามอันดับแรกของผู้ที่ได้รับเสียงมากที่สุดในแต่ละเขตการเลือกตั้ง ยังพบว่ามิชาวพุทธอยู่ในสองเขตเท่านั้นคือยะลา เขต 1 และปัตตานี เขต 2 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นเพียง 3 ท่าน จาก 33 ท่าน นับเป็นร้อยละ 9.09 หากมองกลับกันอาจกล่าวได้ว่าจากสามอันดับแรกของผู้ที่ได้รับเสียงมากที่สุดในแต่ละเขตการเลือกตั้ง มีส.ส.ที่เป็นมลายูมุสลิม คิดเป็นร้อยละ 90.90 โดยที่จากผู้ที่ได้รับเสียงมากที่สุดสามอันดับแรกมีผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 33.33 จากพรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 24.24 จากพรรคพลังประชารัฐ ร้อยละ 18.18 จากพรรคภูมิใจไทย ร้อยละ 15.15 พรรครวมพลังประชาชาติไทย ร้อยละ 9.09 และจากพรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 3.03

นอกจากนั้นแล้วหากพิจารณาผลการเลือกตั้งแล้วจะพบว่าสามอันดับแรกของผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในทั้ง 33 เขต มีผู้หญิงเพียง 1 คน ซึ่งในคะแนนมาเป็นอันดับ 3 ของเขต 3 จังหวัดนราธิวาส หากเทียบกับสัดส่วนของผู้สมัครที่ได้คะแนนมากที่สุดสามอันดับแรกจากทั้ง 11 เขต รวม

33 ท่าน จะนับว่ามีสัดส่วนผู้หญิงในผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดในแต่ละเขตสามอันดับแรก นับเป็นร้อยละ 3.03 เพียงเท่านั้น

เขตการเลือกตั้ง	ผู้สมัครที่ได้รับเสียง 3 อันดับแรก	พรรคที่สังกัด
จังหวัดปัตตานี		
เขต 1	นายอันนัวร์ สาและ นายวรวิทย์ บารู นายสนิท นาแว	ประชาธิปัตย์ ประชาชาติ ชาติไทยพัฒนา
เขต 2	นายอับดุลบาซิม อาบู นายมุฮัมมัดอารีฟิน จะปะกียา นายศิริวัชโชติ รัตนมาลา	ภูมิใจไทย ประชาชาติ รวมพลังประชาชาติไทย
เขต 3	นายอนุมิตี ชูสารอ นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปุเตะ นายนิชรุตดิน ฮัจยีดาโอะ	ประชาชาติ ภูมิใจไทย พลังประชารัฐ
เขต 4	นายสมมุติ เบ็ญจลักษณ์ นายอันนัวร์ สะมาแอ นายมุฮัมมัดอาลาวี บือแน	ประชาชาติ พลังประชารัฐ ภูมิใจไทย
จังหวัดยะลา		
เขต 1	นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ นายตัณญา สุวรรณโพธิ์ นายกฤษพงศ์ พงษ์สุวรรณศิริ	พลังประชารัฐ ประชาชาติ ประชาธิปัตย์
เขต 2	นายชูการ์โน มะทา นายริดวาน มะเตะ นายอับดุลเลาะ บัว	ประชาชาติ ภูมิใจไทย ประชาธิปัตย์
เขต 3	นายอับดุลอาฮี สาแม็ง นายณรงค์ คูคิง นายหวังหะมะ บือนา	ประชาชาติ ประชาธิปัตย์ พลังประชารัฐ
จังหวัดนราธิวาส		
เขต 1	นายวัชร ขาวหะซัน นายมาหะมะรอบี เจ๊ะแวง นายกูอาเซ็ม กูจินามิง	พลังประชารัฐ ประชาชาติ ประชาธิปัตย์

เขต 2	นายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ นายสารี สะมะแอ นายเจ๊ะซู ตาเหยียบ	พลังประชารัฐ ประชาธิปัตย์ ประชาธิปัตย์
เขต 3	นายภูเฮง ขาวหะซัน นายรารี มามะ นางดัสนีม เจ๊ะตู	ประชาธิปัตย์ รวมพลังประเทศไทย พลังประชารัฐ
เขต 4	นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ นายสุกรี มะเต๊ะ นายเจ๊ะอิลยัส โตดาหยง	ประชาธิปัตย์ ภูมิใจไทย รวมพลังประเทศไทย

ตาราง 11 รายชื่อผู้ได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุดสามอันดับแรกแยกตามเขต

การที่สัดส่วนของผู้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรในทุกเขตมีเพียงมลายูมุสลิม และพรรคการเมืองที่มีผู้ได้รับเลือกมากที่สุด คือพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีอัตลักษณ์เรื่องของการส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นมลายูที่ค่อนข้างชัดเจน จึงนับได้ว่าผลการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2562 ได้สะท้อนให้เห็นถึงเสียงของประชาชนที่ยึดโยงกับอัตลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ นักการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งสะท้อนว่า “การเลือกตั้งครั้งนี้ประชาชนในพื้นที่ตื่นตัวกันค่อนข้างมาก ชาวบ้านขอให้ไปพูดที่มัสยิดตามหมู่บ้านต่างๆ พอไปแล้วบางครั้งโต๊ะอิหม่ามก็มากอดและมองว่าเป็นความหวังของชาวบ้าน ชาวบ้านเริ่มตื่นตัว อยากรู้และมีความรู้สึกร่วมกับเรา”

ขณะเดียวกัน มี ส.ส. ที่ได้เลือกตั้งเข้ามาในครั้ง เห็นว่า “การที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาได้ ส.ส. ที่มาจากหลายพรรคหลากหลายแนวคิดนับเป็นสิ่งที่ดี เพราะเปรียบเสมือนดอกไม้หลายกลีบ ส่งผลให้เห็นความสวยงาม ยกตัวอย่างกรณีในช่วงวิกฤติ หากพื้นที่ได้ ส.ส. จากพรรคเดียว การลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนจะไม่เข้มข้นเท่ามี ส.ส. จากหลายๆ พรรค เพราะต่างก็แข่งกันช่วยเหลือประชาชน ถือเป็นการแข่งกันทำความดี เพื่อเรียกศรัทธาของพี่น้องประชาชนต่อนักการเมืองกลับมา เพราะขึ้นชื่อนักการเมือง เขานึกว่าสิ่งไม่ใช่อะไรคือการคอร์รัปชันหรือซื้อสิทธิขายเสียงก่อนเรื่องอื่นๆ ส.ส. จึงต้องแข่งกันทำความดีเพื่อเรียกศรัทธาจากประชาชนกลับมา”

นักทำงานภาคประชาสังคมท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “นักการเมืองมลายูมุสลิมบางคนไม่สามารถใช้อัตลักษณ์ความเป็นมลายูในการชูหรือหาเสียง เช่น กรณีทนายอาดีแลน เนื่องจากพื้นที่ที่

ลงสมัครมิไทยพุทธเป็นส่วนใหญ่ และมีมุสลิมจำนวนน้อย ซึ่งจริงแล้วเป็นความเสียเปรียบ แต่เขาทำตัวเป็นกลางมากกว่า ในขณะที่ไทยพุทธบางคนก็เห็นว่าต้องเลือกอดีตน เพราะลงพื้นที่มาหลายปีแล้ว ผ่านการเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาก่อน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ หรือบางคนก็ใช้เหตุผลว่า ต้องเลือกเพราะต้องการลุงตู่เป็นนายกฯ...ลำดับความสำคัญของการเลือกของคนไทยพุทธโดยปกติคือ พรรคแซก คนแซก ไม่เลือก/ พรรคแซก คนไทย ก็ไม่เลือก /แต่ถ้าพรรคไทยคนไทย ก็จะเลือกมากที่สุด แต่สังเกตได้ว่า พรรคไทยพุทธที่โจมตีอีกฝ่าย (มลายูมุสลิม) (โดยการเอาคลิปของนักการเมืองภาษามลายูและไปแปล) ถูกเลือกน้อย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนไทยพุทธก็ไม่ได้โง่ แต่เลือกคนที่แก้ปัญหามาได้จริง”

ดังนั้นแล้ว ในการเลือกตั้งครั้งนี้แม้ว่าจะสะท้อนให้เห็นชัดถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ “ความเป็นมลายูมุสลิม” ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลต่อพื้นที่การเมือง จากการที่ผู้ได้รับเลือกทั้งหมดเป็นมลายูมุสลิมก็ตามที แต่การเลือกของชาวพุทธในพื้นที่ก็ยังคงสังกัดความเป็นพรรคเป็นสำคัญ แม้ว่าสำหรับชาวพุทธในพื้นที่จะตัดสินใจบนฐานของอัตลักษณ์ด้วยเช่นกัน แต่การเลือกพรรคที่จะช่วยปกป้องชาวพุทธในพื้นที่ได้ก็ยังคงเป็นสิ่งที่เห็นได้อยู่เช่นกัน

5.5 กลุ่มขบวนการต่อสู้กับพื้นที่ทางการเมือง

ในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ยังเห็นถึงอีกหนึ่งพัฒนาการที่สำคัญคือ การที่กลุ่มที่เคยเป็นขบวนการต่อสู้ เริ่มมีท่าทีในการสนับสนุนพื้นที่ทางการเมืองอย่างเด่นชัดมากขึ้น แม้ว่าในช่วงก่อนหน้าปี พ.ศ. 2547 จะพบว่ามีผู้ที่ให้ข้อมูลหลายท่านยืนยันว่าแกนนำคนสำคัญของกลุ่มขบวนการฯ อย่างบาออับดุลเลาะห์ แวมะนอ ที่ฝ่ายความมั่นคงของไทยต้องการพบตัวมากที่สุดในเวลานี้เพราะเชื่อว่าเป็นผู้นำสูงสุดของขบวนการบีอาร์เอ็นในปัจจุบัน ก็เป็นหนึ่งในหัวหน้าหัวคะแนนคนสำคัญให้กับกลุ่มการเมืองในพื้นที่ แต่ก็มองว่าเป็นในแง่ของปัจเจกมากกว่าระดับองค์กรโดยรวม ในปี พ.ศ. 2562 มีข้อมูลที่ระบุชัดเจนถึงการสนับสนุนพรรคภูมิใจไทยของกลุ่มมาราปาตานี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้ขับเคลื่อนในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับตัวแทนของรัฐบาลไทยตั้งแต่หลังมีเหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา

โฆษกของมาราปาตานี นายแพทย์อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим ได้ให้ความเห็นว่า “การที่มีสมาชิกของมารา บางคนไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองการเลือกตั้งที่แล้วมานั้นถึงแม้ว่าไปในนามส่วนตัว แต่เราก็

ไม่เห็นด้วย เพราะมันไม่ได้เป็นภารกิจของเรา ทั้งยังนำมาซึ่งการเสื่อมเสียชื่อเสียงขององค์กร และมีผลกระทบในทางลบต่อจุดยืนของเรา แน่แน่นอนอยู่แล้วว่าการพูดคุยหรือเจรจา ถือว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการต่อสู้บนโต๊ะที่เป็นคู่ขนานกับการต่อสู้ในสนามรบ อย่างไรก็ตามท้ายสุดแล้ว ข้อตกลงบนโต๊ะต่างหากที่จะเป็น ตัวกำหนดว่า สันติภาพนั้นจะออกมาในรูปใด มิใช่มาจากสนามรบ”

นักการเมืองท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การจะทำให้ประชาชนและพื้นที่พัฒนาจะต้องเกี่ยวข้องกับทุกคนในพื้นที่ชายแดนใต้ มารา ปาดานิ และมวลงก็เป็นหนึ่งในนั้นจึงมีความร่วมมือเพื่อที่จะพัฒนาพื้นที่ด้วยกันต่อไป และไม่ใช่ว่าภูมิไไทยที่ไปหา มารา ปาดานิ ประชาชาติ ประชาธิปไตยเองก็ไป เพียงแต่โครงสร้างของภูมิไไทยอาจมีความแน่นอนกว่า ...แต่เมื่อใกล้เลือกตั้ง พรรคภูมิไไทยไม่ได้ให้ปัจจัยตามที่สัญญาไว้ จึงมีการทะเลาะกันไปให้คนตามที่ประชุมชูROOMมิตี หรือแล้วแต่จะลงให้ใครที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ เราเชื่อว่าหลายคนชนะเพราะคนของเราทะเลาะแนให้ เพราะที่ประชุมชูROOMมองว่าเลือกคนนั้นน่าจะดีกว่า ทำให้เขาชนะได้”

ขณะที่อดีตสมาชิกบีอาร์เอ็น ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกมาราได้ให้ข้อมูลว่า “ผมเคยดำเนินการหรือขับเคลื่อนพรรคประชาธรรม แต่การเลือกตั้งรอบนี้พรรคประชาธรรมไม่มีทุน ไม่ส่งผู้สมัคร ผมเลยมาช่วยพรรคภูมิไไทย พรรคภูมิไไทยเอาเงินมาให้เราก่อนหนึ่งจำนวนมหาศาลในสายตาของเรานะ เพื่อให้พวกเราช่วยหาเสียงไม่ใช่เงินของพรรคแต่เป็นเงินของนายทุนในพื้นที่ภาคใต้ ให้เราเอาเงินไปให้ทีมงาน มารา ปาดานิ ในฝั่งมาเลย์ เพื่อทำงานหาเสียงให้พรรค เราได้นัดกลุ่มที่อยู่ในมาเลย์เข้ามาประชุม โดยให้เงินคนละสองพันบาทบวกค่าน้ำมันต่างหาก ขณะที่ในพื้นที่เราได้ทำการเก็บบัตรประชาชนของชาวบ้าน เป็นหมื่นๆ คน เพื่อที่จะยืนยันว่าเรามีมวลง ส่วนผู้สมัครลงเขตๆ หนึ่ง ความจริงเราอยากให้คนอื่นลงเขตแต่ผู้ใหญ่เองมองว่าคนอื่นเหมาะสมกว่า เราก็ยอม ถ้าถึงเวลาแล้ว พรรคภูมิไไทยไม่ให้เงิน เราจะไปเอาเงินพรรคอื่น เพื่อจ่ายให้ชาวบ้าน เพราะเราเอาบัตรชาวบ้านเขามาแล้ว โดยข้อต่อรองของเรา หากเราทำคะแนนให้พรรคได้เยอะ ก็คือ 1. ต้องมีข้าวกลางวันให้โรงเรียนตาดีกา 2. ต้องจ่ายเงินเดือนครูตาดีกา 3. ต้องจ่ายเงินเดือนครูสอนอัลกุรอาน”

ขณะที่อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาดานิหรือบีอาร์เอ็นอีกท่านซึ่งก็อยู่ในมาราปาดานิด้วยเช่นกัน กลับมองต่างออกไป เขาเล่าว่า “ช่วงที่ผ่านมา แกนนำบีอาร์เอ็นในมาราก็เรียกผมไปคุยที่ฝั่งมาเลย์ ให้ร่วมด้วยช่วยกันหาเสียงให้พรรคภูมิไไทย แต่ผมไม่เอาด้วย และผมโกรธมากที่เขาช่วยพรรคนี้ ซึ่งความจริงไม่เกี่ยวกับพรรคหรือ แต่เกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่อยู่ในพรรคนี้ ที่ฝ่ายขบวนการสงสัยว่าผู้มีอิทธิพลได้ทำร้ายประชาชนที่ฝ่ายขบวนการอาศัยอยู่ที่

บ้านเป็นที่หลบภัย โดยเฉพาะเจ้าของบ้านที่เคยให้แก่นำปาร์อื่นคนดังกล่าวอาศัยอยู่ที่ถูกยิงเสียชีวิต แล้วเราจะมองหน้าลูกเมียเขาได้อย่างไร ผมจึงเลือกที่จะช่วยผู้สมัครของพรรคประชาชาติ เพราะเขาเคยช่วยคดีให้ผม และชาวบ้านอีกหลายคน ผมเองก็กลัวอิทธิพลนะ เลย์จับเคลื่อนแบบเจียบๆ แต่เราเชื่อว่ามวลชนของเราเยอะกว่า” และอีกคนหนึ่งก็พูดไปในทิศทางที่สอดคล้องกันว่า “ผมอยู่ในพื้นที่ และคอยทำหน้าที่ประสานงาน ส่งข่าว กับ มารา ปาตานีพอมีแกนนำบางคนไปร่วมกับพรรคภูมิใจไทย ผมไม่เห็นด้วย เลยหยุดทำหน้าที่ประสานงานเพราะไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว ผมคิดว่าควรแยกแยะงานให้ชัดเจน ว่าเรามีหน้าที่อะไร ผมมองว่า การที่ มารา ปาตานี มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคภูมิใจไทย มีแต่เสียกับเสีย เพราะ มารา ปาตานี ไม่มีกองกำลัง การที่พรรคการเมืองมาสนใจ เพราะคิดว่าเรามีมวลชน หากผลการเลือกตั้งออกมาไม่ดี คนจะรู้ว่ามารา ปาตานี ไม่มีมวลชนอย่างที่พูด เมื่อไม่มีกองกำลัง และไม่มีมวลชนแล้วใครจะพูดคุยด้วย จะคุยไปทำไม ใครจะมาสนใจเราอีก” ดังนั้นจึงไม่ใช่ว่าสมาชิกในมาราปาตานีทุกคนจะเห็นด้วยที่สมาชิกบางคนไปช่วยเหลือและรับเงินจากพรรคภูมิใจไทยแน่นอนว่าไม่ใช่มติที่มาจากมาราปาตานีทั้งหมด แต่ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องการสนับสนุนรายบุคคลมากกว่า

นักการเมืองท่านหนึ่งระบุว่า “มาราที่เราเจอนั้นเป็นคนจริง เคยไปประชุมที่มาเลย์ เขาประชุมระหว่างคนที่ดูแลภาคใต้ เขาหารือกันว่าจะให้มาราเป็นผู้ดูแลพื้นที่และคัดเลือก ส.ส. หลังจากนั้นคำเจรจาเกิดความขัดแย้ง สาเหตุที่เกิดความขัดแย้งเนื่องจากความเห็นแก่ตัวของคนบางคนอยากได้เงินมากกว่าการทำงานที่บริสุทธิ์ใจแต่ผมไม่ต้องการเงิน ผมบริสุทธิ์ใจ”

ดังนั้นแล้ว จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเด็นที่มีข่าวว่ามาราปาตานีได้รับการสนับสนุนจากพรรคภูมิใจไทยนั้น อาจจะเป็นเรื่องจริง หากแต่ว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลมากกว่าเป็นมติร่วมของมาราปาตานี โดยกลุ่มที่อยู่ในมาราปาตานีที่ให้ความช่วยเหลือพรรคภูมิใจไทยในครั้งนี้ ก็แสดงบทบาทในการเป็น “ข้อต่อ” คู่คนในพื้นที่ให้ร่วมขับเคลื่อนเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง แม้ว่าสุดท้ายแล้วจะไม่ได้รับเงินสนับสนุนตามที่ตกลงกันได้ คนกลุ่มนี้จึงเลือกใช้การทะเลาะแฉที่มีอยู่ให้กับผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่น

ในประเด็นของมารากับการมีส่วนในการเมืองครั้งนี้ อดีตแกนนำและสมาชิกอาวุโสกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ (Barisan Revolusi Nasional - BRN) มองว่า “แน่นอนว่าการที่มีสมาชิกของมารา ปาตานีสนับสนุนพรรคภูมิใจไทยอย่างชัดเจนนั้นเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับหลักการการต่อสู้

แม้แต่สมาชิกใน มารา ปาตานี เองก็ได้ยืนยันว่าไม่เห็นด้วยและเกิดการแบ่งแยกภายในของมารา ปาตานีเองและสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อการต่อสู้มากกว่าผลดีอย่างแน่นอน”

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของแนวคิดแล้วแม้ว่าเมื่อฟังดูแล้ว เป้าหมายของนักการเมืองและกลุ่ม ขบวนการต่อสู้จะต้องการในสิ่งที่คล้ายคลึงกันในการเห็นการพัฒนาของพื้นที่ หากแต่ว่าวิธีการที่จะ ไปให้ถึงเป้าหมายของทั้งสองกลุ่มต่างกัน ตัวแทนจากกลุ่มขบวนการหลากหลายกลุ่มได้ให้ สัมภาษณ์ผ่านมุมมองที่น่าสนใจต่างกันไป สำหรับฟาห์ (นามแฝง) อดีตแกนนำและสมาชิกอาวุโส กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติปาตานี (Barisan Revolusi Nasional - BRN) มองว่า “สำหรับคำถาม ที่ว่า BRN ที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองและส่งผู้สมัครเข้าร่วมการในอนาคตรึหรือไม่... มันเป็นเรื่องที่ เป็นไปไม่ได้เลย เพราะเราเป็นองค์กรปฏิวัติที่ต้องการเอกราชหรืออิสระจากรัฐไทย ไม่ใช่ต้องการ ต่อสู้ในระบบรัฐสภาของไทย” นายกัสตูรี มะห์โกดา ประธานพูโลหรือองค์กรปลดปล่อยสหปา ตานี (Patani United Liberation Organization) กลุ่มที่เคยมีบทบาททางอาวุธหลักในอดีตให้ ความเห็นว่า “จุดยืนของ PULO ชัดเจนว่าจะไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไทยข้อมไม่ได้ หากเราไปยุ่ง เกี่ยวกับการเมืองไทยแล้วแสดงว่าเรายอมรับรัฐธรรมนูญของสยามโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะไม่นำไปสู่ เป้าหมายที่องค์กรวางไว้ หากใครไปยุ่งเกี่ยวเป็นการส่วนตัวไม่เกี่ยวกับองค์กร ก็ถือเป็นเรื่องของ รายบุคคลไปไม่เกี่ยวกับองค์กร PULO จะไม่มีทางไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือการเลือกตั้งตราบใดที่ ปัญหาในพื้นที่ปาตานียังไม่ถูกแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งที่ยังคงดำเนินอยู่”

ในขณะที่โฆษกมาราปาตานี อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим มองในประเด็นเดียวกันนี้ว่า “ดูเหมือนว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองในช่วงหลังจากความขัดแย้งสิ้นสุด จะเป็นสูตรสำเร็จสำหรับหลายพื้นที่ที่ ได้รับออโตโนมีในระดับหนึ่ง เช่นอาเจะห์ และมินดาเนา แต่สำหรับปาตานีนั้นหนทางยังยาวไกล ถึงแม้กระนั้น ส่วนตัวยังเห็นว่า ขบวนการต่างๆ ที่มีอยู่ตอนนี้คงต้องปรับตัวสอดคล้อง กับกระแส ดังกล่าว หมายความว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองแทนขบวนการเพื่อต่อสู้ในทางการเมืองภายใน ระบบเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว นอกเสียจากว่า เราจะยืนหยัดต่อสู้เช่นนี้อีกต่อไป เพื่อเอกราช และไม่ยอมรับแค่เพียงออโตโนมี” ประเด็นนี้สอดคล้องกับนักการเมืองในพื้นที่ท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “ผมมองว่าประเด็นที่ขบวนการจะตั้งพรรคเอง เป็นไปไม่ได้เลย เพราะจะเป็นการทรยศต่อเป้าหมาย (เอกราช) เพราะการเมืองไปไม่ถึงเอกราชแน่นอน แต่ช่วยได้/สนับสนุนได้ และการเมืองเองก็เป็น ความหวังอย่างยิ่ง”

นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า “ต้องเข้าใจปัญหาการเมืองในพื้นที่ชายแดน ได้จริงแล้วเป็นปัญหาเรื่องการเมืองการปกครอง ถ้าอ่านประวัติศาสตร์การเมืองไทย เราพอจะสรุป จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัญหาพื้นฐานเรื่องการเมืองการปกครอง ที่โยงใยเรื่องประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และความเป็นธรรม ฉะนั้นถ้าเป็นการบ้านการเมืองการปกครอง ต้องยอมรับว่าในพื้นที่มี กลุ่มการเมืองสองกลุ่มคือ กลุ่มการเมืองที่อยากได้อำนาจด้วยปลายกระบอปปืนคือ กลุ่มญะเห และ ปฏิเสธรัฐสภา และกลุ่มที่สองคือ อยากได้อำนาจด้วยปลายปากกา คือนักการเมืองทั้งหลายที่ลง สมักรเลือกตั้ง ทั้งสองกลุ่มมีเป้าหมายเหมือนกันคือ ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตคนในพื้นที่แห่งนี้ นี้ให้มีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกับคนทั่วประเทศ”

นักการเมืองอีกท่านมองว่า “คนกลุ่มนี้ปฏิเสธรัฐสภา ซึ่งเขามีความเชื่อว่าทฤษฎีของเขา น่าจะถูก แต่เราในฐานะนักการเมืองมองว่าวิธีการอย่างนี้ ในสมัยโบราณอาจจะใช้ได้ แต่สมัย ปัจจุบันจะลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย คือ คนที่จับอาวุธแล้วมาขอมแพ้วเพราะทหาร ลักษณะคนที่ต่อสู้เขามีความเชื่อมั่นมากแค่ไหน พอทหารทำดีหน่อยตกเป็นเครื่องมือ เรามองคนที่ แปรพรศรมา แล้วคนอื่น ๆ อีกจะมั่นใจแค่ไหน คนญะเหต้องการอำนาจจากปลายกระบอปปืนเขาคิด ว่าเป็นทางที่จะได้ แต่ผ่านมาก็ปีแล้ว คืบหน้าขนาดไหน มีแค่ระเบิดกับลอบยิงแค่นี้จะได้ผลหรือ ความรู้สึกร่วมของคนที่จะไปต่อสู้กับรัฐไทย ชาวบ้านเห็นอะไรบ้าง แต่วิธีทางรัฐสภาเป็นวิธีที่ให้ ได้มาโดยอำนาจเหมือนกัน แต่ได้อำนาจจากปลายปากกา คนที่จับอาวุธสู้เขามีความชอบธรรมแต่ ผิดกฎหมาย แต่การต่อสู้ด้วยปลายปากกา ทั้งชอบธรรมและชอบโดยกฎหมาย เพราะฉะนั้นชาวบ้าน มองว่าเขาที่อยากได้แบบถูกต้องตามกฎหมาย และเขาก็ไม่อยากจะลำบาก เพราะฉะนั้นวิธีทาง รัฐสภาถ้าเราเข้าไปและอยู่ในอำนาจ มีตำแหน่งถึงแม้ว่าเราจะไม่ได้บ้านเมือง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของ กลไกของรัฐที่เราสามารถจะทำประโยชน์กับคนบ้านเราได้ เพราะอนาคตข้างหน้าแนวคิดที่จะสร้าง รัฐต่างๆ เหมือนในอดีตน้อยลง ถ้ารัฐให้สิทธิเสรีภาพกำหนดชะตากรรมของตนเอง มีฉะนั้นยุโรป แย่งกันเป็นประเทศเยอะแยะเลย ที่เขอรันมีก็คนเชื้อชาติแต่มีการปกครองแบบเขา คนเขาไม่คิด หรือถ้ามีฐานะคืออยู่ดีกินดี และรักษาความเป็นตัวตนของเขาได้ เขาจะไม่คิดเรื่องที่ยากได้เป็น ประเทศของตนเอง โลกมันเปลี่ยนไป เพราะฉะนั้นการต่อสู้ในแนวทางอาวุธเขาก็มีความชอบธรรม ที่จะสู้ บ้านเมืองเขาถูกยึดไป ชอบธรรมแต่ไม่ชอบโดยกฎหมาย ถ้าเราตั้งประเทศของเราเอง เรา มั่นใจแค่ไหนที่จะเป็นประเทศมั่นคง เป็นรัฐศาสนา กลัวว่าจะทะเลาะกันเองเพราะมุสลิมมีหลาย ฝ่าย”

ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้ข้อเสนอเรื่องการต่อสู้ของกลุ่มขบวนการได้อย่างน่าสนใจว่า “เราต้องเข้าใจว่า การต่อสู้ของคนอื่นนั้นมีที่มาที่ไป พวกเรานั้นอาจสุขสบาย ที่เขาต่อสู้ ต้องหนีเข้าป่า ต้องหนีออกนอกประเทศ ต้องมีอะไรสักอย่างที่เหนือกว่า คนอื่นต้องยอมทิ้งบ้านเมือง หลบหนีเพื่อไปต่อสู้ โดยอาวุธและทางความคิด ต้องมีเหตุผลที่มากกว่าสิ่งที่เราต่อสู้ในรัฐสภา สิ่งที่ท่านสู้เหนือกว่าสิ่งที่เราทำ เพราะคุยในประวัติศาสตร์ยาว ยกตัวอย่าง อดีต ส.ส. อดุลย์ ณ สายบุรี ปี 2480 เขาขึ้นไปอำเภอถ่ายบัตรประชาชน ใส่ขอเกาะ และถูกทหารพรานกล่าวหาว่าเป็นกบฏ นั่นคือบริบทในอดีต แต่สิ่งที่คนรุ่นหลังต้องทำคือ ต้องเป็นตัวกลาง ระหว่าง 2 แนวคิด แนวคิดต่อสู้ด้วยอาวุธ กับแนวคิดต่อสู้โดยรัฐสภา โดยมีขอบโดยกฎหมายให้ไปด้วยกันได้ เช่น การกระจายอำนาจ บัณฑิตนิมมานนคร เพราะสิ่งที่พวกสู้ด้วยอาวุธเขามองว่าเป็นสิ่งที่ถูก แต่ผิดกฎหมายไทย...คนที่ต่อสู้โดยรัฐสภาเขาจะถูกทางการมองว่า เป็นเครือข่ายติดอาวุธ โดยเฉพาะกลุ่มติดอาวุธ แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่ม BRN ที่เป็นฝ่ายทหารมองกลุ่มวาคะห์ เป็นปีกจัดตั้งของฝ่ายรัฐ แต่กลุ่มขวาจัดมองว่าวาคะห์เป็นกลุ่มที่เพิ่มเงื่อนไขการต่อรองให้กับกลุ่ม BRN ในการแยกดินแดน อยู่ที่ว่ามองจากมุมของใคร แล้วก็ไปตีตรากันไป”

นักการเมืองท่านหนึ่งตั้งข้อสังเกตอย่างน่าสนใจว่า “ทำไมช่วงเด่นเป็นผู้ช่วยมหาดไทย มีการเผาโรงเรียน และช่วงที่วันนอร์เป็นมหาดไทย ทำไมช่วงนั้นถึงมีการปล้นปืน ตราบิดที่การต่อสู้แบบประชาธิปไตยเข้มแข็งเมื่อไหร่ กลุ่มที่ใช้อาวุธก็จะรู้สึกเสียเปรียบทันที และประชาชนก็จะเข้าไปอยู่ฝ่ายที่ชนะ เมื่อเป็นอย่างนั้น กระแสของประชาชน คือ มองว่าเราจะได้อำนาจแล้ว สามารถแก้ปัญหาได้หลายอย่าง ทำให้ฝ่ายวาคะห์พุ่งอย่างแรง และฝ่ายขบวนการที่ต่อสู้ด้วยอาวุธก็อาจรู้สึกว่เสียโอกาสทำให้มีการเผาโรงเรียน 36 แห่ง เหตุการณ์ตอนนั้นก็มีการโยนไปที่เจ้าหน้าที่ บอกชาวบ้าน ชาวบ้านก็เชื่อเพราะต้นทุนในแง่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่เองต่ำมาก ดังนั้นหากตอนนั้นให้ประชาธิปไตยทำงานได้อย่างเต็มที่ เชื่อว่าชาวบ้านก็ยอมสนับสนุนกลุ่มประชาธิปไตยเพราะว่าชาวบ้านก็ไม่อยากลำบากและเดือดร้อนเช่นกัน”

นักการเมืองอีกท่าน ตั้งคำถามเดียวกันว่า “ทำไมพวกญเวถึงเลือกปล้นปืนในช่วงที่มุสลิมเป็นรัฐมนตรี เพราะเขาไม่อยากให้สังคมมุสลิมโน้มเอียงในระบบสภา เขาจะทำให้เห็นว่าแม้คนมลายูเป็นรัฐมนตรีก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ถ้าประชาชนมาทางรัฐสภาหมดเขาก็ไม่มีฐาน ไม่มีประชาชน ถ้าจะทำให้สำเร็จประชาชนต้องเอาด้วย ช่วงที่ไม่เป็นรัฐมนตรีทำไมไม่ปล้น เป็นการปล้นกันเอง มุสลิมเป็นใหญ่ไม่ได้ คนพุทธต้องการทำลาย โยนกันไปเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึก

ว่าเป็นใหญ่โตไม่ได้ ถ้าตีความอีกแบบหนึ่งก็คือ ถ้าคนมลายูมุสลิมอยู่ในอำนาจนานๆ โอกาสในการเกิดสันติภาพก็จะมี ฉะนั้นต้องอยู่ในอำนาจรัฐสภา เพราะถ้าสังคมมองมาทางนี้ขึ้นมา เราก็มีฐาน เพราะคนเหล่านี้ไม่ยอมรับรัฐสภา ถ้าเราเป็นรัฐมนตรีขึ้นมาเขาก็ไม่สบายใจเท่าไร เพราะประชาชนจะมีที่พึ่ง เงื่อนไขความรุนแรงต่างๆ ก็จะไม่เกิด”

มีนักการเมืองที่ให้อธิบายเพิ่มเติมว่า “แต่สิ่งที่คนรุ่นหลังต้องทำคือ ต้องเป็นตัวกลางระหว่าง 2 แนวคิด แนวคิดต่อสู้ด้วยอาวุธ กับแนวคิดต่อสู้โดยรัฐสภา โดยมีขอบโดยกฎหมายให้ไปด้วยกันได้ เช่น การกระจายอำนาจ ปิดตานิคมทานคร เพราะสิ่งที่พวกผู้โดยอาวุธเขามองว่าเป็นสิ่งที่ถูก แต่ผิดกฎหมายไทย คนที่ต่อสู้โดยรัฐสภาเขาจะถูกทางการมองว่า เป็นเครือข่ายติดอาวุธ แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่ม BRN ที่เป็นฝ่ายทหารมองกลุ่มวาคะห์ เป็นปีกจัดตั้งของฝ่ายรัฐ แต่กลุ่มขบวนการมองว่าวาคะห์เป็นกลุ่มที่เพิ่มเงื่อนไขการต่อรองให้กับกลุ่ม BRN ในการแยกดินแดน”

อย่างไรก็ตาม นักการเมืองบางท่านมีความเห็นว่า “ผมคิดว่าคิดต่างได้ แต่อย่าคิดนอกกรอบกฎหมาย ถ้าเรานอกกรอบกฎหมายทำให้เราผิดกฎหมาย ต้องยึดหลักกฎหมาย พอมาคิดถึงเรื่องปฏิรูปกฎหมาย ต้องมาดูและเลือกปฏิรูปกฎหมายแต่ละเรื่อง การกลับไปปฏิรูปกลไกของรัฐ ดำรงการศึกษา หรือการกระจายอำนาจให้อยู่ในภายใต้กรอบกฎหมาย ถามว่าคนเราต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องมี การเปลี่ยนแปลงด้วยแนวทางรุนแรงมันทำให้เกิดการสูญเสีย ความไม่พึงพอใจ ในใจมีความเจ็บปวดมันจะทำให้เกิดรอยร้าวให้เกิดในสังคม ถ้าผมในฐานะผู้นำทางการเมืองผมจะเลือกการปฏิรูปทุกอย่างทำได้ แต่ต้องยึดกฎหมาย การใช้กรอบความรุนแรงมันไม่ใช่กรอบทางความคิด ในสมัยท่านนบิรอซูลุลลอฮ์ ใช้การละวะห์ มากกว่าการไปยกทัพ การใช้ความอดทน การสร้างความเข้าใจมันต้องยึดหลักศาสนา อย่าเอาการเมืองไปปนกับศาสนา แต่การเมืองต้องเอาหลักศาสนาเป็นเครื่องมือของการเมือง การเมืองเปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้แต่ให้ตามกรอบของรัฐธรรมนูญ”

เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงท่านหนึ่งให้ความเห็นต่อประเด็นดังกล่าวนี้ว่า “ผู้เห็นต่างไม่ได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน ดังนั้น การพูดคุยกับพวกเขาจึงเป็นทางออกของปัญหาในพื้นที่ การต่อสู้ทางการเมืองจะยังคงเป็นความหวังสำหรับคนในพื้นที่ชายแดนใต้หรือไม่ ผมไม่แน่ใจ แต่บอกได้ว่านี่คือแนวทางที่ดีที่สุดแล้ว ณ เวลานี้ หมดยุคของการต่อสู้ด้วยอาวุธแล้ว เราควรมาเน้นการเมืองเป็นหลัก”

ส่วนเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงอีกท่านหนึ่งให้ความเห็นต่อประเด็นดังกล่าวนี้เช่นกันว่า “สำหรับกลุ่มมารา ปาตานี หรือบีอาร์เอ็นก็ตาม ผมถือว่าพวกเขาเลือกที่จะต่อสู้ด้วยแนวทางทางการเมืองแล้ว หลังจากที่ได้ตัดสินใจขึ้นโต๊ะพูดคุยสันติภาพ แต่การถามว่าพวกเขาจะตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ในอนาคต เรื่องนี้น่าจะอีกนาน แต่อย่างไรก็ตามพวกเขาก็มีเครือข่ายกับกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ รวมไปถึงเครือข่ายนักการเมืองเองก็ตาม แต่ก็ไม่ได้แปลว่าเป็นพวกเดียวกัน เพราะนักการเมืองก็มีเครือข่ายกับทุกกลุ่มอยู่แล้ว เพราะเป็นงานของพวกเขา ส่วนการต่อสู้ทางการเมืองย่อมเป็นความหวังสำหรับคนในพื้นที่ได้อย่างแน่นอน เพราะหลังจากเลือกตั้งเราได้เห็นผู้แทนในพื้นที่ชายแดนใต้ พูดประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งยังได้ตั้งกรรมการ อนุกรรมการต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหาที่นี้ ขณะเดียวกันการที่ฝ่ายเห็นเลือกที่จะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แสดงให้เห็นความพวกเขาเองต่างก็มีความหวังกับการต่อสู้ทางการเมืองเช่นเดียวกัน เพราะการพูดคุยบนโต๊ะเจรจาก็เป็นหนึ่งในแนวทางของการต่อสู้ทางการเมือง”

ขณะที่เจ้าหน้าที่อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราอาจจะเห็นว่าฝ่ายการทหารทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายเห็นต่างจะมีอำนาจมากกว่าฝ่ายการเมืองก็จริง แต่ท้ายที่สุดแล้วเราจะต้องให้การเมื่อนำการทหาร เพราะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองก็ต้องจบด้วยการเมือง ผมดูแล้วก็ถือว่ามีความหวังสำหรับพื้นที่ชายแดนใต้ โดยเฉพาะนักการเมืองที่เข้าไปเป็นผู้แทนในสภาฯ หลายท่านก็พูดดี เป็นที่ยอมรับของสังคม แม้แต่เจ้าที่เองยังต้องนั่งดูการอภิปรายแล้วนั่งจดบันทึกประเด็นสำคัญ เพื่อนำกลับไปปรับใช้ในงานของเราให้ดีขึ้น เมื่อตัวแทนของพื้นที่มีศักยภาพ แน่แน่นอนว่าย่อมส่งผลต่อพื้นที่ในภาพภาคหน้า”

ถึงที่สุดแล้ว แม้ว่าวิธีการทางการเมืองในระบบรัฐสภาจะไม่ใช่เป้าหมายของกลุ่มขบวนการ เนื่องจากว่านั่นหมายถึงการยอมรับกฎหมายของรัฐไทย แต่อย่างไรก็ตาม ในการลดเงื่อนไขที่ไปสู่ความรุนแรงที่มากขึ้นและยืดเยื้อนั้น นอกจากกระบวนการพูดคุยเพื่อหาข้อยุติแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่ในระบบรัฐสภาเป็นอีกพื้นที่หนึ่งในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายเพื่อลดเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง รวมไปถึงสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีสิทธิและเสรีภาพ และมีความยุติธรรมสำหรับทุกคน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย: พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2475-2562

คำถามของงานชิ้นนี้คือ นักการเมืองมลายูมุสลิมปรับตัวอย่างไรท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ และ การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้อีกหรือไม่ โดยจากคำถามวิจัยที่กล่าวมาแล้วนี้ นำไปสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ข้อ คือ เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อศึกษาพลวัตการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในบริบททางการเมืองที่ปรับเปลี่ยน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนะต่อนักการเมืองมลายูมุสลิมและรัฐในการร่วมพัฒนาพื้นที่การเมืองที่สนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ ในบทนี้จึงจะตอบคำถามวิจัยทั้งสองข้อข้างต้น โดยจะตอบคำถามเรื่องพลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมนับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2547 กระทั่งถึงปี พ.ศ. 2562 ว่ามีการปรับตัวอะไรที่เห็นเด่นชัด และฐานคิดเช่นไรที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่ที่ผ่านมา และคำถามที่สองในเรื่องการต่อรองทางการเมืองกับการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมที่ไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งจะตอบไปพร้อมๆ กับการสะท้อนถึงข้อท้าทายของการเคลื่อนไหวในพื้นที่ และนำเสนอข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองและพรรคการเมือง รวมถึงต่อหน่วยงานของรัฐและตัวแสดงหลักในกระบวนการสันติภาพ ต่อประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ ตลอดจนงานวิจัยในอนาคต

6.1 ประเด็นสำคัญที่เกิดพลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม

นับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2562 นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ ได้มีการขับเคลื่อนในมิติที่น่าสนใจที่เห็นได้ชัดถึงความแตกต่างของแต่ละช่วงเวลา ตามบริบททางการเมืองระดับชาติและในระดับพื้นที่ที่ต่างกันออกไป ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2547 ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนผันจากการเป็น ส.ส. สู่บทบาทที่เปลี่ยนไปในการเป็นแกนนำกลุ่ม

ขบวนการติดอาวุธของอคุลย์ ณ สายบุรี การขับเคลื่อนทางการเมืองของพะยี่สุหลงและการเสียชีวิตของพะยี่สุหลง กับการก้าวสู่การเมืองของอามีน โต๊ะมีนา ซึ่งในช่วงแรกนี้จะเห็นถึงบทบาทของกลุ่มผู้รู้ศาสนาและกลุ่มเชื้อสายเจ้าเมืองเดิมในพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดชายแดนใต้ให้เห็นได้ชัด หลังจากเกิดการประท้วงใหญ่หน้ามัสยิดกลาง ก็เป็นการก้าวขึ้นมาของ ส.ส. กลุ่มวาคะห์ หลายท่าน กระทั่งกลุ่มวาคะห์มีการรวมตัวที่ชัดเจนและก้าวสู่ความรุ่งเรืองของกลุ่มวาคะห์ กระทั่งทำให้มีรัฐมนตรีจากพื้นที่ และการออกกฎหมายเรื่องสิทธิต่างๆ ของมุสลิมที่ออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงเวลานี้เองยังเห็นการรวมกลุ่มขึ้นมาต่อสู้กับกลุ่มวาคะห์ นั่นคือกลุ่มดาร์ฮาลามที่อยู่ภายใต้กลไกการทำงานของพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้นแล้วบทบาทของนักการเมืองในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2547 จึงเห็นได้ว่าเปรียบเสมือนการเข้าสู่การทำงานเชิงนโยบายที่ช่วยลดเงื่อนไขของความรุนแรง โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิเสรีภาพและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ อย่างเท่าเทียมและยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้ การขับเคลื่อนงานทางด้านการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่หลายท่านโดยเฉพาะภายใต้ร่มของกลุ่มวาคะห์นั้นเห็นได้ชัดเจนถึงอุดมการณ์ที่อยู่บนฐานอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิม

ในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2547 พลวัตของการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งทำให้ส่งผลต่อการสิ้นสุดลงของกลุ่มวาคะห์ซึ่งเป็นผู้แทนในสมัยที่เกิดเหตุการณ์แต่ไม่สามารถแสดงบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่เนื่องด้วยข้อจำกัดหลายประการ หนึ่งในประการสำคัญคือความไม่เชื่อมั่นของพรรคที่มีต่อนักการเมืองในพื้นที่ กระทั่งมีการออกมาขู่จับและควบคุมตัว ส.ส. จากกลุ่มวาคะห์เดิม แต่ในที่สุดก็ยกฟ้อง ในช่วงนี้จึงนับได้ว่าเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มวาคะห์เดิม จากการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิด กลายเป็นการแตกเพื่อสังกัดพรรคที่ต่างกัน กระทั่งได้ข้อสรุปพร้อมกับโอกาสของรัฐธรรมนูญที่พยายามเอื้อให้กับพรรคเล็ก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 สมาชิกเดิมของกลุ่มวาคะห์ ยกเว้นอดีตหัวหน้ากลุ่มอย่าง คุณเด่น โต๊ะมีนา ได้รวมตัวกับอดีตข้าราชการชาวพุทธในพื้นที่และนักการเมืองอีกหลายท่านที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มวาคะห์ ก่อตั้งพรรคประชาชาติขึ้นและได้รับที่นั่งมาถึง 6 ที่นั่งในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562

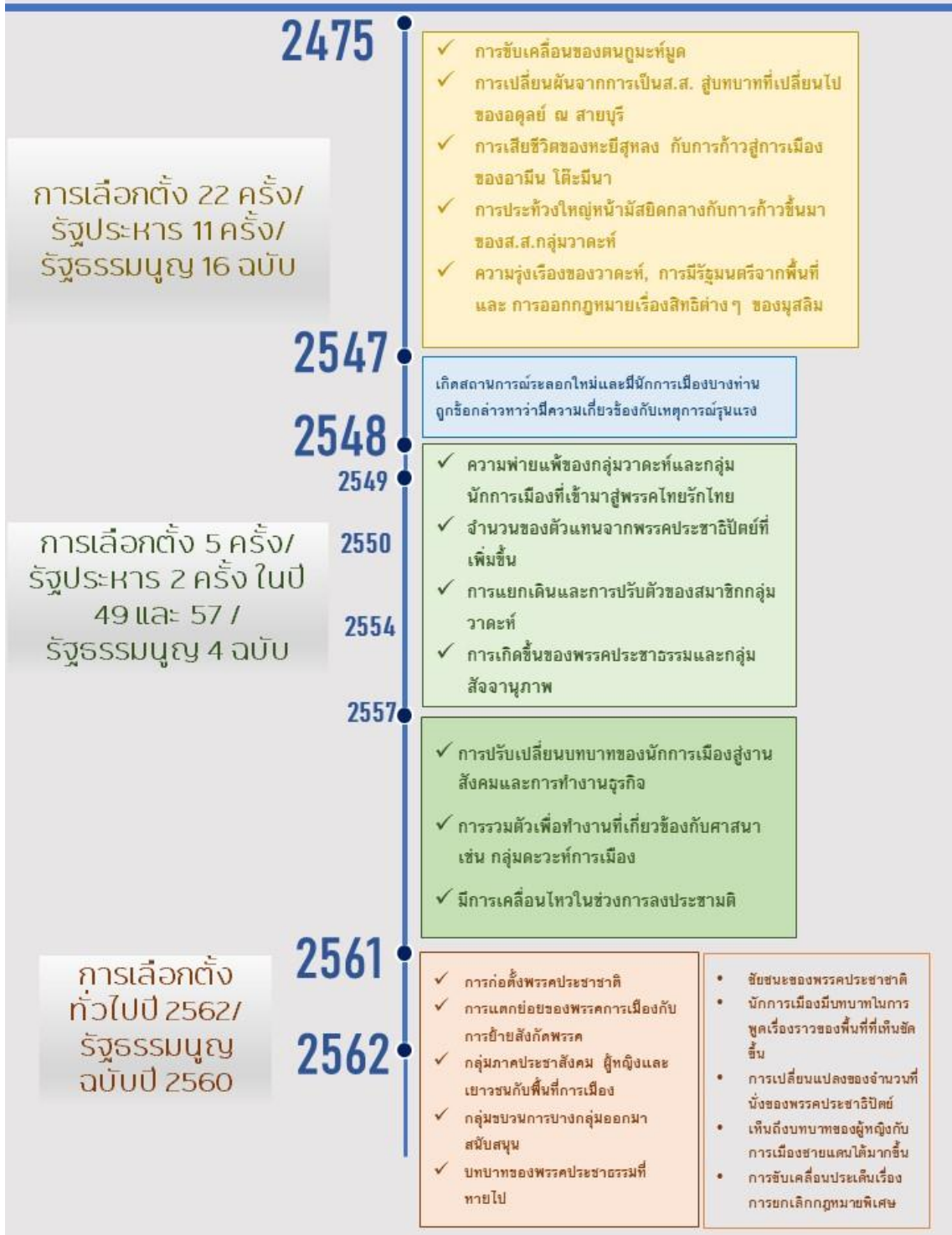
นอกเหนือจากนั้นแล้ว ยังเห็นถึงการปรับตัวของกลุ่มนักการเมืองในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งต้องหานักการเมืองหน้าใหม่หลายท่านมาลงแข่งขันในปี พ.ศ. 2548 กระทั่งได้รับชัยชนะ และได้รับชัยชนะต่อเนื่องจนการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ที่ได้รับมาเพียง 1 ที่นั่ง ซึ่งอาจเป็น

เพราะในการเลือกตั้งครั้งนี้มีการแตกย่อยของพรรคการเมืองในสายเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์หลายพรรค ทำให้คะแนนเสียงแตกออกไป ขณะเดียวกันในช่วงนี้กลุ่มนักการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ยังมีการรวมตัวผ่านกลุ่มคณะที่ประชาธิปัตย์ เพื่อเคลื่อนไหวในช่วงที่ไม่มีรัฐสภาขับเคลื่อนงาน หลังการรัฐประหาร สำหรับนักการเมืองหน้าใหม่ท่านอื่นที่เข้ามาในช่วงนี้ ก็คือกลุ่มสังคมนิยม ภายใต้การนำของนายแพทย์เวมาฮาดี ที่ออกมาขับเคลื่อน แม้ว่าจะไม่ได้เห็นบทบาทที่เด่นชัดเท่าที่ควรของกลุ่มนี้

ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ยังทำให้เห็นถึงพลังที่สำคัญของนักการเมืองในพื้นที่ ที่จะเห็นว่าเป็นนักการเมืองที่ผันตัวมาจากนักกิจกรรมที่ขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามากขึ้น ซึ่งมีทั้งกลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน และกลุ่มที่ขับเคลื่อนงานด้านกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ที่หันมาสู่การลงสมัครในพื้นที่ทางการเมืองในระดับชาติ นอกจากนั้นยังเห็นถึงการสนับสนุนของอดีตขบวนการบางกลุ่มที่หันมาสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งเป็นการสนับสนุนในลักษณะส่วนบุคคลมากกว่าเป็นจุดยืนร่วมของกลุ่มขบวนการติดอาวุธ และในการเลือกตั้งครั้งนี้ยังทำให้เห็นถึงท่าทีของพรรคประชากรธรรมที่หันมาสนับสนุนพรรคที่เกิดจากคนในพื้นที่ แทนที่การลงสมัครรับเลือกตั้งเองดังเช่นในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 และ 2557 ซึ่งผลปรากฏออกมาว่าพรรคประชากรธรรมต้องพ่ายแพ้ไป

และหลังจากการเข้าสู่สภากายหลังจากการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า แม้ว่าจะอยู่ในฝ่ายตรงข้ามกัน ก็ยังเห็นการขับเคลื่อนในประเด็นร่วมที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้นแล้วอาจสรุปได้ว่า การปรับตัวของนักการเมืองมลายูมุสลิมเพื่อสร้างการต่อรองที่หนักแน่นขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาในพื้นที่ มีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ (1) การรวมกลุ่มเพื่อต่อรอง (2) การปรับเปลี่ยนพรรคการเมืองที่สังกัด (3) การก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นเอง และ (4) การกำหนดประเด็นขับเคลื่อนร่วมแม้จะอยู่คนละสังกัดพรรคการเมือง

ภาพ 3 สรุปการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476- 2562

พลวัตการขับเคลื่อนของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ นับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2547 โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกรอบเวลาศึกษาหลักของงานชิ้นนี้ จึงอาจสามารถแบ่งเป็นสามช่วงเวลาหลัก คือ ก่อนปี พ.ศ. 2547 หลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2548-2561 และหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 แต่ละช่วงมีข้อนำสังเกตคือก่อนปี พ.ศ. 2547 นักการเมืองในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มขับเคลื่อนประเด็นสิทธิต่างๆ ของมุสลิมและคนในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2547 นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้ได้รับเลือกตั้งหลายคนกระทั่งนำไปสู่การสลายตัวของกลุ่มวาระห์และประเด็นขับเคลื่อนในประเด็นอ่อนไหวในพื้นที่อาจเห็นได้ในการขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการและการนำเสนอประเด็นของพื้นที่เป็นรายกรณี โดยเฉพาะในช่วงที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้าน ในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกิดขึ้นของผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์ โดยมากแล้วจะเป็นประเด็นที่เน้นมิติเรื่องการละเมิดสิทธิ ตลอดจนการขับเคลื่อนประเด็นสิทธิของมุสลิมมากกว่าเป็นการขับเคลื่อนที่มีนัยเชิงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูประกอบอย่างเห็นได้ชัด เช่นกลุ่มวาระห์ ต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ก็จะเห็นถึงการเมืองที่มีนัยเชิงอัตลักษณ์ชัดขึ้นผ่านการดำเนินงานของพรรคประชาชาติ แต่อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูได้แนบชิดเข้ากับความเป็นมุสลิมมากเกินไปจนบางท่านอาจมองว่าเป็นเนื้อเดียวกันเสียด้วยซ้ำไป ในพื้นที่ทางการเมืองของชายแดนใต้จึงพบว่าอัตลักษณ์มลายูมุสลิมได้มีบทบาทอย่างเด่นชัด

อย่างไรก็ตาม ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสถานการณ์เฉพาะหน้าในพื้นที่ซึ่งดำเนินการโดยสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ ซึ่งจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2552 พบว่าสมาชิกผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานับได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ประชาชนให้ความไว้วางใจน้อย มากกว่าทหารและตำรวจในลำดับสุดท้ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และน่าสนใจว่าเมื่อเทียบกับผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2562 นักการเมืองระดับชาติยังคงเป็นอันดับสามรองจากตำรวจและทหารที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ไว้วางใจเช่นเดิม แต่ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Peace Survey) ครั้งที่ 1 และ 2 ในช่วงปี พ.ศ. 2559 ขณะอยู่ภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ที่ผลออกมาน่าสนใจว่านักการเมืองเป็นหนึ่งในห้ากลุ่มที่ประชาชนมองว่าจะมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของกระบวนการพูดคุยสันติภาพ ขณะที่ในครั้งที่ 3 ซึ่งจัดทำในปีถัดมา นักการเมืองอยู่ในอันดับที่ 6

และในการจัดทำการสำรวจครั้งที่ 4 พบว่านักการเมืองท้องถิ่นอยู่ในอันดับที่ 3 รัฐบาลอยู่ในอันดับแรก ขณะที่นักการเมืองระดับชาติอยู่ในลำดับที่ 9

ในแง่นี้จึงเห็นว่าถึงที่สุดแล้วระยะแนบชิด ระหว่างนักการเมืองกับมวลชน ในพื้นที่ชายแดนใต้เอาเข้าจริงแล้วอาจไม่ได้มีระยะที่ชิดนักในเชิงของความไว้วางใจจากผลการสำรวจที่เห็นข้างต้น แต่การสะท้อนว่าไม่ว่าอย่างไรนักการเมืองยังคงต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการทำให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพในพื้นที่สำเร็จได้ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 เราอาจจะเห็นชัดเจนว่าผลคะแนนความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ที่ขับเคลื่อนด้วยความเป็นพรรคบ้านเรา ส่งผลต่อผู้คนในพื้นที่ไม่น้อยเลยทีเดียว และหากเป็นพรรคอื่น ตัวแทนที่ได้ก็เป็นตัวแทนที่เห็นผลงานในการทำบางอย่างเพื่อพื้นที่มาก่อน กระแสของการเลือก “ผู้แทนที่ดี” หรือ ผู้แทนของเรา นั้น เป็นเรื่องที่ถูกถกเถียงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในการเลือกตั้ง 2562 ภายหลังจากอยู่ภายใต้รัฐบาล คสช. มาหลายปี และแม้ว่าความรุนแรงดูเหมือนลดลง แต่การที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิโดยรัฐหรือหน่วยงานความมั่นคงยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง ทำให้คนในพื้นที่เองเห็นว่าจะต้องเลือกผู้แทนที่เข้าสู่สภาและขับเคลื่อนเรื่องราวของพวกเขาได้ เมื่อเข้าสู่สภาและทำหน้าที่ออกมาอย่างชัดเจน คลิปการอภิปรายในสภาที่เป็นของผู้แทนของชาวบ้านในพื้นที่ชายแดนใต้ถูกกระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ไม่ว่าจะเป็นเพจของพรรค หรือเพจส่วนตัวในเฟสบุ๊กของนักการเมืองในพื้นที่ เช่น เพจของวันมุหะมัดนอร์ มะทา ที่มีคนติดตาม 49,212 คน เพจของชูการ์โน มะทา ที่มีคนติดตาม 42,059 คน เพจของทนายแวยูแอ (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ) ที่มีคนติดตาม 18,377 คน เพจ บิลลา มะดาโอ๊ะ (นายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ) ที่มีคนติดตาม 15,445 คน เพจของ Kuheng Yawohasun (นายกุเฮง ยาวอหะซัน) ที่มีคนติดตาม 11,502 คน เพจของแพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา ที่มีคนติดตาม 10,956 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2563) เป็นต้น สื่อต่างๆ ที่ถูกถ่ายทอดผ่านเพจหลายครั้งที่ถูกกระจายต่อในไลน์อย่างรวดเร็ว กระทั่งทำให้ “ความเป็นผู้แทน” ที่จะต้องทำงานในสภาและกลับมาลงสู่ชุมชนยังเห็นชัดและดูเหมือนจับต้องได้มากขึ้น ภายหลังจากที่ได้รับคัดเลือกเป็นผู้แทนแล้ว กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ล้วนแล้วแต่จะเห็นว่าการเชิญให้ผู้แทนเหล่านี้เข้าไปร่วมรับฟังด้วยบ่อยครั้ง หรือบ่อยครั้งที่สื่อมวลชนมักจะหยิบโพสต์ในเพจของนักการเมืองเอาไปทำข่าว โดยบางครั้งนักการเมืองไม่ได้เขียนโพสต์ด้วยตัวเอง แต่เป็นแอดมินที่ดูแลเพจอยู่เป็นผู้เขียน ซึ่งนักการเมืองบางท่านที่มีปัญญาคอยดูแลเพจอยู่ก็มักจะมีความดีๆ ออกสู่สายตาประชาชนอยู่เป็นประจำ

จากพลวัตก่อนและหลังปี พ.ศ. 2547 ทำให้นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “หากมองแล้วเหมือนกับกลุ่มนักการเมืองหลังปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจะชัดเจนขึ้นว่ามีกลุ่มนักการเมืองในสายประชาธิปไตยหรือพรรคการเมืองในสายพรรคอนุรักษนิยมและอำนาจนิยมอื่นๆ ซึ่งเป็นมุสลิมแต่มีดีเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นมลายูอาจไม่สามารถแสดงได้ชัดเจนนักภายใต้กรอบคิดของพรรคประชาธิปไตยที่มีความเป็นอนุรักษนิยมสูง เราจะเห็นว่าที่ผ่านมาแม้มีจำนวน ส.ส. มากแต่ก็ไม่มีตำแหน่งรัฐมนตรีที่เป็นของคนในพื้นที่ และอีกกลุ่มคือกลุ่มสายวาทะห์เก่าหรือกลุ่มที่ขับเคลื่อนด้านอัตลักษณ์ได้ มีความเป็นท้องถิ่นสูงกว่า นักการเมืองในพื้นที่ก็อาจต้องเลือกว่าจะขึ้นทางการเมืองของตนเป็นอย่างไรเพื่อเข้าสังกัดในแต่ละพรรค หรือในบางครั้งแม้พรรคจะมีจุดยืนที่ต่าง แต่ก็อาจเห็นผู้แทนที่มีความคิดต่างไปจากจุดยืนของพรรคก็เป็นไปได้ เพียงแต่การขับเคลื่อนประเด็นอาจไม่สามารถทำได้เต็มที่”

เมื่อมองถึงที่มาของการเข้ามาสู่เส้นทางการเมืองของ ส.ส. ในพื้นที่หลากหลายคนนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมามีสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ คือ จะมีกลุ่ม ส.ส. ที่เลือกเข้ามาสู่พื้นที่ทางการเมืองแบบรัฐสภาด้วยความมุ่งหวังจะใช้ช่องทางทางกฎหมายตามระบบรัฐสภาในการผลักดันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้ เช่นที่ วันมูหะมัดนอร์ มะทา ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่ออย่างน่าสนใจว่า “สมัยผมเด็กๆ อยู่บ้านแม่ที่ปัตตานี เป็นบ้านริมแม่น้ำ นอกจากจะเห็นชีวิตการค้าขายแล้ว ในสัปดาห์หนึ่งอย่างน้อยสองถึงสามวันจะเห็นศพลอยน้ำมาเรื่อยๆ แล้วก็มาชะลออยู่ตรงหน้าบ้าน เพราะว่าหน้าบ้านผมเป็นคู้้น้ำก่อนจะไปถึงปากน้ำ ผมก็ตั้งคำถามว่าศพมาจากไหน ส่วนใหญ่ก็ไม่มีใครรู้ พอมาดูถ้าเป็นมุสลิมก็นำไปทำพิธี ถ้าเป็นคนพุทธก็นำส่งวัด แล้วส่วนใหญ่เวลาผู้ใหญ่พูดคุยกันเขาจะบอกว่ายิงกันตายมา โจรยิงบ้าง ตำรวจยิงบ้าง เท็จจริงยังไงเราไม่รู้ เพราะยังเด็ก แต่มีความรู้สึกว่าชีวิตคนทำไมไม่ค่อยมีค่า น่าจะต้องมีคนคอยดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน จากนั้นผมเลยคิดว่าเราน่าจะเป็นผู้นำชุมชนเพื่อที่จะหาคำตอบให้ได้ว่าทำไมชีวิตมนุษย์จึงไม่ค่อยมีคุณค่าหรือได้รับการดูแลสมควรแก่การเกิดมา เพราะพระเจ้าสร้างมาก็ลำบากอยู่แล้ว เมื่อเรามีชีวิตอยู่ ทำไมเราไม่ช่วยกันดูแล เน้นอนการเกิดแก่เจ็บตายเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่ไม่ควรจะมีการตายที่ไม่ใช่เป็นธรรมชาติ” (ธิตี มีแต้ม, 2562) และจากการสัมภาษณ์กับคณะผู้วิจัย วันมูหะมัดนอร์ มะทา ยังกล่าวว่า “บ้านเราประชาชนถูกมองว่าเป็นคนชั้น 2 และด้วยหลายเรื่องหลายราวจากประสบการณ์และสิ่งที่พบเจอในสังคม พบว่าหลายเรื่องมีความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากฝ่ายปกครอง และคิดว่าจะต้องหาทางเป็นนักการเมือง เพื่อที่จะเป็นปากเสียงเรียกร้องความเป็นธรรมและเป็นที่พึ่งของพี่

น้องประชาชนเท่าที่เราพอจะทำได้ เพราะมองเห็นได้ว่าการเป็นนักการเมืองจะพูดได้เสียงดังกว่า อาชีพอื่นๆ เหล่านี้คือความตั้งใจและความใฝ่ฝันตั้งแต่จำความได้หรือตั้งแต่เรียนโรงเรียน ประถมศึกษาด้วยซ้ำไป...เมื่อเข้าสู่โรงเรียนก็ได้ยินข่าวเกี่ยวกับการต่อสู้ในทางการเมืองบ้าง และ รู้สึกว่าไม่ค่อยสบายใจที่เห็นผู้แทนของเราไม่ค่อยได้พูดหรือแสดงความเห็นในสภาจึงเกิด ความรู้สึกที่ว่าอยากเข้าไปเอง เริ่มคิดได้ว่าหากอยากรจะเป็นนักการเมืองที่ดี จะต้องมีการศึกษาที่ดี เลย ตั้งใจเรียนโดยมีเป้าหมายสุดท้ายก็คือการเป็นนักการเมืองที่มีความรู้ของประชาชนสักคนหนึ่ง และ ความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักการเมืองของเราทำให้เราขยันทำกิจกรรม ได้เป็นหัวหน้าห้องตั้งแต่ เรียนประถมยันมัธยม เพราะเรามุ่งมั่นที่จะเป็นนักการเมือง”

ขณะที่อริเพญให้ความเห็นว่า “ตอนอยู่ธรรมศาสตร์มีโอกาสลงสมัครเป็นตัวแทนพรรค การเมืองประจำคณะ มีการตั้งชมรมนักศึกษากลุ่มสลาตัน และเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอด เข้าใจ ในปัญหาของประชาชน มีปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพ ไม่ได้รับความเป็นธรรม จนถึงการประท้วงที่ บัดดาณี เหตุการณ์นั้นมีการปฏิวัติ 6 ตุลาคม ถือว่าตอนนั้นพื้นสภาพเป็นนักศึกษาแล้ว กลับมาเป็น ทนายความอีกทีที่นครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2520 ด้วยการการศึกษาและการเป็นนักกิจกรรม อาชีพ จน มาพัวพันกับนักการเมืองระดับชาติ เลยสมัครเป็นผู้แทน”

นักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งก็กล่าวว่า “หลังจากจบ ม.ปลาย ได้ไปเรียนต่อ ที่นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งบรรยากาศการเมืองในช่วงนั้นเข้มข้นมาก มีพรรคการเมือง ของนักศึกษาหลายพรรค มีการแข่งขันในเรื่องนายกสภาฯ มหาวิทยาลัย จึงซึมซับการเมืองจากตรง นั้น และเนื้อหาที่ได้เรียนก็เกี่ยวข้องกับการเมือง เข้าร่วมสัมมนาและการปราศรัยทางการเมืองบ่อยๆ พอเรียนจบก็กลับมาเป็นทนายความในพื้นที่ และได้เป็นกำนัน ได้สัมผัสกับประชาชนที่เดือดร้อน ที่มาขอความช่วยเหลือบ่อยๆ และได้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือมาตลอด จึงเริ่มคิดว่าถ้าช่วยได้มาก ขึ้นก็คงดีไม่น้อย พอปี พ.ศ. 2547 ก็มีคนมาทาบทามจึงตัดสินใจลงสมัคร”

นักการเมืองอีกท่านได้กล่าวอย่างน่าสนใจว่า “การไปลงสมัครผู้แทนไม่ใช่เพราะรายได้ เพราะหากเทียบกับรายได้ที่ได้รับอยู่ในเวลานี้กับงานของตนแล้วก็พอๆ กัน แรงผลักดันของเราเพื่อ ทำงานให้สังคมมากกว่า”

อีกหลายท่านที่เริ่มต้นมาจากการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อน อนุวัติ ชูซารอกกล่าวว่า “ผมเคย เป็น ส.จ. ปี พ.ศ. 2522 จนถึงปี พ.ศ. 2533 เป็นกำนัน ต่อมาเป็นนายก อบต. ในปี พ.ศ. 2538 และเป็น 2

สมัย จนปี พ.ศ. 2554 ได้ ส.ส.” นอกจากนั้นยังมีนายอัลดุบาซิม อาบู นายอิสมาแอล เบญอিবรอฮิม นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ นายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ หรือกระทั่งผู้สมัครรุ่นใหม่ ของพรรคภูมิใจไทยอย่าง นายบัณฑิต อัลดุลบุตร และผู้สมัครหญิงจากพรรคพลังประชารัฐอย่าง ศุภนิม เจ๊ะตุ และอีกหลายๆ ท่านก็คือนักการเมืองท้องถิ่น/ท้องถิ่นที่มา ก่อนการลงสมัครเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ทั้งสิ้น

บางท่านได้เริ่มต้นชีวิตทางการเมืองจากการทำงานสนับสนุนผู้แทนอื่นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “หัวคะแนน” ของนักการเมืองท่านอื่นมาก่อน นักการเมืองท่านหนึ่งได้เล่าประสบการณ์ในการเข้าสู่การเมืองของตนว่า “ชาวบ้านเลือกตั้งบุคคล หมายถึงในเขตผมนะ เพราะไม่ว่าผมจะช่วยใคร ในตอนที่ยังไม่ลงสมัครเองก็ชนะหมด ช่วยประชาธิปไตย ทำให้ประชาธิปไตยชนะ พอไม่ช่วยก็ไม่ชนะ มีบางคนมาบอกว่าอยากลง ส.ส. ผมบอกให้เขาทำงานเพื่อสังคมให้ชาวบ้านเห็นก่อน แล้วจะมีพรรคการเมืองมาหาเอง พอมีพรรคเลือกเขา ผมก็ช่วยจนชนะ ต่อมา เขาไปอยู่กับพรรคอื่นเลยช่วยคนอื่นแทน จนเอาชนะคนนั้นได้ ย้อนไปในอดีต ผมเคยช่วยหลายคน แต่รูปแบบนี้ อยู่ที่เขตๆ ด้วย เหมารวมไม่ได้ เขตนี้ประชาธิปไตยเอาชนะผมไม่ได้ แม้ในเขตอื่นอาจจะทำได้”

ข้อสังเกตของที่มาของนักการเมืองบางท่านในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ยังพบว่าเป็นการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองเพราะเดิบทหรือเป็นสมาชิกของครอบครัวการเมือง อย่างคุณหมอมะพรดา โต๊ะมีนา ซึ่งเข้าสู่การเมืองต่อจากบิดา นายเด่น โต๊ะมีนา นอกจากนั้นยังมีซูการ์โน มะทา ซึ่งเป็นน้องชายของวันมูหะมัดนอร์ มะทา ตลอดจนสมมติ เบ็ญจลักษณ์ซึ่งเป็นน้องชายของอรุณ เบ็ญจลักษณ์ ยังมีนายวัชร ขาวหะชัน และนายกุเฮง ขาวหะชัน ซึ่งเป็นลูกชายของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาสอย่างนายกุเฮง ขาวหะชัน และนักการเมืองในพื้นที่หลายคนก็ส่งลูกชายของตนสมัครก็มีให้เห็นด้วยเช่นกัน เช่น นายเจอามิง โต๊ะดาหยง ที่ส่งลูกชายนายเจ๊ะอิลยัส โต๊ะดาหยง ลงการเมืองในระดับเขต หรือ นายอนุมดี ชูสารอ ที่เคยส่งลูกชายนายยุซรี ชูสารอ ลงการเมืองระดับชาติและได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

และมีเพียงไม่กี่ท่านที่มาจากฐานของการเป็นนักธุรกิจที่มีเครือข่ายการทำงานในพื้นที่เชิงธุรกิจก่อนจะเข้ามาสู่พื้นที่ทางการเมืองอย่างคุณอันวาร์ สาและ ซึ่งเล่าว่า “ตอนเติบโตมาในสังคมพหุวัฒนธรรม มีเพื่อนชาวจีนมาก และได้แ่งคิดในเชิงการทำธุรกิจจากกลุ่มชาวจีนค่อนข้างมาก หลังจากเกิดวิกฤตต้มยำกุ้งปี พ.ศ. 2540 ได้พยายามใช้หนี้ที่มีหลังจากนั้นแล้วย้ายไปทำงานที่กรุงเทพฯ...ช่วงจะลงการเมืองในเวลานั้น ก็มีเพื่อนคนจีนมาทาบถามแล้วถามว่าไม่อยากจะ

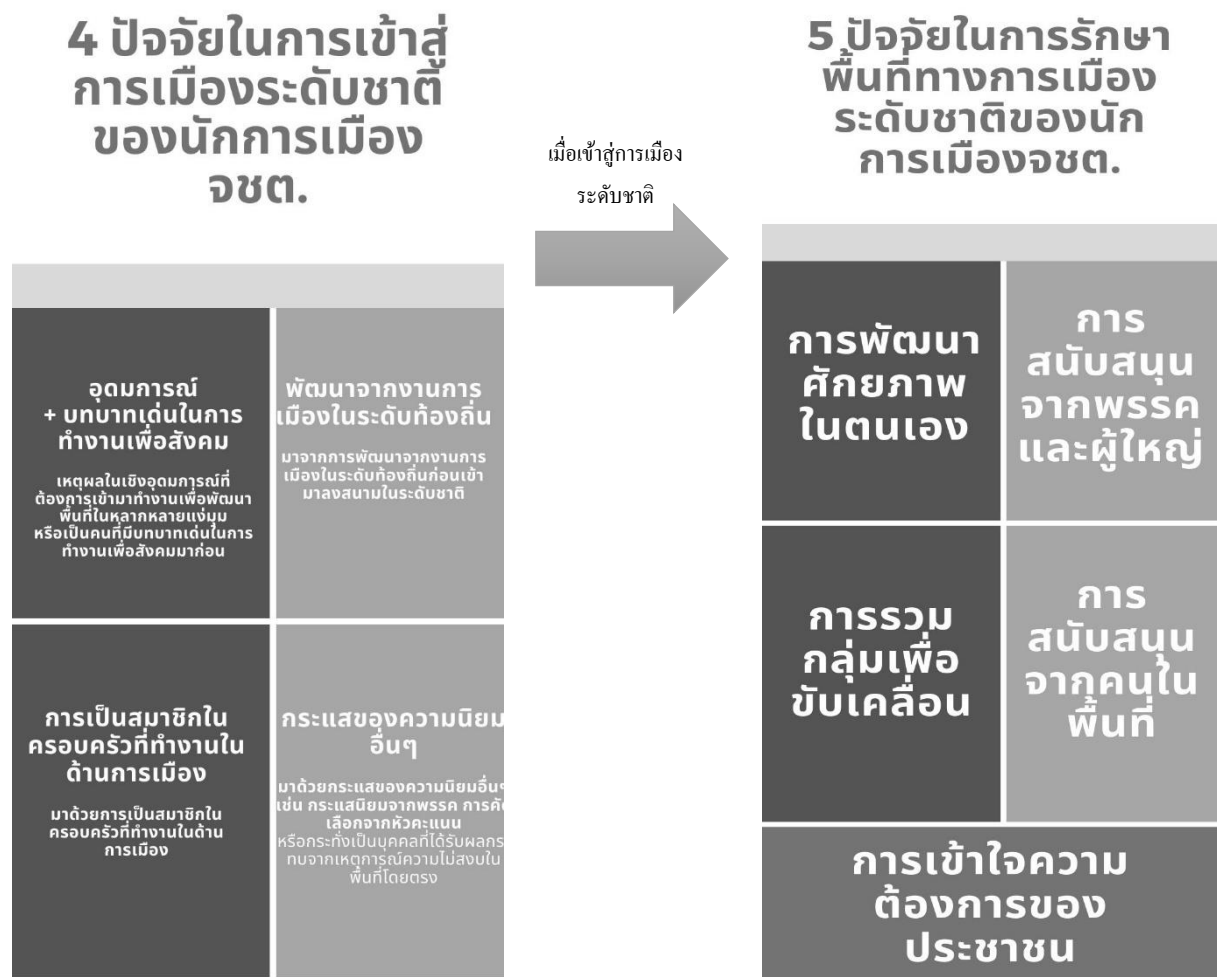
การเมืองหรือ แล้วชวนไปเจอผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์และได้รับการคัดเลือกให้เข้าไปสังกัดพรรค ตอนนั้นก็ถามไปว่าต้องหิวกระเป๋หรือไม่ คำตอบคือไม่ มีความคิดเป็นอิสระหรือไม่ พรรคตอบว่าถ้ามีเหตุผลก็ลองคุยได้ และมีค่าใช้จ่ายสนับสนุนการทำงานหรือไม่ เมื่อพรรคตอบว่ามี สุดท้ายด้วยคำตอบทั้งสามก็ตัดสินใจที่จะลงการเมือง”

ฉะนั้นแล้วการเข้ามาสู่การเมืองของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ จึงอาจสรุปได้ว่า อาจมาจากหลากหลายเหตุผล ประกอบด้วยลักษณะสำคัญคือ (1) เข้ามาด้วยเหตุผลในเชิงอุดมการณ์ที่ต้องการเข้ามาทำงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ในหลากหลายแง่มุม หรือเป็นคนที่มีความทะเยอทะยานในการทำงานเพื่อสังคมมาก่อน (2) เข้ามาจากการพัฒนาจากงานการเมืองในระดับท้องถิ่นก่อนเข้ามาลงสนามในระดับชาติ (3) เข้ามาด้วยการเป็นสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานในด้านการเมือง และ (4) เข้ามาด้วยกระแสของความนิยมอื่นๆ เช่น กระแสนิยมจากพรรค เครือข่ายที่รู้จักชักชวน การคัดเลือกจากหัวหน้าคณะ หรือกระทั่งเป็นบุคคลที่ได้รับการผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่โดยตรง หรือในช่วงหลังผู้นำศาสนาเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สนับสนุนนักการเมืองมาลงสมัครรับเลือกตั้งเองจนชนะในบางเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ นักการเมืองหลายท่านอาจมีหลายเหตุผลประกอบกันในการเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “โดยปกติแล้วผู้ที่จะได้เป็น ส.ส. ในพื้นที่ชายแดนใต้มักไม่ใช่คนธรรมดาทั่วไป เพราะจะต้องเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมาก่อน หรือเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ผู้มีบทบาททางสังคม ผู้นำศาสนา หัวหน้าคณะ ผู้ที่มาจากครอบครัวนักการเมืองเดิม เป็นต้น แต่มีกรณีหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2554 มีคนธรรมดาที่มีอาชีพจับปลาไหลในทุ่งนาได้เป็น ส.ส. ชื่อว่า นายอรรถพล มามะ เพราะคนที่ชนะการเลือกตั้งได้เป็น ส.ส. ตัวจริงถูกใบแดงต้องออกจากการแข่งขันเมื่อมาแข่งใหม่คะแนนของผู้ที่เคยชนะถูกเทมาให้อรรถพลจนสามารถล้มล้างได้ จนชาวบ้านเรียกเขาว่า ส.ส. ปลาไหลมาจนถึงทุกวันนี้” โดยตอนเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 นายสุธีพันธ์ ศรีวิภาณนท์ จากพรรคความหวังใหม่ชนะการเลือกตั้งได้เป็น ส.ส. ด้วยคะแนน 29,585 ก่อนจะถูกใบแดงในภายหลัง ส่วนลำดับที่ 2 คือ นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ พรรคประชาธิปัตย์ ได้คะแนน 27,711 คะแนน ส่วนนายอรรถพล มามะ พรรคไทยรักไทย ได้คะแนนเพียง 1,020 คะแนนเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะบางประการที่จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จด้านการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่หลังจากที่เข้ามาสู่การเมืองของนักการเมืองแล้วพบว่า นักการเมืองหลายๆ ท่านที่งานวิจัยชิ้นนี้ได้สัมภาษณ์ให้แง่มุมที่ต่างกันออกไป โดยอาจสรุป

ได้ว่าประกอบไปด้วย (1) การพัฒนาศักยภาพในตนเอง (2) การมีผู้ใหญ่ในเส้นทางการเมืองระดับประเทศที่เล็งเห็นความสามารถและช่วยผลักดัน (3) การรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนให้มีพลังมากยิ่งขึ้น (4) การมีกลุ่มประชาชนในพื้นที่ที่สนับสนุนตลอดจนการมีแรงสนับสนุนในด้านทุนในการทำงานการเมือง และ (5) การเข้าใจประชาชนในพื้นที่และนำเสียงของประชาชนไปสู่การขับเคลื่อนทั้งการตั้งกระทู้ในสภา ทำงานในกรรมาธิการต่างๆ และผลักดันประเด็นเชิงนโยบายของประชาชนในพื้นที่ ทั้ง 5 ปัจจัยนี้ควรขับเคลื่อนไปพร้อมกันในการเป็นนักการเมือง

ภาพ 4 สรุปปัจจัยในการเข้าสู่การเมืองและการรักษาพื้นที่ทางการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้

ในการขับเคลื่อนที่ผ่านมาของนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่พบว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมตามกรอบคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ ถึงที่สุดแล้วมีผลที่เป็นนัยสำคัญต่อการเป็น

นักการเมืองที่จะได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งจนชนะเพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในสภาผู้แทนราษฎร แม้ว่าก่อนปี พ.ศ. 2562 ปรากฏให้เห็นถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นชาวพุทธ แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 จะพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 11 เขต ล้วนแล้วแต่เป็นมุสลิมทั้งสิ้น ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบหลายปี แม้ว่าจะผสมผสานกันจากหลากหลายพรรค แต่พรรคที่ได้เสียงมากที่สุดก็คือ พรรคประชาชาติ ที่ใช้วาทกรรม “พรรคการเมืองบ้านเรา” รวมถึง “นายกฯ ที่เป็นมุสลิมบ้านเรา” นับได้ว่าสามารถดึงดูดเสียงได้ระดับหนึ่ง เพราะในเขตที่พรรคประชาชาติไม่ชนะนั้นก็นับได้ว่ามีคะแนนตามมาเป็นที่สองทุกเขต บางเขตก็แพ้ด้วยคะแนนหลักร้อยเท่านั้นเอง นอกจากนั้นหากมองไปยังการเลือกตั้งหลังจากเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งเปิดช่องให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่หลายๆ ท่านได้เข้ามาสู่สภาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ไปกระทั่งเห็นถึงการปรับตัวของกลุ่มนักการเมืองวาระที่แปดที่แปรไปสู่พรรคประชาชาติ หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้พรรคย่อยๆ มากขึ้น และสภาวะการเมืองที่อยู่ภายใต้ประเด็นที่ยังคงมีประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ทำให้ประชาชนหันมาสู่การเลือกผู้คนที่สามารถแสดงออกถึง “ความเป็นตัวแทน” สำหรับตนได้มากขึ้น

หากมองในมิตินี้ จะพบว่า “อัตลักษณ์” จึงมีความสำคัญสำหรับการเลือกของประชาชนในระดับหนึ่ง การเป็นมลายูมุสลิมในมิตินี้จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสสำหรับนักการเมืองมลายูมุสลิมในการก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองระดับทางการเมืองมากขึ้น แม้ว่าภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติที่ไม่มีความมั่นคง จะส่งผลให้นโยบายหลายๆ ประการที่รับปากไว้กับประชาชนนั้นอาจมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้จริง แต่ในช่วงหลังจากที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าสู่ตำแหน่ง จะพบว่ามีความเคลื่อนไหวของนักการเมืองหลายๆ คนที่น่าสนใจ ในการหยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่หลากหลายประการ นับตั้งแต่ประเด็นกฎหมายพิเศษ การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดกับประชาชนในพื้นที่ ไปจนถึงประเด็นเรื่องของการพัฒนาในมิติต่างๆ แม้ว่าในอดีตอาจจะมีการขับเคลื่อนในลักษณะที่คล้ายกัน แต่ปัจจุบันโซเชี่ยลมีเดียช่องทางต่างๆ ทำให้เรื่องราวของ “ความเป็นผู้แทน” ของคนในพื้นที่ สามารถกระจายและเข้าถึงความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น มีนักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวไว้อย่างน่าสนใจต่อประเด็นนี้ว่า “หากไม่มีผู้แทนหรือนักการเมืองมุสลิมแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะได้สิทธิที่ควรได้รับของมุสลิม”

หากพิจารณาจากผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมานี้ ไม่อาจสรุปได้ว่าประชาชนเลือกตัวแทนของเขาที่ตัวบุคคลหรือเลือกพรรคการเมือง แม้ว่าก่อนหน้านี้จะมีความพยายามอธิบาย

ว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้เลือกที่ตัวบุคคลไม่ได้เลือกที่พรรคการเมือง จนเห็นภาพของนักการเมืองมลายูมุสลิมย้ายพรรคอยู่เสมอ ทว่าการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมาปรากฏว่าผู้ชนะเก่าทั้งหมดที่ย้ายจากพรรคประชาธิปัตย์ไปยังพรรครวมพลังประชาชาติไทยล้วนแล้วสอบตกทั้งสิ้น ขณะเดียวกันจะสรุปว่าประชาชนเลือกพรรคก็คงจะไม่ได้เช่นกัน เพราะมีพรรคการเมืองถึง 4 พรรคที่มีผู้สมัครชนะการเลือกตั้ง แต่ข้อบ่งชี้อย่างหนึ่งก็คือ พรรคประชาชาติได้คะแนนในพื้นที่ชายแดนใต้ได้มาเป็นอันดับที่ 1 และมีผู้สมัครชนะมากที่สุดถึง 6 เขตเลือกตั้ง โดยเขตที่ไม่ชนะก็สามารถคว้าอันดับที่ 2 มาทั้ง 5 เขตที่เหลือ และหลายเขตที่ชนะก็ได้คะแนนมากกว่าที่ผู้สมัครแต่ละท่านเคยได้รับในช่วงการเลือกตั้งก่อนหน้านี้ จึงสรุปได้บางส่วนว่าคะแนนที่ได้มาจากพรรคด้วย ซึ่งดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าเพราะพรรคชูความเป็นมลายูมุสลิมจึงทำให้ได้คะแนนจากประชาชนในพื้นที่ข้อสังเกตที่น่าสนใจในประเด็นนี้คือ แม้ว่าพรรคประชาชาติจะส่งคนพุทธลงสมัครก็ไม่ชนะการเลือกตั้ง แม้ว่าเขตนั้นนักการเมืองชาวพุทธชนะมาโดยตลอดหลายปีที่ผ่านมาก็ตาม แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ในเขตนั้นกลับเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมที่อยู่ในสังกัดพรรครวมพลังประชาชาติเป็นผู้ชนะ จึงสอดคล้องกับสิ่งที่ บุญอริ ยีหะมะ (2561) มองว่าพฤติกรรมทางการเมืองของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ภาคใต้มีความผูกพันกับพรรคการเมืองต่ำ โดยผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งแสดงความเห็นไว้ว่า “แม้จะดูเหมือนว่าชาวบ้านในพื้นที่ชายแดนใต้เลือกพรรคประชาชาติเป็นส่วนใหญ่ แต่เอาเข้าจริงแล้วประชาชนเลือกพรรคจริงหรือไม่ หรือเลือกเพราะอาจารย์วันนอร์กับคุณทวี หากไม่มีอาจารย์วันนอร์พรรคประชาชาติจะได้คะแนนมากเท่านี้หรือไม่”

นักการเมืองบางท่านโดยเฉพาะที่เป็นนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ดูเหมือนว่าจะมองอีกแบบกับกลุ่มนักการเมืองจากอดีตกลุ่มวะดะห์ นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ที่มองว่าอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ “เราคิดว่าเราเป็นตัวแทนของคนสามจังหวัดเป็นตัวแทนทั้งพี่น้องพุทธและมลายูมุสลิม ถ้าเราบอกว่าเราเป็นตัวแทนมลายู พี่น้องพุทธจะว่าเราเอียงข้าง แต่ตอนนั้นเราไม่ได้คิดว่าเราเป็นมลายู คิดว่าเป็นคนไทยที่อยู่ได้ทั้งสอง เพราะเราเป็น ส.ส. คนแรกของประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นก็มีคนอื่นๆ ตามมา เพราะฉะนั้นความเป็นมลายูมุสลิม เราไม่ได้ยินว่าเราเป็นมลายูชนกลุ่มน้อย แต่มักจะโดนพูดถึงว่า “ผู้หญิงเป็น ส.ส. ไม่ได้” เราจะโดนแบบนั้นมากกว่า”

นักการเมืองในพื้นที่สี่อำเภอของจังหวัดสงขลาก็มองคล้ายคลึงกันว่า พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้กับพื้นที่สี่อำเภอของจังหวัดต่างกันมากพอสมควร ในพื้นที่สี่อำเภอของจังหวัดสงขลา

ความเป็นพหุวัฒนธรรมมากกว่า อัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมอาจไม่ได้เห็นได้ชัดเจนเท่าในพื้นที่สามจังหวัด แต่สำหรับสี่อำเภอแล้วมองว่า ประเด็นปากท้องของประชาชนสำคัญไม่แพ้ประเด็นอื่นๆ เพราะหากผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัญหาย่อมลดลงอย่างแน่นอน ซึ่งการพัฒนาก็ควรที่จะพัฒนาในพื้นที่รอยต่อระหว่างชายแดนใต้กับภาคใต้ตอนบน ซึ่งก็คือพื้นที่สี่อำเภอของจังหวัดสงขลา ให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างสำหรับชายแดนใต้ในการที่จะมาร่วมมือพัฒนาพื้นที่กันมากกว่ามองในมิติอื่น

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาวะทางการเมืองที่เป็นไป ทำให้ความเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมก็มีข้อท้าทายไม่น้อย เมื่อต้องนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ให้สังคมไทยโดยรวมเข้าใจหลายๆ ครั้งนักการเมืองมลายูมุสลิมเลือกที่จะไม่แสดงความเห็นโดยตรงหากแต่แสดงความเห็นผ่านการให้เพื่อนนักการเมืองจากพื้นที่อื่นเป็นกระบอกเสียงให้แทน นักการเมืองอาวุโสจากพรรคประชาธิปัตย์ท่านหนึ่งระบุไว้เกี่ยวกับเรื่องความเป็นมลายูและการเป็นผู้แทนราษฎรในสภาไว้อย่างน่าสนใจว่า “ความเป็นมลายูเมื่อเข้าสู่สภาจะแสดงบทบาทได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับพรรคที่เราอยู่ให้เกียรติเรามากน้อยแค่ไหน ความหวังใหม่ไม่มีปัญหาเลย เช่นเราเสนอกฎหมาย พรบ. องค์การอิสลาม พ.ศ. 2540 ตอนนั้นพรรคความหวังใหม่มี 52 คน พวกเรามีแค่ 5 คน กลางรัฐสภาต้องมีคนรับรอง 20 คน ตอนเข้าพรรค คิดว่าจะเสนอ พรบ.จัดระเบียบองค์กรศาสนาอิสลาม ต้องมีผู้รับรอง 20 คน ขอมติอธิบาย หลักการและเหตุผล ปี พ.ศ. 2546 จึงได้ขึ้น พรบ.นี้ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมทั้งประเทศ ที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์ขอให้ ส.ส. 20 คนตลอดเพราะสามารถยื่นกฎหมายได้” ในขณะที่นักการเมืองบางท่านก็มองเรื่องของศักยภาพในตัวผู้แทนสำคัญเช่นกัน “ความเป็นมลายูไม่ใช่จุดอ่อนและจุดแข็ง การเป็นนักการเมืองมันอยู่ที่ตัวเรา ความเป็นมลายูไม่ใช่จุดอ่อน และไม่ใช่ปัญหาคือ ปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคล คนที่เป็น ส.ส. มีกี่คนที่กล้าพูดในสภา วางกระทู้หรือญัตติก็ญัตติ หรือกล่าวง่ายๆ คือ ปัญหาอยู่ที่การแสดงบทบาทของผู้แทนมากกว่า ไม่ใช่ปัญหาอยู่ที่ระบบแต่อยู่ที่คน เราเองสร้างปัญหาให้กับตัวเรา แล้วเราโทษคนอื่น ระบบรัฐสภาไม่ใช่เป็นปัญหาสำหรับคนมลายู แต่หลายครั้งที่ปัญหาอยู่ที่นักการเมืองเอง”

อย่างไรก็ดี เมื่อนักการเมืองมลายูมุสลิมหลายๆ ท่านรวมตัวเป็นกลุ่มวาคะห์หรือกระทั่งปรับตัวกลายเป็นพรรคประชาธิปัตย์ และการเลือกตั้งในครั้งนี้ที่ได้มีผู้แทนจากพรรคภูมิใจไทยและพรรคพลังประชารัฐที่ใช้จังหวะของเหตุการณ์หลายๆ ครั้งในการส่งเสียงเรื่องราวของพื้นที่มากขึ้น แม้ว่าสำหรับพรรคร่วมรัฐบาลจะมีข้อจำกัดที่หลายครั้งต้องทำตามมติของพรรคก็ตามที แต่อย่างไร

ก็ตามจะพบผลที่ตามมา เช่น นักการเมืองบางท่านก็ถูกต่อต้านผ่านโซเชียลมีเดีย โดยฝ่ายที่ถูกละเมิดเป็นไอโอ (IO) หรือปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation) และหลายๆ ประเด็นการถูกละเมิดสิทธิของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกหยิบยกโดยสมาชิกผู้แทนราษฎรหลายท่านก็อาจถูกแก้ไขได้ เป็นต้น นอกเหนือไปจากนั้นแล้วการเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมยังมีข้อท้าทายและข้อจำกัดในแง่ของโอกาสของคนกลุ่มใหม่ในการเข้าถึงพื้นที่นี้ของบางเขตเลือกตั้ง สำหรับบางเขตผู้มีอิทธิพลและมีเครือข่ายกว้างขวางยังคงเป็นตัวเลือกของพรรคการเมืองไม่ว่าจะเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์นำหรือมีอัตลักษณ์มลายูมุสลิมชัดเจนก็ตาม

ดังนั้นแล้ว ในความเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมจึงเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดที่จะต้องรับมือกับข้อท้าทายหลายประการที่เกิดขึ้น การเมืองในระดับชาติที่เปลี่ยนไป รัฐธรรมนูญและกรอบกฎหมายที่ปรับเปลี่ยน รวมถึงสถานการณ์ความไม่สงบที่มีการขึ้นลงตลอดเวลา ปัจจัยทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่นักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่จะต้องรับมือ แม้ว่ามักจะมีการมองว่านักการเมืองจะต้องเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันเสมอ หรืออาจเป็นกลุ่มที่จะเกี่ยวข้องกับการของผลประโยชน์อยู่บ่อยครั้ง แต่สำหรับพื้นที่ชายแดนใต้แล้ว การเปิดพื้นที่ในการขับเคลื่อนเรื่องการปกป้องสิทธิและเสรีภาพผ่านกระบวนการทางการเมือง ผ่านกรอบกฎหมาย และการมีพื้นที่ในการหยิบยกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้เป็นที่รับรู้ต่อสังคม ยังคงจำเป็นต้องมี เพื่ออย่างน้อยแล้วจะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับกลุ่มบุคคลที่ต้องการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงสังคมภายใต้โลกที่เปลี่ยนไป แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในเรื่องของระบบการเมืองในสังคมไทยโดยรวมก็ตาม

จากบทสนทนากับคุณสุดยวีระ พิศสุวรรณ ซึ่งเป็นนักการเมืองหญิงและเป็นน้องสาวของนักการเมืองมุสลิมที่ประสบความสำเร็จอย่างดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ คุณสุดยวีระตั้งข้อสังเกตอย่างน่าสนใจว่าดร.สุรินทร์และวันมูฮอัมมัดนอร์ มะทา ก็มีความเฉพาะที่ต่างกันไป ดร.สุรินทร์เติบโตบนเส้นทางการเมืองที่พัฒนามาจากการเน้นศึกษาหาความรู้และพยายามพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นสากล ในขณะที่อาจารย์วันมูฮอัมมัดนอร์ มะทา จะเริ่มต้นเส้นทางการเมืองจากท้องถิ่น จากความเป็นพื้นที่ ทั้งสองท่านล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่น่าสนใจสำหรับการเป็นนักการเมืองมุสลิมในประเทศไทย ซึ่งอย่างน้อยคนรุ่นใหม่ก็มีแบบอย่างถึง 2 แบบให้เห็น และได้เรียนรู้สำหรับการขับเคลื่อนการเมืองที่จะมีคุณภาพขึ้นต่อไปในอนาคตแล้ว

6.2 ข้อท้าทายสำหรับการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม

แน่นอนว่าในการขับเคลื่อนตลอดมาของนักการเมือง มีข้อท้าทายที่ยังต้องเผชิญกับความหวังในการใช้พื้นที่ทางการเมืองให้เป็นพื้นที่ต่อรองและเรียกร้องสิทธิที่พึงมีของประชาชนในพื้นที่ นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวอย่างน่าสนใจว่า “การที่นักการเมืองต่อสู้ในระบบรัฐสภา เป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุของปัญหา เพราะว่าต้นเหตุของปัญหามันเราก็คือ ความเป็นธรรม และความยุติธรรมมาตอนหลัง เพราะบ้านเราที่ไม่มีปัญหาเรื่อง การปกครองและการเมือง เนื่องจากสามจังหวัดไม่ได้โง่ ที่ทหารมาแจกปลา แจกวัว เพราะมองว่าเราโง่ จน ดังนั้นปัญหาหลักคือ ทำอย่างไรให้นักการเมืองมีความคิดเหมือนกัน มีเสียงตรงกันว่า ปัญหาหลักของบ้านเมืองเราก็คือ การเมืองการปกครอง ซึ่งนักการเมืองไม่ควรคิดต่างกันในประเด็นนี้” ดังนั้นแล้วข้อท้าทายประการแรก อาจหมายความว่าเรื่องอุดมการณ์เมื่อเข้าสู่การเมือง หากนักการเมืองมองว่าเข้าไปเพื่อจะแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเมืองการปกครองแล้ว แน่นอนว่าก็จะมีโอกาสสูงที่การเมืองจะมีพลังเพียงพอสำหรับการขับเคลื่อน

ข้อท้าทายประการถัดมาของความเป็นนักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ คือข้อถกเถียงระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาและการเมือง จะทำอย่างไรให้ทั้งสามสิ่งดำเนินไปพร้อมๆ กันโดยไม่ขัดแย้งกัน จะทำอย่างไรให้การเมืองเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่สำหรับเชื้อชาติและศาสนา และทำอย่างไรให้พื้นที่ทางการเมืองไม่ขัดแย้งต่อหลักการของศาสนา เป็นอีกประเด็นถกเถียงที่สอดคล้องกับข้อวิพากษ์ที่มีต่อแนวคิดการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ที่มักจะถูกมองว่าถึงที่สุดแล้วการมีคุณค่าร่วมกันของกลุ่มคนและขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องสิทธิบางประการอาจนำไปสู่การแบ่งระหว่าง “ความเป็นเรา” กับ “ความเป็นอื่น” ดังนั้นแล้วการทำให้อัตลักษณ์หนึ่งสามารถคงอยู่พร้อมกับการไม่สร้างความเป็นอื่นขึ้นมา เป็นข้อท้าทายที่น่าสนใจไม่น้อย นักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “สิ่งที่จะทำให้เคลียร์ทุกอย่างได้คือ หลักการอิสลาม และขับเคลื่อนการเมืองในบริบทของอิสลามด้วยความซื่อสัตย์และประกาศเจตนารมณ์ของเราอย่างยืนหยัด อะไรที่เราไม่สามารถต่อรองกับอบายมุข เช่น ประเด็นเพศทางเลือก LGBT ผมก็บอกชัดเจนว่า ผมสนับสนุนประเด็นนี้ไม่ได้” นักการเมืองอีกท่านให้ความเห็นว่า “การเป็นมุสลิมในสภา เราต้องทำงานหนักขึ้น วางตัวให้ดี มีบุคลิกที่ดี หลายเรื่องที่ไม่ถูกหลักการก็ต้องมีจุดยืนในการบอกออกไป ความเป็นมุสลิมไม่ยาก แต่ความเป็นตัวแทนจากสามจังหวัดชายแดนใต้อาจจะยากกว่า เพราะบางอย่างเราก็พูดไม่ได้ ต้องอาศัยให้คนอื่นช่วยพูดให้แทน

เรา แต่ผมมองว่าความเป็นมลายู หรือความเป็นมุสลิมสุดท้ายแล้วเป็นจุดแข็งมากกว่าถ้าเราวางตัวเป็น”

นักการเมืองบางท่านมองว่าคุณค่าของอิสลามนั้นสำคัญกว่าเพียงแค่การแสดงออกอย่างชัดเจนว่ารูปแบบที่กำลังดำเนินการคือแนวทางอิสลาม “สำหรับผมมองว่าเป็นการเมืองที่มีลักษณะอุดมคติเหมือนเชรีฎอทำ แต่เป็นแค่สถาบันเท่านั้น คุณค่าของอิสลามเยอะ ที่เราไม่ต้องนำเสนอว่านี่เป็นอิสลาม” ซึ่งบางครั้งนั้นคุณค่าของอิสลามไม่จำเป็นที่จะต้องผูกขาดหรือตีตราวานั้นคือสถาบันแบบอิสลาม แต่การนำเอาหลักการและคุณค่าที่อิสลามได้สอนไปปรับใช้ได้ เป็นแนวทางที่เป็นไปได้มากกว่าสำหรับพื้นที่ทางการเมือง นักการเมืองอีกท่านเสริมว่า “ผมเห็นว่าหากมีพรรคการเมืองของคนในพื้นที่ควรเป็นพรรคที่เน้นความเป็นมุสลิม ความเป็นอิสลาม มากกว่าเน้นไปที่ชาตินิยม นักการเมืองควรใช้คุณธรรมนำการเมือง นักการเมืองที่มีศาสนาประจำใจ สำหรับผมแล้วเป็นนักการเมืองที่จำเป็นสำหรับพื้นที่”

ในมิติของนักการเมืองในพื้นที่เองนั้น ยังคงมีหนึ่งข้อท้าทายสำคัญ นั่นคือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่ไม่ใช่รูปแบบของกลุ่มอย่าง กลุ่มวาคะห์แล้ว จะถูกแปรเปลี่ยนเป็นลักษณะใด ในประเด็นนี้เมื่อเทียบกับในอดีต(ที่ผ่านมาอาจพบว่า มีความพยายามในการรวมตัวกันอยู่บ้างในนามชมรมนักการเมืองมุสลิม ที่รวมนักการเมืองมุสลิมในทุกพื้นที่ของประเทศไทยไม่ใช่เพียงแต่ในพื้นที่ชายแดนใต้ แต่ก็ไม่ได้มีการทำงานในกรอบตรงนี้ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก หรือการรวมตัวในรูปแบบของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มวาคะห์ กลุ่มสัจจานุภาพ ก็เป็นการรวมเฉพาะนักการเมืองบางส่วนเพียงเท่านั้น ยังไม่สามารถรวมได้ทั้งหมด เป็นที่น่าสนใจเช่นเดียวกันว่า ภายใต้บริบทของความเป็นนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มาจากพรรคการเมืองที่ต่างกัน จะสามารถพัฒนากรอบการเดินร่วมกันไปได้เพียงใดต่อไป นักการเมืองบางท่านมองว่าการเดินร่วมกันอาจต้องไปกันเป็นพรรคของตัวเองแบบประชาธิปไตย แต่บางท่านก็มองว่าการตั้งพรรคเองกว่าจะเป็นพรรคแกนนำได้นั้นไม่ง่าย ดังนั้นการอยู่ในพรรคใหญ่แล้วโน้มน้าวคนในพรรคให้ช่วยขับเคลื่อนประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนในพื้นที่อาจจะดีกว่า

ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมในพื้นที่ชายแดนใต้ตั้งข้อสังเกตว่า “พัฒนาการของนักการเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ นักการเมืองในอดีตจะเริ่ม

จากการเป็นนักกิจกรรมก่อน อย่างเช่น กลุ่มวาดะห์ แต่ในระยะหลัง นักการเมืองเริ่มจากเป็นมาเฟียมากกว่า โดยเฉพาะระดับท้องถิ่นซึ่งจะมีผลต่อระดับชาติ เพราะคนเหล่านี้จะลงขันเพื่อนักการเมืองระดับชาติ ดังนั้นเราจะเห็นว่าคนที่มีอุดมการณ์จะเป็นผู้นำค่อนข้างยากเพราะต้องใช้ทุนทรัพย์ค่อนข้างสูง เช่น ถ้าจะเป็น นายกอบต. ต้องมีเงิน 3 ล้านบาท ถ้าจะเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีเงิน 3 แสนบาท ถ้าจะลง ส.ส. ต้องมี 30 ล้านบาท เหล่านี้ทำให้การลงสมัครเป็นนักการเมืองมีราคามากขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของประจักษ์ ก้องกีรติ (2555) ได้มองว่า “การเลือกตั้งกลายเป็นกระบวนการเข้าสู่อำนาจที่สำคัญนอกเหนือไปจากการรัฐประหาร การแข่งขันหาเสียงเริ่มมีความเข้มข้นและมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น รวมถึงการใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะคู่แข่งนั้นก็ปรากฏถี่ขึ้นในการเมืองไทย”

เมื่อการเลือกตั้งมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ประเด็นท้าทายสำคัญอีกประการคือ **เรื่องทุนที่ใช้การขับเคลื่อนงานทางการเมือง** นักการเมืองท่านหนึ่งแสดงความเห็นว่า “เรื่องเงินที่ใช้แต่ละเขตก็หลักสิบล้านกว่าทั้งนั้น 70-80 ล้านในบางเขต อยู่ที่ว่าได้เงินไปแล้วจะเอาไปใช้เต็มที่หรือไม่ บางคนก็ต้องออกเงินของตัวเองด้วยเหมือนกัน” นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นในประเด็นนี้อย่างน่าสนใจว่า “เราจะเอาคุณค่าแบบอิสลามิก แต่น้ำมันมันแพง อิสลามคิดยังไง เราจะทำตามแบบพรรคอิสลามในอินโดนีเซียได้ยากเพราะมันคนละบริบทกัน เราทำไม่ได้เพราะปัจจัยประชาชน เพราะประชาชนต้องการเงิน ไม่เหมือนมาเลเซียล้มได้เพราะประชาชนมีการศึกษา เพราะประเทศเขาจะเข้าสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มุสลิมจะเข้าประเทศพัฒนาแล้วมีที่ประเทศในประเทศนี้หนึ่งในนั้นคือ ตุรกี และคนบ้านเราที่ไปศึกษาที่กรุงเทพไม่ได้กลับมาในพื้นที่ ลองเอาคนที่ เป็นปัญญาชนมาแทรกในพื้นที่ แต่วันนี้ในหมู่บ้านมีแต่คนแก่”

ตัวแทนภาคประชาสังคมท่านหนึ่งมองว่า “การเมืองบ้านเรามีสองทาง คือ สายอุดมการณ์ (ไม่ซื้อเสียง ทำเพื่อประชาชนจริง) กับ สายผลประโยชน์ ซึ่งวันนอร์สามารถนำทั้งสองสายมาอยู่ที่เดียวกันได้ ข้อท้าทายคือ หากเราต้องการสายอุดมการณ์เจ้า ต้องอยู่กับสายอนาคตใหม่ แต่หากอยู่กับแบนอร์ เราไม่สามารถอยู่สายอุดมการณ์อย่างเดียว คำถามคือคนรุ่นใหม่จะดึงสายผลประโยชน์อย่างไรให้กลับมาอยู่สายอุดมการณ์ได้ ซึ่งค่อนข้างยาก (แม้จะใช้จิตวิทยาก็ตาม) เพราะคนที่เคยรวยมาก่อนหากมาอยู่สายอุดมการณ์ไม่มีผลประโยชน์ และไม่รวยขึ้น แต่ก็เคยมีนักการเมืองที่อยู่สายผลประโยชน์ แล้วมีจุดเปลี่ยนเพราะศาสนาที่เขาอยู่กับผู้รู้ศาสนาท่านหนึ่ง ทำให้เขาเปลี่ยนมาสู่สายอุดมการณ์”

นักการเมืองอีกท่านยอมรับว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น จำเป็นต้องมีแรงสนับสนุนทั้งจากคนรอบข้างที่ช่วยกันทำงานเพื่อสนับสนุนให้เราชนะ รวมไปถึงการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณให้พวกเขา พวกเขาเดินให้เราจำเป็นที่จะต้องมีการจ่ายเพื่อให้เงินอย่างเต็มที่ การระดมทุนและการให้การสนับสนุนงบประมาณในระหว่างการเลือกตั้งของกลุ่มต่างๆ ยังคงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันอยู่ แม้ว่าจะเป็นประเด็นที่มองว่าขัดต่อหลักการศาสนาในการรับหรือให้เงินสินบน มีการอธิบายว่า “เรื่องนี้อธิบายยาก จะให้บริสุทธิ์ 100 เปอร์เซ็นต์ กับการอยู่ในสังคมที่มีธรรมเนียมและความเคยชินแบบนั้น ถ้าหากที่จะทำให้ความเคยชินนั้น แนนอนว่าบาป แต่พระเจ้ารู้ว่าเราทำไป เพราะมีเหตุผลที่สำคัญกว่า ที่จะมีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือสังคม ถ้าไม่มีคนของเราเข้าไป สังคมจะอยู่อย่างไร เรื่องนี้อาจอยู่บนหลักที่มองว่าเป็นการทำให้สิ่งเล็กๆ น้อยๆ เพื่อก้าวไปสู่สิ่งที่ถูกต้องมากกว่า เราจำเป็นต้องมีคนอยู่ในจุดนั้น หากไม่มีจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคม แต่แน่นอนว่าหากเป็นไปได้จะดีกว่า ซึ่งต้องช่วยทำให้เกิดในอนาคต ให้มีคนที่มีการศึกษามากขึ้น ต้องมีการทำงานที่ช่วยเปลี่ยนสังคมได้ก่อน” จากจุดนี้จึงชี้ให้เห็นว่าเป็นความเคยชินของประชาชนที่นักการเมืองในพื้นที่จะใช้เงินในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามมีคนที่ไม่เห็นด้วยในประเด็นนี้และมองว่าหากไม่มีการทำลายความเคยชินนี้ก็เสมือนเป็นการส่งเสริมสิ่งที่ยังคงดำรงอยู่ต่อไปนั่นเอง ซึ่งในการบรรยายวันศุกร์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 มีการบรรยายเรื่องอิสลามกับการเมืองในเกือบทุกมัสยิด และได้ระบุว่า การซื้อสิทธิขายเสียงนั้นเป็นสิ่งที่ผิดตามหลักการศาสนา ฉะนั้นแล้วการให้คำอธิบายที่ต่างกันของนักศาสนาในพื้นที่ทำให้ยังเกิดความสับสนถึงข้อชัดเจนว่า การให้เงินและการรับเงินในช่วงเลือกตั้งนั้นผิดหลักการศาสนาหรือไม่

ดังนั้นแล้ว เงินรวมถึงที่มาของเงินนับเป็นข้อท้าทายสำคัญไม่น้อยสำหรับนักการเมืองในพื้นที่ คนทำงานภาคประชาสังคมท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในที่สุดแล้ว การใช้ความเป็นมลายู หรือความเป็นอิสลามก็ค่อนข้างยาก เช่น พรรคประชากรธรรมที่คาดว่าตัวเองจะชนะเพราะชวาทกรรมว่า เป็นพรรคกิจต่อ/พรรคของเรา แต่ตอนหลังคนรู้ว่า พรรคประชากรธรรมได้เงินจาก เปรม และ อิหร่าน ในขณะที่พรรคประชาชาติ ชาวบ้านไม่รู้ว่าใครอยู่เบื้องหลังว่าดูไบที่ให้สนับสนุน แต่เห็นเฉพาะคนที่อยู่ข้างหน้า เช่น วรวิทย์ มะกุดีย์ ดังนั้นความเป็นมลายูก็ไม่สามารถชนะอยู่ดีแต่มีปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น แหล่งเงินทุนสนับสนุนของพรรค เพราะสมัยประชาธิปไตยที่ชนะก็ไม่ได้ยกความเป็นมลายูก็ได้รับชัยชนะ ดังนั้นแม้ว่า ประชาชนมีความเป็นมลายูมุสลิมเสียส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้”

อย่างไรก็ดี มีนักการเมืองบางท่านที่เชื่อว่าทุนไม่ใช่ปัจจัยหลัก และให้ความเห็นว่า “ปัจจัยตัวชีวิตไม่ได้อยู่ที่เงินทั้งหมด คือ เงินเป็นส่วนหนึ่ง อาจไม่ใช่ทั้งหมด ตัวแปรอื่นยังมีอีกหลายอย่าง ซึ่งเราทำงานในพื้นที่เราคิดว่า การทำงานสำเร็จหลายๆ อย่างอาจจะไม่ใช่เงินเป็นปัจจัย เป็นตัวหลัก วันนี้เราอยากจะสร้างการเมืองในรูปแบบที่มีอะไรให้เห็นเป็นรูปธรรม ว่าทำอะไร คือ แล้วเปลี่ยนภาพลักษณ์การเมืองไม่ได้เป็นสิ่งสกปรก การเมืองหรือทุกอย่างนั้นมันมีสิ่งไม่ดีและดี อย่างบอกว่า พรรคดีไปเอาคนไม่ดีทำให้พรรคมันดีได้ เพราะว่า พรรคจะดีหรือไม่ดีอยู่ที่คน ถึงแม้พรรคอาจจะ เป็นพรรคที่ไม่ได้ดีอะไรมากมาย แล้วถ้าเกิดคนในพรรคเป็นคนดีก็สามารถสร้างสรรค์อะไรที่ดีใน พรรคได้ มันก็เปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ได้ เพราะการจะเปลี่ยนแปลงองค์กรภาพลักษณ์ของพรรคได้ เปลี่ยนด้วยตัวคนซึ่งผมคิดว่าถ้าเราเริ่มต้นได้ มันจะเป็นแบบอย่างของคนต่อไปว่าการเมืองไม่ได้ เลวร้ายทั้งหมด การมีอำนาจทางการเมืองมันมีอำนาจเปลี่ยนแปลงสังคมได้” เช่นเดียวกับที่ข้อมูล จากงานวิจัยของอสมามังกรชัย (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่า เงินอาจไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่จะทำให้ได้รับ คะแนนเลือกตั้ง แต่มีปัจจัยเรื่องความเป็นเครือข่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจในการสนับสนุนตัวแทน และลงคะแนนให้

การเปลี่ยนแปลงบางอย่างจำเป็นต้องอาศัยพลังของคนรุ่นใหม่มาช่วย แต่ในพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้ยังพบว่าการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ยังมีข้อจำกัดไม่น้อย นักการเมืองใน พื้นที่ท่านหนึ่งมองว่า “คนรุ่นใหม่ต้องเข้าใจคนรุ่นใหม่ความคิดที่เป็นหัวก้าวหน้า ฝ่ายอนุรักษ์นิยม ก็มีและในความคิดของผม คนรุ่นใหม่ในไทยยังอนุรักษ์นิยม เลือกตั้งครั้งต่อไป อนาคตใหม่เองก็ อาจจะเผชิญกับแรงกดดัน เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจว่าจะเอาคนรุ่นใหม่มาปกครองชาติบ้านเมือง การเมืองก็เหมือนกัน กรรมการที่เป็นคนรุ่นใหม่ทั้งหมด ผมไม่ค่อยจะเห็นด้วย ประธานไม่มีหรอก ที่เป็นคนรุ่นใหม่”

ภาคประชาสังคมและผู้ช่วย ส.ส. ท่านหนึ่งให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “เราควรนิยามใหม่ ด้วย และคนที่อายุ 35 ปีลงมาก็มีวัฒนธรรมการเมืองแบบใหม่ ซึ่งเป็นโจทย์ของนักการเมือง สมัยใหม่ที่จะรับมือกับกลุ่มเหล่านี้อย่างไร เช่น พรรคอนาคตใหม่ ซึ่งเหมือนกับอินโดนีเซีย จาก บทเรียนของ ดายัค เขาบอกว่ามีปัญหามากที่ซูเปอร์เด้นชาติพันธุ์เขาจึงใช้ประเด็น ความเป็นหลักการ สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม ความเป็นธรรม ความเป็นประชาธิปไตย ในการหาเสียงซึ่งสามารถใช้ การหาเสียงกับทุกกลุ่ม พรรคอาวูโสที่มีฐานคะแนนเสียงเดิม ยังไม่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีพื้นที่ ทางการเมืองในการออกแบบ หรือการทำงานของพรรค แม้ว่าจะใช้วาทกรรมของ พรรคก็ต่อ ก็ตาม

หรือมีคนรุ่นใหม่เข้าไปทำงานบ้างก็ตาม ในขณะที่อีกด้านหนึ่งมีการเปิดพื้นที่ทางการเมืองที่แพร่ขยายมากขึ้น การตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ก็มีมากขึ้น ทำให้มีผลพวงต่อการขับประเด็นปาดานีต่อไปได้ เหล่านี้อาจเป็นโอกาสให้คนรุ่นใหม่เติบโตมากกว่านี้ก็เป็นได้ ...การเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มักผูกขาดกับคนรุ่นเก่าที่ไม่ยอมผ่อนถ่ายหรือลงจากเก้าอี้เสียที ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีการสร้างคนรุ่นใหม่ ซึ่งควรสร้างตั้งแต่เด็กอายุ 20 ปีให้ไปมีพื้นที่ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเสียก่อน เพราะหากคุณไม่สามารถคุมพื้นที่เล็ก ๆ ก่อนได้ คุณไม่สามารถสร้างพื้นที่ระดับชาติได้ ดังนั้นอยากเสนอว่าเยาวชนน่าจะรวมตัวและสร้างพื้นที่ของตัวเอง เพราะตอนนี้มีช่องทางการเมืองค่อนข้างเยอะมาก ซึ่งไม่ต้องใช้เงินมากก็ได้ แต่คุณต้องลงพื้นที่จริง และหากคุณเป็น อบต. คุณก็สามารถถือเงินเองได้ แต่มี ส.ส. คนหนึ่งเป็นเพื่อนกัน ถามว่า เป็นไงบ้าง เขาบอกว่าอยากลาออกไปเป็นนายก อบต. เหมือนเดิม เพราะเป็น ส.ส. ต้องทำตามเขา แต่ตอนเป็นนายก สั่งเขาได้ทุกอย่าง ทั้งนี้ก็ต้องยอมรับว่า ผู้ใหญ่ไม่เปิดพื้นที่ให้เยาวชนเติบโตจริง ๆ คนรุ่นใหม่ถูกมองว่า เป็นเครื่องมือของพวกเขา และให้เข้าไปเพื่อถือกระเป๋าท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะในพื้นที่ไม่มีกระบวนการสร้างคนรุ่นใหม่ ไม่เหมือนกับประชาธิปไตย เช่น ยุวประชาธิปไตย แต่จะโทษคนรุ่นเก่าก็ไม่ได้ เพราะคนรุ่นใหม่พร้อมที่จะทำแบบนั้นเองมากกว่า แต่บางคนก็เริ่มจากตรงนั้นและประสบความสำเร็จแต่เขาเรียนรู้และเก่งจริง แต่อย่างผมเองก็เริ่มจากการจัดรองเท้าและถือกระเป๋าก่อนเช่นกัน”

คนรุ่นใหม่ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่ ใต้ให้ความเห็นว่า “การที่ยังหวังกับพื้นที่การเมืองนี้เพราะไม่เห็นความหวังในการใช้กำลังวิธี โดยเฉพาะฝ่ายขบวนการที่ 16 ปีที่ผ่านมาไม่ได้สร้างผลทางการเมืองมากพอ ไม่ได้สร้างแนวร่วมใหม่ๆ ที่จะนำไปสู่เอกราชได้ จึงคิดว่าเราไม่ควรปิดทางเลือกอื่นๆ ในการที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ หากโครงสร้างอำนาจทางการเมืองเปลี่ยน นโยบายด้านความมั่นคงเปลี่ยนแน่นอนมันจึงเป็นโอกาสเมื่อคนรุ่นใหม่จำนวนมากเลือกพรรคอนาคตใหม่ สังคมไทยมีโอกาสที่จะเปลี่ยนได้”

นอกเหนือไปจากนั้นจะพบว่า สิ่งที่เป็นแนวคิดประการสำคัญสำหรับเรื่องของข้อท้าทายในการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้ นั่นคือเรื่องของสถานะของความเป็นประชาธิปไตยกับการขับเคลื่อนของนักการเมือง มีนักการเมืองมองว่า “ถ้าเมืองไทยไม่มีความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงการใช้อาวุธก็ยังมิอยู่ สมัยก่อนช่วงอยู่พรรคความหวังใหม่ การเสนอเรื่องการปกครองพิเศษเป็นเรื่องปกติของสายประชาธิปไตย แต่นักการเมืองปัจจุบันสนับสนุนอำนาจนิยมซึ่งยากที่จะแก้ปัญหาในพื้นที่

จะเห็นได้ว่า 4 ปีของเวทีการพูดคุยสันติภาพก็ไม่ขยับสักประเด็นเดียว ดังนั้นเมื่อมีประชาธิปไตยที่แท้จริงเมื่อนั้นก็จะแก้ปัญหความขัดแย้งชายแดนได้ได้ เพราะหากประชาธิปไตยเข้มแข็งการต่อสู้การใช้อาวุธก็จะลดลง เพราะจะผ่อนถ่ายอำนาจให้ประชาชน ทั้งนี้ไม่มีใครอยากต่อสู้เพราะที่ผ่านมามีใช้สันติวิธีก็ถูกฆ่า ทั้งที่เขามีความชอบธรรมและชอบทางกฎหมายซึ่งจริงคุณต้องให้เกียรติเขา”

ภาคประชาสังคมท่านหนึ่งให้ความเห็นเสริมในประเด็นนี้ว่า “ถ้าที่ทางของทหาร นโยบายกลไก ยังคงเป็นแบบนี้ แนวทางการเมืองก็ไม่เพียงพอสำหรับที่นี่ เพราะการต่ออายุของ พรก.ฉุกเฉิน น่าจะเป็นหน้าที่ของ ส.ส. ที่จะต้องพิจารณา แต่ทุกวันนี้กลับเป็นกลไกของทหารที่ทำได้ตามปกติ และปัจจุบันนี้ทุกกลไกก็มีทหารมาแทรกแซงทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การรับรองสามฝ่าย จริงแล้วใครมีอำนาจมากที่สุด ...หากเราเข้าใจการต่อสู้เพื่อดินแดนก็ถือเป็นการต่อสู้ทางเลือกไม่ใช่สู้ทางหลัก เพราะโครงสร้างของรัฐไทยยังไม่ได้เปิดให้เราสู้เพื่อเอกราชเหมือนประเทศอื่น แม้ว่าจะเป็น การสู้อย่างจำกัดแต่ก็ทำได้ และหากเป็นทางหลักได้ ก็ต่อเมื่อรัฐไทยเปิดโอกาสให้เราพูดเรื่องเอกราชได้ ...ตราใบที่ฝ่ายขบวนการไม่สนใจการเมือง มันก็ไปด้วยกันไม่ได้ เพราะก่อนเกิดวาระคดี มีการใช้ความรุนแรง เผาโรงเรียน เพื่อบประมาณเท่านั้น แต่หลังจากปี พ.ศ. 2544 ทางการเมืองในประเทศ ใช้การเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าการเรียกร้องสิทธิของมลายูมุสลิม ดังนั้นหากปีการเมืองของรัฐไทยไม่สามารถตอบสนองสิทธิของคนในพื้นที่ได้ ก็เป็นไปได้ยาก”

ซึ่งสอดคล้องกับที่เควิน คินเซลล่าและเควิด รุสโซได้สรุปไว้ในบทความที่ชื่อว่า Democracy and Conflict Resolution (2008) ว่า ความขัดแย้งในสังคมประชาธิปไตยนั้นมักจะเปิดโอกาสสำหรับการแก้ไขผ่านการประนีประนอม การเจรจาและสันติวิธีรูปแบบต่างๆ ความพ่ายแพ้ในการแข่งขันทางการเมืองไม่ได้ส่งผลให้ฝ่ายที่พ่ายแพ้สูญเสียสิทธิทางการเมืองจากการแข่งขันทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหากไม่ได้ทำผิดกฎหมาย นอกจากนั้นแล้ว เป็นที่เข้าใจกันดีว่าวิธีการบังคับ ข่มขู่และแนวทางที่รุนแรง ไม่อาจนับได้ว่าเป็นวิธีการที่มีความชอบธรรมในการแก้ไขความขัดแย้ง ผู้นำทางการเมืองในรัฐที่ไม่เป็นประชาธิปไตยมักจะมีภาระงานที่เป็นการแข่งขันทางการเมืองและหากแพ้ก็จะไม่มีที่ทางในทางการเมือง การข่มขู่และความรุนแรงจึงเป็นที่ยอมรับได้ว่าเป็นวิธีการที่ชอบธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง โดยทั่วไปแล้วผู้นำทางการเมืองในกลุ่มอำนาจนิยมมักจะใช้การบังคับมากกว่าการประนีประนอมในการปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายตรงข้าม

ดังนั้น ถึงที่สุดแล้วงานวิจัยชิ้นนี้อาจให้ข้อสรุปหนึ่งที่คล้ายคลึงกับข้อสรุปจากงานวิจัยเรื่อง *सानฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้างจินตนาการใหม่* ของ

งอ.มารค ตามไท (2562) ซึ่งระบุไว้ว่า “เกือบทุกแห่งเคยมีกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงในการปลุกปั่นเรื่องเอกราช แต่เมื่อขบวนการเอกราชมีที่ยืนในพื้นที่การเมืองและมีการถกกันเองภายในอย่างเปิดเผย เรื่องจะเอาเอกราชหรือไม่กลุ่มใช้ความรุนแรงก็ค่อยๆ สลายไป ความรุนแรงที่เหลือคือการแสดงอารมณ์แรงในการถกเถียงกัน...สำหรับการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้คือ รัฐไทยควรเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้คนปาตานีถกกันเองอย่างเปิดเผยและกว้างขวางเกี่ยวกับอนาคตของปาตานีว่าจะเดินตามเส้นทางเอกราชหรือไม่ และรัฐไทยควรดำเนินการนี้โดยมีวุฒิภาวะพอที่จะส่งเสริมการคุยกันครั้งนี้อย่างเหมาะสมระหว่างคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยตนเอง” ข้อสรุปจากงานวิจัยของ รศ.ดร.มาร์คที่ว่า ด้วยเรื่องคุณค่าศักดิ์สิทธิ์ที่ต่างกันระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มขบวนการซึ่งจำเป็นต้องเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้กับคนในพื้นที่ได้พูดคุย ถกเถียงกัน

งานวิจัยชิ้นนี้อาจจะสรุปต่อเนื่องไปอีกว่า การเปิดพื้นที่ทางการเมืองในการให้ผู้คนเข้าไปแข่งขันและต่อสู้ในสภา ในการเมืองระดับชาติ จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สำคัญสำหรับการเปิดโอกาสให้พื้นที่ของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูได้มีที่ทาง รวมถึงเรื่องราวเรื่องกระบวนการยุติธรรม ความรู้สึกถูกกระทำของผู้คนในพื้นที่ได้ถูกถ่ายทอดออกไปผ่านผู้แทนที่มาจากเสียงของประชาชน หากเหตุหรือเงื่อนไขที่ทำให้ความขัดแย้งลดลง ก็อาจเป็นอีกหนทางในการลดความรุนแรงลง แม้ว่า จะเห็นได้ชัดว่าจุดยืนของผู้ที่ต้องการเอกราชนั้นจะมีอาจยอมรับหลักเกณฑ์ภายใต้กฎหมายของสยามหรือรัฐไทยได้ แต่สำหรับผู้ที่ต้องการเพียงขอโตโนมีหรือการได้รับสิทธิที่เท่าเทียมและกระบวนการทางกฎหมายที่ยุติธรรม พื้นที่ทางการเมืองในรัฐสภาจะสามารถช่วยลดเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความรุนแรงได้

ขณะเดียวกันกระบวนการเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย แม้จะมีรายละเอียดบางประการที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างประชาธิปไตยและหลักการปกครองของอิสลามซึ่งเป็นหลักคิดของกลุ่มขบวนการ แต่อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ของประเทศมุสลิมทั่วโลก ส่วนใหญ่แล้วมีแนวโน้มหันมาสู่การใช้เครื่องมือแบบประชาธิปไตยในการเมืองการปกครอง ผ่านกรอบคิดในการอธิบายปรากฏการณ์อย่างกรอบคิดอิสลามการเมือง แม้ว่าประชาธิปไตยอาจไม่ใช่รูปแบบที่ดีที่สุด แต่ก็นับได้ว่าเป็นวิธีการปกครองที่ส่งผลเสียหายน้อยกว่าแบบอื่น จากหนังสือเรื่องประชาธิปไตยกับอิสลาม: ข้อสังเกตเบื้องต้น (เอกรินทร์ ต่วนศิริและอันวาร์ กอมะ 2561) มุฮัมหมัดอิลยาส ญูฮาปริง มองว่าประชาธิปไตยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิธีการปกครองแบบอิสลามโดยเฉพาะในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือของประชาชน

บุญศรี ยี่หะ เชื่อว่าวิธีที่จะแก้ปัญหาประชาธิปไตยในโลกมุสลิมก็คือการผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น จากจุดนี้เองผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ก็ได้ชี้ชวนให้พิจารณาอย่างเห็นได้ชัดว่าประชาชนในพื้นที่เลือกบุคคลที่คิดว่าจะเข้าไปสะท้อนเสียงในสภาได้ พรรคประชาชาติที่หาเสียงถึงเรื่องของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ได้รับเลือกเข้าไปมากที่สุด และพรรคอื่นที่ได้รับเสียงก็มาจากตัวบุคคลที่มีผลงานขับเคลื่อนในสังคมชายแดนใต้ นอกจากนั้นการลงประชามติไม่รับรัฐธรรมนูญเป็นเสียงส่วนใหญ่ในพื้นที่เองก็เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่นี้ไม่ได้ปฏิเสธการใช้วิถีทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งในการสะท้อนความคิดของตนเอง

แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสถานะของการเมืองระดับชาติของประเทศไทยมักจะต้องเผชิญกับสถานะที่ไม่เป็นประชาธิปไตย หรือที่ ดร.จิราภรณ์ คำจันทร์ (2562) มองว่าเป็น “ประชาธิปไตยแบบไม่ตั้งมั่น” ซึ่งหลายๆ ครั้งที่เมื่อมีความพยายามของกลุ่มคนหนึ่งในการนำประเทศไปสู่กระบวนการประชาธิปไตย ก็มักจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ความรุนแรงกระทั่งนำไปสู่การรัฐประหาร สุดท้ายแล้วกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยจึงล้มเหลว ตลอดจนการแทรกแซงทางการเมืองของฝ่ายทหารที่มีตลอดมา กระทั่ง ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข มองว่าการแทรกแซงของทหารในการเมืองไทย “ดูเหมือนว่าจะกลายเป็นกฎหมายกว่าเป็นข้อยกเว้นไปเสียแล้ว” (สุรชาติ บำรุงสุข 2558) ขณะเดียวกันการเมืองไทยยังมีความซับซ้อนที่น่าเอามิติเรื่องกลุ่มอำนาจและจารีตบางอย่างมาเป็นองค์ประกอบ ดังที่ รศ.ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2562) ให้ความเห็นไว้ว่าประชาธิปไตยในสังคมไทยนั้นทับซ้อนอยู่ 3 มิติ คือ การเมืองอุดมคติทางการเมืองของประชาชนที่แสวงหาเสรีภาพ เสี่ยงเรียกร้องจากมวลชนที่ถูกละทิ้งจากการดูแลของรัฐ และฐานะของการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจของปัจเจกและกลุ่มทางสังคม ดังนั้นแล้วสำหรับเสกสรรค์แล้วอุปสรรคสำคัญสำหรับการเมืองไทยคือลักษณะอำนาจนิยมของรัฐไทยและโครงสร้างทางสังคมที่เหลื่อมล้ำ จึงนับได้ว่าเป็นข้อท้าทายไม่น้อยว่าในสถานะที่การเมืองระดับชาติไม่ตั้งมั่นในระบอบประชาธิปไตย พื้นที่ทางการเมืองสำหรับการผลักดันประเด็นเรื่องราวในพื้นที่ชายแดนใต้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จุดยืนของพรรคประชาชาติในฐานะพรรคการเมืองฝ่ายค้านภายใต้รัฐบาลชุดปี พ.ศ. 2562 สามารถดำเนินไปให้เห็นชัดเจนในการหยิบยกประเด็นการละเมิดสิทธิในพื้นที่และมีการตั้งกรรมาธิการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนใต้มากขึ้น ก็ไม่สามารถที่จะผลักดันประเด็นให้นำไปสู่กฎหมายได้อย่างเห็นได้ชัดเจนนัก กระบวนการสันติภาพ/สันติสุขที่ยังคงอยู่ภายใต้การ

ดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงมากกว่าฝ่ายพลเรือนก็ยังคงไม่สามารถทำให้เหตุการณ์ในพื้นที่ยุติลงได้ บรรยากาศแบบประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่นในแง่ดี โฆษกมราปาตานีให้ความเห็นว่า “การต่อสู้กับรัฐไทยนั้นอย่ายึดติดกับประชาธิปไตยจนเกินไป เหตุการณ์ สะพานกอตอ กรือเซะ และตากใบ ล้วนเกิดขึ้นในรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งทั้งสี่ หากจะเลือกทางประชาธิปไตย ก็คงต่อสู้ให้ทหาร กลับเข้าค่าย เหมือนอินโดนีเซียมากกว่า” ฉะนั้นแล้ว บรรยากาศของประเทศที่จะเอื้อให้ประเด็นเรื่องราวในพื้นที่ชายแดนได้ถูกหยิบยกและถกเถียงถึงรากเหง้าของปัญหากันอย่างจริงจัง มากกว่าการใช้กรอบคิดหรือวิถีทางการทหารมาจับ จึงอาจเป็นอีกหนึ่งปัจจัยเอื้อสำหรับการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนได้

ในมิติของการใช้อาวุธของกลุ่มขบวนการ นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “เราก็อยากให้เขามาสู้กันในทางการเมือง แต่ว่าไม่เอาอาวุธเข้ามา ต้องทำตามกติกาเหมือนพรรคอื่นๆ ถ้าพรรคของเขาจะวางอาวุธที่เคยต่อสู้นอกสภาแล้วมาสู้กันในสภาก็ยอมทำได้ และเป็นสิ่งที่เราสนับสนุน เพราะการต่อสู้ในระบบประชาธิปไตยไม่ได้ทำให้ผู้คนบาดเจ็บล้มตาย เราสู้กันด้วยสมอง และก็อยากจะเชิญชวนมาสู้กันในระบบประชาธิปไตย ทว่าผู้คนเหล่านั้นปฏิเสธการต่อสู้ในระบบรัฐสภาเป็นทุนเดิม ไม่อยากให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพผ่านการเลือกตั้ง เขาอยากให้อต่อสู้ด้วยกองกำลังในแบบของเขา แต่เรามองว่าการต่อสู้แบบเดิมๆ มันหมดยุคแล้ว เพราะไม่ว่าปลายทางจะอยู่ตรงไหน ทว่าหากมาสู้กันในทางการเมือง ก็เห็นได้ชัดว่าเรายังพอมองเห็นปลายทางของความสำเร็จอยู่บ้าง แต่ต้องใช้เวลาในการทำงาน” นักการเมืองอีกท่านมองว่า “เราต้องเข้าไปทางการเมืองต้องต่อสู้ด้วยระบบพรรคการเมืองไม่ใช่จับปืนสู้ เราต้องช่วยกัน อย่าหมดหวัง ถ้าเราหมดหวังเราต้องก็ต้องไปจับปืนสู้ ก็เป็นคนมุสลิมส่วนใหญ่หมดหวัง เป็นการผลักดันให้คนอีกกลุ่มหนึ่งลุกขึ้นต่อสู้ด้วยปืน คือ เราารู้สึกว่าเราเป็นปัญญาชน อย่าหมดหวัง ต่อให้ตอนนี้ดูเหมือนจะหมดหวัง ต่อให้ความหวังเป็นแสงที่ปลายอุโมงค์ เราท้อไม่ได้นะ เราเป็นคนที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมเราจึงท้อไม่ได้”

ขณะที่อีกหลายท่านมองว่า เงื่อนไขของการใช้ความรุนแรงของกลุ่มขบวนการนั้นหมดไปแล้วในยุคสมัยปัจจุบัน สิ่งที่ควรหันหน้ามาร่วมมือกันทำ คือการทำงานเชิงพัฒนาพื้นที่ “สมัยนั้นห้ามใส่กะปิเยาะ ห้ามใส่โสร่ง แต่สมัยนี้มันไม่ใช่ มันไม่มีเงื่อนไข เงื่อนไขตอนนี้คือ ยาเสพติด เงื่อนไขทางวัฒนธรรมมันไม่มี วันนี้ท่านคิดใหม่นักการเมือง ทำอย่างไรให้เศรษฐกิจในสามจังหวัดดีขึ้นให้ได้ การที่เราไม่มีเศรษฐกิจเองเราไม่สามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเองได้ เราคิดแล้วว่าทำอย่างไรจะใช้กำลัง หรือไม่ใช้ ในขณะที่คนอื่นนั้นจีรตเบนซ์ เราก็นั่งรถชั้น 3 ผมคิดอีกอย่างเลย

วันหนึ่งถ้าเศรษฐกิจดี ทุกอย่างดี ถึงต้องลดความรุนแรงให้หมด ทั้งฝ่ายรัฐ ฝ่ายยูเอว ทำให้เศรษฐกิจดี ถ้าเรามีเงินเหลือใช้จ่ายในครอบครัว เราก็สามารถช่วยเหลือสังคมได้ วันนี้คนตกงานเยอะ เศรษฐกิจยิ่งตกต่ำ ทุกอย่างดูยังมีปัญหาทำให้คุณภาพของคนมันตกต่ำ วันนี้คุณต้องกลับไปคิดว่าจะทำอย่างไรให้คุณภาพของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพสูงขึ้น” นักการเมืองอีกท่านให้ความเห็นว่า “50 กว่าปีแล้ว ถ้าไม่มีการเมือง ถ้าฝ่ายขบวนการจะเอาแต่สู้รบ ก็อยู่ไปอย่างนั้นแหละ ไม่สามารถคลุมอริยาบได้หรอก จะให้ฆ่ากันตายอย่างไรจะให้คลุมอริยาบก็ไม่ได้ ฉะนั้นการเมืองคนที่เข้าไปเล่นต้องรู้วัตถุประสงค์ที่จะไปเล่นการเมือง ไม่ใช่แค่ว่าอยากจะได้บ้านใหญ่โต อยากมีอะไรที่ยังไม่มีหรือมาลงทุน อันนี้ต้องถามว่ามาทำงานการเมืองเพื่ออะไร” นักการเมืองอีกท่านยังให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า “การต่อสู้สมัยนี้มันใช้อาวุธไม่ได้ ไม่เหมือนในอดีต มนุษย์พัฒนาไปมาก ต้องเป็นสงครามทางความคิด แน่แน่นอนว่ายุทธศาสตร์คือหัวใจของมุสลิม แต่การยุทธศาสตร์นั้นควรเป็นการสร้างความเข้าใจในสังคมมากกว่า”

อย่างไรก็ตาม ยังมีความเห็นที่ต่างของนักการเมืองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ หลายท่านมองว่าจำเป็นที่นักการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ ดังที่นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “สำหรับนักการเมืองอย่างน้อยประชาชนเลือกเขา มาเขาก็เป็นตัวแทนของประชาชนอยู่ดี การคัดเข้ามาอยู่ในวงพูดคุยสันติภาพเป็นความชอบธรรมอย่างหนึ่ง คนจะไม่ได้ไปพูดว่าเราเลือกใครก็ไม่รู้ที่มานั่งไม่เฉพาะข้าราชการ เพราะที่ผ่านมามีใครไม่มีหัวโขนหรือเป็นผู้แทนจากประชาชนเลย” แต่หลายท่านมองว่าไม่จำเป็น เพราะอาจทำให้เกิดความกังวลใจบนโต๊ะหากนักการเมืองเข้าไปร่วมในฝ่ายรัฐ นักการเมืองบางท่านให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพของนักการเมืองนั้นอาจมีลักษณะของการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย ดังเช่นที่นักการเมืองท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “คิดว่าควรแยกการเมืองออกมา การเมืองคือบทบาทสำคัญคือในระดับนโยบาย ระดับนโยบายต้องมาถามเรา แต่สิ่งที่ผมเห็นด้วยคือ การพูดคุยปัญหาทุกปัญหาต้องจบด้วยการพูดคุย”

6.3 สรุปผลการวิจัย

ถึงที่สุดแล้ว เมื่อตอบคำถามว่าการขับเคลื่อนที่ผ่านมานักการเมืองมลายูมุสลิมมีพลวัตอย่างไร ก็อาจตอบได้ว่าพลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมเริ่มค่อยๆ ใช้พื้นที่ทางการเมืองเพื่อให้พื้นที่และเสียงของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิมที่เคยถูกกดทับเอาไว้ ค่อยคลี่ออกทีละประเด็น และแม้จะมีนักการเมืองใหม่ๆ ขึ้นมาก็ยังคงดำเนินตามแนวทางนี้เป็นส่วนใหญ่

กระทั่งในเวลานี้มีอาจปฏิเสธได้เลยว่าสิทธิในการใช้ชีวิตภายใต้กรอบของอัตลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือมลายู ที่มีสภาพที่ดีขึ้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขับเคลื่อนในระดับนโยบายของนักการเมืองเหล่านี้ แต่มีข้อสังเกตบางประการว่า อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่ยึดโยงกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นสิ่งที่สามารถเห็นผลและดำเนินในสภาวะการเมืองปัจจุบันได้มากกว่าการชูอัตลักษณ์ความเป็นมลายูเพียงอย่างเดียว เพราะถึงที่สุดแล้ว “ความเป็นมุสลิม” อาจไม่ใช่ข้อตรงข้ามของ “ความเป็นไทย” เท่ากับ “ความเป็นมลายู” ก็เป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อสิทธิที่ได้รับการเติมเต็มผ่านระบบการทำงานในพื้นที่การเมืองเป็นไปได้บางส่วน ในทางกลับกันดูเหมือนว่าความชอบธรรมในการใช้อำนาจเพื่อรักษาอัตลักษณ์เอาไว้อาจค่อยๆ น้อยลง แต่ก็ไม่สามารถหายไปทั้งหมดเมื่อเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะจากการได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากฝ่ายรัฐยังคงมีอยู่

คำตอบของงานวิจัยชิ้นนี้อีกประเด็นสำคัญนั่นคือความหวังในพื้นที่ทางการเมืองแบบเป็นทางการนี้จะเป็แนวทางหนึ่งในการลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อนี้ได้หรือไม่ งานวิจัยชิ้นนี้มองว่าการต่อสู้ทางการเมืองในระบบรัฐสภายังคงมีความหวังในการเป็นทางเลือกหนึ่งในการต่อรองทางการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ได้ หากมองตามฐานแนวคิดของการเมืองแห่งอัตลักษณ์จะพบว่า ระบบรัฐสภายังคงเป็นความหวังสำหรับการขับเคลื่อนเพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองทางการเมือง โดยที่พื้นที่นั้นจะเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมหรือความเป็นมลายูสามารถมีที่ทาง จนกระทั่งสามารถลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ทางการเมืองแบบนี้จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มิใช่เป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ หรือประชาธิปไตยแบบไม่ตั้งมั่น หากเป็นประชาธิปไตยรูปแบบที่ไม่ตั้งมั่นแล้ว ถึงที่สุดอาจทำให้พื้นที่ทางการเมืองถูกปิดกั้นและหันไปสู่การใช้ความรุนแรงได้

6.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาซึ่งได้ข้อค้นพบในประเด็นลักษณะของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จนั้นต้องมีการพัฒนาศักยภาพในตนเอง มีผู้ใหญ่ในเส้นทางการเมืองระดับประเทศที่เล็งเห็นความสามารถและช่วยผลักดัน มีรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนให้มีพลังมากยิ่งขึ้น มีกลุ่มประชาชนในพื้นที่ที่สนับสนุนตลอดจนการมีแรงสนับสนุนในด้านทุนในการทำงานการเมือง และเข้าใจประชาชนในพื้นที่และนำเสียงของประชาชนไปสู่การขับเคลื่อนทั้งการ

ตั้งกระทู้ในสภา ทำงานในกรรมาธิการต่างๆ และผลักดันประเด็นเชิงนโยบายของประชาชนในพื้นที่ ทั้งยังพบข้อท้าทายสำคัญของการเคลื่อนไหวของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุดมการณ์เมื่อเข้าสู่การเมือง ข้อถกเถียงระหว่างเชื้อชาติ ศาสนาและการเมือง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือการสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ ทุนที่ใช้การขับเคลื่อนงานทางการเมือง การเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ และสถานะของความเป็นประชาธิปไตยกับการขับเคลื่อนของนักการเมือง และถึงที่สุดแล้วงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าอัตลักษณ์มีส่วนสำคัญที่จะช่วยทั้งหนุนเสริมและขัดขวางการเมืองของมลายูมุสลิม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อการเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของมลายูมุสลิมผ่านกรอบการทำงานในพื้นที่การเมืองยังคงเห็นผลที่ชัดเจนที่ผ่านมา ก็อาจเป็นทางเลือกที่สามารถขับเคลื่อนการเมืองแห่งอัตลักษณ์ในพื้นที่ทางการเมืองแบบทางการแทนการใช้อาวุธได้

ข้อเสนอแนะที่มีต่อนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อการทำงานในพื้นที่จึงอาจสอดคล้องกับผลข้างต้นนี้ ซึ่งประกอบด้วย

1. นักการเมืองควรทำงานกับประชาชน เช่น รับเรื่องร้องเรียน หรือประสานงาน เพื่อให้ใกล้ชิดกับประชาชนมาก คลุกคลีกับชาวบ้านจริง และฟังปัญหาของชาวบ้าน พร้อมดูแลความหวังของคนในพื้นที่ รวมทั้งพัฒนากลไกการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อเติมเต็มช่องว่างที่มีระหว่างประชาชนกับผู้แทนได้มากขึ้นซึ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ “ความเป็นตัวแทน” ของชาวบ้านเป็นรูปธรรมแล้วเห็นได้ชัดขึ้น นอกจากนั้นด้วยโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และอิทธิพลของสื่อเข้ามามีส่วนสำคัญในแทบจะทุกมิติ การใช้ช่องทางการสื่อสารกับประชาชนที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียและสื่อออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นอาจเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ
2. แม้จะอยู่คนละพรรค นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ควรมีการขับเคลื่อนในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขความขัดแย้งและการสร้างสันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ รวมถึงประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนร่วมกัน ตลอดจนควรสานต่อการดำเนินการวาระร่วมที่สามารถทำร่วมกันได้ เพื่อขับเคลื่อนงานของภาพรวมของพื้นที่ เช่น การยกเลิกกฎหมายพิเศษต่างๆ หรือปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ต้องประสบร่วมกัน เป็นต้น

3. นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้อาจมีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่ม/องค์กรร่วมกันของกลุ่มนักการเมือง แม้ว่าในเวลานี้จะมีการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ สำหรับนักการเมืองในพื้นที่ที่ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 พุคคัยและนำเสนอประเด็นของพื้นที่ร่วมกัน และอาจผ่านการพูดคุยในเวลารับประทานอาหารและเมื่อกลับมาร่วมเวทีต่างๆ ในพื้นที่เอง และยังคงมีข้อจำกัดว่าการดำเนินการในบางเรื่องก็ต้องมาจากมติของพรรคเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน แต่หากกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่สามารถรวมตัวอย่างชัดเจนขึ้นภายใต้กลุ่มหรือสมาคมที่สามารถแสดงออกถึง “ความเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่” จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ

4. นักการเมืองและพรรคการเมืองควรมีวิธีการในการนำเสนอประเด็นนโยบายผ่าน “ข้อต่อ” ที่เป็นเครือข่ายในชุมชนให้สื่อสารประเด็นเชิงนโยบายมากกว่าเพียงการบอกเชิงบังคับหรือให้ผลประโยชน์ตอบแทนในการเลือกซึ่งจะทำให้การเลือกของผู้คนอยู่บนฐานที่มาจากความต้องการบุคคลนั้นอย่างแท้จริง

5. นักการเมืองในพื้นที่ควรเปิดพื้นที่ให้กับการทำงานของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เข้ามาเรียนรู้การทำงานและสานต่อ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนรุ่นใหม่ที่ยึดติดกับเรื่องตระกูล แต่นั่นเรื่องศักยภาพเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการเมืองในอนาคตจะปรับเปลี่ยนตามโลกที่เปลี่ยนไป กลุ่มคนที่จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอนาคตจะมีการตัดสินใจทางการเมืองได้เองมากขึ้น ความสามารถของผู้แทนคนรุ่นใหม่จึงอาจเป็นเรื่องจำเป็น

6. นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ควรรับทราบ ให้ความเห็น และสนับสนุน กระบวนการสันติภาพ เพราะการเจรจาสันติภาพเป็นหนึ่งในหนทางที่จะให้เกิดความสงบเรียบร้อย และพัฒนาสร้างสันติสุขได้ ทั้งยังควรร่วมกันยกร่างกฎหมายเพื่อมาสนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจการปกครอง เพื่อสนับสนุนการสร้างสันติภาพ/สันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อไป

7. พรรคการเมืองในพื้นที่ควรมีกระบวนการคัดเลือกผู้สมัครอย่างมีคุณภาพและผ่านการพัฒนาศักยภาพเพื่อเรียนรู้กระบวนการทางการเมือง และควรเปิดพื้นที่ในการแสดงออกตามความเชื่อ ศาสนาและอัตลักษณ์อย่างเต็มที่

8. พรรคการเมืองในพื้นที่ควรมีสักส่วนผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงและเยาวชนมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่ในเชิงปริมาณ หากแต่เน้นถึงการพัฒนาศักยภาพและเปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงและเยาวชนเข้ามาสู่เวทีทางการเมือง

นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว จากข้อค้นพบที่กล่าวไปแล้วข้างต้น งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าการทำงานของนักการเมืองที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐด้วยเช่นกัน จึงมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพื้นที่ทางการเมืองของชายแดนใต้และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยได้ข้อสรุปว่าการขับเคลื่อนของนักการเมืองในพื้นที่การเมืองระดับชาตินั้น สามารถเป็นทางเลือกให้กับการขับเคลื่อนโดยใช้อาวุธได้ จึงขอเสนอให้สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้แทนของประชาชนและสามารถเป็นตัวแทนเชื่อมสู่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการสร้างสันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ในภาคส่วนงานที่จำเป็น ตลอดจนเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้นักการเมืองในระบบรัฐสภาได้มีการแสดงความคิดเห็น และดำเนินอย่างอิสระภายใต้กรอบกฎหมายอย่างไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อไม่ให้กลายเป็นเงื่อนไขของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่จะนำไปสู่การใช้ช่องทางความรุนแรงในการเรียกร้องประเด็นต่างๆ ได้ ในขณะเดียวกันการพัฒนากลไกในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้นจะช่วยหนุนเสริมให้พื้นที่ทางการเมืองสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

2. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพและตรวจสอบการทำงานของสมาชิกผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดำเนินการในการพัฒนาศักยภาพและตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของผู้แทนที่ได้รับเลือกโดยประชาชน

3. ให้กลุ่มขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราช พิจารณาการหันมาใช้แนวทางทางการเมืองในการขับเคลื่อนประเด็นเรียกร้องที่ไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อกำหนดชะตากรรมของตนเองตั้งแต่การเมืองในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ
4. ให้รัฐบาลและองค์กรอิสระทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ หนุนเสริมบรรยากาศการใช้แนวทางประชาธิปไตยอย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้เห็นต่าง
5. การที่จะทำให้พื้นที่ทางการเมืองสามารถเป็นทางเลือกและมโนการเมืองที่ขับเคลื่อนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพนั้น ประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงขอเสนอให้หน่วยงานทางด้านการศึกษาในพื้นที่ สนับสนุนการวิจัยและการให้ความรู้แก่ประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช้ความรุนแรง และให้กลไกทางการเมืองมีผลสะท้อนความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมถึงมีช่องทางในการหนุนเสริมองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อนักการเมืองสำหรับการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพื้นที่ต่อไป นอกเหนือจากนั้น ประชาชนในพื้นที่ชายแดนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และสนับสนุนการเลือกผู้แทนที่มาจากฐานอุดมการณ์และความคิดมากกว่าการพิจารณาจากการได้รับการสนับสนุนและผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เพื่อร่วมสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่มีคุณภาพ
6. งานวิจัยชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา การเมืองในพื้นที่ชายแดนได้มีพลวัตที่น่าสนใจตลอดมา และตลอดห้วงเวลาเหล่านั้นอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมุสลิมมีบทบาทอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นอย่างยิ่ง หนึ่งในกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเมืองในพื้นที่เป็นอย่างมากคือผู้นำศาสนา งานวิจัยชิ้นนี้จึงขอเสนอให้ผู้นำศาสนา ให้ความรู้และข้อวินิจฉัยต่อประเด็นถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ตั้งแต่ประเด็นการซื้อสิทธิขายเสียง การเป็นผู้นำและการเป็นผู้แทน รูปแบบการเมืองการปกครองในโลกปัจจุบัน รวมถึงเรื่องการเป็นตัวแทนทางการเมืองของผู้หญิง เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ให้ข้อปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองในพื้นที่ให้ดำเนินการสอดคล้องกับหลักความเชื่อของหลักศาสนาหากจำเป็น

7. ให้ภาคประชาสังคมส่วนงานต่างๆ ยื่นข้อเสนอ ติดตามการทำงานและนำเสนอประเด็นทางสังคมที่ต้องร่วมขับเคลื่อนเชิงนโยบายต่อนักการเมือง และสนับสนุนการทำงานของนักการเมืองที่จะสามารถช่วยเหลือพื้นที่ชายแดนใต้และสนับสนุนการสร้างสันติภาพในพื้นที่อย่างแท้จริง

ท้ายสุดนี้ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะดำเนินการวิจัยขั้นนี้ต่อไปในมิติอื่นๆ สามารถทำได้อีกหลายประการ โดยมีข้อเสนอจากผู้วิจัยว่าประเด็นดังต่อไปนี้ยังคงต้องการการเติมเต็ม ประกอบด้วย การศึกษาในความเชื่อมโยงของการเมืองไทยที่ส่งผลต่อการเมืองในพื้นที่ชายแดนภาคใต้อย่างแยกออกจากกันไม่ได้ให้มีความความชัดเจนมากขึ้น การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้หญิงและกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาเรื่องความคิดและความเป็นไปได้ในเรื่องการใช้พื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มขบวนการต่อสู้ การศึกษาเรื่องรูปแบบของการเปิดพื้นที่ทางการเมืองในระดับชาติให้กับกลุ่มขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานี และการศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักการเมืองในการแก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้

บรรณานุกรม

- Alicia Garza. *Identity Politics: Friend or Foe?*. 24 September 2019. Retrieved on 10 April 2020 from <https://belonging.berkeley.edu/identity-politics-friend-or-foe>
- Andrew Rehfeld. "Towards a general theory of political representation." *The Journal of Politics* 68, 2006: 1-21.
- Bhikhu Parekh. *A New Politics of Identity: Political Principles for an Interdependent World*. Palgrave Macmillan, 2008.
- C. Hirschkind. "What is political islam?" In Frederic Volpi, *Political Islam: A Critical Reader*, New York: Routledge, 2011.
- Colin Wayne Leach, L. M. Brown, and R. E. Worden. "Ethnicity and identity politics." *Science* 32, 2008: 415-434.
- Daungyewa Utarasint. *Voices and Votes Amid Violence: Power and Electoral Accountability in Thailand's Deep South*. Doctoral Thesis, The Australian National University, 2018.
- Didier Ruedin. "Ethnic Group Representation in a Cross-National." *The Journal of Legislative Studies* 15, 2009: 335-354.
- Gary Younge. "The Politics of Identity: From Potential to Pitfalls, and Symbols to Substance." *Identities* 26, 2019 : 1-11.
- Howard J Wiarda. *Political Culture, Political Science, and Identity Politics: An Uneasy Alliance*. Surrey: Ashgate Publishing, Ltd., 2014.
- M. B. Zhanarstanova and E. L. Nechayeva. "Contemporary Principles of Political Representation of Ethnic Groups." *Procedia Economics and Finance* 39, 2016: 76-82.
- Ma Rong. "The "Politicization" and "Culturization" of Ethnic Groups ." *Chinese Sociology & Anthropology* 42, 2010: 31-45.

- Nahid Afrose Kabir. "Muslim Identity Formation in The West: The Case of Australian, British and American Muslims." In Derya Iner and Salih Yucel, eds., *Muslim identity formation in religiously diverse societies*. 2015: 105-126.
- Oleh Protsyk. "Recruitment and Representation of Ethnic Minorities under Proportional Representation." *East European Politics and Societies*, 2010: 1-26.
- Rainbow Murray. "What Makes a Good Politician? Reassessing the Criteria Used for Political Recruitment." *Politics & Gender* 11, 2015: 770-776.
- Roderick Kiewiet and Mathew D. McCubbins. *The Logic of Delegation*. Chicago: University of Chicago Press, 1991.
- Rudolf C Heredia. "Sinking Old Horizons, Imagining New Ones: Debunking Exceptionalism", *Economic and Political Weekly* 41, 2006: 3586-3589.
- Sonia Kruks. "Retrieving Experience: Subjectivity and Recognition". in *Feminist Politics*, Ithaca, NY: Cornell University Press, 2001.
- Stanford University. *Identity Politics*. 2016. Retrieved on 13 April 2020 from <https://plato.stanford.edu/entries/identity-politics/>
- Tariq Ramadan. *Western Muslims and the Future of Islam*. Oxford: Oxford University Press, 2004: 79.
- Thanikun Chantira. *Political Participation during Conflict: A Case Study of the Conflict Areas in Songkhla and Pattani Provinces of Thailand*. Doctoral Thesis, The University of Canterbury, 2017.
- The Patani Malay Consultative Congress. *Hindup Mati Bangsa Melayu Patani*. n.p., 1997.
- Wigmore-Shepherd and Daniel Sebastian. "Ethnic identity, political identity and ethnic conflict: simulating the effect of congruence between the two identities on ethnic violence and conflict." *Structure and Dynamics* 5, 2012.

เครือข่ายวิชาการ PEACE SURVEY. รายงานผลการศึกษาโครงการสำรวจความคิดเห็นของ
ประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1-5. สถาบันวิจัยความ
ขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี, 2559-2562.

งามสุกร รัตนเสถียร. นักการเมืองกับสันติภาพชายแดนใต้. นครปฐม: สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติ
ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558.

จิราภรณ์ คำจันทร์. ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2562.

เจมส์ โอเกีย. “การเลือกตั้งและบูรณาการทางการเมืองในภาคใต้ของไทย.” ใน ไทยได้มลายูเหนือ:
ปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์บนคาบสมุทรแห่งความหลากหลาย, โดย ไมเคิล เจ มอนเตซาโน,
143-177. นครศรีธรรมราช: หลักสูตรอาชีวศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
วลัยลักษณ์ และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย, 2560.

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. 2561.

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=43645

ฉันทนา บรรพศิริโชติ. การคุ้มครองชนกลุ่มน้อยและการเมืองการปกครองบนความแตกต่างทางอัต
ลักษณ์: ประสบการณ์จากยุโรป. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริช เนามัน, 2552.

เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร. หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ กบฏ...หรือวีรบุรุษแห่งสี่จังหวัดภาคใต้.
กรุงเทพฯ: มติชน, 2548.

ดันแคน แม็กคาร์โก. นีกแผ่นดิน อิสลามและปัญหาความชอบธรรมในภาคใต้ ประเทศไทย.

[Tearing apart the land: Islam and legitimacy in Southern Thailand] (ณัฐชยานัน วันอรุณ
วงศ์, แปล). กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2555.

แดนชัย ไชวพิเศษ. “สมาชิกวุฒิสภา 250 คนมาอย่างไรและทำอะไร.” รัฐสภา. ตุลาคม 2560.

<http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-071.pdf>

เทวฤทธิ์ มณีฉาย. มองผลเลือกตั้งชายแดนใต้ ปชป.เกือบหาย และการมาของ 'ประชาชาติ-อนาคตใหม่'. 2 เมษายน 2562. <https://prachatai.com/journal/2019/04/81832>

ธงชัย วินิจจะกูล. คนไทย/คนอื่น: ว่าด้วยคนอื่นของความเป็นไทย. นนทบุรี: ฟ้ายเดียวก้น, 2560.

ธนศ อารสุวรรณ์. กำเนิดมายาคติว่าด้วย “แบ่งแยกดินแดน” ของมลายูมุสลิมในภาคใต้ของไทย ใน ไทยใต้ มลายูเหนือ ปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์บนคาบสมุทรแห่งความหลากหลาย, มอนเดชาโน, ไมเคิล เจ., บรรณาธิการ. นครศรีธรรมราช: หลักสูตรอาเซียนศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2560.

ธิดี มีแต้ม. *THE BELIEVERS* ‘วันมูหะมัดนอร์ มะทา’: “ด้วยความอดทนอดกลั้นและประนีประนอม”. 6 ธันวาคม 2562. <https://www.the101.world/the-believers-wanmuhamadnor-matha/>

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 24 วันที่ 2 เมษายน 2549. สถาบันพระปกเกล้า. 2549. http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร_ครั้งที่_24_วันที่_2_เมษายน_2549

นัจมุดดิน อูมา. บทบาททางการเมืองของกลุ่มวะหะหะห์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สายใยประชาธรรม, 2554.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองอัตลักษณ์หลังสงครามเย็น. 6 กุมภาพันธ์ 2562. https://www.matichonweekly.com/column/article_168418

—. มลายูศึกษา: ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชนชนมลายูมุสลิมในภาคใต้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2550.

บุญอริ ยีหมะ. นักการเมืองถิ่นจังหวัดปัตตานี. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2549.

—. นักการเมืองถิ่นจังหวัดยะลา. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2555.

—. ผศ.ดร.บุญอริ ยี่หะ : ทำไมพรรคประชาธิปัตย์จึงผูกขาดในภาคใต้?. 18 ธันวาคม 2561.

https://www.matichon.co.th/article/news_1277764

—. ผศ.ดร.บุญอริ ยี่หะ : พฤติกรรมการเลือกตั้ง ใน 3 จว.ชายแดนใต้ เลือกคนมากกว่าเลือกพรรค.

6 มกราคม 2562. https://www.matichon.co.th/article/news_1305181

—. การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. 2562 : จังหวัดสงขลา. สถาบันพระปกเกล้า, 2562.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. การเมืองว่าด้วยการเลือกตั้ง: วาทกรรม อำนาจและพลวัตชนบทไทย. นนทบุรี: ฟาเดียกัน, 2555.

ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์. เขาหว่า (ส.ส.นัจมุดดีน) เป็นกบฏ-ปล้นปืน. กรุงเทพฯ: สายใยประชา
ธรรม, 2552.

ผู้จัดการออนไลน์. “หมอแ้ว” เปิดตัวกลุ่มสัจจภาพ มุ่งดับไฟใต้. 23 กันยายน 2550.

<https://mgronline.com/politics/detail/9500000112547>

พรชัย เทพปัญญา. “ประชาธิปัตย์ไทยจากมุมมองทฤษฎีชนชั้นนำ.” วารสารสถาบันพระปกเกล้า,
2548: 15-25.

โพสต์ทูเดย์. 5 พรรคเห็นพ้องปกครองพิเศษชายแดนใต้. 5 มิถุนายน 2554.

<https://www.posttoday.com/politic/report/92583>

มนตรี แสนสุข. วันมูหะมัดนอร์ มะทา. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป, 2562.

มารค ตามไท. สานฝันปตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง: การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้าง
จินตนาการใหม่. กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2562.

รอมฎอน ปันจอร์. รายงานสถานการณ์ ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้/ปตานี [ไตรมาส
4/2561]. *Deep South Watch*. 2561.

รุ่งรวี เกลิมศิริกัญญ์. ถอดความกิตขบวนการเอกราชปตานี ตอนที่ 1 “สายธารประวัติศาสตร์”.

5 พฤศจิกายน 2555. <https://deepsouthwatch.org/dsj/th/3676>.

รุจน์จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์. *นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

ลิขิต ชีรเวทิน. *การเมืองการปกครองของไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

____. *หลักการประชาธิปไตย 12 ประการ ที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ*. 26 เมษายน 2549.

<https://mgronline.com/daily/detail/9490000055325>

วิลลา วิลัยทอง. “ทักษะกาล” ของจิตร ภูมิศักดิ์ และผู้ต้องขังการเมือง. กรุงเทพฯ: มติชน, 2548.

ศรยุทธ เอี่ยมเอื้อยุทธ. *มกยาคที่จะเป็นมลายู*. กรุงเทพฯ: มติชน, 2559.

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. *การเมืองการปกครองและการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2560.

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และสุกรี หลังปูเต๊ะ. *การปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้* รายงานโครงการวิจัยการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล. 2551.

ศูนย์ข่าวภาคใต้ สำนักข่าวอิสรา . *ถอดรหัส PATANI 110 กับสนธิสัญญาอังกฤษ-สยาม รับรองอธิปไตยไทยเหนือปาตานี?* . 10 มีนาคม 2562. <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/74546-patani-74546.html>.

สามารถ ทองเฟื้อ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ. *การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 : จังหวัดปัตตานี*. สถาบันพระปกเกล้า, 2562.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปัตตานี. *การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549*. 2549. https://www.ect.go.th/pattani/ewt_news.php?nid=112

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปัตตานี. *การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550*. 2560. https://www.ect.go.th/pattani/ewt_news.php?nid=137

สถาปราช้างคัมภายแดนใต้. หลักสันติภาพ การพัฒนา ความยุติธรรม: เอกสารประกอบการ
ประชุมสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็นว่าด้วยการพัฒนาสุขภาวะในพื้นที่พหุวัฒนธรรม
ชายแดนใต้ พ.ศ. 2562, 2562.

สลิสา ยุทธะนันท์. “อัตลักษณ์เพื่อ ‘วันพรุ่งนี้’: บทวิพากษ์การเมืองเรื่องอัตลักษณ์จากสำนักคิด
หลังอาณานิคม”. วารสารสังคมศาสตร์ 9, 2556: 61-103

สุจิต บุญบงการ. ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตย
และการพัฒนา (โครงการจัดพิมพ์คปไฟ), 2562.

สุเจน กรรพฤทธิ์. “สัมภาษณ์ ประจักษ์ ก้องกีรติ “ยิ่งขัดแย้งแตกต่าง ยิ่งต้องเดินหน้าสู่การเลือกตั้ง
การเลือกตั้งคือก้าวแรกในการแก้ปัญหาอย่างสันติ.” สารคดี. 10 สิงหาคม 2554.
<https://www.sarakadee.com/2011/08/10/prajuk-abou-election53/>

สุรชาติ บำรุงสุข. เสนาธิปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2558.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. “ประชาธิปไตยสยามยุค: แง่คิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการพัฒนาการของ
ระบอบการเมืองในประเทศไทย”. ใน ประจักษ์ ก้องกีรติ (บ.ก.). อดีต ปัจจุบัน และอนาคต
ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: สยาม, 2562.

อสมมา มังกรชัย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงสร้างชนชั้นนำและทักษะของชนชั้นนำมลายูสาม
จังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ. ปัตตานี: สถาบันวิจัยความขัดแย้ง
และความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้, 2555.

อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์. 2558. กลุ่มสล่าตัน กลางกระแสประชาธิปไตยแบ่งบาน ขบวนการนักศึกษามลายู
ปาตานี พ.ศ. 2515-2520. กรุงเทพฯ: 14 พับลิเคชั่น.

____. ย้อนรอยการเมือง Di Selatan (ตอนที่ 1). 2558. <https://www.publicpostonline.net/634>

____. ย้อนรอยการเมือง Di Selatan (ตอนที่ 5). 2558. <https://www.publicpostonline.net/2762>

อิมรอน ซาเหะ และ ยาสมิน ชัตตาร์. “อิสลามการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: จุดยืน ตาแหน่ง
และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของมุสลิมในระบอบประชาธิปไตย.” วารสาร
มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2559: 65-88.

อิมรอน ซาเหาะ และ สามารถ ทองเฟื้อ. “การสร้างสันติภาพด้วยอิสลามการเมือง.” *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 2*. ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2557.

อิมรอน ซาเหาะ. *แนวคิดอิสลามการเมืองและสันติภาพของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558.

เอ. ซี. มิลเนอร์. เกอราจาอัน: วัฒนธรรมการเมืองมลายูในยุคก่อนอรุณรุ่งของระบอบอาณานิคม. [Kerajaan: Malay Political Culture on the Eve of Colonial Rule] (ชนิดา พรหมพยัคฆ์ แปล). กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2551.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ. *การเมืองแห่งอัตลักษณ์ : ความหลากหลายและพลวัตของ "มลายุมุสลิมปัตตานี" ในจังหวัดชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

—. *บทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นในเขตพื้นที่ความรุนแรงของจังหวัดชายแดนภาคใต้*. สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2562.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ และอันวาร์ กอมะ. *ประชาธิปไตยกับอิสลาม: ข้อสังเกตเบื้องต้น*. ปัตตานี: ปาตานีฟอรัม, 2561.

บุคลากร

กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดนราธิวาส และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 4 จ.นราธิวาส พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัดตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562.

กัศตูรี มะห์โกตา ประธานองค์การปลดปล่อยสหปาตานี (PULO-MKP) และสมาชิกองค์กรร่วม มา
รา ปาตานี (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ผ่านช่องทางออนไลน์
เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2562.

กูเฮง ขาวหะซัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดนราธิวาส 3 สมัย พรรคประชาชาติ (2
สมัยแรกสังกัดพรรคชาติไทย) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้าน
ตันหยงเปาว์ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2562.

จักรพงษ์ อภิมาหารธรรม ผู้อำนวยการกองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนাজังหวัดชายแดนภาคใต้
ศอ.บต. และอดีตหัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะประสานงานระดับพื้นที่ (สท.3) คณะ
พูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์),
สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2563.

ถ้วน अबดุลเลาะ คาโอ๊ะมารียอ อดีตสมาชิกวุฒิสภา จ.ยะลา 2 สมัย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ
(ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.รามัน จ.ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2562.

ถ้วนอิสกันดาร์ คาโอ๊ะมุลียอ ประธานคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 28 พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้
สัมภาษณ์), ณ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21
มีนาคม 2562.

ดัสนีม เจ๊ะตู อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดนราธิวาส พรรคพลังประชารัฐ
(ผู้ให้สัมภาษณ์), สุไรยา วานี (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2562.

จตุรงค์ เอี่ยมโสภา ผู้จัดการสถานีวิทยุมีเดียสลตัน กรรมการมูลนิธิอาจารย์ฮัจยีสุหลง अबดุลกอเคร์
โตะมีนา และผู้อำนวยการฝ่ายการเลือกตั้งพรรคภูมิใจไทย จังหวัดปัตตานี (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ร้านกาแฟ อ.เมือง จ.ปัตตานี
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562.

จะอามิง โต๊ะยาหยง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 และเขต 4 จังหวัดนราธิวาส พรรค
ประชาธิปไตย 5 สมัย และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 25
พรรครวมพลังประชาชาติไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้
สัมภาษณ์), ณ โรงแรมอ่าวมะนาวรีสอร์ท นราธิวาส อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่
20 ธันวาคม 2561.

ซารีฟูดิน สาริมิง อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 34 พรรคภูมิใจ
ไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงแรมอิมพีเรียล นราธิวาส อ.
เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

ชูการ์โน มะทา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จังหวัดยะลา 2 สมัย พรรคประชาธิปัตย์ (สมัยแรก
สังกัดพรรคพลังประชาชน) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านศรี
ยะลา อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562.

ณรงค์ คูดิง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จ.ยะลา พรรคประชาธิปัตย์ 2 สมัย (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เบตง จ.ยะลา
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561.

ณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 7 จังหวัดสงขลา พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้
สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 19 มกราคม
2563.

เด่น โต๊ะมีนา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี 8 สมัย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงมหาดไทย และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (ผู้ให้สัมภาษณ์), อี
มรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านหะยีสุหลง อ.เมือง จ.ปัตตานี
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561.

ธิดา แดหวา ผู้อำนวยการศูนย์สันติวิธี กอ.รมน. และเลขานุการคณะกรรมการระดับพื้นที่ (ผู้ให้
สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 19 มกราคม
2563.

นัจมุดดิน อูมา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จ.นราธิวาส 3 สมัย (พรรคความหวังใหม่และพรรคพลังประชาชน) และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 8 พรรคประชาธิปัตย์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.ตันหยงมัส จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2561.

นิเคร์ วาบา นายกสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนใต้ ประธานศูนย์ประสานงานคาอ์หรือนักเผยแพร่ศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง และอดีตที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี (พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงเรียนสาयบุรีอิสลามวิทยา อ.สาयบุรี จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2562.

นิมุกตาร์ วาบา อดีตสมาชิกวุฒิสภา จ.ปัตตานี และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จ.ปัตตานี (พรรคเพื่อแผ่นดิน) และรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.สาयบุรี จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2562.

นिरามาน สุไลมาน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคอนาคตใหม่ (บัญชีรายชื่อลำดับที่ 32) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ปาดานิอาร์ทสเปซ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2562.

บัณจิต อับดุลบุด ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอยะหริ่ง จ.ปัตตานี และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2562.

ปาตีเมาะ เปาะอิตเตคาโอะ นายกสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 10 พรรครวมพลังประเทศไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงแรมปาร์ควิว ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562.

พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนราธิวาส พรรคประชาธิปัตย์ 3 สมัย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงพยาบาลสิโรต บัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2562.

เพชรดาว โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคภูมิใจไทย (บัญชีรายชื่อลำดับที่ 11) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และสุไรยา วานี (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านหะยีสุหลง อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562.

ฟากีห์ อัลปาตานี อดีตแกนนำและสมาชิกอาวุโสแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ผ่านช่องทางออนไลน์เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2562.

ฟาริดา สุไลมาน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจังหวัดสุรินทร์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), ยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ กรุงเทพมหานคร สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2563.

มะแซ บัตตานี (นามสมมติ) อดีตฝ่ายอุลามาอู(ผู้รู้)แนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) สมาชิกพรรคประชาธรรม และผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัคร ส.ส. พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สถานที่แห่งหนึ่งใน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562.

มะแดะ ยะลา (นามสมมติ) อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) และผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สถานที่แห่งหนึ่งใน อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562.

มะวี สงขลา (นามสมมติ) อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) และผู้ร่วมก่อตั้งองค์กรภาคประชาสังคมองค์กรหนึ่งในพื้นที่ชายแดนใต้ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สถานที่แห่งหนึ่งใน อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562.

มามะ นราธิวาส (นามสมมติ) อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) อดีตแกนนำพรรคประชาธรรม, ผู้อ้างว่าเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้ง มารา ปาตานี และผู้ช่วยหาเสียง

ผู้สมัคร ส.ส. พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สถานที่
แห่งหนึ่งใน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562.

มูข สุไลมาน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ปัตตานี 5 สมัย (พรรคความหวังใหม่) และอดีต
ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 13 พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซา
เหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สนามมวย ปาลัส อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562.

มูนิเราะห์ ปอแซ นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมาเลเชียซาบาห์ และอดีตผู้สมัคร
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 22 พรรคอนาคตใหม่ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อี
มรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ร้านกาแฟ อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562.

ยูซุฟ อับดุลรอฮิม อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จ.ยะลา พรรคไทยรักษาชาติ (ผู้ให้
สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บริเวณภายใน
วิทยาลัยเทคนิคยะลา อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562.

รอมือละห์ แซะยะ ภรรยาอดีตผู้ต้องขังคดีความมั่นคงชายแดนใต้ และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 21 พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), สุไรยา วานี (ผู้
สัมภาษณ์), ณ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5
มกราคม 2562.

วรวิทย์ บารู อดีตสมาชิกวุฒิสภา จ.ปัตตานี และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จ.
ปัตตานี พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้
สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2561.

วัชรระ ขาวหะซัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดนราธิวาส 2 สมัย พรรคพลังประชารัฐ
(สมัยแรกพรรคชาติไทย) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ร้านกาแฟใน
ปัมน้ำมัน อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2562.

วันมูหะมัดนอร์ มะทา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคประชาชาติ (ส.ส. 10 สมัย) และหัวหน้าพรรคประชาชาติ อดีตประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (2 สมัย) และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านศรียะลา อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2562.

แวมะฮาดี แวดาโอ๊ะ อดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนราธิวาส และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนราธิวาส พรรคเพื่อแผ่นดิน (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สถาบันอัลมะฮ์ดี อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562.

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี ผู้อำนวยการศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ขณะเดินทางไป-กลับระหว่างอำเภอเมืองปัตตานีกับอำเภอยะหริ่ง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563.

เศรษฐ์ อัลยุฟรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี (ผู้ให้สัมภาษณ์), ยาสมิน ชัดดาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562.

สิทธิ ตระกูลวงศ์ อดีตเลขานุการคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2563.

สุรินทร์ ปาลาเร่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 8 จังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์และเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563.

สกุลศักดิ์ มะดาโอ๊ะ อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปาเสมัส อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.สุไหงโกลก จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2562.

สุติน ภูษทธานนท์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี 6 สมัย และคณะกรรมการ
ตรวจสอบกรณี นายอนุวัติ ชูสารอ ส.ส.ปัตตานี เขต โหวตสวนมติพรรคร่วมฝ่ายค้าน (ผู้ให้
สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 18 มกราคม
2563.

สมมุติ เบ็ญจลักษณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 4 จ.ปัตตานี 2 สมัย พรรคประชาธิปัตย์ (สมัยแรก
พรรคภูมิใจไทย) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เมือง
จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2562.

สัมพันธ์ มะยูโซะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนราธิวาส พรรคพลังประชารัฐ (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.สุไหงโกลก จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 8 กันยายน 2562.

สุรเชษฐ์ แวอาแซ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จ.นราธิวาส พรรคประชาธิปัตย์ 5 สมัย และ
อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 2 จ.นราธิวาส พรรครวมพลังประชาชาติไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัดตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์ประสานงานพรรครวมพลัง
ประชาชาติไทย เขต 2 นราธิวาส อ.แว้ง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561.

อนุวัติ ชูสารอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดปัตตานี 2 สมัย พรรคประชาธิปัตย์ (สมัยแรก
พรรคมาตุภูมิ) (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ สนามมวย ปาลัส อ.ปะ
นาเร จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2562.

อนุวัติ อาหมัด สมาชิกวุฒิสภา และอดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2563.

อาดิลัน อาลีอิสเฮาะ อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา และสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร เขต 1 จังหวัดยะลา พรรคพลังประชารัฐ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้
สัมภาษณ์), ณ ศูนย์ประสานงานพรรคพลังประชารัฐ เขต 1 ยะลา อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562.

อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим แกนนำนาวร่วมอิสลามปลดปล่อยปาตานี (BIPP) และโฆษกองค์กรร่วม มารา ปาตานี (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

อารีเพ็ญ อุดรสินธุ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดนราธิวาส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ 9 สมัย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 6 พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และ ยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2561.

อารีฟิน โส๊ะ อดีตประธานสหพันธ์นิสิตนักศึกษานักเรียนและเยาวชนปาตานี (PerMAS) และอดีต สมาชิกพรรคอนาคตใหม่ (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา นราธิวาส อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

อัคคา พรหมสูตร อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จ.นครราชสีมา พรรคประชาชาติ และหัวหน้าพรรคพลเมืองพัฒนา (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา นราธิวาส อ.เมือง จ.นราธิวาส สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

อันวาร์ สาและ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดปัตตานี พรรคประชาธิปัตย์ 4 สมัย (ผู้ให้ สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และ ยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ จุดหยั่งเสียงเลือกหัวหน้า พรรคประชาธิปัตย์ อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2561.

อับลการ์ิม เค็งระกินา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จ.ยะลา พรรคประชาธิปัตย์ 3 สมัย และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 2 จ.ยะลา พรรครวมพลังประชาชาติไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และ ยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ร้านกาแฟ อ.เมือง จ.ยะลา สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2562.

อับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดปัตตานี และอดีตผู้สมัคร
ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และสุไรยา วานี (ผู้
สัมภาษณ์), ณ ศูนย์ประสานงานพรรคภูมิใจไทย เขต 1 ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562.

อับดุลบาซิม อาบู สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จังหวัดปัตตานี พรรคภูมิใจไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงแรม ซีเอส อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31
สิงหาคม 2562.

อับดุลอายี สาแม็ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดยะลา พรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์),
อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 31 สิงหาคม 2562.

อัสรา รัฐการณ์ คณะทำงานเครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ และ
กรรมการบริหารพรรคประชาชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), สุไรยา วานี (ผู้สัมภาษณ์), ณ ศูนย์เฝ้า
ระวังสถานการณ์ภาคใต้ อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2562 และวันที่
30 มกราคม 2562.

อิสมาแอล เบญอับรอฮีม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จ.ปัตตานี 3 สมัย (ผู้ให้สัมภาษณ์), อี
มรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เมือง จ.ปัตตานี
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2561.

อิสมาแอล สปันยัง อัลฟาฏอนี สมาชิกสภาอูลามาอูฟาฏอนีคารุสสลาม (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน
ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ปอเนาะสปันยัง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6
สิงหาคม 2562.

อิสมาอีลลุดฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้
สัมภาษณ์), ณ โครงการมาดินะตุสสลาม (ปัตตานีจายา) อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 6 สิงหาคม 2562.

อุสมาน คาโอะ เลขานุการพรรคประชาชนธรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ (ผู้สัมภาษณ์), ณ โรง
แรมมายกาเด็น ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2562.

ฮาดีเมาะ อุดรสินธุ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา จ.นราธิวาส (ผู้ให้สัมภาษณ์), อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน
ซัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ บ้านพักอาศัย อ.เมือง จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2562.

ฮุวัยดียะ พิศสุวรรณ อูเซ็งอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จ.นครศรีธรรมราช พรรค
ประชาธิปัตย์ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ พรรคประชาธิปัตย์ (ผู้ให้
สัมภาษณ์), ยาสมิน ซัตตาร์ (ผู้สัมภาษณ์), ณ ปอเนาะบ้านตาล อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

ภาคผนวก

ผลการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและการลงประชามติในพื้นที่ชายแดนใต้
ระหว่างปีพ.ศ. 2544-2562

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 6 มกราคม 2544 จังหวัดยะลา

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	5	ความหวังใหม่	นายอับดุลกอเดร์ อูมา	14,169	5,735	2,138	68,351	87,067
	7	ไทยรักไทย	นายไพโรจน์ เฉลียวศักดิ์	10,489				
	15	เสรีธรรม	นายถ้วนอาแซ รงโซะ	796				
	16	ประชาธิปไตย	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ	32,995				
	21	ชาติพัฒนา	นางวรนาถ ดวงอุดม	2,029				
2	5	ความหวังใหม่	นายไพศาล ยิ่งสมาน	33,943	11,159	1,839	69,654	90,881
	7	ไทยรักไทย	นายวิศิษฐ์ ยะโกะ	1,493				
	9	ชาติไทย	นางซาฟีนะห์ มนุญทวี	1,114				
	15	เสรีธรรม	นายสัมฤทธิ์ สะแต	2,935				
	16	ประชาธิปไตย	นายอับดุลลาเตะ ยากัด	16,820				

	35	เกษตรมหาชน	นายดำรงเดช สุวรรณ	164				
3	5	ความหวังใหม่	นายบุราฮานุดิน อุเซ็ง	25,386	8,645	1,368	66,498	89,834
	7	ไทยรักไทย	นายปรีชา วงศ์ศิลารัตน์	7,225				
	15	เสรีธรรม	นายเชษฐ์ บุญเทียม	1,053				
	16	ประชาธิปไตย	นายณรงค์ ดุดิง	22,209				
	21	ชาติพัฒนา	นายต่วนแม โกตาบารู	612				
รวม					25,539	5,345	204,503	267,782

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

267,782 คน

จำนวนผู้ใช้สิทธิทั้งหมด

204,503 คน

76.36

บัตรดี

173,619 บัตร

84.9

บัตรเสีย

25,539 บัตร

12.49

บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน

5,345 บัตร

2.61

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 6 มกราคม 2544 จังหวัดนราธิวาส

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	5	ความหวังใหม่	นายชูศักดิ์ มณีขยางกูร	25,977	10,239	1,734	76,284	105,354
	7	ไทยรักไทย	นายเฉลิม มากจงดี	4,199				
	16	ประชาธิปัตย์	นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเกศ	34,135				
2	5	ความหวังใหม่	นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์	29,585	9,472	1,674	72,525	104,333
	7	ไทยรักไทย	นายอรรถพล มามะ	1,020				
	15	เสรีธรรม	นายอรุณ เบญญคุปต์	1,830				
	16	ประชาธิปัตย์	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	27,711				
	21	ชาติพัฒนา	นายมานิจ พรหมพัต	1,045				
	35	เกษตรมหาชน	นางสาวสุจิตรา อูสมาน	179				
3	5	ความหวังใหม่	นายนันจุมตดิน อูมา	23,454	10,782	1,432	73,354	104,329

	7	ไทยรักไทย	นายมะหามะ หะยี่ปือซา	3,344				
	9	ชาติไทย	นายรารี มานะ	11,786				
	15	เสรีธรรม	นายรังสรรค์ แบเลาะ	1,251				
	16	ประชาธิปไตย	นายกุเฮง ยาวอหะซัน	21,305				
4	5	ความหวังใหม่	นายอารีเพ็ญ อุตสินธุ์	34,603	12,537	1,294	81,896	103,775
	7	ไทยรักไทย	นายราชี อาแว	903				
	15	เสรีธรรม	นายอารักษ์ เปาะแย	5,932				
	16	ประชาธิปไตย	นายเจอะอามิง โตะตาหยง	26,627				
รวม					43,030	6,134	304,059	417,791

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	417,791	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	304,059	คน	72.78
บัตรดี	257,895	บัตร	84.82
บัตรเสีย	40,030	บัตร	13.16
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	6,134	บัตร	2.02

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 6 มกราคม 2544 จังหวัดปัตตานี

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	5	ความหวังใหม่	นายทวีศักดิ์ อับดุลบุตร	16,610	7,395	1,593	71,617	95,413
	7	ไทยรักไทย	นายไพโรจน์ เกลียวศักดิ์	7,356				
	13	ราษฎร	นายสมมุติ เบ็ญจลักษณ์	13,245				
	15	เสรีธรรม	นายรอสเด่น อีซอ	753				
	16	ประชาธิปไตย	นายวัยโรจน์ พิพิธภักดี	24,553				
	28	ไทยมหารัฐ	นางสาวนฤมล พรบุญเรือง	112				
2	5	ความหวังใหม่	นายปรีชา บุญมี	14,277	10,422	1,942	73,695	98,135
	7	ไทยรักไทย	นายฉัตรชัย เจะปอ	5,215				
	13	ราษฎร	นายอิสมาแอล ยีดอรรแม	14,344				
	15	เสรีธรรม	นายแวอาแซ เซ่งยี	874				

	16	ประชาธิปัตย์	พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะ โมง	26,041				
	21	ชาติพัฒนา	นายพงศ์ศักดิ์ มณีวงษ์	347				
	36	พลังเกษตรกร	พ.ต.อ.ประเสริฐ สัสดีพันธ์	233				
3	5	ความหวังใหม่	นายมุฮัมมัดอารีฟีน จะ ปะกียา	18,405	10,338	1,200	75,475	97,392
	7	ไทยรักไทย	นายอับดุลฮาติม มินซาร์	7,866				
	13	ราษฎร	นายอับดุลอาซิส อาแวปุ เตะ	8,564				
	16	ประชาธิปัตย์	นายสมมารถ เจ๊ะนา	24,902				
	21	ชาติพัฒนา	นายนูรุดดิน สารีมิง	4,200				
4	5	ความหวังใหม่	นายมุข สุไลมาน	29,317	10,346	1,350	64,782	93,549
	7	ไทยรักไทย	อนุสรณ์ สุนทรเกษมสุข	455				
	9	ชาติไทย	เจ๊ะโมฮัมหมัดอิสฟิตรี เจ๊ะ โมง	683				
	13	ราษฎร	เที่ยง เรืองประดิษฐ์	7,561				

	15	เสรีธรรม	อุษมน ปือราเฮง	1,204				
	16	ประชาติปัตย์	อิบรอฮิม ยานยา	8,015				
	21	ชาติพัฒนา	ตูแวมะรุติง กาแบ	5,851				
รวม					38,501	6,085	285,569	384,489

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	384,489	คน	ร้อยละ
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	285,569	คน	74.27
บัตรดี	240,983	บัตร	84.39
บัตรเสีย	38,501	บัตร	13.48
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	6,085	บัตร	2.13

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดยะลา

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	ชาติไทย	นายชาติรี มะดอลอ	3,734	4,015	3,038	70,232	93,578
	4	ประชาธิปัตย์	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ	33,393				
	9	ไทยรักไทย	นายไพโรจน์ เฉลียวศักดิ์	20,336				
	11	มหาชน	นายอนันต์ แสงวิวัฒน์	5,716				
2	4	ประชาธิปัตย์	นายอับดุลการิม เต็งระกีนา	23,212	8,653	3,133	74,300	97,520
	9	ไทยรักไทย	นายไพศาล ยิ่งสมาน	19,314				
	10	ความหวังใหม่	นายสิทธิศักดิ์ มะโรหบุตร	1,367				
	11	มหาชน	นายนิรันทร วายา	18,621				
3	4	ประชาธิปัตย์	นายณรงค์ คูдинг	38,040	6,771	2,486	75,096	98,167
	9	ไทยรักไทย	นายบูรานูติน อุเซ็ง	22,162				
	11	มหาชน	นายสอยูวัน อาลีมามะ	5,637				

รวม	19,439	8,657	219,628	289,265

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด		289,265	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด		219,628	คน	75.93
บัตรดี		191,532	บัตร	87.21
บัตรเสีย		19,439	บัตร	8.85
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน		8,657	บัตร	3.94

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนราธิวาส
วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	ชาติไทย	นายอรรถพล มามะ	5,587	6,165	3,235	82,173	112,001
	4	ประชาธิปัตย์	นายเจอะอามิง โตะตาหยง	33,927				
	9	ไทยรักไทย	นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ	16,329				
	10	ความหวังใหม่	นายพิศิษฐ์ ฉายศิริ	3,442				
	11	มหาชน	นายวาร์มูฮำหมัด บินแวดาโอะ	13,488				
2	1	ชาติไทย	นายอับดุลอาชี หามะ	6,656	5,124	1,733	77,242	112,085
	4	ประชาธิปัตย์	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	36,653				
	5	ประชาชนไทย	น.ส.แวนูรีซัน แวนามะ	897				
	9	ไทยรักไทย	นายสมรรถ วาหลง	24,717				
	11	มหาชน	นายสิทธิเดช สนิทสำน่าน	1,462				

3	1	ชาติไทย	นายภูเเอง ยาวอหะซัน	23,858	6,103	1,803	79,163	109,225
	4	ประชาธิปไตย	นายแหวฮามะ บากา	21,717				
	5	ประชาชนไทย	นายรอมือลี มะลี	383				
	9	ไทยรักไทย	นายนัจมุดติน อูมา	22,189				
	10	ความหวังใหม่	นายมุสลิม บากา	326				
	11	มหาชน	นายตายุติน อูสมาน	2,784				
4	1	ชาติไทย	นายมาหะมะตอยี ละเลง	3,284	9,115	3268	89784	112,893
	4	ประชาธิปไตย	นายอดุลย์ สาฮีบาตู	39,497				
	9	ไทยรักไทย	นายสอูดี ภูมิบุตร	22,801				
	10	ความหวังใหม่	นายมาหะมะนารอด๊ะ ขะ	1,105				
	11	มหาชน	นายอาหะมะรุชี เจ๊ะคอ	10,714				
รวม					26,507	10,039	328,362	446,204

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	446,204	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	328,362	คน	73.59
บัตรดี	291,816	บัตร	88.87
บัตรเสีย	26,507	บัตร	8.07
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	10,039	บัตร	3.06

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดปัตตานี

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	ชาติไทย	นายรอสเด่น อิซฮอ	703	5,750	2,642	74,506	99,967
	4	ประชาธิปัตย์	นายฮันวาร์ สาละ	28,554				
	9	ไทยรักไทย	นายวัยโรจน์ พิพิธภักดี	15,663				
	11	มหาชน	นายสมมุติ เบญจลักษณ์	21,194				
2	1	ชาติไทย	นายอุดมพันธ์ มากสุวรรณ	14,559	6,163	2,661	77,876	104,276
	4	ประชาธิปัตย์	นายอิสมาแอล ยีดอรรณ	41,968				
	9	ไทยรักไทย	พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง	8,532				
	11	มหาชน	นายอิสมาอีล เบญจสมิทธิ์	3,993				
3	4	ประชาธิปัตย์	นายโมฮามัดยาสรี ยูซง	33,385	7,912	2,677	76,080	99,327
	9	ไทยรักไทย	นายสมมารณ เจ๊ะนา	20,763				
	11	มหาชน	นายมุฮัมมัดอารีฟีน จะปะกียา	11,343				
4	4	ประชาธิปัตย์	นายซาดา อาแวก็อจี	28,769	7,612	2,182	66,241	100,406
	5	ประชาชนไทย	นายมุฮัมมัดสุกรี ดอเลาะ	512				
	9	ไทยรักไทย	นายมุข สไลมาน	13,921				
	10	ความหวังใหม่	นายนุรดิน มะดีเยาะ	1,067				
	11	มหาชน	นายยูซุฟ ดอเลาะ	12,178				
รวม					27,437	10,162	294,703	403,976

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	403,976	คน	ร้อยละ
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	294,703	คน	72.92
บัตรดี	257,104	บัตร	87.24
บัตรเสีย	27,437	บัตร	9.31
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	10,162	บัตร	3.45

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดยะลา

วันที่ 23 ธันวาคม 2550

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ ประสงค์ ลงคะแนน	จำนวนผู้ มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มี สิทธิ
1	1	พลังประชาชน	นายไพศาล ยิ่งสมาน	59,229	6,547	9,383	224,655	287,676
	2	พลังประชาชน	นายบุราฮานูดิน อุเซ็ง	62,726				
	3	พลังประชาชน	นายชูการ์โน มะทา	72,251				
	4	ประชาธิปัตย์	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ	85,455				
	5	ประชาธิปัตย์	นายอับดุลการิม เต็งระกินา	77,449				
	6	ประชาธิปัตย์	นายณรงค์ ดุติง	70,688				
	7	เพื่อแผ่นดิน	นายนิรันดร์ วายา	47,701				
	8	เพื่อแผ่นดิน	นายอนันต์ แสงวัฒน์	6,519				
	9	เพื่อแผ่นดิน	นายสาลาหุดิง ยาญา	11,201				
	10	รวมใจไทยชาติ พัฒนา	นายฮัสซัน ดาตุ	5,264				

	11	รวมใจไทยชาติ พัฒนา	นายชานนท์ เจะหะมะ	23,071				
	12	รวมใจไทยชาติ พัฒนา	นายตอลิฟ สามะอาลี	7,149				
	13	ประชากรไทย	นายอิบราเฮง ยูโซ๊ะ	1,648				
	14	ประชากรไทย	นายมะลือดี สะแลแม	1,210				
	15	ประชากรไทย	นายอับดุลกอรีม เจะแซ	1,813				
	16	ประชากรราช	นายชาตรี มะคคูลอ	1,261				
	17	ประชากรราช	นายอุดมศักดิ์ บากา	1,152				
	18	ประชากรราช	นายอับดุลเลาะ ดูละสะ	1,013				
	19	มัชฌิมาธิปไตย	พล.ต.ต.จำรูญ เด่นอุดม	5,881				
	20	มัชฌิมาธิปไตย	นายอับดุลเลาะ กามาอุเซ็ง	2,043				
	21	มัชฌิมาธิปไตย	นายชาลี เร็งมา	5,051				
	22	ประชามติ	นายมุฮัมมัดยูซุฟ ดาชาแม	803				
	23	ประชามติ	นายดาโอะ บาฮี	707				
	24	ประชามติ	นายนูร์ดิน กามาอุเซ็ง	571				
	25	ไทยร่ำรวย	นายฮาดี สามะเอะ	466				

	26	ไทยร่ำรวย	นายหะมะ อากาปาแย	424				
	27	ไทยร่ำรวย	นายสาการียา สาและเม็ง	396				
	28	ความหวังใหม่	นายอิสมะแอ บาโงปะแต	476				
	29	ความหวังใหม่	นายธานินทร์ สุปินวิภู	676				
รวม					6,547	9,383	224,655	287,676

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

287,676 คน

จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด

224,655 คน 78.09

บัตรดี

208,725 บัตร 92.91

บัตรเสีย

6,547 บัตร 2.91

บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน

9,383 บัตร 4.18

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนราธิวาส

วันที่ 23 ธันวาคม 2550

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	พลังประชาชน	นายเตาฟีก สะมะแอ	18,876	5,334	6,508	212,648	272,260
	2	พลังประชาชน	นายอดิศักดิ์ แวเต๊ะ	12,276				
	3	พลังประชาชน	นายอัศวิน อิสมะแอ	8,808				
	4	ชาติไทย	นายวัชร ยาวอหะซัน	60,362				
	5	ชาติไทย	นายมะหะมะรอปี เจ๊ะแหว	5,769				
	6	ชาติไทย	นายมิลลาตน หะยีมะ	4,919				
	7	มัชฌิมาธิปไตย	นายไพศาล ตอยิบ	30,756				
	8	มัชฌิมาธิปไตย	นางพรพิชญ์ พิงธรรมเดช พัฒนกุลเลิศ	10,576				
	9	มัชฌิมาธิปไตย	นายเริ่ม หุสสวัสดิ์	10,343				
	10	ประชากร	นายอับดุลอาชี หามะ	13,990				
	11	ประชากร	นายอับดุลฮาซิม หะสาเมาะ	1,529				
	12	ประชากร	นายวรุทธ์ วิชชุวัฒน์	3,514				

13	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายมะฮูเซ็น มะสุย	19,565				
14	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายมัษฎร์ หะยิ้อับดุลเลาะ	4,020				
15	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายมะแอ สะอะ	1,801				
16	เพื่อแผ่นดิน	นายแวมาฮาดี แวดาโอะ	78,830				
17	เพื่อแผ่นดิน	นายนิอาแซ ชีอูเซ็ง	14,107				
18	เพื่อแผ่นดิน	นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	40,878				
19	ประชาธิปัตย์	นายเจอะอามิง โตะตาหยง	61,911				
20	ประชาธิปัตย์	นายอคุลย์ สาฮีบาตู	55,575				
21	ประชาธิปัตย์	นายกูอาเซ็ม กูจินามิง	60,324				
22	ประชาธิปัตย์	นายรอมือลี สะนิ	1,821				
23	ประชาธิปัตย์	นายนิบอซู โซะนิเปาะ	909				
24	ประชาธิปัตย์	นายรอมือลี ตือราแม	664				
25	ประชาธิปัตย์	นายมุณี ปูเต๊ะ	865				
26	ประชาธิปัตย์	นายอับดุลรอแม แม่หะ	616				
27	ประชาธิปัตย์	นายอิบรอฮิม บินอาแด	563				
28	ประชาธิปัตย์	นายมาหะมาสาปิง อัลอามีน	740				

	29	ไทยร่ำรวย	นายสมบูรณ์ จิตรเพ็ญ	1,157				
	30	ไทยร่ำรวย	นายอนุ อาแว	744				
	31	ไทเป็นไท	นายกฤษณะนาเส กอตอนีล	917				
	32	ไทเป็นไท	นายอภิชาติ แดมะยู	893				
	33	ไทเป็นไท	นายวิวัฒน์ จำรัสศรี	3,755				
2	1	ชาติไทย	นายภูเือง ยาวอหะซัน	46,541	4,612	3,467	129,939	168,862
	2	ชาติไทย	นายอาทร ธนสุขเสถียร	8,733				
	3	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายชุกรี ยือลาบอ	2,684				
	4	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายอับดุลการิม มะแซ	6,324				
	5	เพื่อแผ่นดิน	นายยูโซ๊ะ แวยูโซ๊ะ	20,024				
	6	เพื่อแผ่นดิน	นายฮัมมัดมุฮัมมัดยูซอับดุล มะยูนู	4,504				
	7	ประชาธิปไตย	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	29,447				
	8	ประชาธิปไตย	นายแสฮามะ บากา	30,153				
	9	พลังประชาชน	นายนิคมุดดิน อูมา	42,403				
	10	พลังประชาชน	นายสมรรถ วาหลง	24,216				

	11	ประชากรไทย	นายอาฮามะสุกรี ชำสุติง	479				
	12	ประชากรไทย	นายมุฮำหมัดอัมดี กาเซ็ง	1,439				
	13	มัชฌิมาธิปไตย	นายเสรี หมดอู	1,063				
	14	มัชฌิมาธิปไตย	นายอับดุลอาซิ เจ๊ะอุเซ็ง	360				
	15	ไทยร่ำรวย	นายฮาหมัด ตาตุละ	398				
	17	พลังแผ่นดิน	ส.ต.ต.สายชล คงพันวัตร	1,469				
	18	พลังแผ่นดิน	นายน้ำ เพ็งสลุง	991				
รวม				9,946	9,975	342,587	441,122	

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด		441,122	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด		342,587	คน	77.66
บัตรดี		322,666	บัตร	94.19
บัตรเสีย		9,975	บัตร	2.91
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน		9,946	บัตร	2.9

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดปัตตานี

วันที่ 23 ธันวาคม 2550

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	ประชากรไทย	นายมุhammad หะยีหามะ	2,123	6,376	6,985	154,793	201,641
	2	ประชากรไทย	นายสาละ หะยีสามะ	2,376				
	3	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายมุฮัมมัด หะยีแหวามะ	9,072				
	4	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายแหวาแซ เซ่งยี	11,495				
	5	ประชาธิปัตย์	นายอันวาร์ สาละ	57,986				
	6	ประชาธิปัตย์	นายอิสมาแอล เบญจิบรอฮิม	47,764				
	7	พลังประชาชน	นายเด่น โต๊ะมีนา	32,091				
	8	พลังประชาชน	พ.ต.ท.เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง	10,006				
	9	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	นายชนินทร์ เคียรอินทร์	1,327				
	10	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	นายสุรัตน์ มุกดาร์ตัน	904				
	11	ความหวังใหม่	นายสอมะ สมานพิทักษ์	788				
	12	ความหวังใหม่	นายเจ๊ะอูมา สาเมาะ	2,423				

	13	เพื่อแผ่นดิน	นายสมมุติ เบ็ญจลักษณ์	44,603				
	14	เพื่อแผ่นดิน	นายมุฮัมมัดอารีฟีน จะปะกียา	25,708				
	15	ประชามติ	นายปรีชา จันทร	2,354				
	16	ประชามติ	นายชัยวัฒน์ มุนะ	1,103				
	17	มัชฌิมาธิปไตย	นายครอบแม ลิงกือจี	1,107				
	18	มัชฌิมาธิปไตย	นายฉัตรชัย เจะปอ	1,629				
	19	ไทยร่ำรวย	นายอับดุลเราะห์มาน บัสดี	606				
	20	ไทยร่ำรวย	นายมาหามะ สะแลมัน	377				
	21	ไทเป็นไท	นางนงนวล นุ่มผ่อง	510				
	22	ไทเป็นไท	นายวันชัย ไชยสร	488				
2	1	พลังประชาชน	นายมุข สุไลมาน	32,563	5,653	4,776	148,724	194,409
	2	พลังประชาชน	นายสมมารด เจ๊ะนา	34,971				
	3	ประชาธิปไตย	ว่าที่ ร.ต.โมฮามัดยาสรี ยูซง	34,888				
	4	ประชาธิปไตย	นายชาตา อาแวกือจี	38,922				
	5	เพื่อแผ่นดิน	นายนิมุตตาร์ วาบา	52,977				

	6	เพื่อแผ่นดิน	นายยุชรี ชูสารอ	40,165				
	7	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายระวี เจะนุ	1,190				
	8	รวมใจไทยชาติพัฒนา	นายมะชาปรี หะยิดือเร๊ะ	941				
	9	เอกราช	นายชาญวิทย์ กาชอ	567				
	10	เอกราช	นายอิรฟาน วาจิ	732				
	11	ไทยร่ำรวย	นายอาแว เจ๊ะมะ	609				
	12	ไทยร่ำรวย	นายมะกอเซ็ง อาลี	1,835				
	13	ประชามติ	นายกำปนาท แก้วดำรงชัย	1,159				
	14	ประชามติ	นายอิสมาแอล เจะฮะ	414				
	15	มัชฌิมาธิปไตย	นายอิบรอฮิม ยานยา	1,594				
	16	มัชฌิมาธิปไตย	นายยูซุฟ ดอเลาะ	609				
	17	ความหวังใหม่	นายตุแวมะรุติง กาแบ	591				
	18	ความหวังใหม่	นายนิมุ ไฮปียา	472				
	19	ประชากรไทย	นายมูหะมะ เกะรา	408				
	20	ประชากรไทย	นายอุกุกอัลฮาดิด อาแด	556				
	21	ประชากรราช	นายอิบรอเฮง โต๊ะฮีแล	286				

	22	ประชากราช	นายอภิเชษฐ์ เจะเล้ง	789				
รวม					12,029	11,761	303,517	396,050

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

396,050

คน

จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด

303,517

คน

76.64

บัตรดี

279,727

บัตร

92.17

บัตรเสีย

12,029

บัตร

3.96

บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน

11,761

บัตร

3.87

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดยะลา

วันที่ 3 กรกฎาคม 2554

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	เพื่อไทย	นายอิรฟาน สุหลง	12,202	6,636	6,396	70,510	94,423
	7	ประชาธิธรรม	นายอับดุลกอรีม เจะแซ	1,238				
	8	ดำรงไทย	นางวรารภรณ์ ภูเกลียะ	47				
	10	ประชาธิปัตย์	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ	40,190				
	26	มาตุภูมิ	นายวิสันต์ เข้มเพ็ชร	3,211				
	34	ความหวังใหม่	นายอดิสร อาลีลาเต๊ะ	204				
	39	เพื่อนเกษตรกรไทย	นายประสิทธิ์ ทองใส	386				
2	1	เพื่อไทย	นายชูการ์โน มะทา	28,337	9,733	2,844	89,650	111,076
	7	ประชาธิธรรม	นายชานนท์ เจะหะมะ	6,041				
	10	ประชาธิปัตย์	นายอับดุลการิม เต็งระกีนะ	28,385				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายอาซอมี อิดูวา	2,153				

	26	มาตุภูมิ	นายมาหะมะอามีน มูไนะ	12,060				
	34	ความหวังใหม่	นายการิม เปอะรอมิง	97				
3	1	เพื่อไทย	นายบุราฮานูดิน อูเซ็ง	21,498	9,032	4,622	84,822	110,503
	7	ประชากรธรรม	นายมะสือดี สะแลแม	628				
	8	ดำรงไทย	นายชอลาฮุดดีน ยาญา	134				
	10	ประชาธิปไตย	นายณรงค์ ดุติง	33,433				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายซาบรี แดเมาะ	4,295				
	26	มาตุภูมิ	ว่าที่ ร้อยตรีอับดุลฮาฟิซ หิเล	11,122				
	34	ความหวังใหม่	นายชาดาฏ์ มะเซ็ง	58				
รวม					25,401	13,862	244,982	316,002

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	316,000	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	244,982	คน	77.53
บัตรดี	205,719	บัตร	83.97

บัตรเสีย	25,401	บัตร	10.37
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	13,862	บัตร	5.66

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนราธิวาส

วันที่ 3 กรกฎาคม 2554

เขตเลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	1	เพื่อไทย	นายภูวเดช เจริญเชิง	2,958	8,525	3,040	92,748	120,517
	7	ประชาธิธรรม	นายอาซาฮา ลูและ	691				
	10	ประชาธิปัตย์	นายกูอาเซ็ม กูจินามิง	37,903				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายสหรัฐ มุณีรัตน์	15,270				
	26	มาตุภูมิ	นายไพศาล ตอยิบ	24,286				
	34	ความหวังใหม่	นายมุดอ ลาเตะ	75				
2	1	เพื่อไทย	นายดาโต๊ะสุธิพันธ์ ศรีริگانนท์	5,343	6,019	2,515	86,701	116,755
	7	ประชาธิธรรม	นายอุสมาน ดาโอะ	1,924				
	10	ประชาธิปัตย์	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	26,638				
	16	ภูมิใจไทย	นายฮัมตัน อาแซ	21,770				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายแวอันวา แวเยปา	9,547				

	26	มาตุภูมิ	นายสมรรถ วาหลง	12,920				
	34	ความหวังใหม่	นายรอนิง อีซอ	25				
3	1	เพื่อไทย	นายยูโซ๊ะ แวยูโซ๊ะ	4,042	7,612	1,557	90,791	117,664
	7	ประชากรธรรม	นายมุกตาร์ กิละ	8,027				
	10	ประชาธิปัตย์	นายรารี มามะ	24,647				
	16	ภูมิใจไทย	นายนิคม จันทพงศ์	1,045				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายนิอริส เจตภาวัฒน์	22,880				
	26	มาตุภูมิ	นายจำมุดดีน อูมา	20,981				
4	1	เพื่อไทย	นายเตาฟัก สะมะแอ	3,382	9,130	2,200	103,767	124,450
	7	ประชากรธรรม	นายมุกตาร์ ชีกะจิ	2,513				
	10	ประชาธิปัตย์	นายเจอะอามิง โตะตาหยง	28,498				
	16	ภูมิใจไทย	นายอดุลย์ สาฮีบาตู	3,172				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายวัชรระ ยาวอหะซัน	26,651				
	26	มาตุภูมิ	นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	28,019				

	34	ความหวังใหม่	นายอาแซ โต๊ะราแม	202				
รวม					31,286	9,312	374,007	479,386

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

479,386 คน

จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด

374,007 คน 78.02

บัตรดี

333,409 บัตร 89.15

บัตรเสีย

31,286 บัตร 8.37

บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน

9,312 บัตร 2.48

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดปัตตานี

วันที่ 3 กรกฎาคม 2554

เขต เลือกตั้ง	หมายเลข	พรรค	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตร เสีย	บัตรไม่ ประสงค์ ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้ สิทธิ	จำนวนผู้มี สิทธิ
1	10	ประชาธิปัตย์	นายอันวาร์ สาและ	28,733	6,636	3,593	86,019	113,990
	16	ภูมิใจไทย	นายอรุณ เบ็ญจลักษณ์	24,301				
	21	ชาติไทยพัฒนา	นายมุฮัมมัดปาเรซ โลหะสันต์	1,773				
	26	มาตุภูมิ	นายสนิท นาแว	16,804				
	34	ความหวังใหม่	นายแวอุเซ็ง แวอาลี	41				
	1	เพื่อไทย	นายศรัทธา แวอาลี	2,863	7,749	3,288	76,510	99,944
	7	ประชากรธรรม	นายมุฮัมมัด หะยีแวฮามะ	1,692				
	10	ประชาธิปัตย์	นายอิสมาแอล เบญอিবรอฮีม	38,164				
	12	รักสันติ	นายถวัลย์ศักดิ์ ประสิทธิ์นุ้ย	85				
	16	ภูมิใจไทย	นายทวิท สิงห์ปลอด	1,925				
	19	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	นายเต็ม แก้วละเอียด	441				

	26	มาตุภูมิ	นายมุฮัมมัดอารีฟีน จะปะกียา	20,152				
	34	ความหวังใหม่	นายสายัณห์ พรหมดำ	151				
3	1	เพื่อไทย	นายสมมารธ เจ๊ะนา	2,986	7,548	2,035	85,914	106,380
	7	ประชากรธรรม	นายอาลี มะนูปา	355				
	10	ประชาธิปไตย	นายอับดุลรามัน มะยูโซะ	19,954				
	16	ภูมิใจไทย	นายนิมุตตาร์ วาบา	25,865				
	26	มาตุภูมิ	นายอนุมดี ชูสารอ	27,142				
	34	ความหวังใหม่	นายปรีชา จันทร	29				
4	1	เพื่อไทย	นายสุดิน ญะทุทานนธ์	2,476	7,936	2,155	75,929	101,800
	2	ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน	พันตำรวจโทเจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง	503				
	7	ประชากรธรรม	นายรุสดี แวบือซา	1,272				
	8	ดำรงไทย	นายมะดารี มาแจ	65				
	10	ประชาธิปไตย	นายซาตา อาแวกือจิ	19,735				
	16	ภูมิใจไทย	นายสมมุติ เป็ญจลักษณ์	21,510				

	21	ชาติไทยพัฒนา	นายฮัมกา การ์	489				
	26	มาตุภูมิ	นายมุข สู่ไลมาน	19,718				
	34	ความหวังใหม่	นายมูหมัด หะยีหามะ	70				
รวม					29,869	11,071	324,372	422,114

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด		422,114	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด		324,372	คน	76.84
บัตรดี		283,432	บัตร	87.38
บัตรเสีย		29,869	บัตร	9.21
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน		11,071	บัตร	3.41

สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดยะลา

วันที่ 30 มีนาคม 2557

หมายเลข	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	นายอับดุลเลาะ อาเยาะแซ	24,587	14,013	25,929	154,220	334,925
2	นายจิรภัฏ ฤกษ์มณีรัตน์	19,766				
3	นายอับดุลอาयी สาแม็ง	69,925				
รวมทั้งหมด		114,278				

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	334,925	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	154,220	คน	46.05
บัตรดี	114,278	บัตร	74.10
บัตรเสีย	14,013	บัตร	9.09
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	25,929	บัตร	16.81

สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนราธิวาส

วันที่ 30 มีนาคม 2557

หมายเลข	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน	จำนวนผู้ใช้สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	นายนิมนชูร จียิ่งอ	94,779	26,857	36,786	196,922	508,666
3	นายนิรันดร์ บุญบ้านเกิด	14,936				
4	นายชูไหร่ นิสะ	23,564				
รวมทั้งหมด		133,279				

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

508,666

คน

จำนวนผู้ใช้สิทธิทั้งหมด

196,922

คน

38.71

บัตรดี

133,279

บัตร

67.68

บัตรเสีย

26,857

บัตร

13.64

บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน

36,786

บัตร

18.68

สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปัตตานี
วันที่ 30 มีนาคม 2557

หมายเลข	ชื่อ-สกุล	คะแนน	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน	จำนวนผู้มาใช้ สิทธิ	จำนวนผู้มีสิทธิ
1	นายสมหวัง อภิชัยรักษ์	110,904	15,839	23,341	221,502	447,002
2	พลโทมนตรี อุมาริ	4,765				
3	นายอับดุลฮามิด จะปะเกีย	7,081				
4	นางสาวเพชรดาว โต๊ะมีนา	31,369				
5	นายประมุข ลมุล	28,203				
รวมทั้งหมด		182,322				

ร้อยละ

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด	447,002	คน	
จำนวนผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด	221,502	คน	49.55
บัตรดี	182,322	บัตร	82.31
บัตรเสีย	15,839	บัตร	7.15
บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน	23,341	บัตร	10.54

การใช้สิทธิและผลการออกเสียงประชามติ (ทั่วไป)

วันที่ 19 สิงหาคม 2550

จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ	จังหวัด	ผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิ	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรเสีย/บัตรคืน	ร้อยละ
ปัตตานี	400,923	222,437	55.48	13,465	6.05	ปัตตานี	6,018	3,423	56.88	46	1.34
ยะลา	294,681	173,206	58.78	9,314	5.38	ยะลา	3,219	1,846	57.35	18	0.98
นราธิวาส	449,167	256,331	57.07	11,195	4.37	นราธิวาส	4,538	2,342	51.61	29	1.24

ที่มา https://www.ect.go.th/ect_th/more_news.php?cid=16&filename=index

การใช้สิทธิและผลการออกเสียงประชามติ (ทั่วไป)

วันที่ 7 สิงหาคม 2559

จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ	จังหวัด	ผู้ลงทะเบียนออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ
ปัตตานี	468,173	291,370	62.24	21,654	7.43	ปัตตานี	7,356	6,213	84.46	78	1.26
ยะลา	351,135	229,888	65.47	15,025	6.54	ยะลา	6,866	5,887	85.74	101	1.72
นราธิวาส	517,803	342,255	66.10	24,324	7.11	นราธิวาส	6,421	5,162	80.39	71	1.38

ที่มา https://www.ect.go.th/ect_th/more_news.php?cid=16&filename=index

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 24 มีนาคม 2562 จังหวัดยะลา

เขตเลือกตั้งที่	พรรค	รายชื่อผู้สมัคร ส.ส.ที่ได้คะแนนมากที่สุด 3 ลำดับ	คะแนนที่ได้
1	พลังประชารัฐ	นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	23,745
	ประชาชาติ	นายสัญญา สุวรรณโพธิ์	22,515
	ประชาธิปัตย์	นายภูริพงศ์ พงษ์สุวรรณศิริ	19,705
2	ประชาชาติ	นายชูการ์โน มะทา	37,368
	ภูมิใจไทย	นายริดวาน มะเตะ	26,638
	ประชาธิปัตย์	นายอับดุลเลาะ บูวา	9,279
3	ประชาชาติ	นายอับดุลอาอี สาแม็ง	38,666
	ประชาธิปัตย์	นายณรงค์ ดุดิง	16,816
	พลังประชารัฐ	นายหวังหะมะ ปือนา	12,541

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 24 มีนาคม 2562 จังหวัดนราธิวาส

เขตเลือกตั้งที่	พรรค	รายชื่อผู้สมัคร ส.ส.ที่ได้คะแนนมากที่สุด 3 ลำดับ	คะแนนที่ได้
เขต 1	พลังประชารัฐ	นายวัชรระ ยาวอหะซัน	32,268
	ประชาชาติ	นายมาหะมะรอปี เจ๊ะแฉะ	22,555
	ประชาธิปัตย์	นายกูอาเซ็ม กูจินามิง	15,122
เขต 2	พลังประชารัฐ	นายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ	34,211
	ประชาชาติ	นายสารี สะมะแอ	21,825
	ประชาธิปัตย์	นายเจ๊ะชู ตาเหย็บ	13,012
เขต 3	ประชาชาติ	นายกูเฮง ยาวอหะซัน	39,438
	รวมพลังประชาชาติไทย	นายรารี มามะ	19,525
	พลังประชารัฐ	นางดัสนีม เจ๊ะตุ	15,596
เขต 4	ประชาชาติ	นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	40,807
	ภูมิใจไทย	นายสุกรี มะเต๊ะ	34,451
	รวมพลังประชาชาติไทย	นายเจ๊ะอิลยัส โตตาหยง	11,540

ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

วันที่ 24 มีนาคม 2562 จังหวัดปัตตานี

เขตเลือกตั้งที่	พรรค	รายชื่อผู้สมัคร ส.ส.ที่ได้คะแนนมากที่สุด 3 ลำดับ	คะแนนที่ได้
1	ประชาธิปัตย์	นายอันวาร์ สาและ	19,883
	ประชาชาติ	นายวรวิทย์ บารู	15,233
	ชาติไทยพัฒนา	นายสนิท นาแวง	13,614
2	ภูมิใจไทย	นายอับดุลบาซิม อาบู	17,652
	ประชาชาติ	นายมุฮัมมัดอารีฟีน จะปะเกีย	17,218
	รวมพลังประชาชาติไทย	นายศิริวัชโชติ รัตนมาลา	14,918
3	ประชาชาติ	นายอนุวัติ ชูสารอ	36,799
	ภูมิใจไทย	นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปุเตะ	18,109
	พลังประชารัฐ	นายษรรุตดิน ฮัจยีดาโอะ	11,740
4	ประชาชาติ	นายสมมุติ เป็ญจลักษณ์	29,323
	พลังประชารัฐ	นายอันวาร์ สะมาแอ	15,718
	ภูมิใจไทย	นายมุฮัมมัดอาลาวี ปือแน	12,623

ตารางแสดงวันเวลาการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองทั้งหมด

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งแห่งที่ในอดีตและปัจจุบัน	วัน/เดือน/ปี
1	นายอันวาร์ สาและ	ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี (4 สมัย) พรรค ประชาธิปัตย์	05/11/2561
2	ดร.อิสมาแอล เบญจิบรอฮีม	อดีต ส.ส. เขต 2 จ.ปัตตานี พรรค ประชาธิปัตย์ 3 สมัย	24/11/2561
3	นายเด่น โต๊ะมีนา	อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี 8 สมัย อดีตรัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข อดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และอดีต ส.ว. จ.ปัตตานี	26/11/2561
4	นายนักมุดดิน อูมา	อดีต ส.ส. เขต 3 จ.นราธิวาส 3 สมัย และ อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 8 พรรคประชาชาติ	07/12/2561
5	นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์	อดีต ส.ส. เขต 1 นราธิวาส และ ส.ส. บัญชี รายชื่อ 9 สมัย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 6 พรรค ประชาชาติ	07/12/2561
6	นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	อดีต ส.ส. เขต 2 จ.นราธิวาส 5 สมัย และ อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 2 จ.นราธิวาส พรรค รวมพลังประชาชาติไทย	20/12/2561
7	นายเจอะอามิง โต๊ะตาหยง	อดีต ส.ส. เขต 1 และเขต 4 จ.นราธิวาส 5 สมัย และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 25 พรรครวมพลังประชาชาติไทย	20/12/2561
8	นายณรงค์ ดุติง	อดีต ส.ส. เขต 3 จ.ยะลา 2 สมัย พรรค ประชาธิปัตย์	23/12/2561

9	ผศ.ดร.วรวิทย์ บารู	อดีต ส.ว. จ.ปัตตานี และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี พรรคประชาชาติ	29/12/2561
10	นายอับดุลการิม เด็งระกินา	อดีต ส.ส. เขต 2 จ.ยะลา พรรค ประชาธิปัตย์ 3 สมัย และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 2 จ.ยะลา พรรครวมพลัง ประชาชาติไทย	01/01/2562
11	بابอนิมุคตาร์ วาบา	อดีต ส.ว. และ อดีต ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี และรองหัวหน้าพรรคประชาชาติ	04/01/2562
12	นางสาวรอมือละห์ แซเยะ	ภรรยาอดีตผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ชายแดนใต้ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบ บัญชีรายชื่อลำดับที่ 21 พรรคประชาชาติ	05/01/2562
13	นางฮาดีมาะ อูตรสินธุ์	อดีต ส.ว. จ.นราธิวาส	05/01/2562
14	นายสมมุติ เบ็ญจลักษณ์	ส.ส. เขต 4 จ.ปัตตานี 2 สมัย พรรค ประชาชาติ	26/01/2562
15	แพทย์หญิงพรพิชญ์ พัฒ นกุลเลิศ	อดีต ส.ส. เขต 1 จ.นราธิวาส 3 สมัย พรรค ประชาธิปัตย์	26/01/2562
16	นางสาวอัสรา รัฐการณ์	เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อ สันติภาพชายแดนใต้ และกรรมการบริหาร พรรคประชาชาติ	05/01/2562, 30/01/2562
17	นายมุข สุลอฆาน	อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี 5 สมัย และอดีต ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 13 พรรคประชาชาติ	10/02/2562
18	นางสาวปาตีมาะ เปาะอิตเต ดาโอะ	นายกสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ และอดีต ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 10 พรรครวมพลังประชาชาติไทย	19/02/2562

19	นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ	อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดนราธิวาส และ ส.ส. เขต 4 จ. นราธิวาส พรรคประชาชาติ	23/02/2562
20	นายแพทย์แวมาฮาดี แวดา โอะ	อดีต ส.ส. เขต 1 และ อดีต ส.ว. จ. นราธิวาส	23/02/2562
21	นายอดิรัน อาลีอิสเฮาะ	อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดยะลา และ ส.ส. เขต 1 จ.ยะลา พรรคพลังประชารัฐ	24/02/2562
22	แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมี นา	ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 11 พรรค ภูมิใจไทย	24/02/2562
23	นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปุ เตะ	อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดปัตตานี และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย	24/02/2562
24	นางสาวมูนีเร๊ะห์ ปอแซ	นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัย มาเลเซียซาบารห์ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 22 พรรคอนาคต ใหม่	26/02/2562
25	นายยูซุฟ อับดุลรอฮีม	อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ยะลา พรรคไทย รักษาชาติ	26/02/2562
26	นายมามะ นราธิวาส (นาม สมมติ)	อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ มลายูปาตานี (BRN) อดีตแกนนำพรรค ประชาธรรม, หนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้ง มารา ปา ตานี และผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัคร ส.ส. พรรค ภูมิใจไทย	28/02/2562
27	นายมะแซ ปัตตานี (นาม สมมติ)	อดีตฝ่ายอุลามาอ.(ผู้รู้)แนวร่วมปฏิวัติ แห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) และสมาชิก พรรคประชาธรรม	28/02/2562

28	นายบัณฑิต อับดุลบุตร	อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี พรรค ภูมิใจไทย	21/03/2562
29	นายถ้วนอิสกันดาร์ ดา โต๊ะมุลียอ	ประธานคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย และ อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 28 พรรคประชาชาติ	21/03/2562
30	นายมะแต ยะลา (นาม สมมติ)	อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ มลายูปัตตานี (BRN) ผู้ช่วยหาเสียงผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ	23/03/2562
31	นายมะวี สงขลา (นาม สมมติ)	อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ มลายูปัตตานี (BRN) และผู้ร่วมก่อตั้ง องค์กรภาคประชาสังคมองค์กรหนึ่งใน พื้นที่ชายแดนใต้	16/04/2562
32	นายนิรามา สุลมาน	อดีต ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 32 พรรคอนาคตใหม่	29/06/2562
33	นายจตุรนต์ เอี่ยมโสภา	ผู้จัดการสถานีวิทยุมีเดียสลตัน กรรมการ มูลนิธิอาจารย์ฮัจยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะ มีนา และผู้อำนวยการฝ่ายการเลือกตั้ง พรรคภูมิใจไทย จังหวัดปัตตานี	15/07/2562
34	รศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะ ปะกียา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี	06/08/2562
35	บาบออิสมาแอล สเปนยัง อัลฟาฏอนี	สมาชิกสภาอูลามาอฟาฏอนีดารุสสลาม	06/08/2562
36	นายชูการ์โน มะทา	ส.ส. เขต 2 จังหวัดยะลา (2 สมัย) พรรค ประชาชาติ	26/08/2562
37	นายอับดุลบาซิม อาบู	ส.ส. เขต 2 จังหวัดปัตตานี พรรคภูมิใจไทย	31/08/2562
38	นายอับดุลอาอี สาแม็ง	ส.ส. เขต 3 จังหวัดยะลา พรรคประชาชาติ	31/08/2562
39	นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (ส.ส. 10 สมัย) และหัวหน้าพรรค	01/09/2562

		ประชาชาติ อดีตประธานรัฐสภาและ ประธานสภาผู้แทนราษฎร อดีตรอง นายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย อดีตรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคม (2 สมัย) และอดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ฯลฯ	
40	ด่วนอัปดุลเลาะห์ ดาโอ๊ะมารี ยอ	อดีต ส.ว. จ.ยะลา 2 สมัย	01/09/2562
41	นายกุเฮง ยาวอหะซัน	ส.ส. เขต 3 จ.นราธิวาส (3 สมัย) พรรค ประชาชาติ	01/09/2562
42	นายอนุมิต ชูสารอ	ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี (2 สมัย) พรรค ประชาชาติ	07/09/2562
43	นายสัมพันธ์ มะยูโซ๊ะ	ส.ส. เขต 2 จ.นราธิวาส	08/09/2562
44	นายสกุลศักดิ์ มะดาโอ๊ะ	อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าเสม็ด อำเภอสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาส	08/09/2562
45	นายวัชร ยาวอหะซัน	ส.ส. เขต 1 จังหวัดนราธิวาส (2 สมัย) พรรคพลังประชารัฐ	09/09/2562
46	นายอุสมาน ดาโอ๊ะ	อดีตเลขาธิการพรรคประชาธรรม	21/09/2562
47	ดาโต๊ะนิเดร์ วาบา	นายกสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามจังหวัดชายแดนใต้ ประธานศูนย์ ประสานงานดาอีหรือนักเผยแพร่ศาสนา อิสลามที่ถูกต้อง และอดีตที่ปรึกษา นายกรัฐมนตรี (พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์)	03/10/2562
48	นางตัสนีม เจ๊ะตู	อดีตผู้สมัคร ส.ส.นราธิวาส เขต 3 จังหวัด นราธิวาส พรรคพลังประชารัฐ	13/10/2562
49	นายเศรษฐ์ อัลยุฟรี	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี	27/11/2562

50	นายชาร์ฟุดดีน สาริมิง	อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 34 พรรคภูมิใจไทย	15/12/2562
51	นายอารีฟิน โส๊ะ	อดีตประธานสหพันธ์นิสิตนักศึกษา นักเรียนและเยาวชนปาตานี (PerMAS) และอดีตสมาชิกพรรคอนาคตใหม่	15/12/2562
52	นายอัคฆา พรหมสูตร	อดีตผู้สมัคร ส.ส.เขต 1 จ.นครราชสีมา พรรคประชาชาติ และหัวหน้าพรรคพลเมืองพัฒนา	15/12/2562
53	นายแพทย์อาบูฮาฟิส อัลฮากิม	แกนนำแนวร่วมอิสลามปลดปล่อยปาตานี (BIPP) และโฆษกองค์กรร่วม มารา ปาตานี	16/12/2562
54	นางฮุวัยดียะ พิศสุวรรณ อุเซ็ง	อดีต ส.ส. เขต 1 จ.นครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ น้องสาว ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียน ภรรยาของนายหมัดลูตฟี อุเซ็ง (น้องชายของนายบुरาฮานูดีน อุเซ็ง อดีต ส.ส. จังหวัดยะลาหลายสมัย และอดีตสมาชิกคนสำคัญของกลุ่มวะตะห์)	22/12/2562
55	อุस्ताซฟากีห์ อัลปาตานี	อดีตแกนนำและสมาชิกอาวุโสแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN)	27/12/2562
56	นายกัสตูรี มะห์โกตา	ประธานองค์การปลดปล่อยสหปาตานี (PULO-MKP) และสมาชิกองค์กรร่วม มารา ปาตานี	27/12/2562
57	ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี	นักศึกษาด้านรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี	18/01/2563
58	ดร.ฟาริดา สุลมาน	อดีต ส.ส. จังหวัดสุรินทร์	27/01/2563

60	พล.ต.ต.สุรินทร์ ปาลาเร่	เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 8 จังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์	18/05/2563
61	นายสุติน ญูพธานนท์	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี 6 สมัย คณะกรรมการตรวจสอบกรณี นายอนุมัติ ชูสารอ ส.ส.ปัตตานี เขต โหวตสวนมติพรรคร่วมฝ่ายค้าน	18/05/2563
62	นายณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 7 จังหวัดสงขลา พรรคภูมิใจไทย	19/05/2563
63	พล.ต.ธีรา แดหวา	ผู้อำนวยการศูนย์สันติวิธี กอ.รมน. และ เลขานุการคณะกรรมการระดับพื้นที่	19/05/2563
64	พล.ต.สิทธิ ตระกูลวงศ์	อดีตเลขานุการคณะพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้	20/05/2563
65	น.อ.จักรพงษ์ อภิหารธรรม	ผู้อำนวยการกองบริหารยุทธศาสตร์การ พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. และ อดีตหัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะ ประสานงานระดับพื้นที่ (สล.3) คณะพูดคุย เพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้	20/05/2563
66	นายอนุมัติ আহมัด	สมาชิกวุฒิสภา อดีตสมาชิกรัฐสภา ส.ส.ปัตตานี (สนช.) และอดีตดูแลสนาม เลือกกตั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ พรรคพลังประชารัฐ	20/05/2563

ตารางแสดงวันเวลาและรายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ทั้งผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Person) และผู้ให้ข้อมูลรอง (Secondary Informant Person)

1. รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” กลุ่มเป้าหมาย “นักวิชาการและภาคประชาสังคม” เมื่อวันเสาร์ที่ 20 กรกฎาคม 2562 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุมศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อาคารเรือนพักรับรอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน
1	ผศ.ดร.สุรียา สุไลมาน	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2	นางสาวรอฮานี จือนารา	คณะทำงาน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3	อาจารย์สมัชชา นิลปัทม์	อาจารย์ประจำคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
4	อาจารย์อับดุลการิม อัสมะแอ	หัวหน้าสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และกรรมการฝ่ายวิชาการ สภาประชาสังคมชายแดนใต้
5	นายแพทย์กีฟลัก์ ดอเลาะ	นายกสมาคมจันทร์เสี้ยวการแพทย์และสาธารณสุข
6	อูस्ताซมุสตาฟาซีดีน วาบา	ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปกป้องสิทธิชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อสันติภาพ (Permatamas)
7	นายรักชาติ สุวรรณ	ประธานเครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ และประธานสภาประชาสังคมชายแดนใต้
8	นายมุฮัมหมัดอาลาดี เติ้งนิ	ประธานมูลนิธิศูนย์ซันตารอเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา และกรรมการเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพ (คปส.)

9	นายอาเต็ฟ โซ๊ะโก	ประธานคณะกรรมการกำกับยุทธศาสตร์ The Patani
10	นายจตุรนต์ เอี่ยมโสภา	ผู้จัดการสถานีวิจัยมีเดียสลตัน และกรรมการมูลนิธิ อาจารย์ฮัจยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะมีนา
11	นายอันวาร์ หะยีเต๊ะ	ที่ปรึกษาเครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายพิเศษ (Jasad)
12	นายชาฮารี เจ๊ะหลง	เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และคณะทำงาน Patani Note (สื่อทางเลือกชายแดนใต้)
13	นายฮาฟิส ยะโกะ	อดีตประธานสหพันธ์นิสิตนักศึกษา นักเรียนและเยาวชนปา ตานี (PerMAS) (ในช่วงเวลาที่จัดการสนทนากลุ่ม นายฮาฟิส ยะโกะ ยังอยู่ ในตำแหน่งประธานฯ ส่วนปัจจุบันเป็นอดีตสมาชิกพรรค อนาคตใหม่)
14	นายปรัชญา โต๊ะอีแต	ผู้ก่อตั้งสำนักสื่อ The PEN
15	นายซอลาฮุดดีน กริยา	ผู้ก่อตั้งสำนักพิมพ์ Awanbook

2. รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักรการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” กลุ่มเป้าหมาย “นักรการเมือง” เมื่อวันอาทิตย์ที่ 21 กรกฎาคม 2562 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุมศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อาคารเรือนพักรับรอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งแห่งที่ในอดีตและปัจจุบัน
1	นายเด่น โต๊ะมีนา	อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี 8 สมัย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และอดีต ส.ว. จ.ปัตตานี
2	นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์	อดีต ส.ส. เขต 1 นราธิวาส และ ส.ส. บัญชีรายชื่อ 9 สมัย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 6 พรรคประชาชาติ
3	นายนิคมุดดิน อูมา	อดีต ส.ส. เขต 3 จ.นราธิวาส 3 สมัย และอดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 8 พรรคประชาชาติ
4	นางฮาดีมะาะ อุตรสินธุ์	อดีต ส.ว. จ.นราธิวาส
5	นายมุฮัมมัดอารีฟัน จะปะกียา	อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี
6	นายนิรามาณ สุลัยมาน	ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ พรรคอนาคตใหม่
7	แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา	ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ พรรคภูมิใจไทย
8	นายอภิศักดิ์ หะยีมะ	อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี พรรคอนาคตใหม่
9	นายบัณฑิต อับดุลบุตร	อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี ภูมิใจไทย
10	นางสาวมูนิเราะห์ ปอแซ	อดีตผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 22 พรรคอนาคตใหม่
11	นายอับดุลสาลาม ยูโซะ	อดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคพลังประชารัฐไทย และผู้ก่อตั้งสภาคนรุ่นใหม่ นำการเมืองชายแดนใต้
12	รศ.ดร.สามารถ ทองเผือ	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตารางแสดงวันเวลาการสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมือง
แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non Participant Observation)

ลำดับ	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี
1	สังเกตการณ์กลุ่มคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทยจัดงานประชุมพบปะสมาชิกคนรุ่นใหม่ โดยมีทีมบริหารพรรคประชาธิปัตย์หลายท่านมาร่วมพูดคุย ณ โรงแรม ปาร์ควิว ปัตตานี	30/08/2561
2	สังเกตการณ์การประชุมใหญ่ และเปิดตัวพรรคประชาธิปัตย์ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	01/09/2561
3	สังเกตการณ์งานเสวนา หัวข้อ “สัญญาณการเลือกตั้ง ทิศทางการเมืองไทย ต่ออนาคตสันติภาพปาตานี” มีตัวแทนพรรคเกียน ตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ ตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ ตัวแทนพรรคสามัญชน ตัวแทนพรรคอนาคตใหม่ และตัวแทนขบวนการกำหนดชะตากรรมตนเองปาตานี ณ ห้องประชุม PATANI CENTER อ.เมือง จ.ปัตตานี	15/09/2561
4	ร่วมประชุมและสังเกตการณ์การแบบมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างทีมบริหารพรรคประชาธิปัตย์กับกลุ่มคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย ณ โรงแรมอัลมัวร์ กรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มาจากชายแดนใต้	19/09/2561
5	ร่วมประชุมและสังเกตการณ์การประชุมเฉพาะกลุ่มของผู้ที่สนใจจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคและตั้งเป้าจะลงสมัคร ส.ส. เขต ของพรรคเพื่อไทย ณ สถานที่แห่งหนึ่งใน ม.อ.ปัตตานี โดยผู้เข้าร่วมมาจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา	04/10/2561
6	สังเกตการณ์ทีมบริหารพรรคประชาธิปัตย์พบปะกลุ่มสตรีชายแดนใต้ ณ อ.เมือง จ.นราธิวาส	07/10/2561
7	สังเกตการณ์งานเสวนา “อ้อมกอดปกป้องเสวนา” ครั้งที่ 2 "ทรัพยากรที่ดินชายแดนภาคใต้: พรรคการเมืองกับบทบาทในการแก้ปัญหา" มีตัวแทนพรรคคนธรรมดาแห่งประเทศไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคสามัญชน พรรคอนาคตใหม่ ร่วมวงเปิดวิสัยทัศน์ต่อปัญหาและ	14/10/2561

	ทางออกของปัญหาทรัพยากรที่ดินชายแดนใต้ ณ บริเวณมัสยิดกรือเซะ ต.ตันหยงลุโละ อ.เมือง จ.ปัตตานี	
8	สังเกตการณ์การหยั่งเสียงเลือกหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ณ ศูนย์ประสานงานชั่วคราวพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดปัตตานี	05/11/2561
9	สังเกตการณ์งานเสวนาสาธารณะ เรื่อง "อนาคตสังคมไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน" โดยมีนักการเมืองรุ่นใหม่จากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคประชาชาติ พรรครวมพลังประชาชาติไทย และพรรคภูมิใจไทย ร่วมเสวนา ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	30/11/2561
10	สังเกตการณ์งานซูโกรี ชาวปยูตไม่ทิ้งกัน มี คุณสุติน ญูยุทธานนท์ อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี 6 สมัย อาจารย์วันมูหะมัดนอร์ มะทา อดีตประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร หัวหน้าพรรคประชาชาติ รศ.ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี และ ผศ.ดร.วรวิทย์ บารู อดีต ส.ว. จังหวัดปัตตานี ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี ร่วมปราศรัยและพูดคุยแลกเปลี่ยนกับประชาชน ณ มัสยิดกลางบ้านปยูต อ.เมือง จ.ปัตตานี	31/12/2561
11	สังเกตการณ์งานเสวนาของพรรคการเมือง แสดงวิสัยทัศน์ต่อสาธารณชน ร่วมเสวนาในหัวข้อ “ทำไมคนรุ่นใหม่ต้องไปเลือกตั้ง” โดยตัวแทนพรรคการเมืองประกอบด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรคประชาชาติ นายรังสิมันต์ โรม พรรคอนาคตใหม่ รศ.จักษุ พันธุ์เพชร พรรครวมพลังประชาชาติไทย นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง พรรคเพื่อไทย และนายอับดุลกอฮาร์ อาแวปุเตะ พรรคภูมิใจไทย ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	23/01/2562
12	สังเกตการณ์บรรยากาศวันแรกของการรับสมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ณ ห้องประชุม อบจ. จ.ปัตตานี	04/02/2562
13	สังเกตการณ์ทีมผู้บริหารพรรคประชาชาติแถลงนโยบายต่อผู้นำศาสนาว่า 500 คน ที่โรงเรียนดาร์สสลาม อ.ระแงะ จ.นราธิวาส	09/02/2562
14	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาชาติ ณ อ.เมือง จ.นราธิวาส มีผู้เข้าร่วมกว่าห้าพันคน	09/02/2562

15	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ณ อ.บาเจาะ จ. นราธิวาส มีผู้เข้าร่วมกว่าห้าพันคน	09/02/2562
16	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ณ อ.ปะนาเระ จ. ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมกว่าพันคน	10/02/2562
17	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ณ อ.เมือง จ.ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมกว่าห้าพันคน	10/02/2562
18	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมประมาณหนึ่งในสามของเก้าอี้ที่ทีมงานจัดเตรียมไว้	16/02/2562
19	สังเกตการณ์เวทีสานเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและทางออกระหว่าง นักการเมืองจังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 43 ณ โรงแรมปาร์ควิว ปัตตานี มี นักการเมืองจากหลายพรรคเข้าร่วม เช่น หัวหน้าพรรครวมพลังประชาชาติ ไทย พร้อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ, รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย พร้อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ พร อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต และกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น	19/02/2562
20	สังเกตการณ์ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จ.นราธิวาส พรรคประชาธิปัตย์ พบปะ พูดคุยกับบัณฑิตอาสา ณ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส	23/02/2562
21	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคอนาคตใหม่ ณ อ.เมือง จ.ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากจนล้นสถานที่จัดงาน	01/03/2562
22	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคอนาคตใหม่ ณ อ.หาดใหญ่ จ. สงขลา มีผู้เข้าร่วมฟังจำนวนมาก	02/03/2562
23	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ ณ อ.เมือง จ.ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมฟังกว่าสองพันคน	03/03/2562
24	สังเกตการณ์เวทีพบพรรคการเมือง ครั้งที่ 2 วาระผู้หญิงชายแดนใต้สู่พรรค การเมือง เนื่องในวันสตรีสากล มี 8 ตัวแทนพรรคการเมืองร่วมสะท้อน ความเห็น พร้อมนำเสนอนโยบายด้านสตรีและการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ ได้แก่ ดร.ณัททัย ทิวไผ่งาม พรรคประชาธิปัตย์ คุณรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท พรรคประชาธิปัตย์ คุณตัสนิม เจ๊ะตู พรรคพลังประชารัฐ คุณสิริภา มะดา	08/03/2562

	กะกุล พรรคเพื่อไทย แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย คุณ ปาตีเมาะ เปาะอิตเตดาโอะ พรรครวมพลังประชาชาติไทย คุณนุรฮายาตี ยู โช๊ะ พรรคสามัญชน และ คุณอลิสา บินดุส๊ะ พรรคอนาคตใหม่ จัดโดย เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (Civic Women) คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (PAOW) และ UN WOMEN ณ โรงแรมซี.เอส.ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี	
25	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาชาติ อ.เมือง จ.ยะลา มี ผู้เข้าร่วมฟังมากกว่าหนึ่งหมื่นคน	11/03/2562
26	สังเกตการณ์เวทีนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อพรรคการเมืองเพื่อ สันติภาพชายแดนใต้ ตัวแทนพรรคการเมืองที่เข้าร่วมรับข้อเสนอและสะท้อน กลับ ได้แก่ พรรคประชาชาติ พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรค เพื่อชาติ พรรครวมพลังประชาชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคต ใหม่ พรรคแผ่นดินธรรม พรรคพลังปวงชนไทย จัดโดย สภาประชาสังคม ชายแดนใต้ ร่วมกับ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และ สมาคมผู้ชมและผู้ฟังรายการ ภูมิภาคใต้ Thai PBS	12/03/2562
27	สังเกตการณ์เวทีเสวนารำลึก 15 ปี การจากไปของนายสมชาย "การ บังคับให้สูญหายที่ไม่อาจบังคับให้สูญหาย" มี 4 วิทยากรที่น่าสนใจ คือ 1. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัด นราธิวาส และ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จ.นราธิวาส พรรคประชาชาติ 2. นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม จังหวัดปัตตานี และผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย 3. นายอดิรัน อาลีอิสเฮาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัด ยะลา และ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ยะลา พรรคพลังประชารัฐ 4. นาย ณรงค์ อาแว สมาชิกศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา และผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ยะลา พรรคอนาคตใหม่	12/03/2562
28	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรคพลังประชารัฐ ณ สนามกีฬากลาง นราธิวาส มีผู้เข้าร่วมฟังจำนวนมาก คาดการณ์ว่าน่าจะเกินหนึ่งหมื่นคน	17/03/2562

29	สังเกตการณ์มีแบบมีส่วนร่วม รายการออนไลน์ SAMA SAMA DEBATE ดีเบต ไค้สูงสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานี/ชายแดนใต้ ร่วมสนทนาโดย อันวาร์ สาและ พรรคประชาธิปัตย์ นาเซอร์ พงศ์ประเสริฐ พรรคเพื่อไทย ณรงค์ อาแว พรรคอนาคตใหม่ ดำเนินรายการโดย อันวาร์ หะยีเต๊ะ	18/03/2562
30	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรครวมพลังภูมิใจไทย ณ สนามกีฬาเทศบาลตำบลรือเสาะ อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส มีผู้เข้าร่วมฟังจำนวนมาก คาดการณ์ว่าน่าจะเกินสามหมื่นคน	19/03/2562
31	สังเกตการณ์เวทีปราศรัยใหญ่ของพรรครวมพลังประชาชาติไทย ณ อ.เมือง จ.ปัตตานี มีผู้เข้าร่วมฟังกว่าสองพันคน	20/03/2562
32	สังเกตการณ์มีแบบมีส่วนร่วม รายการดีเบตออนไลน์ ประเด็น ดอกไม้ แห่ง การเมืองชายแดนใต้ ร่วมสนทนาโดย แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรค ภูมิใจไทย และ รอมือละห์ แซะเยะ พรรคประชาชาติ ดำเนินรายการโดย ดร.ยาสมิน ชัตตาร์	20/03/2562
33	สังเกตการณ์มีแบบมีส่วนร่วม รายการ SAMA SAMA DEBATE ดีเบต ไค้ สูงสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานี/ชายแดนใต้ ประเด็น "การเมือง ของคนรุ่นใหม่" ร่วมสนทนาโดย บัณฑิต อับดุลบุตร พรรคภูมิใจไทย และ ต่วนอิสกันดาร์ ดาโต๊ะมุสลิยอ พรรคประชาชาติ ดำเนินรายการโดย อิมรอน ชาเหาะ ณ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้	21/03/2562
34	สังเกตการณ์การอ่านคุตบะห์วันศุกร์ เรื่อง การเมืองในอิสลาม ณ มัสยิด กลางปัตตานี	21/03/2562
35	สังเกตการณ์มีแบบมีส่วนร่วม รายการออนไลน์ SAMA SAMA ตอน CSO ประเด็น ความหวังต่อการเมือง ไค้สูงสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานี/ชายแดนใต้ ร่วมสนทนาโดย รักชาติ สุวรรณ ประธานเครือข่ายชาวพุทธ เพื่อสันติภาพ ฮาฟิส ยะโกะ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาเยาวชนนักเรียนปาดานี [PERMAS] นพ.กีฟลัน ดอเลาะ จิตแพทย์ชำนาญการ 22/03/2562 และ นักกิจกรรมทางสังคม ดำเนินรายการโดย อับดุลเราะมัน มอลอ	22/03/2562
36	สังเกตการณ์มีแบบมีส่วนร่วม รายการออนไลน์ SAMA SAMA : Bua-Bua โม้! การเมือง ไค้สูงสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานี/ชายแดนใต้ ร่วมโม้	23/03/2562

	การเมือง คืบหน้า หอน โดย ชัยบตี กากะ, สุโหมี ดุละสะ และ มุฮัมหมัดอา ลาดี เติ้งนิ ดำเนินรายการโดย ซาฮารี เจ๊ะหลง	
37	สังเกตการณ์การเลือกตั้งและการนับคะแนนในหลายหน่วยการเลือกตั้งใน พื้นที่ชายแดนใต้	24/03/2562
38	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม รายการออนไลน์ สนทนาอนาคต มินักวิชาการ และภาคประชาสังคมหลายท่านเข้าร่วมสนทนาหลายท่าน ณ ศูนย์เฝ้า ระวังสถานการณ์ภาคใต้	04/03/2562
39	สังเกตการณ์เวทีการเมืองในระยะเปลี่ยนผ่าน สิทธิมนุษยชนและสันติภาพ ในปาตานี วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนและการสร้างสันติภาพใน พื้นที่ ชายแดนใต้ โดย รอมฎอน ปันจอร์, รอซิดะ ปูซู, ลม้าย มานะการ, อ. อับดุลสุโก ดินอะ และ อัญชญา หิมะหิณะ มีตัวแทนพรรคประชาชาติ พรรครวมพลังประชาชาติไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคภูมิใจไทย และ พรรคพลังประชาชนไทย เข้าร่วมงาน โดยว่าที่ ส.ส. มีเพียงเขต 7 จ.สงขลา เท่านั้นที่เข้าร่วม	9/04/2562
40	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกระบวนการเสนอประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อรัฐสภาเพื่อการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดย คุณนัจมุดดีน อูมา อดีต ส.ส. นราธิวาส 3 สมัย และ แพทย์หญิงพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ อดีต ส.ส. นราธิวาส 3 สมัย ภายใต้โครงการองค์กรภาคประชาสังคมกับ กระบวนการสร้างสันติภาพชายแดนใต้ 2562 จัดโดย สถาบันสิทธิ มนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ สภาประชาสังคม ชายแดนใต้	17/04/2562
41	สังเกตการณ์วงเสวนาหัวข้อ “การเมืองไทยและชายแดนใต้/ปาตานีหลัง เลือกตั้ง 2019” ในการประชุมเชิงปฏิบัติการวงหนึ่ง ณ คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี วิทยากรโดย อ.ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นักวิชาการอิสระและ สื่อมวลชน ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี สถาบันวิจัยความขัดแย้งและ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมชายแดนใต้ นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ส.ส. เขต 4 จ.นราธิวาส พรรคประชาชาติ และนายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ ส.ส. เขต 1 จ.ยะลา พรรคพลังประชารัฐ	27/04/2562

42	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมรายการ The PEN Cafe หัวข้อ “จุดยืน จุดร่วม ส.ส.ชายแดนใต้ ท่ามกลางรอยต่อการเมืองไทย” ผู้ร่วมเสวนา อาติลัน อาลีอิสเฮาะ ส.ส.พรรคพลังประชารัฐ กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ส.ส.พรรคประชาชาติ พญ.เพชรดาว โต๊ะมีนา ส.ส.พรรคภูมิใจไทย และ นิรามาณ สุลูมาน ส.ส.พรรคอนาคตใหม่ ณ Patani art space ต.ดอนรัก อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ดำเนินรายการโดย ดร.ยาสมิน ชัตตาร์	29/06/2562
43	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมรายการ People Forum ครั้งที่ 1 เวทีอภิปรายสาธารณะ วาระประชาชน : ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ ชายแดนใต้ มีองค์กรภาคประชาสังคมหลายองค์กรเข้าร่วมอภิปราย และ มุฮัมมัดอารีฟีน จะปะกียา อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี พริษฐ์ วัชรสินธุ อดีต ผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนด้วย ณ Patani art space ต.ดอนรัก อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ดำเนินรายการโดย อิมรอน ชาเหาะ	28/07/2562
44	สังเกตการณ์พิธีละหมาดฮายัตเพื่อขอพรจากพระเจ้าให้นายอับดุลเลาะ อีซอมูซอ ผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคงเกิดข้อหาคบสดี ขณะถูกควบคุมตัวภายในหน่วยซักถาม หน่วยเฉพาะกิจทหารพรานที่ 43 ค่าย อิงคุยทอ บริหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ก่อนมีอาการสาหัส ถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลปัตตานี เมื่อวันที่ 21 ก.ค 2562 ปลอดภัย ณ มัสยิดบ้านตะบึง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี มีนักการเมืองมาเข้าร่วมหลายท่าน เช่น เเดน โต๊ะมีนา, มุฮัมมัดอารีฟีน จะปะกียา อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ส.ส. จ.นราธิวาส พรรคประชาชาติ อาติลัน อาลีอิสเฮาะ ส.ส. จ.ยะลา พรรคพลังประชารัฐ อับดุลกอฮา อาแวปูเต๊ะ อดีตผู้สมัคร ส.ส. จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย เป็นต้น โดยมีองค์กรภาคประชาสังคมและประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก	20/08/2562
45	สังเกตการณ์พิธีละหมาดญานาเซห์(ศพ)นายอับดุลเลาะ อีซอมูซอ ผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคง ที่หอดสตึระหว่างถูกควบคุมตัวในค่ายทหาร และเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ม.อ. ณ มัสยิดมิฟตาฮูย่นะฮ์ฮุดันปาเซ บ้านเจาะกือแย ต.ตะบึง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี มีนักการเมือง นักวิชาการ และภาค	25/08/2562

	ประชาสังคม มาร่วมหลายท่าน โดยมีประชาชนหลายพันคนมาร่วม ละหมาดในครั้งนี้	
46	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การบันทึกข้อตกลงร่วมเพื่อสันติภาพชายแดน ใต้ระหว่างนักการเมืองกับภาคประชาสังคม มีองค์กรภาคประชาสังคมเข้า ร่วมหลายองค์กร นำโดยสภาประชาสังคมชายแดนใต้ โดยมี ส.ส. เข้าร่วม ลงนามหลายท่าน เช่น แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา ส.ส. บัญชีรายชื่อ นายอับดุลบาซิม อาบู ส.ส. เขต 2 จ.ปัตตานี นายณัฐนันท์ ศรีก่อเกื้อ ส.ส. เขต 8 จ.สงขลา พรรคภูมิใจไทย นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ส.ส. เขต 4 จ. นราธิวาส นายอับดุลอาอี สาแม็ง ส.ส. เขต 3 จ.ยะลา พรรคประชาชาติ และนักการเมืองอีกหลายท่านเข้าร่วมงาน ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี	31/08/2562
47	สังเกตการณ์งานครบรอบ 1 ปี พรรคประชาชาติ จัดโดยชาวบ้านเขต 2 จ. ปัตตานี ณ บ้านต้นหยงเปาว์ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี	01/09/2562
48	สังเกตการณ์วงเสวนาสาธารณะ เรื่อง “ทางออกกฎหมายพิเศษชายแดน ใต้” ร่วมเสวนาโดย อัญญา หีมมีหน๊ะ ประธานกลุ่มด้วยใจ และอดีต กรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนชายแดนภาคใต้, มุฮัมหมัดอารีฟิน จะปะ กียา อดีต ส.ส. จ.ปัตตานี พรรคประชาชาติ, รักชาติ สุวรรณ ประธาน เครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้, มุฮัมหมัดอันวัร หะยีเต๊ะ ที่ปรึกษาเครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายพิเศษ โดยมี ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ เป็นผู้ดำเนินรายการ ณ สนามฟุตบอลฟาฏอนีสเตเดียม	12/09/2562
49	สังเกตการณ์พิธีละหมาดญานาเซห์(ศพ)ของนางฟาซีเยห์ จะปะกียา ภรรยาของ รศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถยนต์เสียหลักชนเสาไฟฟ้า มีนักการเมืองทั้ง ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน รวมทั้งสมาชิกวุฒิสภา มาร่วมงานหลายท่าน	22/09/2562
50	สังเกตการณ์เวทีฝ่ายค้านเพื่อประชาชน สัญจรภาคใต้ ณ ลานวัฒนธรรม ศาลากลาง จ.ปัตตานี มีวงเสวนา เรื่อง พลวัตแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิ นับหนึ่งรัฐธรรมนูญใหม่ มีนักการเมือง นักวิชาการ และภาคประชาสังคม หลายท่านร่วมเสวนาในครั้งนี้	28/09/2562

51	สังเกตการณ์งานเสวนาสาธารณะ เรื่อง “อดีต ปัจจุบัน อนาคต ของรัฐธรรมนูญไทย” วิทยาการโดย ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, คุณทิวีสอดส่อง, คุณรังสิมันต์ โรม และคุณพริษฐ์ วัชรสินธุ จัดโดย นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี	10/10/2562
52	สังเกตการณ์งานเสวนาสาธารณะ “กมธ. กฎหมาย พบประชาชน” ครั้งที่ 1 มี ส.ส. เข้าร่วมเสวนาหลายท่าน เช่น รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล พรรณิการ์ วานิช รังสิมันต์ โรม นิรมิต สุการี อาดิлян อาลีอิสเฮาะ กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ เป็นต้น มีประชาชนสนใจเข้าร่วมจำนวนมาก	30/10/2562
53	สังเกตการณ์งานครบรอบ 1 ปี ของพรรคประชาชาติ โดยภายในงานมีการแจกเอกสารประกอบหลายเล่ม หนึ่งในเล่มที่แจกมีบทความที่ถอดเทปจากบทสัมภาษณ์ของหัวหน้าพรรคที่สัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 1 ก.ย. 2562 ปรากฏอยู่ด้วย แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้วิจัยแต่อย่างใด	01/11/2562
54	สังเกตการณ์การปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ "ทิศทางความเป็นไปได้ในอนาคต" โดย รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคอนาคตใหม่ (เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่) จัดโดย นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี	11/11/2562
55	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโครงการเวทีแลกเปลี่ยนประเด็นนโยบายเพื่อหนุนเสริมความร่วมมือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชายแดนใต้ ครั้งที่ 1 จัดโดย สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ร่วมกับ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW), Projek Sama-Sama, มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม (MAC) และ ศูนย์บูรณาการคนหนุ่มสาวเพื่อศักยภาพชุมชนมุสลิม (YICE) มี ส.ส. 6 ท่าน เข้าร่วม ประกอบไปด้วย นายอดิлян อาลีอิสเฮาะ พรรคพลังประชารัฐ นายอันวาร์ สาและ พรรคประชาธิปัตย์ แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย นายนิรามาณ สุไลมาน พรรคอนาคตใหม่ นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ และนายอับดุลอาอี สาแม็ง พรรคประชาชาติ นอกจากนี้มีผู้ช่วย ส.ส. คณะทำงานระดับจังหวัดจากหลายพรรค พร้อมองค์กรภาคประชาสังคมเข้าร่วมแลกเปลี่ยน	07/10/2562

56	สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโครงการเวทีแลกเปลี่ยนประเด็นนโยบายเพื่อหนุนเสริมความร่วมมือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชายแดนใต้ ครั้งที่ 2 มี ส.ส. เข้าร่วม 6 ท่านเท่าเดิม ประกอบไปด้วย นายอดิлян อาลีอิสเฮาะ พรรคพลังประชารัฐ นายอันวาร์ สาและ พรรคประชาธิปัตย์ แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย นายนิรามา นุสโลมาน พรรคอนาคตใหม่ นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ และนายอับดุลอาयी สาแม็ง พรรคประชาชาติ นอกจากนี้มีผู้ช่วย ส.ส. คณะทำงานระดับจังหวัดจากหลายพรรค พร้อมองค์กรภาคประชาสังคมเข้าร่วมแลกเปลี่ยน	24/11/2562
57	สังเกตการณ์วงเสวนา หัวข้อ "สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการสันติภาพทางออกในการแก้ไขความรุนแรงในพื้นที่ปาตานี" ที่อาคารปาตานีเซ็นเตอร์ จังหวัดปัตตานี มีวิทยากรหลายท่านเข้าร่วมพูดคุย หนึ่งในนั้นมี นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย	10/12/2562

ตารางแสดงวันเวลาความเหตุการณ์สำคัญๆ ก่อนการเลือกตั้ง 24 มี.ค. 2562

เหตุการณ์สำคัญ	วัน/เดือน/ปี
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ทำการรัฐประหารโค่นรัฐบาลรักษาการของ นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย	22/05/2557
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวว่า ใช้เวลาประมาณ 1 ปี มากหรือน้อยกว่านั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ก็จะเริ่มดำเนินการก้าวเข้าสู่ระยะที่ 3 (เลือกตั้ง) โดย แกลงผ่านทีวีพูลหลังครบ 1 สัปดาห์ของการรัฐประหาร	31/05/2557
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวว่า “เรากำลังวางแผนที่จะจัดการเลือกตั้งในช่วงสิ้นปีนี้ (2558) หรือต้นปีหน้า (2559)” โดยให้สัมภาษณ์สำนักข่าวเอ็นเอชเคหลังหารือทวิภาคีกับนายกา ญีปุน	10/02/2558
ศ.ดร.วิชณุ เครืองาม กล่าวว่า "การเลือกตั้งน่าจะเกิดขึ้นในช่วงเดือน ส.ค. 2559" หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวดี อุดรธณโณ ผ่านประชามติ โดยให้สัมภาษณ์สื่อ แต่ต่อมา สปช. ได้โหวตคว่ำร่าง รธน. ฉบับชั่วคราว	14/06/2558
พล.ต.สรรเสริญ แก้วกำเนิด แถลงผลประชุมร่วม ครม. กับ คสช. ว่า "นายกฯ ได้ให้นโยบายว่า 6+4+6+4 (เลือกตั้งภายใน 20 เดือน หรือ มิ.ย.-ก.ค. 2560) คือเป็นการกำหนดเพดานไว้สูงสุดที่จะมีความเป็นไปได้ แต่หากสามารถดำเนินการได้เร็วกว่าที่กำหนดก็เป็นสิ่งที่ดี"	15/09/2558
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวระหว่างหารือทวิภาคีกับเลขาธิการยูเอ็น ว่า "คาดว่าจะสามารถประกาศการเลือกตั้งทั่วไปได้ภายในกลางปีพ.ศ. 2560"	28/09/2558
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวว่า "ผมยืนยันว่า ก.ค. 2560 ต้องมีเลือกตั้ง ถ้าไม่มีเลือกตั้ง ก็ไปสู้กันเอง" โดยให้สัมภาษณ์สื่อหลังถูกถามว่าหากร่าง รธน. ไม่ผ่านประชามติจะทำอย่างไร	26/01/2559
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา สั่งจัดความเลวร้ายให้สิ้นภายใน 6 เดือนนี้ ลั่นพวกผู้ร้ายต้องไม่มีที่ยืนในสังคม พร้อมขอความร่วมมือประชาชน แจ้งเบาะแสผู้ก่อเหตุเพื่อนำความสันติสุขกลับมา หลังเกิดเหตุก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	13/03/2559
การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2559	07/08/2559
ประกาศผลคะแนนอย่างเป็นทางการ การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2559 โดยประชาชนออกไปใช้สิทธิ 59.40 % ผลคือ ร่างรัฐธรรมนูญ เห็นชอบ 61.35 % ไม่เห็นชอบ 38.65 % ส่วนประเด็นเพิ่มเติม ประชาชน เห็นชอบ 58.07% ไม่เห็นชอบ 41.93% ส่วนประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ชายแดนใต้ไม่เห็นชอบทั้งสองประเด็น	10/08/2559

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวว่า "กกต. จะจัดการเลือกตั้งทั่วไปให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน หรือ 5 เดือน ซึ่งก็คือช่วงปลายปีพ.ศ. 2560 อันยังคงเป็นไปตามโรดแมปที่วางไว้" โดยแถลงผ่านทีวีพูลหลังร่าง รธน. ผ่านประชามติ	15/08/2559
ศ.ดร.วิชณุ เครืองาม ให้สัมภาษณ์สื่อว่า "บัดนี้เกิดกรณีที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 สวรรคต ทุกอย่างเลื่อนไป และจนถึงวันนี้ยังไม่มีพระราชทานรัฐธรรมนูญลงมา เราจึงนับไม่ถูก ตอบไม่ถูก..."	06/01/2560
นายมีชัย ฤชุพันธุ์ กล่าวว่า "หากใช้เวลาตามกรอบที่กำหนดประมาณ 19 เดือน (ส.ค.-พ.ย. 2561) จึงมีการเลือกตั้งซึ่งอาจจะเร็วกว่านี้ได้" โดยให้สัมภาษณ์สื่อถึงขั้นตอนจัดทำ พ.ร.บ. 10 ฉบับหลังโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ รธน. ฉบับที่ 20 วันที่ 6 เม.ย. 2560	14/04/2560
นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ตอบคำถามสื่อที่ว่าจะเลือกตั้งช้าสุดเมื่อใดว่า "ถ้านับดูจะเป็นปลายปีพ.ศ. 2561 หากไม่เกิดสงครามโลกเสียก่อนนะ"	21/04/2560
นักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ นำโดย ผศ.ดร.วรวิทย์ บารู อาจารย์วันมูหะมัดนอร์ มะทา บาบอ นิมุคตาร์ วาบา ฯลฯ พบปะแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการและภาคประชาสังคมในพื้นที่ชายแดนใต้ เช่น รศ.ดร.โคทม อารยา ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี นายมุฮัมมัดอาบู ปาทาน ฯลฯ ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.ปัตตานี) ถกกันในประเด็นว่านักการเมืองชายแดนใต้ควรไปอยู่ในพรรคใหญ่ พรรคขนาดกลาง หรือควรตั้งพรรคการเมืองเป็นของตัวเอง โดยเสียงส่วนใหญ่ในห้องประชุมเห็นชอบไปในทางเดียวกันว่าควรมีพรรคของตัวเอง นอกจากนั้นยังมีการประชุมในลักษณะเดียวกันนี้อีก 4 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วมจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามที่นักการเมืองชายแดนใต้กำหนดไว้ เช่น กลุ่ม PerMAS PNYS ผู้นำศาสนา ครู/อุstadh ประชาชนทั่วไป เป็นต้น	09/10/2560
พล.อ.ประยุทธ์ ให้สัมภาษณ์หลังประชุม ครม. กับ คสช. ว่า "ประมาณเดือน มิ.ย. 2561 ก็จะมีการประกาศวันเลือกตั้ง และประมาณเดือน พ.ย. 2561 จะมีการเลือกตั้ง"	10/10/2560
นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ให้สัมภาษณ์มติชนสุดสัปดาห์ว่า "ตราบไคที่กฎหมายยังไม่ออกมา จะเริ่มนับวันเลือกตั้งวันไหน ก็ยังตอบไม่ได้ โดยประมาณน่าจะอยู่ในปลายปีพ.ศ. 2561 หรืออย่างช้าเลื่อนไป 2 เดือน น่าจะราวไตรมาสแรกของปีพ.ศ. 2562"	14/1/2561
กกต. ชี้แจง การดำเนินการจดทะเบียนพรรคการเมืองสำหรับพรรคการเมืองที่จะตั้งขึ้นใหม่ จะเริ่มกระบวนการนี้ในวันที่ 2 มีนาคม 2561	27/02/2561
กลุ่มการเมืองต่างๆ เข้ายื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง โดยหนึ่งในนั้นมีพรรคประชาชาติได้ยื่นจดทะเบียนจัดตั้งพรรคต่อ กกต. เป็นลำดับที่ 6/2561 โดยมี นายสุพล นาควานิช เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นผู้ยื่นจดทะเบียนจัดตั้งพรรค	02/03/2561
1. ช่วงเช้าที่ warehouse 30 ซอยเจริญกรุง 30 มีการจัดกิจกรรม “ร่วมกินกาแฟกับนักรบ” โดยนายธนธร จีรุงเรืองกิจ รองประธานบริษัทไทยซัมมิท และพวกในนามเพื่อนธนธร โดยมีสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก	15/03/2561

2. พรรคอนาคตใหม่ยื่นจดแจ้งชื่อจัดตั้งพรรคต่อ กกต. โดยหนึ่งในผู้ร่วมจัดตั้งพรรค คือ นาย พาริต ดามาเริ๊ะ เยาวชนจากชายแดนใต้ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (ส.น.ท.)	
เว็บไซต์ ประชาไท เผยแพร่บทความ เรื่อง เปิดวิสัยทัศน์ 'ธนาธรและเพื่อน' ต่อการแก้ไขปัญหา 3 จว.ชายแดนใต้	16/03/2561
เว็บไซต์ ประชาไท เผยแพร่บทความ เรื่อง ความเห็นต่อ บทความ "เปิดวิสัยทัศน์ ธนาธร และ พรรคอนาคตใหม่" ต่อการแก้ไขปัญหา 3 จว.ชายแดนใต้ โดย อ.เอกรินทร์ ต่วนศิริ คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี	17/03/2561
1. เว็บไซต์ข่าวสดออนไลน์ เผยแพร่ข่าว เรื่อง ข่าวก่อนคนเข้ม : ฟ่านก้อยู่มหานครดูไบ ทักซิณ-ยิ่งลักษณ์ “วันมุหะมัดนอร์ มะทา” ก็บินไปพบปะหารือ คงจะเกี่ยวกับเลือกตั้งพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. หัวหน้าคณะพูดคุยสันติสุขชายแดนใต้ ฝ่ายมารา ปาตานี ให้สัมภาษณ์ สื่อบีบีซีไทย ยอมรับหาก “รัฐบาลไม่มี” ความหวังในการดับไฟได้อยู่ที่ ร. 10 พระองค์เดียว	23/03/2561
นายสุรพล นาควานิช ผู้ยื่นจดแจ้งจัดตั้งพรรคประชาชาติ ยืนยันว่าไม่ได้เชิญชนกลุ่มวาทะห์เข้าร่วมพรรคประชาชาติ	25/03/2561
วงเสวนา เรื่อง “เหตุใดปาตานียังต้องมีความหวังกับระบบพรรคการเมืองไทย” มีตัวแทนพรรคประชาชาติ พรรคอนาคตใหม่ พรรคสามัญชน และพรรคเกรียน เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนกับภาคประชาสังคมที่ขับเคลื่อนงานด้านสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ ณ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยเวทีนี้เป็นเวทีเฉพาะกลุ่มไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ	22/04/2561
นายวันมุหะมัดนอร์ มะทา แกนนำกลุ่มวาทะห์ อดีตประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร เปิดเผยว่าตนเองและกลุ่มอดีต ส.ส. วาทะห์ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเข้าร่วมกับพรรคประชาชาติ	02/05/2561
พรรคอนาคตใหม่ได้จัดการประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ 1 โดยมี นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรค และ รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการพรรค นอกจากนี้ยังมี อาจารย์นิรามาณ สุไลมาน นักวิชาการอิสระและนักการเมืองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรค	27/05/2561
หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และทีมงาน เดินทางไปรับฟังความเห็นของประชาชนที่จังหวัดนราธิวาส และยังได้ไปเยือนมัสยิด 300 ปีที่ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ด้วย	14/07/2561
หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และทีมงาน เดินทางไปจัดเวทีรับฟังความเห็นของประชาชนใน ม.อ. ปัตตานี ต่อด้วยช่วงเย็นจัดเวทีรับฟังเสียงคนหนุ่มสาวชายแดนใต้/ปาตานี ที่ปาตานีอาร์ตสเปซ อ. หนองจิก จ.ปัตตานี	15/07/2561

เว็บไซต์ mgronline เผยแพร่บทวิเคราะห์ เรื่อง คอรั้ม : จุดคบไฟใต้ เมื่อ “ท่านผู้นำ” เสริมพลัง คุณ! “มาราปาตานี” จึงต่อรอง 35 ล้านจาก “พรรคการเมือง” โดย ไชยงค์ มณีพิลิก ขณะที่ตาม ร้านน้ำชาและกลุ่มสนทนาต่างๆ ตามโลกออนไลน์ ต่างก็พูดถึงเรื่อง มารา ปาตานี เข้าร่วมกับ พรรคภูมิใจไทยในการเลือกตั้งที่ใกล้จะถึงนี้	22/07/2561
พรรคประชาชาติพบปะแลกเปลี่ยนและรับฟังความเห็นจากภาคประชาสังคมและนักวิชาการใน พื้นที่ชายแดนใต้ ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา	15/08/2561
กกต. เปิดโธดแมป อาจจะมีการประกาศผลการได้มาซึ่ง ส.ว.ในวันที่ 22 ม.ค. 2562 ส่วนการ เลือกตั้ง ส.ส.คาดว่าจะมีการประกาศ พ.ร.ฎ. เลือกตั้ง ส.ส. วันที่ 4 ม.ค. 2562 และเข้าคูหาหาบัตร 24 ก.พ. 2562	18/08/2561
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยืนยันเดินทางเลือกตั้งตามโรดแมปเดิม คือ วันที่ 24 ก.พ. 2562 แต่ยังไม่รับประกันว่าจะมีเหตุให้เลื่อนออกไปเล็กน้อยหรือไม่	21/08/2561
พี่น้องมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่ชายแดนใต้และทั่วประเทศร่วมจัดละหมาดเนื่องในวันอิดีลอิฎฏฮา ประจำปีฮิจเราะห์ศักราช 1439 โดยหลายพื้นที่ในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีการจัดงานในสนามที่มีการ รวมตัวของพี่น้องมุสลิมจากหลายพื้นที่ ล้วนตั้งชื่อหัวข้อคุตบะฮ์(บรรยายธรรมหลังละหมาด)ในปี นี้ว่า “ <u>ทางออกของประชาชาติ</u> ” ในขณะที่พี่น้องมุสลิมบางส่วนที่ยึดทัศนคติอื่นได้จัดงานไปแล้วเมื่อวาน นี้	22/08/2561
หัวหน้าพรรคประชาชาติ เลขาธิการฯ และทีมบริหาร พร้อมด้วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี พบปะผู้บริหารระดับสูงของมาเลเซีย กระชับสายสัมพันธ์ข้ามพรมแดน นอกจากนั้นยังได้เข้าแสดง ความยินดีกับนางวัน อาชีซะห์ วัน อิสมาอิล รองนายกรัฐมนตรีผู้หญิงของมาเลเซีย ได้มีการพูดคุย กันอย่างเป็นกันเอง โดยนางวัน อาชีซะห์ กล่าวว่า ยายของท่านเองเป็นชาวปัตตานี นอกจากนั้นได้ พูดคุยถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ	27/08/2561
คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทยจัดงานประชุมพบปะสมาชิกคนรุ่นใหม่ โดยมีทีมบริหารพรรคประชาชาติ หลายท่านมาร่วมพูดคุย และมีบรรยายพิเศษ หัวข้อ “พลังของคนรุ่นใหม่กับการพัฒนาประชาชาติ” โดย ดร.ชลิตา บัณจุวงศ์	31/08/2561
ประชุมใหญ่และเปิดตัวพรรคประชาชาติ ที่ ม.อ.ปัตตานี โดย นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา อดีต ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค และ พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง อดีต เลขาธิการ คอ.บต. ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการพรรค	01/09/2561
โฆษก กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า แถลงข่าวยืนยัน พลโทปิยวัฒน์ นาควานิช แม่ทัพภาคที่ 4 ไม่รู้จัก นายสุรพล นาควานิช นายทะเบียนพรรคประชาชาติ	05/09/2561
1. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 และตราได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วัน จากนั้นต้องจัดการเลือกตั้งภายใน 150 วัน	12/09/2561

2. พรรคประชาชนได้มีการยื่นจดทะเบียนจัดตั้งพรรคต่อ กกต.	
สหพันธ์นิสิตนักศึกษา นักเรียน และเยาวชนปาตานี (PerMAS) จัดเวทีเสวนา เรื่อง “สัญญาณการเลือกตั้ง ทิศทางการเมืองไทยต่ออนาคตสันติภาพปาตานี” มีตัวแทนพรรคเกรียน ตัวแทนพรรคประชาชน ตัวแทนพรรคประชาธิปไตย ตัวแทนพรรคสามัญชน ตัวแทนพรรคอนาคตใหม่ และตัวแทนขบวนการกำหนดชะตากรรมตนเองปาตานี ณ ห้องประชุม PATANI CENTER จ.ปัตตานี	15/09/2561
ทีมบริหารพรรคประชาชนเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย ณ โรงแรมอัลมिरอช กรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มาจากชายแดนใต้ ผลการเลือกตั้งประธานคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย ได้แก่ นายต่วนอิสกันดาร์ ดาโต๊ะมูลียอ	19/09/2561
1. พรรคพลังประชารัฐเปิดเผยว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. 14 จังหวัดภาคใต้ รวม 50 เขตการเลือกตั้ง นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการเปิดเผยรายชื่อผู้ประสานงานภาคใต้ของพรรคจำนวน 8 คน ประกอบด้วย 1. พล.อ.อนันตพร หิมนัสวดี สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และเพื่อนร่วมรุ่น พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 12 2. พล.ต.กลชัย สุวรรณบุรณ์ สมาชิก สนช. อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดชุมพร และเพื่อนร่วมรุ่น พล.อ.ประยุทธ์ จากโรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 12 3. นายภาณุ อุทัยรัตน์ สมาชิก สนช. 4. พล.อ.อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ สมาชิก สนช. (หัวหน้าคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขชายแดนใต้) 5. พ.อ.สุชาติ จันทร์โชติกุล อดีตสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) อดีต ส.ส.สงขลา และเพื่อนร่วมรุ่น พล.อ.ประยุทธ์ จากโรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 12 6. นายอัศุลหาริม มินซาร์ อดีตสมาชิก สปท. 7. พล.อ.บุญธรรม โอริส อดีตสมาชิก สปท. และ 8. นายอนุมิตี มะหะมัด สมาชิก สนช. 2. โฆษก มารา ปาตานี และสมาชิก มารา ปาตานี จากอีก 3 องค์กรขบวนการต่อสู้ปลดปล่อยปาตานี ทั้ง BRN BIPP และ PULO พบปะแลกเปลี่ยนกับองค์กรภาคประชาสังคมและนักวิชาการจากพื้นที่ชายแดนใต้และจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย ณ รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยปฏิเสธว่าองค์กรไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับพรรคภูมิใจไทย มีเพียงสมาชิกบางท่านเท่านั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้รับฉันทานุมัติใดๆ จากองค์กร มารา ปาตานี	29/09/2561
สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ ม.อ.ปัตตานี ร่วมกับ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ จัดงานวงเวียนวิจัย ครั้งที่ 2 หัวข้อ “(พรรค)การเมือง การเลือกตั้ง และชายแดนใต้” ณ ม.อ.ปัตตานี	02/10/2561
กลุ่มผู้ที่สนใจจะสมัครเป็นสมาชิกและตั้งเป้าจะลง ส.ส. เขต พรรคเพื่อไทย นัดประชุมกันที่ ม.อ.ปัตตานี โดยผู้เข้าร่วมมาจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา	04/10/2561
พรรคประชาชนจัดงานพบปะกลุ่มสตรีชายแดนใต้ ณ.เมือง จ.นราธิวาส	07/10/2561
ผู้บริหารพรรคประชาชน ร่วมให้กำลังใจเยาวชนชายแดนใต้ที่พำนักในกรุงเทพฯ ในงาน Suadara Cup 9 ณ กรุงเทพฯ	08/10/2561

สถานีวิทยุ Media Selatan เผยแพร่บทสัมภาษณ์ นายเนวิน ชิดชอบ ประธานบริหารสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ผ่านแฟนเพจในเฟซบุ๊ก	09/10/2561
คนรุ่นใหม่แห่งประชาชาติร่วมกับกองทุนประชาชาติ และภาคีเครือข่าย มอบทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิที่ปาเล ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งกองทุนได้รับบริจาคจากประชาชน โดยมอบให้กับรองกงสุลใหญ่อินโดนีเซีย ณ สถานกงสุลอินโดนีเซีย จ.สงขลา	11/10/2561
1. งานเสวนา “อ้อมกอดป่าสงวนฯ” ครั้งที่ 2 "ทรัพยากรที่ดินชายแดนภาคใต้: พรรคการเมืองกับบทบาทในการแก้ปัญหา" มีตัวแทนพรรคคนธรรมดาแห่งประเทศไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชาติ พรรคสามัญชน พรรคอนาคตใหม่ ร่วมวงเปิดวิสัยทัศน์ต่อปัญหาและทางออกของปัญหาทรัพยากรที่ดินชายแดนใต้ ณ บริเวณมัสยิดกรือเซะ ต.ตันหยงลุโล๊ะ อ.เมือง จ.ปัตตานี 2. แกนนำพรรคภราดรภาพบางส่วนจัดงานแถลงข่าวประกาศเรื่องการย้ายไปร่วมพรรคประชาชาติ ณ โรงแรมริเจนท์ กรุงเทพฯ	14/10/2561
ประชาชนจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้ เดินทางไปสมัครสมาชิกพรรคเพื่อไทยที่กรุงเทพฯ กว่า 100 คน หวัง 'พรรคเพื่อไทย' มีโอกาสได้ทำงานแก้ปัญหาความยากจน ราคาปาล์มตกต่ำ เหมือนที่เคยทำได้ในอดีต	18/10/2561
พรรคพลังประชารัฐไทย จัดประชุมใหญ่ ที่ห้องประชุมโรงแรมบุญน้ำทอง อ.เมือง จ.ลำปาง โดยนายพูนพิพัฒน์ นิลรังษี ได้รับเลือกจากที่ประชุมให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค โดยมีรองหัวหน้าพรรค 3 คน หนึ่งในนั้นเป็นชาวมลายูมุสลิมจากชายแดนใต้ คือ นายชอยรินทร์ บินสมะแอล นายก อบต.บางโองสะโต อ.ระแงะ จ.นราธิวาส	22/10/2561
พรรคภราดรภาพได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เปลี่ยนแปลงเครื่องหมายของพรรค และแก้ไขข้อบังคับพรรค โดยที่ประชุมมีมติเลือกหม่อมราชวงศ์ดำรงดิศดุศล อดีต ส.ส.กทผ. สังกัดพรรคไทยรักไทย ในปี.ศ. 2544 ถึง 2548 เป็นหัวหน้าพรรคภราดรภาพคนใหม่ และเลือกนายพันยศ อัครอมรพงศ์ เป็นเลขาธิการพรรค น.ส.ศรีกาญจน์ สรรพช่าง เจริญญิพรรค นายวีรพัฒน์ พร้อมพลากร นายทะเบียนพรรค นายสุรภาส วิเชียร อดีตนักฟันดาบทีมชาติไทยเป็นโฆษกพรรค ส่วนรองหัวหน้าพรรค ประกอบด้วย นายอนันต์ ศาสนูปถัมภ์ พล.ท.สรารุณ กาพย์เดโช นายรัตนพัฒน์ ปิวิเศษกุลเดช นายกนกศักดิ์ ลิขิตไพโรจน์ และนายสมศักดิ์ มีชัย สำหรับผู้บริหารพรรคภราดรภาพที่น่าสนใจ พล.ท.สรารุณ กาพย์เดโช เคยเป็นอดีตผู้อำนวยการฝ่ายโทรทัศน์ดาวเทียม ททบ.5 และยังได้รับการแต่งตั้งจาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช.และนายกรัฐมนตรี ให้เป็นคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลใหม่ หรือบอร์ดกองสลากด้วย สิ่งที่น่าสนใจ คือ ก่อนการประชุมได้มีการฉายวิดีโอไล่เรียงเหตุการณ์ก่อนรัฐประหารวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยทั้งเนื้อหาและภาพประกอบให้น้ำหนักไปที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช. และนายกรัฐมนตรี ที่เข้ามาแก้วิกฤตการณ์ด้วย อีกทั้งก่อนหน้านี้ในวันที่ 14 ตุลาคมที่ผ่านมายังมีผู้บริหารพรรคภราดรภาพจำนวนหนึ่งไปร่วมแถลงข่าวรวม	23/10/2561

พรรคภราดรภาพกับพรรคประชาชนไทยของนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา โดยให้เหตุผลว่ามีแนวทางตรงกันในเรื่องไม่สนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. ด้วย	
ประธานกลุ่มคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย เข้าเยี่ยมนักศึกษาไทยในมัณฑะลีพร้อมลงแข่งขันฟุตบอลกระชับมิตรร่วมกับบรรดานักศึกษา ณ โรงเรียนมหาวิทยาลัยอุมมุลกูรอ นครมัณฑะลี ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย	25/10/2561
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ลงพื้นที่พบปะสมาชิกพรรคฯ จังหวัดปัตตานี เพื่อหวั่นเสียงการเลือกหัวหน้าพรรค โดยทันทีที่ไปถึงได้เดินทางไปกราบนมัสการหลวงปู่ทวดที่วัดช้างไห้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	27/10/2561
ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ 57/2561 (21) ที่ประชุมมีมติรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนไทยพร้อมกับพรรคการเมืองอีก 2 พรรคคือ พรรคพลังชาติไทย และ พรรคแผ่นดินธรรม โดยพรรคแผ่นดินธรรมมีนโยบายที่จะให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ โดยชาวพุทธในพื้นที่ชายแดนใต้ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในพรรคแผ่นดินธรรมนี้ด้วย เช่น เคยออกมาชุมนุมคัดค้านการกระทำของสหพันธนิสิต นักศึกษา นักเรียน และเยาวชนปาตานี (PerMAS) หรือกลุ่มเปอร์มาสกับเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพหรือ คปส. ที่ได้คัดค้านการที่กองทัพอากาศที่ 4 ใช้อำนาจตามกฎหมายการศึกออกประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางเขาและตำบลท่ากำชำ ในเขตอำเภอหนองจิก ปัตตานี นำอาวุธ รถ และเรือไปขึ้นทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ภายในเวลา 7 วันเนื่องจากทั้งสองกลุ่มเห็นว่าเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ประชาชน แต่กลุ่มชาวพุทธดังกล่าวมองว่ารัฐบาลทำถูกแล้ว เป็นต้น	29/10/2561
การหวั่นเสียงเลือกหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ทั่วประเทศ	05/11/2561
1. คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย จัดงาน "โครงการเสริมสร้างศักยภาพ คนรุ่นใหม่สู่ความเป็นผู้นำ" ณ ม.อ.ปัตตานี 2. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำผู้ร่วมจัดตั้งพรรครวมพลังประเทศไทย (รพช.) พร้อมคณะผู้จัดตั้งได้ลงพื้นที่ภาคใต้เป็นวันแรก ที่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ตามโครงการปฏิบัติการการระดมแผ่นดิน	10/11/2561
พรรคเพื่อสันติ จัดการประชุมใหญ่สามัญ ณ อาคารไวท์สเปซ กรุงเทพฯ	11/11/2561
1. กกต. แกลงปฏิทินเลือกตั้ง ยันถ้ามี พรฎ. เลือกตั้ง 2-4 ม.ค. ได้เลือกตั้ง 24 ก.พ. 2562 แน่นนอนรู้ตัวนายกฯ ไม่เป็นทางการ 4 พุ้ม 2. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำผู้ร่วมจัดตั้งพรรครวมพลังประเทศไทย (รพช.) พร้อมคณะผู้จัดตั้งเดินการระดมแผ่นดินจังหวัดปัตตานี	12/11/2561
นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ร่วมจัดตั้งพรรครวมพลังประเทศไทยและคณะ ลงพื้นที่ตลาดสดรถไฟยะลา เขตเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา เพื่อเชิญชวนประชาชนเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรค มีการตั้งโต๊ะเพื่อรับสมัครสมาชิกพรรค ที่สวนสาธารณะสนามช้างเผือก เทศบาลนครยะลา	14/11/2561

พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยพัฒนา เดินทางลงปัตตานี วางแผนทางการเมืองเพื่อเตรียมเลือกตั้งว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2 อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยมีแกนนำในพื้นที่ คือ ผู้ว่าฯ เตรี หรือนายธีระ มินทราศักดิ์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี เป็นแกนนำในการจัดตั้ง และวางตัวว่าที่ผู้สมัครของ 3 จังหวัดในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2 อำเภอของจังหวัดสงขลา	16/11/2561
พรรคประชาชนชาติประชุมใหญ่สามัญพรรคประชาชนชาติ ครั้งที่ 2/2561 ณ กรุงเทพฯ มีคนรุ่นใหม่จากชายแดนใต้ 4 คน ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรค	18/11/2561
1. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เรื่อง กำหนดวันเลือกและวันรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) โดยกำหนดวันรับสมัครตั้งแต่วันที่ 26-30 พ.ย. 61 - พรรคเพื่อชาติ นำโดย นายจุฑา พรหมพันธุ์ เดินทางมาเปิดตัวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. พล.อ. ยศนันท์ หรรษาเจริญ อดีตรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคไทยรักษาชาติ (ทษช.) พร้อมกับเรียกร้องให้ ทหารทุกคนยื่นเคียงข้างประชาชน เพราะหมดยุคของการใช้อำนาจเผด็จการมาปกครองประเทศแล้ว เนื่องจากบทเรียนของการยึดอำนาจตลอด 4 ปีที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่า ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้า ประชาชนเดือดร้อน เศรษฐกิจไม่เจริญเติบโต 3. พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และหนึ่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนถึงกรณีดังกล่าวว่า เป็นเรื่องแปลกที่ก่อนหน้านี้ พล.อ.ยศนันท์ ก็อยู่กับ คสช. มาตลอด แต่ทำไมถึงด่า คสช. พร้อมกล่าวด้วยว่า "ไม่คิดถึงข้าวแดงแกงร้อนเลย" 4. ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอนุมัติงบวันเดียว 86,994 ล้านบาท เกือบครึ่งเป็นการทุ่มช่วยคนถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 14.5 ล้านราย รัฐให้เงินเป็นของขวัญปีใหม่คนละ 500 บาท ช่วยจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ คนชราได้เงินเพิ่มค่าเดินทางไปหาหมอ 1,000 บาท ค่าเช่าบ้าน 400 บาทต่อเดือน พร้อมช่วยข้าราชการเกษียณที่รับเงินบำนาญต่ำกว่าเดือนละ 1 หมื่นบาท ให้รับเต็ม 1 หมื่นบาท เพิ่มเงินบำนาญดำรงชีพให้กับข้าราชการบำนาญที่อายุ 70 ปีขึ้นไป จาก 4 แสนบาท เป็น 5 แสนบาท ขณะที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่นั่งเป็นประธาน กล่าวว่า ส่อห้ามเขียนว่ารัฐบาลแจกงบฯ	20/11/2561
1. เวทีเสวนาว่าด้วยเรื่องบทบาทสตรีในการพัฒนาสังคมชายแดนใต้ มีตัวแทนกรรมการบริหารพรรคประชาชนเข้าร่วมเสวนา 2. พรรคอนาคตใหม่เปิดที่ทำการพรรคใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3. งานเสวนา เรื่อง การก่อร่างการเมือง/มวลชนฝ่ายขวา ผ่านประวัติศาสตร์การเมืองไทย ณ ร้านหนังสือบุ๊ค จ.ปัตตานี มีตัวแทนพรรคอนาคตใหม่ ตัวแทนพรรคประชาชน และนักวิชาการอีกหลายท่านร่วมเสวนา	21/11/2561

คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่(เด็กและเยาวชน)สู่ความเป็นผู้นำ ณ โรงเรียนบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส	23/11/2561
คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่(เด็กและเยาวชน)สู่ความเป็นผู้นำ ณ ป่าไหมรีสอร์ท อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี	24/11/2561
การแข่งขันฟุตบอลตั้มยาไทย-มาเลเซีย โดยมีเลขาธิการพรรคประชาชนมาเป็นประธานเปิดพิธี ณ ประเทศมาเลเซีย ณ สนาม planet Ampang เมืองหลวงกัวลาลัมเปอร์ประเทศมาเลเซีย จัดโดยทีมงาน "รวมเป็นหนึ่งตั้มยาไทยในต่างแดน" และ "คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย"	25/11/2561
เว็บไซต์ The standard เผยแพร่บทความ เรื่อง THAILAND POLITICS พลังชุด ‘พลังประชารัฐ’ อดีต ส.ส. – คนดังแห่ร่วมบรรยาย โดย พลวุฒิ สงสกุล รายละเอียดบางส่วน เช่น อดีต ส.ส. ตั้งแต่ยุคไทยรักไทย พลังประชาชน และเพื่อไทยอย่างน้อย 44 คน ที่ย้ายข้ามเปลี่ยนข้างไปอยู่กับพรรคพลังประชารัฐ ขณะที่อดีต ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ มีอย่างน้อย 14 คนที่ย้ายมาอยู่กับพลังประชารัฐ อดีต ส.ส. พรรคการเมืองอื่นๆ อีก อาทิ พรรคพลังชล อย่างน้อย 5 คน อดีต ส.ส. พรรคชาติพัฒนา อย่างน้อย 3 คน อดีต ส.ส. พรรคชาติไทย อย่างน้อย 2 คน อดีต ส.ส. พรรคความหวังใหม่ อย่างน้อย 2 คน และอดีต ส.ส. พรรครวมชาติพัฒนา อย่างน้อย 1 คน เป็นต้น	27/11/2561
ม.อ.ปัตตานี จัดงานเสวนา สุรินทร์ พิศสุวรรณ ชีวิตไร้พรมแดน มีวิทยากรมาร่วมพูดคุยหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย คะห์ลิ้น ฯลฯ โดย นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชนเป็นหนึ่งในวิทยากรตามกำหนดการ แต่ไม่สามารถมาร่วมแลกเปลี่ยนได้เนื่องจากติดประชุมด่วนที่กรุงเทพฯ	28/11/2561
เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 350 เขตเลือกตั้ง	29/11/2561
1. คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี จัดเสวนาสาธารณะ เรื่อง "อนาคตสังคมไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน" โดยมีนักการเมืองรุ่นใหม่จากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคประชาชน พรรครวมพลังประชาชาติไทย และพรรคภูมิใจไทย ร่วมเสวนา ณ ม.อ.ปัตตานี 2. รายวิชาการจัดการในสังคมพหุวัฒนธรรม คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี เชื่อว่าที่ ผู้สมัคร ส.ส. และ Think tank ของพรรคการเมือง รับฟังและสะท้อนความเห็นมุมมองต่อการนำเสนอผลงานของนักศึกษา 3. คนรุ่นใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์จัดเวทีรับฟังความเห็นของประชาชน ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี 4. เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืนยิง นายดุลลาเต๊ะ ยานยา เป็นกำนันตำบลตาเนาะปูเต๊ะ อำเภอบันนังสตา ยะลา เสียชีวิต ในขณะที่กำลังกลับบ้านหลังการละหมาดในมัสยิดชุมชน โดยมีรายงานว่า นายดุลลาเต๊ะ ยานยา เป็นหัวหน้าของพรรคเพื่อชาติ	30/11/2561

1. คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย จัดกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ตาดีกาคนรุ่นใหม่ ณ สนาม CN Stadium จังหวัดยะลา 2. เพจ Deep South Watch เผยแพร่ แผนที่ 13 เขตเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้รวม 2 เขตของจังหวัดสงขลา โดยระบุว่า “การเลือกตั้งรอบนี้มีทั้งสิ่งใหม่และสิ่งเก่าผสมกัน แม้จะมีที่นั่งของ ส.ส. เหมือนเดิมทั้ง 13 เขต แต่การลากเส้นแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ที่เพิ่งประกาศเมื่อเร็วๆ นี้ ทำให้พื้นที่ช่วงชิงในจังหวัดยะลาทั้ง 3 เขต มีการปรับใหม่ ประมาณการณ์ได้ว่าพื้นที่เหล่านี้น่าจะมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น”	01/12/2561
พรรคประชาชนจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นลูกหนี้ กยศ. ณ หอประชุม อำเภอบาเจาะ จ. นราธิวาส โดยมี นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดนราธิวาส ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. จังหวัดนราธิวาส พรรคประชาชน เป็นผู้ดำเนินงาน	02/12/2561
คสช. เปิดเผยว่า ในวันที่ 7 ธ.ค. 2561 จะจัดประชุมชี้แจงแผนและขั้นตอนการดำเนินการทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไป ที่สโมสรทหารบก โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช.เป็นประธาน พร้อมเชิญสมาชิก คสช., สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.), คณะรัฐมนตรี (ครม.), คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) รวมถึงผู้แทนพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม	03/12/2561
1. เวทีการสัมมนาเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการสร้างสันติภาพและแก้ปัญหาชายแดนใต้ จัดโดย Civic Women และ Un Women ที่ จ.สงขลา ภายในงานมีวงเสวนา หัวข้อ “บทบาทผู้หญิงในทางการเมือง” โดยมีตัวแทนพรรคการเมืองหลากหลายพรรคเข้าร่วมเสวนา แลกเปลี่ยน อาทิ พรรครวมพลังประเทศไทย พรรคประชาชน พรรคพลังประชารัฐ พรรคอนาคตใหม่ พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคสามัญชน ฯลฯ 2. Official Matichon TV สัมภาษณ์พิเศษ นิธิ เอียวศรีวงศ์ วิพากษ์พรรคการเมือง และท่านผู้นำก่อนการเลือกตั้ง 62 ผลิตโดย มติชนทีวี	04/12/2561
1. กลุ่มคนอยากเลือกตั้งให้กำลังใจ 7 พรรคการเมืองที่ไม่ร่วมประชุมกับ คสช. คือ พรรคเพื่อไทย, อนาคตใหม่, ไทยรักษาชาติ, เสรีรวมไทย, ประชาชาติ, เพื่อชาติ และพรรคสามัญชน เพื่อเป็นสัญลักษณ์ความเชื่อมั่นในจุดยืนประชาธิปไตย หยุดการสืบทอดอำนาจเผด็จการ ผ่านการเลือกตั้ง 2. กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง และพลังมด ภายใต้เครือข่าย FFFE ย้ำข้อเรียกร้อง 5 ข้อให้ กกต. ผลักดันให้เกิดการปลดล็อกการเมือง และคำสั่งที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพสื่อและประชาชน ตรวจสอบความสัมพันธ์ของพรรคพลังประชารัฐกับรัฐบาล คสช. ให้คสช.ยุติบทบาท และรัฐบาล คสช.เปลี่ยนสภาพเป็นรัฐบาลรักษากฎหมาย ให้ คสช. หยุดใช้ มาตรา 44 แทรกแซงการดำเนินงานของ กกต. และให้เชิญองค์กรกลางจากต่างประเทศมาเข้าสังเกตการณ์การเลือกตั้งด้วย โดยทุกพรรคย้ำที่จะให้การเลือกตั้งนำไปสู่ประชาธิปไตยโดยประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินใจ	07/12/2561

3. คณะผู้บริหารพรรคประชาชนติ พบปัญหาชนมุสลิม นักเรียนเก่าจาก 18 ประเทศ ณ โรงแรมปาร์ควิว จ.ยะลา 4. นายมุฮัมมัดปาเรซ โลหะสิทธิ์ ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. จังหวัดปัตตานี พรรคพลังประชารัฐ เปิดบ้านทำอาหารเลี้ยงชาวบ้าน ในพิธีเมาลิด โดยจัดเป็นประจำทุกปี ปีนี้มีการเชือดวัว 3 ตัว และ แพะอีก 4 ตัว รวมถึงไก่อีกร้อยกว่ากิโล เพื่อเตรียมให้ชาวบ้าน ชำรახการ อติตชำระการ ได้มาร่วมพิธี โดยมี นายอนุมัติ อาหมัด สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และนายมะแอ ทาน้ำ อติแกนนำพูโล พบปะกับประชาชนที่มาร่วมงาน	
1. สหพันธ์นิสิตนักศึกษาและเยาวชนปาตานี PerMAS จัดเสวนาหัวข้อ "สิทธิทางการเมืองกับทางออกสงครามปาตานี" โดยมีปาฐกถาพิเศษหัวข้อ "สิทธิทางการเมืองว่าด้วยการกำหนดชะตากรรมตนเอง" ณ ร้านบุญ จ.ปัตตานี 2. พรรคเพื่อสันติจัดประชุม คณะกรรมการบริหารพรรค ฝ่าย 4 จังหวัด ภาคใต้และอันดามัน	10/12/2561
ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ปลดล็อกพรรคการเมืองให้ทำกิจกรรมได้	11/12/2561
1. พรรคประชาชนติ ลงพื้นที่พบปะชาวไทยพุทธชายแดนใต้ ชูนโยบายพหุวัฒนธรรม เน้นย้ำคนไทยทุกชาติพันธุ์และศาสนาต้องเท่าเทียม ดัน “วันสารทเดือนสิบ” ของไทยพุทธต้องเป็นวันหยุดราชการ ที่วัดลำภู อ.เมือง จ.นราธิวาส 2. แกนนำพรรคชาติไทยพัฒนาเดินทางไปเปิดสาขาพรรคชาติไทยพัฒนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และจัดการประชุม 14 จังหวัดภาคใต้ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช 3. ขั้นตอนไพรมารีโหวตพรรคอนาคตใหม่มีปัญหา สมาชิกพรรคบางรายไวยกระบวนกรคัดเลือกผู้สมัคร ส.ส. มีการตัดชื่อทิ้งออกก่อนหยั่งเสียง ชูหากเผยมีสิทธิถึงยุบพรรค พร้อมนัดสมาชิกแถลงที่สำนักงานพรรคฝั่งธนบุรี ปลดป้าย เผาเสื้อ คินบัตรสมาชิกพรรค และให้ขบวนหัวหน้าพรรค	14/12/2561
1. คณะกรรมการบริหารพรรครวมพลังประเทศไทย (รพช.) จัดการประชุมประชุมใหญ่สามัญครั้งที่ 2/2561 (ประชุมสมัชชาพรรค) ณ อิมแพ็ค เอ็กซิบิชั่น เซ็นเตอร์ อาคาร 2 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี 2. นายดอน ปรมดีวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คำนองค์กรต่างชาติเข้ามาสังเกตการณ์เลือกตั้งในไทย ย้ำมีศักดิ์ศรีจัดการกันเองได้ ระบุแค่เชิญให้เจ้าหน้าที่สถานทูตต่างชาติในประเทศมาติดตามก็พอแล้ว 3. คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทยจัดงาน ติวคันฝัน แก่นักเรียนมัธยมในพื้นที่ชายแดนใต้ ณ ห้องประชุมมูลนิธิมะทา จ.ยะลา 4. การแข่งขันฟุตบอลกระชับมิตรพรรคการเมืองไทย มีคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย New Dem ของพรรคประชาธิปัตย์ คนรุ่นใหม่ภราดรภาพ คนรุ่นใหม่เสรีรวมไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคเกียน	15/12/2561

พรรคกลาง และพรรครวมพลังท้องถิ่นไทย เป็นเจ้าภาพร่วม ณ โรงแรมเดอะสุโกศล พญาไท โดยคนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย	
1. พรรคประชาธิปัตย์ จัดกิจกรรมเพื่อผลักดันให้แนวทาง/นโยบายเป็นจริงในเชิงรูปธรรม กิจกรรมแรกเป็นการพบปะและร่วมเป็นวิทยากรในการสัมมนาการดำรงชีพในอุ้งกันดา ที่โรงแรมอัลมีรอช ถนนรามคำแหง ต่อมาคณะผู้บริหารของพรรคประชาธิปัตย์ ยังได้พบกับกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัทเทรตติ้งขนาดใหญ่ของราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ซึ่งต้องการสั่งซื้อน้ำตาลและข้าวสารจากไทยจำนวนมากเป็นเวลา 1 ปี 2. ทนายอาดิлян อาลีอิสเฮาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. จังหวัดยะลา พรรคพลังประชารัฐ โพสต์ในเฟซบุ๊กว่าด้วยเรื่อง EP.1 ทำไม....ทนายอาดิлянจึงต้องลงการเมืองระดับประเทศ !!! 3. พรรคนาคตใหม่ จัดงานแถลงนโยบายเปิดวิสัยทัศน์เปลี่ยนอนาคต ภายใต้หัวข้อ "12 วาระเปลี่ยนอนาคต ปักธงกองหน้าประชาธิปไตย ล้างมรดกรัฐประหาร สร้างการเมืองแบบใหม่ เจ้านายคือประชาชน" ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ 4. มีการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา	16/12/2561
1. ประชุมคัดเลือกตัวแทนพรรคการเมือง "พรรคพลังประชารัฐ" ประจำ จ.ปัตตานี โดยมี นายธีระยุทธ วานิชชัง คณะทำงานด้านยุทธศาสตร์พรรคฯ และคณะกรรมการยุทธศาสตร์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ บ้านสะก่า อ.มายอ จ.ปัตตานี 2. เปิดศูนย์ประสานงานพรรคชาติพัฒนาภาคใต้ ณ หมู่บ้านเมืองทองธานี ซอย 5 ต.คองหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	17/12/2561
1. มติชนออนไลน์เผยแพร่บทความ เรื่อง ทำไมพรรคประชาธิปัตย์จึงผูกขาดในภาคใต้? โดย ผศ. ดร.บุญอริ ยี่หะมะ 2. พรรครวมพลังประชาชาติไทย (รปช.) จัดงานกาล่าดินเนอร์ระดมทุน ในรูปแบบโต๊ะจีนจำนวน 240 โต๊ะ โต๊ะละ 1 ล้านบาท เพื่อระดมทุน 240 ล้านบาท ใช้ในการเลือกตั้ง ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์	18/12/2561
1. ดร.วิทยา อินาลา หัวหน้าพรรคเพื่อคนไทย พร้อมคณะ เดินทางลงมาเพื่อ เปิดตัวพรรคการเมืองใหม่ชื่อ “พรรคเพื่อคนไทย” ที่ชุมชนสามัคคี ซ.วิฑูรอุทิศ 2 เขตเทศบาลนครยะลา อ.เมือง จ.ยะลา 2. Deep South Watch เผยแพร่บทความ เรื่อง การเลือกตั้งคลุกข้าวยา: ประชาธิปไตยที่ไม่เสรี สองเต็งในชายแดนใต้/ปัตตานี โดย อ.ดวงยิหวา อุดรสินธุ์ 3. โรงเรียนการเมืองรวมพลังประชาชาติไทย รุ่น 2 แสดงความจำนง ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดชายแดนใต้ 5 ท่าน 4. พรรคพลังประชารัฐจัดโต๊ะจีนระดมทุนได้เก็บบริจาคกว่า 650 ล้านบาท	19/12/2561

1. คนรุ่นใหม่แห่งประเทศไทย จัดงานสร้างแรงบันดาลใจ จุดประกายฝัน ณ โรงเรียนตรุณศาสตร์วิทยา อ.สายบุรี จ.ปัตตานี 2. งานพัฒนาศักยภาพเครือข่าย พลังสื่อประชารัฐปัตตานีร่วมสร้างสันติสุขชายแดนภาคใต้ ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี และ นายก อบจ.ปัตตานี ร่วมงานในครั้งนี้ด้วย	20/12/2561
1. เวทีลงนามสัญญาที่พรรคการเมืองขอให้ไว้แก่ประชาชนทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม และดำเนินการตามนโยบายที่หาเสียงไว้ โดยมีตัวแทนจากหลายพรรคการเมืองเข้าร่วม 25 พรรค ณ กทม. โดยหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นชาวมลายูมุสลิมเป็นตัวแทนพรรคการเมืองนำอ่านคำสัญญา 2. หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และทีมบริหาร แถลงเปิดวิสัยทัศน์ต่อประชาชนชาวนราธิวาส ที่โรงแรมอิมพีเรียล จ.นราธิวาส ชูนโยบาย กระจายอำนาจ เลิกใช้กฎอัยการศึก ลดขนาดกองทัพ แก้ปัญหาไฟใต้ 3. นายศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย ยื่นร้องเรียนต่อ กกต. ให้ตรวจสอบกรณีพรรคพลังประชารัฐจัดงานโต๊ะจีนระดมทุน โต๊ะละ 3 ล้านบาท 200 โต๊ะ ยอดเงินทะลุเป้า 650 ล้านบาท	21/12/2561
1. เวทีเสวนาชายแดนใต้พื้นที่พัฒนาพิเศษจริงหรือ? จัดโดย พรรคภูมิใจไทย ณ บ้านฮัจญ์สุหลง จ.ปัตตานี 2. มีการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา 3. ฟุตบอลนัดพิเศษมิตรภาพอีสาน-ใต้ ระหว่าง ปัตตานี เอฟซี พบกับ บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ผลปรากฏว่า บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด เอาชนะไปได้ 3 ประตูต่อ 0 มีผู้ชมมากกว่าหนึ่งหมื่นคน โดย นายเนวิน ชิดชอบ ประธานบริหารสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ได้พูดคุยกับเหล่าแฟนบอลในสนามด้วยการเชิญชวนให้แฟนบอล “ตุกา” แปลว่า “เปลี่ยน” ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า มีผู้สมัคร ส.ส. พรรคภูมิใจไทยในพื้นที่ชายแดนใต้เดินทางมาพร้อมกับนายเนวินด้วย 4. ตัวแทนจากองค์การประชาสังคมและนักวิชาการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ภายใต้ Projek Sama Sama ณ ห้องประชุม Deep South Watch ม.อ.ปัตตานี	22/12/2561
1. หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และทีมบริหารพร้อมผู้สมัคร ส.ส. เดินทางสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิก เริ่มต้นจากปากทางอุโมงค์เบตมวงคลุทรี ไปจนถึงหน้าตลาดสด อ.เบตง จ.ยะลา 2. ชาวมลายูมุสลิมที่เสนอตัวลงสมัครเลือกตั้ง ส.ส. ในนามพรรคพลังประชารัฐ 11 เขต จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าพบและรับมอบโอวาทจากจุฬาราชมนตรี ที่บ้านพัก อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	23/12/2561

3. พรรคประชาชน จัดเวทีระดมความคิดเห็นจากกลุ่มตัวแทนจากประมงพาณิชย์ และตัวแทนจากประมงพื้นบ้าน ที่บริเวณใต้สะพานเฉลิมพระเกียรติ ใกล้ท่าเทียบเรือประมงจังหวัดปัตตานี 4. นายเจอะอามิง โต๊ะตาหยง อดีต ส.ส. นราธิวาส เขต 4 และ นายเจ๊ะอิลยัส โต๊ะตาหยง ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จังหวัดนราธิวาส พรรครวมพลังประชาชาติไทย พบปะประชาชนพร้อมกันแนะนำตัว ณ มัสยิดอุโบ๊ะบาตู ตำบลตะมะยุง อำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส 5. พรรคประชาชน จัดงาน “มหกรรมลูกหนี้ กยศ. ขายแดนใต้” ณ ม.อ.ปัตตานี - เวทีเสวนาวิชาการ เรื่อง “พลวัตภาคใต้ สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ภัยคุกคามและความเคลื่อนไหวของภาคประชาชน” ณ สำนักงานอธิการบดี ม.อ.หาดใหญ่ มีตัวแทนพรรคประชาชนเข้าร่วมเสวนาด้วย 2 ท่าน	
1. เปิดตัวเพจ Projek Sama Sama โดยเป็นการทำงานร่วมกันเฉพาะกิจของนักกิจกรรมทางการเมืองและสังคมในชายแดนใต้/ปาตานีบนฐานคิดของความเท่าเทียม เพื่อผลักดันให้เกิดการเมืองที่ดี มีคุณธรรม เป็นประชาธิปไตย โปร่งใสและตรวจสอบได้ ผ่านการสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไปใน 13 เขตเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 โดยเรียกร้องให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง “ร่วมเป็นสักขีพยานการเลือกตั้งเพื่อการเมืองที่ดีและมีศักดิ์ศรี” 2. ดร.วิสุทธิ บิลลาเต๊ะ ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานสำนักจุฬาราชมนตรี ประจำภาคใต้ เผยแพร่บทความ เรื่อง สืบบนทางการเมือง เป็นบาปใหญ่ที่ทำร้ายสังคมรุนแรง ในหน้าเฟซบุ๊กของเขา	24/12/2561
ผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ Abdul Salam ได้แพร่ภาพสด แต่หน้าจอค่อนข้างมืด โดยเรียกร้องให้คนมลายูมุสลิมที่จะไปเลือกตั้ง กាตรงช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน	25/12/2561
1. พรรคประชาธิปัตย์ นำว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. ภาคใต้ 50 เขต ร่วมแถลงนโยบายหลักในการแก้ไขปัญหาทางพารา ปาล์มน้ำมัน ว่าครั้งนี้เป็นการเปิดตัวว่าที่ผู้สมัครทั้ง 50 เขตเพื่อให้ได้รับรู้ถึงนโยบายของพรรคที่จะใช้ธรรมาภิบาลในทุกช่องทาง เพราะภาคใต้เปรียบเสมือนเมืองหลวงของพรรคประชาธิปัตย์ 2. พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ลงพื้นที่เป็นประธานมอบคืนโฉนดที่ดินและทรัพย์สิน “คืนความสุขให้ประชาชนลดความเหลื่อมล้ำของสังคม” เป็นครั้งที่ 6 ที่หอประชุมนานาชาติ ดลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 3. เกิดเหตุระเบิด 2 ครั้ง ในช่วงกลางคืนเวลาไล่เลี่ยกันบริเวณชายหาดแหลมสมิหลา แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของ จ.สงขลา ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา โดยจุดที่เกิดระเบิดอยู่ตรงบริเวณรูปปั้นนางเงือกทอง และรูปปั้นหนูกับแมว ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 200 เมตร ต่อมาพบว่า มีระเบิดทั้งหมด 5 ลูก ซึ่งทั้งหมดเป็นระเบิดแสวงเครื่องประกอบเอง วันต่อมาพบระเบิดลูกที่ 6 บริเวณประตูเมืองสงขลา ริมชายหาด เจ้าหน้าที่ได้ชุดและนำไปทำลาย และลูกที่ 7 ถูกพบบริเวณใกล้เคียงกับลูกที่ 6	26/12/2561

1. พบระเบิดที่ อ.ควนเนียง และ อ.บางกล่ำ จังหวัดสงขลาเพิ่มอีก 6 ลูก ระเบิด 2 ลูก เสไฟฟ้าแรงสูงโค่น โดยกู้ได้ 4 ลูก 2. ประธาน กกต. แฉลงสรุป การเลือก ส.ว. รวบรีด โปรงใส่ที่สุด มั่นใจส่ง 200 รายชื่อให้ คสช. ทัน 3. พรรคประชาชนจัดประชุมสัมมนา ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตภาคใต้ 50 เขต ณ โรงแรมอัลมီรอส กรุงเทพมหานคร 4. ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง พรรคมาตุภูมิสิ้นสภาพ ความเป็นพรรคการเมือง ขณะที่ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน นำลูกทีมเข้าพรรคชาติไทยพัฒนา ตั้งแต่ ต.ค. 2561 แล้ว	27/12/2561
1. เลขาธิการพรรคประชาชน พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชน เข้าพบ จุฬาราชมนตรี เพื่อขอคำแนะนำและคำโอวาท ณ สำนักจุฬาราชมนตรี ส่วนหน้า บ้านควนสันติ ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ในวันเดียวกันนี้ยังได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นกับผู้แทนชาวไทยพุทธและสตรีผู้ได้รับผลกระทบจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ โรงแรม บีพีแกรนด์ ทาวเวอร์ หาดใหญ่ จ.สงขลา 2. นายเจอะอามิง โต๊ะตาหยง อดีต ส.ส. จังหวัดนราธิวาส และนายเจ๊ะอิลยัส โต๊ะตาหยง ว่าที่ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จังหวัดนราธิวาส พรรครวมพลังประชาชาติไทย ร่วมประชุม ณ มัรกัสดีะวีฮะฮ์ บ้านท่าเรือ ตำบลเรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ในภารกิจกิจกรรมทางศาสนาเรื่องการ ออกดีะวีฮะฮ์ 3. เกิดเหตุรุนแรงใน 4 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อ.ระแงง อ.จะแนะ อ.ศรีสาคร และ อ.ตากใบ ทั้งยังถล่มฐานทหารจนเกิดการปะทะ และระเบิดเสไฟฟ้า มีชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ 4 ราย 4. สโมสรนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โพสต์ในแฟนเพจเชิญชวนสื่อมวลชนทำข่าว การประชุมนโยบาย เวทีพรรคการเมืองพบนักศึกษา-ประชาชน ในหัวข้อ “นโยบายพรรคการเมืองกับการแก้ปัญหาวิกฤตใต้” ในวันที่ 9 มกราคม 2562 โดยหัวหน้าพรรคการเมืองที่จะเข้าร่วม ประกอบด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชน, พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย, และนายธนธร จีรังเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่	28/12/2561
1. มีข่าวลือออกมาว่าอาจต้องขยับการเลือกตั้งออกไปอีกราว 1 เดือน ทำให้ต้องไปเลือกตั้งกันในวันที่ 24 มี.ค. 2562 เนื่องจากทางฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง มีความเห็นว่าการจัดพิมพ์ บัตรเลือกตั้งอาจเสร็จไม่ทันตามกำหนดการที่วางไว้ หลังจากทาง กกต. ยอมรับข้อเสนอของฝ่าย การเมือง ที่จะให้มีชื่อและหมายเลขผู้สมัคร ชื่อพรรคและโลโก้พรรคในบัตรเลือกตั้ง ส่งผลให้ต้องมีการกำหนดรายละเอียดลงในบัตรมากขึ้น จึงคาดว่าจะเสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลา	29/12/2561

2. เว็บไซต์มติชนสุดสัปดาห์ เผยแพร่บทความ เรื่อง เปิดข้อเรียกร้อง – เจาะลึกจุดยืน “สตรีชายแดนใต้” หลังนายกฯ ประยุทธ์ปลดล็อกและเป็นนักการเมือง โดย อุตสาขอับดุลชะกูร์ บินฮาฟิอีย์ (อับดุลสุโก ดินอะ) 3. ว่าที่ ร.ต.ดร.อับดุลฮาฟิซ หิเล รองเลขาธิการพรรคประชาชาติ พบปะศิษย์เก่าอินโดนีเซีย มาเลเซีย อิรัก จอร์แดน อียิปต์ ลิเบีย ซีเรีย และชูดาน ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ที่ สถาบันศึกษาปอเนาะอัลฟาตะห์ อ.รามัน จ.ยะลา 4. นายเจอะมิง โต๊ะตาหยง อดีต ส.ส. นราธิวาส และนายเจ๊ะอิลยัส โต๊ะตาหยง ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จังหวัดนราธิวาส พรรครวมพลังประชาชาติไทย พบปะ แนะนำตัว แสดงวิสัยทัศน์ แนวคิด ประสบการณ์ การทำงาน และแนวทาง ทางการเมือง ต่อประชาชน ณ วัดเชิงเขา ตำบลปะลูกาสาแม๊ะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส 5. เพจ Media Selatan เผยแพร่ รายการ The politics บุนีกิตอ ตอนที่ 1 สัมภาษณ์อภิศักดิ์ หะยีมะ ผู้สมัครลงเลือกตั้ง ส.ส. เขต 1 พรรคอนาคตใหม่ 6. มีเหตุข่มขืนรถทหารพราน ที่ อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส ทำให้ทหารพรานได้รับบาดเจ็บ 3 นาย 7. มีเหตุลอบวางระเบิดในเวลาไล่เลี่ยกัน 4 อำเภอ จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย ที่ อ.ระแงง มีเหตุวางระเบิดเสาไฟฟ้าริมถนน ที่ อ.ศรีสาคร มีเหตุวางระเบิดเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ที่ อ.เรือสาะ มีเหตุวางระเบิดหมอนคอนกรีตรองรางรถไฟ ได้รับความเสียหาย และที่ อ.เจ๊ะไอร้อง มีเหตุวางระเบิดเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือ	
1. พรรคพลังประชารัฐเปิดตัวว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. ภาคใต้ 50 เขต ที่ศูนย์ประสานงานฯ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2. เลขาธิการ กกต. เผยยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะมีการเลื่อนเลือกตั้งหรือไม่ เหตุยังไม่มีการกำหนดอย่างเป็นทางการ 3. เว็บไซต์ สถานีวิทยุ Media Selatan เผยแพร่บทความ เรื่อง จับกระแสการเลือกตั้งเขต 1 การเมืองเรื่องเครือญาติและความสัมพันธ์ โดย อ.อสม่า มังกรชัย 4. เพจ Projek SAMA SAMA เผยแพร่อินโฟกราฟฟิก แผนที่ 13 เขตเลือกตั้งในพื้นที่สังเกตการณ์ ภายใต้ Projek SAMA SAMA ประกอบไปด้วย จังหวัดปัตตานี 4 เขต จังหวัดยะลา 3 เขต จังหวัดนราธิวาส 4 เขต และจังหวัดสงขลา 2 เขต (เขต 7-8) 5. เว็บไซต์ BBC NEWS ไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง เลือกตั้ง 2562: องค์กรสิทธิเรียกร้องให้ คสช. ยกเลิกการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น โดย นันทชนก วงษ์สมุทร	30/12/2561
1. งานซูโกรา ชาวปยูตไม่ทิ้งกัน มี คุณสุติน ญูพทยานนท์ อดีต ส.ส. ปัตตานี 6 สมัย อาจารย์วันมูหะมัดนอร์ มะทา อดีตประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร หัวหน้าพรรคประชาชาติ รศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี และ ผศ.ดร.วรวิทย์ บารู อดีต ส.ว.	31/12/2561

จังหวัดปัตตานี ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จังหวัดปัตตานี ร่วมปราศรัยและพูดคุยแลกเปลี่ยนกับประชาชน มัสยิดกลางบ้านปูยู อ.เมือง จ.ปัตตานี 2. ผู้บริหารพรรคไทยรักษาชาติร่วมประชุมกับว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. เขต ชายแดนใต้ของพรรคไทยรักษาชาติ ที่โรงแรมอิมพีเรียล จังหวัดนราธิวาส	
1. สำนักพระราชวัง เผยแพร่ประกาศสำนักพระราชวัง เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในวันที่ 4-6 พฤษภาคม 256 2. ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต อดีตประธานรัฐสภา ได้โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว เปิดเผยว่าเตรียมที่จะถวายฎีกา เพื่อให้มีการยุติการเลือกตั้งในครั้งนี้ก่อน โดยอ้างเหตุผลว่า เนื่องจากกติกากเลือกตั้งไม่เป็นธรรมตามระบอบประชาธิปไตย รอให้เสร็จพระราชพิธีบรมราชาภิเษกก่อน แล้วมาร่วมสร้างแนวทางกฎเกณฑ์กติกาใหม่ นำประเทศชาติไปสู่สังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 3. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่ รายชื่อตัวเก็งว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี 4 เขต และจังหวัดยะลา 3 เขต (อย่างไม่เป็นทางการ) 4. มีการต่อเวลาลงนาม “สัญญาประชาชน” จัดตั้งรัฐบาลต้องมีเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หลัง 25 พรรคเซ็นแล้ว แต่ยังคงไม่มีพรรคพลังประชารัฐและพรรครวมพลังประชาชนไทยเข้าร่วม	01/01/2562
1. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และ หัวหน้าคสช. ให้สัมภาษณ์ภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) โดยยืนยันว่า พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส.จะยังไม่ออกภายในวันนี้ตามกำหนดการเดิมที่มีการตั้งไว้ และยังบอกไม่ได้ว่า จะเป็นเมื่อไหร่ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แต่จะทำให้เร็วที่สุด ในส่วนของรัฐบาลนั้น ยังไม่ได้มีการพูดถึงการเลื่อนวันเลือกตั้งออกไป ยังคงเป็นไปตามโรดแมปเดิมที่วางไว้ ซึ่งอย่างรวดเร็วที่สุดคือในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 ส่วนจะช้าหรือเร็วนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ 2. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร อดีตกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โพสต์ในเฟซบุ๊กส่วนตัวชี้ เลือกตั้ง 24 ก.พ. 62 เลื่อนแน่ หากรัฐบาลไม่รีบออกพระราชกฤษฎีกาภายในสัปดาห์นี้ 3. หม่อมเจ้าจุลเจิม ยุคล โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว ระบุว่า กกต. สมควรเลื่อนเลือกตั้งออกไปเป็นวันที่ 19 พฤษภาคม 2562 หลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสร็จสิ้น ซึ่งจะเป็นการเหมาะสมที่สุด ไหนๆ ก็ทนรอกันมาได้ หากจะลงแดงตายกัน ก็ให้มันรู้กันไป 4. พระสมาน ศรีงาม นำทีมสภาประชาชนปฎิวัติสันติแห่งชาติ ยื่นหนังสือ กกต. ขอให้กำหนดวันเลือกตั้งหลังพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งไม่ควรเปลี่ยนรัฐบาลในช่วงนี้ เนื่องจากอาจจะเกิดปัญหาแนวพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมีความสำคัญสูงกว่าสิ่งอื่นใด ย้ำการเลือกตั้งแบบเผด็จการไม่สร้างความสง่างามในช่วงพิธีสำคัญ 5. เว็บไซต์มติชนสุดสัปดาห์ เผยแพร่บทความ เรื่อง ระบอบประยุทธ์ โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์	02/01/2562

6. อ.อุเชนทร์ เชียงแสน อาจารย์สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โพสต์ในเฟซบุ๊ก ส่วนตัวว่า “และแล้วก็ไปตามที่คาดไว้ ผู้บริหารโทรมาให้เลื่อนงานเวทีพรรคการเมืองไปก่อน ซึ่งเท่ากับยกเลิก” ซึ่งหมายถึง เวทีการประชุมนโยบาย เวทีพรรคการเมืองพบนักศึกษา-ประชาชน ในหัวข้อ “นโยบายพรรคการเมืองกับการแก้ปัญหาวิกฤตได้” ที่มีกำหนดจะจัดขึ้นในวันที่ 9 มกราคม 2562 7. เว็บไซต์ BBC NEWS ไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง เลือกตั้ง 2562 : “หลังเลือกตั้งเราจะเห็นความผิดหวังที่เพิ่มขึ้น” เพราะผู้กำกับกรอบการเลือกตั้งที่ दौरान มุมมองจาก ศ.ดร. เกษียร เตชะพีระ เรื่องโดย หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ ผู้สื่อข่าวบีบีซีไทย 8. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน เผยแพร่บทความ เรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งใน 3 จว.ชายแดนภาคใต้ เลือกคนมากกว่าเลือกพรรค โดย ผศ.ดร.บุญอริ ยีหมะ 9. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่ เปิดรายชื่อตัวเต็งว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส 4 เขต (อย่างไม่เป็นทางการ) 10. กกต. มีมติส่ง 200 รายชื่อที่ได้รับเลือกเป็น ส.ว. ให้ คสช. แล้ว 11. #เลื่อนแม้มึงสิ ดิดอันดับต้นๆ ในทวิตเตอร์	
1. เว็บไซต์ BBC NEWS ไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง เลือกตั้ง 2562 : 15 ปีไฟใต้กับความหวังถึงสันติภาพหลังการเลือกตั้ง โดย รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช 2. ที่ตึกบัญชาการ 1 ทำเนียบรัฐบาล พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวถึงกระแสข่าวการเลื่อนวันเลือกตั้ง ว่า ไม่รู้ นายกรัฐมนตรีตอบไปเมื่อวานนี้ทั้งหมดแล้ว ต้องให้ กกต. พิจารณาดูความเหมาะสมอะไรต่างๆ และถ้ามีการขยับวันเลือกตั้งจริง ก็ยังอยู่ในช่วง 150 วันตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว เพราะวันที่ 24 กุมภาพันธ์เป็นวันแรกในห้วง 150 วัน 3. ศ.ดร.วิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายกฎหมาย เข้าหารือกับ นายอิทธิพร บุญประครอง ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และคณะ เพื่อให้ กกต. กำหนดวันที่เหมาะสม เร็วที่สุด ย้ำกำหนดวันเลือกตั้งยังอยู่ภายในกรอบ 150 วัน หลังกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. มีผลบังคับใช้ คือภายใน 9 พฤษภาคม ส่วนจะเป็นวันที่ 24 กุมภาพันธ์หรือไม่ ยังตอบไม่ได้ เพราะ กกต. ต้องนำปฏิทินการเลือกตั้ง และปฏิทินการจัดงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มาพิจารณาเพื่อกำหนดวันที่เหมาะสม เร็วที่สุด และต้องระมัดระวังไม่ให้กิจกรรมหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ไปทับซ้อนกับพระราชพิธี ส่วนจะเป็นกำหนดเดิม หรือต้องไปขยับในช่วงเวลาใด กกต. จะเป็นผู้พิจารณาอีกครั้ง 4. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่ เปิดรายชื่อตัวเต็งว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดสงขลา 2 เขต (อย่างไม่เป็นทางการ)	03/01/2562

5. พรรคพลังประชาชนไทย ส่งรายชื่อผู้สมัคร ส.ส. เขต จังหวัดนราธิวาสทั้ง 4 เขต มายังเพจ Projek Sama Sama 6. กกต. ออกกฎเหล็ก เข้ม หาเสียงเลือกตั้ง ห้ามช่วยเงินของงานบุญ ใช้ถ้อยคำรุนแรง หยาบคาย ปลุกเร้าคน อนุญาตขึ้นป้ายรูปผู้สมัครผู้ถูกเสนอชื่อเป็นนายกฯได้ พร้อมเปิดพรีหาเสียงโซเชียลทุกช่องทาง 7. เกิดเหตุยิงนายมาหามะสากือรี ยะกูมอ นายก อบต. จะกะวะ อ.รามัน จ.ยะลา เสียชีวิต โดยมีเสียงตามร้านน้ำชาและโลกออนไลน์ว่ากรณีดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่ใกล้จะมาถึงนี้ด้วย ขณะที่รายงานบางส่วนระบุว่าเขาเป็นหัวหน้าของพรรคประชาชาติ 8. กกต. ส่งรายชื่อผู้ได้รับการเลือกเป็น ส.ว. ทั้ง 200 คน ให้ คสช. แล้ว เพื่อคัดเลือก 50 คน พร้อมระบุ ขณะนี้พบเรื่องร้องเรียนความไม่โปร่งใสจำนวน 16 เรื่อง 9. นายศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย เดินทางที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ เพื่อยื่นเอกสารหลักฐานประกอบคำร้องเรียนเพิ่มเติมต่อ กกต. ให้ตรวจสอบกรณีเมื่อวันที่ 19 ธ.ค. 2561 พรรคพลังประชารัฐจัดงานโต๊ะจีนระดมทุน โต๊ะละ 3 ล้านบาท รวม 200 โต๊ะ ยอดเงินกว่า 650 ล้านบาท โดยมีสำนักข่าวแห่งหนึ่งรายงานผังโต๊ะจีนงานระดมทุนดังกล่าว พบว่า มีชื่อคล้ายหน่วยงานรัฐ 3 แห่ง ได้แก่ คลัง 20 โต๊ะ 60 ล้านบาท ททท. 3 โต๊ะ 9 ล้านบาท ซึ่งอาจเข้าข่ายความผิดตามมาตรา 76 ของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560 ที่บัญญัติห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นใดของรัฐ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ บริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมระดมทุนของพรรค	
1. ศ.ดร.วิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรีฯ ชี้ 24 มี.ค. 2562 เหมาะสมที่สุดที่จะมีการเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้ง 22 พ.ค. 2562 ยืนยันจัดวันที่ 24 ก.พ. 2562 ไม่ได้ และเชื่อว่าประชาชนเข้าใจ 2. สโมสรนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ออกแถลงการณ์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดกิจกรรมติเบตพรรคการเมือง โดยย้ายไปสถานที่จัดงานไปจัดที่โรงแรมแทน แต่วันและเวลาเดิม 3. นายพีระพัฒน์ อาแว ผู้ดูแลพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของพรรคภราดร ส่งรายชื่อผู้สมัคร ส.ส. ทั้ง 11 เขต มายังเพจ Projek Sama Sama พร้อมระบุด้วยว่า ทีมเราทั้งหมด มีชื่อทีมว่า “ภราดร ลังกาสูกะ” เป็นกลุ่มอดีต ส.ส. คือ คุณ ภูเดช เจ๊ะอุเซ็ง (ชื่อเดิม อัลตุกอเด เจ๊ะอุเซ็ง) มาลงในเขต 2 นราธิวาส ซึ่งเขตนี้ทางทีมหวังมากกว่าจะได้ 1 ที่นั่ง เพื่อชนะคู่แข่ง อย่าง คุณสุรเชษ แวอาแซ เพราะ ท่านคุณภูเดช (แบเด) ได้เดินกลยุทธ์ในการหาเสียงแบบดาวกระจาย และ เน้นนโยบาย ออกแบบได้ที่พี่น้องสามจังหวัดสามารถออกแบบร่วมกันได้ ในการสร้างการเมืองแบบใหม่ และ	04/01/2562

พัฒนาพื้นที่ไปพร้อมกัน ส่วนเขตอื่นๆ เราหวังคะแนนปาดิสิรวมกัน 3 จังหวัดที่ 50,000 เสียง โดยประมาณ 4. สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" ดำเนินรายการโดย พัชรา ยิ่งดำรง ตอนแรก เป็นติดตามการวิเคราะห์ และประเมินโดย นายมุฮัมมัดอายุบ ปาทาน ประธานสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ประเด็น "นโยบายพรรคการเมืองกับการสร้างสันติภาพ จชต." โดยรายการนี้จะออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 16.35-17.00 น. 5. #ทวงคืนวันสอบ ติดเทรนทวิตเตอร์อันดับ 1 โดยการสอบ GAT PAT แต่เดิมกำหนดให้เป็นวันที่ 24 ก.พ. 2562 แต่มีประกาศเลื่อนให้มีการสอบเร็วขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงกับการเลือกตั้ง 24 ก.พ. 2562 5 มกราคม 2562 6. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้โพสต์ข้อความผ่านทวิตเตอร์ว่า “ตอนนี้ผมเห็นว่ามีกระแสหลายๆ นักเรียนอยากจะ #ทวงคืนวันสอบ ผมเข้าใจหลายๆ นะครับ แต่อย่างไรก็ตาม อยากให้หลายๆ อดทนรออีกเล็กน้อยให้ กกต. ได้กำหนดวันเลือกตั้งให้ชัดเจน เพื่อที่ อปท. จะได้สามารถวางแผนพิจารณาการเลื่อนวันสอบ GAT PAT ต่อไปครับ”	
1. นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี อธิการบดีของนายกรัฐมนตรี แสดงความคิดเห็นกรณีการกำหนดวันเลือกตั้งผ่านเฟซบุ๊กในหัวข้อ “เลื่อนเลือกตั้ง เท่ากับ (อาจ)ไม่มีเลือกตั้ง” 2. เว็บไซต์มติชนออนไลน์ เผยแพร่บทความ เรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งใน 3 จว.ชายแดนภาคใต้ เลือกคนมากกว่าเลือกพรรค โดย ผศ.ดร.บุญอริ ยีหมะ 3. กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง นำโดย จำนิว-สิริวิชัย เสรีวิวัฒน์, นายอานนท์ นำภา แกนนำกลุ่มพลเมืองได้กลับ, นายเอกชัย หงส์กังวาน นักกิจกรรมทางการเมือง, นางพะเยาว์ อัคฮาด แม่ฮ่องเกต ร่วมกันชูป้ายและพัด ข้อความว่า ไม่เลื่อน/ไม่เลื่อนเลือกตั้ง ที่สกายวอล์ค อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เพื่อแสดงสัญลักษณ์เรียกร้องรัฐบาล และ กกต. พังเสียงประชาชน พร้อมตะโกน ส่งเสียง ไม่เลื่อนเลือกตั้ง ตลอดการชุมนุม ทั้งนี้ ในการแสดงกิจกรรม พบ นายปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ และนาย รังสิมันต์ โรม ผู้ช่วยเลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ นายปิยบุตร เปิดเผยว่า ตนมาให้กำลังใจในฐานะส่วนตัว กับผู้ที่รณรงค์ให้มีการเลือกตั้ง เพราะถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย เพราะมองว่ารัฐบาลนี้เป็นสิ่งผิดปกติ และอยู่มานานเกินไป	06/01/2562
1. ขบวนการศาสนาเพื่อมนุษยชาติและสร้างสันติภาพโลกถาวร ยื่นหนังสือถึง กกต. ให้หยุดการเลือกตั้งแบบเผด็จการ ให้รัฐบาล คสช. จัดตั้งสภาประชาชน	07/01/2562

2. พบหนังสือเวียนกรมการปกครอง ถึงนายทะเบียนทุกจังหวัด สั่งระงับดำเนินการตามแผนเตรียมเลือกตั้งจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากได้รับการประสานจาก กกต. ว่า พ.ร.ฎ.เลือกตั้ง ส.ส. ยังไม่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
1. นายกสมาคมข้าราชการส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย เปิดเผยว่า การเลื่อนเลือกตั้งใหญ่ กระทบ ‘เลือกตั้งท้องถิ่น’ คาดเลื่อนเลือกตั้งท้องถิ่นไปจนถึงเดือนเมษายน 2563 2. เวทีแสดงวิสัยทัศน์ของพรรคการเมืองต่อเรื่องรัฐสวัสดิการ โดย ตัวแทนพรรคการเมือง : ดร. อุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา พรรคชาติไทยพัฒนา คุณเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์ พรรคสามัญชน พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง พรรคประชาชาติ คุณศิริกัญญา ตันสกุล พรรคอนาคตใหม่ คุณอรรถวิชัย สุวรรณภักดี พรรคประชาธิปไตย คุณลดาวาลย์ วงศ์ศรีวงศ์ พรรคเพื่อไทย คุณสมบัติ บุญงามอนงค์ พรรคเกียน ที่ กรุงเทพฯ 3. ที่แยกราชประสงค์ นายอานนท์ นำภา ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรม พร้อม ด้วย นายสิริวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ และ นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ เดินทางไปแสดงออกคัดค้าน กระแสการเลื่อนเลือกตั้ง จาก 24 ก.พ. เป็นต้น มี.ค. ที่ยังไม่มี ความชัดเจน ด้วยการยื่นข้อปฎิ “ไม่เลื่อน” ครั้งที่สอง โดยครั้งนี้มีการเตรียมขบวนน้ำเปล่ามา 2 ขวด ใช้ ทำจิ้งหะห้วงส่งสัญญาณให้ถึงรัฐบาลคสช. พร้อมตะโกน “เลือกตั้ง ไม่เลื่อน” เดินรณรงค์ไปบน สกายวอล์กตามแนวรถไฟฟ้า โดยบรรยากาศเป็นไปอย่างคึกคัก มีนักเรียน นักศึกษา และ ประชาชนทั่วไป เข้าร่วมราว 200 คน 4. สถานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต และองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ออกแถลงการณ์ร่วม "ไม่เลื่อนเลือกตั้ง"	08/01/2562
1. การประชุมนโยบาย เวทีพรรคการเมืองพบนักศึกษา-ประชาชน ในหัวข้อ “นโยบายพรรคการเมืองกับการแก้ปัญหาวิกฤตได้” ณ โรงแรมทวินโลตัส ห้องบงกชรัตน์ ถนน พัฒนาการคูขวาง อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช มีหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชาติ พรรคเสรีรวมไทย และ พรรคอนาคตใหม่ ร่วมประชุมนโยบาย 2. ศ.ดร.วิชญ์ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ให้นักเรียนทำใจ เลื่อนเลือกตั้งยังไม่ชัดเจน ยังยึดวันที่ 16-19 ก.พ. 2562 เป็นวันสอบ GAT-PAT เหมือนเดิม	09/01/2562
1. เวที “ส่งเสียงประชาชน : เสียงประชาชนไปไกลกว่าการเลือกตั้ง” ครั้งที่ 1 นโยบายด้านเยาวชน ของพรรคการเมือง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตัวแทนพรรคการเมืองที่เข้าร่วม : แพทย์หญิงเพชร ดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย, นางสาวปติมา เปาะอีแตดาโอ๊ะ พรรครวมพลังประชาชาติไทย, นายอันวาร์ สาและ พรรคประชาธิปัตย์, ผศ.ดร.วรวิทย์ บารูพรรคประชาชาติ, นายมุฮัมหมัดนัสรี เงาะ พรรคไทยรักษาชาติ และ นางสาวมูนิเราะห์ ปอแซ พรรคอนาคตใหม่ จัดโดย ThaiPBS ศูนย์ ข่าวภาคใต้ ณ คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี	10/01/2562

2. พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวจ หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย พร้อมคณะ เดินทางมาพบ แกนนำพรรค และทำการเปิดที่ทำการพรรค จ.ยะลา ณ บ้านจารู ย่านตลาดเก่า ในเขตเทศบาลนครยะลา จ. ยะลา 3. เว็บไซต์มติชนออนไลน์ เผยแพร่บทความ เรื่อง วิเคราะห์ศึกเลือกตั้ง-การเมืองไทยปี'62 เดิมพัน ครั้งใหญ่คสช. โดย ศ.ดร.สุชาติ บำรุงสุข	
1. สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.) ออกแถลงการณ์การ เรียกร้องให้ทุก ภาคส่วนต่อต้านการเลื่อนเลือกตั้ง 2. สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่ รายการ "เส้นทาง สู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ อ.เอกรินทร์ ส่วน ศิริ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี 3. ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและ ลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561	11/01/2562
1. พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรคประชาชาติ พร้อมด้วย วรวิทย์ มะกุดี รองหัวหน้าพรรค และ กรรมการบริหารพรรค เดินทางไปพบปะพูดคุยกับตัวแทนผู้ประกอบการร้านอาหารต้มยำกุ้งไทยที่ เปิดกิจการในประเทศมาเลเซีย ที่รัฐยะโฮบารู เมืองชายแดนของมาเลเซียที่มีอาณาเขตติดต่อกับ ประเทศสิงคโปร์ นับเป็นครั้งที่ 2 แล้วที่พรรคประชาชาติได้พบปะพูดคุยกับกลุ่มผู้ประกอบการร้าน ต้มยำกุ้งในมาเลเซีย ซึ่งมาเปิดกิจการในมาเลเซียมากกว่า 5,000 แห่ง 2. พรรคเพื่อชาติ เปิดตัวว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. 3 จังหวัดชายแดนใต้ 3. กกต. ประกาศผู้ได้รับคะแนนสูงสุด การเลือก ส.ว. ระดับประเทศ 200 คน ส่งคสช. คัดเลือก มี คนตั้ง-ทหาร-ตำรวจ เพียง 4. อ.สมัย เจริญช่าง กรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร อดีต ส.ส. กรุงเทพฯ หลายสมัย พรรคประชาธิปัตย์ และเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ติดต่อกันมาเป็นเวลา 34 ปี ประกาศลาออก จากพรรคฯ บนเวทีบรรยายศาสนา โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากทางพรรคฯ ไม่มีนโยบายเพื่อมุสลิม และไม่เคารพเสียงประชาชนในพื้นที่	12/01/2562
1. เวทีสาธารณะสตรีกับการเมืองยุค 2019 "เราคือหุ้นส่วนในการพัฒนา โลกเปลี่ยนด้วยมือเรา" จัดโดย เครือข่ายผู้หญิงยุคความรุนแรงแสงสันติภาพ 3 จชต. และภาคเครือข่ายสตรี จ.ปัตตานี ณ โรงแรมปาร์ควิว จ.ปัตตานี มีว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. และว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ของหลาย พรรคการเมือง ร่วมนำเสนอนโยบายที่ร่วมเยียวยา แก้ปัญหา และพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ 2. งาน “มิติใหม่งานขับเคลื่อนสตรีชายแดนใต้” จัดโดย เครือข่ายสตรีชายแดนใต้เพื่อการพัฒนา มี นักวิชาการในพื้นที่ชายแดนใต้และกรรมการบริหารพรรคประชาชาติร่วมเป็นวิทยากรเสวนาและ วิทยากรกระบวนการ	13/01/2562

3. เพจ ทนายอับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ เผยแพร่ นโยบายของพรรคภูมิใจไทย กับ 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้แนวคิดเปลี่ยนเสียงระเบิดเป็นเครื่องจักร SOUTH ECONOMIC CORRIDOR หรือ SEC (สร้างเขตพัฒนาพิเศษ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) ด้วยการต่อยอดจาก พ.ร.บ. เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 ที่มีอยู่แล้ว มาปรับให้สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต และแก้ปัญหาเหลื่อมล้ำกับพื้นที่อื่น ให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน 4. เพจ Media Selatan เผยแพร่ รายการ The politics ภูมิทิศ ตอน ที่ 2 สัมภาษณ์ 'ปาตีมาะ เปาะอีแตดาโอะ' ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. ปาร์ตี้ลิสต์ของพรรครวมพลังประชาชาติไทย 5. กลุ่มคนอยากเลือกตั้งออกแถลงการณ์ "ไม่เลื่อน ไม่ล้ม ไม่ต่อเวลา" 5. "อิทธิพร บุญประคอง" ประธาน กกต. ให้สัมภาษณ์ทีมข่าวการเมืองโพสต์ทูเดย์ ขอให้ทุกคนหวังสิทธิ ออกมาลงคะแนนเลือกตั้ง นำประเทศกลับสู่ระบอบประชาธิปไตย 6. เกิดเหตุยิงนายวาริน แสงจันทร์ (สามี) และนางรอกีเยาะ สะแปอิง (ภรรยา) เสียชีวิตที่บ้านผู้เสียชีวิต ต.กาบัง อ.กาบัง จ.ยะลา โดยนายวารินเป็นว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. พรรครวมพลังชาติไทย	
1. เจ้าหน้าที่หน่วยเฉพาะกิจสงขลา ร่วมกับตำรวจ สภ.สะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ปิดล้อมตรวจค้น และจับกุมแกนนำระดับสั่งการในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งเจ้าหน้าที่คาดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุระเบิดนางเงือก ณ หาดสมิหลา อำเภอเมืองสงขลา และเหตุป่วนอีกหลายจุดในจังหวัดสงขลา ส่วนการตรวจค้นภายในบ้านไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย จึงควบคุมตัวไปสอบสวนค้นที่ศูนย์ซักถามค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี 2. พรรคประชาชาติ นำโดย พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรคฯ พร้อมด้วยว่าที่ผู้สมัครพรรคประชาชาติ เขต 1 และ เขต 2 ยะลา จัดเวทีพบปะชาวไทยพุทธ ที่ อ.ยะหา จ.ยะลา	14/01/2562
1. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ เรียกว่าที่ผู้สมัครของพรรคในพื้นที่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พร้อมกรรมการบริหารพรรคประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานของพรรคประชาชาติ ที่บ้านท จ.ยะลา โดยกำชับผู้สมัครทุกคนให้เพิ่มความถี่ในการลงพื้นที่พบปะและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนให้มากขึ้นอีก เพื่อประโยชน์ของประชาชนและพรรคประชาชาติต่อไป 2. เว็บไซต์ สถานีวิทยุ Media-selatan เผยแพร่บทความ เรื่อง ปาตีมาะ เปาะอีแตดาโอะ ดอกไม้เหล็กแบ่งบานกลางดงกระสุนปืน โดย อ.อสมมา มังกรชัย	15/01/2562
1. นายไพศาล พิษมงคล กรรมการผู้ช่วยรองนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ) โพสต์ข้อความทางเฟสบุ๊ก Paisal Puechmongkol ว่า อย่าชุมนุมให้เสียเวลาเลย! ถ้าไม่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งทั่วไป กกต. ก็ไม่มีอำนาจจัดการเลือกตั้งได้! ดังนั้น ตอนนี้จึงไม่ใช่ปัญหาว่า กกต. จะกำหนดการเลือกตั้งเมื่อใด เพราะ กกต. ยังไม่มีอำนาจที่จะกำหนดอะไรทั้งนั้น จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งทั่วไป 2. นักศึกษาที่ปัตตานี ขอนแก่น สกลนคร ธรณรงค์ "ไม่เลื่อนเลือกตั้ง" โดยที่ปัตตานีมีแถลงการณ์จากองค์การบริหารองค์การนักศึกษา และแถลงการณ์จากสโมสรนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ม.อ.	16/01/2562

ปัตตานี ส่วนที่ขอนแก่นมีตำรวจตั้งโต๊ะตรวจบัตรประชาชนผู้ร่วมกิจกรรม ขณะที่สุดัลปะดาห์ที่บางแสน-เชียงใหม่ จ่อเคลื่อนอีกรอบย้ำเจตนารมณ์เลือกตั้ง 24 กุมภาพันธ์ 3. นักศึกษา ม.ศิลปากร และ ม.บูรพา โพสต์ข้อความผ่านโลกออนไลน์... พอกันที่ รอเกือบ 5 ปี จะเลื่อนหนีไปไหน? นิตโฆว์จูดยืน 'ไม่เลื่อนเลือกตั้ง' 17 ม.ค. 2562 4. ที่แยกราชประสงค์ กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง นำโดย ญัฐฐา มหัทธนา ได้จัดกิจกรรมกระชิบเลือกตั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ 20 คน หลังจากที่มีการจัดชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลไม่เลื่อนวันเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ม.ค. ญัฐฐา ได้ถูกควบคุมตัวไปยังสถานีตำรวจ โดยเจ้าหน้าที่อ้างว่า มีการใช้เสียงเกินกว่ากฎหมายกำหนดคือ 115 เดซิเบลเอ การจัดกิจกรรมในวันนี้จึงได้มีการออกแบบให้มีการชูป้ายข้อความ และกระชิบข้อความว่า “เลือกตั้งเกิน 10 มี.ค. เสียงโมฆะ” พร้อมทั้งมีหีบบัตรเลือกตั้งวางไว้เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องการเลือกตั้ง โดยการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีนักการทูตจากสถานเอกอัครราชทูตเยอรมันประจำประเทศไทยร่วมสังเกตการณ์	
1. มีการเผยแพร่คลิปเสียงในช่องข้อความของหลายๆ กลุ่มในเฟซบุ๊ก โดยคลิปเสียงเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานี(ปนไทยในบางคำ) ใจความประมาณว่า “ฝากถึงคนมลายูมุสลิมที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ใกล้จะมาถึงนี้ ให้ช่วยกันกาตรงช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนให้พรรคใดๆ หากทำสำเร็จตรงนี้จะได้รับหนึ่งในความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ แต่หากไม่ประสบความสำเร็จตรงนี้ เราจะยังคงถูกรังแกและถูกยึดครองต่อไปอีก และขอให้ช่วยกันส่งต่อเสียงนี้ถึงเพื่อนๆ ด้วย” โดยคนที่ส่งมาบอกว่าคนของ BRN ส่งต่อมา แต่มีการพยายามเช็คอีกทางพบว่ามีคนบอกเป็นเสียงของ PULO ปล่อยมาได้ราวเดือนกว่าๆ หรืออาจนานกว่านั้น 2. พรรคภูมิใจไทย เปิดตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ นโยบายพรรคภูมิใจไทย ที่สนามช้างฯ บุรีรัมย์ 3. ที่ทำเนียบรัฐบาล นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า 24 มี.ค. 2562 เหมาะเลือกตั้งที่สุด คาด พ.ร.ฎ. เลือกตั้ง ประกาศภายในสัปดาห์หน้า 4. นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชูป้ายและชักชวนเพื่อนนักศึกษา/ประชาชนร่วมกิจกรรม "ไม่เลื่อนเลือกตั้ง" ที่จะจัดสุรินทร์ ด้าน "ศิลปากรเสรีเพื่อประชาธิปไตย" นัดวาดรูประบายสี "เขียนเพื่อเลือกตั้ง เขียนเพื่อสิทธิ" ที่สะพานทับแก้ว ขณะที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา รวมตัวค้านเลื่อนเลือกตั้ง พร้อมจัด "เลือกตั้งจำลอง" ด้าน นักศึกษา ม.อ.หาดใหญ่ ร่วมชูจุดยืน "ไม่เลื่อน ไม่ล้ม ไม่ต่อเวลา" จัดเลือกตั้งเพื่อให้ประเทศกลับสู่ประชาธิปไตย 5. สภานักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ออกหนังสือเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมฟังการแถลงข่าวเรื่องเรียกร้องให้กลุ่มคนที่เคลื่อนไหวอยากเลือกตั้งหยุดสร้างเงื่อนไขเพื่อให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง โดยกำหนดแถลงข่าววันที่ 18 มกราคม เวลา 10.00 น. ณ ที่ทำการสภานักศึกษา อาคารกิจกรรมนักศึกษา ม.ร.	17/01/2562

1. ศ.ดร.วิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า จะมีการเลือกตั้งซ้ำในวันที่ 24 มี.ค. 2562 โดยจะเปิดรับสมัคร ส.ส. 5 ในวันที่ 4-8 ก.พ. 2562 2. เพจ White news เผยแพร่บทความ เรื่อง โฟกัส! นโยบายพรรคการเมือง เรื่อง"มุสลิม" ปม อ. สมัย ออกจากประชาธิปไตย โดย ชุนคมคำ 3. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ยืนยันมีเลือกตั้งแน่นอนและไม่โมฆะ เตือนกลุ่มเคลื่อนไหวเรื่องเลือกตั้ง เลิกทำกิจกรรมที่ทำให้สังคมตั่นกล้ว 4. นายสิริวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ หรือจ่านิว แกนนำคนคัดค้านเลื่อนเลือกตั้ง ขอเปลี่ยนที่ชุมนุม เลี่ยงปะทะ หลังมีกลุ่มนัดชุมนุมด้าน 5. นักศึกษา นักกิจกรรม อาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกิจกรรม CMU Walk to VOTE รณรงค์ไม่เลื่อนเลือกตั้ง ณ อ่างแก้ว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม นับร้อยคน ซึ่งได้มีข้อเรียกร้องให้ คสช. มอบอำนาจให้ประชาชน ผ่านการเลือกตั้งตั้งกำหนดวันเลือกตั้งอย่างชัดเจน 6. สภานักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ออกแถลงการณ์ มีใจความว่า การกระทำของ กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง สร้างความไม่สบายใจต่อประชาชนคนไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าพระราชกฤษฎีกา คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยอาศัย อำนาจตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง ที่จะมีการขีดเส้นเรียกร้องเร่งรัดให้มีการกำหนดวันในการออกพระราชกฤษฎีกาการเลือกตั้ง 7. ศิษย์เก่าม.ราม ร่วมลงชื่อคัดค้านจุดยืนสภานักศึกษา ย้ำการเคลื่อนไหวเป็นสิทธิ ‘เปลวเทียนส่องแสงให้ดอกไม้ประชาธิปไตยแบ่งบานในสังคมไทย’ 8. พรรคพลังประชารัฐเปิด 24 รายชื่อนายทุนโตะเงิน รวม 90 ล้านบาท 9. ในพื้นที่ชายแดนใต้ เป็นวันที่เกิดเหตุรุนแรงถี่ยิบตลอดทั้งวัน เช่น เวลา 07.30 น. คนร้ายลอบวางระเบิด เจ้าหน้าที่ที่ทหารพราน ชป.ร้อย.ทพ.4814 ฉก.ทพ.48 บาดเจ็บ 5 นาย เหตุเกิดที่บริเวณถนนเลียบทางรถไฟ พ.ม.1 บ้านโตะเต็ง ตำบลโตะเต็ง อำเภอสุไหงปาดี นราธิวาส เวลา 07.40 น. เจ้าหน้าที่ 3 ฝ่ายสนธิกำลังกันเข้าติดตามบุคคลเป้าหมายในพื้นที่บ้านตีกอ ม.7 อำเภอจะแนะ นราธิวาส เกิดการปะทะกัน มีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 1 ราย เวลา 07.53 คนร้ายลอบวางระเบิดในพื้นที่หนองจิก เบื้องต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บจำนวน 2 นาย คือด.ต.ประเสริฐ ผิวละออ และด.ต.กิตติพันธ์ อักษรแก้ว 10. ช่วงค่ำ มีผู้ก่อเหตุใช้อาวุธปืนกวดยิงใส่วัดรัตนานภาพ บ้านโคกโก หมู่ที่ 2 ต.โตะเต็ง อ.สุไหงปาดี จ.นราธิวาส ทำให้มีพระสงฆ์มรณภาพ 2 รูป และได้รับบาดเจ็บสาหัส 2 รูป โดยในช่วงก่อนหน้านี้มีผู้นำศาสนาอิสลามถูกยิงเสียชีวิตมาแล้วหลายราย เช่น วันที่ 24 ธ.ค. 2561 มีผู้ใช้อาวุธสงครามกระหน่ำยิงนายสมมะแอ เจ๊ะมะ อิหม่ามมัสยิดบ้านท่าราบ ตำบลกะมียอ อำเภอเมืองปัตตานีในขณะที่อยู่ในที่จอดรถจนเสียชีวิต เมื่อวันที่ 11 ม.ค. 2562 มีเหตุยิงนายดอเลาะ สะไร หรือ	18/01/2562

อับดุลเลาะห์ บิน อับดุลฮามิด อิหม่ามมัสนิดปูโปะจนเสียชีวิต หรือเมื่อวันที่ 19 ม.ค. 2562 มีคนร้ายลอบยิงนายยูโซ๊ะ ลีเมาะ โต๊ะอิหม่าม หมู่ 16 บ้านคลองพน ตำบลนาทวี อำเภอนาหวี สงขลา ได้รับบาดเจ็บเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เป็นต้น	
1. กลุ่มรวมคำแหงเพื่อประชาธิปไตย ล่ารายชื่อพร้อมออกแถลงการณ์ กรณีสถานการณ์ศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงคัดค้านกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง ชี้การเคลื่อนไหวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่การก่อความไม่สงบ 2. กลุ่มประชาชนอยากเลือกตั้ง เติมนรงค์ในถนนข้าวสาร สนับสนุนให้มีการเลือกตั้ง 3. เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย ออกแถลงการณ์ สมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย เรื่อง ขอเรียกร้องให้ กกต. ใต้สวนทำความจริงให้ปรากฏ กรณีเงินโต๊ะจีน พปชร. หายไปไหน 560 ล้านบาท 4. กลุ่มสามัคคีก่อนเลือกตั้ง เรียกร้อง กลุ่มคนอยากเลือกตั้งหยุดชุมนุมก่อความวุ่นวาย ชี้อาจสร้างเงื่อนไขกระทบการเลือกตั้ง และ พระราชพิธีฯ ปิดไม่ได้เป็นเครื่องมือใคร 5. ที่ศูนย์ประชุมฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายสรวิชัย เสรีวัฒน์ หรือจ่านิว แกนนำกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง อ่านแถลงการณ์ ระบุว่า จะนัดชุมนุมจนกว่าจะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกา(พ.ร.ฎ.)กำหนดวันเลือกตั้ง และจะต้องประกาศภายในวันที่ 24 ม.ค. 2562 นี้เท่านั้น ซึ่งหากยังไม่เห็นความชัดเจนกลุ่มคนอยากเลือกตั้งจะมาชุมนุมกันอีกครั้งในวันที่ 26 ม.ค. 2562 ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย 6. มีแถลงการณ์จากหลายองค์กร ประณามการสังหารผู้นำศาสนาทั้งสองฝ่าย เช่น สำนักจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น 7. เพจ ประชาชาติ - People's Nation โพสต์ข้อความ "ประชาชาติ" เคร้าใจและเสียใจเป็นอย่างยิ่งต่อความสูญเสียของพี่น้องประชาชนชายแดนใต้ที่เป็นเป้าหมายอ่อน (soft target) และขอวิงวอนผู้เกี่ยวข้องให้เคารพในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law –IHL) ด้าน พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรคประชาชาติ พร้อมด้วย พล.ต.ท.อนุรุต ฤกษ์นการะเกตุ รองหัวหน้าพรรคประชาชาติ นายมาหามะรอปี เจ๊ะแฉะ ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส.เขต 1 นราธิวาส นายกุเฮง ยอวาอะฮ์น ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส.เขต 3 นราธิวาส และนายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส.เขต 4 นราธิวาส เดินทางไปที่ รพ.สุโหงโกลก เพื่อเยี่ยมให้กำลังใจ พระสงฆ์ 2 รูป ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์คนร้ายยิงถล่มวัดรัตนานภาพ ที่ ต.โต๊ะเต็ง อ.สุโหงโกลก จ.นราธิวาส 8. คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย โพสต์เฟซบุ๊กส่วนตัวถึงเหตุการณ์บุกยิงพระสงฆ์ ที่วัดโคกโก หรือวัดรัตนานภาพ ต.โต๊ะเต็ง อ.สุโหงโกลก จ.นราธิวาส ทำให้มีพระสงฆ์มรณภาพและบาดเจ็บว่า ถือเป็นเหตุการณ์ที่เลวร้าย และสะเทือนใจชาว	19/01/2562

พุทธอย่างยิ่ง ทำให้พี่น้องประชาชนในพื้นที่รู้สึกเสียขวัญและหวาดผวา จึงขอประณามการกระทำอันโหดเหี้ยม ไร้ซึ่งมนุษยธรรม ของกลุ่มโจรที่มีพฤติกรรมป่าเถื่อน ไม่เกรงกลัวต่อบาป ซึ่งทุกศาสนา รวมทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ล้วนสอนคนให้ทุกคนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนทำร้าย และพรวนชีวิตผู้อื่นด้วยกันทั้งสิ้น 9. นายฮานีฟ หยงสตาร์ เลขาธิการพรรคเพื่อสันติ โพลในเฟสบุ๊คส่วนตัว ประณามความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และขอแสดงความเสียใจต่อผู้เสียชีวิตและญาติพี่น้อง 10. นายกรัฐมนตรี ประณามเหตุคนร้ายบุกโจมตีวัดรัตนานุกาฬ จ.นราธิวาส ส่งผลล่าคนร้ายมาลงโทษให้ได้	
1. สถานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกแถลงการณ์ จี้ รัฐบาลคืนอำนาจให้ประชาชน กำหนดวันเลือกตั้งโดยเร็ว 2. จุฬาราชมนตรี ส่งผู้แทนเยี่ยมให้กำลังใจพระสงฆ์ที่ได้รับบาดเจ็บ พร้อมทั้งร่วมงานศพเจ้าอาวาสวัดรัตนานุกาฬ จ.นราธิวาส และเดินทางไปเยี่ยมให้กำลังใจครอบครัวของอิหม่ามที่ถูกยิงเสียชีวิตก่อนหน้านี้ด้วย 3. พรรคภราดรภาพจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2562 เพื่อปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมกรรมการบริหาร โดยมี ม.ร.ว.ดำรงดิศ ดิศกุล หัวหน้าพรรคภราดรภาพ เป็นประธานในที่ประชุม พร้อมแถลงนโยบายเป็นครั้งแรก ว่า ประเทศไทยที่ผ่านมา มีความแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง มาเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี ทำให้ประเทศไทยเดินหน้าไปได้ช้ามาก ความแตกแยกทางความคิด ทำให้สถาบันการเมืองไม่มีเสถียรภาพในการบริหารประเทศ และความแตกแยกนั้นก็ เป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันในหลายๆด้าน ดังนั้นวันนี้อยากให้ทุกคน วางความแตกต่างทางความคิด เพื่อช่วยกันแสวงหาจุดยืนร่วมกันที่ดี เพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน บนสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ	20/01/2562
1. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ยืนยัน พ.ร.ฎ. เลือกตั้ง ออกแน่นอน ขอให้ใจเย็น เฝ้ายังไม่รู้จะถูกทบทวนจากพรรคการเมืองไหน ขอเสนอโยกย้ายก่อน วอนอย่าเลือกพรรคการเมืองที่จะให้อะไร เดือนเป็นความเสียหายของประเทศ 2. กลุ่มนักกิจกรรม นิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมตัวกันถือป้ายหยุดยื้อหยุดเลื่อนการเลือกตั้ง การขอคัดค้านการเลื่อนการเลือกตั้ง ภายในตึกในคณะกรรมการเมืองการปกครอง พร้อมกับอ่านแถลงการณ์ด้วย 3. องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เผยแพร่หมายแถลงข่าว เรื่อง “การจัดการเลือกตั้งและจุดยืนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” ในวันอังคารที่ 22 มกราคม 2562 บริเวณลานพ่อขุนฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 4. งานเสวนา "เลือกตั้ง 62 ? : ศาสตร์และศิลป์ของการเลือกตั้งและอภินิหารทางการเมือง" ร่วมเสวนาโดย: รศ.ดร. สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.สตีธร	21/01/2562

ธนาธิโชติ สถาบันพระปกเกล้า ผศ.ดร. ประจักษ์ ก้องกีรติ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินรายการโดย: อ.วศิน ปั่นทอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ห้อง ร.102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)	
องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ออกประกาศฉบับ “ด่วนที่สุด” แจ้งยกเลิกการแถลงข่าว พร้อมให้เหตุผลว่า “มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน”	22/01/2562
1. เว็บไซต์ ราชกิจจานุเบกษา ได้เผยแพร่ ประกาศ พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2562 2. คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีมติเสียงข้างมากกำหนดการจัดการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 โดยให้เหตุผลเป็นช่วงเวลาเหมาะสม ไม่กระทบความพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จัดเวทีเสวนาของพรรคการเมือง แสดงวิสัยทัศน์ต่อสาธารณชน ร่วมเสวนาในหัวข้อ “ทำไมคนรุ่นใหม่ต้องไปเลือกตั้ง” โดยตัวแทนพรรคการเมืองประกอบด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรคประชาชาติ นายรังสิมันต์ โรม พรรคอนาคตใหม่ รศ.จักษุ พันธุ์ชูเพชร พรรครวมพลังประชาชาติไทย นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง พรรคเพื่อไทย และนายอับดุลกอฮาร์ อาแว ปูเตะ พรรคภูมิใจไทย 4. กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง แลงยูติการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 26 ม.ค. 2562 หลังมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. แต่ไม่หยุดเคลื่อนไหวจับตาการเลือก ยืนยันจะไม่ยอมให้การเลือกตั้งกลายเป็นเพียงพิธีกรรมสืบทอดอำนาจเผด็จการ 5. หัวหน้าพรรคประชาชาติ ให้สัมภาษณ์ทีมข่าวเวิร์คพอยท์ เสนอยกเลิกกฎอัยการศึก แก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ 6. เวทีอภิปรายทางวิชาการหัวข้อ “มองการเลือกตั้งไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน” ผู้ร่วมอภิปรายโดย ศ.ดร.ธนศ อภรณ์สุวรรณ ธรรมศาสตร์ราชมงคล ม.ธรรมศาสตร์ รศ.ดร.สมชัย ภัทรธรรณันท์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมส. ผู้แทนผู้อำนวยการเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินรายการโดย อาจารย์ธวัชชัย ป้องศรี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มมส. ที่ห้อง D 415 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดโดย วิทยาลัยการเมืองการปกครอง และเครือข่าย We Watch 24 มกราคม 2562 7. กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ออกคำสั่งที่ 51/2562 เรื่อง จัดตั้งคณะประสานงานระดับพื้นที่ มีรายชื่อคณะทำงานทั้งหมด 67 คน มีรายชื่อหลายท่านที่น่าสนใจ เช่น คุณปาดิมา เปาะอิตเตาโอะ ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 10 พรรครวมพลังประชาชาติไทย คุณชดะรี บินเซ็น ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 16 พรรคประชาชาติ คุณฮัมดี ขาวสะอาด หัวหน้าสาขาพรรค/หัวหน้าคณะทำงานจังหวัดนราธิวาส พรรคอนาคตใหม่	23/01/2562

คุณอนันต์ พงศ์ประเสริฐ ลูกชายคุณนาเช่ พงศ์ประเสริฐ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคเพื่อไทย เป็นต้น 8. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 9. ศ.นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวภายหลังประชุมร่วมกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ว่า ได้มีการหารือถึงประเด็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ประกาศวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในวันที่ 24 มีนาคม 62 อย่างเป็นทางการ ซึ่งที่ประชุมมีมติว่า การทดสอบความถนัดทั่วไป (GAT) และ การทดสอบความถนัดทางวิชาการ/วิชาชีพ (PAT) ปีการศึกษา 62 จะกลับมาสอบตามกำหนดการเดิมคือ วันที่ 23-26 ก.พ. 2562 เหมือนเดิม 10. นายเปียร์ก้า ตาปีโอลา เอกอัครราชทูตอียูประจำประเทศไทย กล่าวผ่านทวิตเตอร์ส่วนตัวว่า ทางการไทยกำลังก้าวไปสู่การกลับคืนสู่ระบอบประชาธิปไตย สะท้อนจาก พ.ร.ฎ. และการประกาศวันเลือกตั้งของ กกต. จะคอยรอดูการหาเสียงที่มีเสรีภาพและสันติ ให้โอกาสทุกฝ่ายเท่าเทียม อียูพร้อมสนับสนุนไทยในฐานะคู่ค้าและมิตรประเทศ 11. นายทาฮา แมคเฟอร์สัน เอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย กล่าวผ่านทวิตเตอร์ส่วนตัวว่า ชาวนิวซีแลนด์จะสนับสนุนและช่วยส่งเสริมการเดินทางกลับสู่ระบอบประชาธิปไตยของไทยต่อไป 12. กลุ่มสมาชิกรัฐสภาอาเซียนเพื่อสิทธิมนุษยชน หรือ เอพีเอชอาร์ ออกแถลงการณ์เรียกร้อง คสช. ยุติข้อห้ามทุกประการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นก่อนการเลือกตั้ง 13. Google ไทย ผุดเครื่องมือ “ตรวจข่าวจริง” รับเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 เชื้อช่วยลดการนำเสนอข้อมูลที่น่าไปสู่ความเข้าใจผิด 14. นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ กรรมการบริหารพรรคประชาชาติ และ อดีตประธานสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ให้สัมภาษณ์สื่อ เรียกร้องให้ทุกฝ่ายอยู่ในกติกาการเลือกตั้ง เพื่อการเมืองที่สร้างสรรค์	
ตัวแทนพรรคประชาชาติเดินทางไปพบปะกับนักศึกษาไทยที่เมืองยอกยาคาร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย	25/01/2562
1. พรรคประชาธิปัตย์ประชุมว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. 14 จังหวัดภาคใต้ 50 เขต ที่โรงแรมहरรรษา เจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 2. พรรคประชาชาติจัดเวทีพบปะนักศึกษาไทย ณ มหาวิทยาลัยอาห์หมัด ดะห์ลัน เมืองยอกยาคาร์ตา อินโดนีเซีย พร้อมจัดบรรยาย เรื่อง “อนาคตการจ้างงานและสร้างงาน” โดย ว่าที่ ร.ต.ดร.อัป	26/01/2562

ดุอาพิช ฮิเล และจัดวงเสวนา เรื่อง “กลับไปแล้ว เราจะทำอะไร? จากมุมมองที่หลากหลาย” วิทยากรโดย นางวรรณะ ระเด่นอะหมัด นายอัลโตรา โตราแม ดร.อาแซ สะยาอะ นายทวิศักดิ์ ปี และนางสาวฟารีดา ณ นคร	
1. พรรคประชาชาติ เปิดปราศรัยครั้งแรกในกรุงเทพมหานคร โดยมี นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการพรรค นายวรวิทย์ มะกุดี รองหัวหน้าพรรค ร.ต.อ.นิติภูมิธณัฐ มิ่งรุจิราลัย รองหัวหน้าพรรค ดร.ณัทย ทิวไผ่งาม รองหัวหน้าพรรค พร้อมด้วย ว่าที่ผู้สมัคร ส.ส. กรุงเทพมหานคร ผู้แทนจากภาคเหนือ, ใต้, อีสาน และปริมณฑล ร่วมเป็นจำนวน มาก 2. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่ รายการ "เส้นทาง สู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ รศ.ดร. สามารถ ทองเผื่อ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี และผู้อำนวยการสถาบันสมุทรรัฐ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ม.อ.ปัตตานี 3. เพจ Media Selatan เผยแพร่รายการ The politics บุมิกิตอ ตอนที่ 3 สัมภาษณ์คุณวรรณะ ระเด่นอะหมัด กรรมการบริหารพรรคประชาชาติ 4. เว็บไซต์ ไทยโพสต์ดอทเน็ต เผยแพร่บทความ เรื่อง พรรคประชาชาติ ในศึกเลือกตั้ง 24 มี.ค. 62	27/01/2562
1. กกต. เปิดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง และสำหรับการ เลือกตั้งนอกราชอาณาจักรแล้วเป็นวันแรก การขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตนั้นมีทั้งการเปิดให้ ลงทะเบียนแบบออนไลน์ และลงทะเบียนได้ที่สำนักงานทะเบียนของแต่ละอำเภอทั่วประเทศ การ ลงทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตทำได้จนถึงวันที่ 19 ก.พ. เวลา 24.00 น. 2. ขวเนตวิจารณ์ระบบลงทะเบียนใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าของ กกต. วันแรกล่ม... 3. พรรคประชาชาติ มีมติคัดเลือกบุคคลเพื่อเสนอชื่อในบัญชีรายชื่อนายกรัฐมนตรีของพรรค ประชาชาติ ในการสมัครรับเลือกตั้ง คือ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา อดีตประธานรัฐสภา และ หัวหน้าพรรค อยู่ในบัญชีรายชื่อนายกรัฐมนตรี ลำดับที่ 1 ศาสนาอิสลาม พ.ต.อ. ทวี สอดส่อง อดีต เลขาธิการ ศอ.บต. และเลขาธิการพรรค ลำดับที่ 2 ศาสนาพุทธ ดร.ณัทย ทิวไผ่งาม อดีตรอง โฆษกรัฐบาล และรองหัวหน้าพรรค ลำดับที่ 3 ศาสนาคริสต์ 4. เว็บไซต์ สถานีวิทยุ Media-selatan เผยแพร่บทความ เรื่อง วรรณะ ระเด่นอะหมัด ดอกไม้ เหล็กแห่งประชาชาติ โดย อ.อสม่า มังกรชัย 5. เว็บไซต์ ไทยโพสต์ดอทเน็ต เผยแพร่บทความ เรื่อง นราฯ พื้นที่ความหวัง 'รบข.' เปิดตัว 4 ผู้สมัคร ส.ส. แกร่งทุกเขต... 6. กกต. เปิดแอป Smart Vote นับถอยหลังวันเลือกตั้ง ให้ประชาชนตรวจสอบหน่วยเลือกตั้ง ตัวเอง เช็กข้อมูลลงคะแนนก่อนเลือกตั้ง รองรับทั้งระบบปฏิบัติการ ios และ android ดาวน์โหลด ฟรี	28/01/2562

7. พันตำรวจเอกทวี สอดส่องเลขาธิการ พรรคประชาชาติ พร้อมด้วย พลตำรวจโท อนุรุต กฤษณะการะเกตุ และท่านวิทยา พานิชพงศ์รองหัวหน้าพรรคประชาชาติ ไพบปะพูดคุยกับคณะ “นายกพุทธสมาคม” จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล จำนวน 140 คน ที่โรงแรมชาลิณาย่านรามคำแหง พร้อมทักทายเสวนาอย่างเป็นกันเอง ด้วยความมุ่งหวังว่าพรรคประชาชาติจะเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันให้สถานการณ์ความไม่สงบในชายแดนใต้คลี่คลายไปสู่ความสันติสุขให้จงได้	
1. 4 รัฐมนตรีจากพรรคพลังประชารัฐ ยื่นใบลาออก มีผลพวงนี้ เพื่อไปปฏิบัติงานการเมืองอย่างเต็มตัว โดยบอกว่าเพื่อสร้างบรรทัดฐานทางการเมือง 2. ป.ป.ช.เผยดัชนีโปร่งใสไทยปีพ.ศ. 2561 แย่ลง เพราะที่ผ่านมาการเลือกตั้งไม่ชัดเจนและรัฐจำกัดเสรีภาพ	29/01/2562
1. พรรคพลังประชารัฐ มีมติให้เสนอชื่อ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในบัญชีนายกรัฐมนตรี ของพรรคฯ พร้อมด้วยนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี และ นายอุตตม สาวนายน หัวหน้าพรรคฯ ในขณะที่ พล.อ.ประยุทธ์ ระบุว่า ต้องใช้เวลาตัดสินใจ เพราะมีหลายพรรคทาบทามมา 2. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เปิดเผยว่า ถ้าได้ต่ำกว่า 100 ที่นั่ง จะลาออก แต่ขอให้เพื่อใจ 24 มีนาคม 2562 อาจไม่มีการเลือกตั้ง 3. นายปราโมทย์ (เชครีฎอ) สมะดี หัวหน้าพรรคเพื่อสันติ เปิดเผยว่า จากการประเมินสถานการณ์ทางพรรคได้มีความเห็นว่าจะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 24 มี.ค. 2562 ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1. เงื่อนไขของการเลือกตั้งครั้งนี้ขาดความเป็นประชาธิปไตย 2. ความไม่พร้อมของทางคณะกรรมการฯ และผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายท่าน เนื่องจากเงื่อนไขทางการเมืองที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง 4. เว็บไซต์มติชนออนไลน์ เผยแพร่บทวิเคราะห์ ของ ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข พินิจว่า พรรคทหารจะแพ้การเลือกตั้ง และชวนคนไทยช่วยกันปลดแอก 5 ข้อ กลับสู่วิถีเสรีนิยมประชาธิปไตย 5. นายชุมสาย ศรียาภัย รองโฆษกพรรคเพื่อไทย เตือนพรรคพลังประชารัฐ ดัน พ.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา แคนดิเดตนายกฯ ส่อขาดคุณสมบัติ เหตุขัดกันแห่งประโยชน์ส่วนตัว ชี้นั่งหัวหน้าคสช. เสี่ยงทำเลือกตั้งไม่สุจริต ชูไม่ลาออกอาจเป็นเหตุยื่นคำร้องต่อศาล รธน. ยุบพรรคได้	30/01/2562
1. ศ.ดร.วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี เชิญคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เข้ามาหารือที่ทำเนียบรัฐบาล โดยจะหารือในทุกประเด็น ตั้งแต่ในส่วนของการชำระการ รัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรี เพื่อจะได้เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน พร้อมออกมาเป็นข้อกำหนดในการวางตัวช่วงเลือกตั้ง	31/01/2562

2. พรรคเพื่อชาติ เตรียมเสนอชื่อบัญชีนายกรัฐมนตรีเบื้องต้นวางไว้คือ นายสงคราม กิจเลิศไพโรจน์ หัวหน้าพรรค อย่างไรก็ตามนายจตุพร พรหมพันธุ์ นายยงยุทธ ตียะไพรัช แกนนนำพรรคเพื่อชาติ ได้ติดต่อทาบถาม พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกฯ เป็นนายกรัฐมนตรีบัญชีพรรคอีกคน 3. เพจ พรรคเพื่อสันติ เผยแพร่แถลงการณ์ ชี้แจงเหตุที่จะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 24 มี.ค. 2562 4. ศ.ดร.วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีที่พรรคเพื่อไทยระบุว่าถ้าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. ตอบรับเข้าบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐในการเสนอตัวเป็นนายกฯ อาจทำให้พรรคพลังประชารัฐเสี่ยงถูกยุบพรรค จากกรณีผลประโยชน์ขัดกันทางตรงและทางอ้อม ส่งผลต่อการเลือกตั้ง ว่า ไม่เกี่ยวกับ ใครจะไปกล่าวหาหากันก็ได้ เมื่อถามย้ำว่าข้อสังเกตนี้มีความเป็นไปได้หรือไม่ ศ.ดร.วิษณุ กล่าวว่า ไม่เกี่ยวกับ 5. เปิดชื่อผู้สมัคร ส.ส. เพื่อไทย ชิง 250 เขต แบ่งเป็นภาคเหนือ 51 เขต ภาคอีสาน 112 เขต ภาคกลาง 55 เขต ภาคใต้ 15 เขต และ กทม. 22 เขต โดยสามจังหวัดชายแดนใต้ มีเพียงจังหวัดนราธิวาส 3 เขต และจังหวัดปัตตานี 2 เขต	
1. พรรคภูมิใจไทย เสนอชื่อ นายอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรค ในบัญชีนายกรัฐมนตรีเพียงชื่อเดียว 2. พรรคพลังประชารัฐ แท้เขวบนชั้นหมาก เดินทางด้วยรถยนต์มาจากพรรค ถนนรัชดา มายังทำเนียบรัฐบาล เพื่อเทียบเชิญ หรือสួขอ พลเอกประยุทธ์จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. เป็นบัญชีนายกฯ ลำดับที่ 1 ของพรรคพลังประชารัฐอย่างเป็นทางการ 3. เพจ THE STANDARD เผยแพร่ว่าที่บัญชีนายกรัฐมนตรีพรรคการเมือง โดยพรรคที่ยืนยันแล้วคือ พรรคพลังประชารัฐ ได้แก่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ศ.ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และ ดร.อุตตม สาวนายน พรรคเพื่อไทย ได้แก่ คุณหญิงสุดาร์ตน์ เกียรติพันธุ์ รศ.ดร.ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ และ นายชัยเกษม นิติสิริ พรรคประชาธิปัตย์ ได้แก่ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง และ ดร.ณทัย ทิวไผ่งาม พรรคประชาธิปัตย์ ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พรรคอนาคตใหม่ ได้แก่ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ พรรคภูมิใจไทย ได้แก่ นายอนุทิน ชาญวีรกูล พรรคชาติไทยพัฒนา ได้แก่ นางสาวกาญจนา ศิลปะอาชา พรรคเสรีรวมไทย ได้แก่ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส ส่วนพรรคที่ปรากฏรายชื่อแล้วแต่ยังไม่ยืนยัน คือ พรรคไทยรักษาชาติ ได้แก่ ร.ท.ปรีชาพล พงษ์พานิช และ นายจาตุรนต์ ฉายแสง	01/02/2562
มารา ปาตานี แถลงการณ์ประกาศไม่คุยกับฝ่ายรัฐไทย จนกว่าเลือกตั้งแล้วได้รัฐบาลใหม่	03/02/2562
1. กกต. เปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เขตวันแรกพร้อมกันทั่วประเทศ และเป็นวันแรก ที่พรรคการเมืองสามารถสมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ รวมถึงยื่นบัญชีรายชื่อนายกรัฐมนตรีจากพรรคต่างๆ ด้วย โดยกำหนดกรอบเวลาไว้ตั้งแต่ 4-8 กุมภาพันธ์ 2562	04/02/2562

2. ชายแดนใต้ศึกศึก วันแรกของการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เขต ปัตตานี 4 เขต มีผู้สมัคร 71 คน นราธิวาส 4 เขต มีผู้สมัคร 72 คน และยะลา 3 เขต มีผู้สมัคร 51 คน โดยทั้งสามจังหวัดมีกองเชียร์ของพรรคพลังประชารัฐมากกว่าพรรคอื่นๆ ที่มาสมัครในวันดังกล่าว 3. ผู้สมัครพรรคเพื่อชาติแห่เปลี่ยนชื่อเป็น "ทักษิณ-ยิ่งลักษณ์" หวังให้ประชาชนจำง่าย โดย ทักษิณ มี 11 คน และ ยิ่งลักษณ์ มี 3 คน 4. กกต. แฉลงสรุภาพรวมรับสมัคร ส.ส. ทั่วประเทศ มี 58 พรรค ยอดทะลุ 5,831 คนทุบสถิติปี พ.ศ. 2554 (ที่วันแรกมีผู้สมัครประมาณสองพันคนเท่านั้นเอง) 5. รายการพิเศษ เลือกตั้ง 62 ทิศทางประเทศไทย ทางช่อง 3 เชิญ 9 แกนนำพรรคฯ คือ พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคชาติพัฒนา พรรคเสรีรวมไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคไทยรักษาชาติ พรรคอนาคตใหม่ และ พรรคประชาธิปัตย์ มาร่วมแสดงวิสัยทัศน์ 6. เว็บไซต์ thaipublica.org เผยแพร่บทความ เรื่อง รู้ทันปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ในช่วงใกล้เลือกตั้ง โดย สฤณี อาชวานันทกุล 7. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์ กรรมการปฏิรูปประเทศด้านสื่อ ประเด็น "บทบาทของสื่อในสนามการเลือกตั้ง'62"	
1. พรรคเพื่อไทย สมัคร ส.ส.บัญชีรายชื่อ ที่ กกต. มี 97 รายชื่อ มีชื่อคุณหญิงสุรดาตน์ เกียรติพันธุ์ ไม่มีชื่อ รศ.ดร.ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ 2. พรรคไทยรักษาชาติ สมัคร ส.ส.บัญชีรายชื่อ ที่ กกต. มี 108 รายชื่อ 3. ผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 พรรคพลังประชารัฐ จ.นราธิวาส และประชาชนจำนวนมาก แห่ขบวนไปร้องขอความเป็นธรรมจาก กกต. นราฯ ชี้แจงทั้งน้ำตา ขอความเป็นธรรมถูกกลั่นแกล้ง กรณีจับฉลากได้เบอร์ 1 แต่ ผอ. กกต. บอกว่าเอกสารไม่ครบ เลยพลาดเบอร์ 1 ไป	05/02/2562
1. พล.อ.ยศนันท์ หรั่งเจริญ ที่เคยวิจารณ์ คสช. พร้อมชวน "ทหารทุกคนยื่นเคียงข้างประชาชน" จน พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ หลุดถามถึง "ข้าวแดงแกงร้อน" หลังจากหายไปกว่า 2 เดือน กลับมาพร้อมกับข่าวลาออกจากสมาชิกพรรคไทยรักษาชาติและประกาศเลิกเล่นการเมือง 2. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ และอดีต กกต. โพสต์ข้อความทางเฟซบุ๊ก แสดงความเห็นเรื่อง “กกต. กำลังออกอาการแปลกๆ มีหนังสือสั่งการจากรองเลขาธิการ กกต. ไปยังผู้อำนวยการสำนักงาน กกต. ทุกจังหวัด ให้ชะลอโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกโครงการ เช่น โครงการรณรงค์เผยแพร่ประชาธิปไตย โครงการ กปน. มีอาชีพ โครงการ รด.จิตอาสา ฯลฯ เนื่องจากระเบียบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายยังไม่ผ่านการอนุมัติจาก กกต. เรื่องดังกล่าว เป็นสิ่งที่น่าวิตกว่า การเลือกตั้งคราวนี้ประชาชนน่าจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตย และเข้าไปตรวจสอบการเลือกตั้งได้ยาก ซึ่งไม่ทราบว่าจะ กกต. คิดอะไร หรือ ใช้เวลาในการทำอะไรในช่วงที่ผ่านมา ระเบียบยังไม่เสร็จ กกต. ควรมีคำตอบในเรื่องนี้”	06/02/2562

3. นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ นำสมาชิกพรรคยื่นสมัครจำนวน 124 รายชื่อ ซึ่งชื่อบัญชีนายกฯ ของพรรคปรากฏว่ามี นายธนาธร คนเดียว 4. นายอนุทิน ชาญวีรกูล บัญชีนายกรัฐมนตรีคนเดียวของพรรคภูมิใจไทย นำทีมว่าที่ผู้สมัครของพรรคมาร่วมส่งเอกสารสมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ เต็มจำนวนที่กฎหมายกำหนด 150 คน 5. มีผู้สมัคร ส.ส. จ.เชียงราย แต่งตัวเป็นเทวดามาสมัคร ส.ส. 6. เฟสบุ๊ค Andrew MacGregor Marshall เผยแพร่โพสต์เกี่ยวกับกรณี พรรคไทยรักษาชาติ เตรียมเสนอชื่อ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นบัญชียกคน เดี่ยวของพรรคไทยรักษาชาติ 7. พรรคพลังประชารัฐเตรียมแผนสำรองหาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ตอบรับแคนดิเดตนายกฯ	
1. เว็บไซต์ BBC NEWS ไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง เลือกตั้ง 2562 : 8 ก.พ. ไทยรักษาชาติ กับ จุดเปลี่ยนการเมือง “ระดับแผ่นดินไหว” ? โดยมีการพูดถึงประเด็นนี้ตลอดทั้งวันในโลกออนไลน์ 2. #ไทยรักษาชาติ ติดเทรนด์อันดับ 1 ในทวิตเตอร์ 3. นายณัฐวุฒิ ใสกึ่ง ประธานยุทธศาสตร์หาเสียงเลือกตั้งพรรคไทยรักษาชาติ นำทีม นปช. แกลง ยืนยัน นปช. ยังอยู่กับ พรรคไทยรักษาชาติ ไม่ขัดแย้งกรณีรายชื่อ ส.ส.บัญชีรายชื่อ และพรรคยังมี จุดยืนเพื่อประชาธิปไตยไม่เอาเผด็จการ เตรียมลงพื้นที่ปราศรัยช่วยผู้สมัคร ส.ส. 160 เขตทั่วประเทศ หลัง 8 ก.พ. 62 4. ร.ท.ปรีชาพล พงษ์พานิช หัวหน้าพรรคไทยรักษาชาติ ไม่มาลงพื้นที่เข้านี้ ที่เขต สวนหลวง ตามที่พรรคแจ้งกำหนดการไว้ ระบุติดภารกิจ มีนายจาตุรนต์ ฉายแสง มาแทน และ นาย ณัฐวุฒิ ใสกึ่ง แกลงข่าวเที่ยงนี้ ท่ามกลางกระแสข่าวแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีจะเป็นบุคคลสำคัญนอก พรรคและจะเปิดเผยชื่อ 8 ก.พ. 5. พรรคพลังประชารัฐยื่นสมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ต่อ กกต. จำนวน 120 คน โดยมี นายณัฐพล ทีปสุวรรณ อดีตแกนนำ กปปส. อยู่ในลำดับที่ 1 ส่วนลำดับที่ 2 คือ นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ประธานยุทธศาสตร์เลือกตั้งภาคอีสาน อดีตแกนนำกลุ่มสามมิตร ลำดับที่ 3 นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ กรรมการบริหารพรรค อดีตแกนนำ กปปส. ลำดับที่ 4 นายสมศักดิ์ เทพสุทิน ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจในการรณรงค์ การหาเสียงเลือกตั้ง อดีตแกนนำกลุ่มสามมิตร และลำดับที่ 5 นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ แกนนำกลุ่มโคราช พรรคเพื่อไทย 6. พรรคพลังประชารัฐ เสนอชื่อ พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี 7. หัวหน้าพรรคประชาชน พร้อมคณะกรรมการบริหารพรรค เดินทางมายื่นรายชื่อผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ พร้อมบัญชีชื่อนายกรัฐมนตรี โดยส่งผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต 215 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 58 คน ลำดับ 1 วันมูหะมัดนอร์ มะทา ลำดับ 2 พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง อันดับ 3 วรวัชร มະภูดี อันดับ 4 ดร.ณทนต์ ทิวไผ่งาม และอันดับ 5 ร.ต.อ.ดร.นิติภูมิธณัฐ มิ่งรุจิราลัย (นิติภูมิ	07/02/2562

นวรรตน์) โดยไม่มีชื่อ บาบอนิมุคตาร วาบา รองหัวหน้าพรรคฯ อดีต ส.ส. และ อดีต ส.ว. จังหวัดปัตตานี และตัวอับดุลเลาะ ดาโอ๊ะมูลียอ กรรมการบริหารพรรคฯ และ อดีต ส.ว. จังหวัดยะลา 8. ดร.อุตตม สาวนายน หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ ออกแถลงการณ์ว่า ในสถานการณ์ให้ประเทศเดินไปข้างหน้าสู่การเลือกตั้งครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการแสดงเจตนารมณ์ของที่ยอยากเห็นการบริหารชาติบ้านเมืองโดยเฉพาะการขับเคลื่อนนโยบายในทุกๆด้านให้มีความต่อเนื่องราบรื่นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่วางไว้ ดังนั้นตนเองขอใช้โอกาสนี้ประกาศสนับสนุนให้เสนอ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นตัวแทนของพรรคเพียงรายชื่อเดียวในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป เช่นเดียวกับ ศ.ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ได้ตอบปฏิเสธเข้าบัญชีนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชารัฐแล้ว พร้อมแนะนำว่า ให้เสนอชื่อ พล.อ.ประยุทธ์เพียงคนเดียว 9. เลขา กกต. เปิดเผยว่า ผู้ไม่เคยใช้สิทธิเลือกตั้งเลย สามารถเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีได้ ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ 10. เฟสบุ๊ค Sermsuk Kasitipradit โพสต์ข้อความต่อว่าคนที่ปล่อยข่าวลือเกี่ยวกับว่าที่แคนดิเดตนายกฯ พรรคไทยรักษาชาติ โดยเขามองว่าเป็นแค่ข่าวลือและเป็นข่าวเท็จ 11. ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ 12 ธ.ค. 2561 โดย พ.ต.อ.จรุงวิทย์ ภุมมา นายทะเบียนพรรคการเมือง รับรองการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติ 6 ตำแหน่ง โดยลงตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 11 ง วันที่ 7 ก.พ. 2562	
1. พรรคไทยรักษาชาติ เสนอชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ มหิดล เป็น "นายกฯ ในบัญชี" เพียงรายชื่อเดียว (เวลา 09.10 น.) 2. ทันทีที่ “พรรคไทยรักษาชาติ” ประกาศชื่อ “ฟ้าหญิงอุบลรัตน” เป็นนายกฯ ของพรรคไทยรักษาชาติ พลเอกประยุทธ์ ก็ ปล่อยแถลงการณ์ ตอบรับคำเชิญ “พรรคพลังประชารัฐ” เป็นนายกฯทันที 3. นายไพบูลย์ นิติตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป แถลงข่าวขอให้ กกต. สั่งให้พรรคไทยรักษาชาติระงับการเสนอพระนาม ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯในบัญชีชื่อนายกรัฐมนตรี ระบุง่ายเข้าข่ายขัดระเบียบ กกต.ว่าด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง หมวด 4 ข้อ 17 "ห้ามผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้นำ สถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียง" 4. หม่อมเจ้าจุลเจิม ยุคล ทรงโพสต์ข้อความในเฟซบุ๊ก Chulcherms Yugala ระบุว่า “เหลวไหลเลอะเทอะ กันใหญ่แล้ว บ้านเมือง ม.จ. จุลเจิม ยุคล” 5. เลขาธิการ กกต. เปิดเผยว่า พรรคการเมืองที่เสนอชื่อ นายกรัฐมนตรี ต่อ กกต. แล้ว ไม่สามารถถอนชื่อออกได้ โดย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส.มาตรา 13 วรรค 2 ระบุว่า พรรคการเมืองจะถอนหรือเปลี่ยนแปลงรายชื่อนักบุคคลที่พรรคเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรี	08/02/2562

ได้ก็ต่อเมื่อผู้ถูกเสนอชื่อ ตาย หรือ ขาดคุณสมบัติเท่านั้น และต้องถอนก่อน เวลา ปิดรับสมัคร 16.30 น. โดยพรรคการเมือง จะไม่สามารถถอนเพราะเหตุผลอื่นได้ 6. นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ สื่อมวลชนชื่อดัง ได้โพสต์เฟซบุ๊กว่า “เมื่อทุลกระหม่อมหญิงเลือกเส้นทางเดินเช่นนี้ ช่วยงานการเมืองของ ทชช. จะต้องยอมรับผลจากการกระทำของตัวเอง ที่จะเกิดตามมาในระยะเวลาอันใกล้ ...รอฟังประกาศจากสำนักพระราชวัง” พร้อมโพสต์ข้อความที่พูดถึงงบประมาณของโครงการทูปิ่นมเบอร์วัน 7. ทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา โพสต์ภาพพร้อมข้อความผ่านอินสตาแกรม "nichax" ว่า "ขอขอบคุณสำหรับความรัก และทุกกำลังใจ และความสนับสนุนจากพวกเราคนไทยทุกคน ดิฉันรู้สึกซาบซึ้งที่สุด และ อยากบอกว่าอยากเห็นพวกเราได้มีโอกาส มีสิทธิ์ที่จะมีโอกาส และมีความสุขในประเทศของเรา และขอชี้แจงว่า ดิฉันได้ลาออกจากฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ และอยู่ในฐานะสามัญชนแล้ว ดิฉันจึงขอใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างสามัญชนภายใต้รัฐธรรมนูญกฎหมาย และข้าพเจ้ายินยอมให้พรรคไทยรักษาชาติใช้ชื่อเพื่อเสนอตัวเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเพียงการแสดงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆเหนือปวงชนชาวไทยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ หากแต่การกระทำครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้กระทำด้วยความจริงใจและความตั้งใจเสียสละในการขอโอกาสนำประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง" 8. นายแก้วสรร อติโพธิ เผยแพร่บทความเรื่อง "ทุลกระหม่อมนายกรัฐมนตรี!" ผ่านไทยโพสต์ออนไลน์ 9. รศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโน คณบดีคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์ โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊ก Anusorn Unno ถึง การเลือกตั้ง ระบุว่า “มันจบ (ไม่ง่าย) แล้วครั้นนาย” พร้อมคำอธิบาย 4 ประเด็นหลักๆ 10. เว็บไซต์ www.chaidantai.com เผยแพร่บทความ เรื่อง เปิดใจนายอนุกุล อาแวภูเต๊ะ พรรคภูมิใจไทยเบอร์ 14 “ให้สังคมรับทราบกฎหมายอย่างมีส่วนร่วมคืนความยุติธรรมให้พื้นที่” โดย สุกรี มะดากะกุล 11. หัวหน้าพรรคประชาชาติ เขต 4 จังหวัดนราธิวาส ถูกควบคุม 2 ราย โดยถูกปล่อยตัวในเวลาต่อมา 12. เฟสบุ๊ก Kiflan Dolah ของนายแพทย์กีฟลัน ดอเลาะ เผยแพร่รายการสด "อัปเดตการเมืองชายแดนใต้" โดยพูดคุยกับ อิมรอน ซาเหาะ จาก CSCD ม.อ.ปัตตานี ในประเด็น อัปเดตการเมืองไทย กติกาการเลือกตั้งครั้งที่ถึง พรรคที่ส่งเลือกตั้ง ตัวผู้สมัคร อิสลามกับการเมือง ฯลฯ 13. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า "การนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง...ถือเป็นการกระทำที่มีบั้งครวไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง" ทุลกระหม่อมหญิง ต้องอยู่เหนือการเมือง 14. หนังสือพิมพ์รายวันต่างต้องแก้พาดหัวหน้าหนึ่งอย่างเร่งด่วน	

1. พรรคไทยรักษาชาติออกแถลงการณ์ต้อนรับพระราชโองการด้วยความจงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ทุกพระองค์ ชาบซึ่งในพระเมตตาของทูลกระหม่อมฯ จะทำหน้าที่ต่อตามระเบียบ กกต. และยกเลิกกำหนดการลงพื้นที่หาเสียง 2. ทูลกระหม่อมทรงโพสต์ขอบคุณคนไทยทุกคน ย้ำอีกครั้งด้วยความจริงใจ อยากเห็นประเทศเดินไปข้างหน้า พร้อมติดแฮชแท็ก #ILoveyou 3. ดร.ทักษิณ ชินวัตร โพสต์ข้อความ ชีวิตต้องเดินต่อไป 4. สำนักเลขาธิการพรรคเพื่อไทย ออกแถลงการณ์ถึงสมาชิกพรรคให้ระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ให้เดินหน้าทำหน้าที่ของตนเอง 5. พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ แฉลงข้อทุกฝ่ายอย่าดึงสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวกับการเมือง เสนอทุกพรรคการเมืองจับตั้ง รัฐบาลเฉพาะกาล ก่อนการเลือกตั้ง หรือ รัฐบาลพระราชทาน นำบ้านเมืองสงบสุข 6. พรรคพลังประชารัฐ เดินหน้าหาเสียงเต็มที่ ชู พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายก โดยเชื่อว่าชนะแน่ เพราะ 'โพล' นอนมา 7. #อนาคตใหม่ มาแรงในกลุ่มวัยรุ่น ทำให้ติดอันดับ 1 ของทวิตเตอร์ 8. ช่วงบ่าย ทีมผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์แถลงนโยบายที่โรงเรียนดารุสสลาม จ.นราธิวาส โดยมีผู้นำศาสนากว่า 500 คนเข้าร่วมฟัง ต่อด้วยช่วงคำขวัญที่ปราศรัยใหญ่ที่หาดนราทัศน์ และที่ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส มีประชาชนกว่าครึ่งหมื่นเข้าร่วมฟังการปราศรัย โดยหัวหน้าพรรคมั่นใจได้ ส.ส. ทั่วประเทศ 25 ที่นั่ง 9. พรรคประชาธิปัตย์ปราศรัยใหญ่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอ ส.ส. ยกภาคใต้ 50 เขต 10. สจ.ตสนิม ผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 นราธิวาส พรรคพลังประชารัฐได้เบอร์ 35 หลังจากที่ยกเลิกผลในวันแรกที่เบอร์ 1 แต่ติดปัญหาเรื่องเอกสารตอนยื่น ทั้งนี้ประกาศสู่เต็มที่ แม้ได้หมายเลขท้ายสุด 11. เว็บไซต์มติชนสุดสัปดาห์ เผยแพร่บทความ เรื่อง การเลือกตั้ง คือ เครื่องกรองน้ำหมตอายุ ? โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ 12. ผู้คนในโลกออนไลน์จำนวนมากกำลังสนใจว่าพรรคไทยรักษาชาติจะถูกยุบพรรคหรือไม่ 13. ฟุตบอลประเพณี ธรรมศาสตร์ – จุฬาฯ มีขบวนหุ่นล้อการเมือง และการแปรอักษรที่พูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อวานนี้ได้อย่างน่าสนใจ 14. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทาง สู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี ผอ. Deep South Watch ในประเด็น "จับตาการเลือกตั้ง '62 เปลี่ยนอนาคตประเทศไทย?"	09/02/2562
1. นางสดศรี สัตยธรรม อดีตคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. เปิดเผยว่า ไทยรักษาชาติไม่ถึงขั้นถูกยุบพรรค แนะนำให้จบด้วยดีเดินหน้าต่อสู้เลือกตั้ง	10/02/2562

2. ในโลกออนไลน์มีการเผยแพร่คลิปวิดีโอรถถังวิ่งบนถนนจำนวนมาก โดยมีข่าวลือว่าจะเกิดรัฐประหารขึ้นในวันนี้ 3. #รัฐประหาร ติดเทรนด์ในทวิตเตอร์ประเทศไทย 4. พล.ต.ปิยพงศ์ กลิ่นพันธุ์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่2 รักษาพระองค์ (พล.ร.2 รอ.) แถลงว่าการเคลื่อนย้ายยานพาหนะรวมถึงยุทธโปกรณ์ที่ปรากฏในภาพนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนย้ายหน่วย เพื่อเข้าทำการฝึกพร้อมเหล่าทัพประจำปีพ.ศ. 2562 ซึ่งปัจจุบันทำการฝึกอยู่ในพื้นที่ จ.ลพบุรี 5. ผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์ ผู้นำศาสนาจังหวัดยะลา กว่า 1,500 คน ที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดยะลา ต่อด้วยเวทีแถลงของ บาบอนิมุดาร์ วาบอ รองหัวหน้าพรรคที่ไม่มีรายชื่อในผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ที่โรงเรียนเศรษฐศาสตร์ศึกษา อ.สายบุรี จ.ปัตตานี ต่อด้วยเวทีปราศรัยที่บ้านปาลัส ของผู้สมัครเขต 3 จ.ปัตตานี และปิดท้ายด้วยเวทีปราศรัยใหญ่ที่โครงการมาตินาตุสสาลาม อ.เมือง จ.ปัตตานี มีประชาชนสนใจเข้าร่วมฟังการปราศรัยมากกว่า 5,000 คน 6. รศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโน คณบดีคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์ โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊ก Anusorn Unno ถึง การเลือกตั้ง ระบุว่า "มันจบ (ไม่ง่าย) แล้วครับนาย" #2 พร้อมคำอธิบายอีก 4 ประเด็นหลักๆ 7. กลายเป็นกระแสนิยมทั่วโลกโซเชียล กับ #ฟาร์กพ้อ ที่เป็นควีนหลังจากงานฟุตบอลประเพณีธรรมศาสตร์-จุฬาฯ ครั้งที่ 73 ซึ่งจะจัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 ก.พ. ที่ผ่านมา หลังนายธนธร จีรุงเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีหนึ่งเดียวของพรรค ได้นำทีมสมาชิกพรรค อาทิ รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรค, น.ส.พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ผู้สมัคร ส.ส.บัญชีรายชื่อ , น.ส.พรณิการ์ วานิช โฆษกพรรค ฯ เดินทางมาร่วมงาน โดย #ฟาร์กพ้อ ขึ้นอันดับ 1 บนทวิตเตอร์ประเทศไทย	
1. มีการเผยแพร่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง ให้ข้าราชการพ้นจากตำแหน่งประกอบไปด้วย ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ 2. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) แจกแล้วเอกสารราชกิจจานุเบกษาที่เผยแพร่เป็นเอกสารปลอม ได้มอบหมายให้ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไปแจ้งความดำเนินคดีเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด 3. นายศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย ยื่นหนังสือต่อ กกต. เสนอส่งเรื่องถึงศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ 4. นายเรืองไกร สิกิจวิวัฒน์ สมาชิกพรรคไทยรักษาชาติ ยื่นหนังสือต่อ กกต. ให้ตรวจสอบ พล.อ. ประยุทธ์ ขาดคุณสมบัติในบัญชีนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชารัฐ 5. นายรุ่งเรือง พิทยศิริ กรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติ ยื่นหนังสือต่อ กกต. เพื่อแสดงความเป็นอิสระใจว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมติของพรรคในการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี โดยนำเอกสารการ	11/02/2562

ยื่นลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรค และกรรมการบริหารพรรค ที่ลงชื่อเสนอต่อ น.ส.ชยิกา วงศ์นภาจันทร์ นายทะเบียนพรรค เมื่อวันที่ 4 ก.พ. 2562 ไปแสดงต่อ กกต. ด้วย 6. หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พร้อมด้านรัฐประหาร เชื่อเป็นไปได้ สิ่งที่มาวเกาะติด 7. เวทีเสวนา "เสียงเพื่อสังคมสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ถึงพรรคการเมือง" (Voices for the Deep South) ณ ห้องภูวนาลประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า 8. งานเสวนา “ผ่าแนวคิดพรรคการเมือง อนาคตสุขภาพคนไทย” ที่สยามสแควร์วัน มีคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ คุณหญิงสุภารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทย คุณธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รองหัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ เป็นวิทยากรร่วมเสวนา โดย คุณจาตุรนต์ ฉายแสง ประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ ที่มีชื่ออยู่ในกำหนดการไม่ได้เดินทางมาร่วมเสวนาในครั้งนี้ 9. กิจกรรมจุดเทียนและปักนกกระดาศด้านรัฐประหาร ที่ลานปรีดีฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 10. ช่อง 3 เปิดโครงการคนรุ่นใหม่หัวใจประชาธิปไตย ร่วมกับ กกต. และสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ รณรงค์คนรุ่นใหม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง 11. เว็บไซต์มติชนสุดสัปดาห์ เผยแพร่บทความ เรื่อง ทำไม่รู้สึกลเหมือนเหตุการณ์ ช่วงตอนก่อน 14 ตุลาคม 2516 โดย สุภากร บุณยาน 12. เลื่อนประชุมกรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติไม่มีกำหนด เนื่องจากองค์ประชุมไม่ครบ 13. กกต. ประกาศชื่อแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีพรรคการเมือง ไม่มีชื่อแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคไทยรักษาชาติ 14. รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ กล่าวว่า ไม่ควรมีพรรคการเมืองไหนถูกยุบ ทุกพรรคต้องเข้าไปแข่งขันในการเลือกตั้งครั้งนี้ให้ประชาชนตัดสินใจ ไม่ควรใช้กลไกใดๆ เพื่อยุบพรรคหรือสกัดกั้นอะไรกันก่อน 15. รายการสุขหัวคิด ทางช่อง Voice TV ร่วมพูดคุยนโยบายฉบับไฟใต้ กับ คุณอันวาร์ สาและ อดีต ส.ส. ปัตตานี 3 สมัย และผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต พรรคประชาธิปัตย์ ,พญ.เพชรดาว โต๊ะมีนา ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 11 พรรคภูมิใจไทย และคุณรอมือละห์ แซะเยะ กรรมการบริหารพรรคประชาชน และผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 21 พรรคประชาชน 16. รายการไทยรัฐเวทีดีเบตเลือกตั้ง 62 เวทีแรกเปิดวิสัยทัศน์พรรคการเมือง ทางช่องไทยรัฐทีวี ช่อง 32 มี คุณสุวัจน์ ลิปตพัลลภ พรรคชาติพัฒนา คุณไพบุลย์ นิตตะวัน พรรคประชาชนปฏิรูป คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พรรคประชาธิปัตย์ ดร.อุตตม สาวนายน พรรคพลังประชารัฐ คุณหญิงสุดา รัตน์ เกยุราพันธุ์ พรรคเพื่อไทย ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ พรรครวมพลังประชาชาติไทย และ คุณธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ พรรคอนาคตใหม่ ร่วมเสวนาแลกเปลี่ยน โดย คุณจาตุรนต์ ฉายแสง	

ประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ ที่มีชื่ออยู่ในกำหนดการไม่ได้เดินทางมาร่วมเสวนาในครั้งนี้	
1. คุณจาตุรนต์ ฉายแสง ประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ โพสต์ในเฟสบุ๊กส่วนตัวว่า “ผมไม่ได้ไปร่วมในเหตุการณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ และยังไม่ได้แสดงความเห็นต่อเหตุการณ์ในวันนั้น มาเห็นข่าวเพื่อนนักการเมืองพูดถึงเหตุการณ์วันนั้นว่า “ยิ่งกว่ามีความสุข” แล้ว ผมไม่สบายใจเลย ไม่สบายใจจริงๆ ครับ” 2. ร้อยโทปรีชาพล พงษ์พานิช หัวหน้าพรรคไทยรักษาชาติ(ทษช.) เดินทางมาที่ทำการพรรค ถนนแจ้งวัฒนะ โดยได้ยกมือไหว้เหนือหัว พร้อมน้อมรับพระราชโองการ ไว้นเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมกล่าวว่า หลังจากนั้นจะร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อเตรียมการหาเสียง เดินทางสู่ศึกเลือกตั้งต่อไป โดยไม่หวังว่าจะถูกยุบพรรค และยืนยันทำตามกฎระเบียบ ส่วนการตรวจสอบเป็นหน้าที่ของ กกต. ขณะที่กรณีของกรรมการบริหารพรรคที่ลาออกไปก่อนหน้านี้ เข้าใจว่าเป็นเรื่องส่วนตัว 3. องค์กรชาวพุทธแห่งชาติ ยื่น กกต. ตัดสิทธิ์ นายไพฑูรย์ นิติตะวัน หัวหน้าพรรคพรรคประชาชนปฏิรูป กรณีใช้พุทธศาสนามาใช้หาเสียงเลือกตั้ง 4. กสทช. สั่งระงับออกอากาศของช่อง Voice TV เป็นเวลา 15 วัน ด้วยเหตุผลว่า มีการนำเสนอรายการข่าวหลายรายการมีลักษณะก่อให้เกิดความสับสน ยั่วยุ ปลุกปั่นให้เกิดความขัดแย้ง หรือสร้างให้เกิดความแตกแยกในราชอาณาจักร จึงห้ามมิให้ออกอากาศในกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ตามประกาศคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการสื่อสารฉบับที่ 97/2557 เรื่องการให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของ คสช.และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน 5. สำนักข่าวหลายสำนักรายงานว่า ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีมติส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ 6. ขณะที่ กกต. ยืนยัน ยังไม่มีมติ ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณายุบพรรคไทยรักษาชาติ 7. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงโพสต์ภาพคล่องและข้อความลงอินสตาแกรมส่วนตัว @nichax ว่า “ดิฉันเสียใจที่ความตั้งใจอย่างจริงใจที่จะมาช่วยทำงานให้ประเทศและพวกเราคนไทยก่อให้เกิดปัญหาที่ไม่น่าจะเกิดในยุคสมัยนี้ #howcomeitstheawayitis” 8. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราโชบายบริหารประเทศ ให้คณะรัฐมนตรีนึกถึงประชาชน	12/02/2562
1. ฝ่ายกฎหมาย พรรคไทยรักษาชาติ ยื่นหนังสือต่อ กกต. ขอให้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและหลักนิติธรรมในการพิจารณาคดียุบพรรค ทษช. 2. กกต. มีมติ 7-0 ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติ ตาม พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 92 ด้วยข้อหา "เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบปกครอง"	13/02/2562

3. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีใบแจ้งข่าว สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้อง กกต. ไว้ในทางธุรการและอยู่ระหว่างการตรวจคำร้องโดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะเสนอคำร้องต่อที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะรับคำร้องไว้วินิจฉัยหรือไม่ใน วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 4. ศาลฎีกาพิพากษา ยืนตามศาลอุทธรณ์ สั่งจำคุก 8 เดือน ไม่รอลงอาญา จำเลยแกนนำ กลุ่มพันธมิตร 6 คน ได้แก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อายุ 83 ปี นายสนธิ ลิ้มทองกุล อายุ 70 ปี นายพิภพ ธงไชย อายุ 72 ปี นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ อายุ 68 ปี นายสมศักดิ์ โกศัยสุข อายุ 72 ปี นายสุริยะใส กตะศิลา อายุ 45 ปี กรณีบุกรุกสถานที่ราชการและทำลายทรัพย์สินทางราชการเสียหายหลายรายการ โดย นายสุริยะใส กตะศิลา เป็นผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อพรรครวมพลังประเทศไทย ลำดับที่ 7 5. เว็บไซต์ www.bloomberg.com เผยแพร่บทวิเคราะห์กรณีทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ ตอบรับเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี และต่อมาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชโองการว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง โดยบลูมเบิร์กเห็นว่า 8 ก.พ. 2562 ว่าเป็นวันที่มีความเป็นที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย แต่ก็ยังเป็นอีกความเคลื่อนไหวที่ผิดพลาดของฝ่ายทักษิณ นับตั้งแต่ถูกโค่นลงจากอำนาจหลังรัฐประหารปีพ.ศ. 2549 ด้านเควิน อิวิสัน เห็นว่าเราได้เข้ามาอยู่ใน "เขตแดนใหม่" แล้ว 6. รายการไทยรัฐเวทีดีเบตเลือกตั้ง 62 เวทีดีเบตโซเซียล หัวข้อ : ขจัดคนโกงกิน คนรุ่นใหม่เอาอยู่? มีตัวแทนคนรุ่นใหม่จากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย พรรคไทยศรีวิไลย์ พรรคพลังธรรมใหม่ พรรคพลังท้องถิ่นไท และพรรคพลังประชารัฐ ร่วมแลกเปลี่ยน 7. สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ออกแถลงการณ์ร่วม เรื่อง หยุดลิดรอนเสรีภาพสื่อและประชาชนและทบทวนคำสั่งพักใบอนุญาตสถานีโทรทัศน์วอยซ์ทีวี 8. ศูนย์วิจัยธุรกิจและเศรษฐกิจอีสาน หรืออีสานโพล คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เปิดเผยผลการสำรวจเรื่องพรรคที่ชอบและนโยบายที่ใช้ของคนอีสาน ที่ได้มีการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพบว่าในการเลือกตั้ง ส.ส. ปี พ.ศ. 2562 ที่จะมาถึงนั้นคนอีสานมีแนวโน้มในการให้การสนับสนุนผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยมากที่สุด รองลงมาคือพรรคอนาคตใหม่, พรรคไทยรักชาติ, พรรคพลังประชารัฐ, พรรคภูมิใจไทย และพรรคประชาธิปัตย์	
1. นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ ผู้สมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ พรรคไทยรักชาติ ยื่นหนังสือให้ ประธานศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไม่รับคำร้องของ กกต. ไว้วินิจฉัย ระบุ มติของ กกต. ที่ให้ยุบพรรค พรรคไทยรักชาติ อาจไม่ชอบด้วย พรบ. พรรคการเมือง และระเบียบ กกต. เนื่องจากอาจมีการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอน	14/02/2562

2. นายจาตุรนต์ ฉายแสง, นายณัฐวุฒิ ใสเกื้อ นายพิชัย นริพทะพันธุ์ ปรากฏตัวครั้งแรก ที่พรรคไทยรักษาชาติ หลังเหตุการณ์ 8 ก.พ. 2562 โดยช่วงเที่ยงได้ตั้งโต๊ะแถลงข่าวยุติบทบาทหน้าที่ลงพื้นที่หาเสียง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และเกิดผลดีกับทุกฝ่าย 3. กลุ่มประชาชนอยากเลือกตั้งเดินขบวนมายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อยื่นคำร้องขอคัดค้านการยุบพรรคไทยรักษาชาติ โดยระบุว่า หากมีการยุบพรรคไทยรักษาชาติจริง จะเกิดความขัดแย้งขึ้นรอบใหม่ เพราะ กกต. พิจารณาอย่างไม่เป็นธรรม โดยคดีระดมทุนจัดโต๊ะจีนของพรรคพลังประชารัฐใช้ระยะเวลาพิจารณานานกว่า 55 วัน ยังไม่มีความคืบหน้า ขณะที่คดีนี้กลับใช้ระยะเวลาเพียงห้าวันนับจากวันเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีของพรรคไทยรักษาชาติเท่านั้น 4. ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์รับคำร้อง กกต. ไว้พิจารณายุบพรรคไทยรักษาชาติ ตามความผิด ม.92 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง นัดพิจารณา 27 ก.พ. 2562 5. เว็บไซต์ บีบีซีไทย - BBC Thai เผยแพร่บทความ เรื่อง เลือกตั้ง 2562 : ส.ศิวรักษ์ ชี้ "สถาบันพระมหากษัตริย์ต้องอยู่เหนือความรักความซิงของผู้คน" โดยบางช่วงบางตอน ส.ศิวรักษ์ ชี้ทักษิณอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ 8 กุมภาพันธ์ 6. วอยซ์ทีวี ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครอง ขอร้องคำสั่งพักใบอนุญาต ชี้ กสทช. ปฏิบัติไม่เป็นธรรม	
1. นายวิญญูติ ชาทิมนตรี เลขาธิการสมาพันธ์นักกฎหมายเพื่อสิทธิและเสรีภาพ (สกสส.) ยื่นหนังสือกล่าวโทษ ขอให้ กกต. ไต่สวนยุบพรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) ต่อประธาน กกต. และเลขาธิการ กกต. ตามพฤติการณ์ที่ปรากฏในประเด็น คือ 1.การครอบงำพรรค พปชร. ของพลเอกประยุทธ์ 2.เจ้าหน้าที่รัฐใช้ตำแหน่งเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อผู้สมัครและพรรคการเมือง และยินยอมให้มีการใช้ทรัพยากรของรัฐ 3.สมคบใช้นโยบายของรัฐเพื่อเป็นนโยบายพรรคการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์ จูงใจในการหาเสียงเลือกตั้ง 4.พรรค พปชร. กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการเสนอชื่อพลเอกประยุทธ์ เป็นนายกฯ อันเป็นการขัดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพลเอกประยุทธ์ เป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยการยึดอำนาจและบริหารประเทศ ซึ่งขัดกับหลักการระบอบประชาธิปไตย ประกอบกับพลเอกประยุทธ์ ยังเคยยอมรับว่าตนเองเป็นผู้นำมาจากการยึดอำนาจพร้อมแนบหลักฐานชัดเจนประกอบด้วย 2. พรรคเพื่อไทย จัดงานปราศรัยใหญ่ของพรรค ณ ลานคนเมือง หน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 3. ศาลปกครองมีคำสั่งทุเลาการบังคับตามคำสั่งของ กสทช. ที่พักใช้ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ฯ ช่องรายการวอยซ์ทีวี โดยช่องวอยซ์ทีวีสามารถออกอากาศตามปกติได้ จนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น 4. ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ แกนนำพรรครวมพลังประเทศไทย โพสต์ข้อความ แสดงความเห็นถึง นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรค และแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี ของพรรค	15/02/2562

อนาคตใหม่ บางช่วงบางตอนบอกว่าหากอยู่ที่อื่นอาจถูกฆ่าทิ้ง จนชาวเน็ตเริ่มแสดงความเห็น จนต้องลบโพสต์ทิ้ง นอกจากนี้ยังมีหลายเพจในเฟซบุ๊กที่โพสต์โจมตีหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ในช่วงสัปดาห์นี้ 5. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ ผศ.ดร.กุสุมา ภูใหญ่ ผอ.สถานวิจัยความขัดแย้งฯ ม.อ.ปัตตานี ในประเด็น "ภาพลักษณ์สตรีทางการเมือง"	
1. พรรครวมพลังประชาชาติไทยปราศรัยใหญ่ครั้งแรกในกรุงเทพฯ ที่ตลาดปัฐวิกรณ์ เขตบึงกุ่ม ตั้งเป้าว่าจะได้ ส.ส. ไม่ต่ำกว่า 50 ที่นั่ง 2. พรรคเพื่อไทยเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ครั้งแรกในกรุงเทพมหานคร และประกาศนโยบายอย่างเป็นทางการ โดยตั้งเป้าจะเข้ามาแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และมั่นใจจะได้เป็นรัฐบาล 3. พรรคประชาธิปัตย์จัดเวทีปราศรัยใหญ่ ณ จ.ฉะเชิงเทรา โดยที่ปัตตานีมีเวทีปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์เช่นกัน มีแกนนำของพรรคบางท่านมาร่วมปราศรัย เช่น คุณจูนรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ มีประชาชนมาร่วมฟังไม่ถึงครึ่งของจำนวนเก้าอี้ที่เตรียมไว้ 4. พรรคพลังประชารัฐจัดเวทีปราศรัยใหญ่ ณ จ.กาญจนบุรี	16/02/2562
1. เพจ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา The Islamic committee of Songkla เผยแพร่บทความเรื่อง คุณบะฮ์ "ชี้ทางเพื่อการเลือกตั้งที่ดี" โดย... ดร.วิสุทธิ์ บิลลาเต๊ะ ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานสำนักจุฬาราชมนตรี ประจำภาคใต้ และประธานฝ่ายวิชาการและการศึกษาคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย 2. เสวนาหัวข้อ "ท้องถิ่นก้าวไกล ต้องกระจายอำนาจ" อภิปรายโดย ผศ.ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมด้วยตัวแทนพรรคการเมือง 5 พรรค ร่วมแสดงวิสัยทัศน์ได้แก่ คุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา ตัวแทนพรรคเพื่อไทย คุณสรธรรม จินดา รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ คุณชุมพร แต่งเกลี้ยง รองหัวหน้าพรรคสามัญชน คุณชำนาญ จันทร์เรือง รองหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ คุณถวิล ไพรสณฑ์ ที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ 3. พรรคประชาธิปัตย์จัดเวทีปราศรัยใหญ่ ที่ จ.นราธิวาส และ จ.ยะลา	17/02/2562
1. พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย เดินทางไป สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ยื่นเรื่องยุบพรรคพลังประชารัฐ อีก 1 ข้อหาในกรณีที่เสนอคนที่ยึดอำนาจเป็นนายกรัฐมนตรี ว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมี นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ สมาชิกพรรคไทยรักษาชาติไปยื่นต่อ กกต. ให้ยุบพรรคพลังประชารัฐด้วย 2. โครงการสัมมนาทางรัฐประศาสนศาสตร์ หัวข้อ การเมือง การเลือกตั้ง การพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายพรรคเข้าร่วมแสดงวิสัยทัศน์ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคภูมิใจไทย พรรคไทยรักษาชาติ พรรคประชาชนไทย พรรคพลังประชารัฐไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคพลังประชานิยม เป็นต้น จัดโดยสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	18/02/2562

3. หลังจากที่ คุณหญิงสุรารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย และ 1 ในแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี กล่าวปราศรัยเสนอนโยบายตั้งงบประมาณกระทรวงกลาโหม 10 เปอร์เซ็นต์ และยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหาร ต่อมา พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) และเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้บอกให้ไปฟังเพลง "หนักแผ่นดิน" สอดคล้องกับ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและรมว.กลาโหม ก็บอกเช่นเดียวกันว่า "ให้ไปฟังเพลงที่ ผบ.ทบ. บอกให้ฟัง" จนต่อมา พล.อ.อภิรัชต์ สั่งวิยุทธ์ทหารบกทั่วประเทศ 126 สถานีเปิดเพลง "มาร์ชกองทัพบก-หนักแผ่นดิน-ความฝันอันสูงสุด" เชื่อมระบบเสียงตามสาย กองบัญชาการกองทัพบก โดยเน้น 2 รอบช่วงเช้า-เที่ยง เพื่อเป็นการปลุกใจทหารตระหนักในหน้าที่ และสำนึกรับผิดชอบ ต่อมาโลกโซเซียลได้มีการวิพากษ์วิจารณ์และพูดถึงเพลง "หนักแผ่นดิน" ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร จนถึงจุดประวัติกองทัพองแย่งทรัพย์สิน 4,000 ล้านบาท โดยภรรยา 2 คน ของ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ หรือ "บิ๊กจ๊อด" อดีตประธานคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) และอดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.สส.) เป็นบิดาของ พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผบ.ทบ. ซึ่งขบวนการนี้ตั้งคำถามว่าการรับราชการตลอดชีวิตมีเงินเก็บมากมายขนาดนั้นได้อย่างไร 4. ดีเบตใหญ่ 9 พรรค เลือกตั้ง 62 จบปัญหา เลิกแบ่งสี แดกแยกเหมือนเดิม? ทางช่อง BRIGHT TV มีแกนนำพรรคชาติไทยพัฒนา พรรคภูมิใจไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อชาติ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชนปฏิรูป พรรเสรีรวมไทย พรรคอนาคตใหม่ และพรรคเพื่อไทย ร่วมพูดคุย 5. เว็บไซต์ มติชนออนไลน์ เผยแพร่บทความ เรื่อง เสียงสะท้อน เพลงหนักแผ่นดิน...ได้เวลาต้องคิดเรื่อง "ปฏิรูปกองทัพ" อย่างจริงจังแล้ว!! โดย ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข 6. นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย ลงพื้นที่ช่วยผู้สมัครแบบแบ่งเขตหาเสียง โดยปักหลักเดินสายหาเสียงในพื้นที่ชายแดนใต้ ระหว่างวันที่ 18-20 กุมภาพันธ์ 2562	
1. นายอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย, นายสรอรรถ กลิ่นประทุม ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาพรรค,แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ และทีมผู้สมัครจังหวัดปัตตานี ลงพื้นที่ฟังปัญหาที่สมาคมประมง จ.ปัตตานี และเดินหาเสียงในพื้นที่ 2. สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล จัดการสานเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและทางออกระหว่างนักการเมืองจังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 43 ณ โรงแรมปาร์ควิว ปัตตานี มีนักการเมืองจากหลายพรรคเข้าร่วม เช่น หัวหน้าพรรครวมพลังประชาชาติไทย พร้อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ, รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย พร้อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต, กรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ พร้อมทั้งผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต และกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น	19/02/2562

3. พบวัตถุต้องสงสัยคล้ายระเบิดภายในซอยอินทามระ 55 โดยหน่วย EOD เข้าเก็บกู้วัตถุระเบิด 2 ลูก คือ แสงเครื่อง 1 ลูก และลูกซ้อม 1 ลูก ออกจากจุดตรวจพบที่อินทามระ 55 แล้ว จากการ X-RAY พบว่า ลูกที่เป็นระเบิดแสงเครื่อง ไม่มีสะเก็ดระเบิดอยู่ข้างใน แค่ว่าลวงขึ้นมา 4. นายจาตุรนต์ ฉายแสง ประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ พร้อมด้วย นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ประธานคณะกรรมการรณรงค์หาเสียง และคณะกรรมการของพรรค ได้ประกาศมติพรรคจะกลับมาหาเสียงตามปกติ หลังจากก่อนหน้านี้พรรคไทยรักษาชาติตัดสินใจยุติการปราศรัยและรณรงค์หาเสียง รวมถึงกิจกรรมพบปะประชาชน ในระหว่างต่อสู้คดียุบพรรคในศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งจากนี้แกนนำพรรคจะร่วมลงพื้นที่หาเสียงกับผู้สมัคร ส่วนการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพรรคที่ไม่ใช่ กก.บห. พรรคจะทำตามปกติ แต่ทุกความเคลื่อนไหวจะแสดงความเห็นเรื่องการสู้คดียุบพรรค ส่วนการปราศรัยใหญ่จะดูกันอีกที โดยจะเริ่มค้นหาเสียงวันนี้นั้นที่ 5. การลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าวันสุดท้าย เว็บล่ม...	
1. เว็บไซต์ thaipost.net เผยแพร่บทวิเคราะห์ เรื่อง ข่าแหละ'ธนาธร' ร้ายยิ่งกว่า ทักษิณ 2. #Savethanathorn ขึ้นอันดับ 1 ในทวิตเตอร์ หลังมีข่าว 'ธนาธร' เตรียมพบอัยการลี้ภัยล้นฟ้าขังหรือไม่ 27 ก.พ. 2562 3. พรรคไทยรักษาชาติ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา รวม 8 ประเด็น ชี้การเสนอชื่อบุคคลเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีไม่ใช่การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ กกต. ไม่มีอำนาจนำพระราชโองการมาขยายความ 4. กระทรวงมหาดไทย ไฟเขียวสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศช่วยผู้สมัคร ส.ส.หาเสียงได้ 5. พ.ต.อ.จรุงวิทย์ ภุมมา เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เผยกำลังรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริง กรณีร้องเรียนยุบพรรคพลังประชารัฐ คาดใช้เวลา 1-2 สัปดาห์ ยืนยันปฏิบัติกับทุกพรรคอย่างเท่าเทียม 6. โครงการสัมมนาและเผยแพร่ประกาศเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตของพรรคการเมือง ที่ ซีเอส ปัตตานี มีผู้สมัคร ส.ส. เข้าร่วมโครงการ	20/02/2562
1. พรรคภูมิใจไทย ได้จัดให้มีการปราศรัยหาเสียง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.แบบแบ่งเขต และผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ที่บริเวณสนามริมแม่น้ำบางนรา ต.บางนา อ.เมือง จ.นราธิวาส โดยมีประชาชน มาร่วมรับฟังกว่า 600 คน 2. พรรครวมใจไทยยืนหนังสือถึง กกต. ขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญยุบ 12 พรรคการเมืองที่พบว่ามี การแก้ไขข้อมูลสมาชิกเพื่อให้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งขัดต่อกฎหมาย โดย 12 พรรคประกอบด้วย พรรคประชาชนปฏิรูป, รวมพลังประชาชาติไทย, พลังท้องถิ่นไทย, เพื่อแผ่นดิน,	22/02/2562

เศรษฐกิจใหม่, ไทยศรีวิไลย์, ครูไทยเพื่อประชาชน, ประชาธรรมไทย, พลังปวงชนไทย, รักษ์ผืนป่าประเทศไทย, ถิ่นกาขาวขาววิไล และภราดรภาพ 3. ผู้บริหารท้องถิ่นต่างไม่เห็นด้วยและแก้คัดค้าน มติของ กกต. ที่อนุวัติสมาชิกองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถช่วย ส.ส. หาเสียง โดยชี้ว่าแม้ไม่ใช่ข้าราชการ แต่ก็เป็นคนของรัฐ 4. รายการ VoiceTV Wakeup News Debate มี มงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์ หัวหน้าพรรคไทยศรีวิไลย์ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย และ วรณวิภา ไม้สน ผู้สมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อพรรคอนาคตใหม่ ร่วมติเบต 5. พรรคพลังประชารัฐยกทีมชุดใหญ่ เปิดปราศรัยใหญ่พื้นที่ จ.ชัยนาท ประชาชนเข้าร่วมฟังปราศรัยเป็นหมื่นคน 6. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ ไพศาล ฮาแว นักศึกษา คณะวิทยาการสื่อสาร ม.อ.ปัตตานี ประเด็น "มุมมองคนรุ่นใหม่กับการเลือกตั้ง" 7. เพจ Thai PBS ศูนย์ข่าวภาคใต้ เผยแพร่สื่อบูชาว่า เรื่อง ประชาชนชายแดนใต้ไม่หวังพรรคการเมือง แก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 8. ไทยรัฐทีวี ช่อง 32 ถ่ายทอดสด เวทีโตไทยรัฐเลือกตั้ง 62 “ใครดีฐานเสียงภาคเหนือสำเร็จ” ดำเนินรายการโดย น.ส.จอมขวัญ หลาวเพ็ชร์ มีผู้ร่วมรายการ คือ นายจุติ ไกรฤกษ์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ ตัวแทนพรรคเพื่อชาติ พลอดประสพ สุรัสวดี รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย รศ.ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร รวมพลังประชาชาติไทย พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย และ รศ.ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่	
1. ผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.นราธิวาส พรรคพลังประชารัฐ จัดปราศรัยในพื้นที่ระแงะ มีสตรีมาฟังนโยบาย 1,000 คน ชูพลังหญิงเปลี่ยนแปลงสังคม 2. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เปิดเวทีปราศรัย ที่ อ.แว้ง จ.นราธิวาส ช่วยหาเสียงให้กับพรรครวมพลังประชาชาติไทย 3. นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ โพสต์ข้อความในเฟซบุ๊กรับสมัครอาสาสมัครสังเกตการณ์การออกเสียงและนับคะแนนบริเวณหน่วยเลือกตั้ง 350 เขตทั่วประเทศ โดยชวนมาร่วมลงทะเบียนเป็นทีมสังเกตการณ์การออกเสียงและนับคะแนน ณ หน่วยเลือกตั้ง 90,000 หน่วย 4. รายการ Selection เกาะติดเลือกตั้ง 62 โดยเครือข่ายที่จับเอา ยักษ์ชนยักษ์ 4 พรรคใหญ่ ที่มาร่วมติเบต-ไขคำตอบ ทำอย่างไร ? ให้คนไทยหายจน! โดยมี ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ จาก พรรคเพื่อไทย ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ กรณ์ จาติกวณิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และ สนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ จากพรรคพลังประชารัฐ 5. เว็บไซต์ ข่าวสดออนไลน์ นำเสนอข่าวว่า มีคลิปเผยแพร่ในโลกออนไลน์ ระบุเป็นเหตุการณ์ที่สนามฟุตบอลหญ้าเทียม แห่งหนึ่งใน อ.เมือง จ.นราธิวาส เมื่อช่วงดึกวันที่ 18 ก.พ.ที่ผ่านมา โดยมี	23/02/2562

การเรียกประชาชนมาร่วมชุมนุมในสนามฟุตบอล ก่อนจะมีหวัคะแนนบอกให้เลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ก่อนจะแจกเงินให้รายละ 500 - 1,000 บาท จึงมีผู้ถ่ายคลิปรมา และอยากให้ กกต. ตรวจสอบว่าเรื่องดังกล่าวมีข้อเท็จจริงอย่างไร ทั้งนี้ พบว่ามีบทสนทนาทางช่องข้อความในโลกออนไลน์ที่เล่าเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคลิปลดังกล่าว พร้อมกับระบุว่า นอกจากการให้เงินยังมีการขานชื่อและเบอร์อีกด้วย 6. มีรายงานจากพื้นที่ว่ามีบางพรรคการเมืองแจกไข่ให้กับประชาชนที่นำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาแสดง	
1. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เปิดเวทีปราศรัย หลายพื้นที่ในจังหวัดนราธิวาส เช่น ที่ อ.สุโหงโกลก อ.สุโหงโกลก ที่หาดนราทัศน์ อ.เมืองนราธิวาส ช่วยหาเสียงให้กับพรรครวมพลังประชาชาติไทย 2. เว็บไซต์ แอดชายนแดนใต้ เผยแพร่บทความ เรื่อง ดอกไม้การเมือง 2 รอมือละห้ แซะเยะ จากนักกิจกรรมสตรีสุป่าตีลิสต์พรรคประชาชาติลำดับที่ 21 3. เสวนานโยบายพรรคการเมือง ด้านเสรีภาพในการนับถือศาสนาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อ "กฎหมายศาสนาที่ล้าหลัง ?" ตัวแทนพรรคการเมืองประกอบไปด้วย ดร.สุรัชย์ ศรีสารคาม นายอารีเพ็ญ อุตระสินธุ์ พรรคประชาชาติ ดร.ชินวรณ์ บุญยเกียรติ พรรคประชาธิปัตย์ นายไพบุลย์ นิตติตะวัน พรรคประชาชนปฏิรูป ผู้ดำเนินรายการโดย ดร.ศิปปชัย เซาว์เจริญรัตน์ นักวิชาการศาสนา วิทยา แห่งเพจ ศาสนวิทยา dr.Sinchai Chaojaroenrat ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 4. นิต้าโพล สํารวจ 1,253 คน ระบุตัดสินใจลงคะแนนเพราะเลือกพรรคการเมือง 36.39% เลือกทั้งผู้สมัครและพรรค 32.64% และเลือกผู้สมัคร 30.97% ขณะที่สวนดุสิตโพล เปิดเผยว่าประชาชนกังวลนักการเมืองหาเสียงแข่งขันสูงใช้วิธีรุนแรงโกงขอยุทธยาฝืน ส่วนบ้านสมเด็จโพล สํารวจคนอาศัยใน กทม. 1,152 คน เลือก อนาคตและพรรคอนาคตใหม่มากที่สุด และ ซูเปอร์โพล ระบุประชาชนมีพรรคสํารองหากพรรคที่ชอบถูกยุบ	24/02/2562
1. พรรคพลังประชารัฐแถลงข่าว เปิดตัวหนังสือ “ประชารัฐ สร้างชาติ” พร้อมเปิดเผยผล ทำไม่ถึงต้องเลือกพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกคนต่อไป 2. นายศรีสุวรรณ จรรยา ยื่นร้องต่อ กกต. ให้ตรวจสอบกรณีพรรคอนาคตใหม่เผยแพร่ประวัติที่ผิดพลาดของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ 3. เว็บไซต์ คมชัดลึก ออนไลน์ เผยแพร่ข่าว เรื่อง 10 คนดัง แฉ 'ธนาธร' พาประเทศลงเหว!! โดยคนดังบางส่วน เช่น ดร.เสรี วงษ์มณฑา นายกนก รัตน์วงศ์สกุล นายนิติพงษ์ ห่อนาค นายตั้ม สมประสงค์ และ โจ ภูโว เป็นต้น 4. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกฯและหัวหน้า คสช. ได้ตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (สว.) โดยมี พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และรองหัวหน้า เป็นประธาน	25/02/2562

1. ไทยพีบีเอสจัดเวทีประชันทันนโยบายพรรคการเมือง สืบเลือกตั้ง 2562 และฟังเสียงประชาชนผ่านรายการพิเศษ 10 วัน 1000 นาที ชื่อนาคประเทศไทย กับหัวข้อ "ชนนโยบายเศรษฐกิจ แก้ปัญหาปากท้อง" ฟังนโยบายเศรษฐกิจจากผู้สมัครพรรคต่าง ๆ 5 คน จาก 5 พรรคการเมือง พิธีกร อารธรรม พรรคประชาธิปัตย์ กอบศักดิ์ ภูตระกูล พรรคพลังประชารัฐ กิตติรัตน์ ณ ระนอง พรรคเพื่อไทย มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ พรรคเศรษฐกิจใหม่ เอกพร รักความสุข พรรคพลเมืองไทย 2. พ.ต.อ.จรุงวิทย์ ภุมมา เลขาธิการ กกต. ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการศูนย์ประสานงานองค์กรชาวพุทธแห่งชาติ ที่ได้ขอให้ตรวจสอบกรณี นายไพบูลย์ นิตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป ได้ติดป้ายหาเสียงเลือกตั้ง โดยระบุคำว่า “พระพุทธเจ้า” อันอาจสื่อความหมายว่าเป็นการ นำเอาพุทธศาสนาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนั้น ไม่เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ. ศ. 2561 หรือระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 แต่อย่างใด 3. กิจกรรม wake up to vote ร่วมกำหนดทิศทางชาติใหญ่ การร่วมรับฟังการแสดงวิสัยทัศน์ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดสงขลา จัดโดย ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ ณ ห้องประชุมใหญ่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีตัวแทนพรรค ไทยรักษาชาติ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังประชารัฐ พรรคชาติพัฒนา พรรคภูมิใจไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคชาติไทยพัฒนา และ พรรคประชาชนชาติ เข้าร่วม	26/02/2562
1. พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย เดินทางมายื่นหนังสือต่อ กกต. จี้ทำคดียุบพลังประชารัฐให้เร็วเหมือนไทยรักษาชาติ ย้ำควรแก้รัฐธรรมนูญ ให้ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง 2. นายอนุวัฒน์ วิเศษจินดาวัฒน์ ผู้สมัคร ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 103 พรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) เดินทางเข้าที่ทำการพรรค ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคต่อนายทะเบียนพรรคพลังประชารัฐ ผ่านเจ้าหน้าที่พรรค เนื่องจากการเรียงลำดับรายชื่อ ส.ส.บัญชีรายชื่อ ตนเป็นถึงอดีต ส.ส.แต่ได้รับการพิจารณาในลำดับที่ไม่คำนึงถึงคุณวุฒิ วัยวุฒิ และประสบการณ์ต่างๆ เป็นลักษณะเล่นพวกพ้อง 3. ศาลรัฐธรรมนูญมีมติไม่ไต่สวนพยานเพิ่มเติม กรณี กกต. ยื่นวินิจฉัยเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ นัดลงมติและอ่านคำวินิจฉัย 7 มี.ค. 2562 4. นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พร้อมด้วย นายไกรก้อง ไวทยการ นายทะเบียนสมาชิกพรรค และ น.ส.จรรุวรรณ ศรีณย์เกตุ กรรมการบริหารพรรค เดินทางมายังสำนักงานอัยการสูงสุด ถ.รัชดาภิเษก กรณีตกเป็นผู้ต้องหาคดีที่ถูก พ.อ.บุรินทร์ ทองประไพ ในฐานะตัวแทน คสช. แจ้งข้อหาความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ กรณีจัดรายการไลฟ์สดวิจารณ์พลังชุดของพรรคพลังประชารัฐ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2561 โดยมีประชาชนจำนวนมากเตรียมดอกกุหลาบมารอมอบให้เป็นกำลังใจ โดย สำนักงานอัยการสูงสุดแถลงว่า ไม่มีเหตุจำเป็นต้องฝาก	27/02/2562

ซึ่งนายธนธรและพวก โดยทั้งหมดมาจับตัวและได้รับทราบข้อกล่าวหา จึงปล่อยตัวไปโดยไม่มีหลักประกัน และนัดผู้ต้องหาฟังคำสั่งคดีอีกครั้ง 26 มีนาคม 2562 5. รายการ “one ดีเบต” ทางช่อง ONE ถามคำถามแทนคนทั้งประเทศ มี รศ.ดร.ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ จากพรรคเพื่อไทย ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ จากพรรคอนาคตใหม่ จาตุรนต์ ฉายแสง จากพรรคไทยรักษาชาติ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ สนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ จากพรรคพลังประชารัฐ นิกร จำนง จากพรรคชาติไทยพัฒนา มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ จากพรรคเศรษฐกิจใหม่ อนุทิน ชาญวีรกูล จากพรรคมุขไทย ไพบูลย์ นิตติะวัน จากพรรคประชาชนปฏิรูป และ พลตำรวจเอกเสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส พรรคเสรีรวมไทย 6. รายการ ทูบประเด็น BRIGHT TV จัดดีเบต 4 พรรค ผ่านวิทยุ จบปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ มี คุณอภิศักดิ์ ทยะยะ พรรคอนาคตใหม่ คุณมุข สุโสมาน พรรคประชาชนชาติ คุณศุภชัย ใจสมุทร พรรคมุขไทย และ ศ.ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน 7. ไทยรัฐเลือกตั้ง 62 ที่วัดจิตตอล ช่อง 32 จัดเวทีดีเบตโซเชียล เรื่อง “ปัญหาปากท้องคุณแก้ไขได้?” โดยมีผู้เข้าร่วมรายการได้แก่ นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง จากพรรคเพื่อไทย นายศุภชัย ศรีหล้า จากประชาธิปัตย์ นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ จากพรรคมุขไทย พันตำรวจเอกรวมนคร ทับทิมธงไชย จากพรรคประชานิยม และ พลตรีทรงกลด ทิพย์รัตน์ จากพรรคพลังชาติไทย 8. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จัดโครงการเสวนา “อนาคตเศรษฐกิจ และ ชายแดนใต้จับต้องได้ หรือเพียงแค่ฝัน” โดยมีผู้แทนจากพรรคการเมือง ร่วมเวทีเสวนาประกอบด้วย นายนิพนธ์ บุญญามณี รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ดร.แสนศักดิ์ ศิริพานิช พรรคพลังประชารัฐ พลโท พงศร รอดชมพู่ พรรคอนาคตใหม่ แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคมุขไทย นายมุฮัมมัด อารีฟีน พรรคประชาชนชาติ และ พลโท ชรินทร์ อมรแก้ว พรรคชาติพัฒนา 9. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ก่อตั้งพรรครวมพลังประชาชาติไทย (รพช.) ปราศรัยช่วยผู้สมัคร ส.ส. เขต 7 สงขลา เปิดเผยว่า พรรครวมพลังประชาชาติไทยของจงแก้ว ‘รมว.เกษตรฯ’ แก้ปัญหาที่ทำกิน-ราคาขายตกต่ำ	
1. เวทีเปิดข้อเสนอประชาชนชายแดนใต้จากผลการสำรวจ Peace Survey และร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นในเชิงนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพกับตัวแทนจากพรรคการเมือง 9 พรรค ได้แก่ คุณรอมือละห์ แซะยะ พรรคประชาชนชาติ คุณอนิรุทธิ์ สมุทรโคจร พรรคประชาชนธรรมไทย คุณนิพนธ์ บุญญามณี พรรคประชาธิปัตย์ คุณกรณ์ มีดี พรรคแผ่นดินธรรม พ.ต.ท.สันติ อัลอิตรัส พรรคพลังปวงชนไทย - (รองประธานยุทธศาสตร์ 5 ชายแดนภาคใต้) พล.ท.ภราดร พัฒนถาบุตร พรรคเพื่อไทย พญ.เพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคมุขไทย คุณสมธรรม สระแก้ว พรรคเสรีรวมไทย - (ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ) และ พล.ท.พงศกร รอดชมภู พรรคอนาคตใหม่ จัดโดย เครือข่ายวิชาการสันติภาพ 20 สถาบันวิชาการและประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	28/02/2562

ร่วมกับ ศูนย์วิจัย ดิเรก ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 2. กกต. มีมติไฟเขียว ให้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ขึ้นเวทีปราศรัยหาเสียงได้ 3. นายอนุทิน อหัมมัด อดีตสมาชิกวุฒิสภา จ.สงขลา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง สนช. ได้ออกแถลงการณ์ ประกาศลาออกจากการเป็น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีผลทันที พรุ่งนี้ (1 มีนาคม 2562) โดยนายอนุทินเปิดเผยว่า ได้รับความไว้วางใจจากพรรคพลังประชาชน (พปช.) ให้เป็นหัวหน้าทีมของพรรคในการรณรงค์หาเสียงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่ต้องการให้เกิดการทับซ้อนของการทำหน้าที่ สนช. กับการทำงานให้พรรคการเมือง ทั้งนี้ในพื้นที่ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พรรคพลังประชาชนได้คัดเลือกคนรุ่นใหม่ที่มีความหลากหลาย เข้ามาสมัคร ส.ส. อาทิ เอ็นจีโอ นักธุรกิจรุ่นใหม่ ที่ทำงานกับชาวบ้านในพื้นที่มานาน ทำให้มั่นใจว่าผู้สมัครของพรรคพลังประชาชนจะได้รับเลือกตั้งแบบยกทีมทุกจังหวัด 4. ที่ประชุม สนช. มีมติ 133 เสียง งดออกเสียง 16 เสียง เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ โดยสาระสำคัญ คือ การกำหนดมาตรการป้องกันรับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ 5. ช่อง 9 ดีเบต ครั้งที่ 2 คนใหม่การเมืองใหม่? ประชันวิสัยทัศน์ทางการเมือง มีนักการเมืองรุ่นใหม่จาก 10 พรรคการเมือง ประกอบไปด้วย เพชรชมพู กิจบูรณะ พรรครวมพลังประชาชนไทย กันตชนม์ ศิวะพิมล พรรคชาติพัฒนา พรรษุวัชรสินธุ์ พรรคประชาธิปไตย ตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส พรรคเพื่อไทย วทันยา วงษ์โอภาสี พรรคพลังประชาชน พรรคณิการ์ วานิช พรรคอนาคตใหม่ จิตรภณ ทิพย์โกศลกุล พรรคภูมิใจไทย ประเมศวร์ กุมารบุญ พรรคชาติไทยพัฒนา สราวุธ นาทะพันธ์ พรรคประชาชน อนุรักษ์ รอบคอบ พรรคพลังท้องถิ่นไท 6. หลังจาก นางธิดา ถาวรเศรษฐ์ อดีตประธาน นปช. นำหน้าเพจเฟซบุ๊ก ของ พล.อ.ประยุทธ์ ที่ระบุสถานะ "เจ้าหน้าที่รัฐ" มาย้อนถาม นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ที่ออกมาชี้แจงและปฏิเสธแทน หลังจากนั้นมีความเคลื่อนไหวบนหน้าเพจและอินสตาแกรมของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี โดยพบว่า สถานะเปลี่ยนไปเป็น "บุคคลสาธารณะ" แล้ว 7. พรรคเพื่อนไทยถูกตัดสิทธิยกพรรค 206 คน ศาลฎีกาชี้ไม่ตั้งสาขา-ตัวแทนพรรคฯ ประจำจังหวัด	
1. หัวหน้าพรรคประชาชน ให้สัมภาษณ์สื่อ ยอมเป็นฝ่ายค้าน ไม่มีทางร่วมงานรัฐบาลสืบทอดอำนาจ 2. พรรคอนาคตใหม่จัดเวทีปราศรัยที่จังหวัดปัตตานี มีประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เข้าร่วมฟังการปราศรัยเป็นจำนวนมาก เกินกว่าเก้าอี้ที่ทีมงานจัดเตรียมหลายเท่า	01/03/2562

3. มีเพจศาสนานำภาพการปราศรัยของพรรคอนาคตใหม่ไปเปรียบเทียบกับคนในมัสยิดที่มีน้อยมาก ด้วยข้อความและอารมณ์ประมาณว่าสังคมชายแดนใต้แย่แล้วเพราะคนไม่สนใจศาสนา ขาวเน็ตจำนวนมากไปคอมเมนต์ไม่เห็นด้วยกับโพสต์ หลังจากนั้นเจ้าของภาพถ่ายคนในมัสยิดเปิดเผยว่ารูปในมัสยิดคือผู้สมัคร ส.ส. กำลังพูดหาเสียงเช่นเดียวกัน 4. เวทีสาธารณะ "ถามตอบ ส่งมอบนโยบาย" พรรคที่เข้าร่วม ได้แก่ ดร. โภคิน พลกุล พรรคเพื่อไทย คุณจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ พรรคประชาธิปัตย์ คุณรังสิมันต์ โรม พรรคอนาคตใหม่ นายแพทย์ประสงค์ บูรณ์พงศ์ พรรคเสรีรวมไทย คุณนิกร จ่านอง พรรคชาติไทยพัฒนา ร.ต.อ.จอมเดช ศรีเมฆ พรรครวมพลังประเทศไทย และ ดร.กันตชนม์ ศิวะพิมล พรรคชาติพัฒนา จัดโดยสำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 5. คุณหญิงสุภารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์เลือกตั้งพรรคเพื่อไทย (พท.) ขึ้นเวทีปราศรัยและหาเสียงช่วยนายภาควัตร ศรีสุพล ผู้สมัครส.ส.เขต 5 ขอนแก่น โดยมีผู้สมัครส.ส. ทั้งระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อ ในเขต จ.ขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึง ชาวขอนแก่นมารอต้อนรับและตะโกนเรียก “นายกฯน้อย” กว่าหมื่นคน 6. นางอรรณณ ชูดี พิธีกรของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. โดนปลด หลังจากจัดรายการช่อง 9 ดีเบต ครั้งที่ 2 คนใหม่การเมืองใหม่? ประชันวิสัยทัศน์ทางการเมือง โดยมีการคาดการณ์ว่าที่โดนปลดน่าจะมาจากคำถามที่พิธีกรถามผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก 100 คน เช่น 1. เห็นด้วยหรือไม่ที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตัดสินใจไม่ร่วมการเลือกตั้ง เห็นด้วย 6 เสียง ไม่เห็นด้วย 94 เสียง 2. เห็นด้วยหรือไม่ ที่รัฐธรรมนูญ 2560 ในบทเฉพาะกาล 5 ปีแรกให้ ส.ว. 250 คนร่วมโหวตเลือกนายกฯ เห็นด้วย 1 เสียง ไม่เห็นด้วย 99 เสียง 3. เห็นด้วยหรือไม่ เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จำเป็นสำหรับประเทศไทย เห็นด้วย 2 เสียง ไม่เห็นด้วย 98 เสียง 4. เห็นด้วยหรือไม่ ว่าประเทศไทยจะมีการปกครองแบบประชาธิปไตยเต็มใบหรือครึ่งใบก็ได้ ถ้าทำให้ปากท้องประชาชนดีขึ้น เห็นด้วย 17 เสียง ไม่เห็นด้วย 83 เสียง 7. ผู้ใช้ทวิตเตอร์รายหนึ่งแชร์คลิปวิดีโอขณะพบชายยื่นแจกเงินให้ผู้เข้าฟังปราศรัยพรรคการเมืองพรรคหนึ่งในพื้นที่เขต 4 อำเภอดงดง จ.อุบลราชธานี โดยเจ้าตัวระบุข้อความว่า “มีแต่ข่าวว่าพรรคใหญ่ที่มีเส้นพรรคหนึ่งเวลาไปปราศรัยที่ไหนก็แจกเงินคนที่มานั่งฟัง อันนี้เป็นเหตุการณ์ที่เราไปเจอมา อยู่ที่เขตเลือกตั้งอุบลราชธานี เขต 4 อำเภอดงดง ซึ่งเป็นไปตามข่าวที่มีคนพูดกันจริงๆ ด้วยอะ” 8. สำนักข่าวอิศรา ตามแกะรอยผู้สนับสนุนระดมทุนพรรคพลังประชารัฐ 3 ล้านบาท พบงบการเงินแจ้งมีรายได้ปีพ.ศ. 2559-60 แค่ 3.4 หมื่นบาท นอกจากนี้ยังเป็นคู่สัญญาซื้อข้าวสต็อกรัฐถึง 157 ล้านบาท	

9. ช่อง 3 จัดรายการ เลือกตั้ง 62 ทิศทางประเทศไทย กับ หม่อม วรรณชัย และ 3 แคนดิเดตนายกรัฐมนตรี ในประเด็น "นโยบายลดอาชญากรรม-กวาดล้างผู้มีอิทธิพล ทำได้หรือไม่" ตัวแทนพรรคการเมืองเข้าร่วมพูดคุยได้แก่ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย คุณชัชวาลย์ คงอุดม หัวหน้าพรรคพลังท้องถิ่นไท และคุณมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์ หัวหน้าพรรคไทยศรีวิไลย์	
1. ผู้สมัคร ส.ส.พรรคเพื่อชาติ แจ้งความเอาผิด พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กรณีเป็นเจ้าหน้าที่รัฐแต่สมคบคิดพรรคการเมืองลงแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี 2. เสวนา "การเลือกตั้ง 62 : ภูมิทัศน์การเมืองไทยและอนาคตประชาธิปไตย" วิทยากรโดย ณัฏฐพร นามเมือง จาก iLaw ชูริยา วาหะ จาก 2P2D มูฮำหมัดอันวัร หะยีเต๊ะ จาก Projek Sama Sama รศ.ดร.อนุสรณ์ อุณโณ จาก FFFE สิริวิญญ์ เสรีวิวัฒน์(จ่านิว) จากกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง จัดโดย องค์กรนักศึกษาพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตยปัตตานี 2P2D และ อาสาสมัครเครือข่ายเยาวชนสังเกตการณ์การเลือกตั้ง We Watch ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 3. เสวนา “ผู้หญิงทำงานต้องการอะไร? จากพรรคการเมือง” มีตัวแทนพรรคการเมืองเข้าร่วม 13 พรรค อาทิ พรรคชาติพัฒนา พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคอนาคตใหม่ เป็นต้น และมีองค์กรเครือข่ายผู้หญิงเข้าร่วม ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 4. พรรคอนาคตใหม่จัดเวทีปราศรัยที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา มีประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เข้าร่วมฟังการปราศรัยจำนวนมาก 3. ผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์เดินทางลงพื้นที่พบปะประชาชนในจังหวัดปัตตานีหลายแห่ง ต่อด้วยจัดเวทีปราศรัยที่ อ.จะนะ จ.สงขลา มีประชาชนเข้าร่วมฟังการปราศรัยจำนวนมาก 4. พรรคเพื่อไทยจัดเวทีปราศรัยที่เชียงใหม่ มีประชาชนมาฟังการปราศรัยกว่าหมื่นคน 5. ขวเนื้ต่างให้กำลังใจ และแชร์ข่าวกรณีช่อง 9 ปลดพิธีกรรายการดีเบต ขณะที่นักการเมืองและนักข่าวช่องอื่นๆ ก็ร่วมให้กำลังใจด้วยเช่นกัน 6. สำนักข่าวอิศรา เจอรายที่ 2 คู่สัญญาซื้อข่าวสต็อกรัฐ 121 ล้าน บริจาคเงินให้พรรคพลังประชารัฐ 3 ล้านบาท 7. พรรคประชาธิปัตย์นำโดยหัวหน้าพรรคจัดเวทีปราศรัย 3 เวทีในวันเดียว คือ ที่สุโขทัย-ลกนราธิวาส ที่หาดนราทัศน์ เมืองนราธิวาส และที่ อ.นาทวี จ.สงขลา 8. สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสภาประชาสังคมชายแดนใต้ จัดเวทีสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายของภาคประชาสังคมเพื่อนำเสนอต่อพรรคการเมือง โดยมีผู้เข้าร่วมจากเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีข้อเสนอจากเครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพ (B4P), กลุ่มถักทอสันติภาพ (กทส.), คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (PAOW), เครือข่ายโครงการ LEAP, เครือข่าย CPN	02/03/2562

9. เพจ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ นายรอมฎอน ปันจอร์ บรรณาธิการศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ Deep South Watch ประเด็น "จับกระแสการเลือก ประชาชนคาดหวังอะไร?"	
1. กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บมจ. อสมท. ซึ่งแจ้งกรณีมีข่าวการปลดพิธีกรรายการดีเบต เลือกตั้ง 2562 ว่า อาจมีความคลาดเคลื่อนในข้อมูล ยืนยันไม่เคยมีคำสั่งปลดพิธีกรรายการดีเบตเลือกตั้ง เป็นการเปลี่ยนพิธีกรให้เหมาะสมเนื้อหาดีเบต สามารถจัดรายการตามปกติได้ 2. พรรคประชาธิปัตย์นำโดยหัวหน้าพรรคจัดเวทีปราศรัยที่ปัตตานี มีประชาชนเข้าร่วมฟังจำนวนมาก ส่วนช่วงคำหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เดินทางไปปราศรัยที่จังหวัดสงขลา มีประชาชนมาร่วมฟังเกือบหมื่นคน แต่มีผู้สมัครมาร่วมต้อนรับและขึ้นเวทีเพียง 4 คน โดยไม่มีผู้สมัครอีก 4 คนซึ่งอยู่ในมุ้งของคุณถาวร เสนเนียม คือ คุณวิรัตน์ กัลยาศิริ คุณชัยวุฒิ ผ่องแผ้ว และ คุณเดชอิศร์ ขาวทอง 3. สถานีโทรทัศน์วอยซ์ทีวีจัดรายการพิเศษศึกดีเบตครั้งสำคัญในหัวข้อ 'THE BIG VOICE DEBATE' 3 สัญญาทำทันที มี 10 พรรคการเมืองเข้าร่วม โดยพรรคพลังประชารัฐปฏิเสธเข้าร่วมงานนี้ โดย 10 พรรคได้แก่ คุณจุรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย คุณวราวุธ ศิลปอาชา ประธานกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์พรรคชาติไทยพัฒนา คุณอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย คุณจาตุรนต์ ฉายแสง ประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย คุณจตุพร พรหมพันธุ์ กองเชียร์พรรคเพื่อชาติ คุณไพบูลย์ นิติตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป คุณณัฏฐ์ จิงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และคุณวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ 4. เว็บไซต์ โพสต์ทูเดย์ เผยแพร่บทความเรื่อง “นโยบายหาเสียง ขยายฝันทุกพรรค” รายละเอียดอย่างย่อคือ รศ.ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาฯ พินิจนโยบายพรรคการเมืองล้วนขยายฝัน เพราะต่างนำเสนอนโยบายแบบสวยหรู และไม่สามารถชี้แจงถึงแหล่งที่มาของเงินงบประมาณเพื่อให้ได้จริง บทความโดย ปริญญา ชูเลขา	03/03/2562
1. กลุ่มแนวร่วมขบวนการปลดปล่อยปาตานีได้ปฏิบัติการพ่นสีตามสถานที่สาธารณะหลายที่ เป็นอักษรในภาษาอังกฤษ “PATANI 110” ในหลายพื้นที่ โดยมีความหมายคือเป็นวันครบรอบว่าด้วยสนธิสัญญาแองโกลสยามภายใต้ 6 ข้อตกลงในอาณาเขตเหนือดินแดนครบรอบ 110 ปี สนธิสัญญาดังกล่าว เป็นข้อตกลงปักปันเขตแดนระหว่างอังกฤษกับสยาม โดยมีการลงนามกันระหว่าง หม่อมราชวงศ์ ทิววงศ์ วโรปกรณ์ รัฐมนตรีต่างประเทศสยาม,เจนเซิล เวสเตนการ์ด (Jensle Westengard) เป็นผู้แทนฝ่ายสยามกับ ราล์ฟ พาเกต (Ralph Paget) ผู้สำเร็จราชการในมลายูของอังกฤษ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 1009 ที่ไกล์จะถึง 110 ปี เรียกสนธิสัญญากรุงเทพหรือสนธิสัญญาแองโกลสยาม 1909 (Anglo-Siamese treaty 1909) โดยมีสาระสำคัญคือ 1). เมืองมลายู เคดะห์	04/03/2562

กลันตัน เปรอร์ลิส ตรังกานุ เกาะลังกาวิและบางส่วนของรามัน-ระแงะ ให้มอบคืนแก่รัฐบาลอังกฤษ 2). บันทึกที่เคยลงนามกันระหว่างอังกฤษ-สยาม เมื่อวันที่ 6 เมษายน 1897 ให้ถือเป็นข้อตกลงลับต่อไป 3). สยามจะไม่มอบดินแดนใดๆ ให้แก่มหาอำนาจใดตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาตามข้อ 2 4). สยามสัญญาว่า จะให้ความยุติธรรมแก่พลเมืองชาวอังกฤษในสยาม ตลอดจนการรักษาความปลอดภัยแก่ตุลาการและที่ปรึกษาด้านกฎหมายที่เป็นชาวยุโรป หากจำเป็นจะต้องมีที่ดินไว้และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับชาวอังกฤษที่อยู่ในสยาม 5). รัฐสภาของอังกฤษ จะรับผิดชอบในปัญหาหนี้สินที่หากจะมีอยู่ของเมืองมลายูที่มอบให้อังกฤษ รวมทั้งเงินกู้ต่างๆ และงานก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ของสยาม 6). อังกฤษสัญญาว่าจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองในดินแดนที่มอบให้กับสยาม เช่นสตูลและปาตานีผลของสนธิสัญญานี้ ส่งผลดีให้กับรัฐมลายูที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้รับเอกราช โดยปาตานีหรือชายแดนใต้เป็นรัฐมลายูรัฐเดียวจาก 12 รัฐ ที่ต้องอยู่ภายใต้สยามหรือประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเกิดขบวนการทวงคืนสิทธิความเป็นเจ้าของในเวลาต่อมา 2. ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสืบสวนสอบสวน ในฐานะประธานกรรมการสืบสวนและไต่สวน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้มีหนังสือเชิญถึงนายศรีสุวรรณ จรรยา มาให้ปากคำ กรณีที่ได้ยื่นคำร้องว่า นายธนธร จีรุงเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ อาจเข้าข่ายการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สส. 2561 มาตรา 73(5) โดยให้นายศรีสุวรรณไปให้ปากคำกรณีดังกล่าวต่อคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน ในวันที่ 6 มี.ค. 62 ที่สำนักงาน กกต. ศูนย์ราชการฯแจ้งวัฒนะ 3. สังคมออนไลน์ตั้งคำถามกรณีที่ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส ยื่นยุบพรรคพลังประชารัฐ ตั้งแต่วันที่ 18 ก.พ. 62 แต่ยังไม่มีความคืบหน้า ขณะที่ คุณศรีสุวรรณ จรรยา ยื่นยุบพรรคอนาคตใหม่ วันที่ 25 ก.พ. 62 แต่ กกต. รับคำร้อง และจะไต่สวนในวันที่ 6 มี.ค. 62 4. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กกต. ได้มีคำสั่งให้มีการลบภาพและข้อความหาเสียงที่เข้าข่ายผิดกฎหมายและระเบียบ กกต. ว่าด้วยการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. 2561 ตามที่คณะทำงานติดตามเกี่ยวกับการหาเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้เสนอรวม 12 กรณี โดยเป็นกรณีที่ โพสต์ข้อความใส่ร้ายนายธนธร จีรุงเรืองกิจ พรรคอนาคตใหม่ พรรคเพื่อไทย ไทยรักษาชาติ พรรคเพื่อชาติ ด้วยถ้อยคำหยาบคายและมีการใส่ร้ายป้ายสี ระบุข้อความว่า เผาบ้านเผาเมือง อีกทั้งยังมีโพสต์ที่เรียกร้องให้คว่ำบาตรพรรคพลังประชารัฐ รวม 12 โพสต์ 5. พล.ต.ท. สุรเชษฐ์ หักพาล ผบช.สทม. ในฐานะรอง ผอ. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ศปอส.ตร.) พล.ต.ต. นิธิธร จินตกานนท์ ผบก.จร. พร้อมตำรวจ สทม. ตำรวจท่องเที่ยว บก.ปอท. และ จนท.ศปอส.ตร. จะแถลงจับกุมผู้ต้องหาที่แชร์ข่าวซึ่งพาดหัวว่า ‘ป้อมแจ่ง งบจับกาแพข้างทาง 82,000 โด้ ของดินาเข้าต้องแพง ลั่น คนจนหมดสิทธิลง โดย	

เบื้องต้นมีผู้ต้องการหากระทำความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ จำนวน 6 ราย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ พล.ท. พงศกร รอดชมภู รองหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งได้แชร์ข่าวดังกล่าว 6. รายการ 10 วัน 1000 นาที ชื่อนาคตประเทศไทย ThaiPBSDebate เปิดเวลา 100 นาที ฟัง วิสัยทัศน์ "การศึกษาไทย ปฏิรูปอย่างไร จึงจะสำเร็จ" เปิดเวลา 100 นาทีเทียบนโยบายการศึกษา จาก 5 พรรคการเมือง มี คุณวิทิตนันท์ โรจนพานิช จากพรรคชาติพัฒนา คุณวิทยา ศรีชมภู จาก พรรคชาติไทยพัฒนา ศ.ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน จากพรรคประชาธิปัตย์ คุณนพดล ปัทมะ จาก พรรคเพื่อไทย และ คุณพะโยม ชิณวงศ์ จากพรรคภูมิใจไทย เข้าร่วมรายการ 7. ในขบวนพาเหรดพิธีเปิดมหกรรมกีฬาจันทร์กะพ้อเกมส์ ครั้งที่ 10 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีป้ายที่นักศึกษาถือตอนเดินพาเหรดซึ่งเขียนถึงการเมืองหลายข้อความที่น่าสนใจ เช่น “ชาวปาตานีไม่ต้องการค่าน้ำชา แต่ต้องการคนที่จะยกเลิกยกรติของคนปาตานีให้สูงขึ้น” หรือ “Thailand Election Patani Referendum” เป็นต้น 8. รายการ (S)Election’ 62 โดย อ.ศิริโรจน์ คล้ามไพบูลย์ คอยกันเรื่อง "ฉากสุดท้ายเลือกตั้งจะเป็นอย่างไร?" กับ คณพรรณิการ์ วานิช โฆษกพรรคอนาคตใหม่ คุณมัลลิกา บุญมีตระกูล รองโฆษก พรรคประชาธิปัตย์ คุณธนกร วังบุญคงชนะ รองโฆษกพรรคพลังประชารัฐ และ คุณสมบัติ บุญงามอนงค์ หัวหน้าพรรคเกียน โดยถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์ และ youtube ในทุกช่องทางของเครือ มติชน, ข่าวสด และมติชนสุดสัปดาห์ 9. ดีเบตนโยบายเศรษฐกิจ โดย รศ.ดร.ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ แคนดิเดตนายกรัฐมนตรี พรรคเพื่อไทย, คุณกรณ์ จาติกวณิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, คุณสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ เลขาธิการพรรคพลัง ประชาธิปไตย และ คุณธนธร จีรุงเรืองกิจ แคนดิเดตนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ดำเนินรายการโดย อาจารย์อนุสรณ์ ธรรมใจ ทาง Official Matichon TV 10. โลกออนไลน์มีการเผยแพร่คลิป พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย ต่อว่า เจ้าหน้าที่ทหารที่มาตามสังเกตการณ์ ขณะลงพื้นที่หาเสียงที่ จ.ปราจีนบุรี 11. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่ หนึ่งในรูปแบบการหาเสียงของผู้สมัคร ส.ส. ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้/ปาตานี คือ การเตะบอลสนามหญ้าเทียม โดยผู้ที่มาเล่นฟุตบอลสามารถเล่นได้ ฟรีๆ โดยไม่ต้องจ่ายค่าสนาม และเลี้ยงชูปเปิดหลังการเตะบอล	
1. พรรคประชาชาติตั้งโต๊ะแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป โดยมีการเปิดตัวนโยบาย เด่นของพรรคประชาชาติ คือ นโยบายเงินบำนาญผู้สูงอายุ 3,000 บาทถ้วนหน้า และนโยบายการ แก้ปัญหาโรงพยาบาลรักษาหนี้ 2. พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารบก ในฐานะเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปแจ้งความดำเนินคดี พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้า พรรคเสรีรวมไทย ข้อหาหมิ่นประมาทในนามส่วนตัว สืบเนื่องจาก พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ ได้ให้ สัมภาษณ์พิเศษสื่อหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง โดยมีการพูดถึง เครื่องหมายติดอยู่บนเครื่องแบบทหาร	05/03/2562

ของ พล.อ.อภิรัชต์ ด้วยข้อความไม่เหมาะสม ทำให้เกิดความเสียหาย ถือเป็นการดูหมิ่น เหยียดหยาม 3. กลุ่มมวลชนคนอยากเลือกตั้ง ยื่นหนังสือต่อ กกต. เรียกร้องให้ยุบพรรครวมพลังประเทศไทย และพรรคประชาชนปฏิรูป รวมทั้งขอให้เพิกถอนรายชื่อ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ออกจากบัญชีรายชื่อนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชารัฐ เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ 4. ตลอดทั้งสัปดาห์นี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ไม่มีการนัดประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องสำคัญต่างๆ เนื่องจากองค์ประชุมไม่ครบ เพราะ กกต. 7 คนติดภารกิจเดินทางไปดูงานการใช้สิทธิเลือกตั้งของคนไทยในต่างประเทศ หรือการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในเวลาไล่เลี่ยกันโดยเริ่มตั้งแต่ช่วงวันที่ 27 ก.พ. -10 มี.ค. 2562 5. ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นประธาน มีมติอนุมัติผ่อนผันให้บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าทับกวาง และป่ามวกเหล็ก จ.สระบุรี เพื่อทำเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ 6. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช. ไม่เปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการสรรหา ส.ว. เพราะสุดท้ายตนเองก็เป็นคนตัดสินใจอยู่ดี ระบุจะเลือกอย่างเป็นกลาง เพื่อความสงบของประเทศชาติ 7. พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย กล่าวถึงกรณีที พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผบ.ทบ. จะฟ้องดำเนินคดีว่า ไม่มีปัญหา และไม่รู้สึกหนักใจ ปล่อยให้เขาว่าไปก่อน หลังเลือกตั้งค่อยมาว่ากัน และไม่จำเป็นต้องปรึกษาทีมกฎหมาย ไม่อยากทะเลาะให้เสียเวลาหาเสียงในช่วงนี้ พร้อมให้ ผบ.ทบ. ไปฟังเพลงหนักแผ่นดิน 8. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร อดีตคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต1 จ.สมุทรสาคร พรรคประชาธิปัตย์ โพสต์เฟซบุ๊กเรื่อง “เจ้าหน้าที่เหนือรัฐ” โดยระบุว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และมีข้อห้ามข้อปฏิบัติพร้อมวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อการดำรงตนในฐานะ ”เจ้าหน้าที่ของรัฐ” เลิกเถียงเรื่องที่พลเอกประยุทธ์เป็น ”เจ้าหน้าที่ของรัฐ”หรือไม่ เพราะหลายคนรวมทั้ง อ.วิชญ์ได้เฉลยไปแล้วว่า “อย่างไรก็เป็น” แต่สถานะของพลเอกประยุทธ์วันนี้เกินเลยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากนอกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังมีสถานะเป็นเป็นหัวหน้า คสช.ซึ่งเหนือส่วนราชการทั้งหมด เหนือทุกตำแหน่ง สามารถออกคำสั่งให้ทุกคนทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามได้ โดยใช้ ม. 44 แม้ในช่วงเลือกตั้ง “ปลด กกต.ก็ยังได้” เพราะเคยปลดให้ดูมาแล้ว” 9. นายเอกชัย หงส์กังวาน นักเคลื่อนไหวทางการเมือง เดินทางไปยังสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ จ.นนทบุรี เพื่อให้การต่อคณะอนุกรรมการจริยธรรมชุดที่ 14 ของแพทยสภา หลังยื่นเรื่องให้ตรวจสอบจริยธรรมของ พล.ต.นพ.เหรียญทอง แน่นหนา ผอ.โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เมื่อวันที่ 17 ม.ค. เพื่อขอให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะ	

ต่อมาหลังจากเอกชัย เข้าให้การกับคณะอนุกรรมการจริยธรรมแพทยสภาเรียบร้อยแล้ว ระหว่างเดินทางกลับ เอกชัย ถูกชายนิรนาม 2 คน ทำร้ายร่างกาย โดยเจ้าตัวโผล่ผ่านทางเพชบุรีกว่า คนขี่มอเตอร์ไซด์สีดำ ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน ทำร้ายร่างกาย บริเวณด้านหน้าสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จนหัวแตก 10. พล.ต.อ.ศรีวรารักษ์ รังสิพราหมณกุล รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (รอง ผบ.ตร.) ดำเนิน ผบก.ภ.จว.เชียงใหม่ กรณีมีตำรวจทำโหล่เลือกตั้ง เดือนตำรวจทั่วประเทศห้ามทำแบบสำรวจเด็ดขาด	
1. พรรคประชาชนจัดปราชัยย่อย ณ มัสยิดกลางตำบลบало อ.รามัน จ.ยะลา มีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก โดยน้องชายของหัวหน้าพรรคลงชิงชัยในเขตนี้ 2. วงเสวนา “อ่านการเมืองไทย บทว่าด้วยการเลือกตั้ง” ร่วมเสวนา โดย ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รศ. ดร.ไชยันต์ รัชชกุล คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ศ.ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3. โฆษกพรรคอนาคตใหม่ ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีฉ้อโกง ม.จ.จุลเจิม ยุคล และสำนักข่าว T-News กรณีหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 รวมถึงตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 73 (5) ฐานหลอกลวง บังคับ ชูเชื้อ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง กรณีเมื่อวันที่ 4 มี.ค. 2562 ม.จ.จุลเจิม โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กกล่าวหาว่านายธนธร จีรุงเรืองกิจ มีพฤติกรรมล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ และสำนักข่าว T-News ได้นำข้อความของ ม.จ.จุลเจิม ไปเผยแพร่ . 4. สื่อหลายสำนักรายงานผลการสำรวจโพลล์ที่จัดทำโดย หน่วยงานรัฐหน่วยหนึ่ง ซึ่งมีเครือข่ายเจ้าหน้าที่กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และความน่าสนใจ เพราะมีความแม่นยำสูงระดับหนึ่ง รายละเอียดของโพลล์ คือ จากเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ 350 เขต คาดว่าพรรคเพื่อไทยยังคงได้ ส.ส. สูงสุด คือ 122 คน (ข้อมูลนี้ต่างจากโพลล์สื่อสำนักต่างๆ ที่คาดการณ์ว่าเพื่อไทยชนะ 130 เขตขึ้นไป) ส่วนอันดับ 2 คือ พรรคประชาธิปัตย์ 83 คน พรรคพลังประชารัฐ 82 คน (ห่างกัน 1 ที่นั่งเท่านั้น) พรรคภูมิใจไทย 35 คน พรรคชาติไทยพัฒนา 8 คน พรรคชาติพัฒนา กับพรรคประชาชนไทย 3 คน 5. โพลของเนชั่นนิวเคราะห์เจาะสนาม ส.ส. 350 เขต คาดว่าพรรคเพื่อไทยยังคงได้ ส.ส.สูงสุด คือ 136 คน ส่วนอันดับ 2 คือ พรรคประชาธิปัตย์ 88 คน พรรคพลังประชารัฐ 62 คน พรรคภูมิใจไทย 31 คน พรรคชาติไทยพัฒนา 12 คน พรรคไทยรักษาชาติ 7 คน พรรคชาติพัฒนา 6 คน รวมพลัง	06/03/2562

ประเทศไทย 4 คน พรรคประชาชน 2 คน พรรครักแผ่นดินประเทศไทย 1 คน และพรรคเพื่อชาติ 1 คน 6. เวทีเสวนา “จุดเปลี่ยนประเทศไทย ว่าด้วยนโยบายการศึกษาของพรรคการเมือง” ร่วมแสดงวิสัยทัศน์โดยตัวแทนจากพรรคการเมือง ได้แก่ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคพลังประชารัฐ พรรคสามัญชน และพรรคเกรียน ณ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7. สำนักข่าวทีนิวส์ ได้ออกแถลงการณ์ ผ่านเพจเฟซบุ๊ก ยินยัดอุตมการณ์ของหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่เป็นอันตราย 8. ศ.ดร.วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะ คณะกรรมการสรรหาวุฒิสภา (ส.ว.) กล่าวกับสื่อว่าการสรรหา ส.ว. ยังไม่ถึงเวลาโปร่งใส โดยบางคนแม้วันนี้คุณสมบัติยังขาด แต่สามารถเป็น ส.ว. ได้ เช่น วันนี้ยังเป็นข้าราชการอยู่ แต่สามารถนำชื่อมาก่อนได้ และสอบถามเจ้าตัวว่าอยากเป็น ส.ว. หรือยังอยากรับราชการ หากต้องการเป็น ส.ว. ก็ลาออกจากราชการ ทำให้มีคุณสมบัติ 9. คสช. แจ้งความ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย 2 ข้อหา ชี้หายมเกียรติทหาร เคยเป็น ผบ.ตร. ควรมีวุฒิภาวะและมารยาท 10. เครือข่ายนักวิชาการเพื่อสิทธิพลเมือง (คนส.) ออกแถลงการณ์เครือข่ายนักวิชาการเพื่อสิทธิพลเมืองกรณีการทำร้ายเอกชัย หงส์กังวาน 11. รายการ 10 วัน 1000 นาที : รัฐสวัสดิการ นโยบายชายฝัน? ThaiPBSDebate เปิดเวที 100 นาที ฟังวิสัยทัศน์จากพรรคการเมือง มี คุณชุมาพร แต่งเกลี้ยง พรรคสามัญชน คุณพาลีณี งามพริ้ง พรรคมหาชน คุณอรรถวิษฐ์ สุวรรณภักดี พรรคประชาธิปัตย์ คุณอนุสรณ์ ทับสุวรรณ พรรครวมพลังประเทศไทย และ ดร.อุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา พรรคชาติไทยพัฒนา เข้าร่วม 12. รายการ ฝ่าสนามตีเบต “โฉมหน้ารัฐบาลใหม่ หากได้เป็นรัฐบาล อยากให้พวกเขาทำอะไร? ทางช่อง PPTV HD 36 มี หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ หัวหน้าพรรคเศรษฐกิจใหม่ หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป ตัวแทนพรรคเพื่อไทย ประธานกรรมการนโยบายพรรคประชาธิปัตย์ และกรรมการบริหารพรรคภูมิใจไทย เข้าร่วมนำเสนอ 13. ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม(พีมูฟ)รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชน และนักศึกษา ร่วมชุมนุม เพื่อให้สถานีวิทยุแห่งชาติ (สนช.) ยุติพิจารณากฎหมายทุกฉบับ โดยผู้ชุมนุมมีการตะโกนส่งเสียงขอให้ สนช. ยุติพิจารณากฎหมาย จนเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าไปควบคุมตัวผู้ชุมนุม และนำขึ้นรถตู้ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปยังบริเวณข้างวัดเบญจมบพิตร ซึ่งเป็นสถานที่ที่กลุ่มผู้ชุมนุมรวมตัวกันอยู่ก่อนหน้านี้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มีการแจ้งข้อหาหรือดำเนินคดีแต่อย่างใด	

15. รายการ THE STANDARD Daily Debate เจาะนโยบายการศึกษาไทย แก้อย่างไรให้คุ้มกับสองตัวแทนพรรคที่น่าจับตา ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ จากพรรคพลังประชารัฐ และ ผศ.ดร.มีชัย ออสุวรรณ จากพรรคประชาชาติ 16. “เนชั่น” ได้วิเคราะห์สนามเลือกตั้งภาคใต้ มีผู้ที่จะชนะการเลือกตั้ง ดังนี้ นราธิวาส เขตเลือกตั้งที่ 1 นายวัชร ยาวะหะซัน พรรคพลังประชารัฐ เขต 2 นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ พรรครวมพลังประชาชาติไทย เขต 3 นายภูเือง ยาวะหะซัน พรรคประชาชาติ เขต 4 นายเจ๊ะอียาส โตะตาหยง พรรครวมพลังประชาชาติไทย จังหวัดยะลา เขต 1 นายภูริพงศ์ พงษ์สุวรรณศิริ พรรคประชาธิปัตย์ เขต 2 นายอัศุลการ์ิม เต็งกะรีนา พรรครวมพลังประชาชาติไทย เขต 3 นายณรงค์ ดุดิง พรรคประชาธิปัตย์ ส่วนจังหวัดปัตตานี เขต 1 นายอันวาร์ สาและ พรรคประชาธิปัตย์ เขต 2 นายอิสมาแอล เบญอุบรอฮิม พรรคประชาธิปัตย์ เขต 3 นายอนุมัติ ชูสารอ พรรคประชาชาติ เขต 4 นายพรีดี เบญอุบรอน พรรคประชาธิปัตย์	
1. ผู้บัญชาการทหารบก นำผู้บังคับหน่วยคุมกำลังทั่วประเทศ 800 นาย แสดงพลังพร้อมกล่าวคำปฏิญาณตน จะรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า เกียรติยศ และศักดิ์ศรีของทหาร 2. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ได้โพสต์ภาพและข้อความผ่านอินสตาแกรมส่วนพระองค์ @nichax โดยระบุว่า "วันนี้...ก็ขอเดินทางมาทำงานเพื่อประเทศไทยต่อไป #BerlinGermany #ITB2019 #ร่วมมือร่วมใจกัน" 3. นายอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย(ภท.) ให้สัมภาษณ์ประเด็นทางการเมือง โดยกล่าวว่า จะอยู่คนละขั้วทหารและพรรคพลังประชารัฐ และย้ำว่า นายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. 4. พล.ต.อ.ศรีวราห์ รังสิพราหมณกุล รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในฐานะประธานประชุมศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ตรวจความพร้อมบริเวณโดยรอบศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีตำรวจ 1,200 นาย ตรึงกำลังคุมเข้มศาลรัฐธรรมนูญ คดียุบพรรคไทยรักษาชาติ และมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมรวมกว่า 100 ตัว 5. เวลาประมาณบ่ายสามโมงเย็น ศาลรัฐธรรมนูญมีมติยุบพรรคไทยรักษาชาติจากการเสนอพระนามทูลกระหม่อมฯเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 6. เพจ THE PEN จัดรายการพิเศษ "ชวนหาเรื่อง" ก่อนเลือกพรรค... ร่วมถกโดย ผศ.ดร. มูฮัมหมัดอิลยาส ญาปริง และ รศ.ดร. สามารถ ทองเผื่อ 7. สโมสรนักศึกษาวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยชื่อดัง โพสต์ข้อความในเฟซบุ๊กเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมซ่อมหน่วยกิต โดยการให้นักศึกษาเข้าฟังนโยบายของพรรคพลังประชารัฐ	07/03/2562

8. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี รับสั่งหลังมติยุบพรรคไทยรักษาชาติ เป็นเรื่องที่น่าเศร้าและหดหู่มาก 9. #ไทยรักษาชาติ ติดอันดับความนิยมทั่วโลกในทวิตเตอร์ ขณะที่ #ยุบให้ตายก็ไม่เลิกลุง ขึ้นอันดับ 1 ในทวิตเตอร์ไทย 10. พรรคอนาคตใหม่ ออกแถลงการณ์ ยุบพรรคไทยรักษาชาติ กระทบเลือกตั้ง พร้อม เรียกร้องให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ จับปากกาฆ่าเผด็จการ ยุติวงจรรัฐประหาร 11. ตรงหน้ากองทัพอากาศ 1 ขึ้นป้ายคำพูด พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย ว่า ไม่มีปฏิวัติ 49 ไม่ได้เป็น ผบ.ตร. 12. แคทเธอริน เกอร์สัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายรณรงค์ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เปิดเผยว่าการวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมที่จำกัดด้านสิทธิมนุษยชน 13. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชี้แจงกรณีปรากฏข่าวให้ นักศึกษาเข้าฟังนโยบายหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐเพื่อแลกช่อมหน่วยกิต ระบุ ไม่มีการบังคับนักศึกษาเข้าร่วมเพื่อหวังผลลักษณะดังกล่าว 14. ผู้สมัคร ส.ส. เขต 2 จ.ปัตตานีจาก 3 พรรค คือ พรรคครูไทย พรรคประชาธิปไตย และพรรคประชาชาติ เดินทางไปให้กำลังใจ ด.ต.อับดุลเลาะ สะนิตอเลาะ ผู้สมัคร ส.ส. พรรคไทยรักษาชาติ เขต 2 จ.ปัตตานี กรณีที่พรรคไทยรักษาชาติโดนยุบพรรค 15. เวทีสาธารณะ เปิดแนวคิด พรรคการเมืองกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน มี 6 พรรคการเมืองเข้าร่วม ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย พรรคสามัญชน พรรคอนาคตใหม่ พรรคพลังประชารัฐ และ พรรคมหาชน ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร 16. พรรคประชาชาติจัดเวทีปราศรัยที่จังหวัดกระบี่ 17. มีการพนสืสเปรย์ ข้อความ "PATANI 110" รวม 8 จุด ในพื้นที่ 3 อำเภอของ จ.สงขลา คือ อ.สะบ้าย้อย อ.เทพา และ อ.จะนะ	
1. เวทีพบพรรคการเมือง ครั้งที่ 2 วาระผู้หญิงชายแดนใต้สู่พรรคการเมือง มี 8 ตัวแทนพรรคการเมืองสะท้อนความเห็น พร้อมนำเสนอนโยบายด้านสตรีและการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ ได้แก่ ดร.ณัททัย ทิวไผ่งาม พรรคประชาชาติ คุณรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท พรรคประชาธิปัตย์ คุณดัสนีม เจ๊ะตู พรรคพลังประชารัฐ คุณสิริภา มะดากะกุล พรรคเพื่อไทย แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย คุณปาดิเมาะ เปาะอิตเตดาโอะ พรรครวมพลังประชาชาติไทย คุณนุรฮายาตี ยูโซ๊ะ พรรคสามัญชน และ คุณอลิสา บินดุส๊ะ พรรคอนาคตใหม่ จัดโดย เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (Civic Women) คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (PAOW) และ UN WOMEN ณ โรงแรมซี.เอส.ปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี	08/03/2562

2. นายวีระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน โพสต์เฟซบุ๊กจี กกด. ตรวจสอบการเลี้ยงโต๊ะจีนของพรรคพลังประชารัฐ คืบหน้าไปถึงไหนแล้ว ระวังจะเข้าข่ายละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ 3. นายบุญถาวร ปัญญาสิทธิ์ ทนายความชื่อดัง เดินทางไปยื่นหนังสือถึงคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อยุบพรรคอนาคตใหม่ โดยกล่าวว่า มีหลักฐานใหม่ที่สุด อันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมืองกระทำผิดจริง 4. นายโจชัว เคอร์ลันต์ซิก ผู้เชี่ยวชาญด้านการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประจำ Council on Foreign Relations ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เปิดเผยว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงหาเสียงนี้อาจไม่ยุติธรรมทั้งหมด โดยเฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นกับพรรคไทยรักษาชาติ รวมถึงผู้สมัครคนอื่น ๆ จากพรรคอนาคตใหม่ที่ถูกดำเนินคดีหลังวิพากษ์วิจารณ์เกมการเมือง 5. พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นประธานจัดการประชุมคณะกรรมการสรรหา ส.ว. นัดสุดท้าย ที่มูลนิธิอนุรักษ์ปารอยต่อ 5 จังหวัด ภายในกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.1รอ.) เพื่อทำหน้าที่สรรหา ส.ว. อีก 400 คน เพื่อส่งให้คสช. เลือกเหลือ 194 คน โดยมีรายชื่อของ ส.ว. ที่ได้รับการคัดเลือกแบ่งเป็นหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มคนใกล้ชิด พล.อ. ประวิตร คาดว่ามีชื่อ พล.ต.อ. พัชรวาท วงษ์สุวรรณ อดีต ผบ.ตร. และ พล.ร.อ. ศิษฐวัชร วงษ์สุวรรณ อดีต ส.ว. สรรหา ซึ่งเป็นน้องชายแท้ๆ ของ พล.อ. ประวิตร, พล.ต.ท. บุญเรือง ผลพานิชย์ อดีตผู้ช่วย ผบ.ตร. เพื่อนสนิท พล.ต.อ. พัชรวาท และยังมีรายชื่อของกลุ่มเพื่อนเตรียมทหารรุ่น 6 ที่คาดว่าจะมีชื่อของ พล.อ.นพดล อินทปัญญา ที่ปรึกษา คสช., พล.อ.เลิศฤทธิ์ เวชสวรรค์ อดีต ส.ว. สรรหา, พล.อ.โสภณ ศิลปพัฒน์ อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, พล.อ.อ.ไพศาล สิตบุตร อดีตผู้ทรงคุณวุฒิ กองทัพอากาศ และเป็นพี่ชายของ พล.อ.อุดมเดช สิตบุตร สมาชิก คสช., พล.อ. จีรพงศ์ วรรณรัตน์ อดีตที่ปรึกษากองทัพบก นอกจากนี้ยังปรากฏรายชื่อ พล.อ.วิลาศ อรุณศรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่คาดว่าจะมานั่งเป็น ส.ว. ด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อ คสช. ได้รายชื่อไปแล้วจะต้องประกาศรายชื่อ ส.ว. ภายใน 3 วัน หลังประกาศผลเลือกตั้ง ส.ส. แล้วนำรายชื่อขึ้นทูลเกล้าฯ เมื่อมีการโปรดเกล้าฯ ลงมาจะไปสู่การเปิดประชุมวุฒิสภา 6. พ.อ.บุรินทร์ ทองประไพ ฝ่ายกฎหมาย คสช. ได้รับมอบอำนาจจาก พล.ต.นเรศ ชีโรท หัวหน้าคณะทำงานด้านกฎหมาย ส่วนงานการรักษาความสงบเรียบร้อย สำนักเลขาธิการ คสช. เข้าพบ ร.ต.อ.หญิง แก้วกาญจน์ อุ่นพันธ์ รอง สว. (สอบสวน) กก.3 บก.ปอท. แจ้งความเอาผิดผู้ดูแลเว็บไซต์พรรคอนาคตใหม่ ขอให้เข้าข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (2) 7. นายอานันท์ ช่างอินทร์ ทนายความชื่อดังของ จ.เลย ยื่นหนังสือให้ยุบพรรคเพื่อไทย(พท.) กับพนักงาน กกต. พร้อมฉบับบันทึกการปราศรัยหาเสียง ของพรรคเพื่อไทย จากกรณีที่พรรคเพื่อไทย นำโดยคุณหญิงสุรารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทย	

8. นายอนุทิน ชาญวีรกูล หัวหน้าพรรคภูมิใจไทย ให้สัมภาษณ์ปฏิเสธกระแสข่าวพรรคภูมิใจไทยไม่ร่วมกับพรรคพลังประชารัฐ พร้อมทั้งระบุว่า ตอนนี้ยังตัดสินใจอะไรไม่ได้ เพราะยังไม่ผ่านวันเลือกตั้ง แต่จะดูที่เสียงประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งยืนยันว่าพรรคภูมิใจไทยจะร่วมกับพรรคที่สนับสนุนนโยบายของภูมิใจไทยเท่านั้น 10. นายธนธร จีรุงเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ นำทีมกรรมการบริหารพรรค ผู้สมัคร ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ ปราศรัยใหญ่เปิดตัวผู้สมัคร ส.ส.แบบแบ่งเขต จ.เชียงใหม่ ทั้ง 9 เขตอย่างยิ่งใหญ่ ท่ามกลางประชาชนเข้าร่วมกว่า 2,000 คน เต็มบริเวณลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ 11. เกิดเหตุเพลิงไหม้บริเวณด้านหลังปั้มน้ำมันบางจากและเป็นโรงงานทำป้ายหาเสียงและวัสดุสำหรับติดตั้งป้ายของ นางสาวอศลิมา คลังเพชร ผู้สมัคร ส.ส.เขต 2 สระแก้ว พรรคเสรีรวมไทย 12. ชาวเน็ตต่างโพสต์และแชร์ ภาพของผู้บัญชาการทหารบก ที่นำผู้บังคับหน่วยคุมกำลังทั่วประเทศ แสดงพลังพร้อมกล่าวคำปฏิญาณตน จะรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า เกียรติยศ และศักดิ์ศรีของทหาร โดยเป็นการกราบไหว้ที่ใช้ท่าผิดวิธี ในขณะที่ทหารที่อยู่ด้านหลังทำท่าถูกต้อง 13. ผอ.สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เปิดเผยว่า สศค. เตรียมเสนอรัฐบาลขอจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เข้ากองทุนประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก สำหรับใช้ในโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หรือ บัตรคนจน เนื่องจากประเมินแล้ว จะมีงบประมาณเหลือใช้ในโครงการต่างๆ ผ่านบัตร ถึงช่วงเดือน เม.ย. เท่านั้น แต่ยังมีบางโครงการ ที่ต้องดูแลประชาชนไปจนถึงเดือน ก.ย. 2562 ทำให้งบประมาณไม่พอ ซึ่งขณะนี้มีการใช้งบผ่านบัตรคนจนเฉลี่ยเดือนละ 3-4 พันล้านบาท หรือ ปีละไม่ต่ำกว่า 4 หมื่นล้านบาท 13. มีการส่งข้อมูลในกลุ่มไลน์หลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยในพื้นที่ชายแดนใต้ว่า พรรคอนาคตจะลดค่าบ้านญาติและสวัสดิการผู้สูงอายุ 14. 'ไทยรัฐ'เวทีดีเบตเลือกตั้ง 62 ครั้งที่ 4 "ปึกธงสนามเลือกตั้งภาคกลาง" มี พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคเศรษฐกิจใหม่ พรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคประชาธิปัตย์ เข้าร่วมดีเบต	
1. สื่อหลายสำนักพาดหัวข่าวว่าธนาธรจะพาทักษิณกลับบ้าน แต่ไม่ตรงกับรายละเอียดในเนื้อข่าว ซึ่งธนาธรไม่ได้บอกว่าจะเอาทักษิณกลับบ้าน บอกแค่พาทักษิณกลับได้ แต่ต้องมาขึ้นศาลและยอมรับคำตัดสินจากศาลที่เป็นกลาง 2. สื่อหลายสำนักต่างรายงานข่าว เพจ SaveThanathorn ออกกแถลงการณ์ ว่าทำหน้าที่สนับสนุนธนาธรมาหลายเดือนแล้ว และยุติบทบาท เพจ Savethanathron โดยเพจดังกล่าวตั้งเมื่อ 21 ก.พ. 2562 มีคนติดตาม 300 กว่าไลค์ก่อนหน้านี้จะเป็นข่าว ขณะที่ชาวเน็ตโพสต์อธิบายเครือข่ายสื่อที่เสนอข่าวนี้ ทั้งหมดมีเจ้านายเดียวกัน คือ นายฉาย บุณนาค สามีมองมาตามเดียร์ ผู้สมัครปาร์ตี้ลิสต์ พรรคพลังประชารัฐ	09/03/2562

3. ในโลกออนไลน์ต่างโพสต์ว่า คนไทยในประเทศมาเลเซียไปเลือกตั้งล่วงหน้าเป็นจำนวนมาก ณ สถานทูตไทยในกรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยต้องต่อแถวหลายชั่วโมงกว่าจะได้เข้าคูหากาบัตรเลือกตั้ง มีบางคนเป็นลมเพราะตากแดดนานจนเกินไป และหลายคนกลัวจะเลือกตั้งไม่ทันเวลา 17.00 น. และกลัวเสียสิทธิ 4. เพจ Royal Thai Embassy, Kuala Lumpur โพสต์ว่า ด้วยวันนี้ (9 มี.ค.) มีคนมาเข้าแถวเพื่อใช้สิทธิลงคะแนนเป็นจำนวนมาก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ จึงจะขยายเวลาการลงคะแนนในวันที่ 9 มี.ค. ไปเรื่อย ๆ ไม่มีกำหนดสิ้นสุดจนกว่าผู้ใช้สิทธิจะได้ลงคะแนนครบทุกคน รวมทั้งจะเปิดให้ลงคะแนนเพิ่มอีกหนึ่งวันในวันที่ 10 มี.ค. ตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไป ผู้ใช้สิทธิที่สะดวกที่จะรอตodayวันนี้ (9 มี.ค.) สถานเอกอัครราชทูตฯ ขอรับรองว่าจะได้ลงคะแนนครบทุกคน หากผู้ใช้สิทธิท่านใดไม่สะดวกรอตodayวันนี้ สามารถกลับมาใช้สิทธิได้ในวันพรุ่งนี้ ตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไป โดยสามารถรับบัตรคิวสำหรับวันพรุ่งนี้ (10 มี.ค.) ได้ที่บริเวณลานจอดรถด้านหน้าอาคารสถานเอกอัครราชทูตฯ และโพสต์อีกครั้งว่า สถานเอกอัครราชทูตฯ ขอ update สถานะการจัดให้ผู้สิทธิลงคะแนนล่าสุด ดังนี้ 1. สถานเอกอัครราชทูตสามารถจัดให้ผู้สิทธิลงคะแนนได้ประมาณ ช.ม. ละ 180 คน 2. จากจำนวนผู้ใช้สิทธิที่เข้าแถวรอในขณะนี้ คาดว่าจะสามารถจัดให้ผู้สิทธิลงคะแนนได้ทั้งหมดภายในเวลาประมาณ 19.00 น. 3. ในวันนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ขอยืนยันว่า ในวันที่ (9 มี.ค.) จะเปิดให้ผู้สิทธิลงคะแนนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อยจนถึงเวลา 21.00 น. หรือจนกว่าผู้ใช้สิทธิที่มารอจะได้ลงคะแนนครบทุกคน รวมทั้งจะเปิดให้ผู้สิทธิลงคะแนนในวันพรุ่งนี้ (10 มี.ค.) อีกหนึ่งวันตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไป 5. งานเสวนา ชาวพุทธ ทิศทาง พุทธศาสนา หลังการเลือกตั้ง และถอดรหัสศาลาล ฌ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ จัดโดย สมาคมสื่อมวลชนพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยแห่งชาติ 6. นายจาตุรนต์ ฉายแสง พร้อมด้วยอดีตแกนนำพรรคไทยรักษาชาติอีกหลายท่าน ตั้งโต๊ะแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า จะเดินทางตั้งเวทีปราศรัยใน 4 ภาค เพื่อดำเนินการสืบทอดอำนาจของเผด็จการ และสร้างรัฐบาลประชาธิปไตย 7. โลกออนไลน์ ต่างพากันแชร์คลิปที่ นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ เลขาธิการพรรคพลังประชารัฐ (พปชร.) กล่าวปราศรัยที่ จ.ลพบุรี โดยในตอนหนึ่ง ความว่า บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจกัมัยรับชอบมัยรับ ชอบหรือไม่ชอบ เอาเพิ่มมัย ได้เงินเพิ่มเอามัย ได้ของเพิ่มเอามัย ถ้าเอาต้องเลือกพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งการปราศรัยในลักษณะดังกล่าว อาจเข้าข่ายความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. กำหนดในมาตรา 73 ว่า 1.ห้ามผู้สมัครไม่ให้ จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด	

8. พรรคพลังประชารัฐเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ ณ พุทธมณฑลอีสาน บ้านเต่านอ ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น พร้อมเปิดตัวผู้สมัคร ส.ส.ขอนแก่น เขต 1 - 10 และผู้สมัคร ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคพลังประชารัฐ จ.ขอนแก่น ท่ามกลางประชาชนมาฟังการปราศรัยครั้งนี้ประมาณสามหมื่นห้าพันคน 9. พรรคประชาชาติจัดเวทีปราศรัยใหญ่พรรคประชาชาติที่ จ.พัทลุง ตอนเย็น และต่อด้วยเวทีปราศรัยใหญ่ช่วงค่ำที่ จ.สตูล 10. พรรคพลังประชารัฐจัดเวทีพบปะผู้นำศาสนาว่าพันคน ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี 11. เพจ Bicara Patani จัดรายการเสวนา Bicara Patani ครั้งที่ 65 หัวข้อ "Patani 110" 12. เกิดระเบิดขึ้น 2 ครั้ง บริเวณสถานีตำรวจภูเมืองสตูล ทำให้กำแพงรั้วและกระจกอาคาร ได้รับความเสียหาย 13. เว็บไซต์ The Matter เผยแพร่บทความ เรื่อง มองอนาคตใหม่และ ‘ปรากฏการณ์ธนธร’ กับ ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 14. สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี เผยแพร่รายการ "เส้นทางสู่การเลือกตั้ง" สัมภาษณ์ นายขอซาลี อาแว นักวิจัย สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา ม.มหิดล ประเด็น "ข้อเสนอนโยบายต่อพรรคการเมือง"	
1. เกิดเหตุระเบิดขึ้นอีก 2 ครั้งที่บริเวณร้านขายของเล่น และของเบ็ดเตล็ด ตรงข้ามห้างแม็คโคร ม.6 ต.คลองขุด อ.เมือง จ.สตูล ซึ่งเป็นร้านของ นางสมภัก ทองคำ อายุ 50 ปี แรงของระเบิดทำให้สินค้าในร้านเสียหาย บานเกล็ดแตกกระจาย 2. เกิดเหตุลอบวางระเบิดแสวงเครื่องในพื้นที่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง รวม 3 จุด ได้แก่ จุดที่ 1 ร้านขายของชำ เลขที่ 212 ม.3 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต จุดที่ 2 ร้านขายของชำ เลขที่ 272/1 ม.11 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต จุดที่ 3 เกิดเหตุระเบิดในพื้นที่ ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจสภ.ปากพะยูน อยู่ระหว่างการตรวจสอบ รายละเอียดเพิ่มเติมจะรายงานให้ทราบต่อไป 3. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เผยแพร่คลิปแสดงจุดยืนผ่านเพจ Abhisit Vejjajiva ว่า จะไม่สนับสนุน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป โดยระบุไว้ในคลิปความยาว 33 วินาทีว่า เหตุผลที่ไม่สนับสนุน พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายกฯ ต่อ เพราะการสืบทอดอำนาจมีแต่จะสร้างความขัดแย้ง และขัดแย้งกับอุดมการณ์ของ ปชป. ที่ให้ประชาชนเป็นใหญ่ 5 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจย่ำแย่ ประเทศเสียหายมาพอแล้ว “หมดเวลาเกรงใจแล้วครับ” เขากล่าวในท้ายคลิป 4. ช่วงเช้าพรรคประชาชาติจัดงานสัมมนาบทบาทสหตริมุสลิมในการพัฒนาสังคม ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา มีสตรีเข้าร่วมจำนวนมาก ช่วงบ่ายจัดเวทีพบปะผู้นำ	10/03/2562

ศาสนาว่าพันคน ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และต่อด้วยจัดเวทีปราศรัยใหญ่ที่จังหวัดยะลา มีประชาชนเข้าร่วมราวหนึ่งหมื่นคน 5. THE STANDARD DEBATE มีพรรคการเมืองเข้าร่วม ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคภูมิใจไทย พรรคเสรีรวมไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคเศรษฐกิจใหม่ และพรรคอนาคตใหม่ ส่วนพรรคที่ไม่ได้มาร่วม คือ พรรคไทยรักษาชาติ และพรรคพลังประชารัฐ 6. โลกออนไลน์ได้มีการรื้อทวิต โดยผู้ใช้ชื่อทวิตเตอร์ KOPFER กรณีการเลือกตั้งล่วงหน้าทั่วประเทศ จินพบว่าบัตรหาย 500 ใบ 7. ขาวเน่ทต่างวิพากษ์วิจารณ์กรณีเกิดความสับสนของข้อมูลผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. อย่างกรณีของ น.ส.ณิชา บุญลือ ผู้สมัคร ส.ส. ของพรรคอนาคตใหม่ เขตลาดพร้าว วังทองหลาง แต่ชื่อพรรคตรงหัวข้อมูลผู้สมัครกลับเป็นพรรคพลังธรรมใหม่ หรือกรณีน้องหลานชายหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แต่ปรากฏบนหัวว่าสังกัดพรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็นความผิดพลาดในการจัดหน้ากระดาษของ กกต. 8. นายพริษฐ์ วัชรสินธุ ผู้สมัครส.ส.กทม. เขต 13 พรรคประชาธิปัตย์ โพสต์ภาพในเฟซบุ๊กถึงประกาศของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร พร้อมให้ กกต. รับผิดชอบ กรณีลงชื่อผู้สมัครไม่ตรงกับพรรค 9. สื่อรายงานข่าวว่า ศิษย์ธรรมกายส่งไลน์เชิญชวนเลือก 3 พรรคสายประชาธิปัตย์ เดิม “เพื่อไทย-ไทยรักษาชาติ-เพื่อชาติ” หลังไทยรักษาชาติถูกยุบ ปรับแผนใหม่เน้น “เพื่อไทย-เพื่อชาติ” และเพิ่มพรรคประชาธิปัตย์เข้ามาแทน ที่ไม่เลือกแนวประชาชนปฏิรูปของไพบูลย์ นิติตะวันและพลังประชารัฐที่เชียร์ลุงตู่ ยกเหตุผลว่าวัดพระธรรมกายจนพระธัมมชโยต้องคดีความและหายไปจากวัด	
1. สถานีโทรทัศน์ White Channel ซึ่งเป็นสถานีของมุสลิม จัดประชันวิสัยทัศน์ เปลี่ยนแปลงประเทศไทย มีพรรคการเมืองเข้าร่วม คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชนปฏิรูป และ พรรคอนาคตใหม่ ส่วนพรรคการเมืองที่อยู่ในโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์แล้วไม่ได้มาร่วม คือ พรรคเพื่อไทย พรรคเสรีรวมไทย และพรรคพลังประชารัฐ 2. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ร่วมก่อตั้งพรรครวมพลังประชาชาติไทย โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊ก Suthep Thaugsuban (สุเทพ เทือกสุบรรณ) แสดงความไม่พอใจต่อการตัดสินใจของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตนายกรัฐมนตรี ที่ไม่สนับสนุน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นนายกรัฐมนตรี หลังการเลือกตั้งครั้งนี้ 3. จิตติมา น้องสาวของจาตุรนต์ ฉายแสง อดีตประธานยุทธศาสตร์พรรคไทยรักษาชาติ ซึ่งเป็นอดีตผู้สมัคร ส.ส.เขต 1 ฉะเชิงเทรา พรรคไทยรักษาชาติ (ทษช.) ที่ถูกยุบ โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊ก ว่า ครอบครัวฉายแสง ยังคงยืนหยัดสู้เพื่อประชาธิปัตย์ ต่อไป พลังของประชาชนเท่านั้นที่จะเอาชนะเผด็จการไม่ให้มีการสืบทอดอำนาจต่อไป เผด็จการนำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำ	11/03/2562

เศรษฐกิจบ้านเมืองเสียหายหนักขนาดนี้มาเกือบ 5 ปีแล้ว 24 มีนาคม เข้าคุกหาหาพรรคฝั่งประชาธิปไตย เขต 1 ฉะเชิงเทรา เลือกพรรคอนาคตใหม่ กิตติชัย เรืองสวัสดิ์ เบอร์ 10 4. เว็บไซต์ บีบีซีไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง “จาก ทักษิณ สู่ ประยุทธ์ การสูญหายของ สมชาย นีละไพจิตร กับ ไฟใต้ ที่ยังไร้คำตอบ” 5. พรรคประชาชาติ จัดเวทีปราศรัยใหญ่ที่บริเวณสนามกีฬา โรงเรียนบ้านบ่อแสน ต.บ่อแสน อ.ทับปุด จ.พังงา โดยมีการขนุนพลฝีปากกล้าสลับขึ้นเวทีปราศรัยดังกล่าว โดยมีประชาชนร่วมรับฟัง จำนวนกว่า 1,000 คน	
1. ม.อ. โพล ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระบุ คนภาคใต้อยากเลือกพรรคอนาคตใหม่ มากที่สุด 27% ตามมาด้วยพรรคประชาธิปัตย์ 24% พรรคเพื่อไทย 19% พรรคพลังประชารัฐ 12% พรรคประชาชาติ 8% พรรคภูมิใจไทย 4% พรรคเสรีรวมไทย 2 % ฯลฯ ส่วนนายกปรากกว่า มีผู้ตอบว่ายังไม่ตัดสินใจว่าอยากได้ใครเป็นนายกฯ มากถึง 41% ตามมาด้วยธนาธร 16.1% อภิสิทธิ์ 12% พล.อ.ประยุทธ์ 10.30% ไม่เปิดเผย 8.5% คุณหญิงสุตารัตน์ 8% วันมูหะมัดนอร์ 0.9% พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ 0.2% 2. ส่วน BUU โพล เผยผลสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา ม.บูรพา พบว่า บุคคลที่นักศึกษาคิดว่าเหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรี คือ ธนาธร 79.61% รศ.ดร.ชัชชาติ 9.02% คุณหญิงสุตารัตน์ 4.31% อภิสิทธิ์ 1.96% และ พล.อ.ประยุทธ์ 1.18% 3. พ.ต.อ.จรุงวิทย์ ภุมมา เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กล่าวถึงการสอบสวนคำร้องเรื่องการจัดโต๊ะจีนระดมทุนของพรรคพลังประชารัฐนั้น พ.ต.อ.จรุงวิทย์ เปิดเผยว่า จากการตรวจสอบนิติบุคคล 40 ราย และบุคคล 84 คน ไม่พบการบริจาคจากต่างชาติ จึงถือว่าไม่มีความผิดเข้าข่ายยุบพรรค 4. เวทีนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อพรรคการเมืองเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ตัวแทนพรรคการเมืองที่เข้าร่วมรับข้อเสนอและสะท้อนกลับ ได้แก่ พรรคประชาชาติ พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคเพื่อชาติ พรรครวมพลังประชาชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคอนาคตใหม่ พรรคแผ่นดินธรรม พรรคพลังปวงชนไทย จัดโดย สภาประชาสังคมชายแดนใต้ ร่วมกับ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และ สภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ ภูมิภาคใต้ Thai PBS ณ โรงแรมปาร์ควิว รีสอร์ท ปัตตานี 5. งานเสวนารำลึก 15 ปี การจากไปของนายสมชาย "การบังคับให้สูญหายที่ไม่อาจบังคับให้สูญหาย" ณ ปาตานีเซ็นเตอร์ อ.เมือง จ.ปัตตานี มี 4 วิทยากรที่น่าสนใจ คือ 1). นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดนราธิวาส และ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 4 จ.นราธิวาส พรรคประชาชาติ 2). นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดปัตตานี และผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย 3). นายอดิรัน อาลีอิสเฮาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา และ ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ยะลา พรรคพลังประชารัฐ	12/03/2562

4). ทนายณรงค์ อาแว สมาชิกศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา และผู้สมัคร ส.ส. เขต 3 จ.ยะลา พรรคอนาคตใหม่ 6.พรรคอนาคตใหม่ จัดเวทีปราศรัย ที่ จ.อุบลราชธานี มีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก และถือว่าเป็นมากที่สุดในบรรดาจังหวัดในภาคอีสาน 6. เว็บไซต์ ผู้จัดการออนไลน์ รายงานข่าว จับตาเลือกตั้งโค้งสุดท้ายที่ชายแดนใต้ มีคำสั่งแปลกๆ จากเบื้องบนให้ “ฝ่ายปกครอง” และ “ผู้นำท้องที่” บีให้เทศะแนนผู้สมัครบางพรรคที่หนุนผู้มีอำนาจ เผยมีการเบิกแบงก์ 100 และ 500 จ.สงขลา นำเข้าพื้นที่ชายแดนใต้ไปแล้วหลายระลอก 7. เว็บไซต์ บีบีซีไทย เผยแพร่บทความ เรื่อง “ระเบิดพัทลุง สตูล : ฝีมือผู้ก่อความไม่สงบขยายเขต หรือ นักการเมืองในพื้นที่” 8. นายไพฑูรย์ นิตติตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป เผยในรายการ เป็นเรื่องเป็นข่าว ทาง PPTV เรื่อง “กั๊กกั๊ก” ประเทศ หลังเลือกตั้ง? ว่า หลังการเลือกตั้งแม้รวมเสียงจัดตั้งรัฐบาลไม่ได้ “พล.อ.ประยุทธ์” ยังคงเป็นนายกฯ และมีอำนาจตามมาตรา 44 เช่นเดิม	
1. BRN ออกแถลงการณ์เนื่องในวันครบรอบ 59 ปีของการก่อตั้งองค์กร หลายฝ่ายวิเคราะห์ว่า BRN พยายามสื่อสารมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่พนัส Patani 110 ตามสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่ชายแดนใต้ และเหตุการณ์ระเบิดที่สตูลและพัทลุง จนมาปิดด้วยการแถลงการณ์ 2. ประธาน กกต. เผยหลังแกนนำพรรคไทยรักษาชาติถูกยุบพรรค ยังเดินสายจัดเวทีปราศรัยทั่วประเทศได้ ส่วนกรณีเทศะแนนให้พรรคอื่น ความปรากฏแล้ว พร้อมแต่งตั้งคณะสืบสวนไต่สวนฯ รวมถึงการรณรงค์โหวตโน อาจจะเข้าข่ายความผิดซุกงักขึ้น ย้ำขอคะแนน-เทศะแนนทำไม่ได้ 3. นายนิพนธ์ บุญญามณี รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ดูแลภาคใต้ตอนล่าง กล่าวว่า จากผลโพลที่ออกมาไม่ได้กังวลอะไรประชาธิปัตย์ทำโพลเหมือนกัน ผลออกมาน่าพอใจเชื่อมั่นว่า 50 เขต ประชาธิปัตย์ต้องได้ 46-47 เขตแน่นอน สิ่งที่หัวหน้าพรรคประกาศคือจุดยืนของพรรค จะไปพูดเอาใจใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ประชาชนฟังแล้วมีบวกและลบเสมอ นี่คือนิติพรรคที่เสนอชื่อนายอภิสิทธิ์เป็นนายกฯ วันดีคืนดีจะเสนอคนอื่นมาเป็นนายกฯ ไม่ได้ เป็นสถาบันการเมืองต้องหนักแน่น 4. เวทีเลือกตั้ง 62 พรรคการเมืองพบปะนักศึกษา ประชาชน ณ ลานพิกุล มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จ.นราธิวาส มีพรรคการเมืองเข้าร่วมหลายพรรค ซึ่งถือว่าเป็นเวทีที่มีพรรคการเมืองเข้าร่วมแสดงวิสัยทัศน์มากกว่าเวทีอื่นๆ ก่อนหน้านี้ 5. นายอิทธิพร บุญประคอง ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กล่าวถึง เรื่องการพิจารณาคำร้องว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้า คสช. เข้าข่ายเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชารัฐหรือไม่ อิทธิพร คาดว่า จะมีการเสนอให้ กกต. พิจารณาภายในพรุ่งนี้ (14	13/03/2562

มี.ค.) ยืนยันทุกเรื่องต้องทำให้เร็ว เพราะไม่มีเหตุผลที่จะทำให้ล่าช้า แต่ที่เสมือนว่าช้า ต้องขึ้นอยู่กับ การสอบสวนและหาข้อมูล 6. พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา กล่าวถึงการตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือก สว. ต่อสื่อว่า ไม่ต้องห่วงกำลังดำเนินการตามระเบียบหลักเกณฑ์ และไม่ต้องห่วงเรื่องคุณสมบัติและการกระจายในทุกสาขาอาชีพ เมื่อถามว่าจะเปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการคัดสรร สว. ได้หรือไม่ พล.อ.ประวิตร กล่าวว่า ไม่ได้ และเมื่อถามว่าเมื่อตั้งมาแล้วมั่นใจได้ยังไม่ว่าในอนาคตจะสามารถคุมได้หรือไม่ พล.อ.ประวิตร กล่าวว่า เมื่อเรามาแล้ว เราก็ต้องคุมให้ได้ 7. รายการ Dunia Hari Ini ทาง Media Selatan พุดคุยประเด็น " คนรุ่นใหม่ กับ การเมืองปาดานี " กับวิสัยทัศน์ ผู้สมัคร สส. คือ อาลีฟ มาเฮ จากพรรคอนาคตใหม่ และ ทวีศักดิ์ ปี จากพรรคประชาชาติ 8. กลุ่มขบวนการติดอาวุธไม่ทราบจำนวน ใช้อาวุธปืน เอ็ม.79ยิงใส่ฐานซุ่มป้องกันชายแดนที่ 2 หรือ ปชด. ซึ่งตั้งอยู่ ม.3 บ้านศรีพจน์ ต.เกาะสะทอน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส โดยกระสุนปืนตกที่บริเวณ บก.ร้อย แต่ไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บ นอกจากนี้กลุ่มคนร้ายยังได้ลอบวางระเบิดที่บริเวณถนนหน้าฐาน ทำให้ได้รับความเสียหายอย่างมาก 9. สำนักข่าวอิสรา www.isranews.org รายงานข่าว เปิดตัว บริษัทสกายโฮ จ่ายโต๊ะจีน พรรคพลังประชารัฐ 1 ล้าน ทำธุรกิจจำหน่ายคอมพิวเตอร์-อุปกรณ์สื่อสาร 'แซน-พนมกร' ดารานั่ง กรรมการบริษัทสัญชาติไอซ์แลนด์ร่วมหุ้น 10% ปีพ.ศ. 2560 ทำกิจการร่วมค้ายิบอินซอย-สกายโฮ คิวงานโครงการระบบพัฒนา CCTV กรมศุลกา 997 ล้าน เบ็ดเสร็จได้งานรัฐ 6 สัญญาพันล้าน 10. กกต. ยกคำร้องยุบพรรคอนาคตใหม่ กรณีลงประวัติผิด โดย กกต. เห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่สามารถรับฟังได้ว่านายธนธรกระทำผิด จึงมีมติให้ยุติเรื่อง 11. คณะรัฐศาสตร์ ม.หาดใหญ่โพล รายงานการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวสงขลาต่อการเลือกตั้ง 2562 ในเขตพื้นที่เลือกตั้งทั้ง 8 เขต ของจังหวัดสงขลา โดยการลงพื้นที่ของคณาจารย์และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ คำถามที่ว่าใครจะได้เป็นนายกคนที่ 30 อันดับ ที่ 1 คือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ร้อยละ 27.3 ตามมาด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ร้อยละ 17.2 นายธนธร จีรังเรืองกิจ ร้อยละ 10 คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ร้อยละ 9.8 อื่นๆ ร้อยละ 12 ส่วนพรรคการเมืองที่คนสงขลารู้จักมากที่สุด อันดับ ที่ 1 พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 35.5 ตามมาด้วยพรรคเพื่อไทย ร้อยละ 12.8 พรรคอนาคตใหม่ ร้อยละ 10 พรรคพลังประชารัฐ ร้อยละ 9.5 และพรรคอื่นๆ ร้อยละ 32.2 12. คมชัดลึกรายงาน "โพลล์ลับ" ของพรรคฝ่ายประชาธิปไตยพรรคหนึ่ง ที่ทำเสร็จสดๆ ร้อนๆ หลังพรรคไทยรักษาชาติถูกยุบ และพรรคประชาธิปัตย์ประกาศไม่เอาลุงตู่ ปรากฏว่าคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ตามโพลล์ลับของพรรคนี้ขยับสูงขึ้น โดย ส.ส.ระบบแบ่งเขต 350 เขต เพื่อไทย	

อันดับ 1 คาดว่าจะได้ ส.ส.125-160 ที่นั่ง ตามด้วยพรรคประชาธิปัตย์ 85 ที่นั่ง พลังประชารัฐ 70 ที่นั่ง	
1. เกิดเหตุระเบิดที่ริมถนนสาย 42 ต.กะเยาะมาตี อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส มีประชาชนได้รับลูกหลงเสียชีวิต 1 ราย 2. เวทีระดมสมองเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายชาวไทยพุทธชายแดนภาคใต้ต่อพรรคการเมือง โดยเครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ ห้องสະບາຣັງ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี มีการบรรยายในหลายหัวข้อที่น่าสนใจ เช่น ความเข้าใจต่อพรรคการเมือง ระบบการเมืองและการสร้างข้อเสนอจากภาคประชาชน โดย อาจารย์อาทิตย์ ทองอินทร์, ทำไมคนพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีข้อเสนอเชิงนโยบาย โดย ดร.อังคาร กาญจนเพชร, การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยภาคประชาชน โดย อาจารย์ณภัทร รัตนมา และ การพูดคุยและซักถาม ช่วงข้อมูลนำเข้า (Data Input) เพื่อการพิจารณาและสร้างข้อเสนอทางนโยบาย โดย อาจารย์สมัชชา นิลปัทม์ 3. ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีมติยุติการวินิจฉัยคำร้อง นายศรีสุวรรณ จรรยา กรณี หัวหน้า คสช. ไม่จัดคุณสมบัติเป็นคดีเดตนายกรัฐมนตรี เนื่องจากไม่เข้าข่ายองค์ประกอบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐครบทั้ง 4 ข้อ 4. ในโลกออนไลน์มีคนในพื้นที่ชายแดนใต้หลายคน ตั้งคำถามว่าเพราะเหตุใดหัวคะแนนจะเก็บบัตรประชาชนของประชาชนชายแดนใต้ โดยมีคนแชร์และคอมเมนต์จำนวนมาก บางคอมเมนต์ที่น่าสนใจ เช่น เชิงจิตวิทยาแล้ว จะทำให้ชาวบ้านกลัวในกรณีที่ไมเลือกตามคนเก็บบัตร, คาดเดาคะแนนในแต่ละหัวคะแนนในส่วนที่รับเงินไปแล้ว, ขอเบิกเงินจากพรรค เป็นต้น 5. ผู้สมัคร ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคอนาคตใหม่ เขต 11 เปิดเผยว่า ตนเองและทีมงานถูกทหารห้ามหาเสียงในโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ทั้งที่ได้ทำหนังสือขออนุญาตและรองผู้อำนวยการโรงเรียนรับทราบ มีการลงนามตอบกลับเรียบร้อยแล้ว 6. พรรคพลังประชารัฐ ปลี่ยนนโยบายหมดเดัดโค้งสุดท้าย ดันค่าแรงขั้นต่ำ 400- 425 บาท จบ ป.ตรี เงินเดือน 20,000 บาท อาชีวะ 18,000 บาท ลดภาษีบุคคลธรรมดา 10% 7. พรรคอนาคตใหม่ แฉลงผลศึกษาไฮเปอร์ลูบในไทย สร้างงาน 1.8 แสนตำแหน่ง สร้างมูลค่าเศรษฐกิจกว่า 9.7 แสนล้านบาท 8. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เล่าบนเวทีปราศรัย ที่อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงเบื้องหลังตั้งอภิสิทธิ์เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยการบินเจรจากับกับ นายเนวิน ชิดชอบ ที่อังกฤษ 9. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่งคลิปเปิดใจฉายบนเวทีปราศรัยใหญ่พลังประชารัฐครั้งแรกที่สุโขทัย ขอสานต่อความสงบ ขอให้กล้าไปกับลุงตู่ 10. ช่อง 9 ดีเบต รายการพิเศษ การประชันวิสัยทัศน์ หัวข้อ “ประเทศไทย...หลังเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองเข้าร่นวมดีเบต ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคเสรีรวมไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคเศรษฐกิจใหม่ และ พรรคภูมิใจไทย	14/03/2562

11. THE STANDARD Daily Debate คึกซิงหัวใจคนกรุงเทพฯ กับ 3 ผู้แทนรุ่นใหม่ไฟแรง พิรัชฐ์ วัชรสินธุ พรรคประชาธิปัตย์, ตริตต์น ศิริจันทโรภาส พรรคเพื่อไทย และ คริส โปตระนันท์ พรรคอนาคตใหม่ 12. นายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ หัวหน้าพรรคเศรษฐกิจใหม่ กล่าวในรายการดีเบตว่า หากปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 425 บาท ก็เตรียมกินก๋วยเตี๋ยวฉาบละ 100 บาท และเปลี่ยนเผชิญการเปลี่ยนแปลงเหมือนประเทศเวเนซุเอลาได้เลย 13. “นักวิชาการ ม.อ.” ยันทำโพลตามหลักวิชาการ ไม่มีทางรับจ้างใครมาทำ แจงสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามอายุไม่แตกต่างจากจำนวนประชากรภาคใต้ทั้งหมด อายุเฉลี่ยเลือกอนาคตใหม่ 40-55 ปี ประชาธิปัตย์ยังเป็นแชมป์ ชี้อีก 66 % ยังไม่ได้ตัดสินใจ เตรียมทำเอ็กซิตโพล “ศิษย์เก่า ม.อ.” โพลล์คนเลิฟชื้อ “ธนาธร” มากที่สุด MGR Online ภาคใต้ เจาะภูเกลิทเอนด์ 14 จังหวัดภาคใต้ “ธนาธร” ครองแชมป์ค้นหาสูงสุด "ซัซชาติ" ตามมาห่าง ๆ 14. โฆษกพรรคอนาคตใหม่ ให้สัมภาษณ์รายการทางช่อง PPTV สนอปฏิรูปกองทัพ ลดกำลังพล 330,000 นาย เหลือ 170,000 นาย ลดทหารชั้นนายพลจาก 1,600 นายเหลือ 400 นาย เน้นประสิทธิภาพของเทคโนโลยี พร้อมเสนอระบบเสนาริการ ร่วม ผบ.ทบ.ไม่มีอำนาจเคลื่อนกำลังพล กองทัพต้องอยู่ภายใต้รัฐบาลพลเรือน ป้องกันรัฐประหารซ้ำอีก 15. โลกออนไลน์ เผยแพร่เอกสารออกโดยจังหวัดแพร่ส่งถึงนายอำเภอให้เกณฑ์ประชาชนมาต้อนรับ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หนึ่งหมื่นคน	
1. ส. ศิวรักษ์ ประกาศจะไปลงคะแนนให้พรรคอนาคตใหม่ เพราะเห็นว่าเป็นพรรคของคนรุ่นใหม่ไฟแรง ต้องการความยุติธรรมในสังคม และมีนโยบายที่น่าสนใจ 2. งานเสวนาวิชาการ เรื่อง “นโยบายการศึกษา: ความหวังของประเทศจากการเมืองไทย” ผู้แทนรับเชิญจากพรรคการเมือง ได้แก่ ศ.ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน ผู้แทนพรรคประชาธิปัตย์ คุณไพบูลย์ นิติตะวัน ผู้แทนพรรคประชาชนปฏิรูป ดร.พะโยม ชิณวงศ์ ผู้แทนพรรคภูมิใจไทย คุณนพดล ปัทมะ ผู้แทนพรรคเพื่อไทย วิพากษ์ “สะท้อนคิดนโยบายการศึกษา” โดย รศ.ดร.ศิริเดช สุชีวะ และ ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3. นายสมบัติ บุญงามอนงค์ หัวหน้าพรรคเกียน เดินทางไปยัง กตต. เพื่อยืนยันว่า เคยถูกศาลอาญาดัดสินว่าขัดคำสั่ง คสช. ซึ่งศาลชั้นต้น อุทธรณ์ ฎีกา ได้วินิจฉัยว่า คสช. เป็นเจ้าพนักงาน 4. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ส่งจดหมายถึงพรรคการเมืองที่ชูนโยบายประชานิยมหวังคะแนน เพราะเกรงว่ารัฐจะหารายได้ไม่พอ 5. มีกลุ่มคนร้ายไม่ทราบจำนวนลอบยิงขบวนรถไฟ ระหว่างสถานีรถไฟหรือเสาะ-สถานีรถไฟบало ทำให้ขบวนรถไฟโดยสารได้รับความเสียหาย แต่ไม่มีผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด	15/03/2562

6. นายศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทย ได้เข้ายื่นเรื่องต่อ กกต. เพื่อให้ยุบพรรคอนาคตใหม่ เนื่องจากกรณีอดีตผู้สมัครพรรคไทยรักษาชาติ (ทษช.) จະเชิงเทรา ได้โพสต์ข้อความในเฟซบุ๊กแฟนเพจ "จิตติมา ฉายแสง" โดยเชิญชวนให้ประชาชนเลือกพรรคฝั่งประชาธิปไตย เขต 1 จะเชิงเทรา เลือกพรรคอนาคตใหม่ นายกิตติชัย เรืองสวัสดิ์ เบอร์ 10 7. ผู้สมัคร ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ เข้าพบ กกต. พัทลุง แจ้งเบาะแสการจ่ายเงินซื้อเสียงของพรรคการเมืองหนึ่ง ผ่านหัวหน้าคะแนนเสียง หลังจากเก็บบัตรประชาชนไปแล้ว	
1. ชมรมสภาจำลอง คณะรัฐศาสตร์จุฬาฯ ร่วมกับสำนักพิมพ์สำนักนิตินิตสามย่าน เผยแพร่ผลสำรวจความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีในรั้วจุฬาฯ จากทั้ง 19 คณะ และ 1 สำนักวิชา เพื่อสะท้อนเสียงของนิสิตที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First Time Voter) พบว่า พรรคอนาคตใหม่เป็นขวัญใจของนิสิตจุฬาฯ ได้คะแนนเป็นอันดับที่หนึ่ง (70.8%) /ตามมาด้วยพรรคเพื่อไทย (16%) และพรรคประชาธิปัตย์ (5.2%) ส่วนนายกรัฐมนตรีในดวงใจของชาวจุฬาฯ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ได้คะแนนเป็นอันดับที่หนึ่ง (53.8%) ตามมาด้วยนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ (23.7%) และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (5.2%) ส่วน คุณหญิงสุดาร์ตนั้นได้เพียง (4.3%) ขณะที่ พลเอกประยุทธ์ ได้เพียง (2.8%) 2. เว็บไซต์ www.adaybulletin.com เผยแพร่บทความ เรื่อง ศ.ดร. สุรชาติ บำรุงสุข สังคมต้องคิดอย่างจริงจังสักทีว่า กองทัพจะดำรงบทบาทในการเมืองไทยอย่างไร 3. นายชวน หลีกภัย ผู้สมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 2 พรรคประชาธิปัตย์ กล่าวปราศรัยใหญ่ภาคใต้ ที่ จ.สุราษฎร์ธานี ตอนหนึ่งถึงนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เหมือนพ่อแม่ให้ท่านสุเทพเติบโต ท่านดาประชาธิปัตย์เหมือนด่าพ่อแม่ตัวเอง ลูกที่ดีต้อง...พ่อแม่จะจน เราก็ไม่ควรจะไม่ด่าหนิ ด่าหนิที่บุคคล คนดีไม่ดีไม่เหมือนกัน” 4. พรรคชาติไทยพัฒนาจัดเวทีพบปะผู้นำศาสนากว่าพันคน ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี	16/03/2562
1. วันใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าทั่วประเทศ โลกออนไลน์มีการเผยแพร่ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมายทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด หนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นคือการแจกบัตรลงคะแนนที่ไม่ตรงกับเขตของผู้มาใช้สิทธิ์ เมื่อหักทวงไปทางเจ้าหน้าที่ ได้คำตอบว่าให้กาๆ ไปเลย หรือ กรณีอดีตประธานสภานิสิตจุฬาฯ โพสต์เจอเคสส่อทุจริตเลือกตั้ง มีบัตรกาโหวตโน้ไว้แล้ว-ลงชื่อสลับกัน แต่เจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้ร้องเรียน 2. โลกออนไลน์เผยแพร่ข้อความจากทหารเกณฑ์ว่าถูกบังคับให้กาผู้สมัครของพรรคพลังประชารัฐ โดยมีการเช็กยอด หากไม่ถึงจะไม่ได้กลับบ้านในวันหยุดและโทษอื่นๆ ขณะที่กองทัพออกมาปฏิเสธว่าไม่มีการบังคับใดๆ 3. เว็บไซต์ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนอกเขตล่วงหน้า ล่มต่อเนื่อง	17/03/2562

4. มีผู้ที่มีหมายจับ 20 คดี แอบไปเลือกตั้งล่วงหน้า ก่อนเจอตารวจไล่หนีลงน้ำและเสียชีวิตกลางสระวัดพระศรีฯ 5. นายอุตตม สาวนายน หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐ พร้อมด้วย นายอนุทิน อหัมดี อติต สนช. และนายกุเชิง ยาวอหะซัน นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส จัดเวทีปราศรัยใหญ่ ที่สนามกีฬากองค้การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส โดยมีประชาชนจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาร่วมฟังกว่า 25,000 คน โดยมีการเปิดคลิปของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา แคนดิเดตนายกรัฐมนตรีในบัญชีของพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งพูดภาษามลายูถิ่นด้วยในตอนท้ายคลิป 6. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ พร้อมด้วย นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ รองหัวหน้าพรรคประชาชาติ นายจำนงค์ อูมา โฆษกพรรคประชาชาติ และ นายกุเฮง ยาวอหะซัน ผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ เขต 3 จังหวัดนราธิวาส จัดเวทีปราศรัยที่บ้านดงขงญอ อ. จะนะ จ. นราธิวาส มีประชาชนร่วมฟังการปราศรัยมากกว่า 4,000 คน 7. พรรคอนาคตใหม่ยกเลิกการปราศรัยที่จังหวัดยะลา (สนาม กศน. ยะลา อ.เมือง จ.ยะลา) เนื่องจากสถานที่จัดที่ขออนุญาตจัดเวทีปราศรัย ไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่ และทางผู้จัดงานไม่สามารถเตรียมการหาสถานที่ใหม่ได้ทันเวลา 8. ประชันวิสัยทัศน์ของผู้นำพรรคการเมือง โดยมี นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา, คุณหญิงสุภารัตน์ เกยุราพันธุ์ แคนดิเดตนายกฯ และประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และ นายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ หัวหน้าพรรคเศรษฐกิจใหม่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยช่วงท้ายของการประชันวิสัยทัศน์เปิดให้นักศึกษาที่เข้ารับฟังร่วมซักถาม โดยคำถามสุดท้ายถามว่า เมื่อเข้าไปในสภาหลังเลือกตั้งแล้ว จะมีเดินหน้าแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 ที่เป็นอุปสรรคของประเทศหรือไม่ ซึ่งตัวแทนทุกพรรคต่างยืนยันว่า จะดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญถ้ามีปัญหา พร้อมทั้งลุกขึ้นยืนร่วมประสานมือกันทั้ง 5 ราย และนักศึกษาผู้ถามคำถามอีก 1 รายรวมเป็น 6 รายเพื่อเป็นพันธะสัญญาลานโพธิ์ 9. การปราศรัยของพรรครวมพลังประชาชาติไทย ณ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตแกนนำ กปปส. แกนนำพรรครวมพลังประชาชาติไทย ปราศรัย ช่วงหนึ่ง ระบุว่า พรรคประชาธิปัตย์เคยยกมือหนุน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีติดกัน 8 ปีครึ่ง ไม่เห็นบอกว่าสืบทอดอำนาจ 10. โลกออนไลน์เผยแพร่คลิปวิดีโอ ประชาชนเข้าแถวรับเงินก่อนกลับบ้าน เวทีปราศรัยของผู้สมัครพรรคพลังประชารัฐ เบอร์ 5 เขต 4 อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี ขณะที่ กกต. อุบลฯ แจ้งดูคลิปแล้ว แต่ยังไม่ชัดคลิปแจกเงินผิดหรือไม่ ขอเวลาสอบก่อน 11. พรรคเพื่อไทย ปล่อยหมัดเด็ดโค้งสุดท้าย เปิดนโยบาย ‘ห่วยบ่าเห็บ’ เปลี่ยนเงินห่วยเป็นเงินออม	

1. นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ แฉลงข่าวถึงกรณีการจัดการทรัพย์สินของตนเองเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำทางกฎหมาย และเพื่อสร้างมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มีความโปร่งใสมากขึ้น โดยจะนำทรัพย์สินของตนไปให้บริษัทจัดการทรัพย์สิน คือบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ภัทร จำกัด ถือเป็นนักการเมืองไทยคนแรกที่เซ็น MOU โอนทรัพย์สินเข้า Blind Trust ขอแยกการเมืองขาดจากธุรกิจ 2. ประธาน กกต. แฉลงภาพรวมเลือกตั้งล่วงหน้า เจอทุจริตขโมยบัตรเลือกตั้งทิ้งเล่มไปกาเอง 3. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา หัวหน้าพรรคประชาชาติ และนายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ รองหัวหน้าพรรคประชาชาติ พร้อมด้วยผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ พบปะปราศรัยกับโต๊ะครูสถาบันปอเนาะ 3 จังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 500 คน ณ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดยะลา 4. พรรคประชาชาติจัดเวทีปราศรัยใหญ่ที่สนามกีฬามหาราช อ.สุโขทัย จ.นราธิวาส มีประชาชนมาร่วมฟังมากกว่า 15,000 คน 5. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. ในฐานะแคนดิเดตนายกฯ ของพรรคพลังประชารัฐ ลงพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช ปราศรัยต่อหน้าประชาชนกว่าสองหมื่นคน ว่า งง! ทำไมถึงอยากเป็นนายกฯ กันนักหนา 6. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวถึงการเลือกตั้งล่วงหน้าวันที่ 17 มี.ค. ที่ผ่านมาว่า ทราบว่ามีปัญหาบัตรเลือกตั้งผิดเขต อยากให้ กกต. ชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่อย่างนั้นจะกระทบกับความเชื่อมั่นของการเลือกตั้ง และจี้ กกต. ให้ตรวจสอบ นายกฯ ทลงพื้นที่นครศรีฯ เกณฑ์คนมาฟัง ส่อเข้าข่ายเพื่อประโยชน์คะแนนเสียง 7. โลกออนไลน์ต่างพากันแชร์คลิป อดีตพระเทือก ที่เคยย่ำทั้งผ้าเหลือง ประกาศว่าจะไม่เล่นการเมืองอีกแล้ว โดยชาวนเน็ตเริ่มแซ่ หลังนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศบนเวทีเมื่อวานนี้ว่า ให้เลือกพรรครวมพลังประเทศไทย จะได้ไม่ต้องมาทำม็อบโลว์รัฐบาลหน้าหากไม่เป็นไปตามคาด 8. นายศรีสุวรรณ จรรยาฟ้องต่อ กกต. ให้เอาผิด ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ โดยระบุว่า ธนาธรไม่ใช่นักการเมืองคนแรกโอนหุ้นให้ Blind trust ดูแล ซึ่งเป็นการอ้างไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหลายประการ เนื่องจากในอดีตเคยมีนักการเมืองต่างๆ ได้เคยโอนหุ้นให้บริษัทกองทุนต่างๆ ดูและจัดการแล้วไม่ต่ำกว่า 15 คน 9. เพจ Media Selatan เผยแพร่รายการ Dunia Hari พูดคุยกับ ผู้สมัคร ส.ส. คนรุ่นใหม่ปาดานี เรื่อง การเมืองเก่า การเมืองใหม่ กับการเมืองปาดานี ผู้ร่วมรายการ ประกอบไปด้วย คุณรอมลี แวฮามะ (เปาะจีลี) พรรคท้องถิ่นไทย และ คุณอับดุลสาลาม ยูโซะ พรรคประชาธิปัตย์ 10. ดร.ณทัย ทิวไผ่งาม รองหัวหน้าพรรค และแคนดิเดต นายกรัฐมนตรี พรรคประชาชาติ นำทีมผู้สมัคร ส.ส. หญิงพรรคประชาชาติและผู้สนับสนุน แฉลงนโยบายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสตรีในทุกมิติ พร้อมเดินรณรงค์เผยแพร่แนวคิด	18/03/2562

และการระเบิดพลังหญิงให้กับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยทำงานบริเวณถนนราธิวาสราชนครินทร์ฯ ต่อเนื่องไปยังซอยละลายทรัพย์ และถนนสีลม	
1. นายแพทย์สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจะนะ และนักเคลื่อนไหวเพื่อสังคม โพสต์เฟซบุ๊กส่วนตัว ช้องใจมติคณะรัฐมนตรีที่จะให้กรมบัญชีกลางโอนเงิน 1.8 พันล้านให้ อสม. ทั่วประเทศก่อนวันที่ 22 มีนาคม 2562 ส่อเจตนาใช้ภาษีซื้อเสียง 2. นายกรณ์ จาติกวณิช อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และ ผู้สมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ พรรคประชาธิปัตย์ โพสต์เฟซบุ๊กส่วนตัว กรณีที่ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ แกลงข่าวเมื่อช่วงเช้า ถึง เรื่องการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนหลังการเลือกตั้งในรูปแบบ Blind Trust โดยบอกว่าธนาธร ไม่ใช่คนแรกที่ทำ และอธิบายต่อว่าการทำแบบนี้จะยังตรวจสอบไม่ได้ 3. เพจ Media Selatan จัดรายการคุยกับ ผู้สมัคร ส.ส. คนรุ่นใหม่ ปาดานี "เป้าหมายของสนามการเมืองปาดานี ประชาชนได้อะไร " ผู้ร่วมรายการ ประกอบไปด้วย คุณอัสมาน โตะมีนา ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี พรรคเพื่อไทย และ คุณบัณฑิต อับดุลบุตร ภูมิใจไทย ผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 จ.ปัตตานี พรรคภูมิใจไทย 4. ทีมงาน projek sama sama จัดรายการสวดวิเคราะห์การเมือง ณ ชายแดนใต้/ปาดานี นำวง โดย รอมฎอน ปันจอร์, การ์มิม มูซอ และซาฮารี เจ๊ะหลง 5. พรรครวมพลังประชาชาติไทย จัดเวทีปราศรัยที่ อ.เมือง จ.นราธิวาส มีประชาชนเข้าร่วมฟังหลายพันคน 6. พรรคภูมิใจไทยจัดเวทีปราศรัยที่สนามกีฬาเทศบาลrioเสาโอ.rioเสา จ.นราธิวาส มีประชาชนเข้าร่วมฟังมากกว่าหมื่นคน 7. พรรคประชาชาติจัดงานพบปะกับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่โรงเรียนสายบุรี อิสลามวิทยา โดยมี ดาโต๊ะนิเดร์ วาบา นายกสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามท่าจังหวัดชายแดนใต้ ร่วมต้อนรับ และช่วงค่ำจัดเวทีปราศรัย ที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีประชาชนเข้าร่วมฟังกว่าครึ่งหมื่น มี ศ.ดร.ตันแคน แมคคาร์โก นักวิชาการชื่อดังมารวมสังเกตการณ์ด้วย 8. วงเสวนาของสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศหรือ FCCT เรื่อง “เลือกตั้งประเทศไทย เดินหน้าหรือถอยหลัง?” ผู้ร่วมเสวนาครั้งนี้ ได้แก่ อ.คริส เบเกอร์ ผู้เขียนหนังสือประวัติศาสตร์การเมืองไทย ชาวอังกฤษ, อ.อนุสรณ์ อุณโณ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์, อ.พอล แชมเบอร์ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกองทัพไทย จากสหรัฐอเมริกา และ นายธีรณัย จารุวัตร ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ “ข่าวสด” โดยนักวิชาการต่างชาติที่ติดตามสถานการณ์การเมืองไทยมายาวนานมองว่า มีความเป็นไปได้ที่ไทยจะเกิดรัฐประหารอีก หากผลการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจหวังไว้	19/03/2562
1. พรรครวมพลังประชาชาติไทย จัดเวทีปราศรัยที่ อ.เมือง จ.ปัตตานี และ อ.เมือง จ.ยะลา มีประชาชนเข้าร่วมฟังหลายพันคน โดยมีหัวหน้าคะแนนบางคนคอยเก็บบัตรประจำตัวประชาชน ผู้เข้าร่วมและจดหมายเลขบัตรในกระดาด	20/03/2562

2. ขวเน็ดในพื้นที่ชายแดนใต้ต่างพากันแชร์รูปขณะเคลื่อนบริเวณสถานที่จัดเวทีปราศรัยของพรรคพลังประชาชนไทยที่นครราชสีมาเมื่อวานนี้ 3. สถานีโทรทัศน์มุสลิมช่อง White Channel สถานีความถี่ 24 ชม. จัดเวทีดีเบต "ประชันวิสัยทัศน์ เปลี่ยนประเทศไทย" มีตัวแทนพรรคการเมืองเข้าร่วม ได้แก่ พรรคประชาชนไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคไทยศิริไทย พรรคเพื่อไทย พรรครักษ์ผืนป่าประเทศไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อชาติ พรรคประชาชนปฏิรูป และ พรรคพลังท้องถิ่นไท 4. โลกออนไลน์ต่างตั้งข้อสังเกต กรณีเฟซบุ๊กเพจ “พรรคพลังประชารัฐ” โพสต์ภาพแกนนำพรรคปราศรัย ที่ศาลากลางหลังเก่า ทุ่งศรีเมือง จ.อุบลราชธานี โดยมีเบื้องหลังคือผู้ที่มาฟังปราศรัยเป็นจำนวนมาก ว่าเป็นการติดต่อกับโปรแกรมโฟโต้ช้อป ก่อนที่ทางเพจจะลบรูปดังกล่าวในเวลาต่อมา 5. ช่องเนชั่นทีวีเผยแพร่คลิปเสียงที่อ้างว่าเป็นการสนทนาระหว่างอดีตนักการเมืองรุ่นใหญ่กับนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่มีเนื้อหาต่อรองกันตำแหน่งการเมืองนั้น จนโลกโซเชียลมีเดียแห่กันแชร์และติดแฮชแท็ก จน #เนชั่นโป๊ะแตก ติดอันดับ 1 เทรนด์ในทวีตเตอร์ ต่อมาทางช่องเนชั่นสัมภาษณ์คุณณนธรร ว่าใช้คลิปตัดต่อหรือไม่ จนคุณณนธรรพูดกลางรายการว่าหากช่องเนชั่นเป็นสื่อที่มีคุณภาพควรขอโทษต่อเรื่องที่เกิดขึ้น ต่อมาคุณณนทกล่าวว่าฟ้องคุณณนธรรที่ต่อว่าช่องเนชั่น จนขวเน็ดมีการติด #ถอนโฆษณาเนชั่น แชนจ์ขึ้นมาเป็นเทรนด์ติดอันดับที่ 1 ของไทยในทวีตเตอร์ ในเวลาต่อมา 6. กกต. มีมติเอกฉันท์ ชี้ประกาศรายชื่อ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นแคนดิเดตนายกฯ พรรคพลังประชารัฐ ขอบด้วยกฎหมาย เป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ ม. 88 และ 89 พ.ร.ป.เลือกตั้ง ส.ส.ปี 61 ม.13 และ 14 7. พรรคเพื่อไทยออกแถลงการณ์ เรียกร้องรัฐบาล คสช. หยุดการใช้อำนาจคุกคามพรรคการเมืองในช่วงเลือกตั้ง 8. ดีเบต เรื่อง เมื่อไหร่เด็กไทย! จะเก่งเท่าชาติอื่น ทางช่อง Bright TV พรรคการเมืองที่เข้าร่วมดีเบต ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชนไทย พรรคภูมิใจไทย และ พรรคภราดรภาพ 9. คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เปิดเผยว่า จุดยืนที่ประกาศ “ไม่หนุน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์ โอชา ไม่ไข่มติพรรค แต่เป็นอุดมการณ์ของพรรค 10. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่รายการพิเศษ SAMA SAMA DEBATE ดีเบต โค้งสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาตานี/ชายแดนใต้ ระหว่าง แพทย์หญิงเพชรดาว โต๊ะมีนา พรรคภูมิใจไทย กับ รอมือละห์ แซะยะ พรรคประชาชนไทย ดำเนินรายการโดย ดร.ยาสมิน ชัตตาร์ ทีมงาน Projek Sama Sama	
1. หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐไม่รับประกัน พรรคชนะที่ 1 มีสิทธิ์ตั้งรัฐบาล ชี้ใครลื้อบปีได้ก่อนมีสิทธิ์ก่อน	21/03/2562

2. เพจ Media Selatan เผยแพร่รายการ The politics บูมิกิตอ 3 ช่วง คือ ช่วงเช้า สัมภาษณ์ นายอับดุลกอฮาร์ อาแวปูเตะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดปัตตานี ผู้สมัคร ส.ส. พรรคภูมิใจไทย เขต 3 จ.ปัตตานี ช่วงบ่าย สัมภาษณ์ ทนายนายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมประจำจังหวัดนราธิวาส ผู้สมัคร ส.ส. พรรคประชาชาติ เขต 4 จ.นราธิวาส และช่วงค่ำสัมภาษณ์ ทนายอดิรัน อาลีฮิสเฮาะ ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจังหวัดยะลา และ ผู้สมัคร ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ เขต 1 จ.ยะลา 3. ช่อง 3 จัดดีเบตโค้งสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง 62 ประชันวิสัยทัศน์แคนดิเดตนายกฯ ดำเนินรายการโดย คุณกิตติ สิงหาปัด พรรคการเมืองที่มาร่วมได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย และพรรคอนาคตใหม่ 4. ศาลไม่รับฟ้อง ขอให้เปิดเผยการสรรหา ส.ว. ชี้ไม่ใช้การใช้อำนาจทางปกครอง 5. กกต. เผยผลสอบเบื้องต้นนำบัตรไปกาทั้งเล่ม ไม่พบเจตนาทุจริต 6. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่รายการพิเศษ SAMA SAMA DEBATE ระหว่าง บัณฑิต อับดุลบุตร พรรคภูมิใจไทย กับ ตัวนอัสกันตาร์ ดาโต๊ะมูลียอ พรรคประชาชาติ ดำเนินรายการโดย อิมรอน ซาเหาะ ทีมงาน Projek Sama Sama	
1. มัสยิดจำนวนมากอ่านคุตบะวันศุกร์ เกี่ยวกับการเลือกผู้นำในอิสลาม เขียนโดย บาบอนิมุศตาร์ วาบา รองหัวหน้าพรรคประชาชาติ และมีการละหมาดฮายัตหลังละหมาดวันศุกร์ด้วย 2. มรย. โพล ของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เผยผลสำรวจของประชาชน 1,300 คน เก็บข้อมูล ช่วงวันที่ 20-21 ม.ค. 2562 พบว่า บุคคลที่ได้รับการโหวตอยากให้เป็นนายกฯ มากที่สุด 2562% คือ ชนาธร 63.68% ตามมาด้วย วันมูหะมัดนอร์ มะทา 24.32% คุณหญิงสุตารัตน์ 6.08% อภิสิทธิ์ 1.60% มิ่งขวัญ 1.28% พล.อ.ประยุทธ์ 1.20% พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ 0.96% และยังไม่ตัดสินใจ 0.89% 3. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา เสด็จร่วมในพิธีฉลองมงคลสมรส แพทองธาร ชินวัตร บุตรสาวคนเล็กของอดีตนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร กับนักบินหนุ่ม ปิฎก สุขสวัสดิ์ ที่จัดขึ้นอย่างหรูหราอลังการที่โรงแรมโรสวูด ฮองกง 4. รถชนบัตรเลือกตั้งสัญญาณติดตามหาย หลัง กกต. ปล่อยขบวนรถ โดย หลังจากนั้นไปรษณีย์ ชี้แจงว่ารถไม่ได้หาย แค่พักกินข้าว 5. หลายพรรคการเมืองจัดเวทีปราศรัยใหญ่ครั้งสุดท้ายที่ส่วนกลาง โดยเฉพาะพรรคใหญ่ๆ มีการไลฟ์สดในเพจต่างๆ ช่วงที่มีคนดูมากที่สุดคือช่วงมรณารปราศรัย มีผู้ชมกว่าหกหมื่นคน ส่วนในพื้นที่ชายแดนใต้ พรรคประชาชาติจัดเวทีปราศรัยที่ อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส และ อ.รามัน จ.ยะลา	22/03/2562

6. ผู้สมัครพรรคพลังประชาชน เขต 2 นราธิวาส เชิญผู้นำศาสนามาร่วมละหมาดฮายัตเพื่อขอพรจากพระเจ้าให้ชนะการเลือกตั้ง มีผู้นำศาสนาเข้าร่วมหลายพันคน โดยมีชาวเน็ตต่างแชร์ข้อมูลว่ามี การให้เงินแก่ผู้ที่มาละหมาดด้วย 7. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่รายการพิเศษ SAMA SAMA : CSO ความหวังต่อการเมือง โศกสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานิ/ชายแดนใต้ วิทยากรโดย รักชาติ สุวรรณ ประธานเครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพ ฮาฟิส ยะโกะ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาเยาวชนนักเรียนปาดานิ [PERMAS] นพ.ก๊อฟ ลัน ดอละละ จิตแพทย์ชำนาญการ และนักกิจกรรมทางสังคม ดำเนินรายการโดย อ.อับดุลเราะมัน มอลลอ ทีมงาน Projek Sama Sama	
1. พรรคเศรษฐกิจใหม่ แฉลงด่วน ยืนยันไม่ร่วมงานกับพรรคพลังประชาชน 2. สำนักพระราชวัง ได้ประกาศสำนักพระราชวัง มีใจความว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เลขาธิการพระราชวัง อัญเชิญพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี วันพฤหัสบดี ที่ 11 ธันวาคม พุทธศักราช 2532 ความหนึ่งตอนว่า “ขอให้ทราบถึงสิ่งสำคัญ ในการปกครองไว้ว่าในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุข เรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่ การส่งเสริมความดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” 3. โลกออนไลน์ ดิต #โตแล้วเลือกเองได้ ขึ้นเทรนด์อันดับ 1 ของทวิตเตอร์ 4. สถานีวิทยุ ม.อ. ปัตตานี โพสต์แจ้งข่าวด่วน เปลี่ยนแปลงสถานที่ลงคะแนนเลือกตั้งที่ 7 เขตเลือกตั้งที่ 1 ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 5. เพจ Projek Sama Sama เผยแพร่รายการพิเศษ SAMA SAMA : Bua-Bua โม้! การเมือง โศกสุดท้ายเลือกตั้ง 62 ณ ปาดานิ/ชายแดนใต้ โม้การเมือง คินหมาฮอน วิทยากรโดย ชัยบดี กากะสุโยมิ ดูละสะ มุฮัมหมัดอาลาดี เติงนิ ดำเนินรายการโดย ซาฮารี เจ๊ะหลง ทีมงาน Projek Sama Sama	23/03/2562
1. วันเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 28 2. โลกออนไลน์แห่แชร์การเลือกตั้งที่โคราช กรณีเจ้าหน้าที่หน่วยเลือกตั้งปิดกระดานทับชื่อ-เบอร์ของผู้สมัครพรรคอนาคตใหม่ 3. โลกออนไลน์ต่างพากันแชร์ ข้อมูลจับผิดเลือกตั้ง เฉพาะเพจ CSI LA โพสต์มากกว่า 70 กรณี เช่น การย้ายสถานที่เลือกตั้งไม่แจ้ง มีป้ายหาเสียงของพรรคพลังประชาชนหน้าหน่วย มีทหารไปชะงักดูพลทหารกากบาทในคูหา เป็นต้น 4. โลกออนไลน์ ดิต #กกตโป๊ะแตก และ #โกงเลือกตั้ง ติดอันดับ 1 และ 2 ในทวิตเตอร์	24/03/2562

5. กต. แกลงข่าวและยุติการแกลงใดๆ บอกให้รอผลเลือกตั้งครั้งนี้ พร้อมกล่าวว่า ผมไม่มีเครื่องคิดเลข 6. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) แกลงลาออก จากการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์	
1. พรรคพลังประชารัฐแกลงข่าว ความพร้อมจัดตั้งรัฐบาลโดยยึดหลักการที่ว่า พรรคใดรวบรวมเสียงข้างมากได้ก็สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ ซึ่งตอนนี้ถือว่า พรรคพลังประชารัฐได้เสียงมากที่สุดในการเลือกตั้งครั้งนี้ 2. บก.ลายจุด หัวหน้าพรรคเกียน มอบเครื่องคิดเลขและสตรอว์เบอร์รี ให้ กต. แสดงความเป็นห่วงต้องตอบคำถามบ่อย 3. ชาวเน็ตล่าซื้อถอดถอน กต. ผ่านเว็บไซต์ change ยอดมากกว่า 800,000 คน 4. พรรคเพื่อไทย โดย สุธารัตน์ เกยราพันธ์ แคนดิเดตนายกรัฐมนตรี และภูมิธรรม เวชยชัย เลขาธิการพรรคฯ แกลงข่าวประกาศเป็นฝ่ายชนะ เตรียมตัวจัดตั้งรัฐบาล 5. อธิบดีกรมสารนิเทศ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศ แจ้งทำตามขั้นตอนส่งบัตรเลือกตั้งจากนิวซีแลนด์ให้ กต. ทั้งหมดแล้ว 6. การบินไทยยัน บัตรเลือกตั้งนิวซีแลนด์ มาถึงกม. วันที่ 23 ตอน 2 ทุ่ม แต่ไม่มีคนไปเอา 7. นายอัสสารัตน์ เกิดชัย ชาว อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี โพสต์ในเฟซบุ๊กส่วนตัวตั้งคำถามว่า ทำไมลูกสาว วัย 7 ขวบ ถึงมีสิทธิเลือกตั้ง ที่หน่วยเลือกตั้งที่ 14 (ที่จอดรถหลังสำนักงานเทศบาลเมืองศรีราชา) อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ความว่า ลูกสาวผมอายุ 7 ขวบก็มีสิทธิเลือกตั้ง #ประเทศไทยทำอะไรก็ได้ ฝากเพื่อนๆ ช่วยแชร์ด้วยคับ	25/03/2562
1. เว็บไซต์เดลินิวส์" เผยแพร่ข่าวว่าพรรคประชาชนชาติจะร่วมกับพรรคพลังประชารัฐในการจัดตั้งรัฐบาล โดยตัวแทนพรรคประชาชนชาติออกมาปฏิเสธมาไม่เป็นความจริง 2. เลขาธิการพรรคประชาชนชาติ ขอให้เลิกการเมืองทุกพรรคเปลี่ยนเป็น "นักสร้างสันติภาพ" จัดตั้งรัฐบาลโดยคำนึงถึงปัญหาของประชาชน ไม่ใช่สร้างเงื่อนไขมากมายเพื่อชิงอำนาจกัน 3. ผลการเลือกตั้งของผู้สมัคร ส.ส.พรรคเพื่อชาติ 4 รายในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่พากันเปลี่ยนชื่อตัวเองเป็น "นายทักษิณ" และ "นางยิ่งลักษณ์" เพื่อหวังจะเรียกคะแนนเสียงจากประชาชน ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย และได้คะแนนเสียงจากประชาชนไปเพียงแค่หลักร้อยเท่านั้น 4. พรรคอนาคตใหม่ จี้ กต. เปิดเผยข้อมูลคะแนนรายหน่วยทั่วประเทศ ให้สาธารณชนร่วมตรวจสอบ 5. พรรคประชาชนชาติตั้งโต๊ะ แกลงข่าว ได้ ส.ส. บัญชีรายชื่อเพิ่มอีก 1 รวมเขต 6 คน เป็น 7 คน และแสดงจุดยืนร่วมรัฐบาลกับฝ่ายประชาธิปไตย	26/03/2562

องค์กรเครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี หรือ “อันเฟรล” องค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งระดับเอเชียได้จัดงานแถลงรายงานสถานการณ์การเลือกตั้งของไทยเมื่อวันที่ 24 มีนาคม ที่ผ่านมา โดยพบว่าเป็นการเลือกตั้งที่เอนเอียงอย่างหนักเพื่อเป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมืองที่สนับสนุน คสช. พร้อมวิจารณ์กระบวนการนับคะแนนเสียงที่วุ่นวายส่งผลให้สาธารณชนไม่มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรจัดการเลือกตั้ง	27/03/2562
1. กกต. ประกาศคะแนนเลือกตั้ง 100% ปรับตัวเลขผู้มาใช้สิทธิจาก 65.96% เป็น 74.69% จากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 51,239,638 คน ผู้มาใช้สิทธิ 74.69% (38,268,375 คน) บัตรเสีย 5.57% (2,130,327 คน) Vote No 1.58% (605,392 คน) 2. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ได้เผยแพร่ประกาศเรื่อง เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลอื่นเนื่องจากนายทักษิณ ชินวัตร ถูกศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาถึงที่สุดลงโทษจำคุก และยังมีข้อหาฐานอื่นๆ อีกหลายคดี	28/03/2562
1. คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ เดินทางมาวางพวงหรีดบริเวณหน้าสถานทูต 2. พรรคอนาคตใหม่ แถลงข่าวเปิดสัปดาห์บรรณาคอนาคตใหม่ และสอนวิธีการคำนวณ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อตามกฎหมาย 3. น.ต.ศิธา ทิวารี คณะทำงานพรรคเพื่อไทย เปิดเผยการคำนวณ ส.ส.มีสูตรเดียว ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ม.91 และ พรป.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. ม.128 ซึ่งยึดตามหลักการ พรรคการเมืองจะมี ส.ส. แต่ละพรรคต้องไม่เกิน ส.ส. ที่แต่ละพรรคพึงมี โดยมี 14 พรรคการเมืองที่จะได้ ส.ส. ปาตี้ลิสต์	01/04/2562
1. 26 เครือข่ายสถานศึกษา มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ประกาศจุดยืน ถอดถอน กกต. 2. เว็บไซต์ www.prachatai.com เผยแพร่บทความ เรื่อง มองผลเลือกตั้งชายแดนใต้ ปชป.เกือบหาย และการมาของ 'ประชาธิปไตย-อนาคตใหม่' 3. เว็บไซต์ http://www.ispacethailand.org เผยแพร่บทความ เรื่อง คสช. กองทัพ ตบเท้าป้อง กกต. สะท้อนภาพคู่ขัดแย้งทางการเมือง...	02/04/2562
1. กกต. มีมติกำหนดจัดการเลือกตั้งใหม่ 6 หน่วยใน 5 จังหวัด 21 เม.ย. 62 2. เว็บไซต์ www.waymagazine.org เผยแพร่บทความ เรื่อง ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์: เสี่ยงบนบัตรเลือกตั้ง ใครเลือกอนาคตใหม่ ใครเลือกพลังประชารัฐ โดย รุ่งฤทัย เพ็ชรรัตน์, วีรพงษ์ สุนทรฉัตรวัฒน์ และ อนุชิต นิมิตลุง	04/04/2562
กกต. เคาะสูตรคำนวณที่นั่ง ส.ส. แล้ว ใช้แบบมีพรรคการเมือง 27 พรรคในสภา	05/04/2562

ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ เดินทางไป สน.ปทุมวัน ตามหมายเรียก พร้อม ปฏิเสธ 3 ข้อกล่าวหา หลังโดนหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน คดี ม.116 ด้านมวชนแห่ให้ กำลังใจจำนวนมาก โดยมีฝ่าย UN และ EU พร้อมตัวแทนสถานทูต 12 ประเทศร่วมสังเกตการณ์ ด้วย	06/04/2562
1. เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศ พระราชโองการพระราชทานพระราชนุญาตลด ยศกองสารักษาดินแดน นายทักษิณ ชินวัตร จากยศ นายกองใหญ่ 2. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้สมัคร ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ อดีต กกต. เปิดสูตรคำนวณ ส.ส.แบบ บัญชีรายชื่อ (ปาร์ตี้ลิสต์) ระบุใช้กฎหมาย 2 ฉบับไม่ขัดกัน ผลคำนวณมีเพียง 14 พรรคที่จะได้ เก้าอี้เพิ่ม	08/04/2562
1. นายดอน ปรมดีวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กล่าวว่า ผู้แทนทูต 12 ประเทศ เสียมารยาทที่แทรกแซงกระบวนการยุติธรรมไทย ทั้งโลกเขาไม่ทำกัน ต้องถามคนไทยว่ายอม หรือไม่ 2. นายศรีสุวรรณ จรรยา บุก ป.ป.ช. ยื่นถอดถอน 7 กกต. ชัดใจใจปฏิบัติหน้าที่ ชัด ธน.-กม. หลายปม 3. เวทีการเมืองในระยะเปลี่ยนผ่าน สิทธิมนุษยชนและสันติภาพในพาดานี วิเคราะห์สถานการณ์ สิทธิมนุษยชนและการสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ โดย รอมฎอน ปันจอร์, รอซีดีะ ปูซู, ลม้าย มานะการ, อ.อับดุลสุโก ดินอะ และ อัญชญา หิมะหิณะ ดำเนินรายการโดย อ.สุรรา แก้วนัย มีตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังประชาชนไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคภูมิใจไทย และ พรรคพลังประชาชนไทย เข้าร่วมงาน โดยมีคุณณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ ตัวแทนพรรคภูมิใจไทย ว่าที่ ส.ส. เขต 7 จ.สงขลา เท่านั้นที่เข้าร่วม ส่วนว่าที่ ส.ส. ชายแดนใต้ 11 เขต และ 3 ท่านจากบัญชี รายชื่อจาก 3 พรรคการเมือง ไม่ได้เข้าร่วมเวทีด้วย	09/04/2562
กกต.ส่งศาลรัฐธรรมนูญตีความ สูตรคำนวณ ส.ส. ให้พรรคเล็ก ทำได้หรือไม่	11/04/2562
พรรคพลังประชารัฐประกาศตั้งรัฐบาลได้แล้ว รวบรวม ส.ส. ทะลุ 250 เสียงแล้ว	13/04/2562
1. ผู้ตรวจการแผ่นดิน รับคำร้องเลือกตั้งโมฆะ และได้ส่งหนังสือให้ทาง กกต. ชี้แจงในประเด็นที่ผู้ ร้องตั้งข้อสังเกต โดยให้เวลาในการชี้แจง 7 วันเนื่องจากเป็นประเด็นเร่งด่วน และอยู่ในความสนใจ ของสาธารณชน จำเป็นต้องเร่งการพิจารณา 2. เลขาธิการพรรคอนาคตใหม่ เข้ารายงานตัวต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกที่ กองบังคับ การป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) กรณี พ.อ.บุรินทร์ ทองประไพ ได้รับมอบอำนาจจากคสช. ให้ยื่นฟ้องในความผิดอาญา 2 ฐานได้แก่ 1. ดู หมิ่นศาล 2. นำข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ จากการอ่านคำแถลงการณ์พรรคอนาคต ใหม่กรณีการยุบพรรคไทยรักษาชาติ	17/04/2562

3. นายไพบูลย์ นิตติตะวัน หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป (ปชช.) เสนอให้ใช้วิธีดำเนินการตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญ “กำหนดให้วุฒิสภา มีอำนาจติดตามเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และ ยุทธศาสตร์ชาติ และให้ร่าง พ.ร.บ. ที่จะตราขึ้นซึ่งเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและ พิจารณาร่วมกันในที่ประชุมร่วมกันของ ส.ส.และ ส.ว.” เพื่อให้ ส.ว. สามารถพิจารณางบประมาณ ในสภา แก้ปัญหา ส.ส. ปริมน้ำ	
1. ผู้สมัครพรรคเศรษฐกิจใหม่ที่มี นายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค เดินทางเข้ายื่นต่อ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ขอให้ยุบพรรคเศรษฐกิจใหม่ และระงับประกาศผล การเลือกตั้ง ส.ส.ของพรรคด้วย 2. หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แนะนำไพบูลย์ให้ไปแก้รัฐธรรมนูญ ย้ำไม่เห็นด้วย ส.ว. ร่วมโหวต กฎหมาย แก้ปัญหาเสียงปริ่มน้ำ	18/04/2562
1. สำนักงาน กกต. สรุปผลนับคะแนนเลือกตั้ง ส.ส.ใหม่ 5 จังหวัด 6 หน่วยเลือกตั้ง ผลเลือกตั้งไม่มี ผลให้เปลี่ยนตัวผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. 2. 6 พรรคเล็ก เสนอ กกต. แบ่งคะแนนของเพื่อไทยให้พรรคเล็ก	22/04/2562
คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีมติให้แจ้งข้อกล่าวหา นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคต ใหม่ ถือครองหุ้นบริษัทวิลิศมีเดีย ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้สมัคร ส.ส.ให้เวลาชี้แจงข้อกล่าวหา 7 วัน หาก กกต. ให้ใบส้ม นายธนาธร จะถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ชั่วคราวเป็นเวลา 1 ปี และ ตามกฎหมายอาจมีผลไปถึงการยุบพรรคอนาคตใหม่	23/04/2562
1. กกต. แจกใบส้ม ว่าที่ ส.ส. พรรคเพื่อไทย จังหวัดเชียงใหม่ 2. ศาลรัฐธรรมนูญ มีมติเอกฉันท์ ไม่รับคำร้องคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ปมคำนวณ ส.ส. บัญชีรายชื่อ ชี้เป็นอำนาจ กกต. ในการคำนวณตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 91 และ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2561 มาตรา 128	24/04/2562
11 พรรคเล็ก ประกาศจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคพลังประชารัฐ สนับสนุน พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต่อ	11/05/2562
การประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 25 ครั้งที่ 1 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่ 1 ที่หอประชุมใหญ่ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)	25/05/2562
พรรคภูมิใจไทย ตอบรับคำเชิญพลังประชารัฐ เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล	27/05/2562
พรรคชาติไทยพัฒนา มีมติร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคพลังประชารัฐ	31/05/2562
พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติพัฒนา มีมติตอบรับคำเชิญพลังประชารัฐ เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล	04/06/2562
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) คนที่ 7 ตัดสินใจประกาศลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	05/06/2562

ประวัตินักวิจัย
(หัวหน้าโครงการ)

ชื่อ-สกุล

- นายอิมรอน ซาหะ
- ที่อยู่ 2/1 ม.1 ต.ตะบิ้ง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี 94110
- โทร: 089-98696584 E-mail: imron.zahoh@gmail.com

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาโท สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ.2558
- ปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและการปกครองท้องถิ่น สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ.2553
- มัธยมปลาย/ชานาวิ โรงเรียนครูศาสนาวิทยา สายวิทย์ – คณิต ศาสนาชั้น 10 สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ.2549

ประวัติการทำงาน

- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ประจำสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน
- กรรมการฝ่ายสื่อสารประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2561 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการและวิจัย ประจำองค์กรปาตานีฟอรัม (PATANI FORUM) ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 จนถึงมกราคม 2561
- กรรมการฝ่ายวิชาการและการสื่อสาร คณะกรรมการสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2559 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2561
- คณะทำงาน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน
- ผู้สื่อข่าว สังกัดโรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ (Dsji) ภายใต้ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 จนถึงสิงหาคม 2560
- ผู้ช่วยนักวิจัย สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2556 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557
- เจ้าหน้าที่ประเมินทรัพยากรสินทรัพย์ บริษัทไชนีสไทย แอปไพร์ซอล สาขายะลา ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สาขานราธิวาส ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555.

บทความวิชาการตีพิมพ์ในวารสาร

- ยาสมิน ชัดตาร์ และอิมรอน ซาเหาะ. 2558. ทบทวนแนวคิดและปรากฏการณ์ของสันติภาพและการจัดการความขัดแย้งในอิสลาม. วารสารกระแสเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2558 (กรกฎาคม – ธันวาคม).
- อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัดตาร์. 2559. แนวคิดสันติภาพและการจัดการความขัดแย้งในอิสลาม. วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559.
- อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัดตาร์. 2558. อิสลามการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: จุดยืนตำแหน่ง และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของมุสลิมในระบบประชาธิปไตย. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม 2558 – มีนาคม 2559).
- อิมรอน ซาเหาะ. 2559. ความรู้ในพื้นที่สาธารณะกับการหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี. วารสารเอเชียปริทัศน์ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 37/1 พ.ศ. 2559.

บทความวิชาการนำเสนอในงานประชุมวิชาการ

ชากริยา บิณฺณชูฟ และอิมรอน ซาเหาะ. 2558. การศึกษาบูรณาการศาสนาและสามัญ: รูปแบบการจัดการศึกษาที่ปรารถนาของชุมชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2558 เรื่อง การบูรณาการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาผู้สังคมสันติสุขและประชาคมอาเซียน. วันที่ 4 มิถุนายน 2558 ณ อาคารเทคโนโลยีสารสนเทศสุเวศ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

อิมรอน ซาเหาะ. 2558. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย: ทางเลือกของการเข้าสู่อำนาจโดยใช้แนวทางสันติวิธี. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนานาชาติ TriPEACE via ASEAN Muslim Societies (ไทรสันติภาพบนเส้นทางสังคมมุสลิมอาเซียน) ว่าด้วยเรื่อง “สังคมมุสลิม, ความรู้ และการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : Muslim Societies, Knowledge and Peacebuilding in Southeast Asia” วันที่ 30 กันยายน 2558 ณ อาคารวิทยอิสลามนานาชาติ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อิมรอน ซาเหาะ. 2559. การเมือง ความศรัทธา และสันติภาพ: เส้นแบ่งที่ลางเลือนของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย. เอกสารประกอบโครงการจัดประชุมวิชาการระดับชาติเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 10 “ความคลุมเครือ ความเคลือบแคลง เส้นแบ่ง และพรมแดนในมนุษยศาสตร์” เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 10 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 19-20 กันยายน พ.ศ. 2559 ณ โรงแรมราชมั่งคั่ง สงขลา เมอร์เมด อ.เมือง จ.สงขลา.

อิมรอน ซาเหาะ. 2558. ทางเลือกของการตอบโต้ด้วยสันติวิธีและการสื่อสารว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน : บทวิเคราะห์จากภาพยนตร์เรื่อง “อมิน”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน” วันที่ 5 สิงหาคม 2558 ณ อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

อิมรอน ซาเหาะ. 2559. ทางเลือกในการจัดการตนเองอย่างสันติวิธีของชุมชนมุสลิมในพื้นที่ขัดแย้งผ่านกิจกรรมการบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ (วะกัฟ). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปีพ.ศ. 2559 “การวิจัยด้านสังคมศาสตร์ และการสร้างสันติภาพ”

วันที่ 21 - 23 กันยายน 2559 ณ ห้องประชุม 210 ชั้น 2 ตึกอธิการบดี และ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

อิมรอน ซาเหาะ. 2559. **แนวคิดอิสลามกับประชาธิปไตยของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5 เรื่อง “สร้างสรรค์งานวิจัย จากคลังปัญญาท้องถิ่นสู่สากล” วันที่ 24-26 เมษายน 2559 ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

อิมรอน ซาเหาะ. 2561. **พรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทยกับแนวคิดอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ: วันสันติภาพสากล ครั้งที่ 3 "ศาสนากับสันติภาพ" วันที่ 21 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุม 210 ชั้น 2 ตึกสำนักงานอธิการบดี และห้องประชุมชั้น 3 สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

อิมรอน ซาเหาะ. 2558. **พื้นที่สาธารณะกับความรู้ในกระบวนการสร้างสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2558 เรื่อง การบูรณาการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาสู่สังคมสันติสุขและประชาคมอาเซียน. วันที่ 4 มิถุนายน 2558 ณ อาคารเทคโนโลยีสารสนเทศสุเวต มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

อิมรอน ซาเหาะ. 2560. **"วากัฟ" ภูมิธรรมของภาพแห่งสันติกับข้อท้าทายของมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 3 วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อิมรอน ซาเหาะ. 2558. **อิสลามการเมืองในเมืองไทย.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนานาชาติ หัวข้อ มนุษยศาสตร์ที่แปรเปลี่ยนในโลกที่เปลี่ยนแปลง (Changing Humanities in a Changing World) เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 8 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 27-29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ณ โรงแรมอิมพีเรียล แม่ปิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์. 2562. **นักการเมืองมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้: ตัวตน โอกาส และข้อท้าทาย.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 เรื่อง ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ สร้างคุณภาพประชาธิปไตย (Bridging the Inequality Gap

and Nurturing Quality of Democracy) วันที่ 1 - 3 พฤศจิกายน 2562 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร.

อิมรอน ซาเหาะ และสามารท ทองเฟื้อ. 2557. การสร้างสันติภาพด้วยอิสลามการเมือง. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อิมรอน ซาเหาะ และสามารท ทองเฟื้อ. 2558. แนวคิดอิสลามการเมืองและสันติภาพของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 15 วันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2558 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี.

อิมรอน ซาเหาะ และอภิชาติ จันทรแดง. 2557. การสร้างพื้นที่สุขภาวะท่ามกลางพื้นที่ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีตำบลมะนังดาลำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 7 ชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 23-24 มกราคม 2557 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ประวัติการทำวิจัย

- 2555 - 2556 ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (หัวหน้าโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)
- 2556 - 2557 ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “วิจัยชุมชนท้องถิ่นกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตความมั่นคง จังหวัดสงขลา” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (หัวหน้าโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)

- 2556 - 2558 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวคิดอิสลามการเมืองและสันติภาพของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย” ได้รับทุนสนับสนุนจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฟื้อ)
- 2559 - 2560 ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “บทเรียน 12 ปี พัฒนาการและบทบาทของภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้และการจัดทำ Roadmap สถาปนาสังคมชายแดนใต้” ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (หัวหน้าโครงการ: ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว)
- 2559 – 2562 ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามในการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ของนางสาวรุ่งริ เณิมศิริ วิทยุไญรัช นักศึกษาปริญญาเอกที่ Department of Political and Social Change มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของกลุ่มขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานี
- 2560 - 2561 ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “การติดตามผลและการประเมินผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐” ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (หัวหน้าโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี)
- 2561 - 2562 ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “การประเมินข้อมูลความต้องการพื้นฐานของประชาชน (Baseline data) เพื่อปรับปรุงตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของนโยบายรัฐด้านการพัฒนาศักยภาพคน สังคม และเศรษฐกิจภายใต้้นโยบายการแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒” ได้รับทุนสนับสนุนจาก มูลนิธิเอเชีย (หัวหน้าโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี)
- 2561 - 2562 หัวหน้าโครงการวิจัย “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- 2561 - 2562 นักวิจัย โครงการวิจัย “การปรับตัวของเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อแนวคิดและการจัดการเรียนการสอนการศึกษาเพื่อสันติภาพ (Peace Education):

- กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (หัวหน้าโครงการ: อาจารย์ฟารีดา บันจอร์)
- 2561 – 2562 นักวิจัย โครงการวิจัย “การจัดการการปกครองชุมชนและปัจจัยขับเคลื่อนความขัดแย้ง” ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา (USAID) (หัวหน้าโครงการ: รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ภายใต้โครงการ Together โดยมี ดร.เดวิด พ็อทเถอะบอม เป็นหัวหน้าโครงการ)
- 2562 – 2563 นักวิจัย โครงการวิจัย “พื้นที่ทางการเมืองแบบเป็นทางการของผู้หญิงมลายูมุสลิมชายแดนใต้: บทบาท โอกาส และข้อท้าทาย” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (หัวหน้าโครงการ: ดร.ยาสมิน ชัตตาร์)
- 2563 นักวิจัย โครงการวิจัย “การกำกับดูแลและการสร้างโอกาสที่เป็นธรรมไม่แบ่งแยก” ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา (USAID) (หัวหน้าโครงการ: รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ภายใต้โครงการ Together โดยมี ดร.เดวิด พ็อทเถอะบอม เป็นหัวหน้าโครงการ)
- 2563 หัวหน้าโครงการวิจัย “การแปรเปลี่ยนจากการใช้ความรุนแรงสู่การใช้แนวทางทางการเมืองของกลุ่มผู้เห็นต่างในพื้นที่ชายแดนใต้” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ประวัตินักวิจัย

YASMIN SATTAR, PH.D.

E-mail: yasminsattar@hotmail.com, bintihamid@gmail.com

Skype ID: yasminsattar

Education

Graduate School: Istanbul University, Turkey/Institute of Social Science, Political Science and International Relations (PhD.) (2014-2018)

(Thesis Topic: Turkey's Roles and Existence in Southeast Asian Conflict Areas)

Jawaharlal Nehru University, India/ School of Social Science, Centre for Political Studies (MA.)

Undergraduate School: Thammasat University, Thailand/ Faculty of Political Science, International Affairs (BA.)

Working Experiences

A lecturer of the Faculty of Political Science, Prince of Songkla University (International Relations) ---October 2018-date

A director of Turkish Studies Center, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University ---October 2018-date

Assistant Dean for Curriculum Development, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University ---November 2019-date

Worked as a researcher at the Institute of Peace Studies, Prince of Songkla University---October 2012- 2014

Worked as an internship student for assisting researchers at Muslim Studies Center, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University --- April 20th – May 29th 2009

Worked as an English Tutor at Science Center, Pattani--- March-May 2010, March-May 2011, March-May 2012, and March 2013-April 2014

Freelance (Translator and Interpreter) --- March 2011- date

Researches and Research Projects

Chaijareonwattana, Bussabong ; Jitpiromsri, Srisompob et al., *Action Research on the Emergence of a Public Sphere for Joint Conflict Analysis and Peacebuilding*. Prince of Songkla University and Southern Thailand Empowerment and Participation (STEP) Project.

Chaijareonwattana, Bussabong et al., *Research on Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations (NGOs) in Participatory Development of Pak Bara Area, Satun Province*. Prince of Songkla University.

Chaijareonwattana, Bussabong et al., *Research on Local Community and Watershed Management in an Insurgency Area, Songkhla Province*.

Oin, Apichaya; Tuansiri, Ekkanin; Sattar, Yasmin. *Research on Social Cohesion for Developing and Decreasing Conflict by Community Organizations and People's Organizations in the Southern Border Provinces*. Southern Thailand Empowerment and Participation (STEP) Project.

Sahoh, Imron; Sattar, Yasmin. *The Dynamics of Melayu Muslim Politicians' Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces*. Funded by Thailand Research Fund.

Sattar, Yasmin, et al. *Research on the Community Governance and Drivers of Conflict*. Funded by USAID.

Papers and Articles

Published Articles

- Sattar, Yasmin. 2013. Political Islam in South Asia: Case study of Maududi and Taliban. *Songklanakarin Journal of Social Science and Humanity*, 19(3), pp. 61-79. (in Thai)
- Sattar, Yasmin & Sahoh, Imron. 2017. Rethinking the Ideas and Phenomena of Peace and Conflict Resolution in Islam. *Asia Review*. (in Thai)
- Sahoh, Imron & Sattar, Yasmin. 2016. The Idea of Peace and Conflict Resolution in Islam. *Kasetsart Journal of Social Science and Humanity*., 37(2).(in Thai)

- Sahoh, Imron & Sattar, Yasmin. 2016. Political Islam in Southeast Asia: Standpoint, Position, and Muslim Political Movements in Democratic System. *Taksin Journal of Social Science and Humanity.*, 10(2), p. 65-88. (in Thai)
- Sattar, Yasmin. 2019. 'Southeast Asian Conflict Areas and the United Nations' in Ozev, M, ed. *The United Nations and Conflict Resolution's Roles*, p. 57-74.
- Sattar, Yasmin. 2019. The Development of Turkey's Foreign Policy and the Relations with Southeast Asia Region from 1923 to 2017. *Walailak Journal of Social Science*, 12(2), p. 237-253.
- Sattar, Yasmin. 2018. Dynamics of the Relations between Turkey and Middle East: Development and Relational Positions. *Asia Paritas*, 39(2), p.41-74.
- Sattar, Yasmin. Conflict Resolution of Muslims in Contemporary World: From the Principles to the Tools. Proceeding Papers from the International Conference on Muslim Societies, Knowledge and Peacebuilding in Southeast Asia, Prince of Songkla University. 30 September 2015.

Presented Articles

- Sattar, Yasmin. The Lesson Learned from an Ongoing Turkish-Kurdish Peace Process. Presented at the International Conference on Communication, Conflicts and Peace Processes: Landscape of Knowledge from Asia and the Deep South of Thailand. 21-22 August 2014
- Sattar, Yasmin. Turkish Roles in Domestic and International Conflict Resolution. Presented at Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University. 10 September 2014.
- Sattar, Yasmin. The Challenges of Muslim Refugee Problems in ASEAN: The Case of Rohingya. Presented at the First Public Forum on Muslim in Southeast Asia, Istanbul Şehir University. 22 April 2015.
- Sattar, Yasmin. Kant's Conceptual Legacy: Between Cosmopolitan, Inter-states and Domestic Peace. Presented at the 1st International Students Social Science Congress, Hacettepe University. 16-17 May 2015.

- Sattar, Yasmin. Contemporary Turkey: The Rising New Middle Power. Presented at Khon Kean University and Prince of Songkla University. 20 August 2015 and 26 August 2015.
- Sattar, Yasmin. Turkish Foreign Policy: Between War and Peace. Presented at Friday College. Prince of Songkla University. 4 September 2015.
- Sattar, Yasmin. Conflict Resolution of Muslims in Contemporary World: From the Principles to the Tools. Presented at the 1st International Conference on Muslim Societies, Knowledge and Peacebuilding in Southeast Asia, Prince of Songkla University. 30 September 2015.
- Sattar, Yasmin. Muslim Refugees in Thailand: From the Hope to Trafficking, From Rohingya to Uyghur. Presented at the 5th Southeast Asian Studies Symposium, Oxford University. 14-16 April 2016.
- Sattar, Yasmin. Turkish Roles toward Patani Area of Thailand. Presented at the 2nd International Students Social Science Congress, Novotel Konya Hotel, 29 April- 1 May 2016.
- Sattar, Yasmin. When the Non-Violence Failed: The Lesson Learn from Kurd Minority in Turkey and Protracted Violence. Presented in the 2nd Conference of the Network of History, Sociology and Social Science: Science of Remembrance, Arts of Forgetting, Prince of Songkla University, 25-27 August 2016.
- Sattar, Yasmin. Turkey-Siam-Patani: Peace Aiding, Education Support and Current Relations. Presented in the panel at the Seminar on Siam-Patani Ottoman: Past, Present and Future, Prince of Songkla University Pattani Campus, 15 September 2016.

Training Courses and Others

- Participated in the Young Southeast Asian Leadership Initiative on the theme of Governance and Society at the United States of America
---April 20th - May 31th 2019
- Participated as the leader of Thai youths in East Asia Youth Leadership Forum 2007
--- November 24th –December 1st 2007
- Participated as a Thai delegate in East Asia Youth Leadership Forum 2008

--- March 2008- August 2008 / August 18th - 21st 2008

- Participated as a Thai delegate in ASEAN University Student Conference , Bandung, Indonesia

--- May 21st - 24th 2009

- Participated as a liaison officer in the 1st ASEAN+3 Youth Caucus, Nakhornpathom

--- June 19th - 27th 2009

- Participated as a Thai delegate in UNESCO Youth Forum 2009, Paris, France

--- October 1st – 3rd 2009

- Participated in Facilitation Training Workshop organized by Canadian Embassy in Thailand at Prince of Songkhla University, Phuket Campus--- January 5th -7th 2013

- Awarding a Dean's List student of the Faculty of Political Science, Thammasat University 2009

- Participated in Turkish Course, Institute of Foreign Language, Istanbul University.

---September 2013-June 2014.

- Organized the Project of Young Scholars in Muslim Studies on the issue of Muslim Studies and Peace Research in Pa(t)ani and the World: Position and Direction during 27-28 August 2016 at Prince of Songkla University.

ประวัติผู้ช่วยวิจัย

ชื่อ-สกุล

- นางสาวสุไรยา วานี
- ที่อยู่ 275/1 ม.2 ต.มะนังยง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี 94150
- โทรศัพท์ 083-3989121 อีเมล : suraiya.peace@gmail.com

ประวัติการศึกษา

- ปีพ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- ปีพ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา ภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ประวัติการทำงาน

- ปีพ.ศ. 2549 – 2550 ครูสอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนดัดดีเกียะห์ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
- ปีพ.ศ. 2550 อาจารย์พิเศษ อัตรากำลัง มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สอนวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
- ปีพ.ศ. 2551 – 2556 อาชีพอิสระ Free lance ผู้ช่วยนักวิจัย
- ปีพ.ศ. 2554 – 2556 เจ้าหน้าที่สื่อ (ไม่เต็มเวลา) โครงการผู้หญิงภาคประชาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับสนับสนุนทุนจาก UN เป็นเวลา 3 ปี
- ปีพ.ศ. 2557 เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ใน “โครงการประเมินความครอบคลุมและการใช้วิธีป้องกันโรคมาลาเรีย รวมถึงปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับโรคมาลาเรียของประชากรในพื้นที่ที่มีการแพร่เชื้อมาลาเรียประเทศไทย (KAP)” ระยะเวลา 4 เดือน โดยมูลนิธิอีสต์ ฟอรัม

- ปีพ.ศ. 2558 Supervisor ทีมภาคสนาม โครงการสำรวจผลกระทบในโครงการเจาะสำรวจปิโตรเลียมในทะเลของบริษัทปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) แหล่งอาทิตย์ แปลง 14A, 15A, และ 16A บริเวณอ่าวไทย (โครงการเจาะสำรวจปิโตรเลียม ฯ แหล่งอาทิตย์) โครงการเจาะสำรวจปิโตรเลียมในทะเลของ บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ระยะเวลา 1 เดือน ได้รับงบประมาณในการสำรวจจากบริษัท เออีคอม คอนซัลติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด
- ปีพ.ศ. 2556 – 2560 เจ้าหน้าที่ติดตามและประเมินผล โครงการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูชายแดนภาคใต้ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สนับสนุนโดย World Bank
- ปีพ.ศ. 2560 - 2561 เจ้าหน้าที่การเงินและธุรการ โครงการพลังเยาวชนผสานชุมชนและเครือข่ายเข้มแข็งเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (Leap Project) สนับสนุนงบประมาณโดย Save The Children
- ปีพ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่การเงิน โครงการวิจัย หัวข้อ พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.
- ปีพ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน ผู้ประสานงานโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนแรงงานต่างชาตินำเรื่องการเข้าถึงสิทธิการศึกษาของเด็กและเยาวชนแรงงานข้ามชาติ

งานวิจัย

- ปีพ.ศ. 2558 วิทยานิพนธ์ เรื่อง การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี, ปริญญาโท (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทความที่ตีพิมพ์

- ปีพ.ศ. 2560 รายงาน การตรวจสอบจากชุมชน (Social Audit) โครงการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูชายแดนภาคใต้ (ชชต.) เผยแพร่ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2560 วันที่ 25-26 พฤศจิกายน 2560 ณ ห้องประชุม คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จัดโดย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- ปีพ.ศ. 2558 บทความวิชาการ การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดย นางสาวสุไรยา วานี และ ดร.มะรอนิง สาแลมิง เผยแพร่ในวารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 กันยายน 2556 - กุมภาพันธ์ 2557

คำสั่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ที่ ๕๐๗/๑๕ /๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานโครงการวิจัย “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิม
ท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้”

ตามที่ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ ได้รับสนับสนุนเงิน
อุดหนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อดำเนินโครงการวิจัย “พลวัตความเคลื่อนไหว
ของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” และได้ทำการลงนามในใบสัญญาจ้างเลขที่
SRI๖๑๑๑๓๑๐ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๑ นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามคำสั่ง
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ ๐๙๙๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑ จึงขอแต่งตั้งคณะทำงาน
โครงการวิจัย ดังนี้

๑. นายอิมรอน ซาเหาะ	หัวหน้าโครงการวิจัย
๒. ดร.ยาสมิน ชัตตาร์	นักวิจัย
๓. นางสาวสุไรยา วานี	นักวิจัย

โดยคณะทำงานโครงการวิจัย มีอำนาจหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานและปฏิบัติงาน
ตามแผนงานของโครงการวิจัย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ)

รองอธิการบดีวิทยาเขตปัตตานี ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริการการศึกษาวิทยาเขตปัตตานี โทร. ๒๔๔๑

ที่ มอ ๐๐๑.๐๒/๑๒๙

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ผลการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน นายอิมรอน ซาเหาะ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

ตามที่ท่านได้ยื่นเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เรื่อง พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ (The Dynamics of Melayu Muslim Politicians' Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces) (เลขที่โครงการ REC Number : psu.pn.๒-๐๖๗/๖๑) นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และการศึกษา ประจำวิทยาเขตปัตตานี ได้พิจารณาแล้ว มีมติรับรองโครงการวิจัยของท่าน แบบเร่งรัด และขอส่งหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา สีลาเกรียงศักดิ์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี

สำเนาเรียน สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

Pn2-C2/1.0

Certificate of Approval

The Research Ethics Committee for Humanities, Social Sciences and Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

REC Number : psu.pn.2-067/61

ชื่อโครงการ : พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้

Project titled : The Dynamics of Melayu Muslim Politicians' Movements amidst the Violence in
the Southern Border Provinces

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นายอิมรอน ซาเหาะ

Principle Investigator : Mr. Imron Sahoh

หน่วยงานที่สังกัด : สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

Affiliation of PI : Center for Conflict Studies and Cultural Diversity

co-investigators : -

Review Method : Expedited

Documents acceptances :

1. Submission Form
2. Self-Assessment Form
3. Information sheet for research participant
4. Informed Consent Form
5. Research Project
6. Research tool

have been reviewed by the Human Research Ethics Committee in full
compliance with the Declaration of Helsinki and the Belmont Report. Please submit the report
at least once annually or submit the final report if finished.

Mr. Najmee Madmarn

Vice Chairman of Human Research Ethics Committee

Date of approval : 29 January 2019

Date of expiration : 29 January 2020